BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
6
3 MB
15

SP
A

ALDI PII MANVTII

inſtitutionum Grá/maticarum Li/bri Qua/tuor.

Addito in fine de octo partiũ orationis conſtructione libello [redacted] *Roterodamo authore.*

Quæ quoq; libro contineantur hanc uoluēti chartā ſtatim ſe offerunt.

BIBLIOTECA ... ROMA
COM · PROF · ROM · IHS

BIBLIOTEC. NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

IN PRIMO LIBRO HABENTVR PRAECIPVA HAEC.

De grammaticæ partibus. De nomine.
De generibus nominum. De Inflexione no〈m〉ium
De caſuum terminatione. De Heteroclitis.
De pronomine.

IN SECVNDO VERO, HAEC.

De verbo.
De Inchoatiuis,& reliquis deriuatiuorum verborum ſpeciebus.
De Inflexione verborum.
De præteritis,& ſupinis.
De aduerbio,& cæteris orationis partibus.

IN TERTIO, HAEC.

De conſtructione verborum. Aduerbiorum localium. participiorum. Nominum.
De figuris dictionis duodecim,& cõſtructiõis octo.

IN QVARTO HAEC.

De quantitate ſyllabarum.
De pedibus metrorum à biſyllabis vſq; ad hexaſyllabos. cxxiiii. græce & latine.
De verſu Hexametro. Pētametro. Iambico. Dimetro. Trimetro. Tetrametro. Iambico choliambo.
De carmine bucolico.
De hendecaſyllabo ſapphico,& phalæcio.
De trochaico tetrametro catalectico.
De metro Sotadeo.
De metro Ithyphallico. Quædam hexametra ex Homero,& hexametra & Tetrametra ex Theocrito,& Iambica trimetra ex Euripide. Ariſtopha

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ne, Mænãdro. Trochaica tetrametra ex Euripide Ariſtophane. Phalæcia ex epigrammatis. quæ quibus cõſtent pedibus, & quemadmodũ ſcandãtur accentibus breui ᴗ, & longo – oſtenſum eſt.

EIVSDEM OPVSCVLVM IN QVO HAEC.

De literis græcis & diphthongis, & quemadmodum ad nos veniant.

Abbreuiationes, quibus frequenter græci vtuntur.

Oratio dominica, & duplex Salutatio ad Virginem glorioſiſs.

Symbolum Apoſtolorum.

Diui Ioannis Euangeliſtæ Euangelium.

Aurea Carmina Pythagoræ.

Phocilydis Poema ad bene, beateq; viuendum.

Omnia hæc cum interpretatione latina.

Introductio perbreuis ad hebraicam linguam.

ALDVS. P. MANVTIVS ROMANVS, LITERARII LVDI MAGISTRIS. S. P. D.

Rudimenta grãmatices latinæ linguæ à nobis olim

bratiunculis noſtris. Quanquã dicere ſolebat Plynius, nullũ eſſe librum tam malum, qui non aliquã parte prodeſſet, ſed potius, vt ſiquid erratum fuerit (hoies enim ſumus) caſtigaretis, meq; de erratis oibus amice admoneretis, Tum, vt quod fieri à vobis velim, erudiẽdis, inſtituẽdisq; pueris, quã doquidẽ id illis valde profuturum arbitrabar, vos rogarem. Primũ, vt memineritis oportere vos eorũ, quos accepiſtis inſtituendos, ſic ſatagere, vt ſimul & docti fiant, & ſanctis imbuanť moribus. qa Quo ſemel eſt imbuta recẽs ſeruabit odorẽ Teſta diu. Atq; adeo à teneris aſſueſcere multũ eſt. nec ſolũ rectores, magiſtrosq; vos eſſe adoleſcentiũ, ſed & parẽtes putetis. ſcitis enim illud. Qui præceptorem ſancti voluere parẽtis eſſe loco. Equidẽ bonos, malos'ue vos eſſe tm̃ referre exiſtimo, vt auſim dicere bonorum, malorumq; oium, quæ vbiq; terraꝝ fiunt, vos eſſe potiſſimã cauſam. Nã iuriſconſulti, philoſophi, Rectores vrbium, principes, Ducesq;, ac Reges, Necnon Monachi, Sacerdotes, Epiſcopi, Cardinales, ipſiq; ſummi Põtifices, & deniq; quicũq; vel ſolas literarum notas tenent, ſub diſciplina olim veſtra fuere paruuli. à vobis inſtituti ſunt. virtus veſtra, vitium'ue eorum profuit, aut nocuit moribus. tm̃ valet longa conſuetudo, vt ſi cũ ſancto diu vixeris, ſanctus futurus ſis, ſi cũ peruerſo, peruertaris. Siquidem (vt inqt Fabius) Leonides Alexandri pædagogus quibuſdam eum vitiis imbuit, quæ robuſtum quoque & maximum regem ab illa inſtitutione puerili ſunt proſecuta. Quamobrem quantum boni & ſancti præceptores ciuitatibus pſint, nõ facile dixerim, quãtũ itẽ obſint praui, & vitioſi, nõ queo dicere. Quare non poſſum non multum mirari, nullam

ferè puerorum patribus, & rectoribus vrbium in eligendis præceptorum moribus, eſſe curam non animaduertunt, quantū inde boni, mali'ue infundatur in ciuitates. Nam quales ſunt, qui iſtituunt, tales & qui inſtituuntur, velint nolint, euadent lóga die. Lōga dies homini docuit parere leones, Longa dies molli ſaxa peredit aqua. Videte igit vos, qui & longo tempore, & aſſidue teneros, & ſimplices adoleſcentulorū animos inſtituitis, quãtum & prodeſſe poteſtis & obeſſe hominibus. Quod ſi quiſquam eſt ſic oblitus ſui ipſius, vt agnos ſuæ cōmiſſos fidei ceu lupus deuoret, heu quanta illum pœna apud manes vel breui expectat. nam qui ita pernitioſi ſunt, vt non ſolum obſint, quod ipſi corrumpuntur, ſed etiam quod corrumpunt, pluſq; exemplo, quá peccato nocent, immatura morte, ne tantum obeſſe queant, ne mūdum corrumpãt, rapiuntur. Itaq; enitendum pro virib⁹, vt & ſanctos mores, & bonas literas ſimul edoceantur adoleſcentuli. Quãdo alterum ſine altero facere nullo modo licet. At ſi in altero peccãdum foret, potior mihi ratio viuēdi honeſte, quã vel optime diſcēdi videretur. Malo enim eos nullas ſcire literas ornatos moribus, quàm omnia ſcire male moratos, maliſq; ſimillimos eſſe dæmonibus, qui & ſi multa ſciunt (nam id ideo illis indítum eſt à græcis nomen) ſunt tñ quãpeſſimi. Alterum, quod vos meminiſſe velim, eſt nequid niſi doctiſſimorum authorum ediſcere cogatis adoleſcētulos, imo ne grãmaticas quidé regulas, niſi cōpendia quædam breuiſſima, quæ teneri facile memoria queãt, laudo eos ediſcer͂, ſed tñ vt illas aſſidue, accurateq; legãt, noĩaq; & verba declinar͂ optime ſciãt. Nã dū lucubrationes noſtras vel car-

mine, vel proſa oratione, etiã de arte, cõmendare memoriæ eos cogimus, erramus, (vt mihi quidẽ videtur) multis modis. Primum quod quæ ſummo labore edidicerunt, dediſcunt paucis diebus, quod ego & puer olim, & iuuenis, compoſitis ẽt à me regulis, ſum ſæpe expertus. nam cum generum regulas, præteritorum'ue ſumma cura memoriæ mãdaſſem, perbreui eas obliuiſcebar. Idẽ cæteris quoq; euenire exiſtimo. Præterea difficultate tum materiæ, tum ſtyli, eò deſperationis veniunt, vt & ſcholas, & literas fugiant, & ſtudia, quæ amare non dum poſſunt, maxime oderint. Tum eo ipſo tempore, quo noſtra ediſcunt, facilius melíusq; vel Ciceronis aliquid, vel Virgilii, aliorum'ue illuſtrium poſſent ediſcere, olim & decori, & commodo illis non mediocri futurũ. Equidem puero mihi, cum Alexandri carmen de arte grammatica, præceptore cogente, memoriæ mãdabam, non ita contigiſſe, plurimum doleo. Addite quod cum incultos, & barbaros diſcimus tales, ac potius incultiores & ipſi euadimus. Solemus enim iis, quos imitamur, plerunq; eſſe deteriores. Quapropter optimos, & ſtatim & ſemper legendos putat Quintilianus, atq; eorũ candidiſſimum queq;, & maxime expolitum. Tum de Cicerone ſic inqt. Cicero (vt mihi quidem videt) & iucundus incipientibus quoq;, & apertus eſt ſatis, nec prodeſſe tñ, ſed etiam amari poteſt, tum (queadmodum Plynius præcipit) vt quiſque erit Ciceroni ſimillimus. Sed de genere hoc lõga haberi poſſet oratio. Hæc vero attigimus noſtro erga ſtudioſos ſummo amore. quare vos ẽt atq; ẽt rogo, vt boni, quicquid diximus, cõſulatis. Valete. Venetiis. Menſe Octobri. M.D.VII.

Quoniam ait omnibus in rebus à diuinis incipiendum eſt, chriſtianeq; à teneris inſtitui pueros volumus, hæc in primis ediſcant.

In nõie Ieſu Chriſti crucifixi Dei Opt. Max.

Oratio data Apoſtolis ab Ieſu redemptore humani generis latine, & græce.

Pater noſter, qui es in cœlis, ſanctificetˀ nomen tuũ. Adueniat regnũ tuũ. fiat volũtas tua, ſicut in cœlo, & in terra. Panem noſtrũ quotidianum da nobis hodie. & dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. Et ne nos inducas in tẽtationẽ. Sed libera nos à malo. Amẽ.

Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου. ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου. γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον. καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν, καὶ μὴ εἰς ἐνέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμὸν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. Ἀμήν

Salutatio Angeli ad beatiſs. Virginem latine, & græce.

Aue Maria gratia plena Dominus tecum. Benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui Ieſus. Sancta Maria mater Dei ora pro nobis peccatoribus nũc, & ĩ hora mortis noſtræ. Amẽ.

Χαῖρε κεχαριτωμένη Μαρία ὁ κύριος μετὰ σοῦ. εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξὶ, καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου. ὅτι σωτῆρα ἔτεκες τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Symbolum Apoſtolorum.

Credo in Deũ patrẽ omnipotentẽ creatorẽ cœli & terræ. ET IN IESVM CHRISTVM Filium eius vnicũ dominũ noſtrum. Qui conceptus eſt de ſpiritu ſancto, natus ex Maria Virgine. Paſſus ſub Põtio Pilato, crucifixus, mortuus & ſepultus. Deſcendit ad inferos, tertia die reſurrexit à mortuis. Aſcẽdit ad cœlos, ſedet ad dexteram dei patris omnipotentis. Inde venturus eſt iudicare viuos & mortuos. Credo in ſpiritũ ſanctum, ſanctam eccleſiam catholicam. Sanctorum communionem. Remiſſionem peccatorũ. Carnis reſurrectionem. Vitam æternam. Amen.

DECEM PRAECEPTA LEGIS ANTIQVAE.

Mente deum tota venerare, & ſemper adora.
Ne incaſſum iura ſanctiſſima numina diuum.
Hinc caueas feſtis quicquam exercere diebus,
Quod vetitũ ẽ. Magno pi⁹ affice honorẽ parẽtes.
Ah ne occide hoiem. Nunquã furare. Malignus
Eſſe caue teſtis. Necnon bonus effuge, lectum
Concutere alterius, tedas fœdare iugales.
Non modo neu turpis ſis, lege iuberis, adulter,
Sed ne nupta quidem alterius tibi mente petatur.
Cuncta aliena, bonus quo ſis, cupiiſſe caueto.
Hæc quicunq; decem ſummi præcepta Tonantis
Chriſticola, vt debet, ſeruarit, carcere liber
Corporis, ad cœli felicia tecta volabit
Lætus, & æternum cariturus morte quieſcet.

Salutatio filiorum Euæ ad Beatiſſimã virginẽ.

Salue regina miſericordiæ vita dulcedo, & ſpes noſtra ſalue. Ad te clamamus exules filii Euæ. ad te ſuſpiramus gementes, & flentes in hac lachry-

marum valle. Eia ergo aduocata noſtra illos tuos miſericordes oculos ad nos conuerte. Et Ieſum benedictum fructũ ventris tui nobis poſt hoc exilium oſtende o clemens o pia, o dulcis virgo Maria. Dignare me laudare te virgo ſacrata. Da mihi virtutem contra hoſtes tuos. Amen.

Initium Euangelii ſecundum Ioannem.

In principio erat verbũ. Et verbum erat apud deũ, & deus erat verbũ, hoc erat ĩ pricipio apud deũ. Omnia per ipſum facta ſunt, & ſine ipſo factũ eſt nihil, quod factũ eſt. In ipſo vita erat, & vita erat lux hoĩum, & lux in tenebris lucet, & tenebræ eã nõ cõprehenderũt. Fuit homo miſſus à deo, cui nomẽ erat Ioannes. Hic venit in teſtimoniũ, vt teſtimoniũ perhiberet de lumine, vt oẽs crederent per illum. Non erat ille lux, ſed vt teſtimonium perhiberet de lumine. Erat lux vera, quæ illuminat oẽm hominem venientẽ in hunc mundũ. In mundo erat, & mũdus per ipſum factus eſt, & mũdus eum nõ cognouit. In propria venit, & ſui eũ non receperunt. Quotquot autẽ receperũt eum dedit eis poteſtatem filios dei fieri. Iis, q credũt in nomine eius, qui nõ ex ſanguinibus, neq; ex võluntate carnis, neq; ex volũtate viri, ſed ex deo nati ſunt, ET VERBVM CARO FACTVM EST, & habitauit in nobis. Et vidimus gloriam eius, gloriam quaſi vnigeniti à patre plenũ gratiæ & Veritatis.

Pſalmus alternis, dicendus cum ad altare ſacrificaturus ſacerdos accedit.

SACERDOS. Introibo ad altare dei. CLERICVS. Ad deum, qui lætificat iuuẽtutẽ meã

S. Iudica me Deus, & diſcerne cām meā de gēte nō ſancta, ab homine iniquo & doloſo eripe me. CLE. Quia tu es deus meus, & fortitudo mea, quare me repuliſti, & quare triſtis incedo, dū affli git me inimicus? S. E mitte lucem tuam, & verita tem tuam, ipſa me deduxerunt, & adduxerunt in montem ſanctū tuū, & in tabernacula tua. CLE. E t introibo ad Altare Dei. A d deum, qui lætifi cat iuuentutem meam.

S. C onfitebor tibi in cithara deus deus meus, quare triſtis es anima mea, & quare cōturbas me? CLERI. S pera in Deo, quoniā adhuc ꝯfitebor illi ſa lutare vultus mei, & deus meus. S. G loria patri & filio & ſpiritui ſancto. CLE. S icut erat in princi pio & nūc & ſemp, & i ſcl'a ſcl'oꝝ. CLERI. Amē.

S. C onfiteor Deo patri omnipotēti. beatæ Mariæ ſemp virgini, & omnibus ſanctis, & vobis fratres me grauiter, multifariamq; peccaſſe mea culpa. Ideo precor immaculatā & ſemper virginem Ma riam, & oēs ſanctos, & vos fratres orare pro me. CLERI. M iſereatur tui omnipotens deus, & di miſſis omnibus peccatis tuis, perducat te ad vitā æternam. S. A men. CLERI. C onfiteor deo omnipotenti, & beatæ Mariæ ſemper virgini, & omnibus ſanctis, & tibi pater me grauiter, multifa riamq; peccaſſe mea culpa. I deo precor imacu latā & ſemper virginem Mariam & te pater orā re pro me. S. M iſereatur veſtri omnipotēs deus, & dimiſſis omnibus peccatis veſtris, perducat vos ad vitam æternam. CLERI. A men. S. V eniam, & abſolutionē, & remiſſionem peccatorū omniū det vobis oipotens, & miſericors dn̄s. CLERI. A mē. S. D eus tu ꝯuerſus viuificabis nos. CLERI. E t plebs tua lætabitur in te. S. O ſtende no

bis dñe miſericordiam tuã. CLERI. Et ſalutare tuũ da nobis. S. Domine exaudi orationẽ meã. CLERI. Et clamor meus ad te veniat. S. Dominus vobiſcum. CLERI. Et cum ſpiritu tuo.

Cum itur cubitum, genibus flexis facto ſigno ſanctiſſimæ crucis dicatur ter.

Benedicatur Deus trinus & vnus.
Benedicatur Dominus noſter Ieſus Chriſtus.
Benedicatur virgo Maria mater Dei.
Deus propitius eſto mihi peccatori.
Dignare dñe nocte iſta ſine peccato nos cuſtodire.
Domine Ieſu chriſte da mihi intellectũ & doce me facere voluntatem tuam. Item dicatur quinquies oratio dominica, & ſalutatio Angeli ad beatiſſimam virginem, & ſemel Symbolum apoſtolorũ. Hinc Euangelium: In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum. & cætera.

Cum ſurgitur cubitu, dicantur eadem omnia, niſi qđ vbi dicitur nocte iſta, dicatur die iſto.

Ad benedicendam menſam, Ante prandium.

Benedicite. Oculi omnium in te ſperant dñe, & tu das eſcam illorum in tempore opportuno. Aperis tu manum tuam, & imples omne animal benedictione. Gloria patri & filio, & ſpiritui ſancto. Sicut erat in principio & nũc & ſemper & in ſecula ſeculoꝝ. Κύριε ἐλέησον. Χριςὲ ἐλέησον. Κύριε ἐλέησον. Pater noſter. Et ne nos inducas in tentationẽ. Sed libera nos à malo. Amẽ. Benedic dñe nos & tua dona, quæ de tua largitate ſumus ſumpturi ꝑ chriſtum dñm noſtrum. Amen. Iube domine benedicere. Menſæ cœleſtis ꝑticipes faciat nos rex æter

næ gloriæ. A mē. D eus charitas eſt. & qui manet in charitate in Deo manet, & deus in eo.

Poſt prandium.

T u autem domine miſerere noſtri. D eo gratias. C onfiteantur tibi domine omnia opa tua, & ſancti tui benedicant tibi. G loria patri. S icut erat in principio. A gimus tibi gratias omnipotens Deus pro vniuerſis bñficiis tuis, qui viuis & regnas in ſecula ſeculorum. Amen.

PSALMVS.

M iſerere mei deus ſecundum magnam miſericordiam tuam, & ſecundum multitudinem miſerationum tuaꝝ dele iniquitatem meā. A mplius laua me ab iniqtate mea, & à peccato meo mūda me. Q uoniā iniqtatem meā ego cognoſco, & peccatum meū contra me eſt ſemper. T ibi ſoli peccaui & malū coràm te feci, vt iuſtificeris in ſermonibꝰ tuis, & vincas, cum iudicaris. E cce enim in iniquitatibus conceptus ſum, & in peccatis concepit me mater mea. E cce enim veritatem dilexiſti, incerta & occulta ſapiētiæ tuæ māifeſtaſti mihi. A ſpges me dñe hyſſopo & mundabor, lauabis me, & ſup niuē dealbabor. A uditui meo dabis gaudiū & lætitiam, & exultabunt oſſa humiliata. A uerte faciē tuā à peccatis meis, & oēs iniquitates meas dele. C or mundum crea in me deus, & ſpiritū rectum innoua in viſceribus meis. N e proiicias me à facie tua, & ſpiritum ſanctū tuū ne auferas à me. R edde mihi lætitiam ſalutaris tui, & ſpiritu principali confirma me. D ocebo iniquos vias tuas, & impii ad te cōuertentur. L ibera me de ſanguinibus deus deus ſalutis meæ, & exultabit lingua

mea iuſtitiã tuam. D omine labia mea aperies, & os meũ annuntiabit laudẽ tuam. Q uoniam ſi vo luiſſes ſacrificium dediſſem vtiq;, holocauſtis non delectaberis. S acrificium deo ſpiritus contribula tus, cor contritum & humiliatum deus non deſpi cies. B enigne fac domine in bona voluntate tua ſion, vt edificentur muri Hieruſalem. T unc acce ptabis ſacrificium iuſtitiæ, oblationes, & holocau ſta, tunc imponent ſuper altare tuum vitulos. G loria patri. S icut erat. K yrieleiſon, C hriſte-leiſon, K yrieleiſon. P ater noſter. E t ne nos in ducas in tẽtationẽ. S ed libera nos à malo. Amẽ.

D iſperſit dedit pauperibus. I uſtitia eius manet in ſeculum ſeculi. B enedicam dominum in omni tẽ pore. S emper laus eius in ore meo. I n domino laudabitur anima mea. A udiant manſueti & lætẽ tur. M agnificate dominum mecũ. E t exaltemus nomen eius in idipſum. S it nomen domini bene dictum. E x hoc nunc & vſq; in ſeculum. R etri-buere dignare dñe omnibus nobis bona facienti-bus propter nomen ſanctũ tuum vitam æternam. Amen. B enedicamus domino. D eo gratias, F i delium animæ per miſericordiã dei, requieſcãt in pace. Amẽ. P ater noſter. E t ne nos iducas in tẽ-tationem. Sed libera nos à malo. D eus det no-bis ſuam pacem. E t vitam æternam. Amen.

Ante cœnam.

B enedicite. B enedicite. E t dẽt pauperes & ſatura buntur, & laudabunt dñm, qui requirunt eum. vi-uent corda eorum in ſeculum ſeculi. G loria pa-tri & filio, & ſpiritui ſancto. S icut erat in princi-pio & nunc & ſemper & in ſecula ſeculorũ. Amẽ. K yrieleiſon, C hriſteleiſon, K yrieleiſon. P ater

noſter. Et ne nos inducas in tentationem. Sed li bera nos à malo. Benedic domine. & reliqua vt ſupra in principio prandii.

Poſt cœnam.

Tu autem domine miſerere noſtri. Deo gratias. Memoriam fecit mirabilium ſuorum miſericors & miſerator dñs eſcam dedit timentibus ſe. Gloria patri & filio & ſpiritui ſancto. Sicut erat in pricipio & nunc & ſemp, & in ſecula ſeculoꝝ. Amē. Benedictus dominus in donis ſuis, & ſanctus in omnibus operibus ſuis. Qui viuit & regnat in ſecula ſeculorum. Amen. Pſalmus. Laudate dñm omnes gētes, laudate eum oēs populi. Quoniã confirmata eſt ſuper nos miſericordia eius, & veritas domini manet in æternum. Gloria patri & filio & ſpiritui ſancto. Sicut erat in principio & nunc & ſemper, & in ſecula ſeculorum. Amen. Kyrieleiſon, Chriſteleiſon. Kyrieleiſon. Pater noſter. & cætera vt in fine prandii.

Breuiſſimus ſimul, & vtiliſſimus modus, quo & legere & ſcribere quis cito, recteq; diſcet.

Literæ. a. b. c. d. e. f. g. h. i. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. x. y. z.

Vocales. a. e. i. o. u.

Conſonantes. b. c. d. f. g. l. m. n. p. q. r. ſ. t. x. z. i. u. cũ non ſunt vocales.

Conſonantes præpoſitæ vocalibus.

Ba. be. bi. bo. bu.	Ca. ce. ci. co. cu.
Da. de. di. do. du.	Fa. fe. fi. fo. fu.
Ga. ge. gi. go. gu.	Ha. he. hi. ho. hu.

La.le.li.lo.lu. Ma.me.mi.mo.mu. Na.ne.ni.no.nu. Pa.pe.pi.po.pu. Qua.que.qui.quo.quu. Ra.re.ri.ro.ru. Sa.ſe.ſi.ſo.ſu. Ta.te.ti.to.tu. Va.ue.ui.uo.uu. Xa.xe.xi.xo.xu. Za.ze.zi.zo.zu.

Ia.ie.ii.io.iu. La.le.li.lo.lu.
Ma.me.mi.mo.mu. Na.ne.ni.no.nu.
Pa.pe.pi.po.pu. Qua.que.qui.quo.quu.
Ra.re.ri.ro.ru. Sa.ſe.ſi.ſo.ſu.
Ta.te.ti.to.tu. Va.ue.ui.uo.uu.
Xa.xe.xi.xo.xu. Za.ze.zi.zo.zu.

Vocales vni præpoſitæ conſonanti.

Ab.eb.ib.ob.ub. Ac.ec.ic.oc.uc.
Ad.ed.id.od.ud. Af.ef.if.of.uf.
Ag.eg.ig.og.ug. Ah.eh.ih.oh.uh.
Al.el.il.ol.ul. Am.em.im.om.um.
An.en.in.on.un. Ap.ep.ip,op.up.
Ar.er.ir.or.ur. As.es.is.os.us.
At.et.it.ot.ut. Ax.ex.ix.ox.ux.

Vocales vni, duabus'ue, aut tribus præpoſitæ conſonantibus.

Alx.elx.ilx.olx.vlx. Anc.enc.inc.onc.vnc.
Ams.ems.ims.oms.vms Ans.ens.ins.ons.vns.
Ant.ent.int.ont.vnt. Anx.enx.inx.onx.vnx.
Ars.ers.irs.ors.vrs. Arx.erx.irx.orx.vrx.
Abs.ebs.ibs.obs.vbs. Arbs.erbs.irbs.orbs.vrbs
Aps.eps.ips.ops.vps. Arps.erps.irps.orps.vrps

Vocales vocalibus præpoſitæ.

æ œ au eu ei quæ ſunt diphthongi.

Duæ tres'ue Conſonantes præpoſitæ vocalibus.

Bda.bde.bdi bdo.bdu. Bla.ble.bli.blo.blu.
Bra.bre.bri.bro.bru. Cha.che.chi.cho.chu.
Cla.cle.cli.clo.clu. Cna.cne.cni.cno.cnu.
Cra.cre.cri.cro.cru. cta.cte.cti.cto.ctu.
Dla.dle.dli.dlo.dlu. Dma.dme.dmi.dmo.dmu
Dna.dne.

Dna.dne.dnĩ.dño.dnu.	Dra. dre.drí. dro.dru.
Fla.fle.fli.flo.flu.	Fra.fre.fri.fro.fru.
Gda.gde.gdi.gdo.gdu.	Gla.gle.gli.glo. glu.
gma.gme.gmi.gmo.gmu.	gna.gne.gni.gno.gnu
Gra.gre.gri.gro.gru.	mna.mne.mni.mno.mnu
P la.ple.pli.plo.plu.	Pna.pne.pni.pno. pnu.
Pra.pre.pri.pro.pru.	Pſa. pſe.pſi.pſo.pſu.
Pta.pte.pti.pto.ptu.	Sba.sbe. sbi. sbo.sbu.
S ca.ſce.ſci.ſco.ſcu.	Sma.ſme.ſmi.ſmo.ſmo
Spa.ſpe.ſpi.ſpo.ſpu.	Squa.ſque.ſq.ſquo. ſquu
Sta.ſte.ſti.ſto.ſtu.	Stla.ſtle.ſtli. ſtlo, ſtlu.
Stra.ſtre.ſtri.ſtro.ſtru.	Tla.tle.tli.tlo.tlu.
Tma.tme.tmi.tmo.tmu.	Tna.tne.tni. tno. tnu.
Tra.tre.tri.tro.tru.	

Conſonátes præpoſitæ,& ſuppoſitæ vocalibus.

Bab.beb.bib.bob.bub.	Bac.bec.bic.boc.buc.
Bad.bed.bid.bod.bud.	Baf.bef.bif.bof.buf.
Bag.beg.big.bog.bug.	Bal.bel.bil. bol. bul.
Bam.bem.bim.bom.bũ.	Ban.ben.bin.bon. bũ.
Bap.bep.bip.bop.bup.	Bat.ber.bir. bor. bur
Bas.bes.bis.bos.bus.	Bat.bet.bit.bot.but.
Cab.ceb.cib. cob.cub.	Cac.cec. cic. coc. cuc.
Cad.ced.cid.cod.cud.	Caf.cef.cif.cof.cuf.
Cag.ceg.cig.cog.cug.	Cal.cel.cil.col.cul.
Cam.cem.cim.com.cum.	Can.cen.cin.con.cun.
Cap.cep.cip.cop.cup.	Car.cer.cir.cor, cur.
Cas.ces.cis.cos.cus.	Cat.cet.cit.cot. cur.
D ab.deb.dib.dob.dub.	Dac.dec.dic. doc.duc
Dad.ded.did.dod.dud.	Daf.def.dif.dof. dof
Dag.deg.dig.dog.dug.	Dal.del.dil.dol.dul.
Dam.dem.dim.dom.dũ.	Dan.den.din.don. dũ
Dap.dep.dip.dop.dux.	Dar.der.dir. dor.dur.
Das.des.dis.dos.dus.	Dat.det.dit.dot. dut.

b

Fab.feb.fib.fob.fub. Fac.fec.fic.foc.fuc.
Fad.fed.fid.fod.fud. Faf.fef.fif.fof.fuf.
Fag.feg.fig.fog.fug. Fal.fel.fil.fol.ful.
Fam.fem.fim.fom.fum. Fan.fen.fin.fon.fun.
Fap.fep.fip.fop.fup. Far.fer.fir.for.fur.
Fas.fes.fis.fos.fus. Fat.fet.fit.fot.fut.
Gab.geb.gib.gob.gub. Gac.gec.gic.goc.guc.
Gad.ged.gid.god.gud. Gaf.gef.gif.gof.guf.
Gag.geg.gig.gog.gug. Gal.gel.gil.gol.gul.
Gam.gem.gim.gom.gũ. Gan.gen.gin.gon.gun.
Gap.gep.gip.gop.gup. Gar.ger.gir.gor.gur.
Gas.ges.gis.gos.gus. Gat.get.git.got.gut.
H ab.heb.hib.hob.hub. Hac.hec.hic.hoc.huc.
Had.hed.hid.hod.hud. Haf.hef.hif.hof.huf.
Hag.heg.hig.hog.hug. Hal.hel.hil.hol.hul.
Ham.hem.him.hom.hũ. Han.hen.hin.hon.hũ.
Hap.hep.hip.hop.hup. Har.her.hir.hor.hur.
Has.hes.his.hos.hus. Hat.het.hit.hot.hut.
I ab.ieb.iib.iob.iub. Iac.iec.iic.ioc.iuc.
Iad.ied.iid.iod.iud. Iaf.ief.iif.iof.iuf.
Iag.ieg.iig.iog.iug. Ial.iel.iil.iol.iul.
Iam.iem.iim.iom.ium. Ian.ien.iin.ion.iun.
Iap.iep.iip.iop.iup. Iar.ier.iir.ior.iur.
Ias.ies.iis.ios.ius. Iat.iet.iit.iot.iut.
L ab.leb.lib.lob.lub. Lac.lec.lic.loc.luc.
Lad.led.lid.lod.lud. Laf.lef.lif.lof.luf.
Lag.leg.lig.log.lug. Lal.lel.lil.lol.lul.
Lam.lem.lim.lom.lum. Lan.len.lin.lon.lun.
Lap.lep.lip.lop.lup. Lar.ler.lir.lor.lur.
Las.les.lis.los.lus. Lat.let.lit.lot.lut.
Mab.meb.mib.mob.mub. mac.mec.mic.moc.muc
Mad.med.mid.mod.mud. Maf.mef.mif.mof.muf.
Mag.meg.mig.mog.mug. Mal.mel.mil.mol.mul.
Mam.mem.mim.mom.mũ Man.mẽ.min.mon.mũ

Map.mep.mip.mop.mup.	Mar.mer.mir.mor.mur
Mas.mes.mis.mos.mus	Mat.met.mit.mot.mut
Nab.neb.nib.nob.nub.	Nac.nec.nic.noc.nuc.
Nad.ned.nid.nod.nud.	Naf.nef.nif.nof.nuf.
Nag.neg.nig.nog.nug.	Nal.nel.nil.nol.nul.
Nam.nem.nim.nom.nū	Nan.nen.nin.non.nun.
Nap.nep.nip.nop.nup.	Nar.ner.nir.nor.nur.
Nas.nes.nis.nos.nus.	Nat.net.nit.not.nut.
Pab.peb.pib.pob.pub.	Pac.pec.pic.poc.puc.
Pad.ped.pid.pod.pud.	Paf.pef.pif.pof. puf.
Pag.peg.pig.pog.pug.	Pal.pel.pil.pol.pul.
Pam.pem.pim.pom.pū.	Pan.pen.pin.pon.pun.
Pap.pep.pip.pop.pup.	Par.per.pir.por.pur.
Pas.pes.pis.pos.pus.	Pat.pet.pit.pot.put.
Quid quod.	Qual.quel.ql. quā.quē
Quan.quen.quin.	Quip.q̄s.q̄s.qs. q̄s. q̄t.
Rab.reb.rib.rob.rub.	Rac.rec.ric.roc.ruc.
Rad.red.rid.rod.rud.	Raf.ref.rif.rof.ruf.
Rag.reg.rig.rog.rug.	Ral.rel.ril.rol.rul.
Ram.rem.rim.rom.rū.	Ran.ren.rin.ron. run.
Rap.rep.rip.rop.rup.	Rar.rer.rir.ror.rur.
Ras.res.ris.ros.rus.	Rat.ret.rit.rot.rut.
Sab.ſeb.ſib.ſob.ſub.	Sac.ſec.ſic.ſoc.ſuc.
Sad.ſed.ſid.ſod.ſud.	Saf.ſef.ſif.ſof.ſuf.
Sag.ſeg.ſig.ſog.ſug.	Sal.ſel.ſil.ſol.ſul.
Sam.ſem.ſim.ſom.ſum.	San.ſen.ſin.ſon.ſun.
Sap.ſep.ſip.ſop.ſup.	Sar.ſer.ſir.ſor.ſur.
Sas.ſes.ſis.ſos.ſus.	Sat.ſet.ſit.ſot.ſut.
Tab.teb.tib.tob.tub.	Tac.tec.tic.toc.tuc.
Tad.ted.tid.tod.tud.	Taf.tef.tif.tof.tuf.
Tag.teg.tig.tog.tug.	Tal.tel.til.tol.tul.
Tam.tem.tim.tom.tum.	Tan.ten.tin.ton.tun.
Tap.tep.tip.top.tup.	Tar.ter.tir.tor. tur.
Tas.tes.tis.tos.tus.	Tat.tet.tit.tot.tut.

V ab.veb.vib.vob.vub.	Vac.vec.vic.voc.vuc.
Vad.ved.vid.vod.vud.	Vaf.vef.vif.vof.vuf.
Vag.veg.vig.vog.vug.	Val.vel.vil.vol.vul.
Vam.vem.vim.vom.vũ.	Van.ven.vin.von.vun.
Vap.vep.vip.vop.vup.	Var.ver.vir.vor.vur.
Vas.ves.vis.vos.vus.	Vat.vet.vit.vot.vut.
X ab.xeb.xib.xob.xub.	Xac.xec.xic.xoc.xuc.
Xad.xed.xid.xod.xud.	Xaf.xef.xif.xof.xuf.
Xag.xeg.xig.xog.xug.	Xal.xel.xil.xol.xul.
Xam xem xim xom xũ.	Xan.xen.xin.xon.xun.
Xap.xep.xip.xop.xup.	Xar.xer.xir.xor.xur.
Xas.xes.xis.xos.xus.	Xat.xet.xit.xot.xut.
Z ab.zeb.zib.zob.zub.	Zac.zec.zic.zoc.zuc.
Zad.zed.zid.zod.zud.	Zaf.zef.zif.zof.zuf.
Zag.zeg.zig.zog.zug.	Zal.zel.zil.zol.zul.
Zam.zem.zim.zom.zũ.	Zan.zen.zin.zon.zun.
Zap.zep.zip.zop.zup.	Zar.zer.zir.zor.zur.
Zas.zes.zis.zos.zus.	Zat.zet.zit.zot.zut.

Erunt fortaſſe qui hæc rideant tanquã perquam rudia, ſed inerudití. nos autem perneceſſaria eſſe dicimus ad recte, docteq; pronuntiandum, ſcribendumq;. Imitati autem ſumus antiquos & græcos & latinos grammaticos. diſcant igitur pueri, quot ſyllabarum ſint dictiones, easq; tum in libro, tum ad digitos ſyllabatim connectant. ne ſcribant, pnuntient'ue cœlli cœllorum, & allius allia alliud per geminum. ll. ne'ue vbi vna eſſe debet conſonans, duas ponant, aut, contra, vbi duæ eſſe debẽt conſonantes, ponant vnam, vt plurimi ſolent.

A L D I.

Non mihi per ſcopulos, aut deuia paruus Iulus
Ducitur, aonias ebibiturus aquas.
Eſt via per placidos colles, per florea rura.
Hac iter ad Muſas perbreue carpe puer.

DE GRAMMATICA, ET EIVS PARTIBVS.

QVID eſt Grammatice? Ars & profeſſio, quæ vſu, ratiōe, atq; authoritate cōſtat, quæq; cum breuiſſime in duas partes diuidatur, recte loquendi ſcientiam, & authorum enarrationem, plus habet in receſſu (vt Quintilianus ait) quàm fronte promittat. Eſt enim neceſſaria pueris. iucunda ſenibus. dulcis ſecretorū comes, & quæ vel ſola omni ſtudiorum genere plus habet operis, q̄ oſtentationis.

Vnde dicta eſt Grāmatice? παρὰ τὰ γράμματα, hoc eſt à literis. latine literatura, Quintiliano teſte, dici poteſt, quia à literis incipit. nam literæ in ſyllabas coguntur, ſyllabæ dictiones efficiunt. ex dictionib. oratio conſtat, ex quib. diſciplina grāmatices conſtituitur.

Quot ſunt partes grammatices? duæ. Methodice, & hiſtorice.

Quæ eſt Methodice? finitiua grāmatice, quæ præcepta, rationemq; loquendi breui quadam via de-

monſtrat. hæc etiam hiſtorice dicitur.
Quæ eſt hiſtorice? enarratiuā grammatica, quæ au-thores enarrat, atq; exponit, quare & exegetice alio nomine appellatur.
Methodicæ ſeu hiſtoricæ grāmatices quot ſunt partes? Quatuor. Litera vt. u. Syllaba vt ve. Dictio vt veritas. Oratio vt veritas odium parit.
Quid eſt litera? minima pars vocis articulatæ.
Quid eſt vox? Aer ictus auribus accidens.
Quotuplex eſt vox? duplex. Articulata, q̄ ab aliquo ſenſu mentis proficiſcitur. Inarticulata, q̄ à nullo.
Quotuplex ē articulata vox? duplex. literata, q̄ ſcribi pōt, vt Cicero. Socrates, Plato. Illiterata, quæ ſcribi non poteſt, vt ſibili, & gemitus hominum.
Quotuplex eſt vox inarticulata? duplex. literata, vt Cra. Illiterata vt ſibili ſerpētū. mugit⁹ boū, & ſiſ'ia.
Vnde dicta eſt litera? à lituris, quas patitur, vel quia veteres in ceratis tabulis ſcribere, & poſtea delere conſueuerunt, ſic ut à libro. i. cortice, in quo ēt antiqui ſcribebant, appellatus eſt liber.
Quid intereſt inter literam, & elementum? Elementum eſt ipſa pronuntiatio. litera autem elementi nota. ſed abuſiue alterum pro altero ponitur.
Quot accidunt literæ? tria. nomen, figura, & poteſtas. nomen, quo vocatur. figura, quæ eſt elementi nota. poteſtas, ꝑpter quā & literæ factæ ſunt, & elementa.
Quot ſunt literæ? quibus vtimur? tres & viginti. a. b. c. d. e. f. g. i. vocalis. i. conſonans. l. m. n. o. p. q. r. ſ. t. u. vocalis. u. conſonans. x. y. z. Literæ vero apud græcos ſunt quatuor & viginti. α. β. γ. δ. ε. ζ. η. θ. ι. κ. λ. μ. ν. ξ. ο. π. ρ. σ. τ. υ. φ. χ. ψ. ω.
Quare. H. & K. non numeraſti inter literas? quia. h. nō eſt litera, ſed ſignum aſpirationis. K. vero græ

tá eſt, pro qua .c. vtimur, atq; ideo ſuperuacua, niſi (vt Terentianus ait) tunc in vſu eſt, cum Kalendas adnotamus caput.

Quare .i. & .u. bis ɔnumeraſti inter lr̃as? qa lõge aliæ literæ ſunt in Iuno, & Venus, quàm i ibo & vrna.

In quot partes diuiduntur tres & viginti literæ? in duas, in vocales & conſonantes.

Quot ſunt vocales? ſex, qnq; latinæ .a.e.i.o.u. & vna græca yψίλον. qua vtimur dũtaxat in dictionibus græcis, vt Hyppolitus, Hieronymus. hyems. Vocales autem apud græcos ſeptem α.ε.η.ι.υ.ο.ω.

In quot partes diuiduntur vocales? in duas. in præpoſitiuas, & ſubiunctiuas.

Quot ſunt præpoſitiuæ? tres. a.e.o. ſubiunctiuæ? tres. e.u.i.

Quare dicuntur præpoſitiuæ? quia præpoſitæ ſubiunctiuis diphthongos faciunt.

Ex vocalibus quot fiunt diphthõgi? quinq;. æ. œ. au. eu. ei. vt. æſtimo. cœpi. aula. eurus. orphei. ſed ei græca eſt, quæ apud antiquos in frequẽtiſſimo vſu fuit, nunc autem penè exoleuit.

Quot ſcribuntur, & proferuntur? duæ. au. &. eu. vt audio. euge.

Quot ſcribuntur, & nõ proferuntur? tres. æ. œ. ei. vt cæſar. phœbus. omneis. quamquam mihi non ita videtur. non enim ita pronuntiaſſe antiquos credimus. ſed de his dicemus in fragmentis noſtris grãmaticis. Diphthongi vero propriæ apud græcos ſex. αι. αυ. ει. ευ. οι. ου.

Quot ſunt cõſonantes? ſeptẽdecim. b.c.d.f.g..l.m.n.p.q.r.ſ.t.x.z.i.&.u. non vocales.

In quot partes diuiduntur conſonantes? in duas. in ſemiuocales, & mutas.

Quot ſunt ſemiuocales? ſeptem. l.m.n.r.ſ.x.z.

In quot partes diuiduntur ſemiuocales? in duas; in
quatuor liquidas.l.m.n.r.& duas duplices.x.z.
Quot ſunt mutæ? octo b.c.d.f.g.p.q.t.
Quare dicuntur vocales? quia per ſe vocem faciunt.
Conſonantes? quia ſimul cum vocalibus ſonant.
Semiuocales? quia ſunt imperfectæ vocales.
Mutæ? quia reſpectu bene ſonãtiũ exiguã vocẽ hñt.
Quare dicuntur liquidæ? quia fluunt,& quaſi intere-
unt poſt mutas poſitæ in eadẽ ſyllaba. & propte-
rea græci ὑγρὰ etiam appellant, noſtri vero vdas.
Quare dicuntur duplices? quia ponunt pro duabus
literis: x enĩ ponit pro c & ſ. z vero p duplicis ss.

Quæſtiones de literis.

A in dictione aes? quæ pars eſt? litera. quæ litera?
vocalis. quæ vocalis? præpoſitiua. quare eſt lite-
ra? qa eſt minima pars huius vocis articulatæ aes.
quare vocalis? quia per ſe vocem facit. quare eſt
præpoſitiua? quia præpoſita ſubiunctiuis e & u,
ae & au diphthongos facit.

L quæ pars eſt grammatices? litera. quæ litera? con
ſonãs. quæ conſonans? ſemiuocalis. quæ ſemiuo
calis? liquida. quare eſt litera? qa eſt minima pars
dictionis, vbi poſita eſt. quare conſonans? quia ſi
mul cum vocali, cui adiungitur, ſonat. quare ſemi
uocalis? quia non quantũ vocalis ſonat. Semis.n.
in compoſitione imperfectionem ſignificat, vt ſe-
miuir, ſemiplenus, ideſt imperfectus vir. imperfe-
cte plenus. interdum etiã dimidiã partem, vt ſemiſ
ſis, dimidiatus aſſis. quare eſt liquida? quia lique-
ſcit & fluit poſt mutas poſita in eadem ſyllaba.

De Syllaba.

Quid eſt ſyllaba? cõprehenſio literarũ. vt ba. tra. ſed
abuſiue ex ſola vocali fieri ſyllaba poteſt, vt eoo.
Vnde dicit ſyllaba? ἀπὸ τοῦ συλλαμβάνειν τὰ γράμμα-

μετα. hoc eſt à conceptione literarum.

Syllabæ quot accidunt? quatuor, tenor. ſpiritus. tē-
pus. & numerus.

Quot ſunt tenores ſyllabarum? tres acutus, grauis, &
circūflexus, vt ali quibus. coràm. baſſiana s.

Quot ſunt ſpiritus ſyllabarum? duo aſper, & lenis.
vt trux. lana.

Quot ſunt tempora ſyllabarum? quinq;. vnum. vnū
ſemis. duo. duo ſemis, & tria.

Quot ſunt numeri ſyllabarum? duo ſingularis, vt a.
pluralis vt tra.

Quare numerus accidit ſyllabæ? quia cōſtare poteſt
ex vna ad ſeptem literas, vt a. ab abs. mars. ſcobs.
ſcrops ſtirps. ſtrans. ſtriglx apud Victruuium.

Quæſtiones de ſyllabis.

Li, in aliquibus quæ pars eſt? ſyllaba quare? quia eſt
comprehenſio duarum literarum. l. & . i. Cuius te
noris? acuti. Cuius ſpiritus? lenis. quot temporū
eſt? vnius. Cuius numeri? pluralis.

De dictione.

Quid eſt dictio? vox articulata cū aliqua
ſignificatione, ex qua inſtruitur oratio,
& in quam reſoluitur.

Vnde dicta eſt dictio? à dicēdo, quod dicat aliquid,
hoc eſt ſignificet.

Quæſtiones de dictione.

Poeta quæ vox eſt? articulata. quare? quia ab aliquo
ſenſu mentis proficiſcitur.

Quæ articulata vox eſt poeta? literata. quare? quia
ſcribi poteſt.

Poeta quæ pars eſt grammatices? dictio. quare? q̄a
dicit aliquid, hoc eſt ſignificat.

Cra quæ vox eſt? inarticulata. quare? quia à nullo
ſenſu mentis proficiſcitur.

Quæ inarticulata vox eſt cra?literata. quare?quia li teris comprehendi poteſt.

Sibilus hominū quæ vox eſt?articulata.quare? qa ab aliquo ſenſu mentis proficiſcitur. Quæ articulata?illitterata. quare?quia ſcribi non poteſt.

Mugitus boum quæ vox eſt?inarticulata.quæ inarticulata?illitterata.

De Oratione.

Quid eſt oratio?congrua dictionum ordinatio ad aliquid ſignificandum.

In quot partes diuiditur oratio?in duas,in orationē perfectā & imperfectam.quæ eſt perfecta? q̄ perfectum habet ſenſum,vt veritas odium parit.

Quæ eſt impfecta?quæ non habet pfectū ſenſum, vt me amare Deū,& cum veniſſem in Cumanū.

Orationis perfectæ in anguſtiſſima diuiſione quot ſunt ſpecies?quinq;.interrogatiua,vt & quæ tanta fuit Romam tibi cauſa videndi?imperatiua, vt accipe nunc danaūm inſidias.Optatiua. Vt nunc vtinā ſurdis auribus eſſe velim. Vocatiua,vt, Huc ades ó Melibœe.Enūtiatiua. vt nauigat Aeneas.

Quæſtiones de Oratione.

Amo Deum quæ pars eſt grammatices?oratio.quare?quia eſt congrua dictionum ordinatio ad aliquid ſignificandum.

Quæ orō eſt?pfecta.quare?qa pfectū hēt ſenſum,

Cuius ſpeciei orationis perfectæ?Enuntiatiuæ.quare?quia amorem meum erga Deum enuntiat.

De orationis partibus.

Quot ſunt partes orationis?octo.Nomen. Pronomen.Verbum. Aduerbium.Participium.Præpoſitio.Coniunctio.& Interiectio.

Quot ſunt principales orationis partes? duæ Nomen,& verbum.

Quot ſunt partes orationis declinabiles? quatuor. Nomen. Pronomen. Verbum. Participium.

Quot ſunt indeclinabiles? quatuor. Aduerbiũ. Præpoſitio. Coniunctio. & Interiectio.

Quod ſunt caſuales? tres. Nomen. Pronomen. Participium.

De nomine.

Quid eſt nomen? pars orationis corpus aut rẽ proprie, communiter ue ſignificans, proprie vt Roma. Tyberis. communiter vt vrbs. flumen.

Vnde dictum eſt nomen? à græco quod eſt ὄνομα ἀπὸ τοῦ νέμειν, quod eſt tribuere, deriuatum.

In quot partes diuiditur nomen? in duas. in ſubſtantiuum, & adiectiuum.

Quot eſt nomen ſubſtantiuum? quod habet vnum articulum vt hic poeta, vel duos ad ſummum, vt hic & hæc aduena.

Quod eſt nomen adiectiuum? quod habens tres articulos, vt hic & hæc & hoc felix, vel tres voces, vt bonus bona bonum, adiicitur nominibus ſubſtantiuis ad eorum qualitatem vel quãtitatem declarandam, vt altum mare. cœlum profundum. rotundum. volubile. nix alba. niger coruus.

Quot ſunt pronomina pro articulis poſita in generum, caſuumq́; diſcretione? tria. (caremus. n. articulis.) hic hæc hoc. hic. n. eſt diſcrimẽ maſculini. hæc fæminini. hoc neutri. hic & hæc communis duum generum. hic & hæc & hoc omnis, vel cõmunis trium generum. hic vel hæc incerti.

In quot partes diuiditur ſubſtantiuum nomen? in duas, in proprium & appellatiuum.

Quod eſt nomen proprium? quod vni tantũ conuenit, vt Socrates. Plato. Virgilius.

Quod eſt nomen appellatiuum? quod eſt commune multis, vt arbor. homo. lapis.

Nomini quot accidunt? quinq;. quæ? Species. Genus. Numerus. Figura, & Caſus.
Quot ſunt ſpecies nominum tam ſubſtantiuis, quã adiectiuis cõmunes? duæ primitiua, vt Iulus, bonus. deriuatiua, vt Iulius, bellus.
Quot ſunt ſpecies propriorum nominum tm̃? quatuor. Nomẽ. prænomẽ. Agnomẽ & Cognomen.
Quod eſt nomen? quod proprie vniuſcuiuſq; ſuum eſt vt Cato. Cæſar.
Quod eſt prænomen? quod præponitur nomini differentiæ cauſa. vt. M. Cato. C. Cæſar.
Quod eſt cognomẽ? quod ab euentu aliquo imponitur. vt Africanus. Salluſtius, cui cognomen poſtea. Africano ex virtute fuit.
Quod eſt agnomen? quod eſt agnationis commune. vt porcius.

De ſpeciebus appellatiuorum nominum.

Quot ſunt ſpecies appellatiuorum nominum tãtũ? decem & ſeptem. Ad aliquid dictum. quaſi ad aliquid dictum. Gentile. Patrium. Interrogatiuũ. Infinitum. Relatiuum. Collectiuum. diuiduum. Factitiũ. Generale. ſpeciale. ordinale. numerale. abſolutum. temporale. locale.
Quod eſt ad aliquid dictum? quod ſine intellectu eius, ad quod dictum eſt, proferri non poteſt, vt pater, filii pater. filius, patris filius.
Quod eſt quaſi ad aliquid dictũ? quod quamuis habeat aliquod contrarium, & quaſi ſemper adhærens, tamen non ſignificat ipſo nomine ẽt illud, neq; ex illo accipit nominationem, vt nox. dies.
Quod eſt Gẽtile? qđ gẽtẽ ſignãt, vt græcus. latinus.
Quod eſt patriũ? quod à patria ſumiť vt Romanus.
Quod. eſt interrogatiuum? quod cum interrogatione ꝓferť. vt quis. qualis cũ accentu in penultima.

Quod eſt infinitum? quod eſt interrogatiuo contrarium, vt quis. qualis cum graui accentu.

Quod eſt relatiuum? quod refert antecedēs, hoc eſt dicit iterum, vt qui quæ quod, qualis.

Quod eſt collectiuum? quod in ſingulari numero multitudinem ſignificat. vt populus. plebs. gens. turba. vulgus.

Quod eſt diuiduum? quod à duobus vel amplioribus ad ſingulos habet relationem, vel ad plures in numeros pares diſtributos, vt vterq;. alteruter. quiſq;. ſinguli. bini. terni. centeni.

Quod eſt factitiū? quod à ſonorum proprietate factum eſt. vt fringilla auis. turtur. ſcrofa. taratātara.

Quod eſt generale? quod in diuerſas ſpecies poteſt diuidi, vt animal. arbos.

Quod eſt ſpeciale? quod à genere trahiť. vt homo. equus. laurus. oliua.

Quod eſt ordinale? quod ordinem ſignificat. vt primus. ſecundus.

Quod eſt numerale? quod numerum demonſtrat. vt vnus. duo. tres.

Quod eſt abſolutū? quod per ſe itelligitur. vt deus.

Quod eſt temporale? quod tempus oſtendit. vt hora. dies. menſis. annus.

Quod eſt locale? quod locum ſignificat, vt propinquus. longinquus. proximus.

De ſpecieb' tā ꝓprioꝝ q̄ appellatiuoꝝ nominū.

Quot ſunt ſpēs nominū tam propriis q̄ appellatiuis cōes? ſex. Primitiua, ꝓpria, vt Iulus. primitiua appellatiua, vt mōs. Deriuatiua ꝓpria, vt Iuli'. Deriuatiua appellatiua, vt monticulūs. corpalis ꝓpria, vt Cato. Corporalis appellatiua, vt homo. Incorporalis propria, vt virtus dea & Pudicitia Penelopes, vel ipſa dea. Incorporalis appellatiua, vt vir-

tus. homonymos. ꝑpria vt Pyrrhus filius Achil-
lis. & Pyrrhus rex epirotarum. homonymos ap-
pellatiua, vt nepos filius filii, & nepos luxurioſus.
Synonymos propria, vt Publius. Cornelius. Sci-
pio. Africanus. Quintus. Mutius. Augur. Scæuo-
la. Synonymos appellatiua vt terra. humus. enſis
mucro, gladius. ſpatha. machæra.
Quod eſt nomen primitiuum? quod à nullo deriua
tur. vt iulus. mons.
Quod eſt nomen deriuatiuum? quod deriuatur ab
aliquo, vt iulius. montanus.
Quod eſt nomen corporale? quod corpus ſignificat
vt Cato. homo.
Quod eſt nomen incorporale? quod non ſignificat
corpus. vt virtus. Angelus.
Quod eſt nomen homonymum? quod vna voce ſi-
gnificat diuerſa vt Canis Nepos.
Quod eſt nomen ſynonymum? quod cum alio no-
mine idem ſignificat. vt enſis. mucro. gladius. ſpa
tha. machæra.

De ſpeciebus deriuatiuorum nominum.

Quot ſunt ſpecies deriuatiuorum nominum tantū? nouem. Patronymycum. Comparatiuum. Super-
latiuum. Poſſeſſiuum. Diminutiuum. Denomina-
tiuum. Verbale. Participiale. Aduerbiale.
Quod eſt nomen comparatiuum? quod cum intelle
ctu poſitiui vel cum aliquo participe ſenſu poſiti-
ui magis aduerbiū ſignificat. vt albior magis alb⁹.
Quod eſt nomen ſuperlatiuum? quod ad plures ſui
generis comparatur & ſuperponitᷣ omnibus, qui-
bus comparatᷣ. vt Achilles græcoꝝ fortiſſimus.
Quod eſt nomen Patronymicum? quod proprie à
patre deriuatū ſecundū formam græcam, ſignifi-
cat cū genitiuo primitiui filiū vel nepotem. filiam

vel neptem. vt hic priamides, filius, nepos'ue priami. hæc nerine, filia, neptis'ue Nerei.
Quod eſt poſſeſſiuũ? quod cũ genitiuo primitiui ſignificat aliquid ex iis, quæ poſſidet. vt æneia nutrix, ꝑ nutrix æneæ. euãdri⁹ enſis, ꝑ enſis euãdri.
Quod eſt diminutiuum? quod diminutionem ſui primitiui abſolutę demonſtrat, vt homũcio. homunculus. homullus. homullulus paruus homo ſenecio, paruus ſenex. fraterculus, paruus frater. Virguncula, parua virgo. Sororcula, parua ſoror. recula, parua res. corculum, paruum cor.
Quot cauſis proferuntur diminutiua? tribus, neceſſariæ ſignificationis gratia, vt tantillus. Gratia vrbanitatis vt ingeniolum. fraterculus. Item cauſa adulationis, vt corculum. animula.
Quod eſt denominatiuum? quod à nomine deriuatur. vt crinitus quod deriuatur à crine. cornutus, à cornu. citharœdus, à cithara. albior, ab albo. æacides ab æaco. hectoreus ab hectore.
Quod eſt verbale? quod à verbo deducitur, vt amator doctor.
Quod eſt participiale? quod deriuatur à participio vt venerandus.
Quod eſt aduerbiale? quod deriuatur ab aduerbio vt craſtinus. heſternus. hornotinus. quotidianus.

De Generibus.

Quot ſunt genera nominũ præcipua? duo, quæ ſola nouit ratio naturæ. Maſculinũ vt hic Anchiſes. Fœmininũ vt hæc Penelope. ſola.n. hæc generant, atq; ideo appellata ſunt genera. cætera vero à præcipuis veniũt vt neutrũ, quod neq; maſculinũ eſt, neq; fœmininũ vt hoc tẽplũ. cõe duũq; generũ quod & maſculinũ eſt, & fœmininum, vt hic & hæc Aduena. cõe triũ generũ, quod omnia ſu

pradicta genera continet, vt hic & hæc & hoc felix. Promiſcuũ, quod vel maſculinũ eſt, vel fœmininũ ſignificans animal vtriuſq; ſexus, atq; ideo à græcis ἐπίκοινον dicit, vt hic paſſer. hæc aquila. incertum, quod modo maſculinũ, modo fœmininũ inuenitur apud authores, vt hic vel hæc dies.
P haethon cuius generis? Maſculini. quare? quia omnia nomina virorum, deorumq; cuiuſcunq; ſint terminationis maſculini ſunt generis, vt Cæſar. Cato. Saturnus. Iupiter.
P aſiphae cuius generis? fœminini. quare? quia omnia nomina mulierum, dearumq; cuiuſcunq; ſint terminationis fœminini ſunt generis. vt Penelope. Iuno. Glycerium.
V ir cuius generis? Maſculini. q̃re? quia oia nomina, quorũ ſignificatio ad mares tantũ ptinet, maſculini ſunt gñis. vt Pótifex. cerdo. tóſor. nauta.
Mulier cuius generis? Fœminini. quare? quia omnia nomina, quorũ ſignificatio ad fœminas tm̃ pertinet, fœminini ſunt gñis, vt Puella. ſaga. pnuba.
D ux cuius generis? communis duum generum. quare? quia omnia nomina, quorũ ſignificatio & ad mares pertinet, & ad fœminas, communia ſunt duum generum, vt Princeps. Comes. Conuiua. Auriga. Aduena. Homo. Incola. Alienigena. Caprigena, quæ tamen authores vſurpant tanquam adiectiua. Virgilius, caprigenumq; pecus. Valerius Maximus, Alienigena ſtudia.
B onus cuius generis? maſculini. quare? quia prima quæq; uox adiectiui eſt generis maſculini, vt bonus. ſcda fœminini, vt bõa. tertia neutri, vt bonũ.
O mnis cuius generis? Cõmunis duũ generũ. quare? quia prima quæq; uox adiectiui, cui duæ ſunt voces, eſt cõis duum generum, vt hic & hæc omnis.
hic & hæc

hic & hæc pulchrior. altera vero eſt generis neu-
tri. vt hoc omne. hoc pulchrius.

P ernox cuius generis? cõis triũ generũ. quare? quia
oĩa adiectiua, quæ habent dũtaxat vnam vocem,
cõia ſunt triũ generum, vt velox. pauper.

M alus prima ꝑducta cuius generis? fœminini. qua-
re? quia omnia nomina arborũ ſunt generis fœmi-
nini. oleaſter tñ, Dumus, Rubus maſculina ſunt.
Siler, Quod Priſcianus ait non ponendũ inter ar-
bores, ſicut nec Rubus, neutrum eſt. Virgilius, vt
molle ſiler, lẽtæq; geniſtæ. Sic robor. ſuber. balſa
mum. hebenũ. dicitur & hæc hebenus. Itẽ buxũ,
dicitur & buxus ſecundũ Seruium. Priſcianus bu-
xus arbor. buxum lignũ. Tibullus pomum genere
neutro pro arbore vſurpauit.

I pſe feram teneras maturo tempore vites.
Ruſticus, & facili grandia poma manu.
Plynius quoq; epiſtolarum libro quinto idem fe-
cit inquiens, alternis metulæ exurgunt, alternis ĩ-
ſerta ſunt poma.

P irum cuius generis? neutri. quare? quia fructuum
& lignorum nomina neutra ſunt. excipiũtur hoc
verſiculo annotata.
Hæc nux Caſtanea. & iuglans. glans. ficus. oliua.

P adus cuius generis? maſculini. quare? quia fluuio-
rũ nomina maſculina ſunt. Inuenies tñ pauca fœ-
minini generis, vt albula. Ouidius in quarto faſto
rum. Et tãto eſt albula pota deo. Item hæc lethe.
Styx palus eſt inferni nõ flumen. pauca item neu-
tri. Vt cruſtumiũ. Iader. Lucan⁹. Cruſtumiũq; Ra
pax. Idem & tepidũ in molles zephyros diſcurrit
iader. leges & hoc hiſtrũ. tanagrum. metauꝛ. eri-
danũ. Rhenũ ſi cum flumine iunguntur. vt flumen
Rhenũ. Horatius, aut flumen Rhenũ, aut pluuius

deſcribitur arcus. ſicuti hoc oceanũ cũ mari adiungitur, vt mare oceanũ, ſed figurate magis neutris Priſciano teſte iunguntur, vt tyberis flumen, Salluſtius in.ii. hiſtoriarum. Dextrum flumen Turiam, quod valentiam paruo interuallo præterfluit.

Hic Pſitacus cuius generis? promiſcui. quare? qa volucrũ nomina epicœna ſunt. Colũbus vero habet fœmininũ columba, & Gallus gallina, & pullaſter pullaſtra. Capus vero ſiue capo (vtrũq; enim dicimus) quia ex gallo fit auulſis teſtibus, idcirco fœmininũ non habet. oeſtrũ inſecti generis neutrum eſt. Picus & pica non ſunt eiuſdẽ ſpeciei. Halcyon commune eſt duum generum. cuius plurale eſt hi & hæ halcyones. Serui⁹ ſuper eo verſu, Dilectæ Thetidi halcyones, ait ſciendum quia cum de muliere dicit̃, hæc Halcyone facit, cum de auib⁹, hic, & hæc halcyon, hi & hæ halcyones. hactenus ille. Ouid. tamen xi. metamorphoſeon de aui hæc Halcyone dixit. Incubat halcyone pendentibus æquore nidis. dicta qa ἐν ἁλὶ κύει, hoc eſt, in mari fœtificat, acꝑpterea & aſpirationẽ hẽt, & ypſilõ.

Decem cuius generis? cõmunis trium generũ. quare? quia omnia numeralia, à quatuor vſq; ad centũ ſunt communia trium generum. ſic etiam mille. dicimus etiam hoc mille pluraliter hæc millia.

B. cuius generis? neutri. quare? quia omnia nomina literarum neutra ſunt.

A qua cuius generis? fœminini. quare? quia omnia nomina latina in a deſinentia in nominatiuo ſingulari, fœminina ſunt, in plurali vero neutra tam latina quàm græca. vt arma. ſtemmata.

Epigrãma cuius generis? neutri. quare? quia oĩa nomina græca in a, apud latinos genus ſuũ ſeruant. excipiuntur pauca vt, ὁ δόμος hæc domus. ὁ χάρτης

hæc charta. τὸ χάος hic chaus ὁ κηρὸς hæc cera & huiuſmodi perpauca.

C ubile cuius generis? neutri. quare? quia in e finita tertiæ declinatus neutra ſunt omnia. vt hoc monile. hoc ouile.

L ibye cuius generis? fœminini. quare? quia omnia noīa, quæ veniunt à noīatiuo græco in η. fœminina ſunt. vt hæc grammatice. hæc rhetorice.

G erundia cuius generis neutri. quare? quia. i. finita neutra ſunt. vt hoc gummi. excipiuntur à genetiuis compoſita omnis generis. vt eiuſmodi. nā nihili. mancipi. frugi. officiperdi obliqui ſunt. omnibus caſibus & generibus figurate adiuncti.

S ermo cuius generis? maſculini. quare? quia o finita maſculina ſunt omnia, præter verbalia in io vt lectio, & quæ in do & in go exeunt o in i mutantia in genitiuo fœminini generis, vt dulcedo. Origo. præter hic ordo. cardo & cupido pro deo. Caro carnis fœmininum eſt. Pondo item aptotum, neutrum eſt. Margo incerti generis.

C ornu cui⁹ generis? neutri. quare? quia u finita neutra ſunt omnia & aptota, vt veru. gelu.

L ac cuius generis? neutri. quare? quia omnia finita in qualibet mutarum neutra ſunt, vt alec. caput. occiput. ſinciput.

L upercal cuius generis? neutri. quare? quia al finita neutra ſunt. excipitur hic ſal. quod neutro etiam genere vetuſtiſſimi protulerunt.

M el cui⁹ gñis? neutri. quare? qa el finita neutra ſunt.

P ugil cuius generis? maſculini. quare? quia tria in il maſculina ſunt pugil. mugil. ſtrigil. Vnum commune vigil. Duo neutra nil. nihil.

C onſul cuius generis? maſculini. quare? quia vl finita duo maſculina ſunt conſul. præſul. Vnum com

mune duum generum. exul.

D elubrum cuius generis? neutri. quare? quia in m neutra ſunt. præter nequam & totidem omnis generis. Item tantundem & cim. quæ neutra ſunt.

C armen cuius generis? neutri. quare? quia in en correpta neutra ſunt omnia. flamé pro ſacerdote, pecten, & à cano compoſita, vt lyricen, & cætera omnia in en, maſculina ſunt. vt lien. Ren. ſplen.

T orcular cuius generis? neutri. quare? quia ar finita neutra ſunt. ſic & quæ in ir. deſinunt, vt ir. gadir.

C aniſter cuius generis? maſculini. quare? quia in er. maſculina ſunt. linter fœmininũ eſt. vber. iter. ſpinter. cancer pro morbo. papauer. cadauer & ſignificantia fœtus terræ vt cicer. piper. neutra ſunt.

L abor cuius generis? maſculini. quare? quia or finita maſculini ſunt generis. quatuor in or inueniuntur neutra. marmor. æquor. cor. ador. Quatuor item indecor memor imemor author, & à corpore & colore cõpoſita, vt bicorpor. diſcolor, & cõparatiua oĩa, vt melior, cõia ſunt duũ generũ. excepto hic ſenior, quod tñ in obliquis videtur commune triũ generũ, vt ſenioris ætatis. ſenioris æui.

F ulgur cuius generis? neutri. quare? qa. vr. finita neutra ſunt. Aſtur anxur turtur vultur furfur maſculina ſunt. fur. augur. ligur. cõmunia. Horatius tamẽ ſermone, Egreſſum magna, anxur in neutro genere protulit. Impoſitũ ſaxis late cãdẽtibus Anxur.

P ietas cuius generis? fœminini. quare? quia as finita fœminina ſunt, præter as vas vadis maſculina vas vaſis. fas. nefas neutra. Nugas commune triũ generum & indeclinabile.

N ubes cuius generis? fœminini. quare? qa in es productam deſinentia fœminina ſunt. Dies incerti generis eſt in ſingulari. in plurali maſculini tm̃, ſicut

ab eo compoſitum meridies. præs etiam & pes maſculina ſunt. æs & hippomanes neutra.
P oples cuius generis? maſculini. quare? qa in es correptam maſculina ſunt. præter ſeges. teges. apes. compes fœminina. Ea vero. quorum ſignificatio vtriq; generi conuenit, ſunt, vt ſupra quoq; eſt dictum, cõia duũ generꝝ, vt diues. ſuperſtes. hoſpes miles. deſes. & ſimilia. inueniuntur quædam neutris adiuncta. Lucanus. imperiiq́; comes. Iuuenalis. depoſitũ tibi ſoſpes erit. Valerius. diues & ꝑpotens naturæ regnum. Salluſtius. iter inquies.
B ilis cuius generis? fœminini. quare? qa is finita fœmina ſunt. caulis & molaris pro dente vel lapide, & caſſis rete maſculina ſunt, & quæ ante is habẽt enim vt funis, vel duas conſonantes in eadem ſyllaba, vt vectis (axis pyxis græca ſunt) & quæ penultimam vna ex liquidis terminant. vt collis. enſis, amnis. corbis vel in genitiuo creſcunt vna ſyllaba, vt lapis. excipiuntur bipennis. peſtis. febris. veſtis. vallis. pellis. cuſpis. caſſis. dis. lis. turris. pel uis. glis non animal fœminini generis. itẽ finis & clunis incerti generis, & dis in ſingulari commune duum generum, in plurali trium.
R os cuiꝰ gñis? maſculini. quare? qa os finita maſculina ſunt. præter cos. dos fœminina, & os neutꝝ.
M etus cuius generis? maſculini. quare? qa vs finita ſecundæ & quartæ declinationis maſculina ſunt, ꝑter hæc domus. nardus, carbaſus. aluus, colus. vannus. intubus. porticus. acus. tribus. manus. penus, qđ & maſculinũ, & fœmininũ & neutrũ inuenit. pãpinus incerti gñis eſt. Idus vero fœmininũ eſt pluralis tm̃ numeri ꝑter etiam hoc ꝑus. virus pelagus. vulgus quod eſt etiam maſculinum.
M unus cuius generis? neutri. quare? quia in. vs. ter

tiæ inflexionis ſi nō retinēt.u.in genitiuo, neutra ſunt.dicimus tamē hic lepus. Si vero retinent & creſcunt,ſunt fœminina,vt ſalus,palus,incus.excipiūtur hæc monoſyllaba crus.rus.quæ ſunt neutra.& hic mus maſculinum.

L odix cuius generis?fœminini.quare?quia.x.finita fœminina ſunt.vt cœlox.pax.lux. Excipiūtur grex.varix.calix.fornix.limax.ſandix. quincunx. calx.pro ictu.narix,& quæ ſunt fructuum tertiæ vt maſtix,quæ maſculina ſunt,ſimiliter i ex ſupra ſyllabam,vt culex.Præter hæc obex.forfex. forpex.ramex.ſupellex.vibex.Item hic vel hæc cortex.ſilex.Verbalia in trix inueniuntur & neutris adiuncta in plurali,vt victricia tollite ſigna.Sardonix incerti generis legitur.

S tirps cuius generis?fœminini.quare?quia in.s.antecedēte cōſonante monoſyllaba,fœminina ſunt præter dans.mons.fons.pons maſculina. ſcrobs tamen maſculini etiam generis eſt.

T ridens cuius generis?maſculini.quare?qa in.s.antecedēte cōſonante non monoſyllaba, maſculini ſunt generis præter hyems,& cohors fœminina.

Quæ videmur pteriiſſe,vt ſunt græca, vt ſynodus. cryſtallus.Item adiectiua,& propria hominum & deorum,& quæ ad mares vel ad fœminas,vel ad vtroſq; pertinēt & ſimilia,colliguntᷠ ſuis regulis. quod facile poterit accuratus lector aduertere.

Quot ſunt numeri nominum?Duo.ſingularis vt homo.Pluralis vt homines.

Quot ſunt figuræ nominū?tres. ſimplex vt iuſtus. Compoſita ut iniuſtus.Decōpoſita ut iniuſtitia.

Quot ſunt caſus nominum?Sex.Nominatiuus. Genitiuus.Datiuus.Accuſatiuus.Vocatiuus.Ablatiuus,qui etiam latinus dicitur.

Ex caſib' quot ſūt recti? Duo. Noīatiu', & vocatiu'.
Quot ſunt obliqui? quatuor. Genitiuus. Datiuus. Accuſatius. Ablatiuus.

De nominum declinatione.

Quot ſunt declinationes nominum? quinq;. Prima cuius genitiuus ſingularis in. æ. diphthongū deſinit. Secūda in. i. Tertia in is. Quarta i vs. vel in. u. Quīta in ei in genitiuo & datiuo, vt hic poeta huius poetæ. hic dn̄s huius dn̄i. hic Cato huius Catonis. hæc manus huius manus, vel hoc cornu huius cornu. hæc ſpecies huius & huic ſpeciei.

Nominatiuus primæ declinationis quot terminationes hēt? quinq;. a. as. e. es. & am. vt muſa. æneas. penelope. anchiſes. Adam. ſed in am barbara ſunt dumtaxat, atq; ideo aptota.

Nominatiuus ſecundæ declinationis quot terminatiões habet? Sex. er. ir. ur. um. us. eus. vt aper. vir. ſatur. templum. dominus. theſeus. in os autem & in on. vt delos. Ilion græce declinantur.

De nominatiuo tertiæ declinationis.

Nominatiuus tertiæ declinationis quot terminationes hēt? circiter octo & qnquagita. videlicet tres vocales. a. e. o. vt pægma. mare. Cicero. c. poſt. a. &. e. vt lac. alec. d. poſt. i. &. u. vt dauid, bogud. l. r. s. x. ns. poſt omnes vocales, vt ſal. mel. pugil. ſol pſul. Par. pater. gadir. cor. fur. mas. pes. lis. mos. mus. pax. lex. nix. nox. nux. quadrās. dens. tiryns, mons, aruns. necnon & bs. & ps. &. n. poſt oēs vocales, ſed pter. u. vt trabs. cœlebs. calybs. ſcobs. daps. māceps. cynips. inops. Pan. flamē. delphin. Sinon. Item rs. poſt oēs vocales, ſed præter. i. vt pars. Iners. mors. tyburs. aus vt laus. æs diphthongum vt præs. alx. vt. calx. anx vt lans. unx. vt coniunx. arx. vt Arx. irps. vt ſtirps, vrbs. vt vrbs, vls. vt

plus. ems. vt hyems.
Quæ in nominatiuo ſingulari deſinunt in er. in is. & in e? concluſa hoc pentaſticho.
Syluester. volucer. celer & campeſter. & acer.
Atq; alacer. celeber. mediocre. ſaluber. equeſter.
Sicq; paluſter. item ſic inclinato ſequeſter.
Hic ſed & hæc alacris. celebris. mediocris & acris
Atq; per e neutrum dices genus. Adde ſalubris.

De quarta & quinta declinatione.

Quarta declinatio quot terminatiões habet? duas. us. vt manus. u. vt cornu.
Quinta declinatio quot terminationes habet? vnã dumtaxat, vt ſpecies.

De Genitiuis.

Genitiuus primæ declinationis quot terminationes hẽt? qnq; æ diphthõgũ, q̃ eſt frequẽtiſſima, vt hic poeta huiꝰ poetæ. es à noïatiuo in ẽ. vt hæc grammatice huiꝰ grãmatices. as, vt hæc familia huius familiæ & huius famili'as. vnde adhuc dicitur pater famili'as. hæc terra huius terræ & terras, vt Gigãtes filii terras, more græco, vt ἡ μαῖα τῆς μαίας. ἡ μάρθα τῆς μάρθας. Ai vt hæc aula huius aulæ & aulai. Virg. Aulai in medio libabant pocula bacchi. qđ fit ẽt in adiectiuis, vt pictus picta pictũ. genitiuo picti pictæ & pictai. Virgiliꝰ. Diues opũ, diues pictai veſtis & auri. ꝑ pictæ veſtis. ius, vt vna vniꝰ.
Genitiuus ſingularis ſecundæ declinatiõis quot terminationes habet? duas. i, vt dñs huius dñi, ius vt vnus vnius. nam Theſeus huius Theſeos & Androgeus huius Androgeo græce declinantur, ὁ Θησεὺς τοῦ Θησέως. ὁ ἀνδρόγεως τοῦ ἀνδρόγεω.
Genitiuus tertiæ declinationis quot terminationes habet? vnam is. vt homo hominis. nã Pallas pallados, & ſappho huius ſapphus græce declinan-

tur. vt ἡ παλλὰς τῆς παλλάδος. ἡ σαπφὼ τῆς σαπφόος σαπφοῦς.

G enitiuus quartæ declinationis quot terminatiões hẽt? treis. vt hæc man⁹ hui⁹ man⁹. hic fruct⁹ huius fructus, u i s diuiſas. vt hæc manus huius manuis. hic fruct⁹ hui⁹ fructuis. hæc anus huius anuis. Teréti⁹, eius anuis opinor cã, q̃ mortua eſt. M. Varro in primo de agricultura, Cõtra vt Mineruæ capri ni generis nihil imolarent ꝓpter oleã. quod eam quam læſerit, fieri dicunt ſterilẽ. eius enim ſaliuã eſſe fructuis venenum. à quo genitiuo u i s in frequẽti vſu eſt datiuus u i. nã à genitiuo manus huic manu ẽ datiuus. Itẽ. u. vt hoc cornu huius cornu.

G enitiuus. s. quintæ declinationis quot terminatio nes habet? quatuor ei vt dies huius diei. ii. vt hui⁹ dii. es vt huius dies. e. vt huius die. Virgili⁹ in primo œneidos. munera, lætitiamq; dii pro diei. M. Tullius pro. S. Roſcio. Quaꝝ nihil pernicii cã diuino conſilio, ſed vi ipſa & magnitudine reꝝ factũ putamus, pro perniciei. Virgilius in georgicis. Libra dies, ſomniq; pares vbi fecerit horas pro diei. Item. M. Tullius pro. P. Seſtio. Equites vero daturos illi⁹ dies pœnas. Salluſtius, dubitauit acie pars inqt pro aciei. Ouidius ĩ tertio Metamorphoſeõ.

P rima fide, vocisq; ratæ tẽtamina ſumpſit ꝑ fidei. Idem in ſexto.

V tq; fide pignus dextras vtriuſq; propoſcit pro fidei pignus. Cæſar in ſecundo de analogia huius die huius ſpecie dicendum putat.

De datiuis ſingularibus.

D atiuus ſingularis primæ declinationis quot termi nationes habet? treis. æ. diphthongũ, vt huic poetæ. e ſine diphthongo, vt huic penelope. i. vt datiuo vni. toti. ſoli. nulli. antiqui ẽt huic vnæ, & ſolæ

dicebāt. Ter. i Eunucho, mihi Solæ ridiculo fuit.

Datiuus ſecundæ declinationis quot terminationes habet? duas. o. vt huic domino. i. vt vnus vnius vni. huic autem orphei eſt datiuus græcus.

Datiuus tertiæ declinatiōis quot terminationes habet? vnam. i. vt huic patri.

Datiuus quartæ declinationis quot terminationes habet? duas u i ſyllabas, vt huic ſenatui. huic manui. u. vt huic ſenatu. huic manu. Virg. Teq́; aſpectu ne ſubtrahe noſtro. Idem parce metu Cytherea. Cæſar grauis author linguæ latinæ in Dolobella. In ædibus, faniſq́; & honori & ornatu erāt. In libris analogicis omnia huiuſmodi ſine. i. litera dicenda cenſet. lege. Au. Gel. Vtimur'ne huiuſmodi datiuis per apocopen, vt curſu ꝓ curſui dicamus? minime inquit Seruius. Quomodo igiť? per rationem artis antiquæ, quia omnis nominatiuus pluralis regit genitiuum ſingularem. Itē à genitiuo ſingulari datiuus ſingularis regitur, nec eo maior eſſe debet. eſt igitur curſui datiuus à curſuis genitiuo. & huic curſu à genitiuo curſus.

Datiuus quintæ declinationis quot terminationes hēt? treis. ei. vt huic diei. ii. vt huic facii. e. vt huic facie. Lucilius in ſatyris, vt citat Gellius. Primum inquit facie honeſtas accidit. Idem, qui te diligit, ætati facieq́; tuæ ſe fautorem oſtendat. ſunt tñ̄ inquit Gellius, non pauci, qui vtrobiq; facii legant.

De accuſatiuis ſingularibus.

Accuſatiuus ſingularis primæ declinatiōis quot terminationes habet? treis. am, vt hunc Poetā. an, vt hunc ænean, hāc iphigenian. en, vt hūc Laerten.

Accuſatiuus ſingularis ſecundæ declinationis quot terminationes habet? vnā latinā um. vt hūc dn̄m. hoc templum. hanc glycerium, & duas græcas. a.

vt hunc theſea.on, vt hanc pylon.

Accuſatiuus.ſ.tertiæ declinationis quot terminationes habet? duas latinas.em, vt hũc patrem.im, vt hũc thybrim.hanc ſitim,& tres græcas.in.a.o.vt hunc alexin.hanc Amaryllida. hanc Dido. Item tot, quot & nominatiuus neutrorum eiuſdem declinationis.quoniã neutra omnia.tam apud græcos, q̃ apud latinos habẽt treis caſus ſimiles i vtroq; numero, nominatiuum, accuſatiuum,& vocatiuum.vt noiatiuo hoc ſtema.accuſatiuo hoc ſtemma.vocatiuo o ſtẽma. Pluraliter noiatiuo accuſatiuo & vocatiuo hæc & o ſtemmata. Singulariter ntõ, accuſatiuo, vocatiuo hoc & o carmẽ. P.nominatiuo accuſatiuo vocatiuo, hæc & o carmina.

Quæ in im tantum,& in im & in em ſimul faciũt accuſatiuum? Concluſa his carminibus.

Iſta per im quartum mittunt tibi nomina tantum.
Vim, tygri.& tuſſim.thybri. Tyberimq;.ſitimq;.
Maguderimq;, & græca per is facientia rectum.
Siue per os potius patrium mittentia purum,
Vt ſyrtis.tethys, atq. implacata charybdis.
In quoq; dat tethys,& cætera talia dant em,
Datq; per im quartum.reſtis.cum turre bipennis.
Peluisq;,& puppis.torquis quoq;. deide ſecuris.
Et curuamentum quæ curui eſt buris aratri.
Et quæ mortales facit impalleſcere febris.

Accuſatiuus.ſ.quartæ declinationis quot terminatiões hẽt? duas um, vt hãc manũ.u. vt hoc cornu.

Accuſatiuus.s.quintæ declinationis quot terminationes habet, vnam em.vt hunc vel hanc diem.

De vocatiuis omnibus.

Omnis vocatiuus quomodo definit? ſicut nominatiuus.vt hic Poeta o poeta.hic magiſter o magiſter.hic cato o cato.& ſic in cæteris.

Hæc regula quot habet exceptiones? ſex.
Quæ eſt prima. Nomina primæ declinatiõis in as. & in es, abiecta s litera noĩatiu i, faciũt vocatiuũ. vt hic æneas o ænea, hic Anchiſes o Anchiſe.
Quæ eſt ſecunda? Nomina ſecundæ declinationis in us, mutãt us in. e. vt hic dñs o dñe. excipiunt hæc quæ his verſibus comprehenduntur.
O deus, o lucus, popule & populus fluuiusq́;
Et fluuie & vulge & vulgus pelagus ſimul hiſce.
Et pelage adiũgas chorꝰ & chore, & agnꝰ & agne.
Quæ eſt tertia? nomina propria in ius abiecta us nominatiui faciunt vocatiuum. vt hic Virgilius o Virgili. hic Laurentius o laurenti.
Quæ eſt quarta? nomina ſecundæ declinationis in eus, vt theſeus abiecta s faciunt vocatiuum. vt o theſeu. ſic orpheus o orpheu.
Quæ eſt quinta? in us longam, vt Panthus œdipus ædipodis in u. faciũt vocatiuũ, vt o Panthu o ædipu. quia quæ in s deſinunt præcedente diphthongo, ſi ſint græca, abiecta s faciũt vocatiuũ cõiter vt ὁ πλακοῦς ὦ πλακοῦ, ὁ χαρίεις ὦ χαρίει, ὁ βοῦς ὦ βοῦ.
Quæ eſt ſexta? græca tertiæ declinationis in as & in is plerunq; ſeruant vocatiuum græcum vt Pallas Pallantis o pallan. Paris o pari. amaryllis o amarylli. alexis o alexi.

De ablatiuis ſingularibus.

Ablatiuus ſingularis primæ declinationis quot terminationes habet? duas. a vt ab hoc poeta. e vt ab hoc Anchiſe.
Ablatiuus ſecundæ declinationis quot terminationes habet? vnam o. vt ab hoc domino. quæ eſt ſimilis datiuo. vt huic & ab hoc templo.
Ablatiuus. ſ. tertiæ declinationis quot terminationes habet? treis. e. ſolum. i. ſolum. e. &. i. ſimul.

Quæ nomina habēt.i.ſolum in ablatiuo ? quæ hoc pentaſticho comprehenduntur.

I mare,puluinarq; animalq; & talia cuncta.
A diectiua etiam,ſi dant per e neutra.december.
A prilisq;,per er,per & is tibi menſis,& imber.
A ſtringo ſtrigilis vel græco στρογγύλος.i.dat.
Quartus in im pariter.dices à gauſape ſolum.

Quæ emittunt ablatiuū in.e.&.i.ſimul ? quæ his verſibus comprehenduntur.

I vel e cuncta trium generum.ſed ab hoſpite dices.
S oſpite.degenere.& ſic vbere paupere tantum.
V nguis.auis.vectisq; ignisq; & talia cuncta.
I vel e dant.& pene ante is con quæq; ſonantes.
B inæ,ceu neptis,ſi ſint in ſyllaba eadem.
A s quoq; gentile,atq; in trix verbale per emq;
A tq; per im quartum mittentia pulchrior ,& quod
C omparat omne .memor memori mage. cætera dant e.vel ſic.

Neutra oīa in.e.vt hoc mare à mari,niſi ſint ꝓpria, vt hoc reate.præneſte.ſoracte quæ faciūt à reate. præneſte.ſoracte.notatur ēt ab hoc gauſape . Itē in al,vt hoc ceruical à ceruicali,& in ar ꝓducentia penultimā genitiui,vt hoc calcar,huius calcaris à calcari.& nomina menſiū in.er.& in.is. vt hic ſeptember ab hoc ſeptembri. hic quintilis.ſextilis à quintili ſextili,& ſimiliter ab hoc imbri.& in im ſolum mittentia accuſatiuum . vt hanc tuſſim ſitim vim,à tuſſi ſiti vi. Præterea adiectiua omnia, quæ faciūt neutrum per.e.vt hic & hæc omnis & hoc omne ab oī.hic ſylueſter hæc ſylueſtris hoc ſylueſtre à ſylueſtri.Interdum tamen aliter inueniūtur vt à mare. rete.natale.cœleſte.

Quæ mittunt ablatiuū in.e.&.i.ſimul . Omnia cōia trium generū,vt hic & hæc & hoc par,à pare vel

pari. hic & hæc & hoc vetus, à vetere vel veteri. hic & hæc & hoc artifex, audax, triplex, ab artifice vel artifici, ab audace vel audaci, à triplice vel triplici, præter quæ ſunt in. er. non exeuntia ẽt in is. vt pauper vber degener, quæ faciũt in e tm̃. vt à paupere. vbere. degenere. ſoſpes ẽt & hoſpes à ſoſpite & ab hoſpite tm̃ faciunt ablatiuũ. Itẽ mittentia accuſatiuũ tam in em, quã in im. vt hãc turrem & turrim à turre & turri. & i vis vt nauis à naue vel naui. & in guis. vt anguis ab angue vel angui. & in mnis ṽt amnis, ab amne vel amni & oĩa ferè, q̃ in is deſinunt à duabus incipientia conſonantibus. vt peſtis à peſte vel peſti. vectis à vecte vel vecti & gentilia in as. vt hic & hæc Baſſianas & hoc baſſianate. hic & hæc priuernas & hoc priuernate, à baſſianate & baſſianati, à priuernate & priuernati. Item comparatiua omnia, vt maior à maiore & maiori. & in trix verbalia vt victrix à victrice vel victrici.

Quæ terminant in e ſolum? quæ non comprehenduntur ſupradictis regulis. vt hoc poema ab hoc poemate. hic pater ab hoc patre.

Ablatiuus. s. quartæ declinationis quot terminationes habet? vnam u vt hæc manus ab hac manu.

Ablatiuus. s. quintæ declinationis quot terminationes habet? vnam e, vt hæc res ab hac re.

De nominatiuis pluralibus.

Nominatiuus pluralis primæ declinatiõis. quot terminationes hẽt? vnã æ diphthongũ vt hi poetæ.

Nominatiuus pluralis ſecundæ declinationis quot terminationes habet? duas. i. vt hi domini. a. quæ eſt neutrorum omnium, trib. caſibus nominatiuo accuſatiuo & vocatiuo cõmunis. vt hæc templa. duo & ambo ſunt anomala.

Nominatiuus pluralis tertiæ declinationis quot ter
minationes habet? duas. es maſculinorum & fœ-
mininorum vt hi patres, hæ matres. à neutrorum
vt hæc corpora. poemata.

Nominatiuus. P. quartæ declinationis quot termi-
minationes habet? duas vs in maſculinis & fœmi
ninis, quæ eſt communis nominatiuo accuſatiuo
& vocatiuo, vt hæ manus. has manus. o manus. &
a in neutris, vt hæc cornua.

Nominatiuus. P. quintæ declinationis quot termi-
nationes habet? vnam, es, quæ eſt etiam accuſati-
ui & vocatiui, vt hi hos & o dies.

De genitiuis pluralibus.

Genitiuus. P. primæ declinationis quot terminatio
nes habet? duas arum. vt horum poetarum. um p̱
cõciſionem vt graiugenũ pro graiugenaꝝ. ænea-
dum pro æneadaꝝ. ων aũt vt πηνελοπῶν, græca ẽ.

Genitiuus. P. ſecundæ declinationis quot termina-
tiones habet? duas orum. vt horum dominorum.
um per conciſionem vt horum virum pro viroꝝ.

Genitiuus. P. tertiæ declinationis quot terminatio
nes habet? duas um, vt horum patrũ. ium, vt ho-
rum ignium. ων autem vt horum ἐπιγραμμάτων cũ
accentu in penultima græca eſt. Martialis de ſe.

Hic eſt, quem legis, ille, quem requiris,
Toto notus in orbe Martialis,
Argutis ἐπιγραμμάτων libellis,
Cui lector ſtudioſe quod dediſti
Viuenti decus, atq; ſentienti,
Rari poteſt cineres habent poetæ.

Quæ faciunt genitiuũ pluralem in ium? q̃ habẽt abla
tiuũ ſingularem in i ſolũ, vt ab omni, horũ. oium.
& in e & in i, vt ab hoc igne vel igni, horũ igniũ.
ab amante vel amanti. horũ & haꝝ & hoꝝ aman

tiū.niſi fiat ſyncopa, vt amātū pro amantiū. exci-piuntur ab artifice & artifici artificū. à memore & memori memoꝝ. à pugile & pugili pugilū. à vigile & vigili vigilū. à ſupplice & ſupplici ſupplicū. à vetere & veteri veteꝝ. & cōparatiua oia vt à maiore & maiori maioꝝ. p̄ter pluriū. Itē in as latina vt hæc ciuitas ciuitatiū. hæc pietas pietatium. niſi ſint per ſyncopen, vt haꝝ ciuitatū. harū pietatū. & in es ſemper pluralia, vt hi penates. hi qnquatres. hi & hæ tres, & hæc tria. hoꝝ penatiū. qnquatriū hoꝝ & haꝝ & hoꝝ triū. p̄ter hæ opes. harū opū. hi proceres, hoꝝ proceꝝ. hi lemures, horū lemurū. nec non in is longū, vt hic ſamnis, horū ſamnitiū. & habentia genitiuū nominatiuo æqualem, vt hic collis, hui⁹ collis, horū colliū. hæc edes huius ædis haꝝ ædium. ſed in es frequentius proferunt per ſyncopen. vt hic vates, horū vatum. excipiunt hoꝝ canum. panum haꝝ. indolum. ſobolū. horū & haꝝ iuuenū. & quoꝝ nominatiuus in duas terminatur conſonantes, vt pars partiū. fons fontiū. ars artium. arx arcium. p̄ter in ms vt hyms hyemū & ps vt princeps principum, niſi ſint à capite compoſita, vt triceps tricipitium, quod eſt ēt ſecundū regulam mittentium ablatiuum in. e. & .i. dicimus enim hic & hæc & hoc triceps à tricipite & tricipiti. ergo ſecundum regulam horū & haꝝ & horum tricipitium, niſi proferant per conciſionem. nox quoq; noctium facit & nix niuiū. Cætera omnia faciunt in um ſine i vt horum patrum. hominum. quia eorum ablatiuus in e ſolam terminatur. bos horum boum facit. & ales alituum apud Virgiliū aſſumpta u vt alituū, pecudumq; genus, quæ breuiter his verſibus comprehenduntur.

Dat genitiuus ium, quibus i, quibus i, vel e ſexto.

Atq; ſuo

Atq; ſuo ſimilem patrium retinentia recto.
Sic & in as romana, quibus conciſio ſæpe eſt.
Sic plus nix & nox. ſed pluri, plureq́;. legi.
Sic & in es faciunt, ſi ſint pluralia, ſemper.
Et quæcunq; duo retinebunt conſona recto.
Excipies in ps aut his facientia, ſi non
A capite hæc fuerint. quod cōparatum tibi ꝓbet.
I ſine, ceu melior meliorum. i. dant ſine & iſta
Artificum vigilum ſupplex memorum veterumq́;
Et iuuenis, ſobolesq́; canum, cumq́; indole panis,
Atq; parens. et generum commune duorum.
Attamen hoc per ium tibi Marcus Tullius effert.
Et ratione, poteſt & in is quia mittere quartum.
Nā genitiui in ium ꝓpriū eſt has dicere parteis.
Tu calamos inflare leueis, ego dicere verſus.
Atq; omneis homines, qui ſeſe, & talia multa.
Cætera, quæ caſum ſextum tibi dant per e ſolā,
Cuncta per um patrium præbebunt noīa caſum.
Horum ceu patrum, capitū, regumq́;, ducumq́;
Bosq́; boum & bobus dabit. u tibi ſuſcipit ales,
A lituumq́; facit. cecinit ſic muſa Maronis,
A lituum, pecudumq́; genus ſapor altus habebat.

Genitiuus pluralis quartæ declinationis quot terminationes habet? vnam uum per. uu. geminum, vt harum manuum, horum cornuum.

Genitiuus pluralis quintæ declinationis quot terminationes habet? vnam erum, vt dierum.

De datiuis & ablatiuis pluralibus.

Datiuus & ablatiuus plurales primæ declinationis quot terminationes habent? duas, is vt his & ab his poetis musis. & abus, in his paucis, quæ hoc diſticho comprehenduntur.

Abus equa & liberta dabunt, ambæq́;, duæq́;
Sic aſina, & mula, & filia, nata, dea.

Datiuus & ablatiuus plurales ſecundæ declinatioïs quot terminationes habent? vnam is, vt his & ab his dominis. duobus & ambobus ſunt anomala. ſicut feſtorum nomina vt ſaturnalia. floralia. bacchanalia, quæ in bus ſolum faciũt, vt his & ab his bacchanalibus. licet genitiuum & ſecundæ & tertiæ declinationis habeant, vt horum ſaturnalium, & ſaturnaliorum.

Datiuus & ablatiuus tertiæ & quartæ & qntæ declinationis quot terminationes habent? vnã bus, vt his & ab his patribus. viſibus. diebus. nam his & ab his problematis poematis & huiuſmodi, à nominatiuis problematum, poematum deducuntur.

De Accuſatiuis Pluralibus.

Accuſatiuus pluralis primæ declinationis quot terminationes habet? vnam as, vt hos poetas.

Accuſatiuus. P. ſecundæ declinationis quot terminatiões habet? duas os vt hos dominos. à vt hæc templa. ambo & duo ſunt, vt ſupra dixi, anomala, quæ etiam in o inueniuntur. miſiſſe accuſatiuum. Virgilius, Si duo præterea tales idea tuliſſet terra viros. Idem in Sileno. Aggreſſi (nam ſæpe ſenex ſpe carminis ambo luſerat).

Accuſatiuus. P. tertiæ declinationis quot terminatiões habet? treis es, vt hos patres, eis vt hos fonteis. hos & has omneis. a in neutris, vt hæc corpora. as autem, vt hos heroas, hos arcadas græcorum eſt. τοὺς ἥρωας τοὺς ἀρκάδας.

Quare dixiſti hos fonteis? quia quæ genitiuũ pluralé in ium faciunt, accuſatiuum eiuſdem numeri in eis mittunt per ei diphthongum. vt hos fonteis. has parteis & ptes. hos & has omneis. treis. q̃q̃. Au. Gellius li. xii. capite. xix. docet teſtimõio Probi Valerii, qui æneida manu ipſius Virgilii legit,

vrbis accuſatiuū pluralem, per i literam ſcribi debere. ſed de huiuſmodi accuſatiuis multa in annotationibus noſtris in Virgilii opera ſcripſimus.

Accuſatiuus. P. quartæ declinationis quot terminatiões hēt? duas vs, vt has man⁹. a. vt hæc cornua.

Accuſatiuus. P. quintæ declinationis quot terminationes habet? vnam es, vt hos dies. has ſpecies.

Quæſtiones de nomine.

Poeta quæ pars eſt? Nomen, quare? quia ſignificat ſubſtantiā, & qualitatem, propriam, vel cõem cū caſu, ſed Poeta cõem, Virgilius vero propriam.

Iulus cuius ſpēi? ꝑmitiuæ. q̃re? qa à nullo deriuat̃.

Iulius cuius ſpēi? deriuatiuæ. vñ deriuat̃? ab Iulo.

Hic poeta cuius generis? maſculini. quare? quia ꝑponitur ei in declinatiõe vnū articulare ꝓnomē hic.

Hæc muſa cuius generis? fœminini. quare? qa ꝑponit̃ ei in declinatione vnū articulare ꝓnomē hæc.

Hoc tēplum cuius generis? neutri. quare? qa ꝓponitur ei in declinatione vnū articulare ꝓnomē hoc.

Hic & hæc aduena cuius generis? communis duum generum. quare? quia præponuntur ei in declinatione duo articularia pronomina hic & hæc.

Hic & hæc & hoc felix cuius generis? omnis, vel cõmunis trium generum. quare? quia præponuntur ei in declinatione tria articularia pronomina hic & hæc & hoc.

Hic Accipiter cuius generis? promiſcui, vel epicœni. quare? quia ſub vna voce, & vno articulo comprehenduntur animalia vtriuſq; ſexus, vt hic paſſer. hæc aquila.

Hic vel hæc dies cuius generis? incerti. quare? quia nulla ratione cogente, ſola authoritas veterum ſub diuerſo genere protulit, vt hic vel hæc dies. cortex. finis. bubo.

Poeta cuius numeri? ſingularis. quare? quia ſingulariter profertur.

H i poetæ cuius numeri? pluralis. quare? quia pluraliter profertur.

I uſtus cuius figuræ? ſimplicis. quare? quia ſimpliciter profertur.

I niuſtus cuius figuræ? compoſitæ. quomodo componitur? ex in & iuſtus componitur iniuſtus.

I niuſtitia cuius figuræ? Decompoſitæ. quare? quia non per ſe componitur, ſed à compoſito nomine deriuatur, quod eſt iniuſtus iniuſti, addita tia, fit iniuſtitia.

H ic poeta cuius caſus? Nominatiui. quare? quia in eo caſu declinando reperitur.

Q uid eſt caſus? declinatio caſualiũ dictionum, q̃ maxime fit in fine, vt Priſcianus ait.

V nde dictus ẽ caſus? à cadẽdo. qa vn⁹ cadit ab alio.

P rimus caſus quot nomina hẽt? duo. Noiatiuus, qa noiat rẽ, & rect⁹ ἡ εὐθεῖα ἢ ὀρθὴ qa à nullo cadit.

S i à nullo cadit, quare dictus eſt caſus? abuſiue, ſiue vt græci dicunt καταχρηστικῶς.

G enitiuus dicitur'ne aliis modis? qdni. Poſſeſſiuus, quia poſſeſſionem demonſtrat. Paternus, quia cæterorum caſuum pater & genitor eſt, vnde & genitiuus dicitur. nec dicas genetiuus per. e. ante. t. vt quidam ſolent.

D atiuus dicitur'ne aliis modis? næ. commẽdatiuus, quia per eum commendamus. ſicut datiuus dictus eſt, quia per eum damus.

A ccuſatiuus dicitur'ne aliis modis? cauſatiuus, quia aliquid in cauſa fieri oſtendit, ſicut accuſatiuus, qa aliquid accuſari demonſtrat.

V ocatiuus habet'ne aliud nomen? hẽt. dicitur. n. ſalutatorius, quia per eũ ſalutamus. vt ſalue Pamphi

ſe.ſed ſic eſt & vocatiuus;qa per ipſum vocam⁹.

Ablatiuus appellatur'ne alio nomine? Cõparatiuus etiam à quibuſdam dicitur. quãquã & tunc ablatiuus eſt, quia per eum auferimus, vt maior ab illo.

Quomodo à Marco Varrone hic nominatus eſt caſus? ſextus, & interdum latinus.

Quare latinus, quia latinæ linguæ proprius eſt. nam græci ablatiuum non habent. cuius vim per genitiuum explicant. Homerus ῥέζε ὑπὲρ δαναῶν. hoc eſt ſacrifica pro danais. vt cum faciam vitulã pro frugib us, ipſe venito.

Sunt'ne plures caſus quàm ſex? ſunt. nam addi poſſunt ſeptimus, & octauus caſus.

Qui eſt ſeptimus caſus? ablatiuus ſine præpoſitiõe, vt ſcribo calamo. fortior illo, authores Seruius. Sergius. Donatus. Priſcianus tamen fruſtra ſeptimum caſum poni ſcribit. dicit enim præpoſitionẽ vel additam, vel ſubtractam non valere vim caſus mutare. nam ſicut accuſatiuus non eſt alius caſus abſq; ꝑpoſitione, q̃ cũ ꝑpoſitione, ita ẽt ablatiuus. ſed hæc rõ Priſciani nõ placet. qm̃ accuſatiu⁹, qa tã cum præpoſitiõe, quã ſine, ſemper accuſat, nũquã eſt alius caſus, q̃ accuſatiuus. Ablatiu⁹ autem eſt, quando non aufert, atq; ideo alius caſus eſt. nam cum dico illo præſente accepi, & ab illo accepi, non eſt eadem ab vtroq; caſu elocutio.

Octauus caſus qui eſt? Dandi caſus pro accuſatiuo poſitus, vt it clamor cœlo, hoc eſt ad cœlum.

Quot ſunt formæ caſuales? ſeptem. Aptota. Monoptota. diptota. triptota. tetraptota. pentaptota. exaptota. quæ à Diomede latine appellantur ſic. ſimplex vel vnica. bipartita. ternaria. quaternaria. qnaria. ſenaria. ſed de his dicem⁹ in heteroclitis.

Hic poeta cuius declinationis? Primæ. quare? quia

eius genitiuus ſingularis in æ diphthōgū deſinit.
Hæc penelope huius penelopes cuius declinationis? primæ. quare? quia eius genitiuus ſingularis in es productam deſinit, quoniam eſt à genitiuo græco in. ης. per. η. quod apud nos in e longā plerunq; conuertitur. vt ἡ πηνελόπη τῆς πηνελόπης. hæc penelope huius penelopes. ἡ γραμματικὴ τῆς γραμματικῆς. hæc grammatice huius grammatices. q̄q̄. η. non i ſed e longum pronuntiaſſe antiquos græcos exiſtimo. conſtat. n. η. ex duplici. εε. ſicut. ω. ex duplici. οο. ſed & de his in fragmentis.

Hæc familia huius familias cuius declinationis? primæ. quare? quia eius genitiuus ſingularis in as longam deſinit more græco, vt hæc terra huius terræ & terras. hæc via huiꝰ viæ & vias. Ennius dux ipſe vias pro viæ. Vnde pater & materfamilias adhuc dicimus.

Singulariter nominatiuo hic Poeta. Genitiuo huius poetæ. Datiuo huic poetæ. Accuſatiuo hunc poetā. Vo. o poeta. Abl. ab hoc poeta. P. ntō hi poetæ. G. hoꝝ poetaꝝ. D. his poetis. A. hos poetas. V. o poetæ. Abl. ab his poetis. vel ſic. S. hic o & ab hoc poeta. huiꝰ. huic. hi & o poetæ. hūc poetā. hoꝝ poetaꝝ. hos poetas. his & ab his poetis.

Singulariter hæc muſa. huiꝰ muſæ. huic muſæ. hāc muſam o muſa. ab hac muſa. Pluraliter hæ muſæ. haꝝ muſarū. his muſis. has muſas. o muſæ. ab his muſis. vel hæc o & ab hac muſa, & cætera.

S. hic Anchiſes. huius anchiſæ. huic anchiſæ. hunc anchiſen. o anchiſe. ab hoc anchiſe. P. hi. Anchiſæ. horum anchiſarum. his anchiſis. hos anchiſas. o anchiſæ. ab his anchiſis. Hunc autē anchiſam. o anchiſa. ab hoc anchiſa, ſunt à noīatiuo anchiſa.

S. hic & hæc aduena. huius aduenæ. huic aduenæ.

hunc & hanc aduenã.o aduena.ab hoc & ab hac aduena.Pluraliter hi & hæ aduenæ.horum & harum aduenarum.his aduenis.hos & has aduenas o aduenæ.ab his aduenis.

S ingulariter hic & hæc troiugẽa.huius troiugenæ. huic troiugenæ.hunc & hanc troiugenam.o troiugena.ab hoc & ab hac troiugena. Pluraliter hi & hæ troiugenæ.horum & harum troiugenarũ, & per ſyncopẽ troiugenũ.his troiugenis. hos & has troiugenas.o troiugenæ.ab his troiugenis.

S. Hæc mula.huius mulæ.huic mulæ.hanc mulã.o mula.ab hac mula.P.hæ mulæ.harũ mularũ. his mulabus.has mulas.o mulæ.ab his mulab⁹.ſic aſina.equa.dea.liberta.filia.nata.duæ,& ambæ.

S. hic Aeneas.huius æneæ.huic æneæ. hũc ænean & æneam.o ænea.ab hoc ænea.P.hi & o æneæ. horum ænearũ.his & ab his æneis.hos æneas.

S. hic æneades.huius æneadæ.huic æneadæ. hunc æneadẽ & æneadam,à nominatiuo æneada,quo vſi inueniũtur antiq.o æneade & eneada.ab hoc æneade & æneada.P.hi æneadæ,horũ æneadarum,& per conciſionem æneadum.his æneadis. hos æneadas.o æneadæ.ab his æneadis.

S. hæc & o & ab hac Iphigenia.hui⁹& huic hæ & o iphigeniæ.hanc iphigeniã & iphigenian.has iphigenias.hac iphigeniac.his & ab his iphigeniis.

S. hæc grammatice.huius grammatices.huic grammatice.hanc grammaticen.o grammatice. ab hac grammatice.Pluraliter hæc grammatica. horum grammaticorum.his grammaticis.hæc grammatica.o grammatica.ab his grammaticis.ſic rhetorice.georgice.bucolice,& huiuſmodi.

S. hæc Penelope.huius penelopes.huic penelope hãc penelopen.o penelope.ab hac penelope.P.

hæ penelopæ. harum penelnpō. his penelopæs. has penelopas. o penelopæ. ab his penelopæs. Sed in plurali melius latine declinaꝬ, vt muſæ muſaꝶ. penelopæ penelopaꝶ, à noīatiuo penelopa.

P. hæ Thebæ. haꝶ thebaꝶ. his thebis. has thebas. o thebæ. ab his thebis. ſic Mycenæ. Piſæ. Senæ. Venetiæ. Amyclæ. Catræ. & id genus multa.

S. hic Adam. huius adæ. huic adæ. hūc adā. o adā. ab hoc adam. P. hi & o adæ. horū adarum. his & ab his adis. hos adas. ſed melius eſt aptotum, hic adam. huius adam. huic adam. & ſic in ſinguiis. P. hi adamim. horū adamim, & deinceps. Huiuſmodi enim apud hæbreos in im faciunt in numero multitudinis, & tantum per articulos inflectūtur. vt cocab ſtella. cocabim ſtellæ. ſiĉ Seraph & cherub in ſingulari. Seraphim & cherubim in plurali.

S. hæc Familia. huius familiæ & familias. In reliqs declina vt muſa. ſic hæc terra hui⁹ terræ, & terras.

In quibus nominibus hic genitiuus etiam in as inuenitur apud antiquos? in iis ſolum, quæ in a purum deſinunt, vt via. & in ra, vt terra, & in da, & in tha, vt leda. martha ad imitationem græcorum. qui ἡ ἡμέρα τῆς ἡμέρας, & ἡ μαῖα τῆς μαίας declinant. Ennius, dux ipſe vias. vt ſupra diximus.

S. Vna vnius. vni. in reliquis flecte vt muſa, quæ ſic declinantur hoc verſiculo comprehenduntur.

Dant. ius. Vna. vlla. & ſola. vtra. alia. altera. tota.

De ſecunda inflexione.

Hic Dominus huius domini cuius declinationis? ſecundæ. quare? quia eius genitiuus ſingularis in i productum deſinit, & datiuus in o. nam huic Orphei græcum eſt.

Bonus bona bonum. G. boni bonæ boni. Cuius declinationis? ſecundæ, primæ & ſecundæ. quare qa

eius genitiuus ſingularis deſinit in i in æ & in i.

S ingulariter Nominatiuo hic dominus. Genitiuo huius domini. Datiuo huic dño. Accuſatiuo hũc dñm. Vocatiuo o domine ablatiuo ab hoc dño. Pluraliter nominatiuo hi dñi. Genitiuo hoꝝ dñorum. Datiuo his dñis. Accuſatiuo hos dños. Vocatiuo o domini. Ablatiuo ab his dñis. vel ſic. hic dominus. huius hi & o domini. huic & ab hoc domino. hunc dominum. hos dominos. o domine. horum dominorum. his & ab his dominis.

S ingulariter hic magiſter. huius magiſtri. huic magiſtro. hũc magiſtrum. o magiſter. ab hoc magiſtro. Pluraliter hi magiſtri. horũ magiſtroꝝ. his magiſtris. hos magiſtros. o magiſtri. ab his magiſtris.

S. Hic Deus. huius dei. huic deo. hunc deũ. o deꝰ. ab hoc deo. Pluraliter hi dei vel dii. horum deorum vel deũ. his deis vel diis. hos deos. o dei vel dii. ab his deis vel diis.

S ingulariter hic Theſeus. huius theſei & theſeos. huic theſeo & theſei. hunc theſeum & theſea. o theſeu. ab hoc theſeo. Pluraliter hi theſei. horum theſeorum. his theſeis. os theſeos. o theſei. ab his theſeis.

S ingulariter hic Virgilius. huius virgilii. huic virgilio. hunc virgilium. o virgili. ab hoc virgilio. Pluraliter hi virgilii. horum virgiliorum. his virgiliis. hos virgilios. o virgilii. ab his virgiliis.

S ingulariter hic filius. huius filii. huic filio. hũc filiũ. o fili. ab hoc filio. Pluraliter hi filii. horum filioꝝ. his filiis. hos filios. o filii. ab his filiis.

S ingulariter Hic ſocius. huius ſocii. huic ſocio. hũc ſociũ. o ſocie. ab hoc ſocio. Pluraliter hi ſocii. horũ ſocioꝝ. his & ab his ſociis. hoc ſocios. o ſocii.

S. Hæc fagus. huius fagi. huic fago. hanc fagũ. o fa-

ge.ab hac Fago. Pluraliter hæ fagi.harum fagoꝝ. his fagis.has fagos.o fagi.ab his fagis.

S ingulariter hoc vulgus.huius vulgi. huic vulgo. hoc vulgus.o vulgus.ab hoc vulgo ſine plurali. dicimus & hic vulgus.huius vulgi.huic & ab hoc vulgo.hunc vulgum.o vulge.

S ingulariter hic panthus.huius panthi.huic pãtho hunc panthum.o panthu.ab hoc Pantho. Plurali ter hi panthi.horum panthorum.his pãthis. hos panthos.o panthi.ab his panthis.

S ingulariter hoc templũ.huius templi.huic tẽplo. hoc tẽplum.o tẽplum.ab hoc templo. Pluraliter hæc tẽpla.horum temploꝝ.his templis.hæc tẽ pla.o templa.ab his templis.vel in noïatiuo accu ſatiuo & vocatiuo tẽplũ.hui⁹ tẽpli.huic & ab hoc templo.hæc in nominatiuo accuſatiuo & vocati uo templa.horũ temploꝝ.his & ab his templis.

S inglr̃ hæc glyceriũ. huius glycerii.huic glycerio. hanc glyceriũ.o glyceriũ.ab hac glycerio. Plurali ter hæ glyceria.harum glyceriorum.his glyceriis has & o glyceria. ab his glyceriis. Sic chryſium, philorcium. Dorcium. Sophroniũ. Abrotoniũ, & ſimilia,quæ articulos habẽt fœmininos, & for mam neutrorum, vt Priſcianus docet.

P luraliter hi locri. horum locrorũ. his locris. hos locros.o locri.ab his locris.ſic puteoli. faſti. can celli.carpi & ſimilia ſine ſingulari.

S. No. bonus bona bonũ.Ge.boni bonæ boni. D. bono bonæ bono. Accuſatiuo bonũ bonã bonũ. Vctõ o bone o bõa o bonũ. Abltõ à bono à bõa à bono.P.N.bõi bonæ bona.G.bonoꝝ arũ orũ. D.bonis bonis bonis. Ac.bonos bonas bona. V. o boni.o bonæ o bona. Ab.à bonis bonis bonis. vel ſic,hic bon⁹.huius hi & o boni.huic & ab hoc

bono. hunc bonum. o bone. hos bonos. horũ bonorum. his & ab his bonis. hæc o & ab hac bona. huius huic hæ & o bonæ. hanc bonam, has bonas. harum bonarum. his & ab his bonis. hoc in nominatiuo accuſatiuo & vocatiuo bonum. huius boni. huic & ab hoc bono. hæc in nominatiuo, accuſatiuo & vocatiuo bona. horum bonorũ. his & ab his bonis.

S ingulariter. N. pulcher pulchra pulchrũ. Gtõ pulchri. chræ. chri. D. chro. chræ. chro. Ac. pulchꝝ. chrã. chrũ. V. o cher. chra. chrum. Ab. à pulchro. chra. chro. Pluraliter ntõ pulchri. chræ. chra. Gtõ pulchroꝝ. arũ. orum. D. his & ab his chris, quod eſt cõmune triũ generũ. Accuſatiuo chros. chras. chra. V. o pulchri. o pulchræ. o pulchra.

P luraliter ntõ hi ambo. hæ ambæ, & hæc ambo. Genitiuo amborũ ambarũ amboꝝ. Datiuo ambobus ambabus ambobus. Accuſatiuo hos ambos has ambas & hæc ambo. Ab. ab his ambobus ambabus ambobus. Priſcianus lib. xiiii. ambo vocatiuum habere non poſſe ſcribit. puto quia diſtributiuum, & (vt idem ait) relatiuum eſt.

P luraliter nomĩatiuo hi duo hæ duæ & hæc duo. Genitiuo horum duoꝝ harum duaꝝ horũ duoꝝ. Datiuo his duobus duabus duobus. Accuſatiuo hos duos has duas & hæc duo. V. o duo o duæ & o duo. Ablatiuo ab his duob⁹ duabus duobus.

S ingulariter. N. dñs. muſa. tẽplũ. G. domini. muſæ. tẽpli. D. dño. muſæ. tẽplo. Ac. dñm. muſam. templum. V. o domine. o muſa. o templum. Ablati. à dño. à muſa. à tẽplo. Plr. N. dñi. muſæ. tẽpla. Geniti. dominoꝝ. muſarũ. templorũ. Dati. dominis. muſis tãplis. Accu. dños. muſas. templa. V. o dñi. o muſæ. o templa. Abla. a dñis. muſis. templis. ad

horum exemplum declinantur oĩa adiectiua pri-
mæ & ſecundæ declinationis. vt bonus bona bo
num. quæ in maſculino & neutro ſunt ſecũdæ de
clinationis, in fœminino vero primæ.

De tertia declinatione.

Hic cato huius catonis cuius declinationis? tertiæ
quare? quia eius genitiuus ſingularis in is corre-
ptam definit.

S. hic cato. huius catonis. huic catoni. hunc catonẽ
o cato. ab hoc catone. P. hi catones. horum cato-
num. his catonib⁹. hos catones. o catones. ab his
catõibus. vel, hic & o cato. huius catonis. huic ca-
toni. hunc catonem. ab hoc catone. hi hos & o ca
tones. horum catonum. his & ab his catonibus.

S. hic & o pater. huius patris. huic patri. hunc pa-
trem. ab hoc patre. P. hi hos & o patres. horum
patrum. his & ab his patribus.

S. hic & hæc virgo. huius virginis. huic virgini. hũc
& hanc virginem. o virgo. ab hoc & ab hac virgi-
ne. P. hi & hæ virgines. horum & harum virginũ.
his virginibus. hos & has virgines. o virgines. ab
his virginibus.

S. hic titan. huius titanis & titanos. & notandum ꝙ
cum genitiuus definit in os non purum, accuſati-
uus ſingularis definit etiam in a. & pluralis in as.
ſed græce, vt hunc titanẽ, & titana. hi titanes. hos
titanes & titanas.

S. hic demophon & demophoon in carmine. huius
demophontis & demophontos.

S. hæc tethys. hui⁹ tethyis, & tethyos. huic tethyi.
hanc tethym & tethyn. o tethy. à tethye. P. hæ te
thyes. harũ tethyum. his tethyibus. has tethyes &
tethyas. o tethyes. à tethyib⁹. ſic Erinnys erinny-
os & erinnyis. capyx. capyos & capyis, & ſimilia.

S. hic œdipus. huius œdipodis œdipodos. & œdipi à gntõ τοῦ οἰδίπου ἀττικῶς. vel à ntõ οἰδιπος, vt πολύπους & πόλυπος. huic œdipodi & œdipo. hũc œdipodem, & edipoda. o œdipu. ab hoc œdipode & edipo. P. hi edipodes. hoꝶ edipodum. his œdipodib⁹. hos œdipodes & œdipodas. o œdipodes. ab his œdipodibus. hic œdipus tamẽ œdipi declina, vt dominus à nominatiuo ὁ οἴδιπος.

S. hæc vis huius vis. huic vi. hanc vim. o vis. ab hac vi. P. hæ vires. harum virium. his viribus. has vires. o vires. ab his viribus.

S. hæc amathus. huius amathuntis. huic amathũti. hanc amathuntem & amathunta. o amathus ab amathunte. ſic Peſſinus. peſſinuntis.
Opus opuntis. Trapezus trapezuntis.

S. hæc Amaryllis. hui⁹ amaryllidis & amaryllidos. huic amaryllidi. hanc amaryllidem & amaryllida. o amarylli. ab hac amaryllide.

S. hæc Dido. huius didus & didonis. huic didoni. hanc dido & didonem. o dido. ab hac didone. P. hæ didones. harum didonum. his & ab his didonib⁹. has didones. o didones. ſic hæc calypſo. huius calypſus & calypſonis, ſicut hæc iuno. huius iunonis. Sed de his multa in fragmentis.

S. hæc æneis huius æneidis & æneidos. æneidi. æneidem & æneida.

S. hic chremes. huius chremetis & chremetos & chremis. huic chremeti & chremi. hunc chremetem & chremeta & chremetẽ. o chremes. à chremete & chreme.

S. hic mœris. hui⁹ mœris. huic mœri. hũc mœrim & mœrin. o mœri & mœris, ab hoc mœri. & cætera. hæc Neapolis. huius neapolis. huic neapoli. hanc neapolim & neapolin. o neapoli & neapo-

BIBLIOTECA N... ROMA VITTORIO EM...

lis.ab hac neapoli.

Singulariter hic Paris.huiꝰ paridis & paridos.huic paridi.hunc paridem & parida,& Parin à genitiuo τοῦ πάριος.o pari & o paris.

Singulariter hæc turris.huius turris.huic turri. hãc terrem & turrim.o turris.à turre & turri.

Singulariter hic Iuppiter huiꝰ Iouis.huic ioui.hũc iouem.o Iuppiter.ab ioue.

S. hic heros.huius herois, & heroos. huic heroi. hunc heroem,& heroa.o heros.ab heroe. Pluraliter hi heroes.horum heroũ.his heroibus. hos heroes & heroas.o heroes.ab heroibus.

S. hoc epigramma.huius epigrãmatis.huic epigrãmati.hoc epigrãma.o epigrãma.ab hoc epigrammate.P.hæc epigrãmata. horum epigrãmatum, & græce ἐπιγραμμάτων.his epigrãmatibus & epigrammatis.hæc epigrammata.o epigrãmata. ab his epigrammatibus & epigrammatis.

S. hoc cubile.huius cubilis.huic cubili.hoc cubile.o cubile.ab hoc cubili.P.hæc cubilia.horũ cubiliũ.his cubilibꝰ.hæc cubilia.o cubilia.ab his cubilibꝰ.

S. hoc torcular.huius torcularis.huic torculari.hoc torcular.o torcular. ab hoc torculari. Pluraliter hæc torcularia.horum torcularium.his & ab his torcularibus.hæc & o torcularia.

Singulariter hoc melos. huius meleos græce declinatur.τὸ μέλος τοῦ μέλεος καὶ μέλους.Pluraliter hæc mele etiam græce τὰ μέλεα καὶ μέλη ſicut τὰ κήτεα καὶ κήτη.Pluraliter hæc cete.

S. hoc plus.huiꝰ pluris.huic pluri.hoc plus. o plus. à plure & pluri,vt Priſcianus docet.Plu.hi & hæ plures,& hæc plura & pluria apud antiquos. horum & harum & horum pluriũ.his & ab his pluribus,hos & has plureis & hæc plura.o plures & o

plura. & notandum plus in obliquis eſſe trium generum in ſingulari, & ſi hoc plus eſt neutrum dũtaxat, ſicut hoc pulchrius. maius. non enim dicimus hic & hæc plor. ſicut hic & hæc maior.

S. hic & hæc omnis & hoc omne. huius omnis. huic omni. hunc & hãc omnem & hoc omne. o oĩs & o omne. ab hoc & ab hac & ab hoc omni. P. hi & hæ oẽs & hæc omnia. horum & harum & horũ oium. his omnib⁹. hos & has omneis & hæc omnia. o omnes & o oĩa. ab his omnibus. haber aũt vocatiuum tam apud græcos, quàm apud latinos inuenit̃. Virgilius in primo Georgicõ. diiq; deeq; omnes. ſicut apud græcos πᾶς. πᾶσα. πᾶν. Homerus. κέκλυτέ μου πάντες τε θεοὶ, πᾶσαί τε θεαῖναι.

S. hic & hæc pulchrior & hoc pulchrius huius pulchrioris. huic pulchriori. hunc & hanc pulchriorẽ & hoc pulchrius. o pulchrior & o pulchri⁹. à pulchriore & pulchriori. P. hi & hæ pulchriores, & hæc pulchriora. horũ & harum & horũ pulchriorum. his & ab his pulchrioribus hos & has pulchriores & hæc pulchriora. o pl'chriores & o pulchriora. ſic melior. maior & cætera comparatiua.

Singulariter hic ſilueſter. hæc ſilueſtris. hoc ſilueſtre. huius ſilueſtris. huic ſilueſtri. hunc & hanc ſilueſtrem & hoc ſilueſtre. o ſilueſter o ſilueſtris & o ſilueſtre. à ſilueſtri. Pluraliter hi & hæ ſilueſtres & hæc ſilueſtria. horum & harum & horum ſilueſtrium. his & ab his ſilueſtribus. hos & has ſilueſtreis & hæc ſilueſtria. o ſilueſtres et o ſilueſtria.

S. hic & hæc arpinas & hoc arpinate. huius arpinatis. huic arpinati. hunc & hanc arpinatẽ & hoc arpinate. o arpinas, & o arpinate. ab hoc & ab hac et ab hoc arpinate et arpinati. P. hi et hæ arpinates et hæc arpinatia. hoꝝ et harum et hoꝝ arpi-

natiū. his & ab his arpinatibus. hos & has arpinateis & hæc arpinatia. o arpinates & o arpinatia.

S. Hic & hæc & hoc felix. huius felicis. huic felici. hunc & hanc felicem & hoc felix. o felix. à felice & felici. P. hi. & hæ felices & hæc felicia. horum & harũ & horũ felicium. his & ab his felicibus. hos & has feliceis & hæc felicia. o felices & o felicia.

S ingulariter hic & hæc & hoc iens. huius euntis. huic eunti. hunc & hanc eunte & hoc iens. o iens ab eunte & eunti. P. hi & hæ euntes & hæc eūtia. horum & harum & horum euntiũ & euntum per ſyncopē. his & ab his euntibus. hos & has eūteis & hæc euntia. o euntes & o euntia.

S. Hic & hæc & hoc amans. huius amātis. huic amāti. hunc & hanc amantem & hoc amans. o amans. ab hoc & ab hac & ab hoc amante & amāti. P. hi & hæ amantes & hæc amantia. horum & harũ & horum amantiũ. & per conciſionem amantũ. his amantibus. hos & has amanteis & hæc amātia. o amantes & o amantia. ab his amātibus. ſic declinabis legēs, docēs. audiēs. & cætera participia in ns.

De quarta declinatione.

H æc manus, genitiuo huius manus, cuius declinationis? quartæ. quare? quia eius genitiuus ſingularis in us productum definit.

H æc anus. huius anuis cuius declinationis? quartæ. quare? qa noia quarti declinatus ēt in vis ſyllabas inueniunt ꝑlata in caſu patrio, vt ſupra eſt dictũ.

H oc cornu huius cornu cuius declinatiõis? quartæ. q̃re? qa eius gẽitiuus ſingularis i u ꝓductũ definit.

S. hic fructus hui⁹ fructus, & fructuis. huic fructui, à genitiuo antiquo fructuis, & fructu à genitiuo fructus. hunc fructum. o fructus. ab hoc fructu. P. hi fructus. horum fructuũ his fructibus. hos fru

ctus. o

ctus.o fructus. ab his fructibus.

S ingulariter hæc man⁹. huius man⁹ & manuis. huic manu, & manui. hāc manū. o manus. ab hac māu. Pluraliter hæ manus. harum manuum. his manibus. has manus, o manus. ab his manibus.

S ingulariter hic artus. huius artus. huic artui. hunc artum. o artus. ab hoc artu. pluraliter hi artus. horū. artuū. his artub⁹. hos art⁹. o art⁹. ab his artub⁹.

Quæ ante bus. u. ſeruāt? hæc q̄ verſib⁹ annotant.

A nte bus u ſeruant, artusq́;, & Partus, & arcus.
Et lacus. & q̄rcus. tribubusq́;. acubus. ſpecubusq́;.
Et ſpecibus, nec nō portusq́;. & q̄ſtus. & hinc eſt,
Quod cecinit Vates, late loca queſtubus implet;
A queror. at quæſtus pro lucro quæſtibus i dat.

S. hæc q̄rcus. huius q̄rcus. P. hæ q̄rcus. harꝫ q̄rcuū.

S ingulariter hæc anus huius anus & anuis. Terentius, eius anuis opinor cauſa, quæ mortua eſt.

Domus ſecūdæ declinationis quō declinat?

S ingulariter hæc domus, huius domi. hanc domū. ab hac domo. Pluraliter harū domorum. has domor. cæteris caſibus non vtimur.

Domus quartæ declinatiōis quomodo flectit.

S. hæc dom⁹. huius dom⁹. huic domui. hāc domū. o domus ſine ablatiuo. P. hæ dom⁹. harꝫ domuū. his domib⁹. has domus. o dom⁹ ab his domibus.

S. hoc cornu. huius cornu. huic cornu. hoc cornu. o cornu. ab hoc cornu. P. hæc cornua. horꝫ cornuū his cornib⁹. hæc cornua. o cornua. ab his cornib⁹.

S ingulariter hoc tonitru. hui⁹ tonitru. huic tonitru. hoc tonitru. o tonitru. ab hoc tonitru. P. hæc tonitrua. horum tonitruum. his tonitribus. hæc tonitrua. o tonitrua. ab his tonitribus.

S ingulariter hoc veru. huius veru. Pluraliter hæc verua. horum veruum. his veribus.

Singulariter hoc gelu.huiꝰ gelu.huic gelu.hoc gelu.o gelu.ab hoc gelu ſine plurali.

Quæ neutra in u admittunt numerū pluralem? perpauca his comprehenſa verſiculis.

Pluralem admittunt numerum,cornuq́;,veruq́;,
Atq; ſpecu,& tonitru,cum veribus genua.
Cætera deficiunt,ſeru vt teſtuq́;,geluq́;,
Atq; pecu.inuenies teſtaq́;,& hæc pecua.

S. hæc huiꝰ.& o ficꝰ.huic ficui.hāc ficū.ab hac ficu.
P. hæ.has.& o ficꝰ.haꝝ ficuū.his & ab his ficibꝰ.

Ficus cum ſecundæ eſt quomodo flectitur?

Singulariter Hic ficus.huius fici.huic fico. hunc ficum.o fice.ab hoc fico.Pluraliter hi fici. horum ficorum.his ficis.hos ficos.o fici.ab his ficis.

Singulariter Hæc ficus.huius fici.huic fico.hanc ficum.o fice.ab hac fico.P.hæ fici. harū ficorum. his ficis.has ficos.o fici.ab his ficis.

De genere & declinatione ficus.

Ficus hic & fructus fici,eſtq́; in corpore morbus.
Hæc ficus ci & cus fructus, & arbor erit. Sed de ficus abunde multa dicemus in heteroclitis.

Quæ nomina poſſunt eſſe quarti,& ſecundi declinatus?quæ his verſibus annotantur.

Sunt pinus.cornus.ficus.quartæ,atq; ſecundæ,
Laurusq́;,& quercus,quæ neat,adde colum.
Adde domū & longe plura his,quibus vſa vetuſtas,
Ceu penus,ornatus,ceu lacus & monitus.
Atq; alia,vt gemitus,quarti tantummodo flexus
Quæ nunc ſunt.teneris pauca notaſſe ſat eſt.

De quinta declinatione.

Hic vel hæc dies.huius diei.cuius declinationis?qntæ.quare?quia eius genitiuus ſingularis in ei diuiſas ſyllabas definit,& ſic datiuus, vt hic vel hæc dies.huius & huic diei.

Dies huius dies, huius die. huius dii cuius declinationis? quintæ. quare? qa quintæ inflexionis noia etiã in es & in e. & in ii inueniuntur prolata in caſu patrio apud antiquos, vt oſtendimus ſuperius, vbi de genitiuo quintæ declinationis ſcripſimus.

Singulariter noiatiuo hæc ſpecies. Genitiuo huius ſpeciei. Datiuo huic ſpeciei. Accuſa. hanc ſpeciẽ. Vocatiuo o ſpecies. Ablatiuo ab hac ſpecie. Pluraliter noiatiuo hæ ſpecies. Genitiuo hаꝝ ſpecierum. Datiuo his ſpeciebus. Accuſatiuo has ſpẽs. Vocatiuo o ſpecies. Ablatiuo ab his ſpeciebus.

Declina antiquo more. Hæc ſpecies. huius ſpecies, & huius ſpecie. & huius ſpecii. huic ſpecie.

Singulariter nominatiuo hæc res. Genitiuo huius rei. Datiuo huic rei. Accu. hãc rem. Vo. o res. A. ab hac re. Pluraliter nominatiuo hæ res. Genitiuo harũ rerum. Datiuo his rebus. Accuſatiuo has res. Vocatiuo o res. Ablatiuo ab his rebus.

Singulariter nominatiuo hic vel hæc dies. Genitiuo huius diei. D. huic diei. Accu. hũc vel hãc diẽ. Voca. o dies. Ablat. ab hoc vel ab hac die. P. nominatiuo hi dies maſculini tãtũ generis. Genitiuo horum dierũ. Datiuo his diebus. Accuſatiuo hos dies. Vocatiuo o dies. Ablatiuo ab his diebus.

S. Hæc ſpes. huius ſpei. huic ſpei. hãc ſpem. o ſpes. ab hac ſpe. P. hæ has & o ſpes, cæteris vacat.

S. Hæc ſcabies. huius ſcabiei. huic ſcabiei. hanc ſcabiem. o ſcabies. ab hac ſcabie. ſine plurali.

Quæ nomina quintæ declinationis habent numerum pluralem? hæc ferẽ. Res. ſpeciesq́;. dies. facies. ſpes. progeniesq́;. Plyni. lib. ii. innumeræ in mari præcipue, ac plerunq; confuſis monſtrificæ digenerantur effigies.

De nominibus compoſitis.

Quod modis nomina componũtur? tribus. ex duo- bus rectis, vt reſpublica, & vterq; rectus inflecti- tur. ex recto & obliquo, vt paterfamilias, & rect⁹ tantum inclinatur. ex duobus obliquis, vt huiuſ- modi, aliuſmodi & neuter declinatur.

S ingulariter hæc reſpublica. hui⁹ reipublicæ. huic reipublicæ. hanc rempublicam. o reſpublica. ab hac republica. Pluraliter hæ reſpublicæ. harum re rumpublicarũ. his rebuſpublicis. has reſpublicas. o reſpublicæ. ab his rebuſpublicis.

S ingulariter hic iuriſconſultus. huius iuriſconſulti. huic iuriſconſulto. hunc iuriſconſultum. o iuriſcõ ſulte. ab hoc iuriſconſulto. Pluraliter hi iuriſcon- ſulti. hoꝝ iuriſconſultorum. his iuriſcõſultis. hos iuriſconſultos. o iuriſconſulti. ab his iuriſcõſultis.

S. hic paterfamilias. huius patrisfamilias. huic patri- familias. hunc patremfamilias. o paterfamilias. ab hoc patrefamilias. Pl. hi patresfamilias. horũ pa- trumfamilias. his patribusfamilias. hos patresfa- milias. o patresfamilias. ab his patribusfamilias.

S ingulariter Alteruter alterutra alterutrum. Geniti uo alterutrius, ſed de hoc in pronominibus.

S ingulariter hic tribunuſplebis. hui⁹ tribuniplebis. ſic hic magiſter equitum. huius magiſtri equitum.

S. hic & hæc & hoc huiuſmodi & huiuſcemodi. G. huius hmõi. Dtõ. huic hmõi. Ab. hmõi. Vo. o hu iuſmodi. A. ab hmõ. P. hi & hæ & hæc hmõi. ho rũ & haꝝ & hoꝝ huiuſmodi. his hmõi. hos & has & hæc huiuſmodi. o huiuſmodi. ab his huiuſmo- di. ſic Iſtiuſmodi. aliuſmodi. alteriuſmodi.

De nominum numeralium inflexione.

Q uatuor cuius declinationis? nullius. quare? qa oĩa noĩa numeroꝝ à quatuor vſq; ad centũ ſunt om- nis generis, numeri pluralis, & indeclinabilia.

S. N. vnus vna vnum. G. vnius. D. vni. A. vnum vnã vnũ. V. o vne o vna o vnum. A. ab vno ab vna ab vno. P. vni. vnæ vna. G. vnoꝝ vnaꝝ vnoꝝ. D. vnis A. vnos vnas vna. V. o vni o vnæ o vna. Abla. ab vnis. Dicim⁹. n. vnas lr̃as, vna arma, vnis nuptiis.

P luraliter noiatiuo hi duo. hæ duæ. & hæc duo. & reliqua, vt in ſecunda declinatione.

P. N. hi & hæ tres & hæc tria. G. horum & harũ & horũ trium. D. his & ab his tribus. A. hos & has treis & hæc tria. V. o tres & o tria. & notandũ accuſatiuũ pluralẽ hmõi nominum, quæ in ium faciunt genitiuũ, in eis tãtũ deſinere p ei diphthõgũ.

P. N. hi & hæ & hæc quatuor. G. horum & haꝝ & horum quatuor. D. his quatuor. A. hos & has & hæc quatuor. V. o quatuor. A. ab his quatuor. & ſic. P. N. hi & hæ & hæc quinq;. ſex. ſeptẽ. octo. nouẽ, & reliqua vſq; ad centum indeclinabilia.

P. hi & hæ & hæc centũ. G. horum & harũ & horũ centum. D. his centum. A. hos & has & hæc centum. V. o centum. A. ab his centum. ſic biſcentũ. tercentum. quatercentum. decieſcentũ, & ſimilia.

P. Ducenti ducentæ ducenta. G. ducentorũ ducentarum ducentorum. D. ducentis. A. ducentos ducentas ducenta. V. o ducenti o ducentæ o ducenta. A. à ducentis. ſic trecẽti trecẽtæ trecenta. quadringenti quadringentæ quadringenta. quingenti quingentæ quingenta. ſexcenti ſexcentæ ſexcẽta. ſeptingẽti ſeptingentæ ſeptingẽta. octingẽti octingẽtæ octingẽta, noningenti. nõingẽtæ nõingẽta.

Mille adiectiuum quomodo flectitur?

P luraliter hi & hæ & hæc mille. horum & harum & horum mille. his mille. hos & has & hæc mille o mille ab his mille. & ſic dicimus, Mille meæ ſiculis errant in montibus agnæ.

Declina mille ſubſtantiuum.

S ingulariter hoc mille.huius mille.huic mille.hoc mille.o mille.ab hoc milli. Pluraliter hæc millia. horum millium.his millibus.hæc millia.o millia. ab his millibus.& ſic dicimus mille agnarum,mille hominum moritur.duo millia numūm.

Quod mille faciat ab hoc milli per i hæc Gellius. Aperteq; oſtendit mille & vocabulum eſſe, & ſingulari numero dici,& caſum etiam capere ablatiuum,nec cæteros caſus requiri oportere.

De gradibus comparationis.

Quot ſunt gradus cōparatiōis,tres poſitiu⁹.cōparatiuus.ſuplatiuus. Da poſitiuū doctus.pulcher. ꝓpe. Da cōparatiuū doctior.pulchrior. ꝓpior. Da ſuperlatiuū doctiſſimus.pulcherrimus. ꝓximus.

D ic aliquot poſitiua cum comparatiuo & ſuperlatiuo.doctus doctior doctiſſimus.docta doctior doctiſſima.doctum doctius doctiſſimum. Et in aduerbio docte doctius doctiſſime.

P ulcher pulchrior pulcherrim⁹.pulchra pulchrior pulcherrima.pulchrum pulchrius pulcherrimū. Et in aduerbio pulchre pulchrius pulcherrime.

P rope ꝓpior ꝓximus. ꝓpe ꝓpior ꝓxima. ꝓpe propius ꝓximū. Et in aduerbio ꝓpe ꝓpius proxime.

P erpulcher longe pulchrior q̃ pulcherrimus.ꝑpulchra longe pulchrior q̃ pulcherrima. perpulchrū longe pulchrius quampulcherrimum.Et in aduerbio perpulchre longe pulchrius quampulcherrime.nec dicas perpulchrior perpulcherrimus.

M agnus maior maxim⁹.magna maior maxima. magnum maius maximū.Et in aduerbio eſſet dicendum per regulā magne,qđ non dicimus, ſed pro eo magnopere vel valde,vel multum,&ſimilibus vtimur.quis.n.diceret,magne erras, magne po-

tes,pro eo quod eſt magnopere erras,multũ po⸗ tes? Item maius potuit Cæſar, quàm Pompeius. nemo diceret latine,ſed vel plus,vel magis Cæ⸗ ſar potuit,q̃ Pompeius. dicamus igitur, & in ad⸗ uerbio,magnopere. magis. maxime.

P aruus minor minim⁹. parua minor minima. paruũ min⁹ minimũ. Et in aduerbio parue min⁹ minime.

B onus melior optimus: bona melior optima. bo⸗ num melius optimũ. Et in aduerbio bene melius optime. nec dicas bone per o.

M alus peior peſſimus. mala peior peſſima. malum peius peſſimũ. Et in aduerbio male pei⁹ peſſime.

M ultus ſine comparatiuo,plurimus. multa ſine cõ⸗ paratiuo,plurima. multum plus plurimum. Et in aduerbio multum plus plurimum.

De nominibus heteroclitis.

Quoniam ſunt quædam noia, quæ varie declinant, quæ ꝓpterea græci ἑτερόκλιτα vocant,& nos græ co noie,quia latinũ non habemus, heteroclita ap pellamus,operæ precium hoc loco vr̃ de hetero⸗ clitis ſcribere,ſi prius p̃ſcripſerim nominũ quædã eſſe aptota,quæ per oẽs caſus vniformiter currũt vt frugi nequã & ſimilia,& numerorũ noia à qua⸗ tuor vſq; ad centum. Quædam monoptota,quæ vnum dũtaxat caſum hñt,vt ſponte. Quædam di ptota quæ duos tm̃ diuerſos caſus habẽt, vt fors. forte. tabi tabo. verua verib. nã veruum non eſt in vſu. Quædam triptota,quæ treis tm̃ caſus diuer⸗ ſos hñt,qualia ſunt neutra in ſingulari,vt templũ templi templo. & in plurali neutra oia, vt templa temploꝝ templis. ſydera ſyderũ ſyderibus. Quæ⸗ dam tetraptota,quæ quatuor tm̃ diuerſos caſus hñt. qualia ſunt in r deſinẽtia ſecundæ declinatio nis, vt puer. vir. Quædã pentaptota,quæ quinq;

caſus tãtũ diuerſos habent. qualia ſunt maſculina, & fœminina ſecundæ declinationis, vt doctus. priamus populus. fagus. Virgilius. Quædam hexaptota, quæ ſex caſus varios habent. qualia ſunt vnus totus ſolus, vt vnus vnius vni vnum o vne ab vno. latine Diomedes appellat ſimplicem vnicam. bipartitam. ternariam. quaternariam. quinariam. ſenariam, vt ſupra eſt dictum.

Maſculina in plurali neutra. auernus auerna. balte⁹, baltea. carbaſus, carbaſa. cetus cete, quod grecum eſt. τὰ κήτεα, κήτη. Dindymus, dindyma. euentus, euēta. gargarus. gargara. hiſmarus, hiſmara. iocus ioca. iuſſus, iuſſa. loc⁹, loca. maſſicus, maſſica. mænalus mænala. pileus, pilea. pmiſſus, pmiſſa. ſibil⁹ ſibila. ſupparus, ſuppara. tartarus, tartara. tænarus tænara. taigetus. taigeta. Dicimus etiã hi baltei. euentus. ioci. maſſici. ſuppari. ſibili. cetus autẽ nuſquam lectum eſſe ait Seruius. aliqui hoc cetus dicunt quia τὸ κῆτος, græce. carbaſus Priſcianus fœmininum eſſe dicit. Focas maſculinũ. Probus, & Caper incerti generis. legitur & hoc iugum. euentum. pileũ, ſuppar. Infernus, & inferna ſubſtantiua nõ memini legere apud approbatos authores.

Fœminina, quæ in plurali neutra. arbutus arbuta, quanquã hæc arbutus. hæ arbuti, arbor, hoc arbutum vero, hæc arbuta, pomũ. altilis, altilia. bucolica, bucolicæ, bucolica bucolicorum. ſic georgica. grãmatica. rhetorica. topica, ethica, & ſiqua ſunt alia. itybus, intyba. pergamus, pgama. ſupellex, ſupellectilia. zinzania, zinzaniæ. zinzania, zinzaniorum. dicimus & hi intybi. Plynius & hoc intybum dicit. altilis magis adiectiuum videtur, vt reptilis.

Neutra in plurali maſculina. argos, argi. cœlum, cœli. capiſtrum, capiſtri. eliſyum, eliſyi. filum, fili. fre-

num freni.porrum,porri.raſtrum,raſtri. Dicimus & hæc capiſtra.fila.frena.porra.raſtra.

Neutra in plurali fœminina amygdalũ, amygdalæ. & hæc amygdala.amygdalus autem arbor eſt, ſicut hæc amygdala apud Plynium.balneum, balneæ,& balnea.cepe,cepæ.delitium,delitiæ. epulum,epulæ.nundinum.nundinæ.

Maſculina ſingularia,aer,æther.ceſt⁹veneris. fim⁹. fumus.limus.mũdus.muſc⁹.penus.põtus. puluis ſal.dicim⁹& hoc ſal.ſanguis.ſol.veſper.nemo. Inuenies tñ fumos.ſoles.mundos.pulueres,& alia.

Maſculina pluralia.antes.ambo. annales. cancelli. cani.carceres.caſſes.cœlites.codicilli.faſces.faſti fori.furfures iferi.lares.liberi,pro filiis, lemures, loculi,maiores,minores,manes.natales, pro generis nobilitate,optimates,penates,primates proceres,poſteri,pugillares,quirites,ſales pro vrbanitate quadam dicendi,ſentes,ſuperi, vepres, adde & fabii,locri,luceres,quintilii,tacienſes & ſimilia.Item multa ludorum,& feſtorum nomina, vt appollinares,quinquatres,circẽſes,legimus & quritem & cœlitis,& cæteros huius nominis obliquos ſingulares.Item optimatem.procerem,pugillarem,legitur & pugillaria,& ab hoc vepre.

Fœminina ſingularia, auaritia,amentia,bilis,cholera,caries,diligentia,dementia,eloquentia, fama, fames,fides,fuga,gloria,humus,indoles, inſania iuuenta,iuuentus,labes,lues,lux,memoria,mors pax,pix,paupertas,parſimonia,penus, pernices, ples,proſapia,rabies,ſalus,ſanies,ſapientia,ſitis, ſenecta,ſenectus,ſoboles, ſecordia,ſtrues, ſtultitia,tabes,tuſſis,vita,veſpera, vecordia. Inuenies ſapiẽtias,memorias,vitas labes luces,paces,mortes,& alia nonnulla.

Fœminina pluralia, ambages, antiæ, ædes pro domo, argutiæ, ambæ. blanditiæ, bigæ. calendæ, cãtes, canæ, crates, diuitiæ, diræ, excubiæ, exuuiæ, exequiæ, falere, facetiæ, feriæ. fidiculæ pro inſtrõ tortorio, fruges, gades, grates, gratiæ deæ. idus, induciæ, inferiæ, inſidiæ, inficiæ, illecebræ, inimicitiæ, lactes, latebræ, literæ ꝑ epiſtola, manubiæ, minæ, nonæ, nuptiæ, nugæ, nundinæ, opes, primitiæ, preces, præſtigiæ, quiſquiliæ, quadrigæ, reliquiæ, ſeiugæ, ſcalæ, ſcopæ, ſordes, ſuppetiæ, tenebræ, thermæ, tricæ, valuæ, ex his multa inuenies in ſingulari, vt ſcala, ſcopa, precis, preci, prece, valua. biga, quadriga, lactis, latebra, blanditia, ambage, gratia, inimicitia, illecebra. legitur etiam nundinum & trinundinum.

Neutra ſingularia, ador, alec, barathrũ, cœnũ, crocum, fas, gelu, ir, iuſtitium. lac, letum, lutum, manna, mane, macellum, mammona, nitrũ, nil, nihil, nihilum, nefas, neceſſe, paſcha, penũ, pus. ſalum, ſenium, ſpicũ, ver, veſperum, virus, viſcũ, vulgus, ſunt qui & purem maſculine dicũt, & pura pluraliter. Accedunt ad hæc metalloꝝ nõia, vt aurum, præter es, & oricalchum, & electrũ, & liquidorũ, vt ius, phlegma, & aridorum humi naſcentium cuiuſcunq; generis, quæ ad menſurã, pondus'ue referuntur, vt triticũ, far, cicer. piper, miliũ, fœnum, oriza. orobus. Item herbaꝝ, ac fructicũ, vt apium petroſelinum. ſanſucũ, mentaſtrum, abrotanũ, cuminum, roſmarinum, nepeta, mentha, & id genus alia. multa tñ leges in plurali, vt aquas, vndas, latices, lymphas, æquora, freta, maria, mella, vina, pocula, ſtagna, fontes, fluuios, flumina, lacunas, lacꝰ, puteos, paludes, acetis, ordea, lentes, frumenta, fabas, melõnes, pepõnes, farra, piſa, lupinos, fra-

ga, rutas, muſta, lolijs.

Neutra pluralia, arma, ambo, artaxata, bactra, carcheſia, caſtra, cythera, ceraunia, crepũdia, cunabula, exta, effata, flabra, iuſta, magalia, mapalia, mœnia, palearia, põdo, præcordia, roſtra nauiũ. ſeria, ſponſalia, teſqua, vinacea, adde his feſtoꝝ, & ludorum nomina, vt bacchanalia, compitalia, floralia, neptunalia orgia, palilia, parentalia, ſaturnalia, terminalia, vulcanalia, & huiuſmodi.

Nominatiuo & vocatiuo ſingulari carent hæc. huiꝰ dapis. dicionis. frugis. frõdis. feminis. remigis. precis. necis. lateris. vicis. viſceris. verberis. hæc tamẽ inueniuntur etiã in nominatiuo. daps. femẽ. frõs. nex. remex.

Quæ ſunt per diuerſos caſus defectiua? hæc, ſpes habet ſpes in tribus caſibus in numero plurali. Iuuenalis. poſt damnũ tpis & ſpes deceptas. expes ab eo cõpoſitũ habet noiatiuũ & vocatiuum. fors & forte tantũ dices. vt fors ſiqua tuliſſet, & forte ſua libycis. dices etiã precis. preci, & prece. frugi. frugẽ, & fruge. quæ ſunt triptota ſecundũ Priſcianum in ſingulari numero. ſponte monoptotũ eſt vt ſponte ſua, & laterẽ. inuenitur latere & lateres apud Plautũ & ſatias noiatiuus ſolus, & flamine pro ſpiritu ablatiuus, & natu teſte Seruio. ſic aſtu, & prõptu. ꝑterea inuenies hi aſti. hos & o aſtus. inuenies ſpontis apud Columellã. Lucilius ſatiate dixit. Macte vocatiuus eſt ſolus. interpretatur aũt magis aucte. Virgil. Macte puer virtute noua ſic itur ad aſtra. veteres ẽt Mactus & macti dicebant. vis inquit Priſci. habet oẽs caſus in vtroq; numero. Ador aptotũ eſt propter duas regulas inter ſe cõtrarias, nã ſi genitiuus eſt adoris, penultima aut longa erit, aut breuis. ſi longa, cũ ſit neutrum, de

buit corripere, vt æquor æquoris. marmor marmoris. ſi breuis, cũ deriuetur ab adoro, vt ſenſit Priſcianus (nã Feſtus ab edendo, vel adurendo dicit deriuatũ) debuit ꝑducere, vt honor honoris. decor decoris. labor laboris. ab honoro. decoro, laboro. & propterea remãſit indeclinabile. os hẽt oris & ore in ſingulari. in plurali vero tm̃ hora, & oribus. os vero oſſis integrũ eſt vtrobiq;. Iuppiter quaſi iuuãs pater hẽt nominatiuũ & vocatiuũ tm̃. Iouis enim nomen eſt per ſe. & in noiatiuo veteres hic Iouis dicebãt. ſimiliter & Dieſpiter, hoc ẽ diei pater. Tabi & tabo. vicẽ & vice cuius pluralis integer eſt, raro vicis inuenies. dicionem & dicione. repetundaꝝ & repetundis. inficiæ & inficias. ſuppetiæ & ſuppetias. dicã & dicas. Cicero vſus eſt dica in verrinis. ſcribitur Heraclito dica. quod græce ἡ δίκη dicitur, diptota ſunt. quidam addunt huius dicionis, nõnulli ab hac dicione tm̃ dicunt.

Interrogatiua, vt qs vter, relatiua, vt qui. quæ. qđ. ſuus. diſtributiua, vt nullus, infinita, vt aliquis, deficiunt vocandi caſu, ꝓter oĩs, vt diximus. & ꝓnoia ſimiliter oĩa. præter. tu. meus. noſter. & noſtras.

Quæ deficiunt naturaliter plurali numero? oĩa propria deorum. hoĩum. montium. ſyluarũ. fluuiorũ, & locorum. Athenæ tũ. Mycenæ. Amyclæ. Thebæ. Venetiæ. Piſæ. Senæ. Cumæ. Verulæ. Puteoli. Argi, qđ tñ in ſingulari habet hoc Argos, ſunt enuntiatione pluralia, intellectu vero ſingularia. inuenies apud authores. Mycena. Theba. Virgil. deprehenſus in vrbe Mycena. Statius. diræq; ad mœnia Thebæ. Homerus. εὐξυάγυια μυκήνη. ſed ſic raro, in plurali vero ſæpiſſime leges. Vir tacitis regnauit Amyclis. Lucilius, mihi neceſſe eſt loqui. nam ſcio Amyclas tacẽdo periiſſe. Sta. ſolue

rat. œbalio claſſem de litore paſtor Dardanus, in cauras blāde populat⁹ Amyclas. Virg. millia quot magis nunquā venere Mycenis. ſic ēt bactra. mænala. dindyma. gargara. intellectu ſingularia ſunt cū ſimilibus. dicimus & cæſares. aiaces. hectoras. camillos. ſcipiones. decios. catones & plurima huiuſmodi. ſed ſic non ſunt propria nomina.

Quæ mutant in numeris, & caſibus ſignificationē? ops opis, quod per oēs caſus ſignificat deam terræ. obliqui vero opis. opi. opē. ope auxiliū ſignificant, & facultatē, vt affer opē. & nō opis eſt noſtræ grates perſoluere dignas. hæc opis nympha eſt. & ꝓducit primā. Virgi. in. xi. At triuiæ cuſtos iādudū in montibus Opis. opes in plurali ſignificant diuitias. veteres ēt hic & hæc ops pro opulēto, ſicut cops pro copioſo dixerunt, vt inquit Caper. litera in ſingulari ſignificat elemēti notam, In plurali etiam epiſtolam. Poetæ tamen neceſſitate carminis literam ēt in ſingulari numero protulerunt, quod ſæpe facit Ouidius in heroidibus.

Quam legis à rapta Briſeide litera venit. Idem
Iſta mycenæa litera facta manu. Idem.
Nunquid, vbi aſpecta eſt ſtudioſæ litera dextræ,
Protinus eſt oculis cognita noſtra tuis? ædes in ſingulari ſignificat templum, in plurali & templa, & domum.

Quæ plurifariam efferunt noīatiuum, & genus cum voce variant? hic euentus & hoc euentū. hic baculus & hoc baculum. hic ſenſus & hoc ſenſum. hic punctus & hoc punctū. hic tignus & hoc tignum. hic ſinus & hoc ſinum, hic tapes. tis. hoc tapete & hoc tapetū. hic ſeſtertius, & hoc ſeſtertiū. hic clypeus & hoc clypeū. hic ſpicus. hæc ſpica & hoc ſpicū. hic ſanguis & hoc ſanguen. hæc cryſtallus

& hoc cryſtallũ. hic gibbus. hic gibber & hæc gibba. hic curriculus & hoc curriculum. hoc ſinapi & hæc ſinapis. hic tonitrus & hoc tonitru. Lucanus: ſeu tonitrus ac tela Iouis præſaga notauit. hic cornus. hoc cornu. & hoc cornũ. Lucanus. Cornu tibi cura ſiniſtri. Ouidius. Dextra tenet cornũ. Idẽ flexile cornum. hic crater. ris. hæc cratera. ræ. hic Panther. eris. hæc panthera. ræ. hic vel hæc lynx. cis. hæc lynca. cæ. Vnde notandum ab accuſatiuo græco quintæ declinationis fieri noiatiuũ latinũ, vt ἡ κασσὶς. τῆς κασσίδος. τῇ κασσίδι. τὴν κασσίδα. hæc caſſida. dæ. ὁ κρατήρ. τοῦ κρατῆρος. τῷ κρατῆρι. τὸν κρατῆρα hæc cratera crateræ. & ſunt ſemp generis fœminini hmõi noiatiui. quare illud Horatii in ſecundo carminũ. Nec curat Orion leones, aut timidos agitare lyncas, nõ eſt à noiatiuo lynca, vt putauit Priſcianus, ſed eſt accuſatiuus græcus à noiatino lynx. ſicut apud Virgilium. Crateras magnos ſtatuunt, & vina coronãt. crateras hic non eſt à nominatiuo Cratera, ſed à nominatiuo ὁ κρατήρ. hic crater. ſolẽt enim hmõi noia ſi à maſculinis deducuntur, mutare genus, vt ὁ δεκάπους. τοῦ δεκάποδος. τῷ δεκάποδι. τὸν δεκάποδα. hæc decẽpeda dcẽpedæ. ὁ αἰθήρ. τοῦ αἰθέρος. τῷ αἰθέρι. τὸν αἰθέρα. hæc æthera ætheræ. ὁ πανθήρ. τοῦ πανθῆρος. τῷ πανθῆρι τὸν πανθῆρα. hæc pãthera pãtheræ.

Quæ nomina variant̃ in noiatiuo & ſeruant genus? hæc caſſis & caſſida. apes & apis. plebs & plebes. ſcobs & ſcobis. hic adeps & adipes. hæc ſtips & ſtipis. hic cometa & cometes. gobio & gobi⁹. puluis & puluer. cucumis & cucumer. cinis & ciner. vomis & vomer. pubis & puber. labor & labos. honor & honos. odor & odos. arbor & arbos. vapor & vapos. clamor & clamos. hoc genu, & ge-

nus. Cicero in Arato, Ac propter leuū genus om
ni ex parte locatas Paruas vergilias tenui cū luce
videbis. genus pro genu. Itē hoc gelu & hoc ge-
lum. hic Euandrus & euander. Leandrus & lean-
der. gōgrus & gonger. Iber iberis. & iberus iberi.
hic œdip⁹ œdipodis, & œdipi. & œdipodes œ-
dipodæ. Terē. Dauus ſum, non œdipus. Plautus
Oedipo ꝯiectore opus ē. Statius the. primo. Oe-
dipodæ cōfuſa domus. hic Phorcyn & phorcys.
Eleuſin & eleuſis. trachin & trachis. Arin & aris.
Arabs & arabus. Elephas & elephātus. Delphin
& delphinis, & delphinus. Vnde notandū à geni-
tiuo græco fieri noīatiuum latinum mutatiōe os
in us. vt τιταν τιτάνος hic Titan & titanus. ſimiliter
ἀπὸ τοῦ ἄβακος. hic Abacus ἀπὸ τοῦ ἐλέφαντος. hic
elephantus. Item quæ apud græcos in ρος deſinūt
in noīatiuo antecedente alia in eadem ſyllaba cō-
ſonante mutare ρος in er apud latinos vt ὁ ἀλέξαν-
δρος hic Alexander. & in us & in er aliquando. vt
τεῦκρος. Teucer & teucrus. & quæ ſupradiximus.

Quæ ſunt confuſa in nominatiuo? Os oris & oſſis.
frons frontis & frondis. lens lentis & lendis. glis
glitis, & gliris, & gliſſis. pecus pecudis & pecoris.
Vas vaſis & vadis. fides fidis & fidei. caſſis caſſi-
dis, & caſſis. & multa huiuſmodi.

Quæ ſūt diuerſi gñis? hic penus & hoc penus quar
tæ, & hoc penus penoris & hoc penum peni. dici
mus ēt hæc penus, & hoc penu. Lucilius, magna
penus paruo ſpario conſumpta peribit. Terētius.
Omnem Penū congerebā clanculū. Plautus. niſi
mihi annus penus hic ab amatoribus ꝯgerat, cras
populo proſtituā vos o puellæ. hic & hoc ſal. hic
& hæc & hoc ſpecus. dicimus etiam ſpecū ſpeci
& ſpecu. hic & hæc retis & hoc rete. hic malus ꝑ

arbore nauis, & hæc malus, hic caſſis & hæc caſ-ſis. hic vel hoc ſexus. hic vel hæc ſi lex. finis. tal-pa. bubo. pāthera. ſerpēs. grus. margo. dies. aluus clunis. adeps. cortex. lynx. dama, turtur. ſardonix. pāpin⁹. hic vel hoc vulgus. guttur. iubar & multa huiuſmodi. ſed à multis horum abſtinendum eſt, atq; adhærendum frequentiori authorum vſui.

Quæ ſunt quæ variant declinationē? deſinentia in a tertiæ declinationis, quæ datiuū & ablatiuum plu ralis numeri frequentius in is quàm in bus mittūt, vt hoc ꝓblema. cataplaſma. ænigma. his & ab his ꝓblematis. cataplaſmatis. ænigmatis, quæ aliqvo lunt potius deriuari à nominibus hoc ꝓblematū cataplaſmatum ænigmatū, vt ſupra eſt dictum. Itē vulcanalia. ſaturnalia & huiuſmodi in a feſtoꝝ no mina, genitiuum tam ſecundū formam ſecundæ, quàm tertiæ declinationis hn̄t. datiuum vero & ablatiuum tertiæ dūtaxat. vt hoꝝ ſaturnalium, & ſaturnalioꝝ. his & ab his ſaturnalibus, non etiā ſa turnaliis. & ſic de ſimilibus. Iugeꝝ in ſingulari ſe-cundæ eſt declinationis, in plurali vero tertiæ. Iu uenalis, Iugeribus paucis lumbos donare cliētis. dicit̄ tn̄ & hoc iugus iugeris. Tibullus, vt multo innumerā iugere paſcat auē. Priſcianus etiā hæc iugera iugeroꝝ dici exiſtimat, cū hoꝝ iugeꝝ pro-iugerorum exponit. Impetus dies & nox faciunt ablatiuū ſingularē & in u & in e, vt impetu & im-pete. die & diu. nocte & noctu. Ouidius, impete nūc vaſto, ꝓ impetu dixit tertio metamorphoſeō. Priſcianus tn̄ & impes impetis ab impeto decli-nat. ſicut indiges indigetis ab idigeo. Vas vaſis in ſingulari tertiæ, in plurali vero ſecundæ eſt decli-clinatiōis, vt vaſa vaſoꝝ. vaſis. Cæſar libro tertio cōmentarioꝝ de bello ciuili, & noctu neq; cōcla-matis

matis vaſis flumen tranſit. legimus etiam hoc vaſum apud Gellium. Dicit.n.neq; mihi ædificatio, neq; vaſum, neq; veſtimētum vllum eſt manupretioſum, neq; ꝑtioſus ſeruus, neq; ancilla. hic acer aceri teſte Seruio. qđ tñ Priſcianus improbat. ait enim declinādum acer aceris. quod & veꝝ eſt. qm̄ nulla dictio fœminini generis in er deſinēs, ſecundæ eſt declinationis. & ſciēdū quod qñ adiectiuū eſt, declinatur ēt acer acra acrū teſtibus Capro, & Probo, & hic acer. hæc acris. & hoc acre. & hic & hæc acris, & hoc acre Priſciano authore. ſic & alacer & celeber & equeſter & pedeſter & ſaluber & cāpeſter declinantur eodē Priſciano authore. antiqui ēt hic & hæc acer & hic & hæc alacer declinabant. Item dicimus ſequeſter ſequeſtri & ſequeſtris. & hæc ſequeſtra. Virgi. & pace ſequeſtra. 2

Sunt præterea nōnulla adiectiua, quæ & ſecundæ, & tertiæ ſunt declinationis. Syncerus ſyncera ſyncerum. & hic & hæc ſynceris, & hoc ſyncere. ſimiliter inermus & inermis. eneruus, & eneruis. biiugus, & biiugis. hylarus & hylaris. imbecillus & imbecillis. effrenus, & effrenis. magnanimus, & magnanimis. exanimus, & exanimis. puſillanimus, & puſillanimis. vnanimus, & vnanimis, & ſimilia ab animo ſic compoſita. Limus & limis. ſublimus & ſublimis. accliuus & accliuis. procliuus & procliuis. & Inſomnus & inſomnis. & pauca huiuſmodi. nec dicas etiam incolumus.

Sunt item aliqua ſecundæ & quartæ declinationis cōia, vt hæc laurus huius laurus & lauri. quercus. pinus. cornus. colus. lacus. penus. domus, qđ nomen cū quarti ordinis eſt, hēt oēs caſus in vtroq; numero ꝑter ablatiuum ſingularē. cum vero ſecūdi, oēs item caſus hēt ꝑter vocatiuum ſingularē &

datiuum & ablatiuũ plurales. declinatᷓ ẽt hæc domus huius domuis, ſicuti hæc anus huius anuis, queadmodũ ſupra, cũ de genitiuo quartæ declinationis ſcriberemus, abũde tractauimus. Adde iſtis ficus huius ficus & fici, de cuius declinatiõe & genere magna eſt cõtrouerſia apud grãmaticos. quapropter quod ipſe de ficu ſentiam, q̃ breuiſſime potero, declarabo. Ficus cũ ſecũdæ eſt declinatiõis, & maſculini generis ẽ, & fœminini, cũ vero quartæ, fœminini dũtaxat. nã maſculini generis in q̃rta, nondum legi, niſi apud Priſcianum. Quando ẽ generis maſculini, & fructum ſignificat, & vitium corporis. cum vero fœminini cuiuſcunq; ſit declinationis, tam arborem ſignificat q̃ fructum.

Sed quod dicimus, oſtendemus exemplis approbatorum virorum. Ply. lib. xvi. naturalis hiſtoriæ. in ficis mirabiles ſunt & abortus, qui nunq̃ matureſcunt. Varro i libro de re ruſtica. fici, quẽ edimus granũ. Lucilius, vt recitat Nonius Mar. Sicuti cũ primos ficos p palàm recẽteis ptulit, ꝑrio ingẽti dat primitus paucos. ecce pro fructu ſecũdæ declinationis eſt, & maſculini generis. Columella libro vltimo pro fructu in gñe fœminino ꝓtulit, cum dixit. Alii pinguiſſimã quanq̃ viridem ficorum eligunt, & arundine vel digitis diuiſam dilitant. Sic ẽt Macrobius lib. iii. ſaturnaliũ. ait. n. Admonent nos & fici aridæ. Cicero in Attico, ex tãtulo grano fici. Horatius, pinguibus & ficis paſtum iecur anſeris albi. ſed in his nõ põt cognoſci maſculine, an fœminine pronuntietur. Plynius. xvi. naturalis hiſtoriæ, præſtantiores ficorum oium frigidiſſimæ. Pro fructu vero & quartæ declinationis vſus eſt Seneca in ii. lib. diuiſionum. vt ficus nõ eſſet, niſi mariſcã. & Suetonius i vita Auguſti. ſic & piſciculos minu

tos & caſeum bubalum manu preſſum. & ficus vi‑
rides biferas maxime appetebat. Pro arbore in ſe‑
cunda declinatione. Ply. lib. xvi. Quidā breuita‑
te radicū ſeneſcere celerius arbores putant, quod
coarguunt fici, quarum radices longiſſimæ ſunt,
& ſenectus ocyſſima. Iuuenalis. ad quæ diſcutien
da valent ſterilis mala robora fici. Pro arbore &
quartæ declinationis. Cicero in dialogo de orato
re. Vxorē ſuam ſuſpēdiſſe ſe de ficu. Pro morbo
aūt in genere maſculino & ſecunda declinatione
videtur accepiſſe Martialis in illo epigrammate.

Cum dixi ficus, rides quaſi barbara verba,
Et dici ficos Cæciliane iubes.
Dicemus ficus, quas ſcimus in arbore naſci.
Dicemus ficos Cæciliane tuos.

Priſcianus tñ in vltimo verſiculo, quartæ declina‑
tionis eſſe ficum putat. quod non placet inauditū
enim eſt, vt & Laurentius Valla diſſerit in elegan
tiis, ficum quartæ eſſe declinationis, & maſculini
generis. Nam quis crediderit, negare Martialē fi
cum pro fructu eſſe generis fœminini, & ſecūdæ
declinationis? Præterea non ſatis intelligitur pro
morbo ne, an pro fructu Martialis acceperit quā
doquidem poteſt ēt ſic intelligi, quia dixi o Cæci
liane has ficus, tu rides, ac ſi ſolœciſmū fecerim,
& ficos dicendū iubes. ſed dicere poſſum⁹ & has
ficus, ficuti ego ꝓtuli, & tuos ficos, ſicut tu iubes.
tuos dixit, qm̄ Cæcilianus ficos tm̄ dici iubebat.
ſimul ēt iocādo notat Cæcilianum tanq̄ ficoſum.
Et ſciendū ficum non podicis vitiū eſſe peculiare,
ſed capitis. vnde Paulus ægineta, φύεται δὲ ταῦτα,
idest τὰ σῦκα τὸ μὲν πλεῖσον ἐν κεφαλῇ. hoc eſt, na
ſcuntur hæ plerūq; in capite. nam nemo veterum
anum & podicem à fico infeſtari ſcribit. Apud iu‑

niores tamen legitur. Iuuenalis.
Cædũt tumidæ medico ridẽte mariſcæ. Martialis.
F icoſa eſt Vxor, ficoſus & ipſe Maritus.
Filia ficoſa eſt & Gener, atq; Socer.
N ec diſpenſator, nec villicus vlcere turpi,
Nec rigidus foſſor, ſed nec arator eget.
C um ſint ficoſi pariter iuuenesq;, ſenesq;,
Res mira eſt, ficos non habet vnus ager. Idem.
V t pueros emeret, Labienus vendidit hortos.
Nil, niſi ficetum nunc Labienus habet.

Quod etiam Celſus confirmat his verbis. In ſede vlcus ſimile fũgo naſci ſolere, quod vl' creato tollitur, vel medicamentis vehementioribus, vel ferro adurendum eſt. quem fungum medici quidam putant eum eſſe, quem iuniores ficum appellauere. Sed de ficu hactenus. illud tamen non prætierim, ficum pro arbore in maſculino genere inueniri apud Catonem. C.xvii.

Quæ nõia ſunt primæ & tertiæ declinationis? nonnulla propria, quæ formã habent patronymicoꝝ, Priſciano teſte. vt Thucydides huius Thucydidæ & Thucydidis. Tigranes huius Tigranæ & Tigranis Timarchides huius Timarchidæ & Timarchidis. Herodes huius herodæ & herodis. Orontes huius Orontæ & Orõtis. Xerxes huius xerxæ & xerxis. hippoclides huius hippoclidæ & hippoclidis, & huiuſmodi. quæ apud græcos primæ tantũ ſunt declinationis θουκυδίδης θουκυδίδου. τιγράνης τιγράνου. τιμαρχίδης τιμαρχίδου. ἡρώδης ἡρώδου. ὀρόντης ὀρόντου. ξέρξης ξέρξου. ἱπποκλείδης. ἱπποκλείδου.

Q uæ genitiuum & in tis, & in is ſine t mittunt? quæ in τος terminant genitiuũ græcũ, vt Priſcianus ait, vt χρέμης χρέμητος. Chremes chremetis & chremis. μένδης μένδητος, Mendes mendetis & mẽdis.

ῥάμνης ῥάμνητος. Rhamnes rhãnetis & rhãnis. λά-
χης λάχητος. Laches lachetis, & lachis. nec mirum cum apud græcos quoq; multa inueniũtur hmõi ancipitem habentia declinationẽ. vt γύγης γύγου & γύγητος, κώμης κώμου & κώμητος. μήκης μήκου & μήκητος. θάλης θάλου & θάλητος. δάρης δάρου & δάρητος. πόλης πόλου & πόλητος. vñ Virgi. duplicem actũm ꝓtulit hunc Dareta, & daren. δάρητος, καὶ δάρην.

In quot declinationibus vtimur græcorum noium caſibus? in tribus. in prima. ſecunda. & tertia. nam in quarta, & quinta non memini vnquam legere.

Quibus caſibus vtimur in prima declinatione? ntõ. genitiuo. accuſatiuo. uocatiuo ſingularibus. noiatiuo in as, vt hic æneas. in a, vt hæc hypermeſtra. in es, vt hic anchiſes. in e, vt hæc libe. quæ paſſim leges. Virg. Sum pius æneas. Idem. Et pater Anchiſes. Ouidius. Mittit Hypermeſtra. Idem. Hanc tua Penelope. Genitiuo in es, vt huius libyes, Lucanus. finibus extremis Libyes vbi feruida tellus. Accuſatiuo i an, vt hũc ænean. hãc æginan. Virg. ænean, alacris palmas vtraſq; tetẽdit. Stati⁹. Nãq; ferũt raptã patriis æginan ab vndis. Ouidius. Ne ſcio quam dicunt Iphigenian iter. & in en, vt hũc Laerten. hunc Daren. hãc Helenen. Ouid. Reſpice Laerten, vt iam ſua lumina claudas. Virg. præcipitemq; Daren ardẽs agit æquore toto. Idẽ aut Atho, aut Rhodopen. Ouidius. Redde Parin nobis, Helenen Menelaus habebit. Idẽ, Dindymon & cybelen, & amœnam fontibus Idã. Vocatiuo in a, à nominatiuo in as abiectione. s κοινῶς, vt hic æneas o ænea. Virgi. Vigilias'ne deũ gens ænea. & in e, vt hic Anchiſes o Anchiſe. hic Vlyſſes o Vlyſſe. hic Achilles o Achille. Virgili. Coniugio Anchiſe Veneris dignate ſuperbo. Ouidi.

Hanc tua penelope lento tibi mittit Vlyſſe. Idē. Pugnas ne reddat Achille. Idem, nos te poteremur Achille.

Achilles & Vlyſſes non'ne ſunt declinationis tertiæ? non, cum in e, vocatiuum emittūt, ſed primæ potius. vt Anchiſes Laertes. veniunt. n. à græcis ī εὺς mutatione εὺς in ης per ἦτα vt ἀχιλλεὺς ἀχιλλής ὀδυσσεὺς, ὀδύσσης. qua in re ſequimur dores, qui pro ὀρφεὺς, ὄρφης, pro τυδεὺς, τύδης. dicunt; quorum vocatiuus κοινῶς eſt ὦ ἀχίλλη ὦ ὄρφη. ὦ τυτίδη, ſicut ὦ ἀγχίση, ὦ λαέρτη. Vnde nos o Achille. o Vlyſſe dicimus. 1

Quibus caſibus vtimur in ſecunda declinatiōe? Nominatiuo. Genitiuo. Datiuo. Accuſatiuo, & Vocatiuo ſingularibus. noiatiuo genitiuo accuſatiuo & vocatiuo pluralibus. Noiatiuo ſingulari in εὺς ī ος lōgum ἀττικῶς, in os breue in ον. vt hic orpheus. hic athos. hæc ilios. hoc ilion. Virgili⁹, Orpheus in ſyluis inter delphinas Orion. Iuuēalis, velificatus Athos. Ouid. Ilios, & murus quod fuit ante ſolum. quod quidam legunt ilion, vt ſit quale eſt. Præneſte ſub ipſa, & in Eunuchum ſuā & centauro vehiť magna. Genitiuo in os, vt huius theſeos huius tereos. in o, vt huius Nicoleo, hui⁹ Androgeo. Martialis. Flet Philomena nefas inceſti tereos. Virg. in foribus letū Androgeo. Datiuo in ei per ei diphthōgū, vt huic Orphei. Virgi. Orphei calliopea, Lino formoſus Apollo. & ſi Priſcian⁹ dicit, Cum ſit datiuus græcus, pro ei diphthongo i longā habuit more ſcripturæ noſtræ. Accuſatiuo in on. in o magnū in a, vt hunc dindymon. hūc pylon. hunc Atho. hunc theſea. hūc Ilionea. Ouidius, Dindymon & cybelen. Idē. Nos pylon anti qui neleia Neſtoris arua. Vir. Aut Atho, aut rho-

dopen. Ouidi. Theſea deuoui. Virgi. & amicum Cratea muſis. Cratea muſarum comitem. Idem. Ilionea petit dextra.

Quare hmõi accuſatiuos in a penultima modo correpta, modo ꝑducta poetæ noſtri protulerunt? quia hoc & græci faciunt. nã in εὺς deſinentia accuſatiuos κοινῶς, per εα faciunt, ἰωνικῶς δὲ, ꝑ ηα, vt ὁ θησεὺς, τὸν θησέα κοινῶς, καὶ τὸν θησῆα ἰωνικῶς. ſimiliter τὸν ἀχιλλέα καὶ ἀχιλλῆα, τὸν ἰλιονέα καὶ ἰλιονῆα.

Quare hic Athor facit hũc Atho, & nõ hũc Athon, vt cætera apud græcos in ως vt ὁ μενελέως τὸν μενέλεων? quia quãtuor annotaniur apud illos accuſatiui abſq; ν. τὸν ἄθω. τὴν κῶ. τὴν τέω. τὸν λαγώ. ſic enim Theodorus Gaza in ſecundo τῶν εἰς τέσσαρα. σεσημειώσθω ὅτι τῶν τεταρτοκλίτων ἄθω. κῶ. τέω. λαγὼ αἰτιατικὰ λογούμενα ἄνευ τοῦ ν, ἀττικῶς. Genitiuo plurali in on per o magnum, vt horum bucolicõn. Georgicõn. grammaticõn. rhetoricõn. cum circũflexo in fine. Nominatiuo, accuſatiuo, & vocatiuo pluralibus in a, vt hæc bucolica. rhetorica. grammatica & ſimilia.

Quibus caſibus vtimur tertiæ declinationis? oĩbus tam ſingularis, quã pluralis numeri præter datiuũ pluralem. Noĩatiuo ſingulari in a vt poema. in o per o magnum, vt dido. in an vt titan. in in vt delphin. in on, vt corydon. in ar vt epar. in yr vt martyr. in or vt Neſtor. in as. vt arcas in is vt poeſis. in ys vt Erinnys. in os per o magnũ, vt heros. in os per o paruum vt epos. in us per ου vt œdipus. in ax, vt thorax. in yx vt ſtyx. in abs, vt arabs. in ops, vt cyclops. exempla, qui volet, ipſe ſibi inueniat, Genitiuo ſingulari in os. in us. vt huius æneidos. huius ſapphus. Oui. attamen ille tuæ felix æneidos author. Idem authoris noia Sapphus Vir-

tidicæ Mantus. Datiuo in i, vt huic palladi. Stati⁹. palladi littoreæ. Accuſatiuo i a. Vir. phyllida mitte mihi. in o. Ouid. miſeramq́; relinqre Dido. Idē ſpectabat ad Io. ante oculos Io, quamuis auerſus habebat. in in. Martialis. Tu licet & noſtrum dixit Alexin ames. Vocatiuo in i. Virgilius. Te Corydon ó Alexi. Ouidius. Tu Pari ſemper ama. Item quot modis definit noiatiuus. Noiatiuo plurali in es. Virgilius. Soli cantare periti Arcades. Genitiuo plurali in on. Martialis. Argutis epigrāmaton libellis. noiatiuo accuſatiuo, & vocatiuo pluralibus in a. Iuuenalis. Stemmata quid faciunt. Accuſatiuo plurali in as. Virgilius. permiſtos Heroas, & ipſe videbit illis. Idē. Pleiadas. hyadas. in eis, vt alpeis. Syrteis. Vir. Sæuisq́; vadis īmittite ſyrteis.

Licet'ne noia in o, vt Dido, Sappho latine declinare, vt Iuno? licet ſecundū Priſcianū, qui antiquos huiuſmodi declinatione vſos oſtēdit. Accius, Cuſtodē aſſiduū Ioni appoſuit. Ennius. Pœnus Didone oriundos. Plautus. Vidit Argum, quē quondam Ioni Iuno cuſtodem appoſuit. qua rōne declinandi etiā C. Cæſar ſecutus antiquos, vſus eſt, quod indicat tetraſtichon hoc in Romulo.

Vatibus auſoniis tyriam dat Græcia Dido.
Fecit Didonem romula vox Taciti.
At Calypſonem latiis das inclyte Cæſar.
Quodq́; decor patitur Quintiliane iubes.

Sed errant, ait Foca grammaticus, qui didonis, aut mantonis genitiuū dicunt, cum & vocis aſperitas & veteꝝ authoritas eiuſmodi declinationē repudiet. nam tranſlata in latinam linguam, nihilo minus græce declinantur, ſic Dido. didois. didoi. didoem. didoe. Idē ſentire videtur Quintilian⁹ his verbis. Nunc recentiores inſtituerūt græcis nomi

nibus græcas declinationes potius dare. quod tñ ipſum nõ ſemper fieri poteſt. mihi aũt placet latinam rationem ſequi, quouſq; patitur decor. neq; enim iam Calypſonem dixerim, vt Iunonem.

DE PRONOMINE.

Q Vid eſt pronomen? pars orationis declinabilis, quæ pro vniuſcuiuſq; noie accipitur perſonasq; finitas recipit. Quare dicit̃ pnomen? quia pro noie, hoc eſt loco nominis ponitur. ſicut procõſul, quia loco cõſulis, & proprætor, quia prætoris loco funguntur, appellati ſunt.

Pronomini quot accidunt? ſex. ſpecies. genus. numerus. figura. perſona, & caſus.

Quot ſunt pronomina de quibus nulla dubitatio eſt apud latinos? quindecim. Ego. tu. ſui. ille. ipſe. iſte. hic, & is. meus. tuus. ſuus. noſter, & veſter. noſtras. & veſtras.

Quot ſunt ſpecies pronominum? duæ. primitiua, vt ego. deriuatiua, vt meus.

Quot ſunt primitiua? octo. ego. tu. ſui. ille. ipſe. iſte. hic, & his.

Quot ex primitiuis pronominibus ſunt tantum demonſtratiua? quatuor. ego. tu. hic, & iſte.

Quot ſunt tantum relatiua? tria. quæ? ſui. is, & ipſe.

Quot ſunt mõ demonſtratiua, mõ relatiua? vnũ ille.

Quot ſunt deriuatiua pronomina? ſeptem. meus. tuus. ſuus. noſter, & veſter. noſtras, & veſtras.

Vnde deriuantur? à genitiuis primitiuorũ ego tu ſui. Quõ? à gntõ mei, meus. à gntõ tui, tuus, à gntõ ſui, ſuus. à genitiuo noſtrũ vel noſtri, noſter, & noſtras, à gẽitiuo veſtrũ, vel veſtri, veſter, & veſtras.

Quot ex deriuatiuis ſunt poſſeſſiua? quinque. quæ?

meus. tuus. ſuus, noſter, & veſter.

Quot ſunt gẽtilia, ſeu p̃ria? duo. quæ? nr̃as, & vr̃as.

Quot ſunt genera pronominũ? quinq;. quæ? maſculinũ, vt meus. fœmininũ, vt mea. neutrũ, vt meũ. cõmune duum generum, vt hic & hæc noſtras & veſtras. cõmune trium generum, vt ego. tui. ſui.

Quot ſunt numeri pronominum? duo. qui? ſingularis, vt ego. pluralis. vt nos.

Quot ſunt figuræ pronominum? duæ tm̃. quæ? ſimplex, vt ego. is. compoſita, vt egomet. idem.

Quot ſunt pronomina, quæ per nominatiuos cõponuntur? duo ſecum iſte & hic. vt iſtic. iſtæc. iſtoc. in quibus, quia nõ ponitur aſpiratio, ſunt qui magis metaplaſmum, quàm compoſitionem putẽt. vnum is cum aduerbio demum, vt idem, quod eſt is demum, hoc eſt is iterum. Iſte & hic cõponuntur ne per omnes caſus? minime, ſed per eos tantum, qui in c. deſinunt, præter datiuum huic.

Cum quot orationis partibus pronomina cõponũtur? cum tribus. cũ nominibus, vt hmõi. cũ aduerbiis, vt eccũ, eccã. eccos, eccas. ellum, ellã. ellos, ellas. pro ecce eum. eã eos. eas. illum. illã. illos. illas. cum præpoſitione, vt mecũ. tecum ſecum nobiſcum, & vobiſcum, ſed in his potius eſt præpoſitio cum ꝓnomine per anaſtrophen, vt in quicũ. pro cum quo. quibuſcum, pro cum quibus.

Quot ſunt ſyllabicæ adiectiones? quatuor. quæ? met. te. ce, & pte.

Met quibus adiungitur? omnibus caſibus vtriuſq; numeri tam primæ, quàm ſecundæ perſonæ. præter tu, ne verbum putetur tumet. pro quo tute, & tutemet dicimus, vt egomet. i. ego & non alius. tutemet. i. tu ipſe per te, & non per alium.

Te qb᷒ adiũgit? ꝑu& te, vt tute & tete, ſic meme. ſeſe

C e quibus adiūgit? pronomini hic hæc hoc, apud antiquos per oēs caſus, vt hicce. hæcce. hocce. apud neotericos vero per eos tantū, qui in s literā deſinunt, vt huiuſce. hiſce. hoſce. haſce. nec non his genitiuis iſtius. illius, vt iſtiuſce. illiuſce. Antiq etiam illice pro illic proferebant. illucce. iſtucce. Terentius. illanccine mulierem dixit.

P te quibus adiungitur? quinq; ablatiuis mea tua ſua noſtra & veſtra vt meapte. tuapte. ſuapte. noſtrapte. & veſtrapte.

Quot ſunt perſonæ ꝓnominum? tres. quæ? prima, vt ego. ſecunda, vt tu. tertia, vt ille.

Quot ſunt caſus pronominum? ſex. qui? nōiatiuus. genitiu⁹. datiuus. accuſatiuus. vocatiuus. ablatiu⁹.

Quod pronomina habent vocatiuum caſum? quatuor. quæ hoc diſticho connumerantur.

Tu. meus, & noſter. noſtras pronomina, quintum
Quatuor admittunt. cætera cuncta carent.

Quare vocatiuo carent cætera ꝓnomina? quia ſermo ad ea non dirigitur.

Quot ſunt declinationes, ſeu modi pronominum? quatuor. primus in i vel in is. ſecundus in ius. tertius in i, & in æ, & in i. quartus in is tantum.

Interrogationes de pronomine.

E Go quæ pars orationis eſt? pronomē. quare? quia ponitur loco proprii nominis, & certam ſignificat perſonā. Ponitur'ne ſemp pronomen loco nominis proprii? maxime. Ergo cum dicimus, ego magiſter, tu diſcipulus, non'ne ponuntur loco appellatiuoꝝ nominū magiſtri. & diſcipuli, quæ ſunt appellatiua? nō. Quoniam omne appellatiuū nomen trāſit in propriū iūctū pronomini, vt meus liber. tuus filius. ille homo.

Ego cui⁹ ſpeciei? primitiuæ. q̄re? qa à nullo deriuaẽ

Meus cuius ſpeciei? deriuatiuæ. quare? quia deriuat à genitiuo mei. Ego cuius generis? cōmunis triū generum. quaræ? quia ſic eſt, ſicut cui adhæret. vt Ego Aldus. ego Maria. ego mancipium.

Meus cuiꝰ generis? maſculini. mea? fœminini. meū? neutri. quare? quia prima vox pronominis eſt generis maſculini. ſecunda fœminini. tertia neutri.

Noſtras cuius generis, communis duum generum. quare? quia præponuntur ei in declinatione duo articularia pronomina hic & hæc.

Ego cuiꝰ numeri? ſingularis. quare? qa ſinglr ꝓfert.

Nos cuiꝰ numeri? pluralis. q̃re? qa pluraliter ꝓfert.

Ego cuius perſonæ? primæ. Tu? ſecundæ. Ille? tertiæ. quare? quia oia noia, & ꝓnomina ſunt tertiæ pſonæ, exceptis ego, qđ eſt primæ, & tu ſecūdæ, & vocatiuis caſibus, q ſunt ſemp pſonæ ſecūdæ.

Ego cuius caſus? nominatiui. quare? quia in eo caſu declinando reperitur.

Ego cuiꝰ modi ꝓnominis? primi. quare? qa eiꝰ genetiuus ſingularis in i vel in is, & datiuꝰ in i definit, vt ego mei, vel mis. mihi. tu, tui, vel tis. tibi. ſui. ſibi.

Quare ſui nō habet in noiatiuo ſi, & in genitiuo ſis? cauſa differentiæ ſi coniunctionis, & ſis verbi.

Quot ſunt pronomina primi modi? tria ego. tu. ſui. quæ ſic declinantur. S. N. ego. G. mei, vel mis. D. mihi. Accuſa. me. Abl. à me. P. N. nos. G. noſtrū, vel noſtri. D. nobis. Accu. nos. Ablati. à nobis.

S. N. tu. G. tui, vel tis. D. tibi. Accuſa. te. Voca. o tu. Abla. à te. P. N. vos. G. veſtrum, vel veſtri D. nobis. Accuſa. vos. Voca. o vos. Ablati. à vobis.

S. G. ſui. Datiuo ſibi. Accuſa. ſe. Abla. à ſe. P. G. ſui. D. ſibi. Accuſatiuo ſe. Ablatiuo à ſe.

Ille cuius modi pronominis? ſecundi. Quare? quia eius genitiuus ſingularis in ius, & datiuus in. i. de

finit, vt ille illius. illi. ipſe. ipſius. ipſi. Iſte iſtius. iſti. is. eius. ei. hic huius. huic.

Quare hic non facit in datiuo hui ſine c? ad differentiam hui interiectionis.

Quot ſunt pronomina ſecundi modi? quinq; . quæ? ille ipſe iſte hic & is, quorum genitiuus deſinit in ius & datiu⁹ in. i. ſic ēt octo noīa declinanť, q̄ ſunt vnus. tot⁹. ſolus. ali⁹. alter. vllus. vter. qs vel q cū ſuis cōpoſitis, quoꝶ vn⁹. tot⁹. ſolus. hn̄t vocatiuū quæ nomina, & pronomina ſic declinantur.

S ingulariter Nominatiuo ille illa illud. Gtō illius. D. illi. A. illum illam illud. Abla. ab illo ab illa ab illo. P. Noīatiuo illi illæ illa. G. illorum illarū illorum. Da. illis. Accuſa. illos illas illa. Abla. ab illis.

S ingulariter noīatiuo ipſe ipſa ipſum. G. ipſius. D. ipſi. Ac. ipſum ipſam ipſum. Abla. ab ipſo ab ipſa ab ipſo. P. N. ipſi ipſæ ipſa. G. ipſorum ipſaꝶ ipſorum. D. ipſis. Accu. ipſos ipſas ipſa. Abl. ab ipſis.

S ingulariter noīatiuo iſte iſta iſtud. G. iſtius. D. iſti. Accuſa. iſtum iſtam iſtud. Ablati. ab iſto ab iſta ab iſto. P. N. iſti iſtæ iſta. G. iſtorum iſtarum iſtorum. D. iſtis. Accuſa. iſtos iſtas iſta. Ablati. ab iſtis.

S ingulariter noīatiuo hic hæc hoc. G. huius. Dati. huic. Accu. hunc hāc hoc. Abla. ab hoc ab hac ab hoc. P. N. hi hæ hæc. G. horum harum horū. Datiuo his. Accu. hos has hæc. Ablatiuo ab his.

S. N. is ea id. G. eius. D. ei. Ac. eum eam id. Abla. ab eo ab ea ab eo. P. N. ii per geminum. i. ſine aſpiratione. eæ. ea. G. eorum earum eorū. D. eis vel iis. Accuſatiuo eos eas ea. Ablatiuo ab eis, vel iis.

Quare ipſe nō facit in neutro genere ipſud, ſicut iſte iſtud, & ille illud? quia apud antiquos declinabatur ipſus īpſa īpm, mutata eſt prima vox & remanſit tertia. q̄q̄ Priſcianus lib. xiiii. id non probat.

S. N.idem eadem idem. Geni.eiuſdem. Dati.eidē. Accuſati.eundem eandem eundem. A.ab eodem eadem eodem. Pluraliter noīatiuo iidem eædem eadem. G.eorundem earūdē eorūdem. D. eiſdē, vel iiſdem. A.eoſdem eaſdem eadem. Ablati. ab eiſdem, vel iiſdem. & nota idem maſculinum producere primam, idem vero neutrum corripere.

S. N.vnus vna vnum. Geniti. vnius. Da. vni. Ac. vnū vnam vnum. Voca.o vne.o vna.o vnum. Ablati. ab vno ab vna ab vno. P.N. vni vnæ vna. G. vnorum vnarū vnorū. D. vnis. Accuſatiuo vnos vnas vna. Vo.o vni o vnæ o vna. Ablatiuo ab vnis.

S. N. totus tota totum. Genitiuo totius. Dati. toti.

S. N. ſolus ſola ſolum. Geniti. ſolius. Dati. ſoli.

S. N. alius alia aliud. Geniti. alius. Dati. alii.

S. N. alter altera alterum. Geni. alterius. Dati. alteri.

S. N. vllus vlla vllum. Geniti. vllius. Dati. vlli.

S. N. vter vtra vtrum. Geni. vtrius. Dati. vtri. cætera declina, vt bonus bona bonum.

S. N. quis vel qui, quæ quod, vel quid. G. cuius. D. cui. Accu. quē quam quod, vel quid. A. à quo, vel à qui. à qua, vel à qui. à quo, vel à qui. P.N. qui ꝗ quæ. G. quoꝝ quarū quorum. D. quis vel quibus. A. quos quas quæ. A. à quis vel à quibus.

Singulariter alteruter alterutra alterutrum. G. alterutrius. D. alterutri. A. alterutrū alterutrā alterutrū. A. ab alterutro alterutra alterutro. P. N. alterutri alterutræ alterutra. G. alterutroꝝ alterutrarum alterutroꝝ. D. alterutris. A. alterutros alterutras alterutra. Abl. ab alterutris, & ſignificat alterum ex duob⁹. Cicero pro Marco Marcello. Quod ſi in alterutro peccandū ſit, malim ego timidus ꝗ parꝝ prudēs videri. Valerius. Quia neceſſe eſſet eos alterutro facto crimine temeritatis, aut piurii teneri

Quare non dixiſti altera vtra. alterum vtrum. G. alterius vtrius? quia ex parte tantum exteriore inflectitur, & ſi quæ ex duobus rectis componuntur, ex vtraq; parte inflecti debeant.

S ingulariter noiatiuo vterq; vtraq; vtrunq;. G. vtriuſq;. Dati. vtriq;. A. vtrunq;. vtrãq; vtrunq;. Abla. ab vtroq; vtraq; vtroq;. P. vtriq; vtræq; vtraq;. G. vtrorumq; vtrarun q; vtrorũq;. Datiuo vtriſq;. A. vtroſq; vtraſq; vtraq;. Ablatiuo ab vtriſq;.

A quis & qui compoſita.

Quæ cũ quis vel qui poſſunt componier, hæc ſunt.
S i. quæ. putas. ali. quã. nam. ne. nun, enq;. piamq;.
N ec nõ quis cum quis poteris cõponere, ſed dam.
V is q;, & cunq; libet, qui recto adiungere debes.

S. N. ſiquis ſiqua ſiquod vel ſiquid. G. ſicuius. D. ſicui. A. ſiquem ſiquam ſiquod vel ſiqd. A. à ſiquo à ſiqua à ſiquo. P. N. ſiqui ſiquæ ſiqua. G. ſiquorũ ſiquarum ſiquorum. Datiuo ſiquis. Accuſ. ſiquos ſiquas ſiqua. Ablatiuo à ſiquibus.

ingulariter noiatiuo quisq;, quæq;. quodq;. G. cuiuſq;. D. cuiq;. A. quenq; quanq; qđq;. Ab. à quo q; à quaq; à quoq;. P. N. quiq; quæq; quæq;. Ge. quorũq; quarunq; quorũq;. Datiuo quibuſq;. Accuſa. quoſq; quaſq; quæq;. Ablati. à quibuſq;.

S ingulariter quiſputas quæputas qđputas vel qdputas, & ſic per omnes caſus addendo putas.

S. N. aliquis aliqua aliquod vel aliquid. G. alicuius. D. alicui. Ac. aliquem aliquam aliquod vel aliqd. Abl. ab aliquo ab aliqua ab aliquo. P. N. aliqui aliquæ aliqua. G. aliquoꝝ aliquaꝝ aliquoꝝ. D. aliqbus. Accu. aliquos aliquas aliqua. Abl. ab aliqb⁹.

S. N. quiſquam quæquã quodquã vel quidquam. G. cuiuſquã. D. cuiquã, & ſic in cæteris addendo q̃. ipſe tũ non vterer omnibus. nam ſicut dicerẽ, non

credo quenquam. M. Tullio magis eloquentem, ita hoc euitarem dicendi genus. aiunt non fuiſſe fœminam quãquam pulchriorem Thaide.

S ingulariter quiſnam quænam quodnam, vel quid nam. & deinceps addendo nam.

S ingulariter nequis nequa nequod, vel nequid, & deinceps præponendo ne.

S. N. nunquis nunquã nunquod, vel nunqd, & ſic in cæteris præponendo nũn. Sed ne his quidem vtimur oĩbus. ſed vt ſe exerceant, flectãt pueri p oẽs caſus. Vtamur vero nec'ne, diligẽs poſtea præceptor oſtẽdat. qs enim diceret, nũqua, & nũquod?

S. Nominatiuo Enquis enqua enquod, vel enquid. & ſic in cæteris præponendo en.

S ingulariter nominatiuo Quiſpiam quæpiam qđpiam, vel puidpiam. & deinceps addendo piam.

S. N. quidam quædam quoddam, vel quiddam. G. cuiuſdã. D. cuidam. Accu. quẽdã quandam quoddam, vel quiddam. Abla. à quodã à quadã à quodam. P. N. qdã q̃dã quædã. G. quorundã quarundam quorundã (& mutatur m in n. quia m ante d eſſe non poteſt. ſicut nec ante q & c & t & f). Datiuo qbuſdã. A. quoſdã quaſdã quædã. A. à qbuſdam. & nota quidã maſculinũ ſcribi debere vnico d, neutrum vero quiddam, & quoddam, duplici.

S. Nominatiuo Quiuis quæuis quoduis, vel qduis & ſic in reliquis addendo vis.

S. N. Quicunq; quæcunq; quodcũq;. G. cuiuſcunq;. D. cuicunq;. Accu. quẽcunq; quancũq; quodcũq;. Abla. à quocũq; quacũq; quocũq;. P. N. quicunq; quæcunq; quæcunq;. G. quoruncũq; quaruncũq; quoruncũq;. D. quibuſcunq;. Accuſa. quoſcunq; quaſcunq; quæcunq;. Ablati. à quibuſcunq;.

S. N. Quilibet quælibet quodlibet, vel quidlibet, & deinceps

deinceps addendo libet.

S. Nominatiuo quiſquis & quicquid. Accu. quicqd. Ab. à quoquo à quaqua à quoquo. cæteris vacat.

S. N. neuter neutra neutrũ. Genitiuo neutri neutræ neutri, & neutrius apud antiquos. Da. neutro neutræ neutro, & reliqua, vt bonus bona bonum.

S. Nominatiuo iſtic iſtæc iſtoc, vl'iſtuc. A. iſtũc iſtãc iſtoc, vel iſtuc. ab iſtoc iſtac iſtoc. P. nominatiuo & accuſatiuo in neutro tantum genere iſtæc. & ſic inflecte, illic illæc illoc, vel illuc, quibus vtebantur antiqui, nunc autem exoleuerunt.

Meus mea meum cuius modi pronominum? tertii. quare? quia per omnes ſuos caſus declinatur ad ſimilitudinem nominum primæ & ſecundæ declinationis, hoc eſt, vt bonus bona bonum, præter mi vocatiuum, à vocatiuo mee, vbi e geminũ, ac breue. in i longum commutatũ eſt, vt o mi pater. o mi fili. pro mee pater, mee fili.

Tertii modi pnomina ſunt quinq; meus tuus ſuus noſter & veſter, quæ ſic declinantur.

S. N. meus mea meũ. Genitiuo mei meæ mei. Dati. meo meæ meo. A. meum meã meũ. Voc. o mi o mea o meum. Abl. à meo à mea à meo. P. N. mei meæ mea. G. meorum mearum meoꝝ. Da. meis. Accuſatiuo meos meas mea. Ablatiuo à meis.

Singulariter noiatiuo tuus tua tuum. G. tui tuæ tui. D. tuo tuæ tuo. A. tuũ tuã tuum. Abla. à tuo à tua à tuo. P. N. tui tuæ tua. Genitiuo tuoꝝ tuaꝝ tuorũ. D. tuis. Acc. tuos tuas tua. Ablatiuo à tuis.

S. N. noſter noſtra noſtrum. Geni. noſtri noſtræ noſtri. Datiuo noſtro noſtræ nr̃o. Ac. noſtrũ noſtrã noſtrũ. Vo. o noſter o nr̃a o noſtrũ. Abl. à noſtro à noſtra à noſtro. P. N. noſtri noſtræ noſtra. G. noſtrorum noſtrarum noſtroꝝ. Da. noſtris. Accuſa-

tiuo noſtros noſtras noſtra. Vocatiuo o noſtri o noſtræ o noſtra. Ablatiuo à noſtris.

S. N. ſu° ſua ſuū. G. ſui ſuæ ſui. D. ſuo ſuæ ſuo. A. ſuū ſuā ſuū. A. à ſuo à ſua à ſuo. P. N. ſui ſuæ ſua. G. ſuoꝝ ſuaꝝ ſuoꝝ. D. ſuis. A. ſuos ſuas ſua. A. à ſuis

S. N. veſter veſtra veſtrū. G. veſtri veſtræ veſtri. Datiuo veſtro veſtræ veſtro. A. veſtrū veſtrā veſtrū. A. à veſtro à veſtra à veſtro. P. N. veſtri veſtræ veſtra. Ge. veſtrorum veſtrarum veſtrorum. Datiuo veſtris. Accu. veſtros veſtras veſtra. A. à veſtris.

Noſtras cuius modi pronominū? quarti. quare? qa per oēs ſuos caſus declinat ad ſimilitudinē nominū tertiæ declinationis, hoc eſt ſicut hic & hæc arpinas & hoc arpinate. & nota hmōi in as & noia & ꝓnomina, circūflexo tono eſſe pronuntianda, qa ſunt per apocopen ab integris i tis abiectiōe ti.

Quarti modi pronomina ſunt duo. noſtras & veſtras. quæ ſic declinantur.

Singulariter noīatiuo hic & hæc noſtras & hoc noſtrate. G. huius noſtratis. D. huic noſtrati. Accuſa. hunc & hanc noſtratem, & hoc noſtrate. Vocati. o noſtras, & o noſtrate. Ablatiuo à nr̄ate, & noſtrati. P. noīatiuo hi & hæ noſtrates, & hæc noſtratia. Geniti. hoꝝ & harum & horum noſtratiū. Datiuo his noſtratibus. Accuſatiuo hos & has noſtrateis, & hæc noſtratia. Vocatiuo o noſtrates, & o noſtratia. Ablatiuo à noſtratibus.

Singulariter nominatiuo hic & hæc veſtras, & hoc veſtrate. Genitiuo huius veſtratis. Datiuo huic veſtrati. A. hunc & hanc ueſtratem, & hoc ueſtrate. Abla. à ueſtrate, & ueſtrati. P. Nominatiuo hi & hæ ueſtrates, & hæc ueſtratia. Genitiuo horum & harum & horum ueſtratium. Da. his & ab his ueſtratib°. A. hos & has ueſtrateis, & hæc ueſtratia.

ALDI MANVTII ROMANI INSTITVTIONVM GRAMMATICARVM LIBER SECVNDVS.

DE VERBO.

Quid eſt verbum? pars orationis declinabilis, vel agẽdi, vel patiendi, vel vtriuſq; ſignificatiua cum modis & temporibus ſine caſu.
Verbo quot accidunt? octo. genus. tempus modus. ſpecies. figura. perſona. numerus. & coniugatio.
Quot ſunt genera verborũ? quinq;. actiuum, vt amo. paſſiuum, vt amor. neutrum, vt ſeruio. commune, vt largior. deponens, vt ſequor.
Quot ſunt tempora verborũ? quinq;. præſens. p̃teritum imperfectum. pfectum. pluſquã perfectũ. & futurũ. vt amo. amabã. amaui. amaueram. amabo.
Quot ſunt modi verborũ? qnq;. indicatiuus vt amo. imperatiuus vt ama. optatiuus vt vtinã amarem. ſubiunctiuus vt cum amem. infinitiuus vt amare.
Indicatiuus quot tp̃a hẽt? quinq; ſeparata. p̃ſens vt amo. impfectũ vt amabã. perfectũ vt amaui. pluſquã perfectum vt amaueram. futurum vt amabo.
Imperatiuus quot tempora habet? duo. præſens vt ama. futurum vt amato.
Optatiuus quot tempora habet? quinq;. præſens, &

præteritũ imperfectũ ſimul, vt vtinam amarē. præteritum perfectum, & pluſquāperfectum ſimul, vt vtinam amauiſſem. futurũ per ſe, vt vtinam amē.

S ubiũctiuus quot tpa hēt? qnq; ſeparata, queadmodũ idicatiuus. pſens, vt cũ amē. impfectũ, vt cũ amarē. perfectũ, vt cũ amauerim. pluſquāperfectũ, vt cum amauiſſem. futurũ, vt cum amauero.

I nfinitiuus quot tempora habet, quinq;. præſens & imperfectum ſimul, vt amare. perfectum & pluſquamperfectum ſimul, vt amauiſſe. futurum, vt amatum ire, vel amaturum eſſe.

Quot ſunt ſpecies verborum? duæ. primitiua vt amo. deriuatiua vt amaſco.

Quot ſunt ſpecies deriuatiuorum verborum? qnq;. inchoatiua. meditatiua. diminutiua. frequentatiua. deſyderatiua.

Quæ ſunt ichoatiua? q̃ in ſo deſinunt, & ſunt tertiæ cõiugationis, vt viſo viſis. faceſſo faceſſis. arceſſo arceſſis. i. eo ad vidẽdũ. eo ad faciẽdũ. eo ad vocãdũ. vſurpant̃ ẽt ꝑ primitiuis, vt laceſſo pro lacero.

Quomodo formantur inchoatiua? non hñt certam formam, nec à verbis omnibus proficiſcuntur.

Quæ ſunt Meditatiua? quæ in ſco deſinunt, & meditationem, hoc eſt exercitationẽ ſignificãt. vt caleſco, ideſt meditor, & exerceor, vt caleã. vnde ẽt meditatiua appellantur. nam meditari eſt ẽt exerceri. Habent ne præteritũ hæc verba? quidni, atq; id quod ſua primitiua, vt pingueo pingui, & pingueſco pingui. macreo macrui, & macreſco macrui, ſed differunt. nã primitiua ſignificãt pinguis fui. macer fui. deriuatiua vero pinguis factus ſum. macer factus ſum. nam ſi ita cuipiam dixeris, huí tam cito macruiſti, non erit à macreo, ſed à macreſco præteritum, quia non macer fuiſti, ſed macer

factus es interpretabitur.

Quomodo formantur meditatiua? à ſecunda perſona præſentis indicatiui modi cuiuſcunq; ſint coniugatõis addita co, vt labo, labas, labaſco. ferueo, ferues, ferueſco. contremo, contremis, contremiſco. edormio, edormis, edormiſco.

Quæ ſunt frequentatiua? quæ aſſiduam in agendo vim habent. dicũtur etiam iteratiua, quoniam frequenter agendi iterant affectum, vt merſo, merſas, hoc eſt ſæpius mergo.

Vnde formantur frequẽtatiua? ab extremo ſupino mutatiõe u in o, vt domitu, domito. curſu, curſo. amplexu, amplexo. à ſecutu tñ ſector, & non ſecutor. Sed notãdum, quod quæ hñt a in penultima illud in i breue conuertunt. vt volatu, volito. rogatu, rogito. Itẽ quæ præteritũ in gi faciunt, formãt frequentatiua à ſecunda perſona præſentis indicatiui modi, vt lego, legis, legito. fugio, fugis, fugito. Notantur quærito, à quæro, & ſcitor, & ſciſcitor à ſcio. & noſcito, & noto, à noſco. & ægreſco & ægroto, ab ægreo. ſed ægreſco meditatiuum eſt. Inueniuntur etiam frequentatiua à frequentatiuis, vt dictito à dicto, quod à dico deriuatur. pulto à pulſo, quod à pello deducitur.

Cuius coniugationis ſunt frequentatiua? primæ, vt curſo, curſas. ſector, ſectaris. viſo, quod iteratiuum eẽ dicit Dimedes, & ſolũ excipit à regula, qđ non ſit primæ coniugationis, ego Vallæ accedẽs, puto eſſe inchoatiuũ potius, vt ſupra oſtendimus.

Quæ ſunt deſyderatiua? quæ in rio deſinunt, & affectum ſignificant. Parturire enim non eſt meditari partũ, ſed deſyderare. Cicero, Aliquãdo populus romanus pariat, qđ diu parturit. ſimiliter eſurio, eſt eſſe cupio. i. comeſſe. Quitilianus, Pater filios

eſurit. Item cœnaturio cupio cœnare. Martialis.
In omnibus Vacerra quòd conclauibus, Conſumit horas, & die toto ſedet, Cœnaturit Vacerra, non cacaturit. i. cœnare cupit Vacerra, & non cacare.
Vnde formantur deſyderatiua? ab extremo ſupino, aſſumendo rio, vt à cœnatu, cœnaturio. à mictu, micturio. ab eſu. eſurio.
Cuius coniugationis ſunt deſyderatiua? Quartæ, vt parturio. parturis. parturire.
Quæ ſunt diminutiua? quæ in lo deſinunt, vt à ſorbeo, ſorbillo, ſorbillas, & non habent certam formam, ſuntq́; in vſu à paucis verbis. Hæc nos ſcripſimus de ſpeciebus deriuatiuorum, ſecuti Laurētium Vallam. quæ, quoniam à memoria facile effluunt, comprehendi his verſiculis.
Inchoat arceſſo, & viſo. meditatur amaſco.
Sorbillo minuit, legitoq́;, & curſo frequentant.
Parturit eſt partum deſyderat, eſurit, eſſe
Notandum aūt, in quibuſdam magis in vſu eſſe frequentatiua à frequentatiuis, quàm à primitiuis, vt lectito, à lecto lectas, quod nō eſt in vſu, ſicut nec legito, ſcriptito à ſcripto ſcriptas, quod item nō in vſu. ab edo præterea, eſo eſas ἄχρηστον, à ſupino eſu, at ab eſo, in vſu eſito. in quibuſdam vero, & à primitiuis, & à frequentatiuis in vſu frequentatiua, vt à dico, dicto, à quo dictio. Hæc Gellius, non à ſupino, vt Priſcianus, ſed à præterito paſſiuo format lib. viii. cap. vi. cui non accedo.

De figuris verborum.

Quot ſunt figuræ verborum? tres ſimplex vt taceo, curro. compoſita vt conticeo, concurro. De compoſita, vt conticeſco, recurſo.

De perſonis verborum.

Quot ſunt perſonæ verborum? tres. prima, vt amo,

ſecunda, vt amas. tertia, vt amat. & ſimiliter in plurali, prima, vt amamus, ſecunda, vt amatis. tertia, vt amant.

Quare imperatiuus modus nõ habet primã perſonã in numero ſingulari? quia naturaliter imperãs, ab eo, cui imperat, diuiditur. cũ ergo prima perſona eſt, quæ loquitur, ipſa ſibi imperare non ſolet, niſi aliis imperans, ſe quoq; imiſceat. & hinc eſt q̃ in plurali numero imperatiuus modus primã habet perſonã, vt moriamur, & in media arma ruamus. quãquã tunc non imperatiua, ſed ſuppoſitiua & hortatiua vocatur, quæ græci ὑποθετικὰ, & παρακελευστικὰ vocant, qui melius q̃ nos, hanc pluralis numeri perſonam ab imperatiuis ſeparant.

De numero verborum.

Quot ſunt uumeri verborum? duo ſi ngularis, vt amo. Pluralis, vt amamus.

De coniugatione verborum.

Quot ſunt coniugationes verboꝝ? quatuor. prima, quæ in ſecũda perſona indicatiui modi vel hẽt as, vt amo amas, vel aris, vt amor amaris. Secunda, q̃ in ſecũda perſona præſentis indicatiui modi, vel hẽt es, vt doceo doces, vel eris penultima longa, vt doceor doceris. Tertia, quæ in ſecũda perſona præſentis indicatiui modi vel habet is breuem, vt lego legis, vel eris penultima breui, vt legor legeris. Quarta quæ in ſecũda perſona præſentis indicatiui modi vel habet is lõgam, vt audio audis, vel iris penultima longa, vt audior audiris.

Sed facilius cognoſcent pueri verba tertiæ cõiugationis à verbis quartæ differre, in Imperatiuo & Infinitiuo. nam tertiæ coniugationis verba faciũt in Imperatiuo in e, in ſecunda perſona ſingulari, in infinitiuo vero in ere penultima breui, vt lego.

legis,lege.legere.aſpicio.aſpicis.aſpice.aſpicere.
Quartæ vero coniugationis verba hñt i in ſecunda perſona ſingulari imperatiui modi.in infinitiuo vero ire penultima longa.vt audio.audis. audi.audire. Tuſſio.tuſſis.tuſſi.tuſſire.

Illud ēt notandum verba primæ coniugationis are & ari arem & arer & eris vel ere producere in penultima,vt amare.amari.amarem.amarer. ameris vel amere.ſecundæ vero ere & eri & erem & erer & aris vel are.vt docere.doceri.docerē.docerer. docearis vel doceare . Quartæ aūt ire & iri & irē & irer,& aris vel are,vt audire audiri.audirem.audirer.audiaris vel audiare.ſed aris vel are producitur in omni verbo. Tertiæ vero cōiugationis ite, ere,infinitiui tm̄ ere. erem.eres.eret.erent.erer ēt primam pſonā tantū optatiui,& eris vel ere ſecūdam indicatiui paſſiui corripere.vt legite. legere. legerem.legeres.legeret.legerent. legerer. legeris vel legere.erunt autem,& ere præteriti perfecti indicatiui modi in omni coniugatione producunt e,vt amauerūt vel amauere.docuerūt vel docuere.legerūt vel legere.audiuerūt vel audiuere.

De præteritis.

Primæ coniugationis præterita quot regulas habent? quinque.quæ eſt prima?

Omnia verba primæ cōiugationis à ſecunda pſona pſentis indicatiui modi abiecta s & addita ui,faciunt præteritum,vt amo amas amaui.præter duodecim,q̄ per ui ſyllabas faciūt pteritū,& do dedi. ſto ſteti.lauo laui.iuuo iuui.vt oſtēdūt hi verſus.
Cū domo iūge mico.cubat,& neco.cū frico.cū pli.
Et tonat,atq; ſonat.ſecat,& crepo.nexo. vetoq;,
Doq;,dedi,& laui lauo.ſto,ſtetit.& iuuo iuui.

Quæ eſt ſecunda?

P licō & micō cum præpoſitione compoſita per vi. ſyllabas faciunt præteritum, vt applicui. dimicui. Inueniuntur ēt in aui, ſed raro. Cum nomine autē cōpoſita in aui faciunt, vt multiplicaui. duplicaui.

Quæ eſt tertia?

A. cubo compoſita tam primæ, q̄ tertiæ coniugationis, inueniunť, vt accubo accubas, & accūbo accūbis. Incubo incubas, & incumbo incumbis. hn̄t tn̄ cōe p̄teritū accubui. Incubui, quæ primæ cōiugatiōis ſunt in p̄nti ſine m, tertiæ vero hn̄t m āte b.

Quæ eſt quarta?

D o monoſyllabis cōpoſitum tranſit in tertiam coniugationē, & præteritum geminat, vt reddo reddidi. Cum diſyllabis vero, eſt primæ cōiugationis, vt venūdo venundas venūdedi. circūdo circūdas circūdedi. peſſundo peſſundas peſſundedi.

De præteritis ſecundæ coniugationis.

O mnia verba ſecūdæ cōiugationis quacūq; antecedente conſonante, eo in vi ſyllabas ꝯuerſa, faciūt præteritum, vt doceo docui. egeo egui. præter q̄ excipiuntur, quæ quinq; cōprehendūtur regulis.

Quæ eſt prima?

I ubeo iuſſi facit. ſorbeo, qđ & ſorbo diciť, ſorpſi, vel ſorbui. mulceo mulſi. maneo manſi. neo neui. quieo. qeui. hæreo hæſi. luceo luxi. pelluceo pelluxi. cieo cies, quod & cio cis dicitur, ciui vel cii. torqueo torſi cum cōpoſitis. nam compoſita ſimplicium formationem plerunq; ſequuntur.

Quæ eſt ſecunda?

I n veo deſinentia, mutant eo in i, vt moueo moui. conniueo tamen & conniui, & connixi facit.

Quæ eſt tertia?

I n deo, ſi hn̄t vocalem lōgam, vel ar ante deo, mutant deo in ſi, vt rideo riſi. ardeo arſi. præter ſtri-

deo ſtridi. ſi vero i vel e breuem, eo in i cõuertũt. vt video vidi. ſedeo ſedi. Si au diphthõgum, præteritum paſſiuæ declinationis habebunt. vt audeo auſus ſum, gaudeo gauiſus ſum. Sunt quæ præteritum geminãt, vt mordeo momordi. pendeo pependi. ſpondeo ſpopondi. tondeo totondi.

Sed ſciendum geminãtia præterita, in cõpoſitione non geminari, vt remordeo remordi. reſpondeo reſpondi. præter quæ à do ſto diſco poſco componuntur. vt condo condidi, conſto cõſtiti. dediſco dedidici. repoſco repopoſci. A' curro tamen compoſita vtroq; modo eſt iuenire, vt decurri & decucurri. à repungo etiam repupugi legimus.

Quæ eſt quarta?

In geo, l vel r præcedente, in ſi, vocali vero longa in xi faciunt, vt algeo alſi. turgeo turſi. lugeo luxi. mulgeo tñ mulxi habet differentiæ cauſa.

Quæ eſt quinta?

In leo alia antecedente conſonante in eadem ſyllaba, & ab oleo, & leo compoſita, per vi ſyllabam faciunt præteritũ, vt impleo impleui, exoleo exoleui. releo releui. oleo & oleui & olui facit, & ſic redoleo. ſoleo tamen ſolitus ſum, & ſolui.

De præteritis tertiæ coniugationis.

Tertiæ coniugationis præterita quot regulis comprehenduntur? viginti.

Quæ eſt prima?

In bo vocali longa antecedẽte, in pſi faciunt, vt ſcribo ſcripſi. Cætera vero in bi. vt bibo bibi. præter incumbo incubui, & alia à cubo compoſita.

Quæ eſt ſecunda?

In co, antecedente n, illa abiecta, o in i cõuertunt, vt vinco vici. s vero antecedente, mutant ſco in vi ſyllabam, vt Paſco paui. conſueſco & cõſueui &

conſueuis ſum facit. Præter diſco didici. cōpeſco compeſcui. poſco popoſci. cōquiniſco cōquexi. Vocali autem longa antecedente, co in xi conuertunt, vt dico dixi. ico tamen, cuius penultima modo correpta, modo producta reperitur, ici facit, & parco peperci & ſparſi.

Quæ eſt tertia?

In do vocali longa præcedente, do in ſi vertunt, vt ludo luſi. Cedo ceſſi geminat ss. excipiunt cædo cecidi penultima ꝓducta, vnde occidi pro interemi. nam cecidi penultima breui à cado eſt. vnde occidi pro iterii. Pedo pepedi. cudo cudi & cuſi, ſtrido ſtridi. n. vero antecedente, o in i cōmutant. ſed n tria abiiciūt, fundo fudi. findo fidi. ſcindo ſcidi. cætera vero ſeruant, vt pando pandi. accendo accēdi. ſcādo ſcādi. præter tundo quod & abiicit n, & tutudi facit. pendo ēt & tendo geminant primā, vt pepēdi. tetēdi. fido fidi olim, nūc fiſus ſum facit. & diuido diuiſi. A do cōpoſita geminant. vt trado tradidi. cōdo ꝯdidi, vñ abſcōdo abſcōdidi.

Quæ eſt quarta?

In go r antecedente, go in ſi conuertunt, vt mergo merſi. Cætera vero in go vel guo in xi faciūt præteritū, vt ango anxi. tingo vel tinguo, tinxi. rego rexi. præter pango pepigi & pegi & panxi. tango tetigi. pungo pupugi, vel punxi. frango fregi. ago egi. lego legi cum compoſitis. notantur neglexi. dilexi. intellexi à lego compoſita.

Quæ eſt quinta?

In ho in xi faciunt, vt veho vexi. traho traxi.

Quæ eſt ſexta?

In lo præteritū faciunt in lui, vt alo alui. ꝑter vello velli vel vulſi, fallo falli. pſallo pſalli. pcello pculi, excello exculi & excellui, qđ tñ magis ab excel-

leo formaſ. Excipiūſ ēt geminātia, vt pello pepuli. fallo fefelli. tollo tetuli, ꝑ quo ſuſtuli dicimus.

Quæ eſt ſeptima.

In mo vocali longa præcedente, o in pſi cōuertūt, vt demo dēpſi. Cætera vero in vi ſyllabas, vt tremo tremui. præter emo emi. premo preſſi.

Quæ eſt octaua?

In no, antecedente o vel g, in vi ſyllabas faciūt præteritum, vt pono poſui. gigno genui. ſimiliter & à cano compoſita, vt concino concinui, & concini. Cætera vero faciunt in vi ſyllabam, vt ſino ſiui. ſterno ſtraui. ſperno ſpreui. lino liui, & lini. nā leui & releui magis ſunt à leo, quod non eſt in vſu. Excipiuntur temno tempſi. Cano cecini.

Quæ eſt nona?

In po e breui antecedente, in vi ſyllabas faciunt, vt ſtrepo ſtrepui. Cætera vero in pſi, vt carpo carpſi. præter rumpo rupi.

Quæ eſt decima?

In ro p vi ſyllabā terminānt, vt tero triui. q̄ro q̄ſiui. ſero ſeui. cuius cōpoſita ēt p vi ſyllabas faciūt, ſed mutata ſignatiōe, vt deſero deſerui. excipiūſ gero geſſi. vro vſſi. verro verſi, & verri. curro cucurri.

Quæ eſt vndecima?

In ſo in vi ſyllabam faciunt, vt laceſſo laceſſiui: & laceſſi. Acceſſo accerſiui. Demuntur faceſſo faceſſis faceſſi. capeſſo capeſſi. viſo viſi. quæſo quæſi & quæſiui. pinſo pinſui.

Quæ eſt duodecima?

In to c præcedēte, quatuor inueniuntur. flecto. necto. plecto. pecto, quæ faciūt flexi. plexi. nexi vel nexui. pexi vel pexui, & pectui, præcedēte vero e breui, duo, vt peto petiui. meto meſſui. r ſimiliter, duo, verto verti. ſterto ſtertui. tt geminato vnum

mitto miſi, & vnũ itẽ i iſto, vt ſiſto, qđ cũ ſigñatio
nem actiuam hẽt, caret ptõ, cum vero abſolutã, fa
cit ſteti. ſicut ſto cũ ſuis ꝯpoſitis, vt deſiſto deſtiti.

Quæ eſt tertiadecima?

In xo duo inueniuntur texo, & nexo, q̃ in vi ſylla-
bas faciunt. vt texui, nexui. ſed nexo eſt primæ.

Quæ eſt quartadecima?

In cio ſi a præceſſerit, a in e verſa, & o remota faci-
unt præteritum, vt facio feci, iacio ieci. ſin vero p̃
ceſſerit i, illo in e verſo, in xi faciunt, vt aſpicio aſ-
pexi. icio tamen ici facit, & elicio elicui.

Quæ eſt quintadecima?

In dio & in gio, o remota faciũt præteritum, vt fo-
dio fodi. fugio fugi.

Quæ eſt ſextadecima?

In fio vnũ eſt, fio fis factꝰ ſum. vnũ itẽ in io vt meio
ſine p̃terito & ſupino, & vnũ i quio, inquio, quod
inquit tm̃ habet. vnum etiam in rio pario peperi.

Quæ eſt decimaſeptima?

In pio ca præcedente mutant a in e, & abiecta o fa-
ciunt præteritũ, vt capio cepi. cu vero, o in vi ſyl-
labam cõuertunt, vt cupio, cupiui. quod nõ puto
eſſe ẽt quartæ, vt Priſcianus ait. nã illud Lucretii
ſic legẽdum, Naturæ primus terraꝗ; clauſtra cupe
ret, vt ſit verſus miurus, quo ſæpe Lucretius vtiť.
de quo verſu nos abũde infra tractabimus in libro
de metris. rapio rapui facit. ſapio & ſapui, & ſapi-
ui. vñ reſipui, & reſipiui. Cœpio quod in vſu non
eſt, cœpi. Terẽtius tñ in Adelphis à cœpio cœpe
ret vſus eſt. Sinerẽ ego illũ? aut nõ ſex totis menſi
bus prius olfeciſſem, quàm ille quicquã cœperet?

Quæ eſt decimaoctaua?

In tio, in ſi faciunt geminato ſſ, vt concutio cõcuſ-
ſi, quatio quaſſi.

Quæ eſt decimanona?

I n uo ſyllabã, l antecedente, o in i vertũt, vt ſoluo ſolui. vocali vero in xi, viuo vixi. in vo autem ſyllabas, mutãt o in i, vt acuo acui, præter coquo coxi. linquo liqui. pluo plui. ſtruo ſtruxi.

De præteritis quartæ coniugationis.

V erba quartæ cõiugationis quõ faciunt præteritũ? In vi ſyllabam, & ii excluſa u per conciſionem, vt audio audiui & audii. ſalio ſaliui & ſalii tam de ſale, quàm de ſaltatione. demunt in cio pluriũ ſyllabarum duabus. quæ ſi n habent ante cio, faciũt in xi, vt vincio vinxi. ſancio ſanxi, & ſanciui olim. ſin vero minime, in ſi, vt raucio rauſi. farcio farſi. Itẽ aio ai. cambio cãpſi. haurio hauſi. ſepio ſepſi. ſentio ſenſi. venio veni. & à pario & ſalio compoſita, vt operio operui. aſſilio aſſilui. quia ſalio etiam ſalui facit. ſed comperio cõmperi facit, & reperio reperi pp geminato in carmine.

De præteritis verborum in or.

I n or deſinentia quomodo faciunt præteritum? nõ habent. quia in or omnia carent præterito, & iis, quæ ab illo deriuantur. aſſumunt autem participium præteriti pfecti, & pluſquãperfecti, & ſubſtantiuum verbum, & vſum præteritorum cõplent, vt amor, amatus ſum, & amatus fui, & ſic in oibus.

De ſupinis.

Supinorum regulæ quot ſunt? ſeptem.

Quæ eſt prima?

I n vi ſyllabam, cõmutant vi in tum, vt amaui amatũ petiui petitũ. demuntur abolitũ. adultũ. agnitum. cautum. cognitũ. cõſitum. fautũ. inſitum. lautũ & lotum. paſtum. potum. ſaltum nã ſalitum per ſimplex l, ſeruat. ſatum. ſolutum. ſepultum. venum. in or primæ in atum, vt moratum. auxiliatum.

Quæ eſt ſecunda?

In ui ſyllabas commutãt eas in itum, ut domui domitum. præter altum. nam alitum ſeruat. Itẽ apertum. caſſum. nam caritum ſeruat. cenſum. cultum. conſultum. concẽtum cum cæteris à cano. doctũ. excelſum. frictum. indutum. meſſum. miſtum. nectum. occultũ. paſſum. piſtũ. raptũ cum cõpoſitis correptum. ſurreptũ. ſectum. ſtatũ. tentum. textũ. toſtum. In or ſecundæ in itum, vt ueritum. præter confeſſum. faſſum. miſertum. ratum. tutũ, & tuitũ.

Quæ eſt tertia?

In ci. gi. qui. xi. commutant eas in ctum, ut uicĩ uictum. legi lectũ. dereliqui derelictũ. dixi dictũ. přter fixum. flexum. fluxum. fugitum. fictum. mictũ. pictum. rictum. ſtrictũ abiiciunt n. peperci ſine ſupino. in gor etiã & ſcor & i uor ſyllabas, in ctum faciunt, ut fungor functum. proficiſcor ꝓfectum. fruor fructum, & fretum olim etiam fruitum. præter adeptum. cõmentum. feſſum. unde defeſſum. iratum. natum. oblitum. paſtum. ultum.

Quæ eſt quarta?

In mi. pi. pſi. in ptum, ut ſcripſi ſcriptũ. rupi ruptũ. emi emptum. præter campſi campſum.

Quæ eſt quinta?

In di. li. ri. ſi. ti. in ſum, ut momordi morſum. tutudĩ & tunſum, & tuſum. fefelli falſum. ſali ſalſum. uerri uerſum, quod eſt ẽt à uerti. ſenſi ſenſum. pandi paſſum geminat ss. quod & à patior, & pateo idẽ eſt. demuntur geſtum hauſtum. indultum. latum. mulctum, nam mulſum ſeruat. piſtum. partum. ſtatum. tentum. nã tẽſum ſeruat. tortum. uſtum. Item cõpoſita à do ut inditum. ab abſcondo tã abſconſum, q̃ abſconditum, ſed abſconditum melius inquit Diomedes. quartæ etiam coniugationis ver-

ba habentia l vel r ante ſi, vt fartum. ſartum. fultũ. In dior item & tior & tor, in ſum faciunt. vt menſum. orſum. aſſenſum. vſum. præter amplexum. mentitum. partitum. potitum. ſortitum.

Quæ eſt ſexta?

In bor, in pſum, vt labor lapſum. & in quor & in tior in tum. vt loquor locutum. orior ortum. & in ror in ſtum faciunt, vt queror queſtum. morior tamen mortuum, vnde mortuus.

Quæ eſt ſeptima?

Largior largitum habet, & molior molitum.

Quæ actiua ſupinum non habent?

Compeſco. cerno. renuoq; & reſpuo. lingo.
Sugo. refello. timet. lamboq;, atq; vrgeo. caluo.
Viſoq; cum metuo. poſco. linquo. arceo. diſco.
Ambigoq; annumeres, quæ ſunt ſine cũcta ſupinis.

Quæ neutra ſupinis deficiunt?

Strideo. ſterto. rudo. ſtridit. micat. æſtuo. parco.
Et conquiniſco. pſalloq;, & obedio. dego.
Et ſcalpo, & ſcãdo. ſcabit, & pauet. horreo. mãdo,
Adiice gliſco. tremo. nec non ſatagoq;, luoq;.
Et furit. atq; volo. lucet. pelluceo. fulget.
Exurio. horreſco. ferueſco, & talia cuncta,
Et quæ præteritum per vi dant verba ſecundæ,
Vt caleo calui. pauca hæc tamen excipe, ſicut,
Torret. olet. valeo. paretq;. doletq;. latetq;.
Et placeo, & noceo, & libeo, & careo, pateoq;.
Quanquã ſunt per vi, retinent tamẽ iſta ſupinum.

De verbis defectiuis.

Quæ ſunt verba defectiua? quæ deficiunt numeris. modis. tẽporibus, & pſonis non tamen omnibus.

Forem. fores. foret. forent. infinitiuo fore.

Meio, meiis. Impatiuo meie meiat. meiam⁹ meiite. Futuro meiito. Infinitiuo meiere.

Inſit,

I nſit.inſiunt,& inſio antiquum.

Quæſo.quæſimus.quæſere.nec dicas qſum' per u.

F axo.faxis.faxit.faxunt,& faxint.

I nquio,ſeu inquam.ſed hanc vocem futuri tempo-ris eſſe vult Priſcianus.inquis.inqt. inquiet. inqe.

A uſim.auſis.auſit,& auſint.

C edo ideſt dic.

A io ais.ait.aiunt.aiebam cum toto imperfecto.ait. aies.Imperatiuo ai.in plurali aiamus.Futuro opta tiui aiat.in plurali aiatis.aiant.

I mperatiuo aue.in plurali auete.Futuro aueto.Infi nitiuo auere.eodem modo ſalue & vale. ſed vale à valeo eſt.quare non eſt defectiuum.

F uris.daris.faris.prima poſitione deficiunt.

O uat ouans habet participium. cuius tamen verbi declinatio per multas etiam voces inuenitur.

A page.apagete.apageſis.pro apage ſi vis,ſicut ſo-des pro ſi audes,quod eſt blandientis, ſicut ama-bo,& capſis,pro cape ſi vis,& ſis,pro ſi vis.

O di.noui.cœpi.memini præteritum perfectum tã tum habent,& quæ à præterito deriuantur. me-mini habet etiam memento & mementote.

V olo & malo imperatiuo & ſupinis deficiunt.malo etiam futuro indicatiui.ſed de his in declinatione verborum cumulatiſſime dicemus.

De Anomalis.

Quæ ſunt anomala? quæ aliorum verborum inclina tum non ſequuntur.nec dicendum anormala cum r poſt o,ſed ſine r,quia græcũ eſt τὸ ἀνώμαλον, qđ ſignificat aſperum,varium,& ſine planitie.

Anomala autem ſunt hæc.

S um es eſt.volo vis vult.fero fers fert, edo es eſt, cum compoſitis,de quibus abũde,dicemus in de-clinatione verborum.

enim dici pōt aro Socratem, ſicut amo Socratem.

Amplector cuius generis? cōis. quare? quia in or deſinens vtranq; habere poteſt ſignificationem, hoc eſt & actiuam & paſſiuam. actiuam ſic, ego amplector te. paſſiuam ſic, ego amplector à te.

Auxilior cuius generis? Deponētis. quare? quia deponit alteram ſignificationem, hoc eſt vel actiuā, vel paſſiuam. Sed auxilior deponit paſſiuā, vt auxilior tibi, lætor vero actiuam. vt lætor virtute.

Amo cuius tpis? præſentis. quare? quia præſens tēpus deſignat circa actionē, vel paſſionē. ſed amo circa actionem, amor vero circa paſſionem.

Amabam cuius tpis? præteriti imperfecti. quare? qa rem cœptam, ſed nondum perfectam oſtendit.

Amaui cuius temporis? Præteriti perfecti. quare? quia rem perfectam eſſe ſignificat.

Amaueram cuius tpis? Præteriti pluſquāperfecti. quare? quia oſtēdit aliquid iampridem eſſe pfectum.

Amabo cuius temporis? Futuri. quare? quia rem aliquam fore; hoc eſt futuram eſſe demonſtrat.

Amo cuius modi? indicatiui. q̄re? qa indicat rē eſſe.

Amabam. amaui. amaueram cuius modi? indicatiui. quia indicant rem fuiſſe.

Amabo cui⁹ modi idicatiui. q̄re? qa indicat rē fore.

Ama cuius modi imperatiui. quare? quia imperat rē eſſe. Amato cuius modi imperatiui. quare? quia imperat rem futuram eſſe.

Quare non dixiſti etiam fuiſſe? quia in imperatiuo non eſt præteritum. nō enim quod factum eſt, vt infectum ſit, imperare quiſquam poteſt, neque vt factum ſit, quod factum non fuerit.

Vtinā amarē cuius modi? Optatiui. quare? qa eget aduerbio optādi, vt perfectum ſignificet ſenſum.

Cum amarem cuius modi? Subiunctiui. quare? quia

ſubiungit ſibi aliud uerbum, uel ſubiungitur alteri uerbo, ut perfectum ſignificet ſenſum.

A mare quiꝰ modi? infinitiui. q̄re? qa nec numeros, nec pſonas, definit, ſed eget ſola alteriꝰ uerbi ꝯiūctiōe

A mo cuiꝰ ſpēi, primitiuæ. quare? qa à nullo deriuat̃

A maſco cuiꝰ ſpēi? d̄riuatiuæ. q̄re? qa d̄riuat̃ ab amo

A mo cuiꝰ figuræ? ſimplicis. quare? qa ſimpl'r ꝑfert̃.

D eamo cuius figuræ? compoſitæ. quomodo cō-ponitur ex de & amo.

C ontremiſco cuius figuræ? decompoſitæ. quare? quia non per ſe componitur, ſed à compoſito de riuatur, quod eſt contremo contremis.

A mo cuius perſonæ? primæ. quare? quia eſt prima uox uerbi. uel qa cū loqtur de ſe, ipſa pronūtiat.

A mas cuius pſonæ? ſecūdæ, q̄re? qa eſt ſecūda vox uerbi, uel qa ad eā prima loquit̃ directo ſermōe.

A mat cuius pſonæ? tertiæ. quare? qa eſt tertia vox uerbi, uel qa de ea prima loquit̃ ad ſecundā, extra ſe, & illā poſita, ad quā dirigit ſermonē. qđ qa vr̃ obſcuꝛ, ſic clariꝰ. tertia perſona eſt, de qua poſita extra primā & ſecundā, prima loquit̃ ad ſecundā.

A mare cuius perſonæ? nullius. & numeri? nullius. quare? quia omnia infinita. imperſonalia. gerun-dia, & ſupina numeris, & perſonis deficiunt.

A mo cuiꝰ nūeri? ſingularis. q̄re? qa ſingl'ariter ꝑfert̃.

A mamꝰ cuiꝰ nūeri? pluralis. q̄re? qa pluraliter ꝑfert̃.

A mo cuiꝰ ꝯiugatiōis? primæ. quare? qa in ſecūda per ſonā pn̄tis, idicatiui modi hēt a ꝓductū ante s, ut amo amas & i prima, & ſecunda perſona pluralis numeri id ipm a ꝓductum ante mus, & ante tis, ut amamus. amatis, & in ifinitiuo ante re ut amare.

A mor amaris cuius coniugationis? primæ. quare? quia in ſecunda perſona præſentis, indicatiui mo-di habet a productum ante ris, ut amor amaris.

D oceo doces cuiꝰ cõiugationis? ſecundæ. quare? q̃a in ſecũda perſona pñtis idicatiui modi hẽt e ꝓductũ añ s vt doceo doces. & i pria, & ſecũda perſona pluralis nũeri id ipm e ꝓductũ añ mus & añ tis vt docemꝰ, docetis. & i ifinitiuo añ re, vt docere.

D oceor cuius coniugationis? ſecundæ. quare? quia in ſecunda perſona præſentis indicatiui modi habet e productum ante ris, vt doceor doceris.

L ego legis cuius cõiugationis? tertiæ. quare? quia in ſecũda perſona p̃ſentis indicatiui modi habet i correptum ante s, vt lego legis. & in prima & ſecũda perſona pluralis numeri id ipſum i correptũ ante mus, & ante tis, vt legimus. legitis. in infinitiuo vero e correptum ante re, vt legere.

L egor legeris cuius cõiugationis? tertiæ. quare? q̃a in ſecunda perſona præſentis indicatiui modi habet eris penultima breui, vt legor legeris.

A udio audis cuius cõiugationis? quartæ. quare? q̃a in ſecunda perſona præſentis indicatiui modi habet i ꝓductum ante s, vt audio audis. & in prima & ſecunda perſona pluralis numeri id ipſum i productum ante mus, & ante tis, vt audimus, auditis, & in infinitiuo ante re, vt audire.

A udior audiris cuius cõiugationis? quartæ. quare? quia in ſecunda perſona præſentis indicatiui modi habet i productum ante tis, vt audior audiris.

Declina amo amas.

I ndicatino modo tempore p̃ſenti ſingulariter. Ego amo. tu amas. ille amat. Pluraliter nos amamus. vos amatis. illi amant. Præterito iperfecto. S. ego amabã. tu amabas. ille amabat. P. nos amabamus. vos amabatis. illi amabãt. & per infinitũ ſic. S. ego amare pro amabã. tu amare pro amabas. ille amare ꝓ amabat. P. nos amare ꝓ amabamꝰ. vos ama-

re pro amabatis. illi amare pro amabant. Præteri-
to perfecto. S. ego amaui. tu amauiſti. ille amauit.
P. nos amauimus. vos amauiſtis. illi amauerũt, vel
amauere. ex quibus hæc per ſyncopen. tu amaſti
pro amauiſti. vos amaſtis pro amauiſtis. illi ama-
runt pro amauerunt. Præterito pluſquamperfe-
cto. S. ego amaueram. tu amaueras. ille amauerat.
P. nos amaueramus. vos amaueratis. illi amaue-
rant. Et per conciſionem. S. amaram amaras ama-
rat. P. amaramus amaratis amarãt. Futuro. S. ego
amabo. tu amabis. ille amabit. Pluraliter nos ama
bimus. vos amabitis. illi amabunt.

Imperatiuo modo tempore præſenti ad ſecundam
& tertiam perſonam. S. ama tu. amet ille. P. ama-
te vos. ament illi. Futuro. S. amato tu. amato ille.
P. amatote vos. amanto illi.

Prima enim perſona pluralis numeri. quæ datur im
peratiuis, hortandi eſt, nõ imperandi, vt amemus
virtutem ó condiſcipuli. pugnemus ó commilito
nes. moriamur, & in media arma ruamus.

Optatiuo modo tempore pñti, & prõ imperfecto.
Singulariter vtinã ego amarẽ. tu amares. ille ama
ret. P. vtinã nos amaremus. vos amaretis. illi ama
rent. Præterito pfecto & pluſquãperfecto. S. vti-
nã ego amauiſſem. tu amauiſſes. ille amauiſſet. P.
vtinã nos amauiſſemus. vos amauiſſetis. illi ama-
uiſſent. Et per ſyncopen. S. vtinã ego amaſſem. tu
amaſſes. ille amaſſet. P. vtinã nos amaſſemus. vos
amaſſetis. illi amaſſent. Futuro. S. vtinã ego amẽ.
tu ames. ille amet. P. vtinã nos amemus. vos ame
tis. illi amẽt. Diomodes tñ ſeparatim declinat ſic,
tpe pñti vtinã amẽ. iperfecto vtinã amarẽ. Perfe-
cto vtinã amaueri. pluſquãpfecto vtinã amauiſſẽ.
Futuro vtinã amẽ. ſed de his in fragmentis plura.

S ubiunctiuo modo tépore pñti. S. cum ego amem. tu ames. ille amet. P. cũ nos amemus. uos ametis. illi amẽt. Præteriio imperfecto. S. cũ ego amarẽ. tu amares. ille amaret. P. cum nos amaremus. uos amaretis. illi amarẽt. Præterito pfecto. S. cũ ego amauerim. tu amaueris. ille amauerit. P. cum nos amauerim⁹. uos amaueritis. illi amauerint. Et per ſyncopã. S. amarim. amaris. amarit. P. amarimus. amaritis. amarint. Præterito pluſquãperfecto. S. cũ ego amauiſſem. tu amauiſſes. ille amauiſſet. P. cũ nos amauiſſem⁹. uos amauiſſetis. illi amauiſſẽt. & per cõciſionẽ. S. cũ ego amaſſem. tu amaſſes. ille amaſſet. P. cũ nos amaſſemus. uos amaſſetis. illi amaſſent. Futuro. S. cũ ego amauero. tu amaueris. ille amauerit. P. cũ nos amauerimus. uos amaueritis. illi amauerint. & per ſyncopẽ. S. cũ amaro amaris amarit. P. cũ amarimus amaritis amarint. Sed nota in ſecundã perſona ſingularis numeri ꝓ teriti perfecti ſubiunctiui modi i ante s corripi, & ſimiliter i prima & ſecũda pluralis ante mus, & tis ut. S. cũ amauerĩ amaueris. P. cũ amauerim⁹ amaueritis, in ſecũda uero pſona ſingularis numeri añ s, & ĩ prima & ſecũda pluralis futuri eiuſdẽ modi ante mus, & tis ꝓduci. ut. S. cũ amauero amaueris. P. cũ amauerimus amaueritis: hinc illud, dederis ĩ carmine uires, & uitam dederitis in undis.

I nfinitiuo modo tépore pñti, & pterito ĩperfecto amare. Præterito perfecto, & pluſquamperfecto amauiſſe, & per ꝯciſionẽ amaſſe. Futuro amatum ire, uel amatuꝝ eẽ. Gerũdia uel participialia noĩa amãdi amãdo amãdũ. Supina amatum amatu.

Quot participia trahunt̃ ab hoc uerbo actiuo? duo. quæ alteꝝ pñtis, & præteriti imperfecti téporis ĩ ns, quod eſt amãs, ideſt qui amat, uel qui amabat,

alterꝛ futuri in rus, quod eſt amaturus. i. q amabit.
A mans unde formatur? à prima perſona præteriti imperfecti indicatiui modi, mutata bam in ns, ut amabam. bam in ns, fit amans.
A maturus unde formatur? ab ultimo ſupino. quõ? amatum amatu, addita rus fit amaturus.
Quæ non faciũt præteritum perfectum in aui? hæc quæ his uerſibus annotantur. (ſtat.
D at, domat. atq; crepat. micat. & iuuat. & plicat. &
H is fricat, & uexat. ſonat, & necat adde, lauatq;.
E t ſecat, atq; cubat. tonat. hæc neu dice per aui.
Declina ſono ſonas p prias pſonas ſingulares.
S ono ſonabam. ſonui ſonueram. ſonabo. In imperatiuo nõ ſunt. utinam ſonarem. ſonuiſſem. ſoné. Cũ ſoné. ſonaré. ſonuerim. ſonuiſſem. ſonuero.
Quot tempora deriuantur à præterito perfecto indicatiui? ſex, quæ hoc diſticho comprehenduntr.
Præteritum de ſe ſex format tempora, ram. ſem; Rim quoq;. ſemq; iterũ, poſtmodo, ro. ſe. dabit.
Dic ꝑteritum à lauo & iuuo cum deriuatis ab eis.
L aui. lauerã. lauiſſẽ. laueri. lauiſſem. lauero. lauiſſe.
I uui. iuuerã. iuuiſsẽ. iuueri. iuuiſſem. iuuero. iuuiſſe.
Dic præteritum à do ſto & deriuata ab eis.
D edi. dederam. dediſſem. dederim. dediſſem. dedero. dediſſe.
S teti. ſteterã. ſtetiſsẽ. ſteteri. ſtetiſsẽ. ſtetero. ſtetiſſe.
I nflecte amo p prias pſonas, hic per ſecũdas retrorſũ, inde per tertias, donec declinaueris totũ verbũ.
A mo. amabam. amaui. amauerã. amabo. vtinã amarẽ. amauiſſem. amẽ. cum amé. amaré. amauerim. amauiſſem. amauero. Retrorſum. Cũ amaueris. amauiſſes, amaueris. amares. ames. vtinam ames, amauiſſes. amares. amato tu. ama. amabis, amaueras. amauiſti. amabas. amas. Amat amabat. ama-

uit.amauerat.amabit.amet.amato ille.vtinã ama
ret.amauiſſet.amet.cum amet.amaret. amauerit.
amauiſſet.amauerit. Cum amauerimus. amauiſſe
mus.amauerimus.amaremus.amemus.vtinã ame
mus,amauiſſemus.amaremus.amabimus.amaue
ramus.amauimus.amabamus.amamus. Amatis.
amabatis.amauiſtis. amaueratis.amabitis. Amate.
amatote. Vtinam amaretis.amauiſſetis.ametis.cũ
ametis.amaretis.amaueritis.amauiſſetis. amaueri
tis. Cum amauerint.amauiſſent. amauerint. ama
rent.ament. Vtinam ament.amauiſſent. amarent.
amanto.ament. Amabunt.amauerant. amauerũt,
vel amauere.amabant.amant.

Amor verbum paſſiuum quomodo flectitur?

Ndicatiuo modo tẽpore præſenti.S.ego
amor.tu amaris,vel amare.ille amatur.P.
nos amamur.vos amamini. illi amantur.
Præterito imperfecto.Singulariter ego amabar.
tu amabaris,vel amabare. ille amabat. Pluraliter
nos amabamur.vos amabamini.illi amabant. Et
per īfinitũ.Singulariter ego amari pro amabar.tu
amari pro amabaris.ille amari pro amabat. Plura
liter nos amari pro amabamur.vos amari p̱ ama
bamini.illi amari pro amabãtur. præterito perfe
cto.S.ego amatus ſum,vel fui.tu amat⁹ es,vel fui
ſti,ille amatus eſt,vel fuit.P.nos amati ſumus,vel
fuimus vos amati eſtis,vel fuiſtis.illi amati ſũt fue
rũt,vel fuere.In fœminino genere, Singulariter
ego amata ſum,vel fui.tu amata es,vł fuiſti.illa a
mata eſt,vel fuit.P.nos amatæ ſumus, vel fuim⁹.
vos amatæ eſtis,vel fuiſtis.illæ amatæ ſunt fuerũt
vel fuere.In neutro gener̃,Singulariter, ego ama
tũ ſum,vel fui.tu amatũ es,vel fuiſti. illud amatũ
eſt,vel fuit.Pl.nos amata ſumus, vel fuimus. vos

amata eſtis, vel fuiſtis. illa amata ſunt fuerunt, vel
fuere. Præterito pluſquamperfecto. Singulariter
ego amatus eram, vel fueram. tu amatus eras, vel
fueras. ille amat⁹ erat, vel fuerat. P. nos amati era
mus, vel fueram⁹. vos amati eratis. vel fueratis. il-
li amati erant, vel fuerant. Et in fœminino, ego a-
mata erã. & in neutro ego amatũ erã. Futuro S.
ego amabor. tu amaberis. vel amabere. ille amabi
tur. P. nos amabimur. vos amabimini. illi amabũt

Imperatiuo modo tempore præſenti ad ſecundã,
& tertiam perſonam. S. amare tu. ametur ille. Pl.
amamini vos. amentur illi. Futuro. S. amator tu. a-
mator ille. Plu. amaminor vos. amantor illi. ame-
mur nos hortandi eſt, non imperandi.

Optatiuo modo tempore præſenti, & præterito im
perfecto. S. vtinam ego amarer. tu amareris, vel
amarere. ille amaretur. Pluraliter vtinam nos ama
remur. vos amaremini. illi amarentur. Præterito
perfecto & pluſquãperfecto. S. vtinam ego ama-
tus eſſem vel fuiſſem. tu amatus eſſes. vel fuiſſes.
ille amatus eſſet, vel fuiſſet. P. vtinã nos amati eſ-
ſemus, vel fuiſſem⁹. vos amati eſſetis, vel fuiſſetis.
illi amati eſſent, vel fuiſſent. Et in fœminino ego
amata eſſem, vel fuiſſem. Et in neutro ego amatũ
eſſem, vel amatum fuiſſem. Futuro. S. vtinam ego
amer. tu ameris, vel amere. ille ametur. Pluraliter
vtinam nos amemur. vos amemini. illi amentur.

Subiunctiuo modo tempore præſenti. S. cum ego
amer. tu ameris vel amere. ille amet᷑. P. cum nos
amemur. vos amemini. illi amentur. Præterito ĩ-
perfecto. S. cum ego amarer. tu amareris, vel ama
rere. ille amaretur. P. cũ nos amaremur. vos ama-
remini. illi amarentur. Præterito perfecto. S. cum
ego amat⁹ ſim, vel fuerim. tu amat⁹ ſis, vel fueris.

Quæ eſt decimanona?

In uo ſyllabã, l antecedente, o in i vertũt, vt ſoluo ſolui. vocali vero in xi, viuo vixi. in vo autem ſyllabas, mutãt o in i, vt acuo acui, præter coquo coxi. linquo liqui. pluo plui. ſtruo ſtruxi.

De præteritis quartæ coniugationis.

Verba quartæ cõiugationis quõ faciunt præteritũ? in vi ſyllabam, & ii excluſa u per concisionem, vt audio audiui & audii. ſalio ſaliui & ſalii tam de ſale, quàm de ſaltatione. demunt in cio pluriũ ſyllabarum duabus. quæ ſi n habent ante cio, faciũt in xi, vt vincio vinxi. ſancio ſanxi, & ſanciui olim. ſin vero minime, in ſi, vt raucio rauſi. farcio farſi. Itẽ aio ai. cambio cãpſi. haurio hauſi. ſepio ſepſi. ſentio ſenſi. venio veni. & à pario & ſalio compoſita, vt operio operui. aſſilio aſſilui. quia ſalio etiam ſalui facit. ſed comperio comperi facit, & reperio reperi pp geminato in carmine.

De præteritis verborum in or.

In or deſinentia quomodo faciunt præteritum? nõ habent. quia in or omnia carent præterito, & iis, quæ ab illo deriuantur. aſſumunt autem participium præteriti pfecti, & pluſquãperfecti, & ſubſtantiuum verbum, & vſum præteritorum cõplent, vt amor, amatus ſum, & amatus fui, & ſic in oibus.

De ſupinis.

Supinorum regulæ quot ſunt? ſeptem.

Quæ eſt prima?

In vi ſyllabam, cõmutant vi in tum, vt amaui amatũ petiui petitũ. demuntur abolitũ. adultũ. agnitum. cautum. cognitũ. cõſitum. fautũ. inſitum. lautũ & lotum. paſtum. potum. ſaltum nã ſalitum per ſimplex l, ſeruat. ſatum. ſolutum. ſepultum. venum. in or primæ in atum, vt moratum. auxiliatum.

Quæ eſt ſecunda?

In ui ſyllabas commutãt eas in itum, ut domui domitum. præter altum. nam alitum ſeruat. Itẽ apertum. caſſum. nam caritum ſeruat. cenſum. cultum. conſultum. concẽtum cum cæteris à cano. doctũ. excelſum. frictum. indutum. meſſum. miſtum. nectum. occultũ. paſſum. piſtũ. raptũ cum cõpoſitis correptum. ſurreptũ. ſectum. ſtatũ. tentum. textũ. toſtum. In or ſecundæ in itum, vt ueritum. præter confeſſum. faſſum. miſertum. ratum. tutũ, & tuitũ.

Quæ eſt tertia?

In ci. gi. qui. xi. commutant eas in ctum, ut uici uictum. legi lectũ. dereliqui derelictũ. dixi dictũ. pter fixum. flexum. fluxum. fugitum. fictum. mictũ. pictum. rictum. ſtrictũ abiiciunt n. peperci ſine ſupino. in gor etiã & ſcor & i uor ſyllabas, in ctum faciunt, ut fungor functum. proficiſcor pfectum. fruor fructum, & fretum olim etiam fruitum. præter adeptum. cõmentum. feſſum. unde defeſſum. iratum. natum. oblitum. paſtum. ultum.

Quæ eſt quarta?

In mi. pi. pſi. in ptum, ut ſcripſi ſcriptũ. rupi ruptũ. emi emptum. præter campſi campſum.

Quæ eſt quinta?

In di. li. ri. ſi. ti. in ſum, ut momordi morſum. tutudi & tunſum, & tuſum. fefelli falſum. ſali ſalſum. uerri uerſum, quod eſt ẽt à uerti. ſenſi ſenſum. pandi paſſum geminat ss. quod & à patior, & pateo idẽ eſt. demuntur geſtum hauſtum. indultum. latum. mulctum. nam mulſum ſeruat. piſtum. partum. ſtatum. tentum. nã tẽſum ſeruat. tortum. uſtum. Item cõpoſita à do ut inditum. ab abſcondo tã abſconſum, q̃ abſconditum, ſed abſconditum melius inquit Diomedes. quartæ etiam coniugationis ver-

ba habentia l vel r ante ſi,vt fartum.ſartum.fultũ.
In dior item & tior & tor,in ſum faciunt.vt menſum.orſum.aſſenſum. vſum. præter amplexum.
mentitum.partitum.potitum.ſortitum.

Quæ eſt ſexta?

In bor,in pſum, vt labor lapſum. & in quor & in tior in tum.vt loquor locutum.orior ortum.& in ror in ſtum faciunt,vt queror queſtum.morior tamen mortuum,vnde mortuus.

Quæ eſt ſeptima?

Largior largitum habet,& molior molitum.

Quæ actiua ſupinum non habent?

Compeſco.cerno.renuoq́; & reſpuo.lingo.
Sugo.refello.timet.lamboq́;,atq; vrgeo. caluo.
Viſoq́; cum metuo.poſco.linquo.arceo.diſco.
Ambigoq́; annumeres,quæ ſunt ſine cũcta ſupinis.

Quæ neutra ſupinis deficiunt?

Strideo.ſterto.rudo.ſtridit.micat.æſtuo. parco.
Et conquiniſco.pſalloq́;,& obedio.dego.
Et ſcalpo,& ſcãdo.ſcabit,& pauet.horreo.mãdo,
Adiice gliſco.tremo.nec non ſatagoq́;, luoq́;.
Et furit.atq; volo.lucet.pelluceo.fulget.
Exurio.horreſco.ferueſco,& talia cuncta,
Et quæ præteritum per vi dant verba ſecundæ,
Vt caleo calui.pauca hæc tamen excipe,ſicut,
Torret.olet.valeo.paretq́;.doletq́;.latetq́;.
Et placeo,& noceo,& libeo,& careo,pateoq́;.
Quanquã ſunt per vi,retinent tamẽ iſta ſupinum.

De verbis defectiuis.

Quæ ſunt verba defectiua?quæ deficiunt numeris.
modis.tẽporibus,& pſonis non tamen omnibus.
Forem.fores.foret.forent.infinitiuo fore.
Meio,meiis.Impatiuo meie meiat. meiam⁹ meiite.
Futuro meiito.Infinitiuo meiere.

Inſit,

Inſit. inſiunt,& inſio antiquum.
Quæſo. quæſimus. quæſere. nec dicas q̃ſum' per u.
Faxo. faxis. faxit. faxunt,& faxint.
Inquio, ſeu inquam. ſed hanc vocem futuri tempo-
ris eſſe vult Priſcianus. inquis. inqt. inquiet. inqe.
Auſim. auſis. auſit,& auſint.
Cedo ideſt dic.
Aio ais. ait. aiunt. aiebam cum toto imperfecto. ait,
aies. Imperatiuo ai. in plurali aiamus. Futuro opta
tiui aiat. in plurali aiatis. aiant.
Imperatiuo aue. in plurali auete. Futuro aueto. Infi
nitiuo auere. eodem modo ſalue & vale. ſed vale
à valeo eſt. quare non eſt defectiuum.
Furis. daris. faris. prima poſitione deficiunt.
Ouat ouans habet participium. cuius tamen verbi
declinatio per multas etiam voces inuenitur.
Apage. apagete. apageſis. pro apage ſi vis, ſicut ſo-
des pro ſi audes, quod eſt blandientis, ſicut ama-
bo,& capſis, pro cape ſi vis,& ſis, pro ſi vis.
Odi. noui. cœpi. memini præteritum perfectum tã
tum habent,& quæ à præterito deriuantur. me-
mini habet etiam memento & mementote.
Volo & malo imperatiuo & ſupinis deficiunt. malo
etiam futuro indicatiui. ſed de his in declinatione
verborum cumulatiſſime dicemus.

De Anomalis.

Quæ ſunt anomala? quæ aliorum verborum inclina
tum non ſequuntur. nec dicendum anormala cum
r poſt o, ſed ſine r, quia græcũ eſt τὸ ἀνώμαλον, qđ
ſignificat aſperum, varium,& ſine planitie.

Anomala autem ſunt hæc.

Sum es eſt. volo vis vult. fero fers fert, edo es eſt,
cum compoſitis, de quibus abũde, dicemus in de-
clinatione verborum.

Quæ ſunt quæ in imperatiuo per apocopen ꝓferuntur? Dic. duc. fac. fer. pro dice. duce. face. fere.

Quæ aliorum præteritis, & ſupinis vtuntur?

Arguor à cõuincor cõuictus ſum. hẽt & argut⁹ ſum. Cerno à creſco creui cretũ. caleſco à caleo calui cũ ſimilibus i ſco. ferio à percutio percuſſi percuſſum. fero à tulo tuli latũ. furo ab inſanio inſaniui ſine ſupino. liquor à liquefio liq̃factus ſum. medeor à medicor. medicat⁹ ſum. poſcor à poſtulor poſtulatus ſum. Quatio à cõcutio cõcuſſi ꝯcuſſum. nã quaſſi nõ eſt i vſu. reminiſcor à recordor recordatus ſum. ſido à ſedi ſeſſum. ſiſto à ſto ſteti ſtatũ. ſũt q rectius ſtatui ſtatutũ hr̃e dicãt. tollor à ſuffero ſublatus ſum. veſcor à paſcor paſtus ſum.

Quæ perfecta ſunt à diuerſis inſtantibus?

Acui ab aceo & acuo. creui à creſco & cerno, frixi à frigeo & frigo. luxi à luceo & lugeo. minxi à meio & mingo. paſſus ſum à pãdor & patior. paui à paſco & paueo. pependi à pendeo & pendo. tuli à tulo & fero. verſus ſum à vertor & verror.

Quæ ſunt in prima perſona confuſa?

Appello appellas & appellis. dico dicas & dicis. fũdo fundas & fundis. lauo lauas & lauis. lego legas prima lõga, & lego legis pria breui. mãdo mãdas & mãdis. ꝓdico ꝓdicas penultima correpta, & ꝓdico ꝓdicis penultia lõga. pinſo piſas & piſis. ſero ſeras & ſeris. ſono ſonas & ſonis. volo volas & vis.

Quæ in indicatiuo dupliciter efferuntur?

Caueo & cauo. conniueo & conniuo. denſeo & dẽſo. dureo & duro excelleo & excello. ferueo & feruo. frigeo & frigo. fulgeo & fulgo. lenteo & lẽto. oleo & olo. ſorbeo & ſorbo. ſtrideo & ſtrido. tergeo & tergo. vnio & vno.

Quæ habent duplicem coniugationem?

Morior. orior. potior. quæ & tertiæ & quartæ coniugationis inueniuntur. In infinitiuo tamen mori tantum dicimus ſecundum tertiam, & oriri, & potiri ſecundum quartam. apud vetuſtiſſimos etiam pario & cupio & tertiæ & quartæ inueniuntur.

Quæ habent duo aut tria præterita?

Cudo cuſſi & cudi. explico explicui & explicaui. pango pepigi, & panxi, & pegi. pungo pupugi, & punxi. ſino ſini, & ſiui. tundo tutudi, & tunſi.

Quæ ancipiti terminatiõe ĩ eadẽ ſignatiõe legũt?

Aſſetio & aſſẽtior. labo & labor. mereo & mereor. reuerto & reuertor, & alia plurima apd Priſcianũ.

Interrogationes de verbo.

Amo quæ pars orationis eſt? verbũ. Quare? qa cũ modis & temporibus eſt ſignificatiuum agendi.

Amor quæ pars orationis eſt? verbũ. quare? qa cũ modis & temporibus eſt ſignificatiuum patiendi.

Largior q̃ pars orõnis eſt verbũ. quare? qa cũ modis & tp̃ibus eſt & agẽdi & patiẽdi ſignificatiuum.

Amo cuius generis? actiui, quare? quia in o definẽs poteſt facere tranſitionẽ ad aliquod rationale animal, vnde poſſit fieri conuerſa locutio in prima, vel in ſecunda perſona, vel ſaltem in ſecunda per aſſumptionẽ r, vt tu amas me. ego amor à te. Plato amabat Socratem. Socrates amabatur à Platone. Ego amo te. tu amaris à me.

Amor cuius generis? paſſiui. quare? quia in or deſinens, venit ab actiuo per aſſumptionem r, quod eſt amo. ſicut doceor à doceo. legor à lego.

Aro cuius gñis? neutri. quare? qa in o deſinens non põt facere trãſitionẽ ad aliquod rõnale aial, vnde poſſit fieri cõuerſa locutio in prima vel in ſecũda pſona, vel ſaltẽ in ſecũda p aſſumptionẽ r. hoc eſt nõ põt hr̃e accuſatiuum ſignificantem hoiem. nõ

enim dici põt aro Socratem, ſicut amo Socratem.

Amplector cuius generis? cõis. quare? quia in or de ſinens vtranq; habere poteſt ſignificationem, hoc eſt & actiuam & paſſiuam. actiuam ſic, ego amplector te. paſſiuam ſic, ego amplector à te.

Auxilior cuius generis? Deponẽtis. quare? quia deponit alteram ſignificationem, hoc eſt vel actiuã, vel paſſiuam. Sed auxilior deponit paſſiuã, vt auxilior tibi, lætor vero actiuam. vt lætor virtute.

Amo cuius tpis? præſentis. quare? quia præſens tẽpus deſignat circa actionẽ, vel paſſionẽ. ſed amo circa actionem, amor vero circa paſſionem.

Amabam cuius tpis? præteriti imperfecti. quare? qa rem cœptam, ſed nondum perfectam oſtendit.

Amaui cuius temporis? Præteriti perfecti. quare? quia rem perfectam eſſe ſignificat.

Amauerã cuius tpis? Præteriti pluſquãperfecti. quare? quia oſtẽdit aliquid iampridem eſſe pfectum.

Amabo cuius temporis? Futuri. quare? quia rem aliquam fore; hoc eſt futuram eſſe demonſtrat.

Amo cuius modi? indicatiui. q̃re? qa indicat rẽ eſſe.

Amabam. amaui. amaueram cuius modi? indicatiui. quia indicant rem fuiſſe.

Amabo cui⁹ modi idicatiui. q̃re? qa indicat rẽ fore.

Ama cuius modi imperatiui. quare? quia imperat rẽ eſſe. Amato cuius modi imperatiui. quare? quia imperat rem futuram eſſe.

Quare non dixiſti etiam fuiſſe? quia in imperatiuo non eſt præteritum. nõ enim quod factum eſt, vt infectum ſit, imperare quiſquam poteſt, neque vt factum ſit, quod factum non fuerit.

Vtinã amarẽ cuius modi? Optatiui. quare? qa eget aduerbio optãdi, vt perfectum ſignificet ſenſum.

Cum amarem cuius modi? Subiunctiui. quare? quia

ſubiungit ſibi aliud uerbum, uel ſubiungitur alteri uerbo, ut perfectum ſignificet ſenſum.

A mare qui modi? infinitiui. q̃re? qa nec numeros, nec p̃ſonas, definit, ſed eget ſola alteri⁹ uerbi ꝯiũctiõe

A mo cui⁹ ſpẽi, primitiuæ. quare? qa à nullo deriuat

A maſco cui⁹ ſpẽi? d̃riuatiuæ. q̃re? qa d̃riuat ab amo

A mo cui⁹ figuræ? ſimplicis. quare? qa ſimplr̃ ꝓfert.

D eamo cuius figuræ? compoſitæ. quomodo cõponitur ex de & amo.

C ontremiſco cuius figuræ? decompoſitæ. quare? quia non per ſe componitur, ſed à compoſito deriuatur, quod eſt contremo contremis.

A mo cuius perſonæ? primæ. quare? quia eſt prima uox uerbi. uel qa cũ loq̃tur de ſe, ipſa pronũtiat.

A mas cuius p̃ſonæ? ſecũdæ, q̃re? qa eſt ſecũda vox uerbi, uel qa ad eã prima loquit directo ſermõe.

A mat cuius p̃ſonæ? tertiæ. quare? qa eſt tertia vox uerbi, uel qa de ea prima loquit ad ſecundã, extra ſe, & illã poſita, ad quã dirigit ſermonẽ. q̃d qa vr̃ obſcuꝛ, ſic clari⁹. tertia perſona eſt, de qua poſita extra primã & ſecundã, prima loquit ad ſecundã.

A mare cuius perſonæ? nullius. & numeri? nullius. quare? quia omnia infinita. imperſonalia. gerundia, & ſupina numeris, & perſonis deficiunt.

A mo cui⁹ nũeri? ſingularis. q̃re? qa ſinglariter ꝓfert.

A mam⁹ cui⁹ nũeri? pluralis. q̃re? qa pluraliter ꝓfert.

A mo cui⁹ ꝯiugatiõis? primæ. quare? qa in ſecũda perſonã p̃ntis, idicatiui modi hẽt a ꝓductũ ante s, ut amo amas & i prima, & ſecunda perſona pluralis numeri id ipm a ꝓductum ante mus, & ante tis, ut amamus. amatis, & in ifinitiuo ante re ut amare.

A mor amaris cuius coniugationis? primæ. quare? quia in ſecunda perſona præſentis, indicatiui modi habet a productum ante ris, ut amor amaris.

D oceo doces cui⁹ cõiugationis? ſecundæ. quare? q̄a
in ſecũda perſona pñtis idicatiui modi hēt e ꝓdu-
ctũ añ s vt doceo doces. & i pria, & ſecũda perſo
na pluralis nũeri id ipm e ꝓductũ añ mus & añ tis
vt docem⁹, docetis. & i ifinitiuo añ re, vt docere.

D oceor cuius coniugationis? ſecundæ. quare? quia
in ſecunda perſona præſentis indicatiui modi ha-
bet e productum ante ris, vt doceor doceris.

L ego legis cuius cõiugationis? tertiæ. quare? quia
in ſecũda perſona p̄ſentis indicatiui modi habet i
correptum ante s, vt lego legis. & in prima & ſe-
cũda perſona pluralis numeri id ipſum i correptũ
ante mus, & ante tis, vt legimus. legitis. in infiniti-
uo vero e correptum ante re, vt legere.

L egor legeris cuius cõiugationis? tertiæ. quare? q̄a
in ſecunda perſona præſentis indicatiui modi ha-
bet eris penultima breui, vt legor legeris.

A udio audis cuius cõiugationis? quartæ. quare? q̄a
in ſecunda perſona præſentis indicatiui modi ha-
bet i ꝓductum ante s, vt audio audis. & in prima
& ſecunda perſona pluralis numeri id ipſum i pro
ductum ante mus, & ante tis, vt audimus, auditis,
& in infinitiuo ante re, vt audire.

A udior audiris cuius cõiugationis? quartæ. quare?
quia in ſecunda perſona præſentis indicatiui mo-
di habet i productum ante ris, vt audior audiris.

Declina amo amas.

I ndicatino modo tempore p̄ſenti ſingulariter. Ego
amo. tu amas. ille amat. Pluraliter nos amamus.
vos amatis. illi amant. Præterito iperfecto. S. ego
amabã. tu amabas. ille amabat. P. nos amabamus.
vos amabatis. illi amabãt. & per infinitũ ſic. S. ego
amare pro amabã. tu amare pro amabas. ille ama
re ꝑ amabat. P. nos amare ꝑ amabam⁹. vos ama-

re pro amabatis. illi amare pro amabant. Præterito perfecto. S. ego amaui. tu amauiſti. ille amauit. P. nos amauimus. vos amauiſtis. illi amauerũt, vel amauere. ex quibus hæc per ſyncopen. tu amaſti pro amauiſti. vos amaſtis pro amauiſtis. illi amarunt pro amauerunt. Præterito pluſquamperfecto. S. ego amaueram. tu amaueras. ille amauerat. P. nos amaueramus. vos amaueratis. illi amauerant. Et per conciſionem. S. amaram amaras amarat. P. amaramus amaratis amarãt. Futuro. S. ego amabo. tu amabis. ille amabit. Pluraliter nos amabimus. vos amabitis. illi amabunt.

Imperatiuo modo tempore præſenti ad ſecundam & tertiam perſonam. S. ama tu. amet ille. P. amate vos. ament illi. Futuro. S. amato tu. amato ille. P. amatote vos. amanto illi.

Prima enim perſona pluralis numeri. quæ datur imperatiuis, hortandi eſt, nõ imperandi, vt amemus virtutem ó condiſcipuli. pugnemus ó commilitones. moriamur, & in media arma ruamus.

Optatiuo modo tempore pñti, & ptõ imperfecto. Singulariter vtinã ego amarẽ. tu amares. ille amaret. P. vtinã nos amaremus. vos amaretis. illi amarent. Præterito pfecto & pluſquãperfecto. S. vtinã ego amauiſſem. tu amauiſſes. ille amauiſſet. P. vtinã nos amauiſſemus. vos amauiſſetis. illi amauiſſent. Et per ſyncopen. S. vtinã ego amaſſem. tu amaſſes. ille amaſſet. P. vtinã nos amaſſemus. vos amaſſetis. illi amaſſent. Futuro. S. vtinã ego amẽ. tu ames. ille amet. P. vtinã nos amemus. vos ametis. illi amẽt. Diomodes tñ ſeparatim declinat ſic, tpe pñti vtinã amẽ. iperfecto vtinã amarẽ. Perfecto vtinã amauerĩ. pluſquãpfecto vtinã amauiſſẽ. Futuro vtinã amẽ. ſed de his in fragmentis plura.

Subiunctiuo modo tēpore pñti. S. cum ego amem. tu ames. ille amet. P. cū nos amemus. uos ametis. illi amēt. Præterito imperfecto. S. cū ego amarē. tu amares. ille amaret. P. cum nos amaremus. uos amaretis. illi amarēt. Præterito pfecto. S. cū ego amauerim. tu amaueris. ille amauerit. P. cum nos amauerim⁹. uos amaueritis. illi amauerint. Et per ſyncopā. S. amarim. amaris. amarit. P. amarimus. amaritis. amarint. Præterito pluſquāperfecto. S. cū ego amauiſſem. tu amauiſſes. ille amauiſſet. P. cū nos amauiſſem⁹. uos amauiſſetis. illi amauiſſēt. & per cōciſionē. S. cū ego amaſſem. tu amaſſes. ille amaſſet. P. cū nos amaſſemus. uos amaſſetis. illi amaſſent. Futuro. S. cū ego amauero. tu amaueris. ille amauerit. P. cū nos amauerimus. uos amaueritis. illi amauerint. & per ſyncopē. S. cū amaro amaris amarit. P. cū amarimus amaritis amarint. Sed nota in ſecunda perſona ſingularis numeri p̄teriti perfecti ſubiunctiui modi i ante s corripi, & ſimiliter i prima & ſecūda pluralis ante mus, & tis ut. S. cū amaueri amaueris. P. cū amauerim⁹ amaueritis, in ſecūda uero pſona ſingularis numeri añ s, & ī prima & ſecūda pluralis futuri eiuſdē modi ante mus, & tis pduci. ut. S. cū amauero amaueris. P. cū amauerimus amaueritis. hinc illud, dederis ī carmine uires, & uitam dederitis in undis.

Infinitiuo modo tēpore pñti, & pterito īperfecto amare. Præterito perfecto, & pluſquamperfecto amauiſſe, & per ɔciſionē amaſſe. Futuro amatum ire, uel amaturū eē. Gerūdia uel participialia noīa amādi amādo amādū. Supina amatum amatu.

Quot participia trahunt̃ ab hoc uerbo actiuo? duo. quæ alterū pñtis, & præteriti imperfecti tēporis ī ns, quod eſt amās, ideſt qui amat, uel qui amabat,

alte𝔯 Futuri in rus, quod eſt amaturus. i. q amabit.
A mans unde formatur? à prima perſona præteriti imperfecti indicatiui modi, mutata bam in ns, ut amabam. bam in ns, fit amans.
A maturus unde formatur? ab ultimo ſupino. quõ? amatum amatu, addita rus fit amaturus.
Quæ non faciũt præteritum perfectum in aui? hæc quæ his uerſibus annotantur. (ſtat.
D at, domat. atq; crepat. micat. & iuuat. & plicat. &
H is fricat, & uexat. ſonat, & necat adde, lauatq;.
E t ſecat, atq; cubat. tonat. hæc neu dice per aui.
Declina ſono ſonas p prias pſonas ſingulares.
S ono ſonabam. ſonui ſonueram. ſonabo. In imperatiuo nõ ſunt. utinam ſonarem. ſonuiſſem. ſoné. Cũ ſoné. ſonaré. ſonuerim. ſonuiſſem. ſonuero.
Quot tempora deriuantur à præterito perfecto indicatiui? ſex, quæ hoc diſticho comprehendunt.
Præteritum de ſe ſex format tempora, ram. ſem.
Rim quoq;. ſemq; iterũ, poſtmodo, ro. ſe. dabit.
Dic ꝑteritum à lauo & iuuo cum deriuatis ab eis.
L aui. lauerã. lauiſſé. laueri. lauiſſem. lauero. lauiſſe.
I uui. iuuerã. iuuiſsé. iuueri. iuuiſſem. iuuero. iuuiſſe.
Dic præteritum à do ſto & deriuata ab eis.
D edi. dederam. dediſſem. dederim. dediſſem. dedero. dediſſe.
S teti. ſteterã. ſtetiſsé. ſteteri. ſtetiſsé. ſtetero. ſtetiſſe.
I nflecte amo p prias pſonas, hic per ſecũdas retrorſũ, ide per tertias, donec declinaueris totũ verbũ.
A mo. amabam. amaui. amauerã. amabo. vtinã amaré. amauiſſem. amé. cum amé. amaré. amauerim. amauiſſem. amauero. Retrorſum. Cũ amaueris. amauiſſes, amaueris. amares. ames. vtinam ames. amauiſſes. amares. amato tu. ama. amabis, amaueras. amauiſti. amabas. amas. Amat amabat. ama-

ult. amauerat. amabit. amet. amato ille. vtinā ama ret. amauiſſet. amet: cum amet. amaret. amauerit. amauiſſet. amauerit. Cum amauerimus. amauiſſe mus. amauerimus. amaremus. amemus. vtinā ame mus, amauiſſemus. amaremus. amabimus. amaue ramus. amauimus. amabamus. amamus. Amatis, amabatis. amauiſtis. amaueratis. amabitis. Amate. amatote. Vtinam amaretis. amauiſſetis. ametis. cū ametis. amaretis. amaueritis. amauiſſetis. amaueri tis. Cum amauerint. amauiſſent. amauerint. ama rent. ament. Vtinam ament. amauiſſent. amarent. amanto. ament. Amabunt. amauerant. amauerūt, vel amauere. amabant. amant.

Amor verbum paſſiuum quomodo flectitur?

Ndicatiuo modo tēpore præſenti. S. ego amor. tu amaris, vel amare. ille amatur. P. nos amamur. vos amamini. illi amantur. Præterito imperfecto. Singulariter ego amabar. tu amabaris, vel amabare. ille amabat. Pluraliter nos amabamur. vos amabamini. illi amabant. Et per īfinitū. Singulariter ego amari pro amabar. tu amari pro amabaris. ille amari pro amabat. Pluraliter nos amari pro amabamur. vos amari p amabamini. illi amari pro amabātur. præterito perfecto. S. ego amatus ſum, vel fui. tu amatꝰ es, vel fuiſti, ille amatus eſt, vel fuit. P. nos amati ſumus, vel fuimus vos amati eſtis, vel fuiſtis. illi amati ſūt fuerūt, vel fuere. In fœminino genere, Singulariter ego amata ſum, vel fui. tu amata es, vl' fuiſti. illa amata eſt, vel fuit. P. nos amatæ ſumus, vel fuimꝰ. vos amatæ eſtis, vel fuiſtis. illæ amatæ ſunt fuerūt vel fuere. In neutro gener, Singulariter, ego amatū ſum, vel fui. tu amatū es, vel fuiſti. illud amatū eſt, vel fuit. Pl. nos amata ſumus, vel fuimus. vos

amatã eſtis, vel fuiſtis. illa amata ſunt fuerunt, vel
fuere. Præterito pluſquamperfecto. Singulariter
ego amatus eram, vel fueram. tu amatus eras, vel
fueras. ille amatꝰ erat, vel fuerat. P. nos amati era
mus, vel fueramꝰ. vos amati eratis. vel fueratis. il-
li amati erãt, vel fuerant. Et in fœminino, ego a-
mata erã. & in neutro ego amatũ erã. Futuro S.
ego amabor. tu amaberis. vel amabere. ille amabi
tur. P. nos amabimur. vos amabimini. illi amabũt

Imperatiuo modo tempore præſenti ad ſecundã,
& tertiam perſonam. S. amare tu. ametur ille. Pl.
amamini vos. amentur illi. Futuro. S. amator tu. a-
mator ille. Plu. amaminor vos. amantor illi. ame-
mur nos hortandi eſt, non imperandi.

Optatiuo modo tempore præſenti, & præterito im
perfecto. S. vtinam ego amarer. tu amareris, vel
amarere. ille amaretur. Pluraliter vtinam nos ama
remur. vos amaremini. illi amarentur. Præterito
perfecto & pluſquãperfecto. S. vtinam ego ama-
tus eſſem vel fuiſſem. tu amatus eſſes. vel fuiſſes.
ille amatus eſſet, vel fuiſſet. P. vtinã nos amati eſ-
ſemus, vel fuiſſemꝰ. vos amati eſſetis, vel fuiſſetis.
illi amati eſſent, vel fuiſſent. Et in fœminino ego
amata eſſem, vel fuiſſem. Et in neutro ego amatũ
eſſem, vel amatum fuiſſem. Futuro. S. vtinam ego
amer. tu ameris, vel amere. ille ametur. Pluraliter
vtinam nos amemur. vos amemini. illi amentur.

Subiunctiuo modo tempore præſenti. S. cum ego
amer. tu ameris vel amere. ille amet̃. P. cum nos
amemur. vos amemini. illi amentur. Præterito i-
perfecto. S. cum ego amarer. tu amareris, vel ama
rere. ille amaretur. P. cũ nos amaremur. vos ama-
remini. illi amarentur. Præterito perfecto. S. cum
ego amatꝰ ſim, vel fuerim. tu amatꝰ ſis, vel fueris.

ille amatus ſit, vel fuerit. P. cum nos amati ſimus, vel fuerimus. vos amati ſitis, vel fuetitis. illi amati ſint, vel fuerint. Et i fœminino ego amata ſim, vel fuerim, & in neutro ego amatum ſim, vel fuerim. Præterito pluſquamperfecto. S. cum ego amatus eſſem, vel fuiſſem. tu amatus eſſes, vel fuiſſes. ille amatus eſſet, vel fuiſſet. P. cum nos amati eſſem⁹. vel fuiſſem⁹. vos amati eſſetis, vel fuiſſetis. illi amati eſſent, vel fuiſſent. & in fœminino gñe ego amata eſſem, vel fuiſſem. & i neutro ego amatũ eẽm, vel fuiſſem. Futuro. S. cũ ego amatus ero, vel fuero. tu amatus eris, vel fueris. ille amatus erit, vel fuerit. Plu. cum nos amati erimus, vel fuerimus. vos amati eritis, uel fueritis. illi amati erũt, uel fuerint. & in fœminino genere ego amata ero, uel fuero. & in neutro ego amatum ero, uel fuero.

I nfinitiuo modo tempore præſenti, & p̃terito imperfecto amari. Præterito perfecto, & pluſquam perfecto amatum eẽ, uel fuiſſe. Futuro amatũ iri.

Quot participia trahuntur ab hoc uerbo paſſiuo? duo. quæ? alteꝝ p̃teriti perfecti & pluſquáperfecti in tus qđ eſt amatus. i. q amatus eſt, uel fuit. Alteꝝ futuri in dus, qđ eſt amãdus. i. qui amabitur.

A matus unde formatur? ab ultimo ſupino. quomodo? amatum amatu, addita s fit amatus.

A mandus unde formatur? à gtõ ſui p̃ſentis participii. qũo? amans amãtis, tis in dus fit amandus.

Amatur imperſonale quomodo flectitur?

I Ndicatiuo modo tempore præſenti amatur. Præterito imperfecto amabatur. Præterito perfecto amatum eſt, uel amatum fuit. Præterito pluſquáperfecto amatum erat uel amatum fuerat. Futuro amabitur.

I mperatiuo mõ tpe p̃ſenti ametur. Futuro amator.

Optatiuo modo tempore præſenti & præterito imperfecto vtinam amaretur. Præterito perfecto & pluſquamperfecto vtinā amatum eſſet, vel amatum fuiſſet. Futuro vtinam ametur.

Subiunctiuo modo tempore præſenti cum ametr. Præterito imperfecto cum amaretur. Præterito perfecto cum amatū ſit vel fuerit. Præterito pluſquāperfecto cum amatum eſſet, vel amatum fuiſſet. Futuro cum amatum erit, vel amatum fuerit.

Infinitiuo modo tempore præſenti & p̄terito iperfecto amari. Præterito pfecto & pluſq̄perfecto amatum eſſe, vel amatū fuiſſe. Futuro amatum iri.

Doceo quomodo flectitur?

Indicatiuo modo tempore p̄ſenti. S. ego doceo. tu doces. ille docet. P. nos docemus. vos docetis. illi docent. Ptō imperfecto. S. ego docebam. tu docebas. ille docebat. P. nos docebamus. vos docebatis. illi docebant. Et per infinitum ego docere pro docebam. tu docere pro docebas. ille docere p docebat. P. nos docere pro docebamus. vos docere pro docebatis. illi docere pro docebant. Ptō perfecto. S. ego docui. tu docuiſti. ille docuit. Pl. nos docuimus. vos docuiſtis. illi docuerunt vel docuere. Ptō pluſquā perfecto. S. ego docuerā. tu docueras. ille docuerat. P. nos docueramꝰ. vos docueratis. illi docuerant. Futuro. S. ego docebo. tu docebis. ille docebit. P. nos docebimꝰ. vos docebitis. illi docebūt.

Imperatiuo modo tempore præſenti ad ſecundā & tertiam perſonam. S. doce. tu. doceat ille. Pluraliter docete vos. doceant illi. Futuro. S. doceto tu, doceto ille. Pluraliter docetote vos. docento illi. nam doceamus hortandi eſt magis.

Optatiuo modo tēpore præſenti, & p̄terito imper-

fecto.S.vtinam ego docerem.tu doceres.ille doceret.P.vtinam nos doceremus.vos doceretis.illi docerent.Ptō perfecto, & pluſquāperfecto.S.vtinā ego docuiſſem.tu docuiſſes, ille docuiſſet. Pluraliter vtinam nos docuiſſemus.vos docuiſſetis.illi docuiſſent.Futuro.S.vtinam ego doceam. tu doceas.ille doceat.Pluraliter vtinam nos doceamus.vos doceatis illi doceant.

Subiunctiuo modo tempore præſenti.S. cum ego doceam.tu doceas.ille doceat.P.cum nos doceamus.vos doceatis.illi doceāt.Ptō imperfecto.S. cum ego docerem.tu doceres.ille doceret.P.cū nos doceremus.vos doceretis.illi docerent.ꝑterito perfecto.S.cum ego docuerim.tu docueris.ille docuerit.P.cū nos docuerimꝰ. vos docueritis. illi docuerint.ꝑterito pluſquāperfecto.S.cū ego docuiſſem.tu docuiſſes.ille docuiſſet.P.cum nos docuiſſemus.vos docuiſſetis.illi docuiſſent. Futuro.S.cum ego docuero.tu docueris.ille docuerit. P.cū nos docuerimꝰ.vos docueritis.illi docuerit.

Infinitiuo modo tempore præſenti,& ꝑterito īperfecto docere Ptō perfecto & pluſquamperfecto docuiſſe.Futuro doctum ire, vel docturum eſſe. Gerundia vel participialia nomina docendi docēdo docendum. Supina doctum doctu.

Quot participia trahūtur ab hoc verbo actiuo?duo. quæ?alteꝝ ꝑſentis,& ꝑteriti imperfecti tēporis in ns,quod eſt docens.i.qui docet vel docebat,alterum futuri in rus,quod eſt docturus.i.q docebit.

Docens vnde formatur?à prima perſona præteriti imperfecti īdicatiui modi.quomodo? docebam. bam in ns fit docens.

Docturus vnde formatur?ab vltimo ſupino. quomodo?doctum doctu,addita rus fit docturus.

Declina doceo per primas perſonas ſingulares.

Doceo.docebam.docui.docueram docebo.Vtinã docerem.docuiſſem.doceam.Cum doceam.docerem.docuerim.docuiſſem.docuero.

Declina per ſecundas.

Doces.docebas.docuiſti.docuetas.docebis.doce tu.doceto tu.vtinam doceres.docuiſſes.doceas. Cum doceas.doceres.docueris.docuiſſes,docueris.& ſic totum verbum.aliquando etiam retrorſum ſic.Cum docuero.docuiſſem.docuerim.docerem.doceam.Vtinã doceã.docuiſſem.docerẽ.docebo.docuerã.docui.docebã.doceo.ſed hoc nõ eſt faciẽdũ,niſi ei,qui iã curſim verba declinet.

Dic pteritũ perfectũ à mordeo,& deriuata ab eo.

Momordi.momorderam.momordiſſem.momorderim.momordiſſem.momordero.momordiſſe.

Dic præteritum à remordeo,& deriuata.

Remordi.remorderã.remordiſſem.remorderim.remordiſſem.remordero.remordiſſe.

Quare non dixiſti remomordi? quia quæ geminant ſyllabam in ptõ,ſi componantur,non etiam geminant,niſi à do ſto poſco & diſco compoſita.

Dic præteritum à pendeo,& deducta ab eo.

Pependi.pependeram.pependiſſem.pependerim.pependiſſem.pependero pependiſſe.

Dic præteritum à ſpondeo.tondeo.reſpondeo.iubeo.algeo.lugeo.cum deriuatis.

Spopondi.ſpoponderam.ſpopondiſſem.ſpoponderim.ſpopondiſſem.ſpopondero.ſpopondiſſe.

Totondi,totonderam.totondiſſem.totonderim.totondiſſem.totondero.totondiſſe.

Reſpondi.reſponderam.reſpondiſſem.reſponderim.reſpondiſſem.reſpondero.reſpondiſſe.

Iuſſi.iuſſerã.iuſſiſſẽ.iuſſeri.iuſſiſſẽ.iuſſero.iuſſiſſe.

A lſi.alſerã.alſiſſem.alſerim.alſiſſem.alſero, alſiſſe.
L uxi.luxerã.luxiſſem.luxeri.luxiſſẽ.luxero.luxiſſe.

Doceor quomodo flectitur?

I Ndicatiuo modo tempore præſenti.S.
ego doceor.tu doceris vel docere. ille
docet. P.nos docemur. vos docemini.
illi docent. Ptõ iperfecto.S.ego docebar, tu do-
cebaris vel docebare.ille docebat. Plu.nos doce-
bamur. vos docebamini.illi docebantur. Ptõ per-
fecto.S.ego doctus ſum vel fui.tu doctus es vel
fuiſti.ille doctus eſt vel fuit. P.nos docti ſumus vl'
fuim⁹.vos docti eſtis vel fuiſtis.illi docti ſunt fue-
runt vel fuere.Et in fœminino genere. S.ego do-
cta ſum vel fui.tu docta es vel fuiſti.illa docta ẽ vl'
fuit.Plu.nos doctæ ſumus vel fuimus.vos doctæ
eſtis vel fuiſtis.illæ doctæ ſunt,fuerunt,vel fuere.
Et i neutro genere.S.ego doctũ ſum vel fui.tu do
ctũ es vel fuiſti.illud doctũ eſt,vel fuit.P.nos do-
cta ſumus vel fuimus.vos docta eſtis vel fuiſtis. il
la docta ſunt fuerũt vel fuere.Præterito pluſquã-
perfecto.S.ego doctus eram vel fuerã. tu doctus
eras vel fueras.ille doctus erat, vel fuerat. P.nos
docti eramus.vel fueram⁹.vos docti eratis vl' fue
ratis.illi docti erãt vel fuerant.& in fœminino ge-
nere.S.ego docta erã,vel fuerã.& in neutro gene
re.S.ego doctũ erã,vel fueram.Futuro.S.ego do-
cebor.tu doceberis vel docebere. ille docebitur.
P.nos docebimur.vos docebimini. illi docebũt.

I mperatiuo modo tempore præſenti ad ſecundam
& tertiam perſonam.S.docere tu. doceatur ille.
Pluraliter docemini uos,doceãtur illi. Futuro.S.
docetor tu. docetor ille. Pluraliter doceminor
vos.docentor illi.doceamur hortandi eſt.

O ptatiuo modo tẽpore præſenti,& præterito im-
perfecto.

perfecto. Singulariter vtinam ego docerer. tu do
cereris vel docerere. ille doceretur. P. nos docere
mur. vos doceremini. illi docerentur. Ptõ perfe-
cto, & pluſquãperfecto. S. vtinã ego doct⁹ eſſem
vel fuiſſem. tu doctus eſſes, vel fuiſſes, ille doctus
eſſet, vel fuiſſet. Pl. vtinam nos docti eſſemus, vel
fuiſſemus. vos docti eſſetis, vel fuiſſetis illi docti
eſſent, vel fuiſſent. & in fœminino gñe. vtinã ego
docta eſſem vel fuiſſem. & ĩ neutro vtinã ego do
ctum eſſem vel fuiſſem. Futuro. S. vtinam ego do
cear. tu docearis vel doceare. ille doceatur. P. vti-
nam nos doceamur. vos doceamini. illi doceanť.
Subiunctiuo modo tempore præſenti. S. cum ego
docear. tu docearis vel doceare. ille doceatur. P.
cum nos doceamur. vos doceamini. illi doceanť.
Ptõ ĩperfecto. S. cũ ego docerer. tu docereris vel
docerere. ille doceretur. P. cum nos doceremur.
vos doceremini. illi docerentur. Ptõ perfecto. S.
cũ ego doctus ſim vel fuerim. tu doctus ſis vel fue
ris. ille doctus ſit vel fuerit. P. cũ nos docti ſimus
vel fuerimus. vos docti ſitis vel fueritis. illi docti
ſint vel fuerint. & in fœminino gener. S. cum ego
docta ſim vel fuerim, & in neutro. S. cum ego do
ctum ſim, vel fuerim. Præterito pluſquãperfecto
Singulariter cum ego doctus eſſem vel fuiſſem. tu
doctus eſſes vel fuiſſes. ille doct⁹ eſſet vel fuiſſet.
Pl. cũ nos docti eſſemus vel fuiſſemus. vos docti
eſſetis vel fuiſſetis. illi docti eſſent vel fuiſſent. & ĩ
fœminino genere. S. cũ ego docta eſſem vel fuiſ-
ſem. & ĩ neutro. S. cũ ego doctũ eſſem, vel fuiſſẽ.
Futuro. S. cum ego doctus ero vel fuero. tu doctus
eris vel fueris. ille doct⁹ erit vł fuerit. P. cũ nos do
cti erimus vel fuerimus. vos docti eritis vel fueri-
tis. illi docti erunt vel fuerint. & in fœminino ge-

nere. Singulariter cum ego docta ero, vel fuero, & in neutro. S. cum ego doctum ero vel fuero.

Infinitiuo modo tempore præſenti & præterito imperfecto doceri. ptō perfecto, & pluſquamperfecto doctum eſſe, vel fuiſſe. Futuro doctum iri.

Quot participia trahuntur ab hoc verbo paſſiuo? duo. quæ? alterum præteriti perfecti, & pluſquāperfecti temporis in ctus, quod eſt doctus, ideſt qui doctus eſt, vel fuit. alterū futuri in dus, quod eſt docendus, ideſt qui docebitur.

Doctus vnde formatur ab vltimo ſupino. quomodo? doctum doctu addita s fit doctus.

Docendus vnde formatur? à genitiuo ſui præſentis participii. quomodo? docens docentis, tis in dus fit docendus.

Docetur imperſonale quomodo flectitur?

Indicatiuo modo tempore præſenti docetur. præterito imperfecto docebatur. ꝑterito ꝑfecto doctū eſt, vel fuit. ptō pluſquāperfecto doctū erat, vel fuerat. Futuro docebitur.

Imperatiuo mō tpe pn̄ti doceatur. Futuro docetor.

Optatiuo modo tempore præſenti, & præterito imperfecto vtinam doceretur. præterito perfecto, & pluſquamperfecto vtinam doctum eſſet, vel fuiſſet. Futuro vtinam doceatur.

Subiunctiuo modo tempore præſenti, cum doceatur. præterito imperfecto cum doceretur. præterito perfecto cum doctum ſit, vel fuerit. præterito pluſquamperfecto cum doctum eſſet, vel fuiſſet. Futuro cum doctum erit, vel fuerit.

Infinitiuo modo tempore præſenti, & ptō imperfecto doceri. præterito perfecto, & pluſquāperfecto doctum eſſe fuiſſe. Futuro doctum iri.

Lego quomodo inflectitur?

I Ndicatiuo modo tẽpore præſenti. S. ego lego. tu legis. ille legit. P. nos legim⁹. vos legitis. illi legũt. præterito imperfecto. S. ego legebã. tu legebas. ille legebat. Pluraliter nos legebamus. vos legebatis. illi legebant. ꝑterito ꝑfecto. Sin. ego legi. tu legiſti. ille legit. P. nos legimus. vos legiſtis. illi legerunt vel legere. ptõ pluſquamperfecto. S. ego legerã. tu legeras. ille legerat. P. nos legeramus. vos legeratis. illi legerant. Futuro. Singulariter ego legã, tu leges. ille leget. Pluraliter nos legemus. vos legetis. illi legent.

I mperatiuo modo tempore præſenti ad ſecundam & tertiam perſonam. S. lege tu. legat ille. Pluraliter legite vos. legant illi. Futuro. S. legito tu. legito ille. Pluraliter legitote vos. legunto illi. nam legamus, vt dictum eſt, hortandi eſt magis.

O ptatiuo modo tempore ꝑſenti, & præterito impfecto. S. vtinam ego legerem. tu legeres. ille legeret. Plu. vtinã nos legeremus. vos legeretis. illi legerent. ptõ perfecto, & pluſquamperfecto. S. vtinam ego legiſſem. tu legiſſes. ille legiſſet. P. vtinã nos legiſſemus. vos legiſſetis. illi legiſſent. Futuro S. vtinam ego legã. tu legas. ille legat. Pluraliter vtinã nos legamus. vos legatis. illi legant.

S ubiunctiuo modo tempore præſenti. S. cum ego legam. tu legas. ille legat. P. cũ nos legamus. vos legatis. illi legant. ptõ imperfecto. S. cum ego legerem. tu legeres. ille legeret. P. cum nos legeremus. vos legeretis. illi legerent. ꝑterito perfecto. Singu. cũ ego legerim. tu legeris. ille legerit. P. cũ nos legerimus. vos legeritis. illi legerint. ptõ pluſquamperfecto. S. cum ego legiſſem. tu legiſſes. ille legiſſet. Plu. cum nos legiſſemus. vos legiſſetis. illi legiſſent. Futuro. Singulariter cũ ego legero.

tu legeris. ille legerit. Pluraliter cum nos legerimus. vos legeritis. illi legerint.

I nfinitiuo modo tempore præſenti, & præterito imperfecto legere. prō perfecto, & pluſquamperfecto, legiſſe. Futuro lectum ire, vel lecturum eſſe. Gerundia, vel participialia nomina legendi legēdo legendum. Supina lectum lectu.

Quot participia trahunt ab hoc verbo actiuo? duo. quæ? alterum præſentis, & pteriti imperfecti temporis in ns, quod eſt legēs. i. qui legit, vl' legebat, alterū futuri in rus, quod eſt lecturus. i. qui leget.

L egens vnde formatur? à prima perſona præteriti imperfecti indicatiui modi. quomodo? legebam bam in ns fit legens.

L ecturus vnde formatꝰ? ab vltimo ſupino. quomodo? lectum lectu addito rus fit lecturus.

D ic præteritum à cano. cado. cædo. & quæ a præterito deducta ſunt, & participia.

C ecini cecineram cecinissem cecinerim cecinissem cecinero cecinisse canens & canturus. Cecidi ceci deram cecidiſſem ceciderim cecidiſſem cecidero cecidiſſe cadens, & caſurus. Cæcidi cæciderā cæcidiſſem cæciderim cæcidiſſem cæcidero cæcidiſſe cædens, & cæſurus.

Dic præteritum à ludo. ſterno. impingo cum deriuatis, & participiis.

L uſi luſeram luſiſſem luſerim luſiſſem luſero luſiſſe ludens & luſurus.

S traui ſtraueram ſtrauiſſem ſtrauerim ſtrauiſſem ſtrauero ſtrauiſſe ſternens & ſtraturus.

I mpegi. impegeram. impegiſſem. impegerim. impegiſſem. impegero. impegiſſe. impingens, & impacturus.

Legor quomodo inflectitur?

INdicatiuo modo tēpore præſenti.S.ego
legor.tu legeris,vel legere.ille legitur.P.
nos legimur.vos legimini.illi legunt᷑.ptō
imperfecto.S.ego legebar.tu legebaris,vel lege-
bare.ille legebatur.P.nos legebamur.vos legeba
mini.illi legebantur. ptō perfecto. S.ego lectus
ſum vel fui.tu lectus es,vel fuiſti.ille lectus eſt, vlʼ
fuit.P.nos lecti ſumus,vel fuimus,vos lecti eſtis,
vel fuiſtis,illi lecti ſunt,fuerūt,vel fuere.ptō pluſ-
quāperfecto.S.ego lectus eram, vel fueram.tu le
ctus eras,vel fueras.ille lectus erat,vel fuerat.P.
nos lecti eramꝰ,vlʼfueramꝰ.vos lecti eratis,vlʼfue
ratis.illi lecti erant,vel fuerant.Futuro.S.ego le-
gar.tu legeris, vel legere. ille legetur. Pluraliter
nos legemur.vos legemini.illi legentur.

Imperatiuo modo tempore præſenti ad ſecūdam
& tertiam perſonam.S.legere tu.legatur ille.Plu
raliter legimini vos.legātur illi.Futuro.S.legitor
tu.legitor ille.Pluraliter legiminor vos. leguntor
illi.legamur nos hortandi potius.

Optatiuo modo tempore præſenti,& præterito ī-
perfecto.S.vtinam ego legerer.tu legereris,vel le
gerere.ille legeretur. Pluraliter vtinam nos lege-
remur.vos legeremini. illi legerentur. ptō perfe-
cto & pluſquamperfecto.S.vtinam ego lectus eſ
ſem,vel fuiſſem.tu lectus eſſes,vel fuiſſes.ille le-
ctus eſſet,vel fuiſſet.Pluraliter vtinam nos lecti eſ
ſemus,vel fuiſſemus. vos lecti eſſetis,vel fuiſſetis.
illi lecti eſſent,vel fuiſſent.Futuro.Singulariter vti
nam ego legar.tu legaris.vel legare. ille legatur.
Plu.vtinā nos legamur.vos legamini.illi legan᷑.

Subiunctiuo modo tempore præſenti.S.cum ego
legar.tu legaris,vel legare.ille legatur.Pl.cū nos
legamur.vos legamini.illi legantur.ptō imperfe-

cto. S. cum ego legerer. tu legereris, vel legerere. ille legeretur. Pluraliter cũ nos legeremur. vos legeremini. illi legerent. præterito perfecto. Singulariter cũ ego lectus ſim, vel fuerim. tu lectus ſis, vel fueris. ille lectus ſit, vel fuerit. Plu. cũ nos lecti ſimus, vel fuerimus. vos lecti ſitis, vel fueritis. illi lecti ſint, vel fuerint. Ptõ pluſquamperfecto. S. cũ ego lectus eſſem, vel fuiſſem. tu lectus eſſes, vel fuiſſes, ille lectus eſſet, vel fuiſſet. P. cũ nos lecti eſſemus, vel fuiſſemus. vos lecti eſſetis, vel fuiſſetis. illi lecti eſſent, vel fuiſſent. Futuro. Singulariter cũ ego lectus ero, vel fuero. tu lectus eris, vel fueris. ille lectus erit, vel fuerit. Pluraliter cũ nos lecti erimus, vel fuerimus. vos lecti eritis, vel fueritis. illi lecti erunt, vel fuerint.

I nfinitiuo modo tempore præſenti, & præterito imperfecto legi. Præterito perfecto, & pluſquãperfecto lectum eſſe, vel fuiſſe. Futuro lectũ iri.

Quot pticipia trahũtur ab hoc verbo paſſiuo? duo. quæ? alterum præteriti perfecti, & pluſquamperfecti temporis in ctus quod eſt lectus. i. qui lect' eſt, vel fuit, vel qui lectus erat, vel fuerat, alterũ futuri in dus. quod eſt legendus. i. qui legetur.

L ectus vnde formatur? ab vltimo ſupino. quomodo? lectum lectu, addita s fit lectus.

L egendus vnde formatur? à genitiuo ſui pñtis participii. quõ? legens legentis, tis in dus fit legẽdus.

Legitur imperſonale quomodo flectitur?

I Ndicatiuo modo tempore præſenti legitur. Præterito imperfecto legebatur. præterito perfecto lectum eſt, vel fuit. Præterito pluſquamperfecto lectum erat, vel fuerat. Futuro legetur.

I mperatiuo modo tpe pñti legat. Futuro legitor.

Optatiuo modo tempore præſenti,& præterito i̅perfecto vtinam legeretur.præterito perfecto,& pluſquamperfecto vtinam lectū eſſet, vel fuiſſet. Futuro vtinam legatur.

Subiūctiuo modo tempore præſenti cum legatur. Præterito imperfecto cum legeretur. præterito perfecto cum lectum ſit,vel fuerit.præterito pluſquamperfecto cum lectum eſſet,vel fuiſſet. Futuro cum lectum erit,vel fuerit.

Infinitiuo modo tempore præſenti, & præterito imperfecto legi.præterito perfecto,& pluſquam perfecto lectum eſſe,vel fuiſſe.Futuro lectū iri.

Audio quomodo declinatur?

INdicatiuo modo tempore præſenti. Singulariter ego audio. tu audis. ille audit. Pluraliter nos audimus.vos auditis.illi audiunt.præterito imperfecto.S.ego audiebam. tu audiebas.ille audiebat.P.nos audiebam⁹.vos audiebatis.illi audiebant.præterito perfecto.S.ego audiui.tu audiuiſti.ille audiuit.P.nos audiuimus. vos audiuiſtis.illi audiuerunt vel audiuere. & per ſyncopen.S.ego audiitu audiiſti.ille audiit.Plur. nos audiimus.vos audiiſtis.illi audierūt vel audiere. Præterito pluſquamperfecto.S.ego audiuerā tu audiueras.ille audiuerat.P.nos audiueramus. vos audiueratis.illi audiuerant.& per ſyncopen. S.ego audieram.tu audieras. ille audierat.P.nos audieramus.vos audieratis.illi audierant.Futuro. Singulariter ego audiā.tu audies.ille audiet.Pluraliter nos audiemus.vos audietis.illi audient.

Imperatiuo modo tempore præſenti ad ſecūdam & tertiam perſonam.S.audi tu.audiat ille.P.audite vos.audiāt illi.Futuro. S.audito tu.audito ille. P.auditote vos.audiunto illi.nam audiamus hor-

tandi eſt, non imperandi.

Optatiuo modo tempore præſenti, & præterito iperfecto. S. vtinam ego audirẽ. tu audires. ille audiret. P. vtinam nos audiremus. vos audiretis. illi audirent. præterito perfecto. S. vtinam ego audiuiſſem. tu audiuiſſes. ille audiuiſſet. P. vtinam nos audiuiſſemus. vos audiuiſſetis. illi audiuiſſent. & p cōciſionem. S. vtinam ego audiiſſem. tu audiiſſes. ille audiiſſet. P. vtinā nos audiiſſemus. vos audiiſſetis. illi audiiſſent. & per ſynæreſim. S. vtinā ego audiſſem. tu audiſſes. ille audiſſet. P. vtinā nos audiſſemus. vos audiſſetis. illi audiſſent. Futuro. S. vtinam ego audiam. tu audias. ille audiat. Pluraliter vtinam nos audiamus. vos audiatis. illi audiāt.

Subiunctiuo modo tempore præſenti. S. cum ego audiā. tu audias. ille audiat. P. cum nos audiam⁹. vos audiatis. illi audiant. Præterito iperfecto. S. cū ego audirẽ. tu audires. ille audiret. Pluraliter cū nos audiremus. vos audiretis. illi audirẽt. Præterito pfecto. S. cū ego audiuerim. tu audiueris. ille audiuerit. P. cū nos audiuerimus. vos audiueritis. illi audiuerint. & per ſyncopen. S. cum audierim ris rit. Pluraliter cū audierimus ritis. rint. Præterito pluſquamperfecto. S. cū ego audiuiſſem. tu audiuiſſes. ille audiuiſſet. Pluraliter cū nos audiuiſſemus. vos audiuiſſetis. illi audiuiſſent. & per ſyncopẽ. S. cū audiiſſem. & per ſynæreſin audiſſem. Futuro. S. cū ego audiuero. tu audiueris. ille audiuerit. P. cum nos audiuerimus. vos audiueritis. illi audiuerint. & per conciſionẽ. S. cū audiero. audieris. audierit. P. cū audierim⁹. audieritis. audierint.

Infinitiuo modo tempore præſenti, & pterito imperfecto audirẽ. Prō perfecto & pluſquāperfecto audiuiſſe. & per cōciſionẽ audiiſſe. & p ſynæreſin

audiſſe. Futuro auditum ire, vel auditurum eſſe.
Gerundia vel participialia nomina audiendi. audiendo. audiendum. Supina auditum auditu.
Quot participia trahunt ab hoc verbo actiuo? duo. quæ? alterum præſentis, & præteriti imperfecti temporis Ins, quod eſt audiens. i. qui audit, vel audiebat, alterum futuri in rus, quod eſt auditurus. i. q audiet.
Audiens vnde formatur? à prima perſona præteriti imperfecti indicatiui modi. quomodo? audiebam, bam in ns fit audiens.
Auditurus vnde formatur? ab vltimo ſupino. quomodo? auditum auditu, addita rus fit auditurus.
Da præteritũ à præſagio cũ deriuatis, & participiis.
Præſagiui. præſagiueram. præſagiuiſſem. præſagiuerim. præſagiuiſſem. præſagiuero. præſagiuiſſe. præſagiens. præſagiturus. & per cõciſionem præſagii. præſagierã. præſagiiſſem. præſagierim. præſagiiſſem. præſagiero. præſagiiſſe.
Dic præteritum à ſalio tam pro ſale, quàm pro ſaltatione cum deriuatis, & participiis.
Saliui. ſaliuerã. ſaliuiſſem. uerim. uiſſem. uero. uiſſe. ſaliens. ſaliturus per ſimplex. l. pro ſale. pro ſaltatione vero ſalui. ſalueram. ſaluiſſem. ſaluerim. ſaluiſſem. ſaluero. ſaluiſſe. ſaliens, & ſalturus.
Dic præteritum à raucio. venio, & veneo cum deriuatis & participiis.
Rauſi. rauſeram. rauſiſſem. rauſerim. rauſiſſem. rauſero. rauſiſſe. rauciens, & rauſurus.
Veni. veneram. veniſſem. venerim. veniſſem. venero. veniſſe. veniens, & venturus.
Veniui. veniuerã. veniuiſſem. veniuerim. veniuiſsẽ. veniuero. vẽiuiſſe. veniẽs. veneũtis, & vẽturus regulariter faceret, ſed non legi. à veneo participia.
Audior quomodo inflectitur?

INdicatiuo modo tempore præſenti.Sin.
ego audior.tu audiris,vel audire. ille au-
dit.Pl.nos audimur.vos audimini.illi au-
diuntur.ptō imperfecto.S.ego audiebar.tu audie
baris,vel audiebare.ille audiebatur.Pl.nos audie
bamur.vos audiebamini.illi audiebantur.Ptō pfe
cto.S.in maſculino genere ego auditus ſum, vel
fui.tu auditus es,vel fuiſti.ille auditus eſt,vel fuit.
Plu.nos auditi ſumus,vel fuimus.vos auditi eſtis,
vel fuiſtis.illi auditi ſunt fuerunt,vel fuere.In fœ-
minino genere ego audita ſum, vel fui.tu audita
es,vel fuiſti.illa audita eſt,vel fuit.nos auditæ ſu-
mus,vel fuimus.vos auditæ eſtis, vel fuiſtis.illæ
auditæ ſunt,fuerunt vel fuere. In neutro genere
ego auditum ſum.uel fui.tu auditum es,vel fuiſti.
illud auditum eſt,vel fuit.P.nos audita ſumus,vł
fuimus.vos audita eſtis,vel fuiſtis.illa audita ſunt
fuerunt,vel fuere. Præterito pluſquamperfecto.
S.in maſculino,ego auditus eram, vel fueram.tu
auditus eras,vel fueras.ille audit'erat,vel fuerat.
Pluraliter cū nos auditi eramus,vel fueram'.vos
auditi eratis,vł fueratis.illi auditi erāt,vel fuerāt.
In fœminino ego audita eram,vel fuerā. In neu-
tro ego auditum eram,vel fueram.Futuro.S.ego
audiar.tu audieris,vel audiere.ille audietur.Plura
liter nos audiemur.vos audiemini. illi audientur.
I mperatiuo modo tempore præſenti ad ſecūdam,
& tertiam perſonā. Sing. audire tu.audiatur ille.
Pluraliter audimini vos.audiantur illi. Futuro.S.
auditor tu.auditor ille.Pluraliter audiminor vos.
audiūtor illi.audiamur hortādi eſt,nō imperādi.
O ptatiuo modo tēpore præſenti,& præterito im-
perfecto.Si.vtinā ego audirer.tu audireris,vel au-
direre.ille audiret.P.vtinam nos audiremur. vos

audiremini. illi audirentur. Ptõ perfecto, & pluſq̃ perfecto in maſculino genere. S. vtinam ego auditus eſſem, vel fuiſſem. tu auditus eſſes fuiſſes. ille auditus eſſet, vel fuiſſet. Pluraliter vtinam nos auditi eſſemus, vel fuiſſemus. vos auditi eſſetis, vel fuiſſetis. illi auditi eẽnt, vel fuiſſent. In fœminino, vtinã ego audita eſſem, vel fuiſſem. In neutro, vtinam ego auditũ eſſem, vel fuiſſem. Futuro. S. vtinã ego audiar. tu audiaris, vel audiare. ille audiať. P. vtinã nos audiamur. vos audiamini. illi audiãť.

Subiunctiuo modo tempore præſenti. S. cum ego audiar. tu audiaris, vel audiare. ille audiatur. P. cũ nos audiamur. vos audiamini. illi audiantur. Ptõ imperfecto. S. cũ ego audirer. tu audireris, vel audirere. ille audiretur. P. cũ nos audiremur. vos audiremini. illi audirẽtur. Ptõ perfecto in maſculino gñe. S. cum ego auditus ſim, vel fuerim. tu audit⁹ ſis, vel fueris. ille auditus ſit, vel fuerit. P. cum nos auditi ſimus, vel fuerimus. vos auditi ſitis, vel fueritis. illi auditi ſint, vel fuerint. & fœminino, cum ego audita ſim, vel fuerim. & in neutro, cum ego auditum ſim, vel fuerim. ptõ pluſquamperfecto ĩ maſculino genere. S. cum ego auditus eſſem, vel fuiſſem. tu auditus eſſes, vel fuiſſes. ille auditus eſſet, vel fuiſſet. P. cum nos auditi eſſemus, vel fuiſſemus, vos auditi eſſetis, vel fuiſſetis. illi auditi eſſent, vel fuiſſent. In fœminino, cũ ego audita eſſem, vel fuiſſem. tu audita eſſes, vel fuiſſes. illa audita eſſet, vel fuiſſet. P. cũ nos auditæ eſſemus, vl' fuiſſemus. vos auditæ eẽtis, vel fuiſſetis. illæ auditæ eſſent, vel fuiſſent. In neutro, cum ego auditũ eſſem, vel fuiſſem. tu auditũ eſſes, vel fuiſſes. illud auditum eſſet, vel fuiſſet. Plu. cum nos audita eſſemus, vel fuiſſemus. vos audita eſſetis, vel fuiſſe-

tis. illa audita eẽnt, vel fuiſſent. Futuro in maſculi no genere. Sin. cum ego auditus ero, vel fuero. tu auditus eris, vel fueris. ille auditus erit, vel fuerit. Pluraliter cũ nos auditi erimus, vel fuerimus, vos auditi eritis, vel fueritis. illi auditi erũt, vel fuerint. In fœminino, cum ego audita ero, vel fuero. In neutro, cum ego auditum ero, vel fuero.

I nfinitiuo modo tempore præſenti, & præterito imperfecto audiri. præterito perfecto, & pluſquamperfecto auditũ eſſe, vel fuiſſe. Futuro auditũ iri.

Quot participia trahũt ab hoc uerbo paſſiuo? duo. alterum præteriti perfecti, & pluſquamperfecti tẽporis in tus, quod eſt auditus. i. qui auditus eſt, vel fuit, vel qui auditus erat, vel fuerat, alterum futuri in dus, quod eſt audiendus. i. qui audietur.

A uditus vnde formatur? ab vltimo ſupino, quomodo? auditum auditu, addita s fit auditus.

A udiendus vnde formatur? à gtõ ſui pñtis participii. qũo audiẽs audientis, tis in dus fit audiendus.

Auditur imperſonale quomodo flectitur?

I Ndicatiuo modo tempore præſenti auditur. Ptõ imperfecto audiebaƭ. Præterito perfecto auditũ eſt, vel fuit. ptõ pluſquãperfecto auditũ erat, vel fuerat. Futuro audietur.

I mperatiuo mõ tpe pñti audiatur. Futuro auditor.

O ptatiuo modo tempore præſenti vtinam audiretur. præterito perfecto, & pluſquamperfecto vtinã auditũ eſſet, vel fuiſſet. Futuro vtinã audiatur.

S ubiunctiuo modo, tempore præſenti, cum audiatur. præterito imperfecto, cum audiretur. præterito perfecto, cum auditum ſit, vel fuerit. præterito pluſquãperfecto, cum auditum eſſet, vel fuiſſet. Futuro cum auditum erit, vel fuerit.

I finitiuo modo, tẽpore pſenti, & præterito imper-

fecto, audiri. Præterito perfecto, & pluſquamper fecto, auditum eſſe, vel fuiſſe. Futuro, auditum iri.

Sum es eſt quomodo flectitur?

Indicatiuo modo tpe pſenti. S. ego ſum. tu es. ille eſt. Plu. nos ſumus. vos eſtis. illi ſunt. Ptō imperfecto. S. ego eram. tu eras. ille erat. P. nos eramus. vos eratis. illi erant. præterito pfecto. S. ego fui. tu fuiſti. ille fuit. P. nos fuimus. vos fuiſtis. illi fuerunt, vel fuere. ptō pluſquā perfecto. S. ego fuerā. tu fueras. ille fuerat. P. nos fueramus. vos fueratis. illi fuerant. Futuro. S. ego ero. tu eris. ille erit. P. no. erim⁹. vos eritis. illi erūt.

Imperatiuo modo tempore præſenti, ad ſecūdam, & tertiam perſonam. S. ſis, vel es tu. ſit ille. P. eſtote vos. ſint illi. Futuro. S. eſto tu. eſto ille. P. eſtote vos. ſunto illi. ſum⁹ nos hortādi eſt, nō imperādi.

Optatiuo modo tpe præſenti, & præterito imperfecto. S. vtinam ego eſſem. tu eſſes. ille eſſet. Plu. vtinā nos eſſemus. vos eſſetis. illi eſſent. præterito perfecto, & pluſquāperfecto. S. vtinam ego fuiſſem. tu fuiſſes. ille fuiſſet. P. vtinam nos fuiſſem⁹. vos fuiſſetis. illi fuiſſent. Futuro. S. vtinā ego ſim. tu ſis. ille ſit. P. vtinā nos ſimus. vos ſitis. illi ſint.

Subiunctiuo modo, tempore præſenti. S. cum ego ſim. tu ſis. ille ſit. P. cū nos ſimus. vos ſitis. illi ſint. præterito imperfecto. S. cum ego eſſem. tu eſſes. ille eſſet. P. cum nos eſſemus. vos eſſetis. illi eēnt. præterito perfecto, Singulariter cum ego fuerim. tu fueris. ille fuerit. P. cum nos fuerim⁹. vos fueritis. illi fuerint. præterito pluſquamperfecto. S. cū ego fuiſſem. tu fuiſſes. ille fuiſſet. Pluraliter cum nos fuiſſemus. vos fuiſſetis. illi fuiſſent. Futuro. S. cum ego fuero. tu fueris. ille fuerit. Pluraliter cum nos fuerimus. vos fueritis. illi fuerint.

I nfiniuo modo tempore præſenti, & præterito im perfecto eſſe. præterito perfecto & pluſquamper fecto fuiſſe. Futuro caret, ſed pro eo vtimur fore, & futurum eſſe. Gerundiis, & ſupinis caret.

Quot participia aſſignantur huic verbo? duo. alterũ præſentis, & præteriti imperfecti temporis in ns. quod eſt ens. i. qui eſt, vel qui erat, alterum futuri in rus, quod eſt futurus, ideſt qui erit.

E ns vnde formatur? à prima perſona præteriti imperfecti indicatiui modi. quomodo? eram ram in ns. fit ens. Futurus vnde formatur? à futuro antiquo ſupino, adiectione rus. & vt ſum declinabis proſum. præſum. adſum. abſum. obſum. interſum. deſum, & cætera, quæ à ſum componuntur, præter poſſum, quod facit præteritum potui. A præſum præſens, & ab abſum abſens ſunt participia. cætera inſtantis participia non habent.

A dſum quomodo flectitur?

I Ndicatiuo modo, tempore præſenti. Sin. adſum ades adeſt. P. adſumus adeſtis adſunt. præterito imperfecto. S. aderam aderas aderat. Pluraliter aderamus aderatis aderant. præterito perfecto. S. affui affuiſti affuit. Pluraliter affuimus affuiſtis affuerunt, vel affuere. præterito pluſquamperfecto. S. affueram affueras affuerat. P. affueramus affueratis affuerãt. Futuro. Sin. adero aderis aderit. P. aderimus aderitis aderunt.

I mperatiuo modo, tempore præſenti, ad ſecundã, & tertiam perſonam. S. adſis, vel ades adſit. Plu. adeſte adſint. Futuro. Singlãriter adeſto tu. adeſto ille. Plura. adeſtote adſint. Adſimus hortandi eſt.

O ptatiuo modo, tẽpore præſenti, & præterito imperfecto. S. vtinam adeſſem adeſſes adeſſet. P. vtinam adeſſemus adeſſetis adeſſent. præterito per

fecto, & pluſquamperfecto. S. vtinam affuiſſem affuiſſes affuiſſet. P. vtinam affuiſſemus affuiſſetis affuiſſent. Futuro. Singulariter vtinam adſim adſis adſit. Pluraliter vtinam adſimus adſitis adſint.

Subiunctiuo modo tempore præſenti. S. cũ adſim adſis adſit. Pluraliter cum adſimus adſitis adſint. præterito imperfecto. S. cũ adeſſem adeſſes adeſſet. P. cũ adeſſemus adeſſetis adeſſent. præterito pfecto. S. cum affuerim affueris affuerit. Pluraliter cũ affuerimus affueritis affuerint. præterito pluſq̃ perfecto. Singulariter cum affuiſſem affuiſſes affuiſſet. Pluraliter cum affuiſſemus affuiſſetis affuiſſent. Futuro. S. cum affuero affueris affuerit. Pluraliter cum affuerimus affueritis affuerint.

Infinitiuo modo tempore præſenti, & præterito imperfecto, adeſſe. præterito perfecto, & pluſq̃perfecto affuiſſe. Futuro caret, ſed pro eo vtimur affore, & affuturum eſſe. Gerundiis, & ſupinis caret. habet vnum participium affuturus.

Poſſum quomodo flectitur?

Indicatiuo modo tempore præſenti. Sin. poſſum potes poteſt. Plu. poſſumus poteſtis poſſunt. Imperfecto. S. poterã poteras poterat. P. poteramus poteratis poterant. perfecto. S. potui potuiſti potuit. P. potuimus potuiſtis potuerunt, vel potuere. pluſquamperfecto. S. potueram potueras potuerat. P. potueramus potueratis. potuerãt. Futuro. Singulariter potero poteris poterit. Plura. poterim⁹ poteritis poterunt.

Imperatiuo modo tempore præſenti. Singulariter. poſſis poſſit. P. poteſte poſſint. Futuro. Singulariter poteſto poteſto. Pluraliter poteſtote poſſunto. Poſſumus hortandi eſt, non imperandi.

Optatiuo modo tẽpore præſenti, & præterito im-

perfecto. S. vtinam poſſem poſſes poſſet. P. vtinã
poſſemus poſſetis poſſent. præterito perfecto, &
pluſquamperfecto. S. vtinam potuiſſem potuiſſes
potuiſſet. P. vtinam potuiſſemus potuiſſetis potu
iſſent. Futuro. S. vtinam poſſim poſſis poſſit. Plu
raliter vtinam poſſimus poſſitis poſſint.

Subiũctiuo modo tempore præſenti. Singulariter
cum poſſim poſſis poſſit. P. cũ poſſimus poſſitis
poſſint. Imperfecto. S. cũ poſſem poſſes poſſet.
P. cum poſſemus poſſetis poſſent. perfecto. S. cũ
potuerim potueris potuerit. P. cum potuerimꝰ po
tueritis potuerint. pluſquampfecto. Singulariter
cum potuiſſem potuiſſes potuiſſet. Pluraliter cum
potuiſſemꝰ. potuiſſetis. potuiſſent. Futuro. Singu
lariter cum potuero. potueris. potuerit. Pluraliter
cum potuerimus. potueritis. potuerint.

Infinitiuo modo, tempore præſenti, & imperfecto
poſſe. perfecto & pluſquamperfecto potuiſſe, ſi-
ne futuro, & cæteris. potens melius eſt nomen.

Volo. vis. vult. quomodo flectitur?

INdicatiuo modo, tẽpore præſenti. S. ego
volo. tu vis. ille vult. P. nos volumus. vos
vultis. illi volũt. Præterito imperfecto. S.
ego volebam. tu volebas. ille volebat. P. nos vo-
lebamus. vos volebatis. illi volebant. pterito per-
fecto. S. ego volui. tu voluiſti. ille voluit. Plu. nos
voluimus. vos voluiſtis. illi voluerunt, vel volue-
re. pluſquamperfecto. S. ego volueram. tu volue
ras ille voluerat. P. nos volueramus. vos voluera-
tis. illi voluerant. Futuro. S. ego volã. tu voles. ille
volet. P. nos volemus. vos voletis. illi volent.

Imperatiuo modo, tpẽore præſenti ad ſecundã, &
tertiam perſonam. S. velis tu. velit ille. P. velitis
vos. velint illi. Futuro. Sing. velito tu. velito. ille.
Plu. velitote

Plu.velitote vos.velint illi.velim⁹nos hortãdi ẽ.

O ptatiuo modo,tẽpore præſenti,& præterito imperfecto.S.vtinam ego vellem.tu velles.ille vellet.P.vtinã nos vellemus.vos velletis.illi vellent. Præterito perfecto,& pluſquamperfecto.S.vtinam ego voluiſſem.tu voluiſſes.ille voluiſſet.P. vtinã nos voluiſſem⁹.vos voluiſſetis.illi voluiſſet. Futuro.S.vtinam ego velim.tu velis.ille velit.P. vtinam nos velimus.vos velitis.illi velint.

S ubiunctiuo modo tempore præſenti.Sin.cũ ego velim.tu velis.ille velit.P.cum nos velimus. vos velitis.illi velint.præterito imperfecto.S.cũ ego vellem.tu velles.ille vellet.P.cum nos vellemus. vos velletis.illi vellent.præterito perfecto.Si.cũ ego voluerim.tu volueris.ille voluerit.P.cũ nos voluerimus.vos volueritis.illi voluerint. præterito pluſquamperfecto.S.cũ ego voluiſſem. tu voluiſſes.ille voluiſſet.Pluraliter cum nos voluiſſemus.vos voluiſſetis.illi voluiſſent.Futuro.Singu. cum ego voluero.tu volueris.ille voluerit. Pl.cũ nos voluerimus.vos volueritis.illi voluerint.

I nfinitiuo modo tempore præſenti, & præterito imperfecto,velle.præterito perfecto,& pluſquã perfecto voluiſſe.ſine futuro.

Quot participia trahuntur ab hoc verbo neutro? vnum.volens.

V olens vnde formatur? à prima perſona præteriti imperfecti indicatiui modi.quomodo? volebam, bam in ns fit volens.

Malo mauis quomodo flectitur?

I Ndicatiuo modo tẽpore præſenti.Sin. Malo.mauis.mauult.P.malumus.mauultis.malũt.Imp̄fecto.S.malebã.malebas.malebat.P.malebam⁹.malebatis malebãt.

perfecto. S.malui.maluiſti.maluit.Pl. maluimus. maluiſtis.maluerūt,vel maluere.pluſquamperfecto.S.maluerā.malueras.maluerat.Plu. malueramus.malueratis.maluerāt. Futuro.S.magis volā voles.volet. P.magis volemus.voletis. volent.

Imperatiuo modo tempore præſenti,ad ſecundā, & tertiam perſonam.S.malis tu.malit ille. P.malitis vos.malint illi. Futuro.S.malito tu.malito ille. P.malitote vos.malint illi. malimꝰ nos hortādi ē.

Optatiuo modo tempore præſenti,& præterito iperfecto.S.vtinam mallem.malles.mallet.P.vtinam mallemus malletis.mallent.Præterito perfecto,& pluſquamperfecto.S.vtinā maluiſſem. maluiſſes.maluiſſet.P.vtinam maluiſſemus. maluiſſetis.maluiſſent.Futuro.Singulariter vtinā. malim. malis.malit.P.vtinam malimus.malitis.malint.

Subiunctiuo modo tempore præſenti.Sin. cū malim.malis.malit.P.cum malimus.malitis.malint, præterito imperfecto.S.cū mallem.malles.mallet.P.cum mallemus.malletis.mallent,præterito perfecto.S.cum maluerim.malueris. maluerit.P. cum maluerimus.malueritis.maluerint.præterito pluſquamperfecto.Singu.cum maluiſſem. maluiſſes.maluiſſet.P.cum maluiſſemus.maluiſſetis.maluiſſent.Futuro.Sin.cū maluero.malueris.maluerit.Plu.cum maluerimus.malueritis.maluerint.

Infinitiuo modo tpe præſenti,& impfecto malle. pfecto & pluſquāpfecto,maluiſſe.cæteris caret.

Nolo quomodo flectitur?

Indicatiuo modo tēpore præſenti.S.nolo.non vis.non vult.P.nolumus.nō vultis.nolunt.imperfecto nolebam.perfecto nolui.pluſquamperfecto nolueram. Futuro non volam & nolam.M.T.lib ii.epiſtolarum, ſin me

id facere noles, te mihi æquum præbere debe-bis. Aul. Gel. lib. xii. cap. ii. hoc qui nolet diutius apud ſe quærere.

I mperatiuo. S. noli. nolit. Pluraliter nolite. nolint. Futuro nolito tu. nolito ille. Plu. nolitote. nolint. nolimus hortandi eſt.

O ptatiuo modo tempore præſenti, & imperfecto. S. vtinam nollem. perfecto & pluſquāperfecto, vtinam noluiſſem. Futuro vtinam nolim.

S ubiunctiuo modo tempore præſenti. S. cum no-lim. Impfecto cū nollē. pfecto cū noluerim. pluſ-quāperfecto cū noluiſſem. Futuro cum noluero.

I nfinitiuo modo tempore præſenti, & imperfecto nolle, perfecto & pluſquamperfecto noluiſſe, ſi-ne futuro, cum vno participio nolens.

Fero quomodo declinatur?

I Ndicatiuo modo tēpore præſenti. S. ego fero. tu fers. ille fert. Pl. nos ferimus. vos fertis. illi ferūt. pterito imperfecto. S. ego ferebam. tu ferebas. ille ferebat. P. nos ferebam⁹. vos ferebatis. illi ferebant. pterito perfecto. S. ego tuli. tu tuliſti. ille tulit. P. nos tulimus. vos tuliſtis. illi tulerūt, vel tulere. pterito pluſq̄perfecto. Sin. ego tulerā. tu tuleras. ille tulerat. P. nos tuleram⁹. vos tuleratis. illi tulerāt. Futuro. S. ego ferā. tu fe-res. ille feret. P. nos ferem⁹ vos feretis. illi ferēt.

I mperatiuo modo tempore præſenti ad ſecundā, & tertiam perſonā. S. fer. tu. ferat ille. P. ferte vos. ferant illi. Futuro. S. ferto tu. ferto ille. Plu. fertote vos. ferunto illi. feramus nos hortandi eſt.

O ptatiuo modo tēpore præſenti, & præterito im-perfecto. S. vtinā ego ferrem. tu ferres. ille ferret. P. vtinā nos ferremus. vos ferretis illi ferrent. præ-terito perfecto, & pluſquāperfecto. S. vtinā ego

tuliſſem.tu tuliſſes.ille tuliſſet.P.vtinam.nos tuliſ
ſemus.vos tuliſſetis.illi tuliſſent. Futuro. Singula-
riter vtinam ego feram.tu feras.ille ferat. Plurali-
ter vtinam nos feramus. vos feratis.illi ferant.

Subiunctiuo modo tempore præſenti. Sin.cū ego
feram.tu feras.ille ferat.P.cum nos feramus.vos
feratis.illi ferant.præterito imperfecto.S.cū ego
ferrem.tu ferres.ille ferret.P.cum nos ferremus.
vos ferretis.illi ferrent. præterito perfecto.S. cū
ego tulerim.tu tuleris.ille tulerit.P.cum nos tule
rimus.vos tuleritis.illi tulerint.præterito pluſquā
perfecto.S.cum ego tuliſſem.tu tuliſſes. ille tuliſ-
ſet.P.cū nos tuliſſemus.vos tuliſſetis.illi tuliſſent.
Futuro. Sing.cū ego tulero.tu tuleris.ille tulerit.
Plu.cū nos tulerimus. vos tuleritis.illi tulerint.

Infinitiuo modo tempore præſenti,& præterito I-
perfecto ferre.præterito perfecto,& pluſquam-
perfecto tuliſſe,futuro latum ire,vel laturum eē.
Gerundia,vel participialia nomina,ferendi feren-
do ferendum.Supina,latum latu.

Quot participia trahūtur ab hoc verbo actiuo?duo.
quæ,ferens,& laturus.Ferens vnde formatur? à
prima perſona præteriti imperfecti indicatiui mo
di.quomodo?ferebam bam in ns,fit ferens. Latu
rus vnde formatur?ab vltimo ſupino.quomodo?
latum latu,addita rus fit laturus.

Feror quomodo declinatur?

Indicatiuo modo tēpore p̄ſenti.S.ego
feror.tu ferris vl' ferre.ille ferť.P.nos.
ferimur.vos ferimini.illi feruņť.p̄terito
imperfecto.Sin.ego ferebar.tu ferebaris vel fere
bare.ille ferebatur.P.nos ferebamur. vos fereba-
mini.illi ferebantur præterito perfecto in maſculi
no genere.S.ego latus ſum vel fui.tu latus es vel

fuiſti.ille latus eſt vl'fuit.P.nos lati ſumus vel fui-
mus.vos lati eſtis vel fuiſtis.illi lati ſunt,fuerũt vel
fuere.in fœminino.S.ego lata ſum vel fui.in neu
tro.Sin.ego latum ſum vel fui.præterito pluſquã
perfecto.S.ego latus eram vel fuerã.tu latus eras
vel fueras.ille latus erat vel fuerat. Pluraliter nos
lati eramus vel fueramus.vos lati eratis vel fuera-
tis.illi lati erant vel fuerant. Futuro . Singulariter
ego ferar.tu fereris.vel ferere.ille feretur. Plurali
ter nos feremur.vos feremini.illi ferentur.

Imperatiuo modo tempore præſenti,ad ſecundã,
& tertiam perſonam.Singulariter ferre tu.feratur
ille.Plu.ferimini vos.ferantur illi.Futuro. Singu.
fertor tu.fertor ille.Pl.feriminor vos.feruntor il-
li.Feramur nos hortandi eſt,non imperandi.

Optatiuo modo tẽpore præſenti,& præterito im-
perfecto.S.vtinam ego ferrer.tu ferreris vel ferre
re.ille ferretur.Plu.vtinam nos ferremur.vos fer-
remini.illi ferrentur.præterito perfecto & pluſq̃-
perfecto.S.vtinam ego latus eſſem vel fuiſſem.tu
latus eſſes vel fuiſſes.ille latus eſſet vel fuiſſet.Pl.
vtinam nos lati eſſemus vl'fuiſſemus.vos lati eſſe-
tis vel fuiſſetis.illi lati eſſent vel fuiſſent. Futuro.
S.vtinã ego ferar.tu feraris vel ferare.ille feratur.
Pl.vtinã nos feramur.vos feramini.illi ferantur.

Subiunctiuo modo tempore præſenti.S.cum ego
ferar.tu feraris vel ferare.ille feratur.Pl.cum nos
feramur.vos feramini.illi ferantur.præterito im-
perfecto.S.cum ego ferrer.tu ferreris vel ferrere.
ille ferretur.P.cum nos ferremur.vos ferremini.
illi ferrentur.præterito perfecto.S.cum ego latus
ſim vel fuerim.tu lat'ſis vel fuẽris.ille latus ſit vel
fuerit.P.cum nos lati ſimus vel fuerimus.vos lati
ſitis vel fueritis.illi lati ſint vel fuerint. Præterito

pluſquamperfecto. S. cũ ego latus eſſem vel fuiſſem, tu latus eſſes vel fuiſſes. Ille latus eſſet vel fuiſſet. P. cum nos lati eſſemus vel fuiſſemus. vos lati eſſetis, vel fuiſſetis. illi lati eſſent vel fuiſſent. Futuro. S. cum ego latus ero vel fuero. tu latus eris vel fueris. ille latus erit vel fuerit. Pluraliter cum nos lati erimus vel fuerimus. vos lati eritis vel fueritis. illi lati erunt vel fuerint.

Infinitiuo modo tẽpore præſenti, & præterito imperfecto ferri. præterito perfecto & pluſquamperfecto latum eſſe vel fuiſſe. Futuro latum iri.

Quot participia trahuntur ab hoc verbo paſſiuo? duo. quæ? alterum præteriti perfecti & pluſquam perfecti in tus, quod eſt latus, ideſt qui latus eſt vel fuit, & qui latus erat vel fuerat, alterum futuri in dus, quod eſt ferendus, ideſt qui feretur.

Latus vnde formatur? ab vltimo ſupino. quomodo? latum, latu. addita s fit latus.

Ferendus vnde formatur? à genitiuo ſui præſentis participii. quõ? ferẽs ferẽtis, tis in dus, fit ferẽdus.

Fertur imperſonale quomodo declinatur?

Indicatiuo modo tempore præſenti. fertur. præterito imperfecto ferebatur. præterito pfecto, latũ eſt, vel fuit. præterito pluſquãperfecto, latũ erat, vel fuerat. Futuro feretur.

Imperatiuo modo tpe pñti. feratur. Futuro fertor.

Optatiuo modo tempore præſenti, & præterito imperfecto, vtinam ferretur. præterito perfecto, & pluſquamperfecto, vtinam latum eſſet, vel fuiſſet. Futuro vtinam feratur.

Subiunctiuo modo tempore præſenti, cum feratur. præterito imperfecto, cũ ferretur. præterito perfecto, cũ latũ ſit, vel fuerit. ptõ pluſquãpfecto, cũ latũ eſſet, vel fuiſſet. Futuro cũ latũ erit, vel fuerit.

I nfinitiuo modo tēpore præſenti,& præterito im perfecto,ferri.præterito perfecto,& pluſquāper fecto latum eſſe, vel fuiſſe. Futuro latum iri.

Edo anomalum quomodo flectitur?

I Ndicatiuo modo tempore præſenti. Sin. ego edo. tu es. ille eſt. P. nos edimus, vos editis. illi edunt. præterito imperfecto. S. ego edebam. tu edebas. ille edebat. Plu. nos edebamus. vos edebatis illi edebant. præterito perfecto. Singu. ego edi. tu ediſti. ille edit. Plurali. nos edimus. uos ediſtis. illi ederunt, uel edere. præterito pluſquāperfecto. Sin. ego ederam. tu ederas. ille ederat. P. nos ederamus. uos ederatis. illi ederant. Futuro. Sin. ego edam. tu edes. ille edet. Pluraliter nos edemus. uos edetis. illi edent.

I mperatiuo modo tempore præſenti ad ſecūdam, & tertiam perſonam. Sin. es tu. edat ille. Plu. eſte uos. edant illi. Futuro. S. eſto tu. eſto ille. P. eſtote uos. edunto illi. edamus nos hortandi eſt.

O ptatiuo modo tempore præſenti,& præterito iperfecto. Singu. utinam ego eſſem. tu eſſes. ille eſſet. Plu. utinam nos eſſemus. uos eſſetis illi eēnt. præterito perfecto,& pluſquamperfecto. Sin. utinam ego ediſſem. tu ediſſes. ille ediſſet. P. utinam nos ediſſemus. uos ediſſetis. illi ediſſent. Futuro. Singulariter utinam ego edam. tu edas. ille edat. Plu. utinam nos edamus. uos edatis. illi edant.

S ubiunctiuo modo tempore præſenti. S. cum ego edam. tu edas. ille edat. Plu. cum nos edamus. vos edatis. illi edant. præterito imperfecto. S. cū ego eſſem. tu eſſes. ille eſſet. Pl. cum nos eſſemus. uos eſſetis. illi eēnt. præterito perfecto. Sin. cum ego ederim tu ederis. ille ederit. Pl. cū nos ederimus. uos ederitis. illi ederint. Præterito pluſquāperfe-

ƈo. Sin. cũ ego ediſſem. tu ediſſes. ille ediſſet. Pl. cum nos ediſſemus. vos ediſſetis. illi ediſſen t. Futuro. Singu. cum ego edero. tu ederis. ille ederit. Plura. cũ nos ederimus. vos ederitis. illi ederint.

Infinitiuo modo tempore præſenti, & præterito imperfecto eſſe. præterito perfecto, & pluſquam perfecto ediſſe. Futuro eſum ire, vel eſurum eſſe. Gerundia, vel participialia nomina edendi. edendo. edendum. Supina eſum eſu.

Quot participia naſcũť ab hoc verbo actiuo? duo. alteꝝ præſentis & præteriti imperfecti temporis in ns. quod eſt edens, ideſt, qui eſt, vel edebat. Alterum futuri in rus? quod eſt eſurus. i. qui edet.

Edens vnde formatur? à prima pſona præteriti imperfecti idicatiui modi. quomodo? edebam bam in ns fit edens. Eſurus vnde formatur? ab vltimo ſupino. quomodo? Eſum eſu addita rus fit eſurus.

Quod autem edo es eſt. poſſimus dicere. Virgi. Eſt mollis flamma medullas. Valerius de Diogene. idem Syracuſis cum holera ei lauanti Ariſtippus dixiſſet, ſi Dionyſio adulari velles, iſta non eſſes. immo inquit, ſi tu iſta eſſe velles, Dionyſio non adulareris. Item quod à doctis dicitur. Eſſe decet, viuas, viuere non vt edas.

Edo recte, & antique quomodo flectitur?

Indicatiuo modo tempore præſenti. Sin. edo edis edit. P. edimus editis edunt. Imperfecto edebam. perfecto edi. pluſquam perfecto ederam. Futuro edam. imperatiuo ede. edat. Edite. edant. Futuro edito tu. edito ille.

Optatiuo modo tempore præſenti, & imperfecto. Singulariter vtinam ederem. perfecto & pluſquã perfecto ediſſem. Futuro edam.

Subiunctiuo modo tempore præſenti cum edam.

Imperfecto cum ederem.perfecto cum ederim. pluſquamperfecto cũ ediſſem.Futuro cũ edero.
Infinitiuo modo tempore præſenti edere. præteri to perfecto,& pluſquamperfecto ediſſe. Futuro eſum ire,vel eſurum eſſe.
Gerundia edendi edendo edendum. Supina eſum eſu.participia,edens,& eſurus.
Quod edo edis dixerint antiqſſimi,Næuius, vt re fert Priſcianus,Ipſe aſtat,qũ edit. Plautus, Qui pedit cibũ.Lucili⁹,Qui edit ſe,hic comedit me.
Edo habet'ne paſſiuum?maxime.nam Voro. De uoro.Edo.Comedo paſſiuum habere reperiunt apud doctos.Plynius lib.xx.cap.ix.& in Aegy pto propter amaritudinem non eſtur.Diomedes ſic inquit.paſſiui imperfecto edebar. Ouidius. Deuorer ante precor ſubito telluris hiatu.& hoc quia poſſunt facere tranſitionem ad aliquod ratio nale animal,vt lupi deuorabunt te. Virg. Nec te tantus edat tacitam dolor. Ennius.
Vulturis in ſyluis miſerum mandebat homonem.
Heu quàm crudeli condebat membra ſepulchro.
Edor etſi in tertiis tantum perſonis nunc inflecta mus,vt eſtur vel editur & eduntur,ſicut aratur & arantur.bibitur & bibuntur,quomodo flectitur?
INdicatiuo modo tẽpore præſenti.S. ego edor.tu ederis vel edere.ille eſtur,vl' editur.P.nos edimur.vos edimini.illi edũť. præterito imperfecto.S.ego edebar.tu edebaris, vel edebare.ille edebatur.Pl.nos edebamur.vos edebamini.illi edebãtur.præterito perfecto.Sin. ego eſus ſum,vel fui.tu eſus es,vel fuiſti.ille eſus eſt,vel fuit.Plu.nos eſi ſumus,vel fuimus. vos eſi eſtis,vel fuiſtis.illi eſi ſunt fuerunt,vel fuere.præ terito pluſquãperfecto.S.ego eſus eram,vel fue

ram. tu eſus eras, vel fueras. ille eſus erat, vel fue-
rat. P. nos eſi eramus, vel fueramus. vos eſi eratis,
vel fueratis. illi eſi erant, vel fuerant. Futuro. Sin.
ego edar. tu ederis vel edere. ille edetur. Plurali-
ter nos edemur. vos edemini. illi edentur.

Imperatiuo modo tempore præſenti, ad ſecundã,
& tertiam perſonam edere tu. edatur ille. Plu. edi
mini vos. edantur illi. Futuro. Singu. editor tu. edi
tor ille. Plu. ediminor vos. eduntor illi. Edamur
nos hortandi eſt, non imperandi.

Optatiuo modo tẽpore præſenti, & præterito im
perfecto. S. vtinã ego ederer. tu edereris, vel ede
rere. ille ederetur. Pl. vtinam nos ederemur. vos
ederemini. illi ederentur. Præterito perfecto. &
pluſquamperfecto. S. vtinam ego eſus eſſem, vel
fuiſſem. tu eſus eſſes, vel fuiſſes. ille eſus eſſet, vel
fuiſſet. P. vtinã nos eſi eſſemus, vel fuiſſemus. vos
eſi eſſetis, vel fuiſſetis. illi eſi eẽnt, vel fuiſſent. Fu-
turo. S. vtinã ego edar. tu edaris, vel edar̃. ille eda
tur. Pl. vtinã nos edamur. vos edamini. illi edanť.

Subiunctiuo modo tempore præſenti. Sin. cũ ego
edar. tu edaris, vľ edare. ille edatur. Plu. cum nos
edamur. vos edamini. illi edãtur. præterito imper
fecto. S. cum ego ederer. tu edereris, vel ederere
ille ederetur. P. cum nos ederemur. vos ederemi
ni. illi ederentur. præterito perfecto. Sing. cũ ego
eſus ſim, vel fuerim. tu eſus ſis, vel fueris. ille eſus
ſit, vľ fuerit. P. cũ nos eſi ſimus, vel fuerimus. vos
eſi ſitis, vel fueritis. illi eſi ſint, vel fuerint. præteri
to pluſquampetfecto. S. cum ego eſus eſſem, vel
fuiſſem. tu eſus eſſes, vel fuiſſes. ille eſus eſſet, vel
fuiſſet. Pl. cum nos eſi eſſemus, vel fuiſſemus. vos
eſi eſſetis, vel fuiſſetis. illi eſi eẽnt, vel fuiſſent. Fu-
turo. Sin. cum ego eſus ero, vľ fuero. tu eſus eris,

vel fueris. ille eſus erit, vel fuerit. Pluraliter cum nos eſi erimus, vel fuerimus. vos eſi eritis, vel fueritis. illi eſi erunt, vel fuerint.

Infinitiuo modo tempore præſenti, & præterito imperfecto, edi. præterito perfecto, & plusquam perfecto, eſum eſſe, vel fuiſſe. Futuro eſum iri.

Participia eſus, & edendus. vnde comeſus & ambeſus magis, quàm comeſtus, licet vſi quidã fuerint.

Eſtur vel editur imperſonale quõ declinatur?

INdicatiuo modo tempore p̃ſenti, eſtur, vel editur. imperfecto edebatur. perfecto eſum eſt, vel fuit. plusquãperfecto, eſum erat, vel fuerat. Futuro edetur.

Imperatiuo mõ tpe p̃ñti, edatur. Futuro editor.

Optatiuo modo tempore præſenti, & præterito imperfecto, vtinam ederetur. præterito perfecto, & plusquamperfecto, vtinam eſum eſſet, vel fuiſſet. Futuro vtinam edatur.

Subiũctiuo modo tempore præſenti, cum edatur. imperfecto, cum ederet̃. perfecto, cum eſum ſit, vel fuerit. plusquamperfecto, cum eſum eſſet, vel fuiſſet. Futuro cum eſum erit, vel fuerit.

Infinitiuo modo tẽpore p̃ſenti, edi. pfecto, & pluſquãperfecto, eſum eſſe, vl' fuiſſe. Futuro eſum iri.

Dic paſſiuum ab aro, per tertias perſonas in vtroq; numero.

INdicatiuo modo tẽpore præſenti. S. aratur. P. arantur. imperfecto. Sin. arabatur. Plu. arabãtur. perfecto. Sin. aratus eſt, vel fuit. Plu. arati ſunt fuerũt, vel fuere. plusquãperfecto. Singu. aratus erat, vel fuerat. Plu. arati erãt, vel fuerant. Futuro. Sin. arabitur. Plu. arabuntur.

Imperatiuo modo, tempore præſenti. Singu. aret̃. Pluraliter arẽtur. Futuro. Sin. arator. Plu. arãtor.

O ptatiuo modo tẽpore præſenti,& præterito imperfecto. S.vtinam araretur. Plu.vtinam ararẽtur. præterito perfecto,& pluſquamperfecto.S.vtinã aratus eſſet,vel fuiſſet. Plu.vtinam arati eſſent,vel fuiſſent.Futuro.S. vtinã aretur. P.vtinam arentur.

S ubiunctiuo modo tempore præſenti.Sin.cũ aret. Pluraliter cum arentur.imperfecto.S.cum araret. Plu.cum ararentur.perfecto.S.cum aratus ſit,vel fuerit.Plu.cum arati ſint,vel fuerint. pluſquãperfecto.Sin.cum aratus eſſet,vel fuiſſet.Plu.cũ arati eſſent,vel fuiſſent.Futuro.Singu.cum aratus erit, vel fuerit. Pluraliter cum arati erunt, vel fuerint.

I nfinitiuo modo tempore præſenti, & præterito, imperfecto,arari.perfecto,& pluſquamperfecto, aratum eſſe,vel fuiſſe.Futuro aratum iri. Participia aratus, & arandus.

Eo quomodo flectitur?

I Ndicatiuo modo tẽpore præſenti. Sin. eo is it.Pl.imus itis eunt.p̃terito imperfecto.S.ibã ibas ibat.Pl. ibamus ibatis ibant.perfecto.S.iui iuiſti iuit.Pl.iuimus iuiſtis iuerunt,vel iuere.vel per cõciſionẽ.Sin.ii.iiſti iit. Pl. iimus iiſtis ierunt,vel iere.pluſquamperfecto.Singulariter.iuerã iueras iuerat.P.iueramus iueratis iuerãt.& p ſyncopen.S.ierã ieras ierat. P.ieram⁹tis ierãt.Futuro.S.ibo ibis ibit.P.ibim⁹ibitis ibũt.

I mperatiuo modo tempore præſenti, ad ſecundã. & tertiam perſonã. S.i eat.Pl.ite eant. Futuro.S. ito.ito.P.itote eunto.eamus hortandi eſt magis.

O ptatiuo modo tẽpore præſenti, & præterito imperfecto. S.vtinam irem ires iret. Pl. vtinã irem⁹ iretis irent.præterito perfecto,& pluſquamperfecto.S.vtinam iuiſſem iuiſſes iuiſſet. P.vtinam iuiſſemus iuiſſetis iuiſſent.Futuro.S.vtinam eam eas

eat. Plu. vtinam eamus eatis eant.

S ubiunctiuo modo tempore præſenti. Singulariter cum eam eas eat. Plu. cũ eamus eatis eant. I mperfecto. Sin. cum irem ires iret. P. cum iremus iretis irent. perfecto cum iuerim iueris iuerit. P. cum iuerimus iueritis iuerint. pluſquamperfecto. S. cũ iuiſſem iuiſſes iuiſſet. Plu. cum iuiſſemus iuiſſetis iuiſſent, vel per conciſionem iiſſem. Futuro. Singulariter cum iuero iueris iuerit. Pluraliter cum iuerimus iueritis iuerint. vel per conciſionem. iero.

I nfinitiuo modo tempore præſenti, & præterito Iperfecto ire. pfecto, & pluſquãperfecto iuiſſe, vel iiſſe per cõciſionẽ. Futuro itũ ire, vel iturum eſſe.

G erundia, eundi. eundo. eundum. Supina. itum itu. participia hic & hæc & hoc iens. huius euntis. & iturus itura iturum. Et ſic declinantur quæcunque ab eo is componuntur, præter veneo, quod facit in ſupino venum.

Itur imperſonale quomodo flectitur?

I Ndicatiuo modo tempore pſenti itur. præterito iperfecto, ibatur. præterito perfecto, itum eſt, vel fuit. pterito pluſquãperfecto, itum erat, vel fuerat. Futuro, ibitur.

I mperatiuo modo tẽpore pñti, eatur. Futuro, itor.

O ptatiuo modo, tpe pſenti, & ptõ imperfecto vtinam iretur. præterito perfecto, & pluſquamperfecto, vtinã itum eſſet, vel fuiſſet. Futuro vtinã eat.

S ubiunctiuo modo tempore præſenti, cum eatur. præterito imperfecto, cum iretur. præterito perfecto, cum itum ſit, vel fuerit. præterito pluſquam perfecto, cum itum eſſet, vel fuiſſet. Futuro cum itum erit, vel fuerit.

I nfinitiuo modo tẽpore præſenti, & præterito imperfecto iri. præterito perfecto, & pluſquamper-

fecto itum eſſe, vel fuiſſe. Futuro itum iri.

Redeo redis quomodo flectitur?

Indicatiuo. Redeo redis redit. Redimus rediris redeũt. Redibam redibas redibat. Redibamus, redibatis redibant. Rediui rediuiſti rediuit. Rediuimus rediuiſtis rediuerũt. vel rediuere. & per ſyncopen redii. rediueram rediueras rediuerat. Rediueramus rediueratis rediuerant. & redieram per conciſionem. Redibo redibis redibit. Redibimus redibitis redibunt.

Imperatiuo redi redeat. Redite. redeant. Redito tu. redito ille. Reditote redeunto. Redeamus hortandi eſt magis.

Optatiuo vtinã redirẽ. rediuiſsẽ & rediiſſem. redeã.

Subiunctiuo cum redeam. cum redirem. cum rediuerim. cum rediuiſſem. cum rediuero. & per ſyncopen redierim. rediiſſem. rediero.

Infinitiuo redire. rediuiſſe. & rediiſſe. Futuro reditum ire, vel rediturum eſſe. Gerundia redeundi redeundo redeundum. Supina reditum reditu. Participia rediens, & rediturus.

Veneo venis quomodo flectitur?

Indicatiuo, veneo. venis. venit. Venimus. venitis. veneunt. Venibam. nam veniebã eſt à venio. Veniui & venii. veniueram & venieram. venibo.

Impatiuo, veni, veneat. venite, veneãt. Venito tu. Vẽito ille. Vẽitote, veneũto. Veneam⁹ hortãdi ẽ.

Optatiuo, vtinã venirẽ. veniuiſsẽ, & vẽiiſsẽ. veneã.

Subiunctiuo cum veneam venirem veniuerim veniuiſſem veniuero.

Infinitiuo venire. veniuiſſe, & veniiſſe. venum ire. Participiũ veniẽs veneuntis eſſet p regulã, qđ nuſquã legi. nã à venu pticipiũ ne noiare qdẽ audeo.

Venio venis quõ flectitur?

Indicatiuo modo tempore præſenti. Sin. venio venis venit. Plura. venimus. venitis penultima longa. veniunt. Imperfecto. S. veniebam veniebas veniebat. Plu. veniebamus veniebatis veniebant. præterito perfecto. Singula. veni veniſti vẽit. P. venimus penultima correpta. veniſtis venerunt, vel venere. præterito pluſquã perfecto veneram. Futuro veniam.

Imperatiuo modo tempore præſenti ad ſecundã, & tertiam perſonam. Sin. veni veniat. Plu. venite veniant. Futuro. Singu. venito tu. venito ille. Plu. venitote veniunto. Veniamus hortandi eſt.

Optatiuo mõ tẽpore p̃ſenti, & præterito imperfecto, vtinam venirẽ. ptõ perfecto, & pluſquãperfecto vtinam veniſſem. Futuro vtinam veniam.

Subiunctiuo modo tempore præſenti cum veniã. Imperfecto cũ venirẽ. pfecto cũ venerim. pluſq̃ perfecto cum veniſſem. Futuro cum venero.

Infinitiuo modo tempore præſenti venire. præterito perfecto, & pluſquamperfecto veniſſe. Futuro ventum ire, vel venturum eſſe.

Gerundia veniendi veniendo veniendum. Supina ventum ventu. Participia veniens, & venturus.

Notandum inuenio, & conuenio & cætera, quæ à venio componuntur, producere penultimã primæ, & ſecundæ perſonæ pluralis idicatiui p̃ntis tẽporis. iuenimus, inuenitis. cõuenimus, cõuẽitis. præteriti vero corripere inuenimus. cõuenimus.

Venitur quomodo flectitur?

Indicatiuo venitur. veniebatur. ventum eſt, vel fuit. ventum erat, vel fuerat. veniatur. Imperatiuo veniatur tantum.

Optatiuo vtinã veniat̃. vẽtũ eſſet, vl'fuiſſet. veniat̃.

Subiūctiuo cū veniaſ. venireſ. vētum ſit, vel fuerit. vētum eſſet, vel fuiſſet. Ventum erit, vel fuerit.

Infinitiuo veniri. vētum eſſe, vel fuiſſe. vētum iri.

Gaudeo quomodo declinatur?

Indicatiuo modo tpe præſenti. S. gaudeo gaudes gaudet. P. gaudemus gaudetis gaudēt. præterito iperfecto. Sin. gaudebā gaudebas gaudebat. Plur. gaudebamus gaudebatis gaudebant. præterito perfecto. S. gauiſus ſum, vel fui. es, vel fuiſti. eſt vel fuit. P. gauiſi ſumus, vel fuimus. eſtis vel fuiſtis. ſunt fuerūt, vel fuere. præterito pluſquamperfecto. Sing. gauiſus eram, vel fueram. eras, vel fueras. erat, vel fuerat. Pl. gauiſi eramus, vel fueramꝰ. eratis, vel fueratis. erant, vel fuerant. Futuro. Sin. gaudebo gaudebis gaudebit. P. gaudebimus gaudebitis gaudebunt.

Imperatiuo modo, tempore præſenti, ad ſecundā, & tertiam perſonam. S. gaude. gaudeat. P. gaudete gaudeant. Futuro. S. gaudeto. gaudeto. Pl. gaudetote gaudento. gaudeamus hortandi eſt.

Optatiuo modo tempore præſenti, & præterito iperfecto. Singulariter vtinā gauderem gauderes gauderet. Pluraliter vtinam gauderemus gauderetis gauderent. præterito. perfecto, & pluſquam perfecto. S. vtinā gauiſus eſſem, vel fuiſſem. eſſes, vel fuiſſes. eſſet, vl'fuiſſet. P. vtinā gauiſi eſſemus, vel fuiſſemus. eſſetis, vel fuiſſetis. eſſent, vel fuiſſent. Futuro. Sin. vtinam gaudeam gaudeas gaudeat. P. vtinam gaudeamus gaudeatis gaudeant.

Subiunctiuo modo, tempore præſenti. S. cum gaudeam gaudeas gaudeat. Plu. cū gaudeamus gaudeatis gaudeant. præterito imperfecto. S. cū gauderem gauderes gauderet. Plu. cum gauderemus gauderetis gauderent. præterito perfecto. S. cum

gauiſus ſim, vel fuerim. ſis, vel fueris. ſit, vl'fuerit. Plu. cum gauiſi ſimus, vel fuerimus. ſitis, vel fueritis. ſint, vel fuerint. præterito pluſquamperfecto. Sin. cum gauiſus eſſem, vel fuiſſem. eſſes, vel fuiſſes. eſſet, vel fuiſſet. P. cum gauiſi eſſemus, vel fuiſſemus. eſſetis, vel fuiſſetis. eſſent, vel fuiſſent. Futuro. Sin. cum gauiſus ero, vel fuero. eris, vel fueris. erit, vel fuerit. P. cum gauiſi erimus, vel fuerimus. eritis, vel fueritis, erunt, vel fuerint.

I nfinitiuo modo tempore præſenti gaudere. præterito perfecto & pluſquamperfecto gauiſum eē, vel fuiſſe. Futuro gauiſum ire, vel gauiſurum eſſe.

G erundia, vel participialia nomina gaudendi. gaudendo. gaudendum. Supina gauiſum. gauiſu. Participia naſcuntur ab hoc verbo neutro paſſiuo, tria. gaudens. gauiſus. gauiſurus.

Fio quomodo flectitur?

I Ndicatiuo modo tempore præſenti. Sin. fio. fis. fit. Plu. fimus. fitis. fiunt. præterito imperfecto. Sin. fiebā. fiebas. fiebat. P. fiebamus. fiebatis. fiebant. præterito perfecto. S. factus ſum, vel fui. es, vel fuiſti. eſt, vel fuit. P. facti ſumus, vel fuimus. eſtis, vel fuiſtis. ſunt, fuerunt, vel fuere. præterito pluſquāperfecto. Sin. factus erā, vel fueram. eras, vel fueras. erat, vl' fuerat. P. facti eramus, vel fueramus. eratis, vel fueratis. erāt vel fuerāt. Futuro. S. fiā. fies. fiet. P. fiemus. fietis. fiēt.

I mperatiuo modo tēpore pſenti, ad ſecundā, & tertiam perſonam. S. fi. fiat. P. fite. fiāt. Futuro. S. fito tu. fito ille. Pl. fitote. fiunto. Fiamus hortandi eſt.

O ptatiuo modo tēpore præſenti, & præterito imperfecto. S. vtinam fierem. fieres. fieret. P. vtinam fieremus. fieretis. fierent. Præterito perfecto, & pluſquamperfecto. S. vtinā ego factus eſſem, vel

fuiſſem. tu factus eſſes, vel fuiſſes. ille factus eſſet, vel fuiſſet. Pluraliter vtinā facti eſſemus, vel fuiſſemus. eſſetis, vel fuiſſetis. eēnt, vel fuiſſent. Futuro. S. vtinā fiā. fias. fiat. P. vtinā fiamus. fiatis. fiant.

Subiunctiuo modo tempore præſenti. Singulariter cum fiam. fias. fiat. Plu. cū fiamus. fiatis. fiant. Præterito iperfecto. S. cū fierē. fieres. fieret. Pl. cū fieremus. fieretis. fierent. pterito pfecto. S. cū fact⁹ ſim, vel fuerim. ſis, vel fueris. ſit, vel fuerit. P. cum facti ſimus, vel fuerim⁹. ſitis, vel fueritis. ſint, vel fuerint. præterito pluſquamperfecto. Sing. cū factus eſſem, vel fuiſſem. eſſes, vel fuiſſes. eſſet, vel fuiſſet. Pluraliter cū facti eſſemus, vel fuiſſemus. eſſetis, vel fuiſſetis, eſſent, vel fuiſſent. Futuro. Singulariter cū factus ero, vel fuero. eris, vel fueris. erit, vel fuerit. Pluraliter cum facti erimus, vel fuerimus. eritis, vel fueritis. erunt, vel fuerint.

Infinitiuo modo tempore præſenti, & præterito imperfecto fieri. præterito perfecto, & pluſquam perfecto factum eſſe, vel fuiſſe. Futuro factū iri. Caret gerundiis. non enim legi apud doctos. fiendi. fiendo. fiendum. pro quibus faciendi. faciēdo. faciendum dicimus. Supina habet factum. factu, à facio. vnde factus participium. Item faciendus eſt à faciens. Fiendus non dicitur latine.

Memini quomodo declinatur?

Indicatiuo modo tēpore præſenti, & præterito perfecto. S. memini. meminiſti. meminit. P. meminimus. meminiſtis. meminerunt, vel meminere. præterito iperfecto, & pluſquamperfecto. S. memineram. memineras. meminerat. Plu. memineramus. memineratis. meminerant. Futuro caret. ſed eius loco dicimus. Sin. meminero. memineris. meminerit. Pluraliter memi-

nerimus.memineritis.meminerint.
I mperatiuo modo tempore inſtanti, & futuro ad ſecundas tantum perſonas in vtroq; numero. Si. memento tu. Pluraliter mementote vos.
M odo optandi, tempore inſtanti, & præterito im perfecto, perfecto & pluſquamperfecto. S. vtinã meminiſſē. meminiſſes. meminiſſet. Pl. vtinã meminiſſem⁹. meminiſſetis. meminiſſēt. Futu. caret.
S ubiunctiuo modo tempore inſtanti, & præterito perfecto. Sin. cum vel ſi vel quamuis. vel licet. vel quod. vel vt meminerim. memineris. meminerit. Plu. meminerim⁹. memineritis. meminerint. præterito imperfecto, & pluſq̃perfecto. Sin. cum, vel ſi meminiſſem. meminiſſes. meminiſſet. P. cũ, vl' ſi meminiſſemus. meminiſſetis. meminiſſēt. Futuro. S. cũ, vel ſi meminero. memineris. meminerit. Pl. cũ, vel ſi meminerimus. memineritis. meminerint.
I nfinitiuo modo tempore præſenti, impfecto. pfecto, & pluſquãperfecto meminiſſe. Cæteris caret. ſic iclinanẽ Odi. noui. cœpi p œ diphthõgũ. nã cepi ſine diphthõgo eſt ptéritũ à capio capis.
Oportet quomodo declinatur?
I Ndicatiuo modo tẽpore pſenti. oportet. impfecto oportebat. perfecto oportuit. Pluſq̃pfecto oportuerat. Futu. oportebit
I mperatiuo modo tẽpore præſenti, oporteat tm̃.
O ptatiuo modo, tẽpore præſenti, & præterito imperfecto vtinam oporteret. Præterito perfecto, & pluſquamperfecto vtinam oportuiſſet. Futuro vtinam oporteat.
S ubiunctiuo modo tempore præſenti cum oporteat. Præterito imperfecto, cum oporteret. Præterito perfecto cum oportuerit. Præterito pluſq̃perfecto, cum oportuiſſet. Futuro cũ oportuerit.

admodum apud græcos ἐπίῤῥημα. hoc enim perfi cit adiũctum verbis, quod adiectiua nõia ſubſtãti uis adiũcta. vt prudens homo, prudenter agit.
Quot accidũt aduerbio? tria ſpẽs. ſignĩatio, & figura.
Quot ſunt ſpecies aduerbiorum? duæ primitiua, vt ſæpe, clàm. deriuatiua, vt ſæpius, clanculum.
Quot ſunt ſignificationes aduerbiorum? multæ, q̃ hoc hexaſticho comprehenduntur.
Temporis atq; loci. quali. quanti. atq; negandi.
Da confirmandi. iurandi. da prohibendi.
Optandi. euentus. hortandi. daq; remiſſi.
Congrega & intenti. numeri. ſimili. dubitandi.
Et ſuper, atq; voca. monſtra. eli. dim. per. & inter.
Ordinis, & diſcre. ſimul his adiungito Compar.
Hoc eſt da temporis. loci. qualitatis. quantitatis. ne gandi. confirmandi. iurandi. prohibendi. optãdi. euentus. hortandi. remiſſiui. congregandi. intẽti ui. numeri. ſimilitudinis. dubitandi. ſuperlatiui. vo candi. monſtrandi. eligẽdi. diminutiui. perſonalis. interrogandi. ordinis. diſcretiui. comparandi.
Quot ſunt figuræ aduerbiorũ? tres. ſimplex, vt diu. compoſita, vt interdiu. quandiu. decompoſita, vt indocte. imprudenter.

Interrogationes de aduerbio.

Nunc quæ pars orationis eſt? aduerbium. quare? quia ſtat iuxta verbum, & ſemper nititur uerbo.
Nunc cuius ſpẽi? primitiuæ. q̃re? qa à nllo deriuaſ.
Clãculũ cuius ſpẽi? deriuatiuæ. vñ deriuaſ? à clam.
Nunc cuius ſignificationis? temporis. Da tem poris. hodie. heri. nunc. nuper. cras. perendie. pri die. poſtridie. nudius tertius. nudius quartus. ali quando. olim. tunc. quõdam. iam. ſemper. mane. veſperi. diu. noctu. modo, & dum.

H inc cuius ſignificationis? loci. Da loci. hic. iſtic. illic. huc. iſtuc. illuc. hac. iſtac. illac. hinc hiſtinc. illinc. ibi. vnde. itro. foras. intus foris.

B ene cuius ſignificationis? qualitatis. Da qualitatis. bene. male. docte. pulchre. fortiter. ſapienter.

M ultũ cuius ſignificationis? quantitatis. Da quantitatis. multum. parum. modicum. minimum. maxime. magnopere. ſatis.

N on cuius ſignificationis? negãdi. Da negandi. non. nihil. nec. neq;. haud. minime. nequaquam.

P rofecto cuius ſignificationis? confirmandi. Da confirmandi. profecto. quippe. nempe. videlicet. ſcilicet. quidni. certe. n æ.

A edepol cuius ſignificationis iurandi. Da iurandi. ædepol. Caſtor. Hercle. medius fidius.

N e cuius ſignĩationis? ꝓhibendi. Da ꝓhibẽdi. ne.

V tinam cuius ſignificationis? optandi. Da optandi. vtinam. oſi, o vtinam.

F orte cuius ſignificationis? Euentus. Da euentus forte. caſu. forte fortuna.

E ia cuius ſignificationis? hortandi. Da hortandi. eia. age. agite.

V ix cuius ſignificationis? remiſſiui. Da remiſſiui. vix. paulatim. ſenſim. pedetentim.

S imul cuius ſignificationis? congregandi. Da cõgregandi. ſimul. vnà. pariter.

V alde cuius ſignificationis? intentiui. Da intentiui. Valde. nimium. prorſus. penitus. omnino.

S emel cuius ſignificationis? numeri. Da numeri. ſemel. bis. ter. quater. quinquies. ſexies. ſepties. decies. quinquagies. octuagies. cẽties. millies. toties quoties & huiuſmodi.

Q uaſi cuius ſignĩatiõis? ſĩlĩtudinis. Da ſĩlĩtudinis. quaſi ceu. ſic. ſicut. ſicuti. velut. veluti. vt. vti. & ita.

Forſan cuius ſignationis? dubitãdi. Da dubitãdi. forã. forſitan. forſit. fortaſſis. fortaſſe. fors. forte.
Maxime cuius ſignationis? ſuperlatiui. Da ſuplatiui. maxime. minime. doctiſſime. ocyſſime.
Heus cui⁹ ſignatiõis? vocãdi. Da vocãdi. heus. o.
En cuius ſignificationis? demonſtrandi. Da demonſtrandi. en ecce.
Potius cuius ſignificationis? eligendi. Da eligendi. potius. immo.
Clanculum cuius ſignificationis? diminutiui. Da diminutiui. clanculum. belle.
Meatim cuius ſignificationis? perſonalis. Da perſonalis. meatim. tuatim. ſuatim. noſtrati. veſtrati.
Cur cuius ſignificationis? interrogãdi. Da interrogandi. cur. quare. nunquid. quin. quamobrem.
Deinde cuius ſignificationis? ordinandi. Da ordinandi. deinde. deinceps. dehinc. poſtea. obiter interim. interea. protinus, & præterea.
Seorſum cuius ſignificationis? diſcretiui. Da diſcretiui deorſum. ſeorſum. ſecreto. ſeparatim. ſigillatim. bifariam. omnifariã. & plurifariam.
Magis cui⁹ ſignatiõis? cõpatiui. Da cõparatiui. magis. minus. plus. validius. ocyus. celeri⁹, & tardi⁹.

DE PARTICIPIO.

Quid eſt participiũ? Pars orõnis dicta q partem capiat nominis, partemq; verbi. dicitur igitur participium, quaſi particapiũ.
Participio quot accidunt? ſex genus. caſus. tempus ſignificatio. numerus, & figura.
Quot ſunt genera participiorũ? quinq;. maſculinũ, vt amatus. fœmininum, vt amata. neutrũ, vt amatum. Commune duum generum, vt amantẽ. Cõ-

mune trium generum, vt amans.
Quot ſunt caſus participiorum? ſex. quot & nominum. nominatiuus. genitiuus. datiuus. accuſatiu⁹. vocatiuus, & ablatiuus.
Quot ſunt tempora participiorũ? quinq; præſens, & præteritum imperfectum ſimul, vt amãs. legẽs. Præteritũ perfectũ, & pluſquãperfectũ ſimul, vt amatus. lectus. Futuꝝ p ſe, vt amaturus. amandus.
Quot ſunt ſignificationes participiorum? quinq;. actiua, vt amans ab amo. Paſſiua, vt amatus ab amor. Neutralis, vt arans ab aro. Communis, vt largiens à largior. deponens, vt ſequens à ſequor.
Quot numeros habet participium? duos. ſingularẽ, vt amans, pluralem, vt amantes.
Quot ſunt figuræ participiorum? duæ ſimplex, vt amans. decompoſita, vt deamans.

Interrogationes de participio.

Amans quæ pars orationis eſt? participiũ. quare? qa partem capit nominis, partemq́; verbi. recipit enim à nomine genera, & caſus, à uerbo autem tempora, & ſignificationes, ab utroq; numerum & figuram.
Amatus cuius generis? maſculini. quare? quia eſt prima uox participii.
Amata? fœminini. quare? qa eſt ſecũda uox pticipii.
Amatũ? neutri. quare? quia eſt tertia uox participii.
Amans cuius generis? omnis uel communis trium generũ, quare? quia omnia participia in. ns. ſunt cõia trium generum, ut hic & hæc & hoc amans.
Amantem cuius generis? communis duum generũ. quare? quia præponuntur ei in declinatione duo articularia pronomina hunc & hanc.
Amantem cuius caſus? accuſatiui. quare? quia in eo caſu declinando reperitur.

A mans cuius temporis?præſentis,& præteriti iper feƈti. quare?quia omne participiũ deſinens,in ns, præſentis,& præteriti imperfeƈti temporis eſt. vt amans,ideſt qui amat,vel amabat.

A matus cuius temporis?præteriti perfeƈti,& pluſquãperfeƈti. quare?quia omne participiũ deſinés in tus vel in ſus,vel in xus,vel in uus,quod vnum eſt tantũ,ut mortuus,præteriti perfeƈti,& pluſq̃perfeƈti temporis eſt,ut amatus,ideſt quia amatº eſt,uel fuit.uel qui amatus erat,uel fuerat.

A maturus cuius tẽporis?futuri.quare? quia omne participium in rus futuri temporis eſt, ut amaturus,ideſt qui amabit.

A mandus cuius temporis?futuri.quare?quia omne participium in dus futuri temporis eſt, ut amandus,ideſt qui amabitur.

A mans cuius ſignificationis?aƈtiuæ.quare?quia ab aƈtiuo uerbo venit,quod eſt amo.

A matus cuius ſignificationis?paſſiuæ.quare?quia à paſſiuo uerbo uenit,quod eſt amor.

S eruiẽs cuius ſignificationis?neutralis.quare ? quia à uerbo neutro deriuatur,quod eſt ſeruio.

L argiens cuius ſignificationis? communis . quare? quia à cõmuni uerbo deducitur,quod eſt largior.

S equens cuius ſignificationis?deponentis . quare? quia à deponenti uerbo trahitur, qđ eſt ſequor.

A mans cuius numeri?ſingularis.quare?quia ſingulariter profertur.

A mantes cuius numeri?pluralis.quare? quia pluraliter profertur.

A mans cuius figuræ?ſimplicis.quare?quia ſimpliciter profertur.

D eamans cuius figuræ?decompoſitæ.quare ? quia à compoſito deriuatur,quod eſt deamo . Omne

enim, qđ deriuatur à cõpoſito, dicit decõpoſitũ.
Singulariter Nominatiuo hic & hæc & hoc amans. Genitiuo huius amantis. Datiuo huic amanti. Accuſatiuo hunc & hanc amantem. & hoc amans. Vocatiuo o amans. Ablatiuo ab hoc & ab hac & ab hoc amante vel amanti. Pluraliter nominatiuo hi & hæ amantes, & hæc amantia. Genitiuo hoꝶ & harum & horum amantium. & per conciſionẽ amantum. Datiuo his amantibus. Accuſatiuo hos & has amãteis. & hæc amantia. Vocatiuo o amãtes, & o amantia. Ablatiuo ab his amantibus.
Nominatiuo amaturus. amatura. amaturum. Genitiuo amaturi. amaturæ. amaturi. Datiuo amaturo. amaturæ. amaturo. Accuſatiuo amaturum. amaturã. amaturum. Vocatiuo o amature. o amatura. o amaturum. Ablatiuo ab amaturo. ab amatura. ab amaturo. Pluraliter nominatiuo amaturi. amaturæ amatura. Genitiuo amaturorum. amaturarum. amaturorum. Datiuo amaturis. Accuſatiuo amaturos. amaturas. amatura. Vocatiuo o amaturi. o amaturæ. o amatura. Ablatiuo ab amaturis.
Singulariter Nominatiuo amatus. amata. amatum. Genitiuo. amati. amatæ. amati. Datiuo amato. amatæ. amato. Accuſatiuo amatum. amatam. amatum. Vocatiuo o amate. o amata. o amatũ. Ablatiuo ab amato. ab amata. ab amato. Pluraliter nominatiuo amati. amatæ. amata. Genitiuo amatorũ. amatarum. amatorum. Datiuo amatis. Accuſatiuo amatos. amatas. amata. Vocatiuo o amati. o amatæ. o amata. Ablatiuo ab amatis.
Singulariter nominatiuo amandus. amanda. amandum. Genitiuo amandi. amandæ. amandi. Datiuo amando. amandæ. amando. A. amandum. amãdã amãdũ. Vo. amande, o amanda. o amandum. A.

ab amando. ab amanda. ab amando. Pl. nominatiuo amandi. amandæ. amanda. Geniti. amandorũ. amandarum. amandorum. Datiuo amandis. Ac. amãdos. amandas. amanda. Vocatiuo. o amandi. o amandæ. o amanda. Ablatiuo ab amandis.

DE PRAEPOSITIONE.

Quid eſt præpoſitio? pars orationis indeclinabilis, quæ præpoſita aliis partibus orationis, ſignificationem earũ aut mutat, vt æqu⁹, iniqu⁹, aut cõplet, vt facio. fero. pficio. pfero, aut minuit, vt rideo, ſurrideo. triſtis. ſubtriſtis.

Quare dicitur præpoſitio? quia præponiť tam per appoſitionem, vt eo ad philoſophos, ꝗ per compoſitionem, vt adeo. aliquando poſtponitur ornatus gratia, vt tecum. quicum. Romam verſus. Italiam vſq;. crurumtenus.

Præpoſitioni quot accidunt? vnum. qđ nam? caſus quot caſus? duo. q? Accuſatiuus, & Ablatiuus.

Quæ ſunt præpoſitiones accuſatiuæ, ideſt quæ ſeruiunt accuſatiuo caſui? Ad. apud. ante. aduerſus, vel aduerſum. cis. citra. circum. circa. contra. erga. extra. intra. infra. iuxta. ob. pone. per propè propter. ſecundum. poſt. trans. vltra. præter. ſupra. circiter. vſq;. ſecus penes. verſus. procul. pridie. poſtridie. dicimus enim ad templum. apud ignẽ. ante focum, ſi frigus erit. aduerſus, vel aduerſum inimicos. cis alpes. citra amnem Rubiconem. circũ muros. circa forum. cõtra Dalmatas. erga neceſſarios. extra vrbẽ. inter amicos. Intra oppidũ. Infra tectũ. iuxta fanũ. hãc ob rẽ. ponè tribunal. p medios hoſtes. ppe' mortẽ. ppter timorẽ, & ppter aquæ riuũ. ſecũdũ ſcripturas, & plena ſecũdũ flu-

mina poſt tergũ.trãs ripã.vltra Sauromatas. ꝑter officiũ.ſupra tectũ.circiter calẽdas ianuarias.vſq; oceanũ.ſecus te.penes arbitros.Sed ſecus te ſedi non dici, ſed ſecundum te, ait Caper. Aretium verſus.procul vrbem, vt iquit Curtius.pridie pa-rilia,& pridie illius diei. poſtridie calẽdas.& po-ſtridrie nonarum Decemb.

Quæ ſunt Ablatiuæ præpoſitiones, ideſt quæ ſeruiunt ablatiuo caſui?a.ab.abs.cum.coram.clam.de e.ex.pro.præ.palam.ſine.abſque.tenus. dicimus enim à templo.à.mari.ab Andria.abs quouis homine.cum exercitu.coram teſtibus.clam cuſtodibus.de foro.e iure.ex theatro,quod eſt aliud, ꝙ à theatro, vt ait Diomedes.pro clientibus.& pro tribunali.palam omnibus.ſine labore.abſq; iniuria.pubetenus.& crurumtenus.

Quæ ſunt præpoſitiones ambiguæ, ideſt tam ablatiuo, quàm accuſatiuo caſui ſeruientes?in.ſub. ſuper.& ſubter.Dicimus enim ſum in templo.eo ĩ templum.iaceo ſub antro.curro ſub antrũ. ſedeo ſuper aquis.cado ſuper aquas.dormio ſubter lodice.ingredior ſubter lodicem.

Quando ſeruiũt accuſatiuo?cum motũ ſignificãt, vt itur ĩ antiq̃ ſyluã. curro ſub tegmine fagi.

Quãdo ſeruiũt ablatiuo?qñ ſignificãt in loco, vt ſũ in templo.ſub porticu. recubo ſub tegmine fagi.

Quæ ſunt præpoſitiones, quæ non inueniunt niſi ĩ cõpoſitiõe?hæ.di.dis.re.ſe.am.con ut diduco. diſſicio.repono.ſeduco.amplector. cõgredior.

Interrogationes de præpoſitione.

D quæ pars orationis eſt?ꝓpoſitio. quare?quia præponitur aliis partibus orationis per appoſitionẽ, vel per cõpoſitionẽ.

Quando per appoſitionem?cum regit caſum, vt eo

ad templum. in hoſtem.

Quando per compoſitionem? cum componitur, vt adduco ex ad & duco. Alludo ex ad & ludo. Iniuſtus ex in, & iuſtus. ſubtriſtis, ex ſub, & triſtis. irrideo ex in & rideo.

Ad cui caſui ſeruit? accuſatiuo. quare? quia eſt accuſatiua præpoſitio.

Ad in hac oratione, Itur ad vrbem, quomodo præponitur? per appoſitioné. quare? qa regit caſum.

Ad in hac oratione, adducam tibi tuum Pamphilũ, quomodo præponitur? per compoſitionem. quare? quia ex ad, & duco componitur adduco.

A cui caſui ſeruit? ablatiuo. quare? quia. a. eſt ablatiua præpoſitio.

In cui caſui? vtriq;. quare? quia eſt tam accuſatiua, q̃ ablatiua præpoſitio.

DE CONIVNCTIONE.

Qvid eſt coniunctio? pars orationis indeclinabilis adnectens, ordinansq; ſententiam. Coniunctioni quot accidũt? tria. ſpecies. figura. & ordo.

Quot ſunt ſpecies, ſiue poteſtates cõiunctionis? hæ fere, quæ his verſibus annotantur.

Co. conq;, & ſubcon. diſ. ſubdiſ. adiuq;. Cauſal.
Approbat. aduerſa. diſtri. diſcreq;. du. diq;.
Abnegat. effecti. collecti. his adiice complet.

Hoc eſt copulatiua. continuatiua. ſubcontinuatiua. diſiunctiua. ſubdiſiunctiua. adiũctiua. cauſalis. approbatiua. aduerſatiua. diſtributiua. diſcretiua. dubitatiua. diminutiua. abnegatiua. effectiua. collectiua. completiua.

Quot ſunt figuræ cõiunctionis? duæ, ſimplex vt nã

ita.at.cōpoſita, vt nāque.itaq;.attamen.etenim.
Quot ſunt ordines coniunctionis? tres. præpoſiti-
uus.ſubiunctiuus, & communis.
Quæ ſunt coniūctiones præpoſitiui ordinis? ac.at.
aſt.atq;.aut.&.vł.nec.neq;.ſi.quin.quatenus.ſin.
ſeu.ſiue.ni.niſi.ſed.niſi poetice poſtponitur.
Quæ ſunt coniunctiones ſubiunctiui ordinis? que.
ve.ne. quidem. quoq;.autem. vero.
Quæ ex his ſunt ἐγκλιτικαί.i.encliticæ, hoc eſt incli
natiuæ? que.ve.ne.
Quare dicunt ἐγκλιτικαί? quia inclinant accentum p̄-
cedentis ſyllabæ ad ſe. vt que apud Virgilium.
Alcādrūq;. Aliumq;, Noemonaq;. Prytanimq;. ſicut
τε apud græcos. quod eſt que abſq; diphthongo.
Homerus.
Ἄλκανδρόν θ᾽, ἄλιόν τε, νοήμονά τε, πρύτανίν τε. Heſio.
Κλειώ τ᾽ εὐτέρπη τε, θάλειά τε, μελπομένη τε,
Τερψιχόρη τ᾽, ἐρατώ τε, πολύμνιά τ᾽, οὐρανίη τε,
Καλλιόπη θ᾽, ἥ δὲ προφερεστάτ᾽ ἐστὶν ἁπασάων. Hoc eſt.
Clioq;, Euterpeq;, Thaliaq;, Melpomeneq;,
Therpſicoreq;, Eratoq;, Polymniaq;, Vranieq;.
Calliope multo ante alias præſtantior omneis.
Et ue apud Horatium.
Ludere qui neſcit campeſtribus abſtinet armis,
Indoctusq; pilæ, diſci'ue, trochi'ue quieſcit.
Ne ſpiſſæ riſum tollant impune coronæ. & ne apud
Iuuenalem.
Semper ego auditor tantum? nunquam'ne reponā?
in his vbiq; ante que.ve.ne. eſt accentus acutus.
Quæ ſunt coniunctiones, quæ indifferenter & præ
poni & poſtponi poſſunt? Cæteræ ferè omnes,
præter ſupradictas, vt equidem.igitur.tamen. er-
go. quanquam, & huiuſmodi.
Interrogationes de coniunctione.

ET quæ pars eſt? coniunctio. quare? quia coniungit cæteras partes orationis.

Et cuius ſpeciei, ſiue poteſtatis? Copulatiuæ. quare? quia copulat tam ſenſum, quàm verba vt M. Tullius fuit & diſertus, & ſapiens.

Da copulatiuas. &. que. atq;. ac. quidem. quoq;. et. item. at. aſt. ſed autem. vero. Copulant enim cum confirmatione intellectum.

Si quando ει græcam ſignificat, cuius poteſtatis? Continuatiuæ. quare? quia demonſtrat ordinem cum conſequentia & continuatione rerum, vt ſi ſtertit, dormit, & ſi ambulat, mouetur.

Da continuatiuas ſi ſin. ſignificant enim ordinē præcedentis rei ad ſequentem, vt ſi febri vexatur, calet. ſed non conuertitur.

Quia cuius poteſtatis? Subcontinuatiuæ. quare? quia cauſam continuationis oſtendit conſequentē cū rerum eſſentia, vt quia ambulat, mouetur, & quādo ſol eſt ſuper terram, dies eſt.

Da ſubcontinuatiuas. quando. quoniam. quandoquidē. quia quatinus. & quatenus pro quoniam.

Aut cuius poteſtatis? diſiunctiuæ. quare? quia, quāuis voces cōiungat, ſenſum tamen diſiungit, & alteram quidem rem eſſe, alterā vero non eſſe ſignificat, vt aut eſt dies, aut eſt nox. vel eſt ſanus, vel eſt æger. & hoc eſt bene diſiunctum. quia ſi. vnū veꝛ eſt, alteꝛ falſum. nā aliter vitioſe qd diſiūgit.

Da diſiunctiuas. ve. vel. aut. ſiue. ſeu.

Vel pro etiam cuius poteſtatis? ſubdiſiunctiuæ. quare? quia quāuis voces diſiunctiuaꝝ habeat, vtrūq; tamē eſſe ſignificat, vel ſimul, vel diſcrete. ſimul, vt vel rex ſemper mihi maximas gratias agebat, ideſt etiā rex. Itē Alexander, ſiue Paris rapuit Helenā, ideſt Alexāder, qui & Paris dicit. & Mars,

ſiue Mauors. Gradiuus, vel Maſpiter pſul eſt bel lorũ. Diſcrete, vt tu tota die vel legis, vel ſcribis. ſignificat enim te & legere & ſcribere, ſed non ſimul vtrunq; agere, ſed aliis horis legere, aliis ſcribere. ſimiliter Remex, vel impellit remũ, vel attrahit. cũ ſimul penè vtrunq; fieri intelligo, ſed diſtinctè, alius eſt enim pellẽtis, alius attrahẽtis motus.

Da ſubiunctiuas ue. uel. aut. ſiue. ſeu. quando vtrũq; ſignificant.

Cum quando ἵνα græcam ſignificat, cuius ſpeciei? Adiunctiuæ. quare? quia adiungitur verbis ſubiũctiuis, vt cum eſſem Venetiis, non perperam me facturum exiſtimaui, ſi noſtras lucubrationes grãmaticas imprimendas curarem.

Da adiunctiuas. ſi, vt, cum, dum, quatenus. quando ἵνα græcam ſignificat, vt ſi dederis operam bonis literis, proficies breui. & vt profit tibi, facio. Item dum conderet vrbem. ideſt vt conderet.

Nam cuius ſpeciei? Cauſalis proprie. quare? quia adiuncta indicatiuo verbo ſignificat cauſam antecedentem, hoc eſt rem ex cauſa antecedente euenientem, vt doctus ſum, nam legi. & mouetur, ambulat enim.

Da cauſales proprie. nam. nanq;. enim.

Quid intereſt inter adiunctiuas & proprie cauſales? Cauſales cum affirmatione, adiunctiuæ cum dubitatione proferuntur. Sed & continuatiuæ, & ſubcontinuatiuæ, & adiunctiuæ. & effectiuæ iter cauſales ponuntur, quia per has cauſæ oſtenduntur & continuationis, vt ſi ambulat mouetur, & adiũctionis, vt ambulat, vt moueatur, & effectionis, vt mouetur, ambulat enim.

E quidem cuius ſpeciei? approbatiuæ. quare? quia approbat rem, ideſt affirmat, vt Equidem merui,

nec

nec deprecor.& ſiquid vſquam iuſtitiæ eſt. & Si-
qua eſt cœlo pietas.

D a approbatiuas.ſi.equidem.quidem.

T amen cuius ſpeciei?aduerſatiuæ.quare? quia ad-
uerſum conuenienti ſignificat,vt etſi te benefactu
rum dicis,tamen à malitia non diſcedis.

D a aduerſatiuas.tamē.quāquā.quamuis.& ſi.licet.
licebit.ſaltem.ſed ſaltem etiam diminutiua eſt.

V ero cuius poteſtatis?diſtributiuæ.quare?qa diuer
ſis diuerſa diſtribuit,vt ego lego,tu vero dormis.

D a diſtributiuas.at.aſt.vero.autem.ſed.

Q uàm cuius poteſtatis?diſcretiuæ,vl'electiuæ. qua
re?quia de duobus præpoſitis vnum eligere,& al
terum refutare oſtendit,vt diues volo eſſe, quàm
pauper.ideſt diues volo eſſe,& non pauper.Græ
ci ἢ dicūt.Homerus,βούλομ' ἐγὼ λαὸν σόον ἔμμεναι,
ἢ ἀπολέσθαι.hoc eſt,Volo ego ſaluum eſſe popu-
lum,quàm perire,ideſt,& non perire.

A n cuius poteſtatis?dubitatiuæ.quare?quia dubita-
tionem ſignificat,vt Eloquar,an ſileam?

D a dubitatiuas.an.ne.correpta,necne. Horatius in
poetica.

I ntererit multum Diuus'ne loquatur,an heros,
M aturus'ne ſenex,an adhuc florente iuuenta,
F eruidus,an matrona potens,an ſedula nutrix,
M ercator'ne vagus,cultor'ne virentis agelli,
C olchus,an aſſyrius,Thebis nutritus,an Argis.

T erentius in ſeipſum cruciante.Filium vnicum ado
leſcentem habeo,ah quid dixi habere me.Immo
habui Chreme,nunc habeam,necne icertus ſum.

S altem cuius poteſtatis? Diminutiuæ.quare? quia
diminutionem ſignificat,vt ſi non vis donare,ſal-
tem mutua.

D a diminutiuas.ſaltem.at.vel.aut.pro ſaltem, vt ſi

non re, at verbis adiuua. Virgilius in ſexto.

S i te nulla manet tantæ pietatis imago,
A t ramum hunc (aperit ramum, qui veſte latebat)
A gnoſcas. at pro ſaltem. Lucanus.
O felix ſi te vl'ſic tua Roma videret. pro ſaltem ſic.
E tſi non vis referre gratiam, aut agat. aut pro ſaltē.

A ν & κὲν cuius poteſtatis? (neceſſe eſt enim græcis vtamur, vbi noſtra deficiunt,) Abnegatiuæ. quare? quia verbis adiunctæ, aliquid poſſe fieri oſtendunt, ſed propter aliquam cauſam, ne fiat, impediri, vt ἐποίησ' ἀν, εἰ ἐδυνήθην hoc eſt feciſſem, ſi potuiſſem. &

H κεν γη θήσαι πρίαμος, πριάμοιό τε παῖδες.
A λλοι τε τρῶες, μέγα κεν κε χαροίατο θυμῷ
E ἰσφῶιν τάδε πάντα, πυθοίατο μαρναμένοιιν. hoc eſt.
G auderet Priamus certe, & priameia proles,
T roianiq; alii, foret & his ſumma voluptas,
O mnia ſi vos hæc pugnare, veniret ad aures.

D a abnegatiuas. nō habemus, ſed illarum loco ſubiunctiuis vtimur verbis, vt comeſſem, ſi haberem. feciſſem. ſi potuiſſem. curarem breui imprimēdos optimos quoq; libros, ſi quiſquā rex adiuuaret.

N am cuius poteſtatis? effectiuæ. quare? quia ſignificat effectum procedentem ex cauſa. vt legi, nam doctus ſum. ſed effectiuam eādem eſſe exiſtimo, quam proprie cauſalem diximus.

I gitur cuius poteſtatis? Collectiuæ, vel Rationalis vel Illatiuæ. quare? quia per Illationem colligit, quod ſupradictum eſt. hoc eſt ratione confirmat, vt. M. Tullius pro Ligario. Habes igitur quod eſt accuſatori maxime optandum, confitentem reū. vel infertur aliis præpoſitis, vt Catilinā ſolus Cicero domuit, ſolus igitur Cicero patriā ſeruauit.

D a collctiuas. Ergo. igitur. itaq; cum accentu in an-

tepenultima.

Vero in hac Oratione. Eneas vero & pius, & fortis fuit, cuius poteſtatis? Completiuæ. quare? qa nulla ſignificationis neceſſitate, ſed gratia ornatus ponitur.

Da completiuas, autem. vero. quidē. equidē. quoq; nam. nanq;, & quæcunq; coniunctiones ornatus cauſa, vel metri nulla ſignificationis neceſſitate ponuntur.

Et cuius figuræ? ſimplicis, q̄re? qa ſimpliciter ꝓfert.

Etenim cuius figuræ? compoſitæ. quomodo componitur? ex &, & enim.

Et cuius ordinis? præpoſitiui. quare? quia ſemper præponitur in ordine orationis.

Que ſine diphthongo cuius ordinis? ſubiūctiui. quare? quia ſemper ſubiungitur in ordine orationis.

Ergo cuius ordinis? Communis. quare? quia poteſt præponi & ſupponi in ordine orationis.

DE INTERIECTIONE.

Quid eſt interiectio? pars orationis indeclinabilis interiecta aliis partibus orationis ad exprimendos animi affectus.

Interiectioni quot accidunt? vnum quod? ſignificatio tantum.

Quot ſunt ſignificationes interiectionum? hæ ferè, quæ hoc verſiculo comprehenduntur.

Gaudentis. riſus. mirantis. dolq́;. pauorq;.

Hoc ē gaudētis. ridētis. mirātis. dolētis. expaueſcētis

Interrogationes de interiectione.

Eu quæ pars orationis eſt? Interiectio. quare? quia interiacet aliis partibus orationis.

Euge cuius ſignificationis?gaudentis.
D a gaudentis.euge.euax.

H à ha ha cuius ſignificationis?ridentis. Da ridentis ha ha ha.

P apæ cuius ſignificationis? Admirantis. Da admirantis.papæ.hem.Ter. papæ exuperat ipſam Thaidem.Idē,hem quid eſt? papæ accepimus à græcis.dicunt enim illi βαβαί.

H eu cuius ſignificationis?dolentis. Da dolentis. heu.hei.a.o.uæ.heu accuſatiuo iungitur. vt heu me miſerum.dicimus etiam heu pietas, heu priſca fides.hei vero,& væ datiuo cōiunguntur.Virgilius.Hei mihi qualis erat,quantum mutatus ab illo Hectore.Martia.Si ſciero,væ tibi Cauſidice.

A t at cuius ſignificationis?timentis. Da timētis, at at.Terentius in Andria. At at, hoc eſt illud, hinc illæ lachrumæ.

S unt'ne aliqua dubia inter aduerbia,ſeu præpoſitiones,& interiectiones?maxime,vt o interiectio indignantis.dolentis.admirātis,& aduerbium vocandi,& optandi.

A & præpoſitio eſt & iteriectio,vt a Corydon. Corydon.pro ſimiliter præpoſitio eſt, vt pro tribunali,& interiectio vt pro Iuppiter.pro dolor.

Q uæ aliæ orationis partes ſolent pro itetiectione proferri?Infandum,vt nauibus infandum amiſſis vnius ob iram.& malum, vt apud Terentium. Quid hoc malum infelicitatis eſt? & eſt dictum anxii animi,& turbati nimis.

ALDI MANVTII ROMANI INSTITVTIONVM GRAMMATICARVM LIBER TERTIVS.

DE CONSTRVCTIONE VERBORVM.

Quid eſt conſtructio? debita diſpoſitio partium oratiõis in ipſa oratione.

Conſtructionum quæ eſt congrua ſenſu,& voce? Phyllis amat corylos.

Quæ ſenſu,& non voce? Turba ruunt. populus currunt. gens armati.

Quæ voce,& non ſenſu? Venetiæ in ſinu adriatico ſitæ, abundant diuitiis.& Iam ſtabant Thebæ.

Cõſtructiõi quot accidũt? duo ꝯcordãtia,& regimẽ.

Quotuplex eſt concordantia? triplex. Nominatiuus cum verbo. Adiectiuum cum Subſtantiuo. Relatiuum cum antecedente.

Nominatiuus cum verbo in quot debet concordare? In duobus in numero,& in perſona. Vt ego amo. tu amas. ille amat.

Adiectiuum cum ſubſtantiuo in quot debet cõcordare? in tribus, in numero, caſu,& genere. vt Vlyſſes aſtutus, Penelope pudica. arma crudelia.

Relatiuum cum antecedente in quot debet cõcor-

dare?in duobus,in numero & in genere. vt Aeneas qui. Dido quæ. Illium quod.

De concordantia nominatiui cum verbo.

Go amo quæ concordantia eſt?Nominatiuus cum verbo.

Oſtende nominatiuum.Ego.oſtende verbum.amo.

Concordat'ne?concordat.oſtende.ego eſt numeri ſingularis,& amo ſingularis.Ego eſt perſonæ primæ, & amo primæ. ergo congrue dicitur ego amo,quia concordat nominatiuus cum verbo in numero,& in perſona.

Quare ego eſt numeri ſingularis? quia ſingulariter profert.quo modo?Singulariter Noiatiuo ego.

Quare amo eſt numeri ſingularis? quia ſingulariter profertur.quo modo?Singulariter ego amo.

Quare ego eſt perſonæ primæ?quia omnia nomina,& pronomina ſunt tertiæ perſonæ, exceptis ego,quod eſt perſonæ primæ,& tu ſecundæ, & vocatiuis caſibus,qui ſunt perſonæ ſecundæ.

Quare amo eſt perſonæ primæ? quia prima quæq; vox verbi habētis treis perſenas,eſt perſonæ primæ,amo eſt pria vox verbi,ergo ē pſonæ priæ.

Quare amo eſt prima vox verbi?qa prima eſt in ordine,vt Singulariter ego amo.tu amas. ille amat. Amo eſt prima.amas ſecunda.amat tertia.

Quot modis poteſt diſcordare nominatiuus à verbo?tribus,in numero ſolum. in perſona ſolum. in numero & in perſona ſimul.

Caue dicas concordatur,& diſcordatur. Nam concordo neutrum eſt,non enim dicimus concordo te cum illo,ſed tu cōcordas per me. Ouidius. Per me concordant carmina neruis.Item tu concordas cum illo. Teren.in phor. Si concordabis cum

ſtā. Item dicendum diſcordat nominatiuus à verbo, & cum verbo. Quintilianus confirmanda vox eſt, ne ab oratione diſcordet. Tacitus, cum queis æternum diſcordant. ſicut diſſideo, & diſſentio. Cicero in Lælio, cum is tribunus plebis capitali odio à Quin. Pompeio, qui tum erat conſul, diſſideret. Idem in eodem. ab iis, qui pecudum ritu ad voluptatem omnia referunt, longe diſſentimus. M. Tullius. iii. de officiis. ego etiam cum Catone meo ſæpe diſſenſi. Valerius Maximus. Armis cū Cinna collega ſuo diſſidens.

Diceretur'ne congrue ego amamus? non. Quare? quia ego eſt numeri ſingularis, & amamus pluralis, & ſic diſcordaret noīatiu⁹ à verbo in numero. Quare non etiam in perſona? quia ego eſt perſonæ primæ, & amamus primæ. Ego igitur amamus diſcordat in numero, & concordat in perſona.

Dic incongrue in perſona, & non in numero. Ego amas. Quare ſic? quia ego eſt perſonæ primæ, & amas ſecundæ, & ſic diſcordat nominatiuus à verbo in perſona ſolum. Quare non diſcordat etiam in numero? qa ego eſt numeri ſingularis, & amas ſingularis. Ego igitur amas diſcordat in perſona, & concordat in numero.

Dic incongrue in numero & in perſona. Ego amatis. Quare ſic? quia ego eſt numeri ſingularis, & amatis pluralis. ego eſt perſonæ primæ, & amatis ſecundæ. & ſic diſcordat nominatiuus à verbo in numero, & in perſona.

Vlyſſes aſtutus quæ concordantia eſt? Adiectiuum cum ſubſtantiuo. Oſtende ſubſtantiuum Vlyſſes. Oſtende adiectiuum aſtutus. Cōgruit'ne? Quidni. nam Vlyſſes eſt numeri ſingularis. caſus nominatiui, & generis maſculini, & aſtutus eſt numeri

ſingularis caſus nominatiui.& generis maſculini. ergo congrue dicitur, Vlyſſes, aſtutus.

Quot modis poteſt diſcordare adiectiuum à ſubſtã tiuo? Septem. In numero ſolum. In caſu ſolum. In genere ſolum. In numero & in caſu & non in gñe. In numero & i gñe & nõ i caſu. In caſu & in genere & nõ in numero. In numero, caſu, & gñe.

Diceretur'ne congrue Vlyſſes aſtuti? nõ. quare? qa Vlyſſes eſt numeri ſingularis, & aſtuti pluralis, & ſic diſcordaret adiectiuum à ſubſtantiuo in numero. Quare non diſcordaret etiam in caſu, & in genere? quia Vlyſſes eſt caſus nominatiui, & generis maſculini, & aſtuti ſimiliter.

Dic incongrue in caſu ſolum. Vlyſſes aſtutum. Quare diſcordat? quia Vlyſſes eſt caſus nominatiui, & aſtutum accuſatiui, & ſic diſcordat adiectiuum à ſubſtãtiuo i caſu. Quare nõ etiã in numero, & in gñe? qa Vlyſſes ẽ nũeri ſingularis, & generis maſculini, & aſtutũ ẽ numeri ſingl'aris, & generis maſculini. Ergo Vlyſſes aſtutũ diſcordat ſolũ i caſu.

Dic incõgrue i genere dũtaxat. Vlyſſes aſtuta. Quare ſic? quia Vlyſſes eſt generis maſculini, & aſtuta fœminini & ſic diſcordat adiectiuum à ſubſtantiuo in genere. Quare non diſcordat etiam in numero & in caſu? Quia Vlyſſes eſt numeri ſingularis, & caſus nominatiui, & aſtuta ſimiliter. Ergo Vlyſſes aſtuta diſcordat in genere duntaxat.

Dic incõgrue in numero, & in caſu, & non in genere. Vlyſſes aſtutos. quare diſcordat? quia Vlyſſes eſt numeri ſingularis, & aſtutos eſt numeri pluralis. Vlyſſes eſt caſus nominatiui, & aſtutos eſt caſus accuſatiui, & ſic diſcordat adiectiuum à ſubſtã tiuo in numero & in caſu, & non in genere. quare nõ in genere? quia Vlyſſes eſt generis maſculini,

& aſtutos ſimiliter.

Dic incongrue in numero & in genere & non in caſu. Vlyſſes aſtutæ. Quare ſic? quia Vlyſſes eſt numeri ſingularis, & generis maſculini, & aſtutæ eſt numeri pluralis, & generis fœminini. Et ſic diſcordat adiectiuum à ſubſtantiuo in numero & in genere, & non in caſu. Quare nõ in caſu? quia Vlyſſes eſt caſus nominatiui, & aſtutæ nominatiui.

Dic incongrue in caſu & in genere & non in numero. Vlyſſes aſtutam. Quare ſic? quia Vlyſſes eſt caſus nominatiui, & generis maſculini, & aſtutã eſt caſus accuſatiui & generis fœminini. Ergo Vlyſſes aſtutam diſcordat in caſu & in genere, & non in numero. Quare non in numero? quia Vlyſſes eſt numeri ſingularis, & aſtutam ſimiliter. Ergo non diſcordat in numero.

Dic incongrue in numero. caſu. & genere. Vlyſſes aſtutas. Quare ſic? quia Vlyſſes eſt numeri ſingularis, caſus noíatiui, & generis maſculini, & aſtutas eſt numeri pluralis, caſus accuſatiui, & generis fœminini. diſcordat igitur in nũero. caſu. & gener.

De concordantia relatiui cum antecedente.

a Eneas qui, quæ concordantia eſt? Relatiuum cum antecedente. Oſtende antecedens, Aeneas, oſtende relatiuum, qui. Cõgruit'ne? maxime. nam Aeneas eſt numeri ſingularis & generis maſculini, & qui ſimiliter. ergo cõgrue dicitur Aeneas qui.

Diceretur'ne congrue Aeneas quæ. Non. quare? quia diſcordaret relatiuum ab antecedente. In quo? in genere. quare? quia Aeneas eſt generis maſculini, & quæ fœminini.

Quot modis poteſt eſſe diſcordia inter relatiuum, & antecedens? tribus. In numero tantum. in gene

re tantũ. In numero & in genere ſimul. Fac diſcordet Aeneas qui in numero tantum. Aeneas quos quare? quia Aeneas eſt numeri ſingularis, & quos pluralis. Quare non diſcordat etiam in genere? quia Aeneas eſt generis maſculini, & quos maſculini. Diſcordat igiť Aeneas quos in numero ſolũ.

Dic incongrue in genere duntaxat. Aeneas quam. quare ſic? qa Aeneas eſt generis maſculini, & quã fœminini. Quare non diſcordat etiam in numero? quia Aeneas eſt numeri ſingularis, & quam ſimiliter. Diſcordat igitur Aeneas quam in genere tantũ. Fac diſcordet in numero, & in genere. Aeneas quarum. Quare ſic? quia Aeneas eſt numeri ſingularis, & quarum pluralis. Aeneas eſt generis maſculini, & quarũ fœminini. Ergo Aeneas quarum diſcordat in numero, & in genere.

Debet'ne relatiuum cum antecedente conuenire in caſu? minime. quare? quia cum non regantur ab vno, eodemq; verbo, & varie verba conſtruãtur, non debet conuenire in caſu.

Quare relatiuum cum antecedente non debet conuenire in perſona? quia relatiua ſicuti adiectiua omnia deficiunt perſona, ſed ſtatim cum antecedẽti adhæſerint, illius ſunt perſonæ, cuius eſt antecedens. nã cum dico tantum, qui vel quæ, vel quod nullius ſunt perſonæ. cum vero dico, ego qui, tũc, quia qui eſt coniunctum antecedẽti ego, quod eſt perſonæ primæ, ipſum quoq; primæ ſit perſonæ & propterea verbum quod ſequitur, vt ſtudeo. lego, & huiuſmodi, debet eſſe illius perſonæ, cuius eſt antecedens relatiui, vt ego, qui ſtudeo. tu, qui ſtudes, magiſter, q ſtudet. nos, qui ſtudemus. vos, qui ſtudetis. magiſtri, qui ſtudent. eodem modo adiectiua ſequuntur ſubſtantiua, vt ego Virgilius,

Romanus poeta, fui amicus Cæſaris. Tu Ariſtoteles egregius philoſophus docuiſti magnũ Alexandrum. Homerus ille diuinus, & Achillis iram cecinit, & errores Vlyſſis.

De conſtructione partium orationis.

Quæ partes orationis regunt poſt ſe? Verbum tam perſonale, quàm imperſonale. Nomé. Participiũ. Præpoſitio. Aduerbium. Interiectio.

De conſtructione verbi actiui.

Quid eſt verbum actiuũ? quod in o finitũ, formar paſſiuũ in or. vt Amo, amor. Doceo, doceor. & poteſt habere accuſatiuũ ſignificantem hominem, vt Pylades amauit Oreſtem. Dicimus etiam Amaryllis amabat Caſtaneas. ego vidi Elephantum, & Tigridem, qui accuſatiui non ſignificant animal rationale, quod non fit in neutris. non enim dicimus aro Socratem, ſicut aro terram. Igitur facio cum compoſitis magis eſt actiuum, quàm neutrum, vt Deus fecit hominem. Et ignis calefacit Socratem, quorum paſſiua fuerunt facior, & calefacior apud antiquos. loco quorum vtimur fio, & calefio.

Quot ſũt gña verbo℞? duo. Perſonale, & ĩpſonale.

Quot ſunt genera verborum perſonaliũ? Quinq;. actiuum. paſſiuum. neutrũ. cõmune, & deponens.

Quot ſunt ſpecies verborum actiuorum? decem.

De prima ſpecie actiuorum.

Quæ ſunt actiua primæ ſpeciei? quæ conſtruuntur dũtaxat cum nominatiuo agente & accuſatiuo patiente, vt ego amo deum. tu vendis libros. ille ſcribit literas. Plato docuit Ariſtotelem, & ſic in cæteris. Oĩa enim actiua ſunt primæ ſpeciei, ſi tantum nominatiuum, & accuſatiuum habent, vt Socrates docuit Platonẽ,

Quod ſi vltra principales caſus, ideſt poſt nominatiuum agentem, & accuſatiuum patiẽtem genitiuum admiſerint, erunt ſecundæ, vt ego moneo te huius rei. Si datiuum, eruut tertiæ. vt ego commendo me tibi, Si accuſatiuum, erunt quartæ. vt Socrates docuit Platonem philoſophiã. Si ablatiuum ſine præpoſitione, erũt quintæ, vt ego ſpoliaui te ignorantia. Si ablatiuum cũ præpoſitione, erunt ſextæ, vt ego accepi à te binas literas. Si nominatiuum, & datiuum tantum, erunt ſeptimæ, vt iubeo tibi. Si nominatiuum, & iſinitum, erũt octauæ, vt tu credis eſſe doctus. Si & ante ſe, & poſt ſe nominatiuum habuerint, erunt nonæ, vt lego aſſiduus. adoro pronus. Si abſolute ponantur, erunt decimæ, vt quid facis? lego. ſcribo.

Notandum idem verbum poſſe eſſe diuerſarum ſpecierum. nam ego emo libros, eſt primæ ſpeciei. ego emo libros tanti, eſt ſecũdæ. ego emo libros tibi, eſt teetiæ. Ego emo libros arte & igenio, eſt quintæ, ego emo libros à Tryphone bibliopola, eſt ſextæ. Item ego doceo filium, eſt primæ ſpeciei. ego doceo filium tuum non minoris taleto, eſt ſecundæ. Ego doceo filium tibi, eſt tertiæ. ego doceo filium bonas literas, & bonos mores, eſt quartæ Ego doceo filium magno ſtudio, & labore eſt quintæ. & ſic alia multa.

Dic aliquot verba actiua primæ ſpeciei.

Verberat & video. facio. faſtidio. honoro.
Fert. occidit. amo. colit, & formido. timetq́;.
Polluoq́;, & cerno. damnat. docet. audio. narro.
Cum quarto tantum ſpecies ſunt omnia primæ.

Verbero	as	aui	atum	per battere.
Video	es	di	ſum	per vedere.
Facio	cis	feci	ctum	per fare.

Faſtidio	dis	iui	itum	per hauere in faſtidio.
Honoro	as	aui	atum	per honorare.
Fero	fers	tuli	latum	per portare.
Occido	is	di	ſum	per amazzare.
Amo	as	aui	tum	per amare.
Colo	lis	lui	cultum	per amare cum honore.
Formido	das	aui	atum	per hauer paura
Timeo	es	mui	ſine ſupino	per temere.
Polluo	luis	lui	lutum	per imbrattare.
Cerno	nis	creui	etum	per vedere.
Damno	as	aui	atum	per damnare.
Doceo	ces	cui	ctum	per inſegnare.
Audio	is	iui	itum	per odire.
Narro	as	aui	atum	per odire.

De ſecunda ſpecie verborum actiuorum.

Væ ſunt actiua ſecūdæ ſpeciei? quæ poſt nominatiuum agētem, & accuſatiuum patientem cum gtō conſtruuntur, vt græci impleuerunt equum armatorum militum, dici poteſt & armatis militibus. ſed ſic per quintā ſpeciē.

Pretium in quo caſu eē debet? In ablatiuo ſemper, vt emi librum vili, vel aureo. ſic & inſtrumētum, quo quid fit, poni in ablatiuo debet, vt ſcribo libētius calamo, quàm penna. & tempus, vt ſtudui viginti annis. dicimus & viginti annos, idq; plerūq; cum tempus continuum ſignificamus.

Excipiuntur Tanti. Quanti. Pluris, & Minoris, cum ſuis compoſitis. Tantidem. Quantilibet. Quanticunq;. Quātiuis, quæ ſine ſubſtātiuo in genitiuo ponuntur, vt Quanti emiſti ancillam? cum ſubſtātiuo vero in ablatiuo, vt Quāto petito emiſti Homerum? Item Quantiuis emi dicimus, Quātouis

pretio emi,ſeu Quãtauis pecunia.& Quãtilibet, ſeu Quantolibet pretio emeris,nõ eſt mihi curæ. Dices tamẽ hæc res non valet Aureũ,& Aureo, Varro denarii dicti,quod denos æris valebant, Quinarii,quod quinos. Plynius in naturali hiſtoria.Ita vt ſcrupulum valeret ſeſtertiis vicenis. Sed tanti valeret res,ſicut tanti emi rem,dicendum,vt apud iuriſconſultos,Res tanti valet,quanti vendi poteſt.Itẽ pluris hæreditas valeret,& quanto pluris hæreditas valeret. Et quanto pretio valet,ſicut quãto emi pretio dicimus. Donatus in adelphis, Vbi dicitur quanti eſt ſumito,pro quanto pretio valet,exponit.Eodẽ modo dicimus multo & minimo,& paruo,& vili,vl'emi,vel vẽdidi,vt apud eoſdem iuriſconſultos,quaſi minimo valeret hæreditas.nec dicas tantum.quantum.multum.parũ & minimum valet,niſi intellexeris pro poteſt. vt ſcio te multum valere,ideſt poſſe.Hanc conſtructionem ſequuntur cætera verba,quibus vti cum pretio poſſumus,vt doceo.ago.facio. conſto. & ſimilia. Plynius ſecũdus de Pamphilo pictore. Neminem minoris docuit talento. Iuuenalis Chryſogonus quanti doceat,vel Pollio quanti. Idẽ. atq; ideo pluris,quàm Coſſus agebat. Et quanti vna venefica conſtat. Inuenies etiam apud Terẽtium videtur eſſe quantiuis pretii,& apud Salluſtiũ pluris pretii. Plautus. Mortuus pluris pretii, eſt quã ego. dicimus etiam non æſtimo te vnius aſſis, & non facio te pili. Item pluris & minoris pretio vnius aſſis. Hora. ſermone ſexto,vnius aſſis nõ unquam pretio pluris licuiſſe,vt ſic dicatur pluris,& minoris pretio,vt pluris & minoris numo aureo. talento. centum millibus numũm.

Dic aliquot actiua ſecundæ ſpeciei.

Vendit. emit. redimit. locat, & conduco. reuendo.
Aeſtimo. venundo. caſtigoq́;, & reprehendo.
Arguit. incuſat. condemno, atq; impleo. multo.
His verbis caſum poſt quartum iunge ſecundum.
Sit tamen in ſexto pretium. Quãti. atq; Minoris,
Pluriſq;, & tanti ſocio ſine, da genitiuo.
Cum ſubſtantiuo cures ea tradere ſexto.

Vendo	dis	didi	itum	per vendere.
Emo	is	emi	emptũ	per comprare.
Redimo	is	emi	emptũ	per reſcotere.
Loco	as	aui	atum	per dare a peſone
Cõduco	cis	xi	ctum	per togliere a peſone.
Reuendo	is	didi	ditum	per reuendere.
Aeſtimo	as	aui	tum	per eſtimare.
Venundo	as	dedi	datum	per vendere.
Caſtigo	as	gaui	gatum	per caſtigare.
Rephẽdo	dis	di	ſum	per reprendere.
Arguo	is	gui	gutum	idem ſignificat.
Incuſo	as	aui	atum	per accuſare.
Cõdẽno	as	aui	atum	per condemnare.
Impleo	es	eui	etum	per impire.
Multo	as	aui	atum	p punire i denari.

De verbis actiuis tertiæ ſpeciei.

Q Væ ſunt actiua tertiæ ſpeciei? quæ poſt nominatiuum agentem, & accuſatiuum patientem cum datiuo conſtruuntur, vt homo pius dat elẽmoſynas pauperibus.

Dic aliquot actiua tertiæ ſpeciei.

Scribo. lego. adſcribo. commendo, nuntio. mitto.
Lego, & reſtituo. do. commodo. mutuo. dono.
Addico. indico. edicoq́;, atq; indico. prodo.
Et dico, & refero. declaro. impendo. vetoq́.
Suadeoq́;, & ſubigo. promitto. accõmodo. reddo.

Poſt quartum dandi gaudent hæc omnia caſu.
Quæ poſſunt eſſe & tertiæ,& quintæ ſpeciei?
Augeo.cõduplico.accumulo,atq; impertio. dono.
Et ternæ & quintæ ſpecies feciſſe licebit.

Scribo is pſi ptum per ſcriuere.
Lego is legi lectum per leggere.
Adſcribo is pſi ptum per attribuire, & imputare.
Cõmẽdo as aui atum per recõmãdare
Nuntio as aui atum per auiſare.
Mitto is ſi ſſum per mandare.
Lego as aui atum per mandare, & laſſare in teſtamento.
Reſtituo is tui tutum per reſtituire.
Do das dedi datum per dare.
Cõmodo as aui datum per preſtar, quod redditur idem.
Mutuo as aui atum per preſtare, q nõ reddit idẽ. Sed de mutuo abunde dicemus in exercitamentis grammaticis. Significat enim non dare mutuo, ſed accipere. Valerius Maxi.lib.vi. capi.ii. ac potius præſidium à libertate, quàm ab innocẽtia mutuauit. quemadmodum & mutuor. C.Cæſar lib.iii. Commentariorum de bello ciuili Pompeiano. quammaximas potuerunt pecunias mutuari, perinde ac ſuis ſatisfacere, & fraudata reſtituere vellent.
Dono nas naui natum per donare.
Addico cis xi ctum per diſtinare, vt addictus morti.
Indico cis xi ctum per fare ſapere de nuntiando.
Edico cis xi ctum per commandare. vnde edictum.

Indico

Iudico cas caui catum per moſtrare. vnde index.
Prodo dis didi ditum per tradire.
Dico cis xi ctum per dire.
Refero fers tuli latum per referire.
Declaro ras raui ratum per declarare.
Impendo dis di ſum per ſpendere. vnde impendium, ideſt impenſa
Veto tas tui titum per vetare.
Suadeo des aſi aſum per exhortar a far
Perſuadeo des aſi aſum per indure a fare.
Subigo gis egi actum per ſottomettere
Promitto tis ſi ſſum per promettere.
Accõmodo das daui datum per acconzare, & adattare.
Reddo dis didi ditum per rendere.
Augeo es xi ctum per accreſcere.
Accumulo as aui atum per accumulare.
Cõduplico cas aui atum per redoppiare.
Impertio tis tiui tum per fare participe

De quarta ſpecie actiuorum verborum.

Q Væ ſunt actiua quartæ ſpẽi? quæ poſt nominatiuum agẽtem, & accuſatiuum patientem cum altero accuſatiuo conſtruuntur, vt ego doceo te grammaticam.

Dic aliquot actiua quartæ ſpeciei.

Flagito. poſco. peto. doceo. rogo. calceo. cælo.
Exoro. admoneo. moneo. atq; interrogo. cingo.
Induit, & veſtit. cumq; exuo. poſtulat. oro.
Omnibus his quartos poteris coniungere binos.

Quæ poſſunt eſſe & quartæ, & quintæ ſpeciei?

Exuo & accingo, cum veſtio. calceo. cingo.
Induoq;, & quartæ potes hæc, & dicere quintæ.

Flagito tas taui tatum

Poſco ſcis popoſci ſine ſupino.
Peto tis tiui titum per domandare.
Doceo ces cui ctum per inſegnare.
Rogo gas gaui gatum per domandare, & pregare.
Calceo ceas ceaui ceatum per calzare.
Cælo las laui latum per celare, & aſcō dere.
Exoro ras raui ratnm per obtenere. pregando.
Admōeo nes nui nitum per admonire.
Moneo nes nui nitum idem ſignificat.
Interrogo gas gaui gatum per domandare.
Cingo gis xi ctum per cingere.
Induo duis dui dutum
Veſtio ſtis ſtiui ſtitum per veſtire.
Exuo xuis xui xutum per ſpogliare.
Poſtulo las laui latum per domandare.
Oro ras raui ratum per pregare.

Inueniuntur'ne aliqua verba ex ſupradictis aliter conſtrui, quàm dictum eſt? maxime, vt flagito. po ſco. peto. vt poſtulo hoc abs te. & poſtulo te furti, & doceo, & admoneo te de hac re, & frequentius admoneo te huius rei. Item iduo tibi, & multa huiuſmodi. Sed tu ab iis, quæ non ſunt in vſu frequenti, abſtineas. Peto tamen & poſtulo abs te hanc rem magis vtimur, quàm te hanc rem.

De quinta ſpecie actiuorum.

Quæ ſunt actiua quintæ ſpeciei? Quæ poſt nominatiuum agentem, & accuſatiuum patiētem cum ablatiuo ſine præpoſitione conſtruuntur, vt ſtraui equum ſella, & ſcribo librum calamo, & peto te haſta. caue dicas cum haſta. nam cum inſtrumentum ſignificamus,

tacemus præpoſitionem, vt video te oculis.

Dic aliquot actiua quintæ ſpeciei.

Inficit, & munit. tegit. atq; irrito. leuoq;.
Educat. atq; cibat. vacuoq;. & farcio. lacto.
Paſcit. alit. ſpoliat. ſternit. petit. afficit. ornat.
Impleoq;. & ſatio. ſaturo. lanio. laceroq;.
Cædo. onero. exonero, vexoq;, & ſpgo. corono.
Poſſunt poſt quartũ purum ſibi iungere ſextum.

Quæ poſſunt eſſe & quintæ, & tertiæ ſpeciei?

Spargo. onero. fundo. figoq;, & ſterno, leuoq;.
Et ſi ſunt quintæ, ternæ quoq; ſæpe videbis.

Inficio	cis	feci	ctum	per tingere.
Munio	nis	niui	nitum	per fortificare.
Tego	gis	xi	ctum	per coprire.
Irrito	tas	taui	tatum	per irritare.
Leuo	as	uaui	uatum	per alleggerire.
Educo	cas	caui	catum	per alleuare
Cibo	bas	baui	batum	per dare da mangiare.
Vacuo	cuas	aui	atum	per votare, & vacuare.
Farcio	farcis	farſi	fartum	ꝓprie qđ ſaturo
Lacto	ctas	ctaui	tatum	per allattare.
Paſco	ſcis	paui	ſtum	per paſcere.
Alo	lis	lui	altum vel alitum	per nutrire
Spolio	as	aui	atum	per ſpogliare.
Sterno	nis	ſtraui	ſtratum	per deſtendere, & ſpianare.
Peto	tis	tiui	titum	per ãdare adoſſo
Afficio	cis	feci	ctum	per indure, & diſponere.

Vt ſic ego afficio diſcipulos, vt libenter ſtudeant, & afficior per diſponerſe. Cicero in Lælio. ſic afficior interdum, vt Catonem; non me loqui exi-

ſtimē, & ſic ſine ablatiuo. Cum ablatiuo vero acci pit ſignificationem ab eo ipſo ablatiuo, vt afficio te honore, pudore, dāno dedecore, gaudio, mœrore, voluptate. i. diſpono te ad hæc omnia.

Orno nas naui natum per ornare.
Impleo ples pleui pletū per impire.
Satio as aui tum per ſatiare. vnde ſatias pro ſatietas.
Saturo as raui ratum per ſatollare. vnde ſatur.
Lanio as aui atum per ſtrazzare. vnde lanius & laniſta.
Lacero ras raui tum per ſtrazzare. vnde laceſſo. laceſsis iui itum. & laceſsitus, vt feci laceſſitus iniuria, ideſt prouocatus.
Cædo dis cecidi cæſum per æ diphthongum. cæ. per occidere. vnde homicida, qui hominem. patricida qui patrem. & paricida, qui cognatum, alium'ue occidit. hinc etiam homicidium. patricidium, & paricidium. producit autem penultimā cecidi à cedo, à cado vero corripit. Priſcianus libro primo & ſecūdo per duplex rr. parricidium ſcribendum cenſet.
Onero ras raui ratum per cargare.
Exonero ras raui ratum per deſcargare.
Vexo xas xaui xatum per dar impazzo
Spargo gis ſi ſum per ſpargere. vnde aſpergo.
Corono nas naui atum per coronare.
Fundo dis di ſum per ſpandere, & reuerſare.
Figo gis xi fixum per ficcare. vnde crucifixus.

De ſexta ſpecie actiuorum.

Væ ſunt actiua ſextæ ſpeciei? quæ poſt q nominatiuum agentem, & accuſatiuum patientem cum ablatiuo cum a, vel ab, vel e, vel ex, vel ſimili præpoſitione conſtruũtur, vt ego audiui, & didici multa à p̄ceptoribus meis, Romæ à Gaſpare Veronenſi, grammatico per egregio, Ferrariæ à Baptiſta Guarini filio, viro vtriuſq; linguæ quamdoctiſſimo.

Dic aliquot actiua ſextæ ſpeciei.

Audit. & ediſcit. vellit. mouet. amouet. arcet.
Accipio. retraho. cumq́; exigo. ſeparo. ſoluo.
Haurit. habet. remouet. capit, atq; intelligit. aufert.
Atq; abigo. extirpo. eripio. & diuello. vetoq́;.
Sumoq́;, præcipuos poſt caſus ſumere ſextum
Debent, propoſitis tamen a, vel ab, irrita vt olim
Iapetionides accepit ab hoſpite dona.

Audio	dis	diui	ditum	per audire.
Ediſco	ſcis	didici ſine ſupino p īpare a mēte		
Vello	lis	uelli, vel uulſi uulſū		per ſcarpire.
Moueo	ues	moui	tum	per mouere.
Amoueo	ues	ui	tum	p togliere uia.
Arceo	ces	cui	ctum	per fare ſtare diſcoſto.
Accipio	pis	pi	ptum	per togliere, & intendere.
Retraho	his	xi	ctum	p tirare īdietro.
Exigo	gis	egi	actum	per reſcotere il debito.
Separo	ras	raui	ratum	per ſpartire.
Soluo	uis	ſolui	lutum	per ſciogliere, & disligare.
Haurio	ris	hauſi	ſtum	per trare fora,

vt vinum è dolio. aquam è puteo. vt Haurit aquā cribro, qui diſcere vult ſine libro. accipitur etiam

pro audio, vt vocemq; his auribus hauſi.

Habeo bes bui bitum per hauere. & ſcribitur per aſpirationem in principio. nam abeo ſine aſpiratione facit in ſecunda perſona abis, & eſt neutrum, & eſt id, quod diſcedo, vt abi hinc actutum in malam crucem.

Remoueo	ues	ui	tum	per remouere.
Capio	pis	cepi	ptum	per pigliare.
Intelligo	gis	xi	ctum	per intendere.
Aufero	fers	tuli	latum	per leuar via.
Abigo	gis	egi	actum	per ſcacciare. vnde abactor.
Extirpo	pas	paui	patum	per extirpare.
Eripio	pis	pui	ptum	per togliere, & liberare.
Diuello	lis	vel ſi ſum		per ſcarpire.
Veto	tas	tui	titum	per vetare, & prohibire.
Sumo	mis	pſi	ptum	per togliere.

De ſeptima ſpecie actiuorum.

Q Væ ſunt verba actiua ſeptimæ ſpeciei? quæ conſtruuntur ante ſe cum nominatiuo agente, & poſt ſe cum datiuo patiẽte. vt boni pueri libenter audiunt magiſtris, & parentibus ſuis.

Dic aliquot actiua ſeptimæ ſpeciei.

Audio, & auſculto. recipit. benedico. timetq;.
Impero. & inuideo. metuo. interdico. iubetq;.
Hæc quandoq; ſolent ſolo gaudere datiuo.

Audio	dis	diui	ditum	
Auſculto	tas	taui	tatum	per obedire.
Recipio	pis	cepi	ceptum	per promettere.
Benedico	cis	xi	ctum	per benedire.
Timeo	es	mui	ſine ſupino	per temere ne-

quid accidat mali.

Impero as raui ratum per cōmādare.
Inuideo des di ſum p hauere iuidia.
Metuo tuis tui ſine ſupino per temere ne/
quid accidat mali.
Interdico cis xi ctum per interdire &
priuare,& vetare.
Iubeo bes ſſi ſſum per cōmandare.

Sed audeo.auſculto.timeo.metuo.recipio.benedi
co magis neutra q̄ actiua mihi videntur,quia paſ/
ſiue his vti non poſſumus,ſed imperſonaliter ſic,
audio tibi.à me anditur tibi. Sic benedicitor tibi.ti
metur vitæ Pamphili.quod etiam Diomedi pla/
cet,& hoc quando tantum cum datiuo conſtruun
tur.nam timeo tibi ſuſpendium , vel mortem.iu/
beo tibi hoc vel illud.Inuideo tibi doctrinam,nō
ſunt ſeptimæ ſpeciei.& notandum dici timeo, &
metuo te,ne ſcilicet noceas mihi.timeo,&metuo
tibi,& de te.ne tibi quid accidat mali. Virgilius.
Caroq́; oneri timet. Teren. eius vitæ timeo. M.
Tullius ad Trebatium. Quo quidem nūtio valde
me hercule de te timueram.timeo,& metuo à te,
ne propter te quid cuiquam accidat mali. Teren.
hei metui à Chryſide.

De octaua ſpecie actiuorum.

Quæ ſunt actiua octauæ ſpeciei?quæ cō
ſtruuntur à fronte cum nominatiuo agē
te , à tergo vero cum infinito , aut cum
obliquo,aut ſine , vt ego credo eſſe indoctus , &
ego credo me eſſe indoctum.

Sed notandum quod cum ſermo nō reflectitur ad
eum,qui eſt agens, ſed ad alium facit tranſitionē,
neceſſe eſt vti obliquo,vt ego ſpero liberos meos
fore & doctos,& bene moratos,Cum vero reci/

procus eſt, hoc eſt eadem res & agit & patit, obli quo & vti, & non vti poſſumus pro arbitrio noſtro, vt puto eſſe bonus, & puto me eſſe bonum. tu credis eſſe doctus, & tu credis te eſſe doctum. Cæſar ſemper optauit euadere rex Romanorũ. & Cæſar ſemper optauit ſe euadere regem Romanorum. Catullus ſcripſit ad. M. Tullium eſſe peſſimus poeta. & Catullus ſcripſit ad. M. Tulliũ ſe eſſe peſſimum poetam.

Dic aliquot actiua octauæ ſpeciei.

Spero, & diſpero. cupio. ſcio. neſcio. duco.
Autumat, atq; putat. credit. deſyderat. optat.
Hæc infinitum cum obliquo, aut abſq; requirunt.

Spero	ras	raui	ratum	per ſperare.
Deſpero	ras	raui	ratum	per deſperare.
Cupio	pis	piui	pitum	per deſiderare.
Scio	ſcis	ſciui	ſcitum	per ſapere.
Neſcio	ſcis	ſciui	ſcitum	per non ſapere.
Duco	cis	xi	ctum	
Autumo	mas	maui	matum	
Puto	tas	taui	putatum	per penſare.
Credo	dis	didi	ditum	per credere.
Deſydero	ras	raui	ratum	
Opto	tas	taui	tum	per deſiderare.

De nona ſpecie verborum actiuorum.

Quæ ſũt actiua nonæ ſpeciei? quæ & ante ſe & poſt ſe cum nominatiuo cõſtruuntur. vt doceo ſedens. oro aſtans. adoro ſupplex & huiuſmodi.

De decima ſpecie actiuorum.

Quæ ſunt actiua decimæ ſpeciei? quæ ante ſe cũ nominatiuo conſtruuntur, poſt ſe vero abſolute ponuntur. vt amo. lego. & huiuſmodi. vt Hei mihi, nõ ſuus eſt, iam ſcio, quiſquis amat. Item ſi legis, cantas. ſi cantas, male cantas.

De conſtructione verborum paſſiuorum.

Q Vid eſt verbum paſſiuum? quod ab actiuo format̃ adiectione. r. literæ, vt amor ab amo. doceor à doceo.

Quot ſunt ſpecies verborum paſſiuorum? decem, quot & actiuorum.

O mnia verba paſſiua quomodo conſtruũtur? à frõte cum nominatiuo patiente, à tergo vero cũ ablatiuo agente cum præpoſitione a, vel ab, vel ſimili, vel cũ datiuo loco ablatiui, vt tu amaris à me, vel tu amaris mihi ꝓ à me. Virgilius in bucolicis. His tibi Grynæi nemoris dicat̃ origo. tibi ꝓ à te.

Quomodo cuius ſpeciei ſint paſſiua cognoſcuntur? Si tantum nominatiuum patientem, & ablatiuum cum præpoſitione agentem admiſerint, erunt primæ ſpeciei. Verum ſi poſt rem agentem, & patiẽtem, aliquem habuerint caſum, illius erũt ſpeciei, cuius actiua, vnde formatur. Nam ſicut ego amo deum, eſt primæ ſpeciei actiuorum, ita deus amatur à me, eſt primæ ſpeciei paſſiuorũ, & ſicut ego non æſtimo te vnius aſſis, eſt ſecundæ ſpeciei actiuorum, Ita tu nõ æſtimaris à me vnius aſſis, eſt ſecundæ ſpeciei paſſiuorum. & ſic in ſingulis. Caſus enim qui neq; agens eſt, neq; patiẽs in actiuis, nõ mutatur in paſſiuis. Sed tantũ mutantur res agens & patiens, vt ego ſcripſi literas tibi. Literæ ſcriptæ fuerunt à me tibi. Ego doceo te grãmaticam. tu doceris à me grammaticam. Ego ſpolio te veſte. tu ſpoliaris à me veſte. Ego audio multa abs te. multa audiuntur à me abs te.

S unt quæ datiuum in nominatiuum conuertunt, vt ego iubeo tibi. tu iuberis à me. Ego inuideo tibi. tu inuideris à me. Inuenies etiam huiuſmodi orationes. Capræ paſcuntur herbas & herbis.

Sed paſſiua cum accuſatiuo, figurate conſtruuntur, vt lædor manum. fractus ſum pedem. Paſcuntur ſyluas, & ſumma Lycæi.

Quæ octauæ ſunt ſpeciei, quomodo conſtruuntur? ſic. ego credo eſſe bonꝰ. ego credor à me eſſe bonus. ego puto te eſſe doctiſſimū. tu putaris à me eſſe doctiſſimus. & ſimiliter in cæteris.

Quæ ſunt nonæ, quomodo conſtruunt̃? ſic, doceor ſedēs. verberor iuitꝰ. feror īſignis. ſcribor hæres.

Quæ ſunt Decimæ? ſic, Doceor. verberor. C. Cæſar cum occideretur, curabat, vt honeſte caderet.

Dic aliquot verba paſſiua.

Verberor, & vendor. donor. doceor. ſpoliorq́;.
Audior, & iubeor. necnon credor. videorq́;.
Mutuor, & debent patientem admittere rectum,
A vel ab & ſextum mediis admittere agentem.
Poſt tamen hos caſus, ſua quos actiua, ſequuntur.

Verberor aris atus ſum per eſſere battuto.
Vendor eris ditus ſum per eſſere vēduto.
Donor aris atus ſum per eſſere donato.
Doceor eris c̄tus ſum ꝑ eſſere īſegnato.
Spolior aris atus ſum ꝑ eſſere ſpogliato
Audior ris itus ſum per eſſere audito.
Credor eris itus ſum ꝑ eſſere creduto.
Iubeor eris ſſus ſum per eſſere commandato.
Videor eris ſus ſum per eſſere veduto, & per parere.
Mutuor aris atus ſum ꝑ togliere īpſtito.

Sed eſt potius deponens, & mutuo neutrum, de quibus (vt dixi) dicemus in exercitamentis.

Et notandum omnia verba in or carere præteritis perfectis, & ſex iis, quæ à preteritis perfectis inclinant̃, eorumq́; loco poni participium præteriti

cpis,& ſubſtătiuũ verbũ vt amat'ſum,vel fui. erã, vel fuerã.eſſem,vel fuiſsẽ.ſim, vel fuerim.eſſem, vel fuiſſem.ero,vel fuero.amatum eſſe, vel fuiſſe.

Quæ ſunt,quæ dicũtur vocatiua? dicor. Vocor. Nominor. Nuncupor. Appellor.quæ volunt & à frõte,& à tergo nominatiuum. vt vocor Aldus.

Nuncupor	aris	atus	ſum	
Appellor	aris	atus	ſum	
Dicor	ceris	actus	ſum	
Vocor	aris	atus	ſum	
Nominor	aris	atus	ſum	per chiamarſe.

De verbo℞ neutrorũ,& deponẽtiũ cõſtructione.

q Vid eſt verbum neutrum? quod in o deſinit, & paſſiuum in or proprie habere non poteſt. Sum igitur cum compoſitis, ſimiliter Odi. Noui. Cœpi. Memini abuſiue neutra eſſe dicuntur. Item ſi dixeris aror, erit per proſopopœiam, vbi terra loquatur fictione poetica. Et notandum deponẽtia in conſtructione eſſe vt neutra, hoc eſt neutra primæ ſpeciei,& deponentia primæ ſpeciei eandem habere conſtructionẽ. & neutra ſecundæ ſpeciei,& deponentia ſecũdæ ſpeciei etiam eãdem. & ſic in cæteris, atque ideo ſimul de vtriſque tractabimus.

q Vid eſt verbum deponens? quod in or naturaliter deſinẽs,deponit alterã ſignificationẽ, ideſt vel actiuã vel paſſiuam.

Quæ deponentia deponunt ſignificationem paſſiuam? quæ ſunt primæ, ſecundæ. tertiæ. quartæ,& ſeptimæ ſpeciei.

Quæ deponunt actiuã? quæ ſunt quintæ,& ſextæ.

Quot ſunt ſpecies verborum neutrorum? ſeptem.

Quot ſũt ſpecies verbo℞ deponẽtiũ? ſimiliter ſeptẽ.

De prima ſpecie verborum neutrorum.

q Væ ſunt neutra primæ ſpeciei? quæ & à fronte,& à tergo nominatiuum poſtu lant,vt ego ſum indoctus. tu euaſiſti vir magnus.

Dic aliquot neutra primæ ſpeciei.

Sum.fio.incedo.euadoq́;,& viuo,voloq́;.
Primæ ſunt ſpecies,regitur cum rectus vtrinq;.
Quandoq; ipſa dies mater,quandoq; nouerca eſt.

Sum es eſt, fui ſine ſupino per eſſere.
Fio fis ctus ſum vel fui per eſſere fatto & diuentare.
Incedo dis ſſi ſſum per andare.
Euado dis ſi ſum per deuentare.
Viuo uis xi ctum per viuere.
Volo las aui atum per volare.

De prima ſpecie verborum deponentium.

q Væ ſunt deponētia primæ ſpeciei? quæ cum nominatiuo vtrinq; cōſtruuntur, vt tu luctaris vnctus.

Dic aliquot deponentia primæ ſpeciei.

Prælior,& luctor.proficiſcor.digladiorq́;.
Et iocor,& gradior.ratiocinor,atq; reuertor.
Primæ ſunt ſpecies,regitur cum rectus vtrinq;.
Graſſor ego armatus ſemper,ſed luctor inermis.
Digladior nudus.cautus ratiocinor.impar.
Troilus infelix puer eſt congreſſus Achilli.

Prælior aris atus ſum per combattere.
Luctor aris atus ſum per giocare alle brazza.
Proficiſcor ſceris ctus ſum per andare.
Digladior aris atus ſum per fare alle ſpadazzate.
Iocor aris catus ſum per giocare, & treppare

Gradior eris eſſus ſum per andare
Ratiocinor aris atus ſum per fare conto, e ragione
Reuertor eris ſus ſum per tornare.
Inuenitur & reuerto.

De verbis neutris ſecundæ ſpeciei.

Quæ ſunt verba neutra ſecũdæ ſpeciei? quæ cum nominatiuo patiente, & ablatiuo agẽte cõſtruũtur, vt ego careo pecunia. nec dicas pecuniæ. Egeo tamen & idigeo etiã genitiuo iunguntur. Memini genitiuo, & accuſatiuo & infinito etiam, vt Memini legere. Satago genitiuo tãtũ. Abſtineo genitiuo, accuſatiuo, & ablatiuo. ſed Abſtineo eſt actiuum, vt ait Priſcianus.

Dic aliquot neutra ſecundæ ſpeciei.
Deficit indigeo. careo. memini. ſatagoq;.
Affluit, atq; egeo. vacat, atq; exubero. abundo.
His ablatiuum tantum coniungito caſum.
Indiget, atq; egeo ſextoq; & da genitiuo.
At Memini & quarto caſu & coniunge ſecundo.
Sed Satago patrium tribuas tantummodo caſum.
Quæ poſſunt eſſe & ſecundæ, & tertiæ ſpeciei?
Affluo. deficio. nec non his adiice abundo.
Neutrorum ternæ ſpecies ſunt, atq; ſecundæ.

Deficio cis eci ctum per mancare, & non hauere.
Indigeo ges gui ſine ſupino per biſognare, & hauere biſogno.
Careo res rui ritũ vel caſsũ per mancare, & non hauere.
Memini defectiuum per recordarſe, vt memini huius rei. & hanc rem.
Satago gis egi actum p eſſere diligẽte.
Affluo uis xi xum per abundare.

Egeo ges gui ſine ſupino, idē qđ indigeo.
Vaco cas aui atum, idem quod careo & deficio.
Exubero ras aui atum
Abūdo das aui tum, ſignant qđ affluo
Abſtineo nes nui ſine ſupino per abſtenere.

De ſecunda ſpecie deponentium.

Quæ ſunt deponentia ſecundæ ſpeciei? quæ nominatiuum agentem, & ablatiuum patientem poſtulant. in quo tantum à neutris ſecundæ ſpeciei differunt. illa enim nominatiuum patientem, & ablatiuum agentem, hæc autem nominatiuum agentem & ablatiuum patientem poſtulant, vt vtere virtute. potior tamē iungitur etiam genitiuo & accuſatiuo. obliuiſcor vero, & reminiſcor, & recordor genitiuo, & accuſatiuo. fungor vero & veſcor, & vtor, & abutor apud veteres etiam accuſatiuo iungebantur. nunc autem tantum ablatiuo. abutor tamen etiam accuſatiuo. Miſereor melius genitiuo.

Dic aliquot deponentia ſecundæ ſpeciei.

Fungorq;, & potior. veſcor. fruor. vtor. abutor.
Nec non defungor caſu coniunge latino.
Iunge tribus potior quarto, & ſexto, atq; ſecūdo.
Et debet patrium miſeretur ſumere tantum.
Et patrium, & quartum reminiſcitur, obliuiſcor.
Attamen & veſcor, vtorq;, & fungor. abutor.
Quarto etiam docti veteres iunxiſſe leguntur.

Fungor geris ctus ſum per vſare officio & dignitate.
Potior tiris. vel teris titus ſum per ottenere coſa deſiderata.
Veſcor. ſceris ſine præterito & ſupino per vſare cibi, & mangiare.

Fruor eris fretus vel fruitus vel fructus ſum per pigliare apiacere & diletto vſando. Cicero ĩ Hortenſio. Amœnitate ſumma perfructus. fretus idẽ eſt quod confiſus. Quintilianus, tua fretus humanitate, id egeram.

Vtor eris vſus ſum per vſare, homini autem adiunctum per conuerſare. vt Aulo Trebonio vtor valde familiariter.

Abutor eris vſus ſum eſt perperam & male vti, & nimis licenter.

Defúgor eris ctus ſum per vſare compitamente, vt defunctus eſt vita. ideſt finiuit officiũ vitæ. Virg. Pelagi defuncte periclis.

Obliuiſcor ſceris litus ſum per diméticarſe.

Reminiſcor ſceris ſine ptõ, & ſupio p recordarſe

Miſereor ſereris miſertus ſum per hauere miſericordia.

Recordor aris atus ſum per recordarſe.

De tertia ſpecie verborum neutrorum.

Væ ſunt neutra tertiæ ſpeciei? quæ cũ nominatiuo agente, & datiuo patiente conſtruuntur, vt ſcalæ hærẽt parietibus, & tu ſeruis Deo.

Dic aliquot neutra tertiæ ſpeciei.

Seruit. obeſt. noceo. placet, atq; incumbo, licetq;.
Officio. caueo. ſtudeoq;. & conſulit. hæret.
Obuio, & occurro, atq; obtẽpero. obedio. paret.
Et faueo. & lateo. atq; ignoſco. indulgeo parco.
Interſum. ſoluo, deſumq; & debeo. cedo.
Aſſentit ſpecies cum caſu hæc tertia dandi eſt.

Seruio is uiui uitum per ſeruire.
Obſum es offui ſine ſupino per nocere.
Noceo ces cui citum per nocere.
Placeo ces cui citum per piacere.

Imcũbo bis bui bitum per dare opera, & attendere cum diligentia.

Liceo	ces	cui	citum	per eſſere licito
Officio	cis	feci	ctum	per nocere.
Caueo	ues	caui	cautũ	per guardarſe.
Studeo	des	dui	ſine ſupino per ſtudiare.	
Conſulo	lis	lui	tum	per dare cõſiglio
Hæreo	res	hæſi	ſum	per accoſtarſe
Obuio	as	aui	atum	per ſcontrare.
Occurro	ris	ri	ſum	idẽ qđ eo obuiã.
Obtẽpo	ras	aui	atum	per obedíre.
Obedio	dis	diui	itum	idem ſignificat.
Pareo	res	rui	ſine ſupĩo, idẽ qđ obedio.	
Faueo	ues	faui	fatuum	per fauorezare.
Lateo	tes	tui	latitum	per aſcondere.
Ignoſco	ſcis	gnoui	otum	per perdonare.
Indulgeo	ges	ſi	tum	per concedere.
Parco	cis	pepci vel ſi ſum		per perdonare.
Interſum	es	fui	ſine ſupino	per eẽre ꝑſente
Soluo	uis	ui	lutum	per pagare.
Deſum	es	fui	ſine ſupino	per mancare.
Debeo	bes	bui	bitum	p eſſere obligato
Cedo	dis	ſſi	ſſum	per dare loco.
Aſſentio	tis	ſi	ſum	per conſentire.

Aſſentior tamen oẽs ferè dicũt, vt Gellius refert.

De tertia ſpecie deponentium.

Quæ ſunt deponẽtia tertiæ ſpeciei? quæ nominatiuum agentem & datiuum patiẽtem poſtulant, vt ego ſuffragor tibi, tu vero ingratus refragaris mihi.

Da aliquot deponentia tertiæ ſpeciei.

Suffragor. dominorq;, & fœneror, atq; refragor.
Blandior, & medeor, nec non aſſentor. adulor.
Gratulor. iraſcor. famulor. minitorq;. minorq;.

Obſequor. auxiliorq́;. aduerſor. polliceorq́;.
Inſidior, dandi gaudebunt omnia caſu.

Suffragor aris atus ſum per dar la voce o la ballotta in fauore.
Dominor aris atus ſum p ſignoreggiar
Fœneror aris atus ſum p dare ad vſura
Refragor aris atus ſum per dare la voce o la ballotta contra.
Blandior iris ditus ſum per accarezzare,& loſengare.
Medeor eris caret ptõ & ſupio per medicare
Aſſentor aris atus ſum per andare a verſo, e compiacere.
Adulor aris atus ſum penultima pducta per loſengare,& accarezzare.
Gratulor aris atus ſum eſt gaudere bono alieno, vt gratulor tibi.
Iraſcor ſceris atus ſum p ſcorrezzarſe
Famulor aris atus ſum per ſeruire.
Minitor aris atus ſum per menacciare fortemente.
Minor aris atus ſum per menacciar
Obſequor eris cutus ſum p ãdar a verſo
Auxilior aris atus ſum per aiutare.
Aduerſor aris ſatus ſum p eẽre cõtrario.
Polliceor eris citus ſum per pmettere ſponte.
Inſidior aris atus ſum per agguaitare,& fare inſidie.

Iniurior autem,& contrarior ego non memini legere apud idoneos, ſed fui tibi iniurius. affeci te iniuria. contrarius ero illi. aduerſabor, & refragabor illi.

De quarta ſpecie verborum neutrorum.

Q Væ ſunt verba neutra quartæ ſpeciei? quæ cum nominatiuo agente,& accuſatiuo patiente conſtruuntur.vt ego aro terram.Et habent paſſiuum in tertiis perſonis in vtroq; numero,vt terra aratur,& terræ arantur. Quare non habent paſſiuum in primis , & ſecundis perſonis verba neutra quartæ ſpeciei?quia ſemper habent accuſatiuum tertiæ perſonæ,quapropter cum ſit conuerſa locutio, accuſatiuus tertiæ perſonæ in nominatiuum tertiæ tranſmutatur,& debet concordare cum verbo,quod erit item tertiæ perſonæ,vt ego aro terrã.terra aratur à me. tu ſeminas agros.agri ſeminantur à te. Si liceret dicere ego aro te,vel tu aras me,liceret facere conuerſam locutionem.tu araris à me.ego aror à te, quod quia non licet,ergo nec per paſſiuum licebit. Qui autem dicit aror.ſeminor.facit,vt dixi, ꝑ ſopopœiam,qua poetæ vtuntur.

Dic aliquot neutra quartæ ſpeciei.

Semino.tundo.& aro.colit.& ſero.conſero.planto.
Ventiloq;,& pulſo.pinſo.& trituro.pitiſſo.
Condio vello.meto.texo.ſuo.diſſuo.filo.
Sarcio meio.puto.vanno.volo.digero.poto.
Prãdet.edit comedit.ſorbet.coquo.ↄcoquo.cœno
Excerno.ſitio.ſapio.net.ſpumo.merendo.
Decoquit.atq;.bibo.euadoq;.moloq;.voroq;.
His hominem quartum nunquam coniunge notantem.

Semino	nas	aui	atum	per ſeminare.
Tundo	is	tutudi	tũſum & tuſum	p piſtaꝛ
Aro	as	aui	atum	per arare.
Colo	lis	lui	cultum	per coltiuare.
Sero	is	eui	ſatum	per ſeminare.
Conſero	is	eui	ſitum	per ſeminare.

& piantare.

Planto	as	aui	atum	per piantare.
Ventilo	as	aui	atum	per ventilare.
Pulſo	as	aui	atum	per battere mol to,& ſonare.
Pinſo	is	ſui	ſtum	per piſtare, & macinare.
Trituro	as	aui	atum	penultima pro/ ducta per battere allara.
Pitiſſo	as	aui	atum	per guſtare ten/ tandi gratia.
Condio	is	iui	ditum	p fare ſaporito.
Vello	is	li vel ſi ſum		per ſcarpire.
Meto	is	ſſui	ſſum	per mettere.
Texo	is	xui	xtum	per texere.
Suo	is	ſui	ſutum	per coſire.
Diſſuo	is	ſui	ſutum	per diſcoſire.
Filo	as	aui	atum	per filare.
Sarcio	cis	ſi	artum	per coſire, & re pezzare.
Meio	is	ſine præterito & ſupino p vrinar̃		
Puto	as	aui	atum	per potare.
Vanno	as	aui	atum	per criuellare.
Volo	uis	volui	ſine ſupino per volere.	
Digero	is	ſſi	ſtum	per padire.
Poto	as	aui	atum	per beuere.
Prandeo	es	di	& ſus sũ per penſare, & decenare.	
Edo	es	edi	ſum	per mangiare.
Comedo	is	edi	ſum vel ſtũ per mãgiare	
Sorbeo	es	pſi & bui ſorptum & ſorbitũ per ſorbire. vnde ſorbillo.		

Terentius, Cyathos ſorbillans paulatim hunc producam diem.

Coquo quis xi ctum per cocere.
Cōcoquo qs xi ctum per padire.
Cœno as aui & atus ſum per cenare.
Excerno nis creui cretum per cacare.
Sitio tis iui titum per hauere ſete
Sapio pis pui pitum per ſapere de bono o de reo.
Neo nes neui etum per filare.
Spumo as aui atum p fare ſchiuma.
Merendo as aui atum per merendare. vnde merenda poſt meridiem cibus.
Decoquo qs xi ctum per cōſumare. & fallire. vnde decoctor qui abſumptis bonis nō eſt ſoluendo. dicitur vulgo è fallito. Catullus, decoctoris amica Formiani.
Bibo is bibi itum per beuere.
Euado is ſi ſum per euitare. vt euaſi periculum.
Molo is lui itum per macinare.
Voro as aui atum per deuorare.

De verbis exceptæ actionis.

q Væ ſunt verba exceptæ actionis? ea, in quibus non ponitur nominatiuus, ſed ſubauditur Deus, propterea non inueniuntur niſi in tertiis perſonis, & conſtruunt cum accuſatiuo patiente, vt pluit magnos imbres. inuenies apud hiſtoricos pluiſſe lapidibus & carnib⁹, & pluunt glandes & ſaxa apud poetas, ſicut ego pluo, fulmino, cum deus loquens introducitur.

Dic verba exceptæ actionis.

Grandinat, atq; pluit ningit. tonat, atq; coruſcat.
Fulgurat adiungas, & fulminat, atq; ſerenat.
Luceſcit. nocteſcit, & adueſp. atq; dieſcit.
Hoc eſt & fit lux, & veſpera, noxq;, dieſq;.

Et quarto, ſextoq́; pluit ſeruire videbis.
Saxa pluit. carnes. ſaxisq́;, & carnibus olim.
Saxa pluunt, ſed ait, cecinit qui mutua fratrum
Vulnera, qui diro impulſi, cæcoq́; furore,
Oedipodionios fœdarunt ſanguine muros.
At qui Anchiſiaden, nec denſior aere grando,
Nec de concuſſa tantum pluit ilice glandis.

Grandinat auit atum per tempeſtare.
Pluit pluuit & pluit per ſyncopen. vtum per piouere.
Ningit xit ctum per fiocare & neuigare.
Tonat tonuit itum per tronizare.
Coruſcat auit atum per lampezare & ſplendere.
Fulgurat auit atum Idē eſt qđ coruſcat.
Fulminat auit atum per dare de la ſaetta & il trono.
Serenat auit atum per aſſerenarſe, & fare ſereno.
Luceſcit ſine p̄terito & ſupino per fare di, dicitur & illuceſcit. illuxit autem compoſitum eſt ex in & luxit, quod à luceo eſt præteritum.
Nocteſcit ſine ptō, & ſupino per farſe notte.
Aduespaſcit ſine p̄terito & ſupino per farſe ſera.
Dieſcit ſine p̄terito & ſupino per farſe di.

De quarta ſpecie deponentium.

q Væ ſunt deponētia quartæ ſpeciei? quæ nominatiuum agentem, & accuſatiuum patiētē poſtulant, vt ego ſequor virtutē.

Dic aliquot deponentia quartæ ſpeciei.

Arbitror. vlciſcor. fateos. ſequor. aggrediorq́;.
Solor. conſolor. prædor. percontor. opinor.
Deprecor, & populor. liceor. meditor. miſerorq́;.

Metior,& metor.dignorq́;.precorq́;.loquorq́;.
Aucupor,& venor.furor.reor.atq; recordor.
Alloquor.aſpernor.ſcrutor.nanciſcitur.atq;
Præſtolor.operior.lucrorq́;,& ſciſcitor,iſtis
Accuſatiuum patientem iungito verbis.

Arbitror aris atus ſum per iudicare.
Vlciſcor ſceris ultus ſum per fare vẽdetta
Fateor teris faſſus ſum per confeſſare.
Sequor eris cutus ſum per ſeguitare.
Aggredior eris eſſus ſum per aſſaltare.
Solor aris atus ſum per conſolare.
Conſolor aris atus ſum penultima producta idem eſt,quod ſolor.
Prædor aris atus ſum per robare.
Percontor aris atus ſum per domãdare.
Opinor aris atus ſum p hauer̃ opione
Deprecor aris atus ſum per remouere pregando
Populor aris atus ſum per guaſtare.
Liceor eris & licitor aris per accreſcere il pretio alincanto.
Meditor aris atus ſum per pẽſare.exercitare.cantare.
Miſereor aris atus ſum p hauer̃ ꝯpaſſiõe
Miſeratur qui conqueritur aliena incommoda.
Miſeretur qui miſerum,ſubleuat,inquit Feſtus.
Metior iris mẽſus ſum per meſurare.
Metor aris atus ſum per diſponere & locare cum ordine.
Dignor aris atus ſum per fare degno.
Precor aris catus ſum per pregare.
Loquor eris cutus ſum per parlare.
Aucupor aris atus ſum per ocellare.
Venor aris atus ſum per cacciare.

Furor	aris	atus	ſum	per robare.
Reor	reris	ratus	ſum	per credere & penſare.
Recordor	aris	atus	ſum	per recordarſe.
Alloquor	eris	cutus	ſum	per parlare.
Aſpernor	aris	atus	ſum	per diſpretiare.
Scrutor	aris	atus	ſum	per cercare cum diligentia.
Nanciſcor	eris	a&tus	ſum	per trouare per ventura.
Præſtolor	aris	latus	ſnm	per aſpettare.

Ter. Quẽ præſtolare Parmẽo hic ante oſtiũ?

Operior	iris	tus	ſum	per aſpettare.
Lucror	aris	atus	ſum	per guadagnare.
Sciſcitor	aris	atus	ſum	per ſpiare.

De quinta ſpecie verborum neutrorum.

Quæ ſunt neutra quintæ ſpeciei? quæ nominatiuum patientem, & ablatiuũ agentem poſtulant ſine præpoſitione, vel accuſatiuum cum ob vel propter, vt ego gaudeo virtute, vel ob virtutem, vel propter virtutẽ. ſed frequẽtior vſus eſt cum ablatiuo, vt doleo tuo incõmodo. Doleo ſic quoq; cõſtruitur. doleo caput. mihi dolet caput. Cicero. Dolent tibi oculi. Ouidius, tu vero damna dole.

Dic aliquot neutra quintæ ſpeciei.

Gaudeo cum caleo. rubeo, nigretq́;, viretq́;,
Et tepet, & friget. ſtupet, & cum turgeo floret.
Albeoq; & liqueo cum mœreo. ſplendeo. pollet.
Aegrotat. pallet. madeo. tumeo, doleoq́;,
Pigueoq; annumeres, & macres, & horret, & ardet.
Atetq́;, & ſextũ, aut quartũ cum propter habebunt.

Gaudeo	es	ſus	ſum	per allegrarſe.
Caleo	es	lui	ſine ſupino	per ſcaldarſe.

Rubeo	es	bui	ſine ſupino	per arroſciarſe
Nigreo	es	grui	ſine ſupino	per annigrirſe.
Vireo	es	rui	ſine ſupino	per inuerdirſe.
Tepeo	es	pui	ſine ſupino	per intepidirſe & eſſere tepido.
Frigeo	es	gui	ſine ſupino	per refreddarſe, & hauere freddo.
Stupeo	es	pui	ſine ſupino	per ſtupirſe.
Turgeo	es	ſi	ſum	per ſgonfiarſe.
Floreo	es	rui	ſine ſupino	per fiorire.
Albeo	es	bui	ſine ſupino	per imbianchirſe, & eſſere bianco.
Liqueo	es	cui	ſine ſupino	p manifeſtarſe.
Mœreo	es	ſine ptō & ſupino		per attriſtarſe.
Splendeo	es	dui	ſine ſupino	per riſplēdere.
Polleo	es	lui	ſine ſupino	idem ſignificat
Aegroto	as	aui	atum	per amalarſe.
Palleo	es	lui	ſine ſupino	per impallidirſe, & eſſere pallido.
Madeo	es	dui	ſine ſupino	per bagnarſe.
Tumeo	es	mui	ſine ſupino	per ſgonfiarſe.
Doleo	es	lui	ſine ſupino	per dolerſe.
Pingueo	es	gui	ſine ſupino	per ingraſſarſe.
Macreo	es	crui	ſine ſupino	per ſmagrarſe.
Horreo	es	rui	ſine ſupino	per hauere tremore.
Ardeo	es	ſi	arſum	per bruſciarſe.
Areo	es	rui	ſine ſupino	per ſeccarſe.

De quinta ſpecie deponentium.

Q Væ ſunt deponentia quintæ ſpeciei? q cum nominatiuo patiente, & ablatiuo agente ſine præpoſitione conſtruuntur, vel cum accuſatiuo cum ob vel propter, vt lætor bonis literis, vel propter bo nas literas.

Da aliquot deponentia quintæ ſpeciei.

Lætorq́; & ſtomachor. triſtor. bacchorq́;. qrorq́;.
Atq; verecundor. delector. glorior, atque
Crapulor. indignor. morior. iraſcor habebunt
Sextum'ue, aut quartũ. quarto ob, ꝓpter'ue p̄ibunt.

Lætor	aris	atus	ſum	per allegrarſe.
Stomachor	aris	atus	ſum	per ſcoreciarſe.
Triſtor	aris	atus	ſum	per attriſtarſe.
Bacchor	aris	atus	ſum	p infuriarſe, ſed eſt proprie celebrare Bacchanalia.
Queror	eris	ſtus	ſum	per lamentarſe.
Verecundor	aris	atus	ſum	per vergognarſe
Delector	aris	atus	ſum	per delettarſe.
Glorior	aris	atus	ſum	per gloriarſe.
Crapulor	aris	atus	ſum	per imbriacarſe de cibi.
Indignor	aris	atus	ſum	per deſdignarſe.
Morior	eris & riris	tus	ſum	per morire.
Iraſcor	ſceris	atus	ſum	per adirarſe.

De ſexta ſpecie neutrorum.

Quæ ſunt neutra ſextæ ſpeciei? quæ cum nominatiuo patiente, & ablatiuo agente conſtruuntur cum præpoſitione à vel ab, vt factus ſum à Deo. Diſcipulus vapulat à magiſtro. Quintilianus, teſtis in reum iter rogatus an ab reo fuſtibus vapulaſſet, & innocens inquit. Cætera ego cum ablatiuo apud approbatos non memini legere, ſed ſic ſemper exulo Romæ, Venetiis. Virgilius. longeq́; ignotis exultat oris. Terentius. Domo exulo. Apuleius tamē de deo Socratis. quæ omnes turbellæ tempeſtatesq́; procul à deorum cœleſtium trãquillitate exulat. & aliquando magno licebit virtus. Horatius. Sermone. VI. vnius aſſis nonnunquam pretio pluris

licuiſſe. Item paruo hac tempeſtate veneunt libri. Valerius. fecit ne hoſtilium locus caſtrorũ minoris veniret. Quinti. lib. xii. reſpondit à ciue ſe ſpoliari malle quám ab hoſte venire. Itẽ nupſit Glycerium Pamphilo. Ouid. Si qua voles apte nubere, nube pari. Marti. Vxorem quare locupletẽ ducere nõlim Quæritis, vxori nubere nolo meæ.

Da neutra ſextæ ſpeciei.

Vapulat, & venit, nec non licet. exulo. nubo.
Et cum compoſitis fio, & paſſiua ſequuntur.
A Xerſe vt medo, qui vinxerat Ennoſigæum
Diris compedibus, Caurusq́;, & vapulat Eurus.

Vapulo	as	aui	atum	ꝑ eſſere battuto
Veneo	nis	niui	uenum	ꝑ eſſere vẽduto.
Liceo	ces	cui	citum	ꝑ eſſere app̄tiato.
Exulo	as	aui	atum	ꝑ eſſere bãdezato

Nubo is pſi & nuptus ſum per eſſere maritato ſed proprie mulierũ eſt, quæ, quia apud antiquos cum viris tradebãtur, nubere capita, hoc eſt operire, & velare pudoris gratia ſolebant, nubere dictæ ſunt, hoc ẽ maritari, flameis obnupta facie. Vnde Claudianus, Flamea ſollicitum præuelatura pudorem, vel, vt ait Feſtus, boni ominis cauſa, quia flameo aſsidue vteretur vxor flaminis, cui nõ licebat facere diuortium. Abuſiue enim dictum eſt, Nupſit amicus.

De ſexta ſpecie deponentium.

Quæ ſunt deponentia ſextæ ſpeciei? quæ nominatiuum patientem, & ablatiuum cum præpoſitione agentem poſtulant, vt Horatius natus fuit à patre libertino.

Da ſextæ ſpeciei deponentia.

Naſcitur, atq; oritur, patiorq́; adiunge renaſcor.
Et gaudent ſexto, Patre vt ſum natus ab Aldo.

At patior poterit caſum quoq; ſumere quartum,
A ſaxo vt pateris non paruam Siſyphe pœnam.

Naſcor	ſceris natus ſum	per naſcere.
Orior	riris vel oreris ortus ſum idem eſt.	
Patior	teris paſſus ſum	pe patire.
Renaſcor	ſceris natus ſum	per renaſcere.

De neutris ſeptimæ ſpeciei.

Quæ ſunt neutra ſeptimæ ſpeciei? quæ nominatiuū agentem poſtulant, & poſt ſe non regunt caſum ſine præpoſitione, vt eo ad Aream diui Marci. venio à delubro Virginis. Niſi iungantur nominibus aduerbialiter poſitis, vt eo domum. venio domo. ſunt etiam quæ abſolute ponuntur, vt dormio. viuo. Peto tamen accuſatiuo iungitur ſine præpoſitione. Virgilius. Hinc portum petit.
Idem, vt Italiam læti, latiumq́; petamus.

Dic aliquot neutra ſeptimæ ſpeciei.

It. meat. incedit. tendit. petit. ambulo. pergo.
Tranſeoq́., & curro. diſcedo. accedo. remigro.
Sto. iaceo. ſedeo. ſurgo. ruo. ſalto. quieſco.
Dormioq́;, & vigilo. viuo. labo. ludit. hioq́;.
Intereo. accumbo. ſudo. pereoq́; cadoq;.
Et valeo. atq; oleo. nato. no. ſonat. occido. conſto.
Si admittunt caſum, non ſolum admittere debent.

Eo	is	iui	itum	
Meo	as	aui	atum	
Incedo	is	ſsi	ſſum	
Tendo	is	tetēdi	ſum	
Peto	is	tiui	itum	
Ambulo	as	aui	atum	
Pergo	is	rexi	ctum	p gir, & andare.
Tranſeo	is	ſiui	ſitum	per paſſare.
Curro	is	cucurri	ſum	per correre.

Diſcedo	is	ſsi	ſſum	per partirſe.
Accedo	is	ſsi	ſſum	p approxiarſe.
Remigro	as	aui	atum	per retornare.
Sto	ſtas	ſteti	ſtatum	per ſtare i piedi
Iaceo	ces	cui	ſine ſupino	per iacere.
Sedeo	des	ſedi	ſeſſum	per ſedere.
Surgo	gis	ſurrexi	ctum	per leuarſe ſuſo
Ruo	is	rui	rutum	per ruinare.
Salto	as	aui	atum	per ſaltare.
Quieſco	ſcis	eui	etum	per repoſare.
Dormio	mis	iui	itum	per dormire.
Vigilo	as	aui	atum	per vigilare.
Viuo	is	xi	ctum	per viuere.
Labo	as	aui	atum	per vacillare.
Ludo	is	ſi	ſum	per giocare.
Hio	as	aui	atum	per ſbadacchiare & aperire.
Intereo	is	iui	itum	per morire.
Accumbo	is	bui	bitum	per ſedere a mangiare.
Sudo	as	aui	atum	per ſudare.
Pereo	is	iui	itum	per morire.
Cado	is	cecidi	caſum	per caſcare.
Valeo	es	lui	itum	per ſtare ſano o vero amalato.
Oleo	es	lui	litũ vel oletum	per olere, & puzzare.
Nato	as	aui	atum	
No	nas	aui	atum	per natare.
Sono	as	ſonui	itum	per ſonare.
Occido	is	di	caſum	penultima breui per morire.
Conſto	as	ſtiti	ſtitum vel ſtatúm	per conſtare & eſſere manifeſto.

Quæ verba grammatici appellant neutra paſſiua?

Fit. ſolet, & gaudet. confido, atq; audeo. fido. quia in præteritis perfectis, & iis, quæ à præteritis perfectis deriuantur, retinent literaturam paſſiuorũ, in cæteris vero neutrorum.

Fio	is	factus	ſum	per eſſere fatto
Soleo	es	ſitus	ſum	per ſole re.
Gaudeo	es	gauiſus	ſum	per allegrarſe.
Confido	is	ſus	ſum	per fidarſe.
Audeo	es	ſus	ſum	per ardire, & hauere animo.
Fido	is	ſus	ſum	per fidarſe.

Quomodo conſtruuntur? Varie, nam fio conſtruitur vt vapulo. Soleo infinito ſemper iungitur, vt ſoleo legere. Gaudeo dictum eſt iungi ablatiuo agenti, vt tu me alegri, gaudeo te. confido & fido datiuum poſtulant, vt non cõfido tibi. Audeo vel accuſatiuo, vel infinito iungitur. vt audeo magnũ nefas. & audeo conuiciari tibi. Virgilius, audetq́; viris concurrere Virgo. Ouidius.

Auſus es o nimium, nimiumq́; oblite tuorum,
Thracia nocturno tangere caſtra dolo.

De ſeptima ſpecie Deponentium.

Væ ſunt deponentia ſeptimæ ſpeciei? q quæ nominatiuum agentem poſtulãt, & poſt ſe non regunt caſum ſine præpoſitione, vt non niſi doctus reuertar in patriam. Niſi iungantẽ nominibus aduerbialiter poſitis. tũc enim tacemus præpoſitionẽ, vt reuertor Romã. proficiſcor domo. Sunt quæ abſolute poni poſſunt, vt iocaris'ne, an ſerio loqueris?

Dic aliquot deponentia ſeptimæ ſpeciei.

Laborq́;, & gradior. venor. piſcorq́;. iocorq́;.

Altercor. luctor. proficiſcitur. atq; cachinor.
Prælior, & graſſor. lachrymor. ſcortor ſimul adde.
Nugor. conuerſor. ſpatiorq;, & ruſticor inde
Digredior. conor. ratiocinor. auguror. iſtis.
Si dederis caſum, non ſolum iungito verbis.

Labor eris pſus ſum per ſtracorrere, & caſcare.
Gradior eris eſſus ſum per andare.
Venor aris atus ſum per cacciare.
Piſcor aris atus ſum per piſcare.
Iocor aris atus ſum per ſchrizzare, & treppare.
Altercor aris atus ſum per cōtēdere.
Luctor aris atus ſum per giocare alle brazza.
Proficiſcor eris ctus ſum per andare.
Cachinor aris atus ſum p ridere molto.
Prælior aris tus ſum per cōbattere.
Graſſor aris atus ſum per aſſaltare.
Lachrymor aris tus ſum. dicitur & lachrymo per lachrymare.
Scortor aris atus ſum per meretricare
Nugor aris atus ſum per cianciare.
Cōuerſor aris atus ſum per conuerſare
Spatior aris atus ſum p andar̄ a ſpaſſo
Ruſticor aris atus ſum per ſtare i villa
Digredior eris ſſus ſum per partirſe.
Conor aris atus ſum per sforzare in vano.
Ratiocinor aris atus ſum per fare conto. vnde ratiocinator dicitur lo Abbachiſta.
Auguror aris atus ſum per indiuinare.

Et quoniam tam neutra, quàm deponentia ſeptimæ ſpeciei, iungūtur tum caſibus cum præpoſitione,

tum aduerbiis localibus, tum nominibus poſitis aduerbialiter, vt eo. venio. tranſeo. gradior profi/ciſcor, & huiuſmodi, operæpretium videtur hic de aduerbiis localibus ſtudioſe conſcribere. non poterit enim quiſquã horum verborum ſeptimæ ſpeciei bene ſcire conſtructionem, ipſiſq; vti lati/ne loquẽs, ſi neſciat, quo nã modo iũgant aduer/biis, ac nominibus, quæ ponuntur aduerbialiter.

De aduerbiis localibus.

q Vot ſũt aduerbia localia? ſex. Vbi. quó quá. vnde. quorſum, & quouſq;. Vbi, ſi gnificat ſtatum in loco. Quò, motũ ad locum. Quà, motum per locum. Vnde motũ de loco. Quorſum, locum verſus. Quouſq;, vſq; ad locum, vel vſq; ad tempus.

Dic aduerbia ſignificantia in loco.

Hic. iſtic. illic. itus. foris. vſquã. nuſq̃. ibi. ibidẽ. vbiq; alibi. alicubi. ſicubi. necubi. vbiuis. vbilibet. vbiubi vbicunq;. vtrobiq; ſuperius. inferius. & vbi.

Quæ differentia eſt inter hic. iſtic. illic? hic ſignificat locum apud primam perſonã, quæ loquitur. iſtic locum apud ſecundam, quæ audit. illic ab vtraq; remotũ. & ſic huc. iſtuc. illuc. hac. iſtac. illac. hinc. iſtinc. illinc. eodem modo hic. hæc. hoc. iſte iſta. iſtud. ille. illa. illud. hic enim refertur ad primam perſonam. iſte ad ſecundam. ille ad tertiam.

Dic aduerbia ſignificantia ad locum.

Huc. iſthuc. illuc. intro. foras. vſquá. nuſquá. Siquó. nequó. aliquó vtroq;. quocũq;. quoquó. quouis. quolibet. eó eodem. ſupra. infra. & quó.

Dic aduerbia ſignificantia motũ per locũ.

Hac. iſtac. illac. intus. foris. ſiquá. nequá. aliá. aliquá. vtraq;. quacunq;. eá. eadem. & quá.

Dic aduerbia ſignificantia motum de loco.

H inc.iſtinc.illinc.intus·foris.ſicunde.necunde·aliũ de.alicũde.vndiq;.vndecũq;.vtrinq;.vndeuis.vndelibet.ide.ſupne.iferne.cœlitus.fundit⁹.& vñ.

Dic aduerbia ſignificantia locum verſus.

H orſum,iſtorſum.illorſum.ſiquorſum.nequorſum aliorſum.aliquorſum.ſurſum,deorſum.dextrorſum.ſiniſtrorſum.vel leuorſum.vtroq; verſum.& quorſũ. Dic aduerbia ſignãtia vſq; ad locum.

H acten⁹.hucuſq;.iſtucuſq;.illucuſq;.eouſq:.& quo uſq;. De noibus,q̃ ponunt aduerbialiter.

N omina vrbium.oppidorum.& pagorum in loco, in quo caſu ponũtur?in genitiuo ſi ſint primæ vel ſecũdæ declinationis, vt ſum Patauii.fui Romæ. Si vero tertiæ,vl tm̃ pluraliter declinata, in ablatiuo,vt tu fuiſti Carthagine.ego eram Venetiis. Piſis.Senis.Locris.Puteolis.Carris.

D e loco,& per locum in quo caſu ponuntur?ſimiliter in ablatiuo,vt ſolui Venetiis.tranſiui Roma. Brunduſio,Tu venis Florentia.Carthagine.

A d locum in quo caſu ponuntur?in accuſatiuo, vt eo Romam.Tybur.Venetias.Sermonetam.Baſſianum.Carpos.

A d interrogationem per quorſum,in quo caſu ponuntur?in accuſatiuo dum verſus.quod poſtpoſitum iclinat ſibi præpoſita nomina,vt cum appropinquare aduentus tuus putaretur,& Romã verſus,pfectũ te eſſe cõſtaret,ſcripſi ad te has literas.

A d interrogationem per quouſq; in quo caſu ponũtur?In accuſatiuo cum vſq;,vt vſq; Romam.

P oſſumus'ne huiuſmodi nominibus propriis addere præpoſitionem?maxime.vt vado ad Albani. Venio ad Roma,quod & vſu approbatorum facile oſtẽdi poteſt. Cicero in Verrinis,Ea die Verres ad Meſſanã venit.Salluſt.in Catilinario, iam

tum

tum Brutus ab Roma aberat. Recte ergo dicetur Venio à Roma & à domo. ſum in Roma & i domo. Fabius. In domo furtum factum ab eo, q domi fuit. Plurima ſibi exempla facile qui volet, inueniet, ſed frequens vſus gaudet breuitate, & demit præpoſitionem.

Quæ appellatiua ponuntur, vt ꝓpria? Domus. Humus. Rus, & Militia. Sed humus ego non niſi in loco, & de loco memini legere, & militia in loco tantum. vt ſtratus humi. Surgit humo. fui militiæ. Item rus in loco magis in datiuo, ꝗ̃ in ablatiuo ponitur. Terentius. ruri ſe continebat. poetæ tamen propter metrum etiam rure dicunt. inuenies etiã belli in loco aduerbialiter. M. Tul. lib. ii. de officiis. præterea quibuſcũq; rebus vel domi, vel belli poterũt, Rẽp. augeãt. Imperio, agris, vectigalib⁹.

Adiũciuntur ne adiectiua huiuſmodi nominibus, cũ ponũtur aduerbialiter? non. niſi meus. tuus. ſuus. noſter. & veſter, & alienus. nam ſum domi meæ & tu es domi alienæ dicimus, ſum domi magnæ, tu es domi pulchræ & regiæ, non dicimus, ſed in domo magna, & in domo pulchra, & regia. Item eo Venetias ditiores Patauio, vel Patauiũ maius Venetiis, ego quia id genus orationis non memini l gere, non dicerem, ſed ad Venetias ditiores. Ad Patauium maius. Legi tamen apud Ouidium in heroidibus.

Atq; aliquis doctas iam nunc eat, inquit, Athenas. ſed poteſt tacuiſſe præpoſitionem, vt Virgilius.

Italiam, fato profugus, lauinia venit. nam Propertius addidit, cum ait. Magnum iter ad doctas proficiſci cogor Athenas.

Nomina prouinciarum. Regionum. Inſularum. mõtium. Appellatiua, & propria hominũ, & bellua-

rum. Item appellatiua rerum omnium in loco in quo caſu ponuntur? in ablatiuo cum præpoſitione in, vel ſimili, vt ſum in templo. ſub tecto. ſuper lapide. Ad locum in quo caſu ponuntur? in accuſatiuo cum præpoſitione ad, vel ſimili, vt eo ad tẽplum. in Cyprum. verſus Italiam, qđ melius poſtponitur, vt Italiam verſus. Vſq; vero ponitur cũ alia præpoſitione, vt eo vſq; ad templum. vſq; in Cretam. Ad locum vtimur etiam ſupinis in um ſine præpoſitione, & gerundiis in dum, cum præpoſitione, vt eo lectum. & ad legendum. De loco in quo caſu ponuntur? in ablatiuo cũ ex, vel e, vel ab. vel ſimili præpoſitione, vt venio ex agro. Reuertor à templo, vel è foro domum. Per locũ in quo caſu ponuntur? in accuſatiuo cum per, vt trãſeo per forum. per areã diui Marci. per Danubiũ.

De verborum cõmunium conſtructione.

q Vid eſt verbum commune? quod in or naturaliter deſinens, vtranq; retinet ſignificationem, actiuam. ſ. & paſſiuam.

Quomodo conſtruuntur verba communia quando actiuam habẽt ſignificationem? cum nominatiuo agente, & accuſatiuo patiente. ſicut verba actiua, vt ego criminor te, ſicut ego accuſo te. tu largiris mihi libros. ſicut tu donas mihi libros.

Quomodo conſtruuntur verba communia in ſignificatione paſſiua? cum nominatiuo patiente, & ablatiuo agente cum præpoſitione a, vel ab, vel ſimili ſicut verba paſſiua, vt ego criminor abs te, ſicut ego accuſor abs te. libri largiuntur à me tibi, ſicut libri donantur à me tibi.

Da verba communia.

Largior. experior. veneror. moror. oſculor. hortor.
Criminor. amplector. nec non interpretor, atq;

Hoſpitor. hæc nunc ſunt communia verba, ſed olim
Multa alia antiquis communia verba fuerunt.
Vt meditor. ſolor. fruſtror. reor, aggrediorq́;
Fare. obliuiſcor. dignor. ſtipulor. dominorq́;
Metor, & affector. teſtor. deteſtor. abutor.
Quæ actiue quarto, paſſiue iungito ſexto.

Largior	iris	largit⁹	ſum	per donare, e p. eſſer donato.
Experior	iris	ertus	ſum	per prouare, & eſſer prouato.
Veneror	aris	atus	ſum	per honorare, & per eſſer honorato.
Moror	aris	atus	ſum	per retardare, & eſſer retardato.
Oſculor	aris	atus	ſum	per baſare, & eſſere baſato.
Hortor	aris	atus	ſum	per confortare, & eſſere confortato.
Criminor	aris	atus	ſum	per incolpare, & eſſere incolpato.
Amplector	eris	xus	ſum	per abbrazzare, & eſſer abbrazzato.
Interptor	aris	tatus	ſum	per exponere, & eſſere expoſto.
Hoſpitor	aris	atus	ſum	per albergare, & eſſer albergato.
Meditor	aris	atus	ſum	per exercitare, penſando.
Solor	aris	atus	ſum	per conſolare.
Fruſtror	aris	atus	ſum	per ingannare.
Reor	reris	ratus	ſum	per penſare, & credere.
Aggredior	eris	ſſus	ſum	per aſſaltare.

For quod non eſt in vſu, faris fatus ſum per parlare.

Dignor	aris	atus	ſum	per dignarſe.
Obliuiſcor	ſceris	litus	ſum	per dimēticarſe.
Stipulor	aris	atus	ſum	per domādare.
Dominor	aris	atus	ſum	per ſignorezare.
Metor	aris	atus	ſum	per diſponere.

& locare cum ordine.

Affector	aris	atus	ſum	per imitare.
Teſtor	aris	atus	ſum	per teſtificare.

& far teſtamento.

Deteſtor	aris	atus	ſum	abhominor, &

& quaſi precando auerto.

Abutor	eris	uſus	ſum	per male vſare.

De conſtructione imperſonalium.

Quid eſt verbum imperſonale? quod nec numeros diſtinctos, nec perſonas habet.

Quod ſunt genera verborum imperſonalium? duo. actiuæ vocis, & paſſiuæ.

Actiuæ vocis imperſonalia quomodo deſinunt? in t, vt pœnitet. placet. intereſt.

Paſſiuæ vocis imperſonalia quomodo deſinunt? in tur, vt amatur.

De imperſonalibus paſſiuæ vocis.

Quibus verbis deriuantur paſſiuæ docis imperſonalia? à verbis in o, quæ nominatiuum agentem poſtulant, ideſt à verbis actiuis. à neutris tertiæ. quartæ, & ſeptimæ ſpeciei. Ab iis autem, quæ habent nominatiuum patientem, vt egeo. gaudeo. vapulo non deriuant, nec ab iis neutris, quæ præ ſe infinitum admittūt, niſi à paucis. Virgilius. Sic placitum. Plynius tamē libro. x. cap. xxvii. Indigetur vſus eſt. nunq̄ cōſpectis niſi cum præſidio earum indigetur, ſed tu eorum, quæ non ſunt in frequenti vſu, abſtineas.

Quomodo conſtruuntur imperſonalia vocis paſſi-

uæ? cum ablatiuo agēte cum præpoſitione a, vel ab, vt à me ſtudetur, ideſt ego ſtudeo. à te dormitur, ideſt tu dormis. Poſt ſe vero regunt caſum verborum ſuorum, ſi à neutris tertiæ, & ſeptimæ ſpeciei deducta fuerint, vt ſeruio tibi. à me ſeruitur tibi. eo ad templum. à me itur ad templū. Nā quæ ab actiuis veniunt ego nō memini legere cū caſu patiente. non enim legi vnquā apud doctos, quale eſt, amatur Socratē. aratur terram, ſed paſſiue ſemper. amatur Socrates aratur terra. quod ne apud græcos quidem fieri deprehēdi, nec potui adhuc inuenire, qui legerit. illud enim apud Priſcianum. λέγεται Διογένην τὸν Κυνικόν. hoc eſt dicitur Diogenem Cynicum, ſi nō ſubauditur. ποιῆσαι ἢ τύψαι, vel alind infinitum, græci non approbant. negāt enim dici apud ſe, ςέργεται Σωκράτην. hoc eſt, amatur Socratem. Docetur vero grāmaticam, & petitur gratiam ita dicitur, vt donatur tibi. turbatur agris. à me accipitur à te. non enim in his pati aliquid ſignificamus. Ponuntur frequentius abſolute. vt amatur. ſtatur. Sed quare non liceat dicere amatur Socratem, oſtendimus in fragmentis noſtris.

Ante ſe an habere poſſint ablatiuum, poſſumus'ne authoritate confirmare? maxime. Cicero in epiſtolis, ſed nihil eſt à me inſeruitum tempori. Idē in officiis. Occurritur autē nobis & quidem à doctis, & eruditis. Cæſar in cōmentariis, cum ab hoſtibus cōſtanter, & nō timide pugnaretur. Liuius, & Roma inde frequenter migratum eſt à parentibus, ac propinquis nuptarū. Sed hæc omnia ſunt à neutris tertiæ, & ſeptimæ ſpeciei. An etiā quæ ab actiuis, & neutris quartæ deriuantur, habere poſſint ablatiuū, nullum occurrit exemplum, niſi

quod apud Plautum legitur, Si opulento petitur pauperioris gratiam, pauper timet. Vbi opulẽto datiuus eſt pro ablatiuo poſitus. ſed dici poſſe & Donatus, & Diomedes, & Priſcianus docet, quibus ego facile accedo.

Quam ſignificationẽ habent hæc vocis paſſiuæ imperſonalia? actiuam ſemper. nam quid aliud eſt à me amatur, q̃ ego amo? à te curritur, q̃ tu curris, Et notandũ nihil in id genus imperſonalibus eſſe poſſe, quod patiatur.

Dic aliquot imperſonalia paſſiuæ vocis.
Scribitur, & legitur. ferturq;. auditur. amatur.
Prandetur. bibitur. ſtatur. ſeruitur. aratur.
Præ ſe quæ ſextum, dandi'ue admittere caſum
Debent, poſt caſus verborum cuncta ſuorum.
Itur vt ad generum Cereris ſine vulnere paucis
Regibus, & ſicca & crudeli morte tyrannis.
Ac tacite ad gelidum miſeris deſcenditur orcum,
Atq; ibi Iunoni ſtygiæ ſeruitur ab illis,
Siqua fides. vanis ſed tu ne crede poetis.
Non tamen inuenies pulchrum certamẽ Oreſtis
Cum Pylade à nobis legitur, certamen vt hic ſit.
Quartus, nec terras mihi bobus aratur, & agros.
Atq; his conſimiles apud egregios authores.
Sed plerunq. ſolent nõ vllum admittere caſum,
Vt turbatur agris. ſtatur. dormitur. amatur.

Scribitur	ſcribebatᷓ	ſcriptũ eſt, vel fuit, ſe ſcriue.
Legitur	legebatᷓ	lectũ eſt, vel fuit, ſe legge.
Fertur	batur	latum eſt, vel fuit, ſe porta.
Auditur	batur	ditum eſt, vel fuit, ſe alde.
Amatur	batur	tum eſt, vel fuit, ſe ama.
Prandetur	batur	ſum eſt, vel fuit, ſe decena.
Bibitur	batur	itum eſt, vel fuit, ſe beue.
Statur	batur	ſtatum eſt, vel fuit, ſe ſta.

Seruitur	batur	tum eſt, vel fuit, ſe ſerue.
Aratur	batur	tum eſt, vel fuit, ſe ara.

De imperſonalibus actiuæ vocis.

Imperſonalia actiuæ vocis quot ſpecies hūt? ſex.

De prima ſpecie imperſonalium.

Quæ ſunt imperſonalia actiuæ vocis primæ ſpeciei? quæ ablatiuum agentem cum præpoſitione à vel ab, & datiuum poſtulant, vt io faccio bene alli mei amici, liquali ſatisfano à mi. per neutrum dicimus, ego benefacio amicis meis, qui ſatisfaciunt mihi, per imperſonale vero, à me benefit amicis meis, à quibus ſatisfit mihi. hoc eſt bonum, ideſt bona res fit à me amicis meis.

Et aduerte huius ſpeciei verba eſſe ſemper imperſonalia. non enim licet dicere benefio. malefio. ſatisfio, quoniam in his bene. male. ſatis vim habere videtur nominatiui tertiæ perſonæ, & datiuus neq; agens eſſe, neq; patiens.

Dic imperſonalia actiuæ vocis primæ ſpeciei.
Cum bene fit verbo, nec non male iunge, ſatisq;,
Et bene fit facies, nec non, malefitq;, ſatisfit.
Quæ debent ſextum, caſumq; admittere dandi.

Benefit	bat	ctum eſt, vel fuit, el ſe fa bene.
Malefit	bat	ctum eſt, vel fuit, el ſe fa male.
Satisfit	bat	ctum eſt, vel fuit, el ſe ſatisfa.

De ſecūda ſpē imperſonalium actiuæ vocis.

Quæ ſunt imperſonalia ſecūdæ ſpeciei? quæ ante ſe infinitum loco nominatiui poſtulant, & poſt ſe genitiuum, vt legere bonos libros intereſt ſcholaſticorum. Excipiuntur mea. tua. ſua. noſtra, & veſtra. pro mei. tui. ſui. noſtri, & veſtri. vt docere meos ſcholaſticos intereſt mea. Dicimus etiam, Cuia intereſt, ſicut cu-

ſus, vt hæc quoq; interſunt tua, cuia, vel cuius ſtu-
dere maxime intereſt. Sed quando nominatiuum
habent, ſunt perſonalia, vt hoc mea primum non
parui refert, & tu etiã cogita quid cuiuſq; interſit.
Et notandum horum verborum nominatiuũ ſem
per neutri generis eſſe oportere, quemadmodũ
Laurentius Valla præſtanti vir ingenio docet, cui
ego facile aſſentior, quia nuſquam aliter memini
legere quam cum nominatiuo neutri generis. ali-
quando tamẽ aliter inueniũtur. Plynius lib. xviii.
capi. xxi. plurimum enim refert cuiuſq; ſoli ratio.
Idem in procemio primi libri, multumq; appara-
tus intereſt apud inuitatum hoſpitem, & oblatũ.
Sed an verbum aliquod ſit imperſonale, oſtendi-
mus abunde in fragmentis grammaticis.

Intereſt quãdo eſt perſonale quot modis conſtrui
tur? quatuor, & quatuor habet ſignificationes. Iũ
gitur enim genitiuo, & ſignificat quod vulgo dici
mus appertenere, vt queſta coſa ſe apartene a ti
ſolo. hoc tua ſolius intereſt, ideſt ad te ſolum per
tinet. Item iũgitur datiuo, & ſignificat eſſere præ
ſente, vt io ſon ſtato preſente alle tue nozze. ego
interſui nuptiis tuis. Quando vero ſic dicimus, da
Roma a Napoli ſono cento miglia. & de qui
o vero dalla piazza allo palazzo ſono docento
paſſi, Roma Neapolim interſunt centum millia
paſſuum, ideſt centum milliara. & hinc vel è foro
ad prætorium interſunt ducenti paſſus, ſignificat
diſtantiam, & quanto è da vno loco ad vno altro,
quod ſit melius per diſtat, vt Roma Neapoli di-
ſtat cẽtum millibus paſſuum, & hic locus, vel area
à prætorio diſtat ducentis paſſibus. Idem & per
abeſt. Plancus in epiſtola ad Ciceronem libro. x.
Ventidius bidui abeſt ab eo. Lepidus ad forũ Vo

conii caſtra habet, qui locus à foro Iulii quatuor & viginti millia paſſum abeſt.

Et notandnm per intereſt milliaria & cætera id genus poni in nominatiuo, cætera vero ibi collocare nos oportere, vbi ea, quæ & de loco, & ad locũ ſunt, collocamus. Per diſtat vero & abeſt ponuntur milliaria, vel paſſus, & huiuſmodi tam in accuſatiuo, quàm in ablatiuo. Res autem quæ diſtat, vel abeſt, ideſt ea, vnde ſermo icipit, in nominatiuo collocãda eſt. Ea vero vñ diſtat vel abeſt, ſic ponitur, vt ea, quæ de loco ſunt. Ouidius. Sulmo mihi patria eſt, claris vberrimus vndis.

Millia qui nouies diſtat ab vrbe decem.

Valerius Maxi. Eueſtigioq; Epidauri Romanoꝝ legatos in templum Aeſculapii, quod ab eorum vrbe quinq; millibus paſſuũ diſtat, perductos, vt quicquid inde ſalubre patriæ laturos ſe exiſtimaſſent, pro ſuo iure ſumerent, benigniſſime inuitarunt. aliquando autem ſignificat differentiã, & cõſtruitur ſic. Inter hominem, & belluam multũ intereſt, ideſt magna differẽtia eſt. & inter te & me, vel nihil, vel parũ intereſt. ideſt vel nulla, vel parua differẽtia eſt. Itẽ ſic, ſapiens intereſt à ſtulto, & ſtulto. (vtrũq; enim dicimus). Terẽtius, Homini homo quid pſtat? ſtulto intelligens quid intereſt? ideſt quæ differẽtia eſt? Itẽ ſic apud eũdẽ, hoc pater, hoc dñs intereſt. Dicimus ẽt non refert, & nõ intereſt vtrum domi ſis, an foris. i. non monta, & non importa. Valerius Maximus, Nihil intereſt an humi, an ſublime putreſcã. Iuuenalis, Quid refert dictis ignoſcat Mutius an nõ? Dicimus ẽt cũ genitiuo ſic magni. parui. tãti. & quanti intereſt & refert. Cicero. magni enim intereſſe videbatur ad eã neceſſitudinẽ. Idẽ, permagni intereſt, quo tpe

hæc epiſtola tibi reddita ſit,& cum nonnullis ad-uerbiis, vt magis.minus.plus.maxime.minime, & ſimilibus.

Præterea tua diſcipuli intereſt libros legere, ſunt qui negant dici latine,ſed tua, qui es diſcipulus. ſed de his in fragmentis.

Dic imperſonalia actiuæ vocis
ſecundæ ſpeciei.

Intererat.refert ſpeciei verba ſecundæ
Ante infinitum voluerunt,poſt genitiuum.
Quinq; temen ſexto, ſed erunt pronomina caſu.

Intereſt	erat	fuit	
Refert	bat	tulit	per appertenerſe

De tertia ſpecie imperſonalium actiuæ vocis.

Quæ ſunt imperſonalia actiuæ vocis tertiæ ſpeciei? quæ infinitum præ ſe loco nominatiui poſtulant, poſt ſe vero datiuum vt ludere placet pueris. Cũ nominatiuo vero ſunt perſonalia,vt literæ non placent ſtultis.

Et notandum dici poſſe mihi placet eſſe bono, & mihi placet eſſe bonum,ſed cũ accuſatiuo ſubauditur me,vt ſit,mihi placet me eſſe bonum. Ouidius in heroidibus.

Quo mihi commiſſo non licet eſſe piam? ideſt me eſſe piam,& in primo μεταμορφώσεων. Sed nocet eſſe deum.i.me eſſe deũ nocet mihi. Martialis.

Dicunt Earinos tamen poetæ.
Sed græci,quibus eſt nihil negatum,
Et quos ἄρες ἄρες decet ſonare.
Nobis non licet eſſe tam diſertis,
Qui muſas colimus ſeueriores.

Dic imperſonalia actiuæ vocis tertiæ ſpeciei.

Accidit atq; vacat.præſtatq;.placetq;.libetq;.
Euenit.& reſtat.conducit.ſufficit.atq;

Contingit.conſtat.cum ſuppetit expedit,& cum
Conuenit,atq; licet.nec non liquet.ante requirunt.
Hæc infinitum,ſed poſt voluere datiuum.

Accidit	bat	accidit	p accadere,& iteruenire
Vacat	bat	auit	per hauere ocio,& tẽpo
Præſtat	bat	ſtitit	per eſſere meglio.
Placet	bat	cuit	per piacere.
Libet	bat	buit	idem ſignificat.
Euenit	bat	euenit	p accadere,& iteruenire
Reſtat	bat	ſtitit	per reſtare.
Conducit	bat	cõduxit	per eſſere vtile.
Sufficit	bat	fecit	per baſtare.
Contingit	bat	cõtigit	p accadere,& iteruenire
Conſtat	bat	cõſtitit	per eſſere manifeſto.
Suppetit	bat	tiuit	per venire in mente.
Expedit	bat	diuit	per eſſere vtile.
Conuenit	bat	cõuenit	per conuenire.
Licet	bat	licuit & licitũ eſt,	per eſſere licito
Liquet	bat	licuit	per eſſere manifeſto.

De imperſonalibus actiuæ vocis quartæ ſpeciei.

Quæ ſunt iperſonalia actiuæ vocis quartæ ſpeciei? quæ infinitum præ ſe loco nominatiui poſtulant, poſt ſe vero accuſatiuum patientem, vt incubuiſſe literis iuuat me. Cum nominatiuo autem ſunt actiua, vt literæ iuuant me. at te delectãt diuitiæ. Oportet rariſſime legitur perſonale. Terentius.

Quæq; ſolent, quæq; op ortent.

Dic imperſonalia actiuæ vocis quartæ ſpeciei.

Dedecet,atq; decet.iuuat,& delectat.oportet.
Atq; etiam offendit.lædit quoq; counumerabis.
Hinc infinitum,quartum inde his adiice,ſicut
Non dormire diu,populos cui cura regendi.
Conſultumq; virum decet,& cui plurima curæ.

Et quod ait mulier, varium & mutabile ſemper,
In vento & rapida ſcribere oportet aqua.

Decedet	bat	dedecuit	per eſſer deshonore.
Decet	bat	decuit	p eẽre honore, & ꝯuẽire
Iuuat	bat	iui	per giouare.
Delectat	bat	auit	per delettare.
Oportet	bat	tuit	per eſſere neceſſario.
Offendit	bat	dit	per nocere.
Lædit	bat	læſit	idem quod offendit.

Quare addidiſti huic ſpeciei lædit, atq; offendit? qa poſſunt habere præ ſe īfinitum loco nominatiui, poſt vero accuſatiuum, vt iuuat. delectat, & cætera, vt ſcribere lædit ſtomachum. & bibere merum ſæpe offendit cerebrum. Quare quæcunq; verba īfinitum ante ſe loco nominatiui habere poſſunt, inter imperſonalia connumeranda ſunt, vt legere fecit me multa ſcire. ſcribere plurimos interemit. Item multis obeſt amittere tempus. & ſtudere ꝓfuit mihi, Virgilius.

Sæpe etiam ſterileis incendere profuit agros. Item virtuti incumbere eſt quamoptimum. Horatius.
Scribendi recte ſapere eſt & principium, & fons. Item te ipoſuiſſe mihi nō latet, nō fallit me. Vir.
Nec me adeo fallit veritam te mœnia noſtra
Suſpectas habuiſſe domos Carthaginis altæ.

Sic pertinet. attinet. attingit, & ſpectat cum iufinitiuo imperſonalia ſunt, & poſt ſe accuſatiuum cum ad præpoſitione requirūt, vt ſtudere pertinet ad me. Hora. epiſtolarum primo.

Res gerere & captos oſtendere ciuibus hoſtes,
Attingit ſolium Iouis, & cœleſtia tentat,
Res gerere eſt loco nominatiui. Inueniuntur etiam verba in or cum infinitiuo locó nominatiui, vt datur. permittitur. Virgilius.

Si datur Italiam, ſociisq; & rege recepto
Tendere, vt Italiam læti, Latiumq; petamus.

Valerius Maximus. Si tamen acta excellentiſſimorum virorum humiliter æſtimare ſine inſolentiæ repre henſione permittitur.

De ipersonalibus actiuæ vocis quintæ ſpeciei.

Quæ ſunt imperſonalia actiuæ vocis quintæ ſpeciei? quæ genitiuum vel infinitum ante ſe poſtulant. poſt vero accuſatiuum, vt peccatorum, vel peccaſſe pœnitet me. apud antiquos erant etiam perſonalia. Terentius, hei mihi non te hæc pudent? Lucanus, Quem ſæua pudebunt. atq; ideo dixit quidam bonorom morum doctus magiſter, quem non legere ſolum, ſed ediſcere quoq; pueros velim.

Quod pudeat ſocios prudens cælare memento.

Et notent hic pueri eum quem pudet. tædet. miſeret. pœnitet poni in accuſatiuo, eum vero, cuius pudet. tædet. miſeret. pœnitet, in genitiuo, vt me pudet. tædet. miſeret tui. pœnitet me peccatorũ meorum, quod dicitur lingua vulgari. Io ho vergogna. recreſcimento. miſericordia di te. Io me pentiſco di mei peccati, & ſic vno modo conſtruuntur. cum vero ſic dicitur, tu me recreſci, tu non hai miſericordia di me, variatur conſtructio. me tædet tui, te non miſeret mei. & hoc quia me tædet tui, non eſt, tu me recreſci, ſed io ho recreſcimento di te. ſic me pudet tui, non tu me vergogni, o vero fai vergogna, ſed io ho vergogna di te. tu me recreſci. tu me fai vergogna, dicendum, tu afficis me tædio. tu afficis me dedecore.

De imperſonalib⁹ actiuæ vocis quintæ ſpeciei.

Depudet, & tædet. miſeretq;. pigetq;. pudetq;.
Diſtædet, necnon & pœnitet. & miſereſcit.

Hæc infinitum poſcunt, caſum'ue ſecundum
Ante, ſed à tergo quartum ſibi verba dederunt.

Depudet bat duit p nõ hauere vergogna.
Tædet bat pertæſum eſt vel tæduit, per hauere recreſcimento.
Miſeret bat ertũ ẽ per haueř miſericordia
Piget bat guit, & pigitum eſt (vt Gellius tradit) per attriſtare.
Pudet bat duit per hauere vergogna.
Diſtædet bat duit, ſicut partædet partæduit p attriſtarſe molto.
Pœnitet bat tuit per pentirſe.
Miſereſcit bat ſine ptõ per haueř miſericordia dicimus & miſereſco. Virgilius.

His lachrymis vitam damus, & miſereſcimus vltro.

De impſonalibus actiuæ vocis ſextæ ſpeciei.

Quæ ſunt impersonalia actiuæ vocis ſextæ ſpeciei? quæ & ante ſe, & poſt ſe infinitum poſtulant, vt diſcere bonas literas debet intereſſe tua. Diſcere incipit placere mihi. Scribere ſolet nocere lipposis. Furari desinet aliquando iuuare fures. Bibere aquam modo poteſt prodeſſe, modo obeſſe. à quibus orationibus ſi remoueantur debet. incipit. ſolet. deſinit. poteſt, infinitum ſecundum poſt verbum poſitũ, trãſit in verbum finitum ſic, Diſcere bonas literas intereſt tua. Diſcere incipit placere mihi. Scribere nocet lippoſis. Furari non iuuabit aliquando fures. Quare facile diſcent pueri latine loqui per hæc verba incipit. deſinit. debet. ſolet. poteſt, ſi prius abſq; illis componant orationem ſic, Peccare diſplicet bonis. ſtudere iuuat ſtudioſos. amare deũ intereſt omnium. deinde inſerãt quod placuerit ex iis verbis, & verbum finitum in infinitum cõ

uerſant ſic, Peccare ſolet diſplicere bonis. Studere poteſt iuuare ſtudioſos. Amare deum debet intereſſe omnium. poſtulant igitur hæc verba & ante ſe, & poſt ſe infinitum cum iunguntur infinitis verborum imperſonalium actiuæ vocis ſecundæ, tertiæ, & quartæ ſpeciei. Cum vero iunguntur infinitis verborum imperſonalium actiuæ vocis primæ & quintæ ſpeciei, Item infinitis imperſonaliũ vocis paſſiuæ, præ ſe admittunt caſum infinitiuorum, quibus adhærent, vt A te ſatisfit mihi. A te poteſt ſatisfieri mihi. Lectionis tædet pueros. Lectiouis ſolet tædere pueros. A me legitur. A me incipit legi. A te ſeruitur mihi. A te ſolet ſeruiri mihi. i. Ego incipio legere. Tu ſoles ſeruire mihi. habent enim imperſonalia vocis paſſiuæ ſignificationem actiuam Priſciano authore, vt ſupra eſt dictum. ſed caue dicas. A me vult legi. A te vult ſeruiri mihi. Me vult tædere tui. quia vult nõ eſt vnq̃ imperſonale. quare autem non ſit, in fragmentis noſtris diſputauimus. Quamobrem dicendum ſic eſt, vt etiam Priſcianus affirmat. Ego volo à me legi. tu vis à te curri. i. ego volo legere. tu vis currere. Item ego volo me tædere tui. tu vis te pœnitere peccatorum, pro eo quod eſt, Ego volo tui me tædeat. tu vis peccatorum te peniteat. Nam. perſona volens ſemper eẽ in nominatiuo debet, vt ego volo à me bñfieri tibi. tu vis à te ſeruiri mihi. & ita in cæteris generis eiuſdem.

Diç imperſonalia actiuæ vocis ſextæ ſpeciei.
Incipit, atq; poteſt. & deſinit. & ſolet. & vult.
Et debet, quæ ſunt veluti quibus ipſa cohærent.
Sed uolo nonnunquam tu imperſonale vocabis.

Incipit	ebat	cepit	per comenzare.
Poteſt	poterat	tuit	per potere.

Deſinit	bat	ſiuit	p laſſare ſtare, & ceſſare
Solet	bat	ſolitũ ẽ	per ſolere.
Volo	uis	uolui	per volere.
Debet	bat	buit	per deuere.

De conſtructione infinitorum.

Infinita verborũ perſonalium quomodo conſtruũtur? præ ſe cum accuſatiuo. poſt vero cum caſu verborum ſuorum, vt quia ego amo virtutem, placet tibi. Me amare virtutẽ, placet tibi. Quoniam ego amor abs te, eſt mihi gratiſſimum. Me amari abs te, eſt mihi gratiſſimum. Et aduerte, vt ſemper nominatiuum verbi finiti in accuſatiuum ante infinitum conuertas, vt ego amo, me amare. ego amor. me amari. nos amauimus. nos amauiſſe. nos amati ſumus. nos amatũ fuiſſe, vel nos amatos fuiſſe, ſed ſic per participium. Nos amabim⁹. nos amatum ire. vel nos amaturum eſſe, vel per participium, nos amaturos eſſe. & idem ſignificant, vt oſtendimus in fragmẽtis. nos amabimur. nos amatum iri. In quibus omnibus addendum eſt illud verbum, vt ſit perfectus ſenſus, nam me amari, vel nos amari abs te, niſi addideris placet mihi, & huiuſmodi, imperfectum eſt. Et ſciendum infinita eorum verborum, quæ & à fronte, & à tergo ſimiles caſus habent, ſimiles pariter vtrinq; caſus admittere, vt quia tu euaſiſti doct⁹, gaudeo, gaudeo te euaſiſſe doctũ, vides euaſiſſe non habere caſum verbi ſui euado, ideſt nominatiuum, ſed accuſatiuum potius, quoniam & præ ſe habet ſimilem caſum, ideſt accuſatiuum. Item tibi placet, quia euaſiſti diues. tibi placet euaſiſſe diuiti. ſi autem dixeris diuitem, ſubaudies te, vt tibi placet te euaſiſſe diuitem. diſcipuli intereſt, vt ſit bonus, diſcipuli intereſt eſſe

boni,

boni,& bonum,& ſubaudies ipſum.

De infinitis verborum imperſonalium.

Infinita imperſonalium quomodo cōſtruuntur?& ante,& poſt cum caſu verborū ſuorum,vt gaudeo equidem plurimum, quod mihi acciderit ſtudere bonis literis. Mihi accidiſſe ſtudere bonis literis gaudeo plurimum. Lætor quod te iuuet virtuti incumbere. Lætor te iuuare virtuti incumbere. Volo, ꝙ à te ſcribatur. volo à te ſcribi. credo ꝙ à te ibitur in Germaniā, & ſeruietur Maximiliano Cæſari. Credo à te itū iri in Germaniam,& ſeruitū iri Maximiliano Cæſari. illud tamen notandum minus latine dici credo, quod ibis, & ſimilia. vtimur vero nos huiuſmodi interdum orationibus exempli gratia, vt facilius pueri intelligant.

Quid intereſt inter infinita imperſonalium & paſſiuorum? in infinitis imperſonalium pati nihil ſignificamus, vt amari à me volo, ideſt ego volo amare. à te icipit legi, ideſt tu incipis legere. hic enim nulla eſt res patiens. In infinitis vero paſſiuorum aliquid pati oſtendimus, vt volo te amari à me. i. volo, ꝙ tu ameris à me.

Spero tibi hanc rem præſidio futurū dicitur'ne congrue? maxime eſt enim futurum indefinitum, liberum vndique,& impromiſcuum, neque numeris præſeruiens, neque generibus, quod græci appellant ἀπαρέμφατον. ſimile eſt ſpero inimicos meos hoc dicturum. de hac re multa Gellius.

Regunt'ne infinita ante ſe ſuppoſitum verborū ſuorum? regunt pro imperfecto indicatiui poſita, vt ego amare te, pro amabam, tu legere Virgilium, ꝓ legebas. nos amare virtutē, ꝓ amabamꝰ. Virgi.

Nos procul inde fugam trepidi celerare recepto.

Supplice ſic merito, taciti'q; incidere funem, ideſt nos celebrabamus. incidebamus. Terentius, Inuidere omnes mihi. mordere clanculum, ego flocci pendere. pro iuidebant omnes mihi. mordebāt. ego floccipendebam.

Illud non prætermittēdum duxi ſic finitum verbū in infinitum cōuertere, credo quod tu es, aut eras indoctus, credo te eſſe idoctum, ſcio quod tu iuiſti, aut iueras Romam, ſcio te iuiſſe Romam. credo ꝙ nemo imponet mihi, credo neminē impoſiturum eſſe mihi & eodem modo per paſſiuum, ſed, vt dixi, minus culte & latine dicitur per finitū verbum cum coniunctione quod.

DE GERVNDIIS.

Amandi. amando. amandum quæ pars a orationis ſunt? libet reſpondere illud Horatii in poetica de verſibus elegis. Grammatici certant, & adhuc ſub iudice lis eſt. aliqui enim neq; nomina eſſe volunt, quia regunt tranſitiue, neq; verba, propter caſus, quos habēt, neq; participia, quia ſunt ſine tempore, neq; aliq̄ ex octo orationis partibꝰ, ſed partem potius per ſe. aliqui affirmant eſſe verba participialia, aliqui vero nomina participialia, ſed & de gerundiis, & de ſupinis abūde diximus in fragmentis.

Gerundia quot caſus habent? treis. genitiuum. accuſatiuum. ablatiuū, ſi modo ſunt nomina.

Quam ſignificationem habent? tam actiuam, q̄ paſſiuam ab actiuis, communibus, & neutris, vt aro. à cæteris vero, quam eorum verba. Non me latet quid Laurentius, & alii ſenſerint, quod nūc ne cōfundamus pueros, prætermittimus. in fragmentis

enim mihi cum illis erit hac de re certamen. ſatis ſit nunc vnũ exemplũ ex Iuſtino. Athenas quoq; miſſus erudiendi gratia, ideſt vt erudiretur.

Quomodo conſtruuntur? ante non regunt. ſed poſt volunt caſus vorborum ſuorum, quæ actiuam habent ſignificationem. nam in paſſiua abſolute ponunẽ. non enim legi, quale eſt, vrit fœmina videndo à maribus, ſicut vruntur equi videndo fœminas. Nec eo ad videndum ab amicis, & cognatis, ſicut eo ad videndum amicos, & cognatos, quod etiam per ſupinum dicimus, eo viſum amicos. dici poteſt & ad videndos amicos. ſed quando iunguntur ſubſtantiuis, paſſiuam habent ſignificationem, & non ſunt gerundia, ſed nomina, quæ participia eſſe deſiuerunt amiſſione temporis. Dices etiam per gerundium, mihi eundem eſt Romam. tibi ſcribendum eſt literas. Nobis legendũ eſt hodie Homerũ. pro ego iturus ſum Romam. tu ſcripturus es literas. nos lecturi ſumus hodie Homerum. Virgi. Pacéq; ab rege petendũ. Lucretius.

Aeternas quoniam pœnas in morte timendum.

Columella in epiſtola ad Siluinum, vt poeticis numeris explere georgici carminis omiſſas parteis, quas, vt ipſe Virgilius ſignificauerat, poſt ſe memorandum reliquit. Cum vero ſic dicimus, ſcribẽdæ ſunt mihi literæ. legendus eſt mihi hodie Homerus. Item eo ad videndos amicos. vaco ſcribẽdis literis, non loquimur per gerundium. Habeo ire. habeo legere ad imitationem græcorum dicimus. M. Tul. in epiſtolis, Tantum tibi habeo polliceri. Gellius. & quid habet ſuper ea re dicere, & ſignificat poſſum, vt etiam apud græcos οὐκ ἔχω λέγειν. οὐκ ἔχω σπουδάζειν. οὐκ ἔχω πορεύεσθαι. οὐκ ἔχω ἐλθεῖν. non poſſum dicere. non poſſum ſtudeo

re.non poſſum ire.non poſſum venire.

Notandum gerundium in i cum genitiuo plurali ſine vitio copulari ſic. Compoſui ego hunc librum inſtituendi puerorum gratia. Gel.lib.xvi.cap.viii. ſiue magis admonendi, quàm aliorum docendi gratia. Plautus. Nominandi tibi iſtorum magis, q̃ edundi copia. Cicero, dolebas etiam ſtoicos noſtros epicureis irridendi ſui facultatẽ dediſſe. Liuius. Non enim vereor nequis hoc me veſtri adhortandi cauſa magnifice loqui exiſtimet.

De ſupinis, & eorum conſtructione.

Matum amatu quæ pars orationis ſunt? Quintilianus Supina in u, verba eẽ participialia dicit. Diomedes etiam in um.

Supina quam ſignificationem habent? In um actiuam ſemper, in u vero tantũ paſſiuam vt eo amatum. ideſt vt amẽ. tu es dignus amatu. i. vt ameris.

Quomodo conſtruuntur? cum caſibus verborũ ſuorum quæ in um deſinunt, & ſemper adiunguntur verbo ſignificanti, aut clàm indicanti motũ, vt eo petitum ius poſtliminii, & ſeruitum tibi. Virgili⁹, Aut graiis ſeruitum matribus ibo.

In u vero ſupinum non regit caſum, ĩmo ipſum regitur, ſed à nominibus adiectiuis nulla iterpoſita præpoſitione, vt hoc eſt turpe dictu, ideſt vt dicatur. miſerabile viſu, ideſt cum videtur. ſic optimũ factu, ideſt vt fiat. tu es dignus amatu, ideſt vt ameris. Multa à doctis cõſcripta ſunt iucunda cognitu, ideſt vt cognoſcantur. & hæc res eſt obſcœna aſpectu, ideſt cum aſpicitur. Inuenitur etiam vltimum ſupinum regi à verbo, ſed rariſſime, quod ego vix ſemel, atq; iterum legi. M. Cato in lib. de re ruſtica, Primus cubitu ſurgat. poſtremus cubitũ eat. Statius in.i. Achilleidos.

Quem tunc venatu rediturum in limine primo.
Opperiens. In fragmentis grammaticis oſtendã ſupinum in um, accipi etiam paſſiue, vt contumelia factum itur. ideſt datur opera vt fiat contumelia & in u actiue, vt ſurgo cubitu. i. à cubatione.

De comparatiuis, & eorũ conſtructione.

Q Vid eſt comparatiuũ? quod cum itellectu poſitiui, vel aliquo participe ſenſu poſitiui magis aduerbium ſignificat. vt albior, magis albus, ſapientius magis, plus ſapienter. vlterior magis vltra q̃ ille, qui eſt vltra. & debet exarari cõparatiuũ per a ſicut verbũ cõparo.

Quot ſunt gradus comparationis? tres. Poſitiuus. Comparatiuus. Superlatiuus. Dicitur autem poſitiuus id oẽ, vnde cõparatiua & ſuplatiua formãť.

A quot orationis partibus deriuantur comparatiua & ſuplatiua? à quatuor. A nomine adiectiuo, qđ poſſit incremẽta & diminutiones accipere, vt doctus doctior doctiſſimus. magnus maior maxim⁹ ab vno verbo detero deterior deterrim⁹. à præpoſitionibus. vt poſt poſterior poſtremus. Citra citerior citimus. intra interior intimus. vltra vlterior vltimus. infra. inferior infimus. ſupra ſuperior ſupremus. extra exterior extremus. ante anterior ſine ſuperlatiuo. propè propior proximus. Ab aduerbiis, vt pridem prior primus, ſæpe ſæpius ſæpiſſime. diu diutius diutiſſime.

A quo caſu formantur comparatiua? à primo deſinẽte in i, addita or, vt docti doctior. forti fortior.

Non'ne formantur etiam à participiis, vt amans amantior? non. nam ſi amãtior deriuaretur ab eo, quod eſt amans deum, dici poſſet ſum amantior deũ, q̃ tu, quia poteſt cõparatiuũ habere omnem caſum poſitiui ſui. quod quia non dicimus, ſed po

tius ſum amantior dei, q̄ tu, conſtat deriuatum ab eo, quod eſt amans dei. Ouidius.

Non illo melior quiſquam, nec amantior æqui
Vir fuit, aut illa reuerentior vlla deorum.

Quæ non formant in vſu frequenti comparatiua, q̄ ante vs, vel is vocalem habent, vt pius. tenuis. & hoc aiunt quidam propter duas regulas, quarum altera alteri eſt cōtraria. regulæ autem hæ ſunt.

I poſitum inter duas vocales efficitur conſonans, p̄terquàm in paucis quibuſdam, vt Aeneius. Rodopeius. Troius. Priameius. Peneius.

Item comparatiuum ſuperare debet poſitiuum ſuū vna ſyllaba. Si igitur piior. egregior, & huiuſmodi dices, cōtra alteram harū neceſſe eſt facias. Nā ſi voles piior eſſe diſſyllabum, vbi i ſit conſonans, erit contra eam regulam, quæ vult poſitiuū à cōparatiuo ſuperari, quod non fiet ſi piior erit diſſyllabū, vt poſitiuū pius. Rurſus ſi voles piior eſſe triſyllabum, vbi i inter duas vocales i & o ſit vocalis, non ſeruabitur regula, quæ vult i inter duas vocales eſſe conſonantem. atqui non erit ſi piior triſyllabum fuerit. ob has igitur contrarias regulas, nō formare aiunt grammaticos ab huiuſmodi nominibus comparatiua, ſed aſſumere magis aduerbium, & complere vſum comparatiui, vt magis pi?. magis tenuis. Sed ego id fieri exiſtimo euphoniæ ideſt boni ſoni gratia. nam inueniunt aliquando apud authores ab huiuſcemodi adiectiuis cōparatiua. M. Tullius rhetoricorum lib. ii. ſed illæ tenuius, & acutius, & ſubtilius tractantur. Plynius ii. Vinū omne dulce quo tenuius, eo odoratius. Iuuenalis, Egregius cœnat, meliusq; miſerrimus horū egregius pro magis egregie. detracta i vt ſit tetraſyllabum propter metrum.

Quæ ſunt anomala? bonus melior optimus. malus peior peſſimus. magnus maior maximus. paruus minor minimus. multum plus plurimum. nequam nequior nequiſſimus. ſiniſter ſiniſterior ſiniſtim⁹. dexter dexterior dextimus. & quæ à facio. dico. loquor componuntur, vt magnificus magnificentior magnificentiſſimus. maledicus maledicentior maledicentiſſimus. magniloquus magniloquētior & magniloquentiſſimus. quæ tamen magis à magnificens. maledicens. magniloquens deriuari videntur. ocyor nō hēt poſitiuū latinū, ſed græcū. ὠκύς.

Quomodo conſtruuntur comparatiua? cum ablatiuo vtriuſq; numeri, vt candidior cygnis, edera formoſior alba. Poteſt etiam alium habere ablatiuū ſignificantem exceſſum, vt Polyphemus erat maior Vlyſſe centum vlnis. nec non omnem caſum poſitiui ſui, vt Ptolemæi Philadelphi bibliotheca fuit longe plenior librorum aliis illius ætatis bibliothecis, quia plena fuit librorum dicimus. Virgilius. Iouis omnia plena. Terentius, plenus rimarum ſum. Iuuenalis, Plus aloes, q̄ mellis habet. qa multū aloes dicimus. Ouidius. Reuerentior vlla deorum, quia reuerens deorum dicimus. Cicero, Propius vrbem mouetur, quia propè vrbem dicimus. Similiter ſum vlterior ponté quàm tu, & citerior alpeis, quia vltra pōtē, & citra alpeis dicim⁹.

Comparatiuum regit'ne etiam nominatiuum cū q̄? minime. nam cum dicimus, ſum doctior. quàm tu ſubauditur ſis. Sic etiam in aliis caſibus ſubintelligitur verbum, quod præcedit, vt apud Ouidium. Mitius inueni, q̄ te genus omne ferarum, ſubauditur inuenerim. Et apud. M. Tullium ad Luceiū. itaq; etiam hoc fortiorem me puto, q̄ te ipſum pceptorem fortitudinis ſubintelligitur putem. Simi

liter iudico te doctiorem, quàm illum, ſeruio tibi libentius q̃ illi. indigeo tui, magiſq̃ illius, ſubauditur iudicem. ſeruiam. indigeam. illud autem Virgilii, aut grauiora timet, q̃ morte Sichei, conciſum eſt, ideſt q̃ ea, quæ in morte Sichei acciderũt. vel quàm abundat, vt ait Seruius. quis enim diceret amo Catonem meliorem, quàm Cæſare?

Ad bonam comparationem quot requiruntur? qnq;. res comparata, vt Homerus. res, cui comparetur, vt Heſiodo. accidens vt doctior. & qđ vterq; terminus ſit accidentis particeps. quare mala cõparatio eſt, cygnus eſt albior coruo. Itẽ quod altera altero ſit magis participes accidentis. quia omnis comparatio id agit, vt alterum præferat. quæ æquat ſimilitudo eſt potius, quàm comparatio. authores Seruius, & Diomedes.

Quot modis fit Abuſio in comparatiuis? tribus. cõſtructione quando partitiue ponuntur, nec cõſtruuntur more comparatiuorũ, vt maior horum eſt charitas. formatione, cum ſubſtantiua, & pronomina comparantur, vt ner onior. ſenior. iunior. ipſior, vnde etiam ipſiſſimus inueniť apud antiquos ad imitationẽ græcorum. Ariſtophanes. ἐκεῖνος ὄντως εἶσυ; ναί. ἐκεῖνος αὐτός; αὐτότατος.

Significatione, cum tantum ſignificant, quantum poſitiuum ſuum, vt ſenior pro ſenex. vel minus, vt triſtior, parum triſtis. vel cõtrariũ, vt dulcior. i. minus amarus, vt mare ponticum dulcius eſt, quã cætera maria, ideſt minus amarum.

Quando non ſolet comparatiuum iungi ablatiuo? cũ fit comparatio inter duo. quia tũc iungiť genitiuo, vt Aiacũ fortior Telamonius. Horatius in poetica. o maior iuuenũ dixit ad duos ſcribens.

Quando poſt comparatiuũ nõ ſolet ſequi nomina

tiuus cum quam? cum inter duo ſit comparatio, vt manuũ aptior dextra, & non q̃ manus. Item cũ qui quæ quod vel negatiua dictio regitur à comparatiuo, vt Pompeius, quo Cæſar fuit felicior, vicit multos reges, & nõ q̃ qui, & nullo homine ſis peior, & non q̃ nullus. Niſi cum ſic dicimus, Longe equidẽ maiora ſunt animalia, quæ in aquis degunt, q̃ quæ in terris. & hoc quia ante quæ ſubauditur ea vel illa. M. Tullius in epiſtolis. Sed cum leuiora non multo eſſent quæ audirentur, quàm quæ viderentur. i. quàm ea, quæ viderentur.

De ſuperlatiuis, & eorum conſtructione.

q Vid eſt ſuperlatiuum? quod ad plures ſui generis comparatum, ſuperponitur omnib⁹, vt. M. Varro doctiſſimus Romanoꝝ. i. doct⁹ præter Romãos omneis. A quo caſu formantur? a primo deſinẽte in i addita s, & ſimus, vt docti doctiſſimus. forti fortiſſim⁹. à pulcher. matur, & ſimilibus in er deſinentibus formãtur à noiatiuo addita rimus, vt pulcher pulcherrimus. matur maturrimus. Vetus itẽ veterrim⁹ facit.

Quæ ſunt Anomala? bonus melior optimus, & cætera, quæ diximus in comparatiuis. Senex. iuuenis. adoleſcens licet habeant comparatiuum, non tamẽ etiam ſuperlatiuũ habent. Itẽ quæ à noiatiuo in bris veniũt, vt celebris celeberrimus, & pauca, quæ in limus deſinũt cũ compoſitis facillim⁹. agillimus. gracillimus. humillim⁹. ſimillim⁹, quoꝝ poſitiua deſignant literæ, quæ ſunt in noie fagus. ſunt q agiliſſim⁹, & gracilliſſimus dici tm̃ velint.

Quot ſunt terminationes ſuperlatiuorum? octo ſimus. rimus. quæ ſunt frequentiſſimæ. Limus. ximus. timus. remus. ſimus. nimus.

Quomodo conſtruitur ſuperlatiuum? cum genitiuo

plurali, vel ſingulari nominis collectiui, vt maxime graiugenum, & o danaum fortiſſime gẽtis Tydide. & cũ caſu poſitiui ſui, vt tu es moribus oĩum ornatiſſimus, & proxime Hiſpaniam Mauri ſunt.

Eſſet'ne bona comparatio Socrates eſt fortiſſimus aſinorum, & tigris eſt luporum velociſſima? nõ: quia cum ſuperlatiuum redoleat naturam partitionis, in qua ſemper pars trahitur à toto, quod eſſe debet cum parte eiuſdem generis, vel ſpeciei, ſequeretur Socratem eſſe eiuſdem ſpeciei cũ aſino, & per conſequens, aſinum & Tigrin lupũ, quod eſt ſalſum.

Perdoctus quomodo facit comparatiuum? longe vel multo doctior, quamdoctiſſimus.

Quare non dicimus perdoctus perdoctior perdoctiſſimus? quia per neq; iungit̃ comparatiuo, neq; ſuperlatiuo, ſicut q̃ pro valde nunquam poſitiuo iungitur, niſi poſt per, vt perq̃ doctus. poſt oppido. ſane. admodum. valde. nimis. vt oppido q̃ eruditus. ſanequã pulcher, admodum q̃ elegans ſcortum. Item habeo valde q̃ paucos numos.

Quando vtendum eſt comparatiuo? cum aliquem vel ſuo, vel alieno generi comparamus, & ad vnũ & ad plures tam ſui generis q̃ alieni, vt fortior homo homine, & fortior homo hominibus, & velocior homine leo, & idem tigribus eſt non immanior, vt docent Donatus. Seruius. Priſcianus, & vſus etiam authorum comprobat. Martialis.

Hic totus volo rideat libellus,
Et ſit nequior omnibus libellis.

Plynius de marmoribus, pretioſiſſimi quidem generis lacedæmonium viride, cunctiſq; hilarius. Ouidius in ſecundo μεταμορφώσεων.
Tãto virginibus præſtãtior omnibus Herſe. quæ

& ipſa erat Virgo.

Virgilius in primo æneidos.

Pygmaliõ ſcelere ante alios immanior omneis. ad ſceleratos omneis cõferens Pygmalionem, comparatiuo eſt vſus. Statius in octauo. Et melior ſis quæſo deis, Amphiaraus dicit ad Plutonẽ. Non placet deis eſſe datiuum, ſibi.n. orabat Amphiaraus, vt parceret Pluto, & eſſet melior, quàm cæteri dei, qui ſe abſorbi à terra paſſi fuerant. nam q̃ cura illi de deis? ſibi enim timebat non diis, quod ſequentia indicant. Siquando nefanda huc aderit coniunx, illi funeſta reſerua ſupplicia, illa tua rector bone dignior ira. Sis igitur melior mihi, quã cæteri dii, & ſume ſupplicia de Heriphyle vxore ſcelerata. Lactantius. Omnes ſibyllæ vnum deũ prædicant, & maxime Erythrea, quæ celebrior, & nobilior inter cæteras habetur. Vallæ tamẽ ad plura ſui generis comparatiuũ referri non placet, cũ nec apud græcos id fiat. Illi enim ſic dicunt. ἀχιλλεὺς ἀνδρειότερος τοῦ αἴαντος. καὶ ὁ αὐτὸς ἰσχυρότερος τῶν τρώων, ἑλλήνων δὲ ἰσχυρότατος. non dicerent græci Achilles fuit fortior græcis, ſed græcorũ fortiſſimus, ſicut ὅμηρος ἐγένετο σοφώτατος πάντων τῶν ποιητῶν. non etiam σοφώτερος. Sed ego in hoc refragor ingenioſiſſimo Vallæ. tum qa Romani inueniunt ad plura eiuſdem generis vſi cõparatiuis, tum qa ſolent in multis, initium capientes à græcis, ab anguſto in effuſum dilatare. ſicut fecerũt etiã i ſexto caſu ſecũdũ vetuſtiſſimos græcorum grãmaticos. Sextũ enim caſum illi ἐμέθεν. σέθεν. ἕθεν. i. à me. à te. à ſe dicebant, quẽ latini in omnibus ferè caſualibus ſeruauere. Similiter iperſonalia in paucis græcis accepta, apud nos frequẽtiſſima ſunt. illi ſpondeum, vel dactylum in ſecun

do, vel quarto loco iambici verſus raro poſuerũt latini vero ſæpiſſime. S. quoq; apud græcos rariſſime vim conſonantis amittit carminis neceſſitate. noſtri vero, ſed vetuſtiſſimi ſubtrahebant eam frequentiſſime, vt opuſt pro opus eſt apud Plautum. quanq̃ nunc exoleuit. hoc idẽ feciſſe eos arbitror in comparatiuis, vt cum græci ad plura ſui generis non niſi ſuperlatiuo vſi inueniantur, noſtri & comparatiuo, & ſuperlatiuo vtantur.

Tanto, & quanto, & multo, & longe pro valde, & facile, pro non dubie, quibus comparationis gradibus adiunguntur? tam comparatiuo q̃ ſuperlatiuo. Cicero. Quanto es maior, tanto te geras ſummiſſius. Catullus ad. M. Tullium Ciceronem.

Diſertiſſime Romuli nepotum,
Quot ſunt, quotq́; fuere Marce Tulli,
Quotq́; poſt aliis erunt in annis,
Gratias tibi maximas Catullus
Agit peſſimus omnium poeta,
Tanto peſſimus omnium poeta,
Quanto tu optimus omnium patronus.

Quintilianus, Declamãdi ratio vt eſt ex omnib' nouiſſime inuẽta, ita multo eſt vtiliſſima. M. Tulli', ſed ego neq; eis aſſentiebar, neq; diſputationum inuentori, & principi longe omnium in dicendo grauiſſimo, & eloquentiſſimo Platoni. Itẽ totius Græciæ facile doctiſſimũ Platonem. Amãt etiã iũgi cum alius aliter. ſecus. ante. poſt. & cæteris, quæ ſuperlationem quandam ſignificant, quæq; diuerſitatem, vt præcipuus. diſſimilis, alienus, vt docet Laurentius Valla. Ouidius, Quantoq; ratẽ qui tẽperat anteit remigis officium. Quintilianus. Quãto alius fuit ille ifeliciſſimi iuuenis affectus. Terẽtius. Veꝝ multo aliter euenire itelligit.

Saluſtius, multo præſtat beneficii, q̃ maleficii in-uentorem eſſe. Inuenitur etiam tantum poſt quã-to, & tanto poſt quantum. Ouidius. Quanto dux milite maior, tãtũ ego te ſupero. Virgilius.

O præſtans animi iuuenis quantum ipſe feroci Virtute exuperas, tanto me impẽſius æquum eſt Conſulere. quod fit, quia alterũ poſitiuo, ſeu ver-bo, comparatiuo alterum debet cohærere. Quo & eo pro tanto & quanto inueniuntur frequẽtiſſi me poſita. Fabius. Quo quiſq; ingenio minus va let, hoc ſe magis attollere, ac dilatare conat̃. Idẽ, Erit eo obſcurior, quo quiſq; deterior.

De relatiuis.

QVod eſt relatiuum? quod rem antedi-ctam dicit iterum. In quot partes diui-ditur relatiuum? in duas. in relatiuum ſub-ſtantiæ, & accidentis.

Quod eſt relatiuum ſubſtantiæ? quod refert antece dens ſubſtantiuum.

Quod eſt relatiuum accidentis? quod refert antece dens adiectiuum.

Quotuplex eſt relatiuum ſubſtantiæ? duplex. ſub-ſtantiæ ſimilitudinis, & diuerſitatis.

Quod eſt relatiuum ſubſtantiæ ſimilitudinis? quod idem cum ſuo refert antecedente.

Quæ ſunt relatiua ſubſtãtiæ ſimilitudinis? qui, quæ. quod. is. ſuus. ipſe. ſui. ille idem. vt Plato, qui fuit doctiſſimus ſuæ ipſius ætatis philoſophoꝝ, do-cuit Ariſtotelẽ, & is idẽ Socratis diſcipulus fuit.

Quod eſt relatiuum diuerſitatis? quod refert antece dens diuerſum à cõſequẽte cũ quo cõcordat, ſed ſub eodẽ gñe vel ſpecie. Quãuis. n. diſcordet ab antecedẽte, tñ eiuſdẽ eſſe vel gñis, vel ſpẽi cum conſequenter refert. Nam ſi dico amo laurum &

cæteras arbores, ſignifico quidem laurum eſſe arborē, ſed diuerſam à cæteris arboribus. non enim idem laurus, quod cæteræ arbores. Item placet mihi accipenſer, & alii piſces, oſtendo quidem accipenſerem eſſe piſcem, ſed differre à cæteris ſpecie. Nec dicas igitur iudæi crucifixerūt Chriſtum inter duos alios latrones, quia ſic loquens diceres Chriſtum fuiſſe latronē. Caue igitur, ne decipiaris in huiuſmodi relatiuis ſubſtantiæ diuerſitatis, nec vnquam eis vtaris, niſi antecedens eiuſdem eſſe vel generis, vel ſpeciei cum eo, quod conſequitur, velis oſtendere.

Quæ ſunt relatiua ſubſtantiæ diuerſitatis? alius. alter. reliquus. & cætera cæterum. nam cæter vel cæterus non legi.

Relatiuum ſubſtantiæ, & accidentis in quot debet cum antecedente congruere? In nullo ſi accidentis fuerit. illud enim cum conſequente concordat in numero. caſu. & genere, vt Polyphemus erat altus, quanta eſt turris diui Marci, Si vero fuerit ſubſtantiæ, in duobus, in numero & in genere. p̄ter ſuus & relatiua ſubſtantiæ diuerſitatis, quæ cū conſequente cōcordant, quemadmodum ea, quæ ſunt accidentis, vt cliens rogat patronum, vt defendat cauſam ſuam. antecedēs huius relatiui ſuā, eſt cliens, & tamen congruit cū ſubſtātiuo ſequente, quod eſt cauſam, in numero. caſu, & genere. Saluſtius, Leones & alias feras. antecedens huius relatiui alias, eſt leones, & congruit cum feras. ex quo infertur leonē eſſe feram. ſic apud Virgiliū.

Tum caſia, atq; aliis intexens ſuauibus herbis. Infertur caſiam eſſe herbam.

Qui. quæ. quod concordat'ne ſemper cum antecedente? non. quoties enim inter duo ſubſtātiua po-

nitur, quorum ſequens ſit proprium nomẽ, ſequẽti (vt ſeruius docet) accommodatur, vt apud Salluſtiũ. Eſt locus in carcere, quod Tullianũ appellatur. & in ſacra pagina, Semini tuo, qui eſt Chriſtus. Si vero ſequens fuerit appellatiuum nomen, poteſt tam cum conſequente, q̃ cum antecedente congruere, vt roſa, quæ vel qui eſt flos candidiſſimus, mihi admodum placet. Marcus Tullius, Homines enim ſunt hac lege generati, qui tuerentur illum globũ, quem in hoc templo mediũ vides, quæ terra dicit, iiſq; animus datus eſt ex illis ſempiternis ignib⁹, quæ ſydera, & ſtellas vocatis. Sed inuenitur etiam antecedenti reſpondere relatiuũ, quando ſequens ſubſtantiuum ſit propriũ nomẽ. Valerius Maximus. Antea ſenatus aſſiduam ſtationẽ eo loci pagebat, q hodie Sẽaculũ appellat.

De relatiuis accidentis.

Relatiua accidentis quæ ſunt? Qualis. quantus. quot. quotus. quotennis. quotenus. quotuplus. quotuplex. cuius. cuias. Sed quotuplus, & quotuplex non memini legere apud authores. quotuplex tamen ego vtor interdum, qa legi aliquando apud grãmaticos.

Qualis quæ habet antecedentia? bonus. malus. ſapiens. demens. ſtultus. intelligens. doctus. idoctus. pulcher. turpis. albus. niger, & cætera ſignificantia qualitatem, vt virtutem. vitium. colorem, & ſimilia, vt tui crines ſunt nigri, qualia æthiopũ corpora, & facies æthiopũ eſt nigra, quales ſunt pennæ coruorum. eius redditiuum eſt talis.

Quantus quæ habet antecedentia? magnus. paruus. longus. breuis. latus. anguſtus. altus. profundus, & id genus cætera, vt formica eſt parua, quantus eſt culex. eius redditiuum eſt tantus.

Quæ ſunt antecedẽtia huius relatiui quot? vnus. duo. tres. quatuor. quinq;. ſex. ſeptem. octo. nouẽ. decem. viginti. centum. mille, & reliqua numeralia. eius redditiuum eſt tot. dicimus & totidem.

Quotus quæ antecedentia habet? primus. ſecũdus. tertius. quartus. qntus. decimus. quinquageſimus. centeſi mus, milleſimus. vt tu es primus in hac vrbe, quotus ego domi meæ. Ponitur etiam quotus pro quot. Martialis, dic quotus es, quanti cupias cœnare? pro quot eſtis. ſed proprie ordinẽ refert quod indicant nomina ordinem ſignificantia, per quæ reſpondemus iterrogãti, vt quota hora eſt? prima, aut ſecunda, aut tertia. Sic igitur reſpondeamus, neceſſe eſt. quare ſic hæc nomina præceſſerint, non licet ea referre per quotus? vt eo cubitũ hora tertia, quota, vel vt tu. hoc & ſi nuſqnam me mini legere apud doctos, tamen quemadmodum ei, qui dixerit, quotum annũ ætatis agebat Cato, quando græcas diſcebat literas? licet reſpondere ſexageſimũ, & per huiuſmodi nomina, ſic etiam licere arbitror ex contrario hæc eadem nomina per quotus referre ſic. icipio hyeme lucubrare ab hora octaua, quota Plynius ſecundus, cum tardiſſime ſurgeret cubitu, incipiebat. non tamen etiam ſexta, quota ille ſæpe. Incipiebat autem lucubrare à vulcanalibus.

Quotennis de quo meminit Priſcianus (nam apud authores non legi, ſed ſic vbiq;, quot annos natus es? quotum annum ætatis agis? quot annorũ es?) quæ habere antecedentia poteſt? anniculus. biennis, vel bimus. triennis, vel trimus, quadriẽnis, vel quadrimus. quinquennis, decennis, vlterius nõ legi, vt hoc vinũ eſt bimũ, aut decẽne, quotẽnis ẽ filius tuus, vel meli⁹; quot annos nat⁹ eſt filius tuus.

Quotenus,

Quotenus, quo vſus eſt. M. Tul. Ad Atticum dicẽs, in ripa neſcio quotenorum iugerum, quæ habere antecedẽtia debet? ſinguli. bini. terni. vel trini. quaterni, vel quatrini. quini. ſeni. ſepteni. octoni. noueni. deni. viceni. quinquageni. centeni. milleni. eſt autem quotenus relatiuum diuiſiuum in pares numeros, vt boues bini, & quaterni trahũt aratrum, quoteni equi carrucã. Vtimur et his nominibus ſic, Iulius Cæſar legauit viritim trecentos Seſtertios ait Tranquillus, hoc eſt trecentos viris ſingulis. Auguſtus vero Cohortibus vrbanis quingenos, legionariis trecenos numos, hoc eſt ſingulis quingentos & trecentos. nã ſi dixiſſet, legauit populo trecentos Seſtertios, tñ trecentos toti populo eſſe legatos intelligeremus, ſed quia trecenos dixit, ſingulis trecẽtos ſignificauit legatos. Sic dato diſcipulis tuis omnibus binos colaphos, hoc eſt duos ſingulis. Item viri ſobrii, ac modeſti cum diſcumbunt, bibũt ad ſummum trinos cyathos vini, hoc eſt treis ſinguli. Præterea nomina, quæ tã tum in numero multitudinis inflectuntur, his nominibus coniunguntur, vt dedi ad te binas aut ternas, aut quaternas literas, cum tu vnas tantum miſeris, pro duas aut treis, aut quatuor epiſtolas cũ tu vnam epiſtolam miſeris. nec dicas duas literas, aut binas epiſtolas. Sic binas ædes. ternas nuptias pro duas domo. atris connubia dicendum.

Quotuplus q̃ habet antecedentia? ſimplus, duplus, triplus, quadruplus, centuplus, vt ſi dediſti obolũ mendico propter Deum accipies centuplũ, quotuplum non accipies, ſi pro te impendiſti. ſed hũc poſtremũ loquendi modũ ego non memini legere, nec puto inueniri apud illuſtreis authores.

Quotuplex quæ habet antecedẽtia? duplex, triplex,

quadruplex, vt habeo triplicem veſtem, ideſt triũ generum, quotuplex non eſt tibi, ſed neq; hoc legi apud illuſtreis.

C uius cuia cuiũ quæ habet antecedentia? noĩa, vel pronomina poſſeſſiua, vel genitiuos ſubſtãtiuorũ, vt dic mihi Damœta cuium pecus? æneium, vel meum, vel ægonis. Cuia eſt hæc domus? tua, vel Reip. vel herculea. Cuiũ fuiſſe putas hũc enſem? hectoreũ, vel Hectoris, vel tuũ. ſed ſic nõ ſunt relatiua, ſed iterrogatiua. eſſent aũt relatiua, ſi ſic diceres, hic ager ẽ meus, vel Cæſaris cuia ẽ ancilla.

H ic & hæc cuias & hoc cuiate quæ habet antecedẽtia? nomina patriæ, vt Romanus. Caſſianus, vel gentis, vt Italus. latinus. vt ſum Romanus. cuiates erant Catones, & latinus cuias fuit. M. Tullius.

Q uæ ſũt relatiua accñtis ſimilitudinis, oĩa pdicta, vt ſum bonus, qualis tu. ſimilitudo eſt & æqualitas.

Q uæ ſunt relatiua accidẽtis diuerſitatis? aliuſmodi, & alteriuſmodi. vt ſum albus, & coruus eſt aliuſmodi. diſſimilitudo eſt.

Quot modis ponũtur ſupradicta noĩa in oratione? multis, ſed frequenter tribus. ĩterrogatiue. vt Sed vos qui tandem? quibus aut veniſtis ab oris? & qđ gen⁹ hoc hominũ? Relatiue, vt Sum pi⁹ Aeneas, raptos qui ex hoſte penateis Claſſe veho mecũ fama ſuper æthera notus. infinite, vt Qui ſint veri amici, planè ignoro. & ſic Qualis, & cætera relatiua accidentis.

A nimal quid, & Virgilius quis quare non dicimus? quia quis & quid nunquam relatiue, ſed vel infinite, vel interrogatiue ponuntur.

De interrogatiuis.

q Vod eſt interrogatiuum nomẽ? quod rei dubiæ, vel tanq̃ dubiæ poſtulatiuum eſt.

In quot partes diuiditur? in duas. in iterrogatiuum ſubſtantiæ, & in interrogatiuum accidentis.

Quæ ſunt interrogatiua ſubſtantiæ? qui quæ quot, & quid, & vter.

Quæ ſunt interrogatiua accidentis? qualis. quãtus. quot. quotus. & cætera relatiua accidentis.

Quid intereſt inter quis, & vter? ſi duo fuerint, dices quis, & vter tuo arbitratu, vt quis vel vter oculorum tuorum melius videt? Si vero plures, quis tm̃, vt quis ex tuis digitis eſt longior? non etiam vter.

Debemus'ne ſemper reſpõdere per eundẽ caſum, per quẽ iterrogatio facta fuerit? maxime. vt Quã puellam amauit Achilles in Troia prouincia? Polyxenam. Quis tibi videor? æque miſer, atq; ego ſum. Cui inuidebat Thraſo miles? Phedriæ riuali. à quo amata fuit Galathea? ab Aci, & Cyclope. Quarum rerum non eſt vnquam ſatietas? diuitiarum. Interdum tamen non licet reſpondere per eundem caſum, vt ſi rogeris, quotẽnis es? reſpondeas potius centum annorum, quàm centennis, quod nuſquam legitur. Item quanti emptæ? Paruo. & Cuium pecus? ægonis, aut Philõdæ. & qd agitur? ſtatur. cuius dicis eſſe hos libros? meos.

De diſtributiuis.

Quod eſt nomen diſtributiuum? quod eſt diſtributionis nota, ſeu ſignum.

In quot diuidiť ptes diſtributiuũ nomen? in duas. in affirmatiuũ, & negatiuum, & ſunt hæc.

Quiſq; ambo affirmãt. quicũ q;, atq; omnis. vterq;.
Nullus nemo negant. etiam coniungito neuter.

Quem caſum volunt? genitiuum pluralem, vel ablatiuum, accuſatiuum'ue cũ præpoſitione, vt nullus diſcipulorũ vel ex diſcipulis, vel inter diſcipulos legit. dicimus etiã nullus diſcipulus. ſic vterq; pa-

rentum,& vterq; parens.

De partitiuis.

Quid eſt nomen partitiuum? quod partem trahit à toto, cum quo partitur, & cũ eo debet in genere concordare. vt hominũ aliqs alieni appetẽs, aliqs ſui ꝓfuſus. & ſunt hæc. Quilibet, & quidã atq; aliquis. quicũq;. alius. quis. Alter. vter ſimul alteruter. numeralia vt vnus. Sed diſtributiuum. partitiuum. diuiduum ſynonyma eſſe exiſtimo.

Quot in partitione eſſe debent? tria. pars. totum. & quod pars regat totum, vt literarum tuarum vnæ ſunt eloquẽtiæ, alteræ humanitatis & amoris plenæ. fit etiam partitio per prolepſin, de qua dicemus, cum de figuris tractabimus.

Quilibet non'ne ſignificat id, quod omnis, ſeu cunctus? nõ, ſed vnũ quẽuis de multis, vt accipe quẽlibet horũ librorꝫ.i. vnum quemuis, & non quẽq; ſeu omne. Poetæ tñ pro omnis ponere videntur. Ouidius. Pollicitis diues quilibet eſſe poteſt. quilibet, ideſt vnuſquiſq;. ſed proprie particularis eſt dictio. Quilibet igitur & nullus nõ ſunt cõtraria, vt putãt dialectici ætatis nr̃æ, ſed oĩs, & nullus.

De ꝯſtructione noĩatiui, & cæterorũ caſuum.

Nominatiuus, & cæteri caſus iunguntur genitiuo poſſeſſiue, vt. M. Tul. Romãæ eloquentiæ princeps, atq; is idem patriæ verus pater. & T. Liuium lacteo eloquentiæ fonte manantem patauinitatem quandam redolere dixit Aſinius Pollio. Item adiectiua nonnulla genitiuum admittũt, vt plenus rimarum. diues opum. diues pictai veſtis & auri. Peritus. doctus iuris. Ignarus. inſcius. imperitus rerꝫ. Cupidus honoris appetẽs alieni. ſui profuſus. Non eſt aduerſus, im

pudéteis,& improbos velitandũ,qa tãtiſper filiis, & compar eoꝝ fies , dũ paria & conſimilia dicas.

Datiuo Adiectiua ſic.facilis,vtilis amicis.grauis.da mnoſus hoſtibus.carus,gratus,amicus omnibus. Inimicus nemini,& multa huiuſmodi.

Accuſatiuo iunguntur adiectiua ſic. populabundus agros.oſus.peroſus inimicos.expectẽ,qui me nũ quã viſurus abiſti.&cætera i rus,cũ participia eſſe deſinũt amiſſione tpis,& accuſatiuo iunguntur.

Ablatiuo iunguntur ſubſtantiua ſic,doctrina homo ſeria.floréti vir facũdia.egregia indole puer.præ ſtãti corpore nymphæ.virgo egregia forma, atq; ætate integra.Hercules magna vi heros,atq, cõſi lio.nihil iſtac opus eſt arte. dicimus ẽt dux nobis opus eſt. Adiectiua ſic,plenus fide.clarus.inſignis fama.Ennius ingenio nobilis, arte rudis. ſecũdus ab rege,& nulli pietate ſecundus.alienus à vitiis. dignus honore.idignus laude.magnus doctrina. laſſus labore aſſiduo.& laſſus cura, & confectus. & id genus abunde multa.

De participiis.

q Vid eſt participium? pars orationis de clinabilis,partem nominis capiens,par temq; verbi.

Quare inuentum eſt participium, vt loco verbi obli quis caſibus intranſitiue adiungatur.quia cum nõ poſſint obliqui caſus adiungi verbis intrãſitiue,lo co verbi ſubit participium,vt Priſcianus ait.vt bo nus homo loquebatur.boni hois loquentis ora tionem audiui.bono homini lequenti dedi.bonũ hominem loquentem audiui.à bono homine lo quente accepi.quia nõ licet dicere boni hominis loquebatur,loco verbi loquebatur,ſubit loquẽtis participiũ.Item vt oratio breuior ſit,& dilucidior

omiſsis relatiuis. aduerbiis. coniūctionibus. vt homo pauca loquens inter ſapiētes cōnumeratur. i. homo, qui pauca loquitur. Item cœnatus eo cubitum. i. poſtquā cœnatus ſum. & legens diſce, pro lege & diſce. Item veniens vidi, ideſt cū venirem.

Quod autem in hac oratione, mulieres ornāt ſe, ne videntes homines eas derideant, neceſſario participio ſit vtendū, vt Valla docet, & Sypontinus, q à Valla accepit, mihi nō videtur. non enim ſic ea reſoluenda eſt oratio, Mulieres ornant ſe, ne homines eas videāt, & derideant, quia ſic neceſſe eſſet vti participio, qm̄ videt eas oīno hoīes, ſed ſic mulieres ornāt ſe, ne q vident hoīes, vel ne cū vidēt hoīes, eas derideant, vel per paſſiuū, ne à quibus vident hominibus derideantur, vel ne cū ab hominibus videntur, ſint illis ludibrio. nam ne homines videntes, non eſt ne homines videant, ſed ne qui vident homines, vel ne cū vident hoīes.

Quot ſunt terminationes participiorū? ſeptē. ns vt amās. legens. rus, vt amaturus. tus. ſus. xus. uus. & dus, vt amatus. viſus. ipexus. mortuus. amandus.

In ns. participia vnde formant̄? à prima pſona pteriti imperfecti indicatiui modi, mutando bam, vel bar in. ns. vt amabam amans. legebā legens. oſculabar oſculans. ſequebar ſequens. eo is cum cōpoſitis, mutat bam in ens, vt ibam iens. quibā qens.

In rus vnde formantur? ab vltimo ſuppino addendo rus, vt amatu amaturus. viſu viſurus. pexu. pexurus. orior tamen & ſi habet ſupinum ortum, vnde ortus, participium tamen facit oriturus. Horatius in epiſtolis.

Nil oriturum alias, nil ortum tale fatentes.

In tus. ſus. xus. vnde formantur? ab extremo ſupino addendo. vt amatu amatus. viſu viſus. impe

xu impexus, à morior tamen debuit eſſe moritus, quod proportio magis exigebat Priſcianos teſte, quia ſupinum eſt moritum, quod etiã indicat Moriturus, ſed facit mortuus geminato.u.quod in nullo alio participio inuenitur.

In dus vnde formatur? a genitiuo ſui præſentis participii mutãdo tis in dus, vt amans amãtis. legens legentis, oſculans oſculãtis. tis in dus fit amãdus. legendus. oſculandus.

A verbo actiuo quot participia deriuantur? duo. alterum præſentis & præteriti imperfecti temporis in ns vt amans. i. qui amat vel amabat. alterum futuri in rus vt amaturus. i. qui amabit.

Quæ actiua non habent participium in rus? quæ deficiunt ſupinis, & ſunt hæc.

Compeſco. cerno. renuoq;. & reſpuo. lingo.
Sugo. refello. timet. lambo. vrgeo. & ambigo. caluo
Viſoq; cum metuo. poſco. linquo. arceo. diſco.
Et cum compoſitis ſunt hæc ſine cuncta ſupinis.

Compeſco ſcis ſcui p refrenare, & cõſtrengere.
Diſpeſco per ſpartire. Plynius. Africam ab Aethiopia diſpeſcens.
Renuo is nui per renuntiare.
Reſpuo is ſpui per refutare.
Lingo is xi per leccare.
Sugo is xi per ſugare.
Refello is elli p negare, & reprẽdeř il falſo
Linquo quis qui ſpinũ eẽt ſecũdum analogiã lictum, vnde derelictum per abbãdonare, de quo Priſcia. Eandem ſeruant etiam regulam liqui lictũ & ex eo compoſita reliqui relictum.
Lambo bis bi per leccare
Vrgeo ges vrſi per conſtrengere.
Ambigo gis ſine pterito & ſupino p dubitare.

do, vel quarto loco iambici verſus raro poſuerũt latini vero ſæpiſſime. S. quoq; apud græcos rariſſime vim conſonantis amittit carminis neceſſitate. noſtri vero, ſed vetuſtiſſimi ſubtrahebant eam frequentiſſime, vt opuſt pro opus eſt apud Plautum. quanq̃ nunc exoleuit. hoc idẽ feciſſe eos arbitror in comparatiuis, vt cum græci ad plura ſui generis non niſi ſuperlatiuo vſi inueniantur, noſtri & comparatiuo, & ſuperlatiuo vtantur.

Tanto, & quanto, & multo, & longe pro valde, & facile, pro non dubie, quibus comparationis gradibus adiunguntur? tam comparatiuo q̃ ſuperlatiuo. Cicero. Quanto es maior, tanto te geras ſummiſſius. Catullus ad. M. Tullium Ciceronem.

Diſertiſſime Romuli nepotum,
Quot ſunt, quotq; fuere Marce Tulli,
Quotq; poſt aliis erunt in annis,
Gratias tibi maximas Catullus
Agit peſſimus omnium poeta,
Tanto peſſimus omnium poeta,
Quanto tu optimus omnium patronus.

Quintilianus, Declamãdi ratio vt eſt ex omnib⁹ nouiſſime inuẽta, ita multo eſt vtiliſſima. M. Tulli⁹, ſed ego neq; eis aſſentiebar, neq; diſputationum inuentori, & principi longe omnium in dicendo grauiſſimo, & eloquentiſſimo Platoni. Itẽ totius Græciæ facile doctiſſimũ Platonem. Amãt etiã iungi cum alius aliter. ſecus. ante. poſt. & cæteris, quæ ſuperlationem quandam ſignificant, quæq; diuerſitatem, vt præcipuus. diſſimilis, alienus; vt docet Laurentius Valla. Ouidius, Quantoq; ratẽ qui tẽperat anteit remigis officium. Quintilianus. Quãto alius fuit ille iſeliciſſimi iuuenis affectus. Terẽtius. Verum multo aliter euenire itelligit.

Saluſtius, multo præſtat beneficii, q̃ maleficii inuentorem eſſe. Inuenitur etiam tantum poſt quãto, & tanto poſt quantum. Ouidius. Quanto dux milite maior, tãtũ ego te ſupero. Virgilius.

O præſtans animi iuuenis quantum ipſe feroci Virtute exuperas, tanto me impẽſius æquum eſt Conſulere. quod fit, quia alterũ poſitiuo, ſeu verbo, comparatiuo alterum debet cohærere. Quo & eo pro tanto & quanto inueniuntur frequẽtiſſime poſita. Fabius. Quo quiſq; ingenio minus valet, hoc ſe magis attollere, ac dilatare conat̃. Idẽ. Erit eo obſcurior, quo quiſq; deterior.

De relatiuis.

Quod eſt relatiuum? quod rem antedictam dicit iterum. In quot partes diuiditur relatiuum? in duas. in relatiuum ſubſtantiæ, & accidentis.

Quod eſt relatiuum ſubſtantiæ? quod refert antecedens ſubſtantiuum.

Quod eſt relatiuum accidentis? quod refert antecedens adiectiuum.

Quotuplex eſt relatiuum ſubſtantiæ? duplex. ſubſtantiæ ſimilitudinis, & diuerſitatis.

Quod eſt relatiuum ſubſtantiæ ſimilitudinis? quod idem cum ſuo refert antecedente.

Quæ ſunt relatiua ſubſtãtiæ ſimilitudinis? qui, quæ. quod. is. ſuus. ipſe. ſui. ille idem. vt Plato, qui fuit doctiſſimus ſuæ ipſius ætatis philoſophoꝝ, docuit Ariſtotelẽ, & is idẽ Socratis diſcipulus fuit.

Quod eſt relatiuum diuerſitatis? quod refert antecedens diuerſum à cõſequẽte cũ quo cõcordat, ſed ſub eodẽ gñe vel ſpecie. Quãuis. n. diſcordet ab antecedẽte, tñ eiuſdẽ eſſe vel gñis, vel ſpẽi cum conſequenter refert. Nam ſi dico amo laurum &

cæteras arbores, ſignifico quidem laurum eſſe arborẽ, ſed diuerſam à cæteris arboribus. non enim idem laurus, quod cæteræ arbores. Item placet mihi accipenſer, & alii piſces, oſtendo quidem accipenſerem eſſe piſcem, ſed differre à cæteris ſpecie. Nec dicas igitur iudæi crucifixerũt Chriſtum inter duos alios latrones, quia ſic loquens diceres Chriſtum fuiſſe latronẽ. Caue igitur, ne decipiaris in huiuſmodi relatiuis ſubſtantiæ diuerſitatis, nec vnquam eis vtaris, niſi antecedens eiuſdem eſſe vel generis, vel ſpeciei cum eo, quod conſequitur, velis oſtendere.

Quæ ſunt relatiua ſubſtantiæ diuerſitatis? alius. alter. reliquus. & cætera cæterum. nam cæter vel cæterus non legi.

Relatiuum ſubſtantiæ, & accidentis in quot debet cum antecedente congruere? In nullo ſi accidentis fuerit. illud enim cum conſequente concordat in numero. caſu. & genere, vt Polyphemus erat altus, quanta eſt turris diui Marci, Si vero fuerit ſubſtantiæ, in duobus, in numero & in genere. p̄ter ſuus & relatiua ſubſtantiæ diuerſitatis, quæ cũ conſequente cõcordant, quemadmodum ea, quæ ſunt accidentis, vt cliens rogat patronum, vt defendat cauſam ſuam. antecedẽs huius relatiui ſuã, eſt cliens, & tamen congruit cũ ſubſtãtiuo ſequente, quod eſt cauſam, in numero. caſu, & genere. Saluſtius, Leones & alias feras. antecedens huius relatiui alias, eſt leones, & congruit cum feras. ex quo infertur leonẽ eſſe feram. ſic apud Virgiliũ.

Tum caſia, atq; aliis intexens ſuauibus herbis. Infertur caſiam eſſe herbam.

Qui. quæ. quod concordat'ne ſemper cum antecedente? non. quoties enim inter duo ſubſtãtiua po

nitur, quorum ſequens ſit proprium nomē, ſequē-ti (vt ſeruius docet) accommodatur, vt apud Sal-luſtiū. Eſt locus in carcere, quod Tullianū appel-latur. & in ſacra pagina, Semini tuo, qui eſt Chri-ſtus. Si vero ſequens fuerit appellatiuum nomen, poteſt tam cum conſequente, q̄ cum antecedente congruere, vt roſa, quæ vel qui eſt flos candidiſſi-mus, mihi admodum placet. Marcus Tullius, Ho-mines enim ſunt hac lege generati, qui tuerentur illum globū, quem in hoc templo mediū vides, quæ terra dicit, iiſq; animus datus eſt ex illis ſem-piternis ignib9, quæ ſydera, & ſtellas vocatis. Sed inuenitur etiam antecedenti reſpondere relatiuū, quando ſequens ſubſtantiuum ſit propriū nomē. Valerius Maximus. Antea ſenatus aſſiduam ſta-tionē eo loci pagebat, q hodie Sēaculū appellat.

De relatiuis accidentis.

Relatiua accidentis quæ ſunt? Qualis. quantus. quot. quotus. quotennis. quotenus. quotuplus. quotuplex. cuius. cuias. Sed quotuplus, & quotuplex non memini legere apud authores. quotuplex tamen ego vtor interdum, qa legi aliquando apud grāmaticos.

Qualis quæ habet antecedentia? bonus. malus. ſapiens. demens. ſtultus. intelligens. doctus. idoctus. pulcher. turpis. albus. niger, & cætera ſignificantia qualitatem, vt virtutem. vitium. colorem, & ſimilia, vt tui crines ſunt nigri, qualia æthiopū corpora, & facies æthiopū eſt nigra, quales ſunt pennæ coruorum. eius redditiuum eſt talis.

Quantus quæ habet antecedentia? magnus. paruus. longus. breuis. latus. anguſtus. altus. profundus, & id genus cætera, vt formica eſt parua, quantus eſt culex. eius redditiuum eſt tantus.

Quæ ſunt antecedētia huius relatiui quot? vn9. duo. tres. quatuor. quinq;. ſex. ſeptem. octo. nouē. decem. viginti. centum. mille, & reliqua numeralia. eius redditiuum eſt tot. dicimus & totidem.

Quotus quæ antecedentia habet? primus. ſecūdus. tertius. quartus. qntus. decimus. quinquageſimus. centeſimus, milleſimus. vt tu es primus in hac vrbe, quotus ego domi meæ. Ponitur etiam quotus pro quot. Martialis, dic quotus es, quanti cupias cœnare? pro quot eſtis. ſed proprie ordinē refert quod indicant nomina ordinem ſignificantia, per quæ reſpondemus iterrogāti, vt quota hora eſt? prima, aut ſecunda, aut tertia. Sic igitur reſpondeamus, neceſſe eſt. quare ſic hæc nomina præceſſerint, non licet ea referre per quotus? vt eo cubitū hora tertia, quota, vel vt tu. hoc & ſi nuſqnam memini legere apud doctos, tamen quemadmodum ei, qui dixerit, quotum annū ætatis agebat Cato, quando græcas diſcebat literas? licet reſpondere ſexageſimū, & per huiuſmodi nomina, ſic etiam licere arbitror ex contrario hæc eadem nomina per quotus referre ſic. icipio hyeme lucubrare ab hora octaua, quota Plynius ſecundus, cum tardiſſime ſurgeret cubitu, incipiebat. non tamen etiam ſexta, quota ille ſæpe. Incipiebat autem lucubrare à vulcanalibus.

Quotennis de quo meminit Priſcianus (nam apud authores non legi, ſed ſic vbiq;, quot annos natus es? quotum annum ætatis agis? quot annoꝝ es?) quæ habere antecedentia poteſt? anniculus. biennis, vel bimus. triennis, vel trimus. quadriēnis, vel quadrimus. quinquennis. decennis, vlterius nō legi, vt hoc vinū eſt bimū, aut decēne, quotēnis ē filius tuus, vel meli9; quot annos nat9 eſt filius tuus.

Quotenus,

Quotenus, quo vſus eſt. M. Tul. Ad Atticum dicẽs, in ripa neſcio quotenorum iugerum, quæ habere antecedẽtia debet? ſinguli. bini. terni. vel trini. quaterni, vel quatrini. quini. ſeni. ſepteni. octoni. noueni. deni. viceni. quinquageni. centeni. milleni. eſt autem quotenus relatiuum diuiſiuum in pares numeros, vt boues bini, & quaterni trahũt aratrum, quoteni equi carrucã. Vtimur ẽt his nominibus ſic, Iulius Cæſar legauit viritim trecentos Seſtertios ait Tranquillus, hoc eſt trecentos viris ſingulis. Auguſtus vero Cohortibus vrbanis quingenos, legionariis trecenos numos, hoc eſt ſingulis quingentos & trecentos. nã ſi dixiſſet, legauit populo trecentos Seſtertios, tm̃ trecentos toti populo eſſe legatos intelligeremus, ſed quia trecenos dixit, ſingulis trecẽtos ſignificauit legatos. Sic dato diſcipulis tuis omnibus binos colaphos, hoc eſt duos ſingulis. Item viri ſobrii, ac modeſti cum diſcumbunt, bibũt ad ſummum trinos cyathos vini, hoc eſt treis ſinguli. Præterea nomina, quæ tãtum in numero multitudinis inflectuntur, his nominibus coniunguntur, vt dedi ad te binas aut ternas, aut quaternas literas, cum tu vnas tantum miſeris, pro duas aut treis, aut quatuor epiſtolas cũ tu vnam epiſtolam miſeris. nec dicas duas literas, aut binas epiſtolas. Sic binas ædes. ternas nuptias pro duas domo. atris connubia dicendum.

Quotuplus q̃ habet antecedentia? ſimplus, duplus, triplus, quadruplus, centuplus, vt ſi didiſti obolũ mendico propter Deum accipies centuplũ, quotuplum non accipies, ſi pro te impendiſti. ſed hũc poſtremũ loquendi modũ ego non memini legere, nec puto inueniri apud illuſtreis authores.

Quotuplex quæ habet antecedẽtia? duplex, triplex,

quadruplex, vt habeo triplicem veſtem, ideſt triū generum, quotuplex non eſt tibi, ſed neq; hoc legi apud illuſtreis.

Cuius cuia cuiū quæ habet antecedentia? noīa, vel pronomina poſſeſſiua, vel genitiuos ſubſtātiuoꝝ, vt dic mihi Damœta cuium pecus? æneium, vel meum, vel ægonis. Cuia eſt hæc domus? tua, vel Reip. vel herculea. Cuiū fuiſſe putas hūc enſem? hectoreū, vel Hectoris, vel tuū. ſed ſic nō ſunt relatiua, ſed iterrogatiua. eſſent aūt relatiua, ſi ſic diceres, hic ager ē meus, vel Cæſaris cuia ē ancilla.

Hic & hæc cuias & hoc cuiate quæ habet antecedētia? nomina patriæ, vt Romanus. Caſſianus, vel gentis, vt Italus. latinus. vt ſum Romanus. cuiates erant Catones, & latinus cuias fuit. M. Tullius.

Quæ ſūt relatiua accñtis ſimilitudinis, oīa pdicta, vt ſum bonus, qualis tu. ſimilitudo eſt & æqualitas.

Quæ ſunt relatiua accidētis diuerſitatis? aliuſmodi, & alteriuſmodi. vt ſum albus, & coruus eſt aliuſmodi. diſſimilitudo eſt.

Quot modis ponūtur ſupradicta noīa in oratione? multis, ſed frequenter tribus. iterrogatiue. vt Sed vos qui tandem? quibus aut veniſtis ab oris? & qđ gen⁹ hoc hominū? Relatiue, vt Sum pi⁹ Aeneas, raptos qui ex hoſte penateis Claſſe veho mecū fama ſuper æthera notus. infinite, vt Qui ſint veri amici, planè ignoro. & ſic Qualis, & cætera relatiua accidentis.

Animal quid, & Virgilius quis quare non dicimus? quia quis & quid nunquam relatiue, ſed vel infinite, vel interrogatiue ponuntur.

De interrogatiuis.

Quod eſt interrogatiuum nomē? quod rei dubiæ, vel tanq̄ dubiæ poſtulatiuum eſt.

In quot partes diuiditur? in duas. in interrogatiuum ſubſtantiæ, & in interrogatiuum accidentis.

Quæ ſunt interrogatiua ſubſtantiæ? qui quæ quot, & quid, & vter.

Quæ ſunt interrogatiua accidentis? qualis. quãtus. quot. quotus. & cætera relatiua accidentis.

Quid intereſt inter quis, & vter? ſi duo fuerint, dices quis, & vter tuo arbitratu, vt quis vel vter oculorum tuorum melius videt? Si vero plures, quis tm̃, vt quis ex tuis digitis eſt longior? non etiam vter.

Debemus'ne ſemper reſpõdere per eundẽ caſum, per quẽ iterrogatio facta fuerit? maxime. vt Quã puellam amauit Achilles in Troia prouincia? Polyxenam. Quis tibi videor? æque miſer, atq; ego ſum. Cui inuidebat Thraſo miles? Phedriæ riuali. à quo amata fuit Galathea? ab Aci, & Cyclope. Quarum rerum non eſt vnquam ſatietas? diuitiarum. Interdum tamen non licet reſpondere per eundem caſum, vt ſi rogeris, quotẽnis es? reſpondeas potius centum annorum, quàm centennis, quod nuſquam legitur. Item quanti emptæ? Paruo. & Cuium pecus? ægonis, aut Philõdæ. & qd agitur? ſtatur. cuius dicis eſſe hos libros? meos.

De diſtributiuis.

Quod eſt nomen diſtributiuum? quod eſt diſtributionis nota, ſeu ſignum.

In quot diuidiť ptes diſtributiuũ nomen? in duas. in affirmatiuũ, & negatiuum, & ſunt hæc.

Quiſq; ambo affirmãt. quicũ q;, atq; omnis. vterq;.
Nullus nemo negant. etiam coniungito neuter.

Quem caſum volunt? genitiuum pluralem, vel ablatiuum, accuſatiuum'ue cũ præpoſitione, vt nullus diſcipulorũ vel ex diſcipulis, vel inter diſcipulos legit. dicimus etiã nullus diſcipulus. ſic vterq; pa

rentum,& vterq; parens.

De partitiuis.

Quid eſt nomen partitiuum? quod partem trahit à toto, cum quo partitur, & cū eo debet in genere concordare. vt hominū aliqs alieni appetēs, aliqs ſui ꝓfuſus. & ſunt hæc. Quilibet, & quidā atq; aliquis. quicūq;. alius. quis. Alter. vter ſimul alteruter. numeralia vt vnus. Sed diſtributiuum. partitiuum. diuiduum ſynonyma eſſe exiſtimo.

Quot in partitione eſſe debent? tria. pars. totum. & quod pars regat totum, vt literarum tuarum vnæ ſunt eloquētiæ, alteræ humanitatis & amoris plenæ. fit etiam partitio per prolepſin, de qua dicemus, cum de figuris tractabimus.

Quilibet non'ne ſignificat id, quod omnis, ſeu cunctus? nō, ſed vnū quéuis de multis, vt accipe quélibet horū librorꝫ. i. vnum quemuis, & non quéq; ſeu omne. Poetæ tñ pro omnis ponere videntur. Ouidius. Pollicitis diues quilibet eſſe poteſt. quilibet, ideſt vnuſquiſq;. ſed proprie particularis eſt dictio. Quilibet igitur & nullus nō ſunt cōtraria, vt putāt dialectici ætatis nr̄æ, ſed oīs, & nullus.

De ꝯſtructione noīatiui, & cæterorū caſuum.

Nominatiuus, & cæteri caſus iunguntur genitiuo poſſeſſiue, vt. M. Tul. Romāæ eloquentiæ princeps, atq; is idem patriæ verus pater. &. T. Liuium lacteo eloquentiæ fonte manantem patauinitatem quandam redolere dixit Aſinius Pollio. Item adiectiua nonnulla genitiuum admittūt, vt plenus rimarum. diues opum. diues pictai veſtis & auri. Peritus. doctus iuris. Ignarus. inſcius. imperitus rerꝫ. Cupidus honoris appetēs alieni. ſui profuſus. Non eſt aduerſus. im

pudēteis,& improbos velitandū,qā tātiſper ſiliis, & compar eoꝝ fies, dū paria & conſimilia dicas.

Datiuo Adiectiua ſic.facilis,vtilis amicis.grauis.damnoſus hoſtibus. carus,gratus,amicus omnibus. Inimicus nemini,& multa huiuſmodi.

Accuſatiuo iunguntur adiectiua ſic. populabundus agros.oſus.peroſus inimicos.expectē,qui me nūquā viſurus abiſti.&cætera i rus,cū participia eſſe deſinūt amiſſione tpis,& accuſatiuo iunguntur.

Ablatiuo iunguntur ſubſtantiua ſic,doctrina homo ſeria.florēti vir facūdia.egregia indole puer.præſtāti corpore nymphæ.virgo egregia forma, atq; ætate integra.Hercules magna vi heros,atq, cōſilio.nihil iſtac opus eſt arte. dicimus ēt dux nobis opus eſt.Adiectiua ſic,plenus fide.clarus.inſignis fama.Ennius ingenio nobilis, arte rudis. ſecūdus ab rege,& nulli pietate ſecundus.alienus à vitiis. dignus honore.idignus laude.magnus doctrina. laſſus labore aſſiduo.& laſſus cura, & confectus. & id genus abunde multa.

De participiis.

Quid eſt participium? pars orationis declinabilis,partem nominis capiens,partemq; verbi.

Quare inuentum eſt participium, vt loco verbi obliquis caſibus intranſitiue adiungatur.quia cum nō poſſint obliqui caſus adiungi verbis intrāſitiue,loco verbi ſubit participium,vt Priſcianus ait.vt bonus homo loquebatur.boni hois loquentis orationem audiui.bono homini lequenti dedi.bonū hominem loquentem audiui.à bono homine loquente accepi.quia nō licet dicere boni hominis loquebatur,loco verbi loquebatur,ſubit loquētis participiū.Item vt oratio breuior ſit,& dilucidior

xu impexus, à morior tamen debuit eſſe moritus, quod proportio magis exigebat Priſcianos teſte, quia ſupinum eſt moritum, quod etiã indicat Moriturus, ſed facit mortuus geminato.u. quod in nullo alio participio inuenitur.

In dus vnde formatur? a genitiuo ſui præſentis participii mutãdo tis in dus, vt amans amãtis. legens legentis, oſculans oſculãtis. tis in dus fit amãdus. legendus. oſculandus.

A verbo actiuo quot participia deriuantur? duo. alterum præſentis & præteriti imperfecti temporis in ns vt amans. i. qui amat vel amabat. alterum futuri in rus vt amaturus. i. qui amabit.

Quæ actiua non habent participium in rus? quæ deficiunt ſupinis, & ſunt hæc.

Compeſco. cerno. renuoq;. & reſpuo. lingo.
Sugo. refello. timet. lambo. vrgeo. & ambigo. caluo
Viſoq; cum metuo. poſco. linquo. arceo. diſco.
Et cum compoſitis ſunt hæc ſine cuncta ſupinis.

Compeſco ſcis ſcui p refrenare, & cõſtrengere.
Diſpeſco per ſpartire. Plynius. Africam ab Aethiopia diſpeſcens.

Renuo	is	nui	per renuntiare.
Reſpuo	is	ſpui	per refutare.
Lingo	is	xi	per leccare.
Sugo	is	xi	per ſugare.
Refello	is	elli	p negare, & reprẽdeř il falſo
Linquo	quis	qui	ſpinũ eẽt ſecũdum analogiã lictum, vnde derelictum per abbãdonare, de quo Priſcia. Eandem ſeruant etiam regulam liqui lictũ & ex eo compoſita reliqui relictum.
Lambo	bis	bi	per leccare
Vrgeo	ges	vrſi	per conſtrengere.
Ambigo	gis	ſine	prerito & ſupino p dubitare.

Caluo uis ui per ingannare.
Viſo ſis ſi per andare à vedere.
Terẽtius. viſam, ſi domi ẽ. Cætera dicta ſũt i actiuis.
A verbo paſſiuo quot participia deſcẽdunt? duo. alterum præteriti perfecti & pluſquamperfecti temporis in tus vel ſus vel xus, vt amat⁹ viſus pexus. ideſt qui amatus viſus pexus fuit vel fuerat, vel p actiuum, quem amaui vel amaueram, vidi vel videram, pexui vel pexueram. Alterũ futuri in dus, vt amandus. i. qui amabitur, vel quem amabo.
Quæ habent vnum tantum participium, ideſt futuri in dus? quæ deficiũt ſupinis. quare? quia cum participium præteriti temporis iclinetur à ſupino, & ſupinum non fuerit, nec participia erunt, quæ à ſupino naſcuntur. & ſunt ea, quæ pauloante carminibus complexi ſumus.
A verbo neutro quot participia deſcendunt? duo. vnum præſentis & præteriti imperfecti temporis in ns, vt ſeruiens. i. qui ſeruit, vel ſeruiebat, alterũ futuri in rus. vt ſeruiturus, ideſt qui ſeruiet, vel à quo ſeruietur.
Quæ neutra habent quatuor participia? quæ habẽt paſſiuum in tertiis perſonis, vt ſemino, tundo, & aro, & cætera, vt ſeminans, & ſeminaturus in actiua ſigñatiõe, & ſeminatus, & ſeminãdus, i paſſiua.
Quæ neutra habent tria participia? hæc.
Prandeo. cœno. meret. nuboq;, & iuro. quieſco.
Et placeo, & pateo, tituboq;, & gaudeo, fido.
Fio quoq;, & ſoleo, atq; aſſueſco, atq; audeo iũge
Habent enim participium præſentis, præteriti, & futuri in rus, vt prandeo prandens pranſus, & pranſurus. cœno cœnans cœnatus, & cœnaturus. & ſic reliqua. ſed prandeo. cœno. iuro etiam in dus participium habent.

Fio tamen vel nullum habet proprium participium vel vnnm tantum fiens, quod non inueniri inquit Laurentius Valla, & ſi Priſcianus ponit, & Diomedes rariſſimum dicit. Factus eſt enim à ſupino factu, quod à facio eſt, cuius paſſiuum fuit facior apud veteres. futurus à ſum eſt potius. vt ait Diomedes, quamuis à ſuo antiquo verbo eſſe videat. Quòd vero non ſit futurus à fio, ꝓfuturus oſtendit à proſum, & defuturus à deſum. fiendus vero barbare dicitur. pro eo docti faciendus vtuntur.

A ſum etiam ens, quo vſus eſt Cæſar, & græci ὢν dicunt, non eſt iu vſu frequenti, niſi apud dialecticos, & philoſophos ætatis noſtræ. A ſum vero cōpoſita carent participiis, præter abſum abſens. præſum præſens. poſſum potens, quod tamē nomen eſſe vult Diomedes.

Quæ participia præteriti temporis tam actionem q̄ paſſionem ſignificant? prāſus. cœnatus. potus. iuratus. dicimus enim ego prandi, & cœnaui, & prāſus, & cœnatus ſum ficos. & fici pranſæ, & cœnatæ ſunt à me. potaui. & potus ſum aquā, & aqua pota eſt à me. ego iuraui & iuratus ſum numina. & numina iurata fuerunt à me.

Mereo es rui & meritus ſum per meritare, & militare.

Iuro as aui & iuratus ſnm per iurare.

Pateo es tui & paſſus ſum per eſſere manifeſto. ſed paſſus à patior etiam, & à pandor eſt participium.

Titubo bas baui & batus ſum per vacillare.

Quæ neutra non niſi vnum habēt participium? quæ carent ſupinis. & ſunt hæc.

Strideo. ſterto. rudo. ſtridit. micat. æſtuo. gliſco.
Et conquiniſco, & quando dat parco peperci.

Scandoq; cũ ſcalpo. ſcabit. & pauet. horreo. mãdo.
Pſallo. luo, atque tremo. ſatagoq;. & obedio. dego.
Micturio. horreſcoq;, & cætera talia, præter
Parturio. eſurio. & per ui quæcunq; ſecundæ,
Vt caleo, fuerint. ſed habent tamen iſta ſupinum.
Cum placeo. noceo. libeo. careo. pateoq;.
Torret. olet valeo. paretq;. doletq;. latetq;.

A Luo etiam eſſet lutum per analogiam, vnde dilutum vinum à diluo, in quo miſta eſt aqua. & à ſcalpo ſcalptum. Priſciano teſte, nec dicas ſculpo per u. non enim dicimus ſculptum, & ſculpellum per u ſed per a ſcalptum, & ſcalpellum, quare ſcalpta marmora dicendum non ſculpta.

O ſus ab odi eſſe videtur. Sed oſus. exoſus. peroſus nomina ſunt ſecundum Seruium. & accuſatiuo figurate coniunguntur. Plautus in Amphitryone, Oſa ſum inimicos meos. Virgilius, lucemq; peroſi. Ouidius, Tedas exoſa iugales. Valerius Maximus de Scæuola. Peroſus enim credo dexteram ſuam, quod eius miniſterio in cæde regis vti nequiuiſſet, iniectam foculo exuri paſſus eſt.

Vſurpãtur à neutris quãdoq; i dus participia. Oui.
Quæ venit indigne pœna dolenda venit. Idem.
Vtrq; mihi dempto fine carendus abeſt.

Strideo es di per cigare, & cridare.
Sterto is tui per ronfare o roccare. Sternui vero eſt à ſternuo & ſignificat quod vulgo dicimus ſternutare. Proptius. ſternuit omen Amor. Columella. Donec ſternuat ouis.
Rudo is di per gragliare. ſed rudunt etiã funes. vnde rudentes dicti, vt ſtridorq; rudentum.
Strido is di idem quod ſtrideo.
Mico cas cui per giocare alla mora, ideſt ad digitos, vt baiuli ſolent. Marcus Tullius of-

fricıorum tertio.

Dignum eſſe dicunt, qui cum in tenebris mices.

Aeſtuo as aui atum per hauere gran caldo.

Pſallo lis li per cantare.

Cōquiniſco ſcis cōqſſi p ichiare, & ſqſſare il capo.

Scando di dis per mōtare, & aſcendere.

Dego is gi per viuere.

Mando dis di per ſchizzare cum li denti.

Scabo bis bi per grattare.

Scalpo pis pſi idē ē qđ ſcabo, & p ſculpire.

Paueo es paui per hauere paura.

Luo is lui per patire la pena, & purgare la colpa.

Gliſco ſcis ſine prō & ſupino per creſcere.

Lucilius apud Gellium. Luna alit oſtrea, implet & echinos. muribus fibras, & pecu addit. eadem autem ipſa quæ creſcente luna gliſcunt. deficiente luna contra deficiunt.

Tremo is mui per tremare.

Furo is iſanui per deuentare matto.

Luceo ces luxi per lucere.

Pelluceo ces pelluxi per lucere molto.

Torreo res rui toſtum per arroſtire.

A verbo communi quot participia deriuantur? duo in actiua ſignificatione tantū in. ns. & in rus, vt largiens qui donat, vel qui donabat, & largiturus, q donabit. Vnum præteriti perfecti tam in actiua q̄ in paſſiua, vt largitus, qui donauit, & qui donatus eſt. Vnum in paſſiua tātum in dus, vt largiendus, qui donabitur.

A verbo deponenti quot participia deriuātur? tria. præſentis, præteriti perfecti & futuri in rus vt ſequens. ſecutus. & ſecuturus.

Quæ deponentia habent quatuor participia? quæ

non eſt participium, ſed nomẽ potius accuſatiuo figurate adiunctum, vt oſus. exoſus. peroſus.

Quot modis participia tranſeunt in vim nominis? tribus. conſtructione, quando non habent caſum ſui verbi, vt abundans lactis, nomen eſt. abundãs lacte, participium. acceptus illi, nomen eſt. acceptus ab illo, participium. Virgi.

Quàm diues pecoris niuei, q̃ lactis abundans.

Patiens inediæ nomen eſt. patiens inediam, participium. doctus grammaticæ, nomẽ eſt. doctus grãmaticam, participium. præfectus vrbis, nomẽ eſt. præfectus vrbi, participium. quare & comparationem aſciſcunt, vt abundantior, acceptior. Cõpoſitione, quando componuntur cum dictionibus, cum quibus eorum verbum componi non poteſt vt indoctus. innocens. non enim dicimus idoceo. innoceo. Temporis vel amiſſione, cum non ſignificant tempus, vt amãdus eſt optimus quiſq;, ideſt amari dignus, vel mutatione, vt in participiis ĩ rus cum ſoluũtur per præteritum imperfectum ſubiunctiui. Ouidius. Expectem qui me nunquam viſurus abiſti? ideſt q eo animo diſceſſiſti, vt me nõ amplius videres. Valerius Maximus. Experiri. n. volui, ſi tibi propoſitum ex ſentẽtia parum ceſſiſſet, q̃ æquo animo me ferro eſſem interemptura. ideſt q̃ æquo animo me ferro interimere auderẽ. Seneca de naturalibus quæſtionibus, Nullam aũt mentionem fecit cometarum, non prætermiſſurus, ſiquid explorati apud illos comperiſſet. non prætermiſſurus. i. ita affectus, vt nõ ꝑtermitteret.

Participium quem caſum poſtulat ante ſe? nullum, quoniam nulla orationis pars regit ante ſe, præter verbum. Poſt ſe quomodo conſtruitur? cũ caſu verbi ſui, vt tu, qui euadis doctus, gaudebis, tu

euadens doctus, gaudebis. ego, qui idigeo doctrinæ, incumbo literis. Indigens ego doctrinæ incũbo literis. adamo te, qui mihi inſeruis. adamo te inſeruiẽtem mihi. Non vidi quẽquam, qui ſit ſtudio nihil conſecutus. Neminem vidi ſtudio nihil conſecutum. O puer, qui præſtas condiſcipulos omneis ingenio, tene memoria illud Iſocratis. ἐὰν ᾖς φιλομαθὴς, ἔσῃ πολυμαθής. O puer præſtãs igenio cõdiſcipulos omneis, &c. Nobis qui gaudemus virtute, multi inuident. Nobis virtute gaudẽtibus multi inuident. Seruire deo præter cætera, intereſt omnium, qui viuunt. Viuentium omnium intereſt præter cætera ſeruire deo.

In quid reſoluitur participium? in relatiuum, & verbum, vt amans, ideſt qui amat, vel amabat. nõnunquam reſoluitur in verbum, & dum. vel poſtquã. vel &. vel quoniam. vel cum. & ſimilia, vt præceptore legente, diſcipuli diſcunt, ideſt dum præceptor legit. & hoc dicto, interiit, ideſt poſtquã hoc dixit, vel cum hoc dixiſſet, exceſſit è vita. Item legens diſco, ideſt lego, & diſco, & veniens vidi. i. cum venirem.

Quando participio vti non licet? cum in nominatiuo eſſe relatiuum non poteſt. vt io alegrante te, ſon piu pouero di Codro. ego, quo tu gaudes, ſũ pauperior Codro. & la grammatica inſegnata da me ad te, te fara honore & vtile. grammatice, quã doctus fuiſti à me, erit tibi honori, & commodo. Item la camiſa ſpoliata ad te dal tuo famiglio, andara ad lauare al fiume di Po la tua nutrice. induſium, quo tu ſpoliatus fuiſti à tuo miniſtro, ibit lotum ad flumẽ Eridanum nutrix tua. Et li libri mei da eẽre cargati in dui muli dal tuo mulattero, mãdaro alla cittate di Venetia, o à Roma al piu pre-

ſto. Libros meos, quibus duo muli onerabuntur à mulione tuo, mittam breui vel ad vrbem Venetias, vel Romam.

Dic per oneror qñ eſt tertiæ ſpeciei, vt ſcribor. dicor. libros, qui onerabuntur à mulione tuo duobus mulis, mittam breui ad vrbem Venetias, aut Romam, & ſic licet dicere per participiũ, Libros meos onerandos multis mulis à mulione tuo mittam in Germaniam. Præterea non licet vti participio, quando non eſt, vt io ho hauuto molte volte compaſſione ad Ouidio bãdezato in Ponto.. Sæpe ſum miſeratus Ouidium, qui exulauit in Põto. Item tu impari certamente volentera la grammatica ſtudiata da me, ma non fai frutto. diſcis tu quidem nõ inuitus grammaticam, cui ego ſtudui, ſed non proficis. In his non vſi ſumus participiis, quia nec exulo habet exulatus, nec ſtodeo ſtudit⁹, atque ideo diximus per relatiuum & verbum.

Dic vulgaria participiorum omnium. Amans, amãte. chi ama o chi amaua. Amaturus, de amare. chi amara. & per deuere amare. eẽndo per amare, & hauendo ad amare. Amatus, amato. chi e ſtato, o chi era ſtato amato. eſſendo ſtato amato. Amandus, da eſſere amato. chi ſera amato. & per eſſere amato. hauendoſe ad amare. o hauendo ad eſſere amato. eſſendo per eſſere amato. & ſic in cæteris.

Participium abſolute in quo caſu ponitur? in ſeptimo, ſi reperitur, vt ſtudiãdo io greco & hebraico, tu andaui à ſolazzo. Studente me græcis, ac iudaicis literis, tu deambulabas. i. dũ, vel donec ego ſtudebam. Si vero non reperitur, dicimus per verbũ & dum, vel donec, vel poſtquã, vt venuta la eſtate, molti ſe amalano. poſtquã venit æſtas, plurimi ægrotãt. & partita la iuernata, ven la prima vera:

Vbi diſceſſit hyems, ver aduenit. hic non licet dicere per ſeptimum caſum, quia venio, & diſcedo non habent participia præteriti tẽporis. quãquã apud vetuſtiſſimos iuenitur diſceſſus, & alia, quæ nunc penitus exoleuerunt, vt intetitus. obitus.

Quare etiam hic ſeptimus caſus appellatus eſt à nõnullis ablatiuus in conſequentia? quia neceſſario huiuſmodi ablatiuos cõſequi aliquid debet, vt ſole oriente, fit dies. i. ſolis ortum ſequitur dies; & græcis ilion obſidentibus, victi ſunt Ilienſes, ideſt propter obſidionem græcorum ſecuta eſt victoria de Ilienſibus. quando autem ſic dicimus, te ſedente, ego ſto, non eſt neceſſe me ſtare, dũ tu ſedes, non erit igitur ablatiuus in conſequentia. niſi in conſequentia dicitur, quia cõſequi omnino aliquid debet, ex quo pficiat orõ. Sed dicas tu potiꝰ vel ſeptimũ caſum, vel ablatiuũ abſolute poſitũ.

Quæ participia poni poſſunt abſolute in ablatiuo? præſentis, & præteriti imperfecti. ideſt in ns. præteriti pfecti & pluſquamperfecti, ideſt in tus, ſus, xus. quæ frequentiſſime inueniuntur in ſeptimo caſu. exempla vltro ſe offerunt, ſiquis inquirat, vt Te veniente die, te decedente canebat. & Sublata beneuolẽtia, amicitiæ nomen tollitur, & huiuſmodi infinita. Item futuri in rus, vt facturo me copiã bonoꝝ librorum ſtudioſis omnibus, cœperũt omnes gaudere mirum in modum. ideſt cũ eſſem facturus copiam. Lucanus in primo. Facile venturo Cæſare prædam Ignauæ liquere manus. i. cum eſſet venturus Cæſar. Valerius Maximus lib. primo. Id luce proxima conſulibus ſacrificio vel expiaturis, ſi poſſet auerti, vel ſi certum deorũ etiam monitu viſum foret, executuris, hoſtiaꝝ extra ſomnio cõgruerũt. In dus quoq; ſic, voluendis aſſidue bonis

due bonis libris, quāplurima memoratu digna diſcuntur, ideſt voluendo libros, vel dum voluunt. M. Tullius in procemio primi libri officiorum. Orationem autem latinam efficies legēdis noſtris pleniorem, ideſt legendo noſtra, vel cū leguntur noſtra. ſed hæc cū amittūt tēpus, nō ſunt participia.

De patronymicis.

Q Vid eſt patronymicū? quod propriè à patre deriuatum ſecundum formam græcā, ſignificat filium, vel nepotem, filiam vel neptē primitiui ſui, vt hic priamides, Priami vel fili᷒, vl' nepos. Hæc pamis, filia, neptis'ue priami.

Quare dicēdum potius patronymicum per y ψιλὸν ny, q̄ patronomicum per o μικρὸν? quia quæ componuntur ab ὄνομα, mutant primum ὀμικρον, in ὦμεγα ſecundum vero in y ψιλόν. ſic ab ἱερὸς & ὄνομα; Hieronymus, quod ſacrum nomen interpretatur. à σὺν & ὄνομα, Synonymum.

Non'ne etiam ab aliis, q̄ à patribus patronymica deriuantur? quidni, ſed raro, & abuſiue, vt à matrib᷒, ſicuti eſt iliades, Iliæ filius Romulus. Latoides λητόος, ideſt Latonæ filius Apollo. Ab auis maternis, vt atlantides, Mercurius filius Maiæ Atlantis. A' fratribus, vt phaethontiades ſorores Phaethontis, à regibus ſiue conditoribus, vt æneadæ. romulidæ, ideſt Romani. Theſidæ. Cecropidæ. i. Athenienſes. & ſciendū multa inueniri huius formæ gentilia, vt Hemonis. Theſſalis Colchis. Argolis. Cyclas. Ias. Troas. multa itē propria. vt Euripides. Thucydides. Bacchis. Doris. Pithyas.

Poſſunt'ne deriuari patronymica à propriis patrū latinis, vt Saturn᷒. Iuppiter. Mars. Mercuri᷒. Sol? minime. nam in his, & ſimilibus dicēdū eſt filius, vel nepos Saturni. Iouis. Martis, vl' p poſſeſſiuū.

Saturnius. Iouius. Martius. nam pro patronymicis poſſeſſiua inueniuntur apud latinos vſurpata, vt æmilianus Scipio. i. Aemilii filius. Octauianus Cæſar. i. Auguſtus Octauii filius. dicitur & Octauius. Virg. Luſimus Octaui. A' nominib⁹ tñ patriæ latinis romanum poetam poſſe exiſtimo, ſi contigerit, patronymica inclinare, ſi græcã habere potuerint inflexionem (qnia græce patronymica formari debent) nec aliter apud græcos, q̃ apud latinos nomina illa appellẽtur. nam à Saturnus. Iuppiter. Mars. Mercurius. Sol. Neptunus, ideo patronymica deriuare nõ licet, quia non ſic, ſed κρόνος. ζεύς. ἄρης. ἑρμῆς. ἥλιος. ποσειδῶν græce dicuntur.

A' Petrus igit̃ Petrides eſſe poteſt patronymicũ, quia ὁ πέτρος τοῦ πέτρου græce põt declinari, atq; inde πετρίδης deriuari patronymicum. ſic ab Antoni⁹ Antoniades, à Cicero Ciceronides eẽ poſſunt patronymica, quia ὁ ἀντώνιος τοῦ ἀντωνίου, ὁ κικέρων τοῦ κικέρωνος græce licet inflectere, indeq́ ἀντωνιάδης, κικερωνίδης deducere patronymica.

Vtendum'ne eſt patronymicis in proſa oratione? nequaquam. ſed in carmine duntaxat. inueniũtur tamẽ vſi patronymicis etiam hiſtoriographi, quod ipſis quoq; licentia vti conceſſum ſit. quare Herodotus apud græcos fabulas etiam commiſcet hiſtoriis. quod tamen latini reprehendunt. Iuuenalis. Et quicqd Græcia mendax audet in hiſtoria.

Quod ſunt terminationes patronymicorum maſculini generis? tres. ιδης, vt πηλείδης. ων vt πηλεΐων. αδιος, vt ὑῤῥάδιος. quarum prima, qua ſola poetæ latini vtuntur, communis eſt. Altera ionica. æolica tertia. habent enim græci quinq; linguas. Communem. Ionicam. Doricam. Atticam. Aeolicam.

Quomodo formantur græce? ſic. ſi genitiuus græ-

cus deſinit in ῶς, vel in ος, vel in οῦς. vel in οῦ, ſi nec ante οῦ eſt iota, nec quæ in οῦ genitiuum faciunt, primæ ſunt declinationis, in ίδης cōiter formatur patronymicū, vt ὁ πηλεὺς. τοῦ πηλέως, ῶς in ίδης, πηλείδης, & per ſynæreſin. πηλείδης. Item ὁ πηλεύς, τοῦ πηλῆος, ος in ίδης πηληΐδης à genitiuo ionico.

Homerus, μῆνιν ἄειδε θεὰ πηληϊάδεω ἀχιλῆος. πηληϊάδεω pro πηληΐδου ἀπὸ τοῦ πηλῆος. genitiuo Ionico. ὁ δημοσθένης. τοῦ δημοσθένους. οῦς in ίδης δημοσθενίδης. ὁ ἀγαμέμνων. τοῦ ἀγαμέμνονος, ος in ίδης, ἀγαμεμνονίδης. ὁ πρίαμος. τοῦ πριάμου οῦ in ίδης, πριαμίδης. ὁ πανθόος. τοῦ πανθόου, οῦ in ίδης πανθοΐδης, & per ſynæreſin. πανθοίδης.

Sin autem ante οῦ eſt iota, vel in οο mittentia genitiuū primæ ſunt declinationis, commutant οῦ in αδης, vt ὁ μενοίτιος τοῦ μενοιτίου. οῦ in αδης μενοιτιάδης. ὁ αἰνείας τοῦ αἰνείου, οῦ in αδης αἰνειάδης. ὁ ἀγχίσης. τοῦ ἀγχίσου. οῦ in αδης ἀγχισάδης, & πλεονασμῷ τοῦ ι. ἀγχισιάδης. ὁ ἱππότης. τοῦ ἱππότου, οῦ in αδης ἱπποτάδης.

Cuius declinationis ſunt patronymica maſculina in δης? primæ τῶν ἰσοσυλλάβων, vt ὁ πηλείδης τοῦ πηλείδου. ὁ πριαμίδης τοῦ πριαμίδου.

Patronymica fœminina quot terminationes hn̄t? treis. ας, ις. νη. quibus omnibus noſtri poetæ vtuntur, vt ilias. tyndaris. nerine.

Quomodo formantur patronymica fœminina? In ας. & in ις. formantur à ſuis maſculinis remota δη. vt ἡλιάδης, ἡλιάς. πριαμίδης, πριαμίς. πηλείδης ſine ſinæreſi πηλεΐς. vl' ionice πηληῒς ἀπὸ τοῦ πηληΐδου.

In νη pauca admodum ſunt, vt νηρίνη. ἀδραςίνη. ἀκρισιώνη. αἰήτινη. ὠκεανίνη ἀπὸ τοῦ νηρέως. ἀδράςου. ἀκρισίωνος. αἰήτου. ὠκεανοῦ.

Cuius declinationis ſunt patronymica fœminina? in

ας. & in ις. quintæ, vt ἡ πηλιὰς, τῆς πηλιάδος. filia peliæ, vel neptis ἡ πριαμὶς, τῆς πριαμίδος. in νη vero ſunt ſcdæ τῶν ἰσοσυλλάβων, vt ἡ νηρίνη τῆς νηρίνης.

Qui neſcit græcas literas non'ne à nominibus græcis latino more inflexis formare patronymica poterit? non profecto, quanq̃ poſſe docent omnes ferè grammatici ætatis noſtræ. nã quomodo theſeis, Aeneis, penultima lõga, & huiuſmodi patronymica, à maſculinis theſeides. æneides deriuabunt græcarum literarum rudes? quod ſi à theſeides, æneides facta diæreſi, theſeis, æneis deducẽt penultima corripietur, quia eſt ε ψιλὸν vocalis ſemper breuis apud græcos. Quare ſciat neceſſe eſt à maſculinis θησηΐδης. αἰνηΐδης, quæ à genitiuo ionico θησῆος. αἰνῆος (vt ſupra eſt dictum) formant, deriuari θησηΐς. αἰνηΐς δη abiectione, vnde nos theſeis, æneis accepimus penultima longa. Nec me præterit αἰνείδης melius ab αἰνειάδης eſſe ἀποβολῇ τοῦ α quod à genitiuo αἰνείου formatur, q̃ ab αἰνῆος genitiuo ionico. nuſquam enim legitur, vt doctiſſimi quoq; dicunt, αἰνηΐς. Vnde apud Virgilium, Aeneadaſq; meo nomen de nomine fingo. Et qs genus æneadum? ab αἰνειάδης eſt, à diphthongo ει ι excluſa, vt dores faciunt. Quare loco æneis aliud pro exẽplo ponatur patronymicũ, vt Achilleis. Orpheis, & ſimilia à græcis i εὺς, q̃ ſiqs fuerit pẽit' expers literaꝵ græcaꝵ, neſciret formare.

Adde quod achillides à datiuo Achilli latine formaret græcaꝵ literaꝵ rudis penultima correpta; ſicut Antenorides. Atlantides, à datiuis Antenori. Atlãti, cum tetraſyllabum propter complexionem penultimam producat. Præterea à latona latonades faceret patronymicũ, qui neſciret Latonam græce, ἡ λητώ. τῆς λητόος λητοῦς dici. Vnde la

toides patronymicum formari ait Priſcianus. Statius primo Thebaidos.

Dum morior, depelle globū. fors æqua meréteis
Reſpicit, ardentem tenuit reuerentia cædis
Latoiden. Ouid. Præteritas ceſſaſſe, ferunt latoidos aras.

Αρχίον εἰς τοὺς τέσσαρας ἀγῶνας. i epigrāmatis.
Ζηνὸς, λητοΐδαο, παλαίμονος, ἀρχεμόροιο, λητοΐδαο pro λητοΐδου latoidæ. Eodem modo, ſi à Dido, Manto, Sappho, Calypſo, & ſimilibus patronymica formarit, decipietur. Nam Didonides, Mantonides, Sapphonides, Calypſonydes dicet, cū ſit dicendum Didoides, Mantoides, Sapphoides, Calypſoides, a græcis. διδοΐδης. μαντοΐδης. σαπφοΐδης. καλυψοΐδης. quæ à genitiuis διδόος, μαντόος, σαπφόος, καλυψόος formāt mutatiōe τοῦ ος in ιδης.

Præterea huiuſmodi nomina vix auſim ego declinare, vt Iuno, ſed græce. Neq; enim, ait Quintilianus, Iam Calypſonē dixerim, vt Iunonem. Quāquam ſecutus antiquos. C. Cæſar vtitur hac rōne declinandi. Quamobrem diſcendæ ſunt à pueris noſtris neceſſario græce declinationes.

Qui latine hæc patronymica declinare, ipſisq; vti voluerit, quō poterit? Vertendæ ſunt græce literæ in latinas, necnō diphthōgi vel ī noſtras diphthōgos, vel in vocales lōgas, & quod græci πριαμίδης. αἰνειάδης. ἡλιάδης. μενοιτιάδης πηλείδης θησείδης Item πριαμίς. νηρίνη. ἡλιάς. μενοιτιάς. πηληΐς. θησηΐς dicūt, Nos priamides. æneades. heliades. menœtiades. pelides. theſides. priamis. Nerine. Helias. menœtias. peleis. theſeis dicamus. Sed duo nouiſſima, & cætera id genus penultimam modo producunt, modo corripiūt, Nam ſi à πηλείδης. θησείδης, facta diæreſi, πηλεΐς. θησεΐς deducuntur, quæ

nos in latinum vertentes peleides, theſeides ſine ſynæreſi, & peleis, theſeis dicimus, corripiunt, ſin vero à πηληΐδης. θησηΐδης, quæ à genitiuis πηλῆος. θησῆος, ionice formãtur, vt ſupra eſt dictũ, πηληΐς. θησηΐς deriuantur, producunt. Sed penultima breui raro legi apud Romanos huiuſmodi patronymica, penultima vero longa ſæpiſſime. Statius.

V iue precor, nec tu diuinã æneida tenta. Ouidi.

E t tamen ille tuæ felix æneidos author
Tranſtulit in tyrios arma, virumq; toros. Idem.

S umpſerit æneidem, genitrix ibi prima requiret,
Aeneadum genitrix vnde ſit alma Venus. Idem.

Res quoq; tanta fuit, quantæ ſubſiſtere ſummo
Aeneidos Vati grande fuiſſet onus. Idem.

V tq; celer venias, virideis nereidas oro. Idem.

N ereі te vereor, tua fulmine ſæuior ira eſt. Mart.

L uſit Nereidũ facilis chorus æquore toto. Statius.
– Tum viſa procul de littore mater Nereis. –

I n is æneis. nereis penultima & producta, & correpta deprehendũtur. Sed de æneis (vt ſupra dixi) alia ratio eſt. nã cum corripitur, eſt quia ει diphthongus diuiditur per dieræſin ab αἰνεΐδης, quod eſt ab αἰνειάδης remota. α. cum vero producitur, fit, quia. ε. in. η. conuertitur. ἰωνικῶς ſic αἰνεΐς, αἰνηΐς, vnde nos æneis penultima longa, Plerũq; tamen legi penultima producta. Iuuenalis.

Semper ego auditor tm̃? nunq̃ ne reponam
Vexatus toties rauci theſeide Codri? Mar.
Briſeis vultũ q̃uis auerſa taceret. & ſic ferè vbiq;.

P ræterea quæ apud illos primæ ſunt declinatiõis. apud nos itidem primæ ſint, vt ὁ θησείδης τοῦ θησείδου, hic theſides huius theſidæ. Quæ itẽ apud illos ſecundæ declinationis ſunt, apud nos græce declinentᷣ cõmutatis tm̃ literis græcis in noſtras,

vt ἡ νηρίνη τῆς νηρίνης, hæc nerine huius nerines. Quāquam ἦτα duplex ἒ ψιλὸν, ſicut ὦ μέγα duplex ὂ μικρὸν eſſe exiſtimo, & nō i, ſed e ſonare debere. Quare dictiones græcas, in qbus eſt ἦ litera, perperam nunc pronuntiari oſtendemus in fragmentis grāmaticis. Itē quæ apud græcos quintæ ſunt declinationis, nos in noſtram tertiā trāsferamus, vt ἡ προιτὶς τῆς προιτίδος, hæc prœtis huius prœtidis. Quare hinc ēt colligimus neceſſariā eſſe literarum græcaꝶ cognitionem hominibus noſtris.

Inueniuntur'ne poetæ & addere, & detrahere ſyllabas patronymicis? maxime. Virgilius.

Tum phaethontiadas muſco circundat amaræ
Corticis, pro phaethontidas. Ouidius. Sedit atlātiades pro atlantides.

Virgilius Scipiadas duros bello ꝓ ſcipiōidas. Idē.
Sit ſatis æneide telis impune Numanum
Oppetiiſſe tuis, pro æneade. nā æneus, à quo deriuari videtur, non inuenitur.

Quare poetæ modo detrahunt, modo addūt patronymicis ſyllabas? propter metrū, & maxime quando breuis ſyllaba inter duas lōgas comperit, quæ eſſe in heroico verſu non poteſt, vt in atlantides. phaethontides, quod & græci faciunt. Homerus μῆνιν ἄειδε θεὰ πηληϊάδεω ἀχιλῆος pro πηληΐδου. Si quiſquā eſt, qui vbi nō niſi latine inſtituimus pueros, græce formaſſe patronymica nos accuſet, ne ſit neſcius id nobis neceſſario factum eſſe, quia latine formari nō poſſunt, vt ſupra eſt dictum. tum quia volumus, & græce, & latine ſimul iſtitui adoleſcentulos, ita tamen, vt à ſermone latino ætate noſtra incipiāt, nec multo poſt, vna & romanis literis & græcis incumbant, ſed tunc potiſſimū, vbi eas orationis parteis, quæ inflectuntur declinare

latine didicerint. quod ſi aſſeruarint diligenter, cũ ad patronymica noſtra ventum fuerit, quæcunq; ibi à nobis conſcripta ſunt, facile intelligẽt. Vtrũ autem ſic inſtitui pueros ſit neceſſarium nec'ne, viderint docti. Nos certe perneceſſarium non arbitramur ſolum, ſed etiam contendimus.

DE FIGVRIS.

Acturus etiam operæpretium mihi videor, ſi de figuris hoc loco, quæ à græcis σχήματα appellantur, breuiter ſcripſero, atq; id tantum attigero, quod ad puerorum inſtitutionem facere videatur.

Quid eſt figura? Quintilianus inquit, figura eſt, ſicut nomine ipſo patet, conformatio quædam orationis remota à communi. Idem. Sit ergo figura aliqua arte nouata forma dicendi. Poſſumus etiam ſic difinire. Figura eſt vitium cum ratione neceſſitatis, ornatus'ue gratia permiſſum.

In quot parteis diuiduntur figuræ? in duas. nã aut τοῦ λόγου ſunt. i. verborũ, vel dictionis, vel elocutionis, vel ſermonis, vel oratiõis, aut τῆς διανοίας idest cogitationis & ſenſus. Τῆς διανοίας figuras quorum eſſe aiunt? Oratorum tantum. τοῦ λόγου? grammaticorum, & diuiduntur τοῦ λόγου in treis parteis, i figuras dictionis. elocutiõis. conſtructionis. Illud non eſſe ſilentio prætereundum cenſeo, figuras omneis penes quinq; græcorũ linguas attendi. ἰάδα. δωρίδα. ἀτθίδα. αἰολίδα. κοινήν. Ias enim relictis propriis verſatur in tropis. Doris in ſingulis partibus orationis nũc adiectioni, nunc breuitati ſtudens, facit barbariſmos. Atthis breuitate gaudẽs, admittit ſolœciſmos. Aeo

lis ſupra modum copioſa eſt, amatq; per circuitũ verba proferre, cuius vitium σχῆμα δικαίας appellant. Cõmunis eſt, in qua omnes idem ſentiunt.

Sed aduertendum in primis eſt, vt Barbariſmus & Solœciſmus euitentur.

Quid eſt barbariſmus? pars orationis vitioſa in communi ſermone, In poemate vero metaplaſm⁹ dicitur. ante Auguſti Cæſaris ætatẽ an barbariſmũ dixerint qui pure, atq; integre locuti ſunt, ſe non inueniſſe Gellius ſcribit. Apud antiquos enim nõ barbare, ſed ruſtice loqui dicebant, quos nunc lo qui barbare dicimus, & ruſticus ſermo, qui nunc barbariſmus appellatur.

Quid eſt ſolœciſmus? impar & incõueniens cõpoſitura partium orationis. σχῆμα λόγον, ſi eum docti fecerint, dicitur. ab Aſinio Capitone, & eiuſdem ætatis aliis, imparilitas, à vetuſtioribus latinis ſtribiligo dictus eſt. nam στρεβλοῦν deprauare eſt, & στρεβλὸς prauus. Gellius vero neq; ſolœciſmum, neq; barbariſmum, ſed ſicut βάρβαρον, ita σόλοικον legiſſe ſe apud græcos in noctibus refert. Idẽ antiquiores noſtros ſolœcum facile dixiſſe meminit, ſolœciſmum vero haud ſcire an vnquã dixerint. Quod ſi ita eſt, neq; apud græcos, neq; apud latinos probe dici ſolœciſmum putat, ſed aut imparilitatem, aut ſolœcum. ſed nũc & barbariſmũ & ſolœciſmum dicimus.

Vnde Solœcus dictus? à Solis vrbe Ciliciæ, quod eius incolæ Athenienſibus vitioſe loqui viſi ſint, & σολοικίζειν qui ita loquerentur, dicti.

Quomodo ruſtice & barbare quis loquetur? ſi barbaris vocabulis vſus fuerit. Vt ſi dixerit treguam. & guerram pro iduciis & bello. Item ſi dictiones inuertat, vt ſi pro diſciplina, diſplicinã dixerit, &

ſtexæ fillæ. ꝑ ſtellæ fixæ, & aliquibus penultima longa, cum debeat corripi. & Annōna, & idôlum penultima breui cum ſit producenda.

Vitia oris & linguæ in quibus eſſe literis poſſunt? in ſingulis. nam ſi craſſe iota pronuntiauerit quis, Iotaciſmum faciet. Si vero. L. lambdaciſmum. Item ſi m plus æquo pronuntiarit, facit metaciſmum. præterea à vocis gracilitate Iſchnoteſia eſt. à nimio vero hiatu vocis. Platiaſmós.

Chiloſtomia aũt fit cũ i ſũmis labiis vox ſcinditur. Oīa igitur, q̃ plus æque, minus'ue ſonãtia ab eruditis auribus reſpuuntur, euitanda ſunt.

Quomodo Solœcum, aut, vt nunc dicimus, ſolœciſmum quis faciet? Si loquetur incongrue, vt ſi dixerit, quale eſt pater mea, mater meus. Virgilius ſcripſerunt. ego doceo tibi grãmaticã.

In quo à ſolœciſmo differt barbariſmus? hic in dictione tantum fit. ille vero in oratione.

De figuris dictionis.

Syncopa de medio tollit, quod epentheſis auget.
Extinxti vt te, meq; ſoror magna induperatrix,
Troiugenumq; dolos noſti Mauortis in antro.
Apocope eum tollit finem, quem dat Paragoge,
Vt ſat erit magicas me in vitam accingier arteis.
Troiusheu do meæ miſerã me occiderit hoſpes?
Apponit protheſis cuput id, qđ Aphœreſis aufert.
Gnate renarro tuã mittas heu linquere matrem.
Diſcite iuſtitiã moniti, & nõ temnere Diuos.
Corripit vt ſteterunt ducendam Syſtola vocem.
Ectaſis Italiam producit corripiendam,
Dicit & inſanis vitam dederi̅tis in vndis
Romane at dices & dederitis, & dederitis.
Aulai in medio libare Dieræſis, atq;
Virgilius cecinit rus ſyluasq;. duces.

Et qui magna fuit pelignæ gloria gentis,
Nunc quoq; te ſaluo perſoluenda mihi.
E ſtq; Synæreſeos deiectus fulmine Phæthon.
Fixerit æripedem ceruam Tyrinthius heros.
G ramma tibi Antitheſis pro grāmate ponit, vt olli
Inquit ſubridens hominum ſator, atq; deorum.
M. necat Ecthlipſis, vocalem ſed Synalœphe.
Littora, multum ille & terris iactatus & alto.
Atq; ea diuerſa penitus dum parte geruntur.
Metatheſis eſt ordo mutatus litterularum.
Vt tibi Timbre caput Euandrius abſtulit enſis.

De figuris conſtructionis.

P rolepſis, quæ latine dicitur præſumptio, eſt pronũtiatio rerum ordine ſecutarum. vel eſt, cũ ante numerus redditur, q̃ perſonæ definiantur vt.
Continuo reges, ingenti mole latinus.
Quadriiugo inuehitur curru, cui tempora circum
Aurati bis ſex radii fulgentia cingunt,
Solis aui ſpecimen, bigis it Turnus in albis,
Bina manu lato criſpans haſtilia ferro,
Hinc pater Aeneas, Romanæ ſtirpis origo,
Sidereo flagrans clypeo, & cœleſtibus armis,
Et iuxta Aſcanius, magne ſpes altera Romæ,
P rocedunt Caſtris. Per hanc autem figuram, ſi plurale verbum præponitur ante vtrũq; quod ſequitur nominatiuũ præcedere in cõgregatione oportet. vt, duæ aquilæ deuolauerunt, hæc ab oriẽte, illa ab occidente. vel, Altera ab ortu ſolis, altera ab occaſu. Sin ad ea, quæ diuidũtur, ſingulare verbum ſequitur, genitiuum ſingulare diuidẽdo præcedere oportebit. vt, Duarum aquilarum, altera deuolauit ab oriente, altera ab occidente. Præterea ſingulare modo in ſingularia, modo in pluralia licet diuidere, vt humanum genus aliquod ho-

num, aliquod malum eſt. humani generis, aliqui boni, aliqui praui. Et rurſus plurale nunc in pluralia, nũc in ſingularia. Hominũ, aliqui boni, aliqui mali. Duarũ auium, altera volatilis, altera non. Si nominatiuus igitur præcedit verbum in congregatione ponitur, ſin autem genitiuus, in iis, q̃ diuiduntur. Quod ſi & congregationẽ, & eius parteis oblique proferre volumus, neceſſe eſt loco verbi vti participio obliqui caſus, & ad aliam perſonã facere tranſitionem. vt, aquilarum volantiũ, alterius ab oriente, alterius ab occidente ſimilis eſt celeritas. Et per datiuum, aquilis volantibus, huic oriens, illi relinquit occidens. Et per accuſatiuũ, aquilas volanteis, hãc oriens, illã miſit occidens. Veteres tñ interdum pro genitiuo plurali ntũm legimus ꝓpoſuiſſe. Homerus. ὀδυσσείας μ', οἱ δὲ δύω σκόπελοι, ὁ μὲν οὐρανὸν εὐρὺς ἱκάνει, τὸν δ' ἕτερον σκόπελον χθαμαλώτερον ὄψει ὀδυσσεῦ. hoc ẽ, Duo ſcopuli, alter ad cœlum vſq; latũ peruenit, alterũ vero ſcopulum humiliorẽ videbis Vlyſſe. vbi ſecundũ artem genitiuo vtendum fuiſſet τῶν δὲ δύω σκοπέλων. σολοικοφανὲς igitur fecit. Quemadmodũ ἰλιάδος γ. Ἄμφω δ' ἑζομένω γεραρώτερος ἦεν ὀδυσσεύς. hoc eſt, ambo vero ſedẽtes, honoratior erat Vlyſſes. ἀντὶ τοῦ, ἀμφοῖν δ' ἑζομένοιν. amboꝝ ãt ſedẽtiũ, honoratior Vlyſſes erat. q̃le ẽ apud Horatiũ ĩ poetica, o maior iuuenũ, ad duos. n. Piſones ſcribebat. de hoc vero abũde in cõparatiuis. Itẽ ἰλιάδος π', Νεστορίδαι δ', ὁ μὲν οὔτασ' ἀτύμνιον ὀξέϊ δουρί. Ἀντίλοχος, λαπάρης δὲ διήλασε χάλκεον ἔγχος Ἤριπε δὲ προπάροιθε. μάρις δ' αὐτοσχεδὰ δουρί Ἀντιλόχῳ ἐπόρουσε κασιγνήτοιο χολωθείς. Στὰς πρόσθε νέκυος, τοῦ δ' ἀντίθεος θρασυμήδης, Ἔφθη ὀρεξάμενος πρὶν οὐτάσαι.

Neſtoridæ autem, Antilochus acuto telo percuſſit Atymnium, ferro adacto ĩ ilia. cecidit vero ille corám. ſed Maris propinquus lancea inuaſit Antilochum, ira germani cauſa percitus, aſtans ante mortuum, hunc autem Deo ſimilis Thraſymedes celeriter pcuſſit ante, q̃ ille feriret. ꝑ τῶν νεστορίδων, ὁ μὲν ἀντίλοχος οὔτασ᾽ ἀτύμνιον, μάριν δὲ ἀντίθεος θρασυμήδης. Neſtoridarum Antilochus percuſſit Atymniũ, Deo vero ſimilis Thraſymedes, Maridẽ. Similiter ſiquis dicat, Duo fratres, alter facilis, alter durus eſt, vitium facit, cum ſit dicendũ, Duorum fratrum, aut è duobus fratrib⁹ alter facilis, alter durus. Tale eſt ẽt illud Liuii, vt Priſcian⁹ refert, Periti religionum, iuriſq; publici, quando duo ordinarii cõſules eius anni, alter morbo, alter ferro piiſſet, ſuffectum cõſulem negabant recte comitia habere poſſe, cum ars ſic exigeret. Quãdo duorum ordinariorum cõſulum, aut ex duobus ordinariis cõſulib⁹ alter morbo, alter ferro periiſſet, aut ſic. Quãdo duo ordinarii cõſules eius anni periſſent alter morbo, alter ferro. quæ eſt præſumptio frequentiſſima, vt illa ὀδυσσείας α, ἀλλ᾽ ὁ μὲν αἰθίοπας μετεκίαθε τηλόθ᾽ ἐόντας, τοὶ διχθὰ δεδαίαται ἔσχατοι ἀνδρῶν, οἱ μὲν δυσσομένου ὑπερίονος, οἱ δ᾽ ἀνιόντος Sed ille æthiopas petiit, qui ꝑcul ſunt, æthiopas, qui diuiſi ſunt in duas parteis vltimi hominũ, alteri in occidẽte, alteri in oriente. & illa in Iphigenia in aulide κατεῖδον δὲ δύ᾽ αἴαντε συνέδρω, τόντε οἰλέως, τελαμῶνος τε γόνον, τῆς σαλαμῖνος στέφανον. Vidi duos aiaces conſidenteis, alterum Oilei, alterum Telamonis filium Salaminæ decus. Apollonius ĩ primo περὶ συντάξεως, illud Homeri, οἱ δὲ δύω σκόπελοι ὁ μὲν οὐρανὸν εὐρὺν ἱκάνει, ſic mutat, οἱ δὲ δύο σκόπελοι ἱκάνουσιν, ὁ μὲν ἄχρι τοῦ οὐρανοῦ, ὁ δὲ ἄχρι

τοῦ ὀλύμπου. duo perueniunt ſcopuli, alter vſq; ad cœlum, alter vſq; ad olympũ, quod poeta noſter dimiſſa præſumptione ſic mutauit in primo æneidos, Geminiq; minantur in cœlum ſcopuli. In huiuſmodi igitur conſtructione tam diuiduorum, q̃ κατὰ πρόληψιν, græci articulis ſubiunctiuis vtunt̃, vt ἀετοὶ διέπτησαν δύο, ὁ μὲν ἀπ' αὐτολῶν, ὁ δὲ ἀπὸ δυσμῶν. καὶ τῶν ἀνθρώπων, οἱ μέν εἰσιν ἀγαθοί, οἱ δὲ πονηροί. καὶ τοῖν δυοῖν αἰάντοιν, ὁ μὲν τελαμώνιος, ὁ δὲ ὀϊλέως υἱὸς ἐγένετο, Nos vero aut ꝓnoib⁹, aut noib⁹; vt duæ Aglæ deuolauerũt, hæc ab ortu ſolis, Illa ab occaſu, vel altera ab ortu ſolis, altera ab occaſu. & hoīum hi bõi, illi mali ſũt, vel aliq boni, aliq mali ſunt. & duoꝝ Aiacũ hic Telamonius, ille oilei fili⁹ fuit, vel alter Telamõi⁹, alter oilei fili⁹ fuit.

In prolepſi quinq; eſſe plerunq; oportet. Congregationem vt Reges, parteis, vt Latinus Turnus. Aeneas Aſcanius. Verbum, vt procedunt. Partiũ determinationes, vt Latinus Turnus ab vna parte Aeneas, & Aſcanius ab altera. ordo vt præcedat, congregatio vt reges ſequantur, partes, vt Latin⁹ Turnus. Et Aeneas, Aſcanius.

Eſt autem prolepſis duplex, Explicita, i qua omnia inueniuntur, quæ in prolepſi eſſe oportet, vt equi concurrunt, hic à dextra, ille à ſiniſtra parte hippodromi. Implicita eſt, in qua tacetur aliquid, vt homines inuident alter alteri, deeſt & alter alteri. Item alter alterius onera portate, deeſt & alter alterius, vt portare onara alter alterius, & alter alterius. hoc eſt, tu face onus portes illius, ille tuum. & apud Ouidium, Alter in alterius iactantes lumina vultus, Quærebãt taciti noſter vbi eſſet amor. deeſt & alter in alterius.

Aliam eſſe prolepſin dicit Diomedes, cũ id, quod

poſterius accedit, ante tempus adſcribitur, vt laui nia venit littora. Lauinium enim nondum erat, cũ in Italiam venit Aeneas. Et apud Salluſtium, Montem ſacrum, atq; Auentinum inſedit, qui mons ob hoc, qđ illũ plebs iſederat, poſtea ſacer dictus eſt.

De Syllepſi.

Syllepſis, quæ latine conceptio, & comprehenſio dici poteſt, eſt diuerſaꝶ clauſularum vel per vnũ verbũ, vel per adiectiuũ pluralis numeri congluti nata cõcluſio, vt ſunt nobis mitia poma, caſtaneæ molles, & preſſi copia lactis. ideſt poma mitia. caſtaneæ molles, & copia lactis preſſi ſunt nobis, vt pluralis numerus concipiat ſingularem, ita tamen vt pluralis præcedat. nam aliter eſſet zeugma. vt, Amaryllidi & lac & caſtãeæ placuerũt. & nihil'ne te nocturnum præſidium Palatii, nihil horũ ora, vultusq; mouerunt? quod exemplũ in zeugmate ponit Diomedes, & hypozeugma appellat. Dices etiam per Syllepſin Ferdinandus Rex & Eliſabeth Regina Hiſpaniæ homines quamiuſtiſſimi Bethycam, quæ Granata nunc dicitur, vrbem, & maximã, & munitiſſimam, & bellicoſiſſimã, opulentiſſimamq; decẽ ab ipſis annos obſeſſam, & nũquã antea à Chriſtianis debellatã, atq; idem ſummis laudibus, ſummoq; honore digniſſimi Anno à natiuitate IESV CHRISTI DEI Opt. Max. milleſimo quadringẽteſimo nonageſimo ſecũdo, q̈rto nonas ianuarias expugnauerũt.

In Syllepſi quinq; eſſe oportet. Dictionem concipientem. dictionẽ conceptam. coniunctionẽ. verbum, vel adiectiuũ pluralis numeri, & quod reſpõdeatur dictioni concipienti. vt Rex & Regina Hiſpaniæ principes optimi. Dictio cõcipiens Rex, concepta Regina. adiectiuum pluralis numeri

optimi. coniunctio & reſpōſio adiectiui ad regē.

Quod ſūt ſpecies Syllepſeos? ſeptem. Eſt enim prima ſyllepſis in genere, quæ fit cum maſculinū genus concipit fœmininum & neutrū, vt Rex & Regina iuſtiſſimi. Dominus & mancipia pugnaces. Aut cum fœmininum concipit neutrum, vt hinc leges & plebiſcita coactæ.

Secunda ſyllepſis eſt in numero, cum pluralis numerus concipit ſingularem, vt milites & Imperator fortiſſime impugnauerunt.

Tertia ſyllepſis eſt in perſona, nam prima & ſecunda perſona poſſunt concipere tertiam, neutram vero harū tertia. Ego enim & ille deambulamus, & tu & ille deambulatis, dicimus, Ille autē & ego deambulant, aut ille, & tu deambulant, non dicimus. & quemadmodū prima & ſecunda poſſunt concipere tertiam, ita prima ſecundam. ſed non contra. nam ego & tu deambulamus dicimus, nō etiam deambulatis.

Quarta ſyllepſis eſt in caſu, quæ fit, cum nominatiuus comprehendit ablatiuum cum præpoſitione cum, vt Remo cum fratre Quirinus iura dabunt, ideſt Quirinus, & frater Remus.

Quinta ſyllepſis eſt indirecta, quæ fit, quando verbum concordat cum ablatiuo cum præpoſitione cum, & ablatiuus concipit nominatiuum, vt Hanc tecum Genitor cunctis celebrabitis annis. &, Iphitus & Pelias mecum diuellimur inde.

Sexta ſyllepſis eſt implicita, quæ fit, quando demōſtratis mare & fœmina p diſtributiuū & partitiuū nomen maſculini generis, comprehēditur etiam fœmina, vt vterq; horum eſt iuſtus, & apud Virgiliū. Eſt mihi nāq; domi pater, eſt iniuſta nouerca, Bisq; die numerant ambo pecus, alter & hœdos.

doſ.alter,ideſt nouerca.eodem modo nullus homo currit eſt ſyllepſis implicita, vbi nullus cõprehendit etiam fœminam. quare qui dicunt omnis homo currit,& nullus homo currit, non eſſe contraria, errant, quoniam nullus complectitur etiam fœminam in hac oratione, nullus homo currit, quẽadmodũ ois,i ea,quæ dicit ois homo currit.

Septima ſyllepſis eſt in male cohærentibus, ſeu in improprie comprehenſis, quæ fit quando plura concipit verbum,ita tamen,vt vni tantum conueniat,cætera vero improprie cõplectatur, vt apud Virgilium. Sacra manu, victoſq; deos,paruumq; nepotem Ipſe trahit.trahit licet nepotis tantum ſit,tamen &ſuperiora cõcludit,ſed καταχρηστικῶς. Eadem eſt figura apud Homerum ἰλιάδος.ι.ὡς δ' ἄνεμοι δύο πόντον ὀρίνετον ἰχθυόεντα, βορέης, καὶ ζέφυρος, τώτε θρήκηθεν ἄητον.vt duo venit piſcoſum mare concitant Boreas, ac Zephyrus, qui ſpirant à Thracia.vbi qđ Boreæ tãtũ eſt, Zephyro quoq; attribuit,qui flat ab occaſu.Item ἰλιάδος τ'.τὼ δὲ δύο σκάζοντε βάτην ἄρεος θεράποντε, τυδείδης τε μενεπτόλεμος, καὶ δῖος ὀδυσσεύς, ἔγχει ἐρειδομένω, ἔτι γὰρ ἔχον ἕλκεα λυγρά. Duo autẽ claudicãtes ibãt miniſtri martis Tydideſq; bellicoſus, & diuus Vlyſſes, haſta firmantes greſſum.adhuc enim moleſta erant illis vlcera. Quod erat igit̃ Diomedis, Vlyſſi quoq; attribuit. ſolus enim Diomedes claudicabat,pedis plantam vulneratus. Vlyſſes autẽ in latere vulnus acceperat. Sunt fortaſſe & aliæ ſyllepſeos ſpecies,ſed ego non plures ſeptem inueni, & ne has qdẽ quæſiuiſſem,niſi legiſſem apud Seruium Sacra manu, victoſq; deos,paruumq; nepotem Ipſe trahit, ſeptimam eſſe ſyllepſin.& apud Fabium multas præſumptiones. Primam item,ſe

cundam & tertiam reticētiam apud Donatum, & vſq; ad ſextum Parelcon apud eundem. An autē aliter, atq; ego ſcripſi, accipiantur Syllepſeos ſpecies, neſcio. ſic equidem tādiu ſentiam, donec aut ipſe melius inuenero, aut ab alio didicero.

De zeugmate.

Zeugma eſt vnius verbi vel adiectiui viciniori tā ſingularis, quàm pluralis numeri reſpondentis concluſio, ita coniuncta diuerſis, vt neceſſe ſit per ſupplementum ſingulis reſpondeatur, vt cœli & terra mouenda eſt, vel cœli mouendi ſunt & terra. i. cœli mouendi ſunt, & terra mouēda eſt. Item hebræi ſunt, & ego. ideſt ipſi hebræi ſūt, & ego ſum hebræus. Item erraui ego & vos, ideſt & ego erraui, & vos erraſtis. Et nihil'ne te nocturnum præſidium palatii. nihil vrbis vigiliæ. nihil timor populi. nihil concurſus bonorum omnium. nihil hic munitiſſimus ſenatus habendi locus. nihil horum ora, vultuſq; mouerūt, ideſt præſidium mouit. vigiliæ mouerunt. timor populi mouit. bonorꝫ concurſus mouit. munitiſſimus habēdi ſenatus locus mouit. ora & vultus mouerunt. Fabius συνεζευγμένον appellat, quod fieri dicit, cum vnum ad verbum plures ſententiæ referūtur, quarꝫ vnaquæq; deſyderaret illud, ſi ſola poneretur. Volūt etiam eſſe zeugma, cū remotiori verbū, adiectiuum'ue reſpondet, ſi ſit id, quod remotum eſt, numeri tātum ſingularis, vt ego & tu & præceptor erraui. i. ego erraui, & tu erraſti, & præceptor errauit. quē loquendi modum apud approbatos non memini legere.

Tribus autem modis fit zeugma, in perſona, vt non ego ſolum, ſed etiam tu erraſti præceptor. in Genere, vt cœli & terra mouenda eſt. in numero, vt

nihil'ne te hic minutiſſimus ſenat⁹ hābēdi locus, nihil otum ora, vultuſq; mouerunt?

Quinq; eſſe oportet in zeugmate, diuerſa ſubſtantiua, vt cœli, & terra. coniunctionem, vt &. verbū, adiectiuum'ue tam ſingularis, q̄ pluralis numeri, vt mouenda eſt, & quod verbum, vel adiectiuum viciniori reſpondeat, vt cœli, & terra mouenda eſt, vel cœli mouendi ſunt, & terra.

In quo differt zeugma à ſyllepſi? In zeugmate verbum vel adiectiuū ita viciniori reſpōdet, vt ſingulis poſtea reddendum ſit, & tam ſingularis, quàm pluralis numeri eſſe poteſt. Per ſyllepſin vero cōtra, nam nec viciniori reſpondet, nec numeri eſſe ſingularis poteſt, nec vt ſingulis, vt in zeugmate, reddatur oportet, ſed omnia ab vno verbo vel adiectiuo concipiuntur, atq; ideo σύλληψις à græcis, à noſtris Conceptio appellatur. Dices enim per zeugma. Sociiſq;, & rege recepto, & rege recepto & ſociis, & recepto rege & ſociis, & rege, ſociiſq; receptis, ideſt rege recepto, & ſic ſociis receptis. Item hic illius arma, hic currus fuit, & hic currus fuit, & arma, & hic fuit currus & arma, & hic currus & arma fuerūt. ideſt hic currus fuit, & arma fuerunt.

Per ſyllepſin vero, ſociiſq; & rege receptis, & hic illius arma, hic currus fuerunt. Illud autem Valerii libro primo capite vltio, de motu, & voce Deoꝝ immortaliū humanis oculis, auribuſq; percepto legendum eſt, vt etiam antiqui habēt codices. De voce, & motu percepto. eſt enim zeugma.

Quot ſunt ſpecies zeugmatis? tres, hyperzeugma, cum verbum præponitur, vt ſi erraui ego, & tu. Meſſozeugma, cum interponitur, vt ſi ego erraui & tu. Hypozeugma, cū poſtponitur, vt ſi ego, tu

quoq; erraſti.

S ynthesis fit in vitio vocali, cũ verbũ vel adiectiuũ diſcordat in voce ab eo, cui redditur, & cõcordat in ſignificato, vt pars in fruſta ſecant, & gens armati. Tria eſſe oportet in ſyntheſi, vnũ ſubiectũ. verbũ, vel adiectiuũ, & quod idipſum verbũ vel adiectiuum ita reſpõdeat ſubiecto, vt ab eo diſcordet in voce, & cõcordet in ſignificato, vt Anſer fœta.

F it autem ſynthesis in genere tãtum, in numero tãtum, in genere, & in numero ſimul. in genere tantum vt Præneſte ſub ipſa. in eunuchum ſuam. Cẽtauro vehitur magnã. in numero tantum, vt turba ruunt. pars in fruſta ſecant. in numero & in genere ſimul, vt gens armati. turba proterui. Virg. Hic manus ob patriam pugnando vulnera paſſi.

A ntiptoſis fit cum caſus pro caſu ponitur, vt ſermonem quem audiuiſtis non eſt meus. ſermonẽ pro ſermo. Item populo vt placerent, quas feciſſet fabulas. fabulas pro fabulæ. Et vrbem quam ſtatuo veſtra eſt. Vrbem pro vrbs.

I n Antipoſi autem, tria eſſe oportet. vnum ſubiectum. vt vrbẽ, vnum verbũ, vt eſt. & ꝙ caſus pro caſu ponatur. vt vrbem pro vrbs. & nota produci ꝑto in antiptoſi, ſic. n. ſcribitur græce ἀντίπτωσις. eodem modo in monoptõtum. diptotum. triptotum & huiuſmodi penultima producitur.

E uocatio fit cũ prima perſona vel ſecunda euocat ad ſe tertiam, vt ego Virgi. ſcribo tu Cicero oras. Nos hoĩes erramus, vos pueri nõ legitis. Et troes te miſeri ventis maria omnia vecti oramus. i. nos troes oram⁹. In euocatiõe quatuor eſſe oportet. dictionem euocantem primæ vel ſecundæ perſonæ. dictionem tertiæ perſonæ. verbũ primæ vel ſecundæ perſonæ, & abſentiam coniunctionis.

Appoſitio eſt immediata coniunctio ſubſtantiuorũ cum alterum ponitur ad declarationem alterius, vt ignauum fucos pecus à præſepibus arcent.

Tribus modis fit appoſitio reſtringẽdæ generalitatis gratia, vt animal equus currit. ad remouendam æquiuocationem, vt comedi canẽ piſcem. ad proprietatẽ attribuẽdã, vt Cæſar Vir magno ĩgenio.

Fuit Synecdoche, cũ ponit̃ ps pro toto, vt æthiops albus dẽteis. mulier trunca manũ. fit ẽt per verba, vt expleri mẽtẽ neq̃ Dido. Itẽ doleo caput, cũ vero ex vno plureis intelligimus, ex pte totũ. ex ſpẽ genus. ex pcedẽtibus ſequẽtia vel cõtra, ẽ alia Synecdoche, q̃ eſt ſignificatio pleni itellectus capax cũ plus, minus'ue pronũtiat. aut. n. pars tota, parua de parte cognoſcit̃, vt puppesq́; tuæ, pubesq́; tuoꝝ, à puppibus. n. naueis ſignãt, à pube vero iuuentutẽ oẽm. aut pars de toto, vt igens à vertice põtus in pippim ferit. nõ. n. totũ pelagus, ſed ps pelagi ferit in puppim. Itẽ fontẽq́; igneq́; ferebãt In hac figura plurimũ valet numeroꝝ illa libertas vt ait Fabius. nã & Liuius ſæpe ſic dicit, Roman⁹ prælio victor, & Virg. hoſtis habet muros. Idẽ, & armato milite cõplent. pro Romani victores hoſtis pro hoſtes. milite pro militibus. Et cõtra, Cicero ad Brutũ populo inquit impoſuimus. & oratores viſi ſumus, cum de ſe tantum loqueretur.

Tria eſſe oportet in ſynecdoche, cum eſt figura conſtructionis, totum, vt æthiops, partem, quæ ſemper ſit caſus accuſatiui, vt denteis. adiectiuum, vt albus. inuenitur etiam pars in ablatiuo, vt Crine ruber. niger ore. breuis pede. lumine læſus.

Et notandum ꝙ cum dicimus oculos ſuffuſa niteteis, & id genus per participium, non eſt ſynecdoche, ſed græca conſtructio.

ALDI MANVTII ROMANI INSTITVTIONVM GRAMMATICARVM LIBER QVARTVS.

IN tenui re eſſe laborē hunc noſtrum, & vilis pōpæ futuram gloriam, vt de ſe Terētianus ait, cum de literis, & ſyllabis, ac metris ſcriptur⁹ eſſet, certo ſcio, ſed mihi tātūmodo curæ eſt, quocūq; poſſim modo, prodeſſe ſtudioſis bonarum literarum. Quod ſi nulla, aut perparua inde gloria. οὐ φροντὶς ἱπποκλείδῃ. Quamobrē hoc libro quædam nō inutilia de metricis pedibus primum perbreuiter, deinde de ſyllabarum quantitate, inde denuo de pedibus copioſius, poſtea de quibuſdam metrorum generibus ſcripturi ſumus, quibus abſolutis nōnihil de accentibus, ac diſtinctionibus attingemus.

DE PEDE IN METRO.

Pes eſt ſublatio, ac poſitio duarum, aut trium, ampliuſue ſyllabarum ſpatio comprehenſa. dicitur autem pes in metro, quia pedis officio fungitur. ſicut enim corpora pedibus mouentur, ita metra ipſa cum ſcanduntur, quibuſdam quaſi pedibus incedere vidētur. hinc etiam ſcandi dicuntur metra, quia tractando ſingulos metri cuiuſq; pedes, veluti ſcalarū gradus videmur aſcendere, ac gradatim

viciſſim incedere mouēdis pedibus. Scanſionem præterea definiunt eſſe legitimam metri in ſingulos pedes diſtinctionem, & demenſionem. Ex pedibus, alii legitimi, alii nothi. legittimi ſunt, ex quibus maxime vnūquodq; metrū conſtat, ſuntq; metri cuiuſq; proprii, & peculiares, vt ſpondeus & dactylus in heroico. Nothi vero qui rariſſime metrum ingrediuntur, vt anapæſtus, & proceleuſmaticus in eodem heroico.

Pedes omneis poeticos duodetrigita numero eſſe conſtat, ex quibus diſyllabi quatuor, triſyllabi octo, tetraſyllabi ſedecim. Quoniam autem duob⁹ ſignis, quæ græce μακρὰ & βραχεῖα dicuntur quātitas ſyllabæ oſtenditur, ſciendum breuem ſyllabā hoc ſigno oſtendi ᴗ longam vero hoc – quibus ēt ſinguli pedes notantur in hunc modum.

DE PEDIBVS DISYLLABIS.

Pyrrhichi⁹ ꝯſtat ex duabus breuibus ᴗᴗ Dĕă.
Spondeus ex duabus longis – – Mūsǣ.
Iambus ex breui, & longa ᴗ – Dĭēs.
Trochæus ex longa, & breui – ᴗ āldŭs.

DE TRISYLLABIS PEDIBVS.

Tribrachus ex tribus breuibus
ᴗᴗᴗ Dŏmĭnŭs.
Trimacrus ex tribus longis
– – – Vīrtūtī.
Bacchīus ex breui, & duabus longis
ᴗ – – Qŭīrīnō.
Palimbacchīus ex duabus longis, & breui
– – ᴗ Aūgūſtŭs.

Dactylus ex longa,& duabus breuibus
-uu Cārmĭnă.
Anapæſtus ex duabus breuibus,& longa.
uu- Vĕnĕrī.
Amphibrachus ex extremis breuibus
u-u ĕrāsmŭs.
Amphimacrus vel creticus ex extremis longis
-u- Dēmŏphōn.

DE TETRASYLLABIS PEDIBVS.

Proceleuſmaticus ex quatuor breuibus.
uuuu ărĭĕtĕ.
Diſpondeus ex quatuor longis
---- Fōrtūnātī
Epitritus primus ex iambo,& ſpondeo
u--- ărīſtārchō
Epitritus ſecundus ex trochæo,& ſpondeo
-u-- ārchĭmēdēs
Epitritus tertius ex ſpondeo,& iambo
--u- Dēmōſthĕnēs
Epitritus quartus ex ſpondeo,& trochæo
---u Mātūtīnŭs
Pæon primus ex trochæo,& pyrrhichio
-uuu Lǣtĭtĭă
Pæon ſecundus ex iambo,& pyrrhichio
u-uu Hōrātĭŭs
Pæon tertius ex pyrrhichio,& trochæo
uu-u ălĕāndĕr.
Pæon quartus ex pyrrhichio,& iambo
uuu- Cĕlĕrĭtās
Antipaſtus ex iambo,& trochæo
u--u ălēxāndĕr
Choriambus ex trochæo,& iambo
-uu- ǣthĕrĕō

Ionicus à minore ex pyrrhichio, & ſpondeo
∪∪ – – Dĭŏmēdēs
Ionicus à maiore, ex ſpondeo, & pyrrhichio
– – ∪∪ Pērtērrĭtŭs
Diiambus ex duobus iambis
∪ – ∪ – Plătōnĭcī
Ditrochæus ex duobus trochæis
– ∪ – ∪ Dūlcĭōră

ΠΕΡΙ ΔΙΣΥΛΛΑΒΩΝ ΠΟΔΩΝ.

Πυῤῥίχιος ἐκ δύο βραχειῶν	∪∪ θεός.
Σπονδεῖος ἐκ δύο μακρῶν.	– – ἥρως.
Ιαμβος ἐκ βραχείας καὶ μακρᾶς	∪ – ἔρως.
Τροχαῖος ἐκ μακμᾶς, καὶ βραχείας	– ∪ ἄλλος.

ΠΕΡΙ ΤΡΙΣΥΛΛΑΒΩΝ ΠΟΔΩΝ.

Τρίβραχυς ἢ χορεῖος ἐκ τριῶν βραχειῶν
∪∪∪ πρίαμος.
Μολοττὸς ἐκ τριῶν μακρῶν
– – – ἡρώδης.
Βακχεῖος ἐκ βραχείας, καὶ δύο μακρῶν
∪ – – ἀχιλλεύς.
Παλιμβάκχειος ἐκ δύο μακρῶν, καὶ βραχείας
– – ∪ ἥφαιστος.
Δάκτυλος ἐκ μακρᾶς, καὶ δύο βραχειῶν
– ∪∪ ἥλιος.
Ανάπαιστος ἐκ δύο βραχειῶν, καὶ μακρᾶς
∪∪ – ἑκάβη.
Αμφίμακρος ἢ κρητικὸς τούτῳ ἐναντίος
– ∪ – ἡγεμών.
Αμφίβραχυς ἐκ βραχείας, καὶ μακρᾶς, καὶ βραχείας
∪ – ∪ ἔρασμος.

ΠΕΡΙ ΤΕΤΡΑΣΥΛΛΑΒΩΝ ΠΟΔΩΝ.

Προκελευσματικὸς ἐκ τεσσάρων βραχειῶν
υυυυ φιλόσοφος.
Δισπόνδειος ἐκ τεσσάρων μακρῶν
---- ἡρακλείδης.
Ἐπίτριτος πρῶτος ἐκ μόνης πρώτης βραχείας
υ--- ἀριστείδης.
Ἐπίτριτος β' ἐκ μόνης δευτέρας βραχείας
-υ-- ὀξυμήδης.
Ἐπίτριτος γ' ἐκ μόνης τρίτης βραχείας
--υ- δημοσθένης.
Ἐπίτριτος δ' ἐκ μόνης τετάρτης βραχείας.
---υ μισάνθρωπος.
Παίων πρῶτος ἐκ μόνης πρώτης μακρᾶς.
-υυυ στησίχορος.
Παίων β' ἐκ μόνης δευτέρας μακρᾶς.
υ-υυ φιλόστρατος.
Παίων γ' ἐκ μόνης τρίτης μακρᾶς.
υυ-υ κλεόβουλος.
Παίων δ' ἐκ μόνης τετάρτης μακρᾶς
υυυ- δορυμέδων.
Ἀντίσπαστος ἐκ βραχείας, δύο μακρῶν, καὶ βραχείας.
υ--υ ἀλέξανδρος.
Χορίαμβος ἐκ μακρᾶς καὶ δύο βραχειῶν καὶ μακρᾶς
-υυ- συφορίων.
Ἰωνικὸς ἀπ' ἐλάσσονος ἐκ δύο βραχειῶν καὶ δύο μακρῶν
υυ-- διομήδης.
Ἰωνικὸς ἀπὸ μείζονος ἐκ δύο μακρῶν καὶ δύο βραχείας
--υυ δημήτριος.
Δίιαμβος ἐκ βραχείας, μακρᾶς καὶ βραχείας, μακρᾶς
υ-υ- κορινθίους.
Διτροχαῖος ἐκ μακρᾶς, βραχείας, καὶ μακρᾶς, βραχείας
-υ-υ δημοφῶντα.

Ante, q̃ de ſyllabarum quantitate ſcribere incipiamus, admonere voluimus diſcipulos, vt literarum diuiſiones, ac diphthongos, & quicquid de literis & ſyllabis in primo harum inſtitutionum libro à nobis ſcriptum eſt, & ſæpe, & accurate legãt. Nã quantum inde emolumẽti ſit futuꝝ, ex his Quintiliani verbis licet cognoſcere.

Nequis igitur tanq̃ parua faſtidiat grammatices elementa de literis; non quia magnæ ſit operæ conſonanteis à vocalibus diſcernere, ipſaſq; eas in ſemiuocalium numerum, mutarumq; partiri, ſed qa interiora velut ſacri huius adeuntibus apparebit multa rerum ſubtilitas, quæ non modo acuere ingenia puerilia, ſed exercere altiſſimam quoq; eruditionem, & ſcientiam poſſit. Hæc ille & vere, & docte, vt omnia. Sed iam de ipſa ſyllabarum quãtitate tractemns, nõ vt a ante b, ante c & huiuſmodi minutiores regulas doceamus, id enim tum qa difficillimum eſt regulis cõprehendere, tum ẽt qa perterrere potius, & confundere ingenia videtur, prætermittimus, ſed generaleis tãtum regulas, & quæ facile teneri memoria poſſint, cõſcribemus.

DE SYLLABIS.

Syllabarum aliæ breues, aliæ longæ, aliæ communes, quæ etiã ambiguæ, & ancipites dicunt̃. Breues ſunt, quæ correptam vocalem habent, & non deſinunt in duas conſonanteis, vel in aliud, quod poſſit producere. Longæ vero, quæ longam. & ſunt aut natura, aut poſitione. Cõmunes, quæ vocalem habent ancipitem, hoc eſt, quæ & longa, & breuis eſſe in mẽtro poteſt. nam in proſa oratione non itidẽ. De quibus ſuis locis abunde dicemus.

LIBER
DE PRIMIS SYLLABIS.

Syllabæ omnes aut primum, aut medium, aut vlti
mum locum tenent. Quæ in primo loco poſitæ
ſunt, octo cognoſcuntur modis, Poſitione, vocali
ante alteram vocalé. Deriuatione, Cõpoſitione,
Præpoſitione, Diphthongo, Regula, Exemplo.

Poſitione ſyllaba ſemper longa eſt. fit autem ſylla-
ba poſitione longa modis ſeptem. Primo cum
correpta vocalis in duas deſinit conſonanteis; vt
ēſt īn carpathio Neptuni gurgite vate. ēſt īn, ſpon
deus. Altero, cum correpta vocalis excipitur à
duabus conſonantibus, vt āgrĭcŏla incuruo terrã
molitus aratro. āgrĭcŏ, dactylus. Tertio, cum
correpta vocalis deſinit in duplicem conſonantẽ,
vt, Nōx ĕrăt, & terris animalia ſomnus habebat.
Nōx ĕrăt, dactylus. Quarto, ſi ſequens ſyllaba à
duplici incipiat, vt, āxem hŭmĕro torquet ſtellis
ardentibus aptum. āx'hŭmĕ, dactylus. Quinto,
ſi deſinit in conſonantem, & excipiatur ab i vel u
non vocalibus, vt, āt vĕnŭs obſecro gradienteis
aĕre ſepſit. āt vĕnŭs, dactylus. Et, āb iŏuĕ princi-
pium Musæ. āb iŏuĕ, dactylus. Sexto cũ corre
pta vocalis deſinit in conſonantem, & ſequens itẽ
à conſonante incipit tam in eadem dictione, q̃ in
diuerſa. In eadẽ, vt ārmă, vĭrumq; cano. ārmă
uĭ, dactylus. In diuerſa, vt āt Rēgina graui iãdudũ
ſaucia cura. āt rē, Spondeus. Septimo, ſi iter du
as vocaleis i fuerit uim habens duplicis cõſonan-
tis, vt Trōiăquĕ nunc ſtares. Idem etiam facit u in
præteritis perfectis, vt amāui, replēui, petīui, audī
ui, & in deductis ab eis, vt amāueram, replēuerã,
petīueram, audīuerã, & ſic in id genus cæteris. no
tant bĭ ĭugus & quadrĭ ĭugus, & huiuſmodi in q-

bus i ꝑſonãs iter duas vocales nõ facit poſitionẽ.
Notandum liquidas mutis ſubditas, nec nõ. x. dupli
cem, & s ſemiuocalem c p t mutis præpoſitam, in
eadem poſſe dictione poſitionem facere. vt ãgri-
cola, rẽpleo, cãpreolus, ãxis, rẽſtiti, rẽſcii, rẽſpui.
In diuerſa vero non poſſe ex trochæo ſpõdeum
facere, vt docet Terentianus præter s mutis præ-
poſitam ſequente vocali vel natura, vel poſitione
longa, vt, ũndẽ ſcire potes, percuſſã ſpumat are-
na. Sed de his plura dicemus, vbi de communium
ſyllabarum modis tractabimus. Quẽ tamen cõiun
ctio ſæpe inuenitur producta apud Virgilium in
principio ſecundi pedis, quod videtur factum po
ſitione mutæ, & liquidæ, quæ ſequuntur ſtatim in
altera dictione, vt, Lappæquẽ trĭbŭlĭq;, & Tribu
láquẽ trăhĕæq;. Et, fonteiſquẽ, flŭuĭoſq; voco, &
Terráſquẽ trãctuſq; maris. Et, Dyrmóquẽ, xãn-
thóq;, Ligeaq;, Phyllodoceq;. quẽ trĭbŭ, quẽ tră-
hĕ. quẽ flŭuĭ, tres dactyli, quẽ trã quẽ xãn, duo
ſpondei, idq; ad imitationẽ græcorum. Heſiodus
δωτῶτε, πρωτῶτε, φέρουσάτε, δυναμένατε. τε πρω
ſpondeus. Homerus, οὐδ᾽ ἄζετ᾽ αὐτὸς ἔχεν, θάνε δὲ
ξανθὸς μελέαγρος. δὲ ξαν, ſpondeus. Idem ἄργος τε,
σπάρτητε, καὶ εὐρυάγυια μυκήνη. τε σπαρ ſpõdeus. Idẽ
ἤσατο δὲ φθογγὴν υἷι πριάμοιο πολίτηδε φθογ, ſpon
deus. Seruius autẽ ſuper eo verſu, æneidos Ter-
tio. Liminá quẽ lāuruſq; dei, ſic ait, Que breuis ẽ
pro lõga poſita, quod hac ratione defenditur, aut
quia oĩa monoſyllaba ad artem nõ ptinent, & his
licenter vti poſſumus, aut certe, quia omne μόριον,
ideſt particula, quæ ſui ſubſtantiã non habet, mẽ-
brum putatur ſuperioris orationis. quod ſi eſt, Li
minaq; quaſi vna pars orationis eſt. Poteſt etiam
que finalitatis ratione vel produci, vel corripi.

Hæc Serui⁹. Sed & id potuit feciſſe. Virgili⁹ græcos imitatus, apud quos liquentes etiam aliquando inueniuntur producere antecedētem breuem Homerus, πολλὰς δ' ἰφθίμους ψυχὰς ἄϊδι προΐαψεν Ηρώων αὐτοὺς δ' ἑλώρια τεῦχε κύνεσσιν, τους δ'ε, ſpōdeus. Idē ἱμερόεν κονάβησε θεὸς δ' ὑπὸ μέλος ἄεισε, μελος α, dactylus. ē ꝓducta ratiōe λ liqdæ. Theocrit⁹. ἁδὺ μὲν ὁ μόσχος γαρύεται, ἁδὺ δὲ χ' ἁβώς, ἁδὺ δὲ χ' ἁ σύριγξ, χ' ὡ βωκόλος, ἁδὺ δὲ κἠγών. ομο. ſpondeus producta prima, ſequente μ liquida. nec placet, vt legať ἁ μόσχος fœminine, tū quia ὁ μόσχος maſculine, quoſcūq; vidimus, codices habent, tū etiam, quia in præcedenti Ecloga maſculine legitur, ἁδυ δὲ χ' ὡ μόσχος γαρύεται, ἁδὺ δὲ χ' ἁβώς. Id Perſius quoq; videtur imitatus ī illo Choliambo Cantare credas pegaſeium mēlos, vbi mēlos producit primam ratione liquidæ. Quanquam Politianus in Miſcellaneis, Nectar non melos legendū cenſet, tum quia ſic in antiquiſſimo codice ſcriptum legerit, tum etiam, quia nō meminerit vnq̄ legere apud græcos μέλος prima ꝓducta, cui etiā accedit Iocundus Veronēſis homo accuratus, ac doctus, & qui non vrbes ſolum, ſed & prouincias peragrauit inueniendi, cōferendiq; librorum gratia. eſt enim ſtudioſiſſimus bonarum literarum, & amantiſſimus antiquitatis, & propterea multa tulit, fecitq; ſenex, ſudauit, & alſit, multa etiam legit multos libros, eoſdēq; caſtigatos nuper reportauit è Gallia, quos mihi, quæ hominis eſt erga ſtudioſos beneuolētia, imprimendos dedit, is in quibuſdam Perſii antiquis codicibus nectar legiſſe dicit, ad meq; vnum attulit in membrana miræ antiquitatis, vbi ſcriptum eſt pegaſeium nectar, & ſuprascriptū minutioribus literis, vel melos, Sed ſi

vt plurimi habent codices, mēlos legatur, non repugnat ſyllaba,

TERENTIANVS DE POSITIONE.

S yllaba prima breuis, quæcunq; pedem generabit,
L onga fit à geminis, quibus indita conſona vis eſt,
S eu pariter iunctæ, ſuberunt'ue in parte ſequenti,
S eu ſunt diuiſæ, finemq́; caputq́; tenentes.
Exemplis manifeſta magis reddenda videntur.
P ōsT quā res, prior eſt iunctis adiuta duabus.
S ubiectis æque fiet, cum dicimus ā G R O S.
ā T Tu ſume pedum, diuiſas cernis vtraſq;.
D actylon hæc eadem poterit toties dare forma,
Quando breuem mediá, breuis æque tertia claudet
NūN C ăgĕ, nēſcĭō quis, necnō & bēL GĭCă collo
Vda etiam quocunq; loco ſeu ſubdita detur,
L ibera ſeu, verbo quaſi conſona curret in vno,
ā R Mă, vĭRūmq; căNō, dūRis āgReſtib⁹ āR Mă
Si ſit longa prior, mox hanc correpta ſequatur
V ocalis verbi pariter cum fine reſiſtens,
S yllabaq́; adiaceat geminis exorta ſonoris,
N on ſemper videas ſpondeon poſſe creari,
Q uia mutas ita coniungi natura recuſat,
V t pariter poni poſſint in parte ſequenti,
V das nec poſſit vnquam præponere mutis,
N ec tempus præſtant Vdæ cum ſubiiciuntur
N ominis in capite, aut verbi. Supereſt igitur quid?
V t ſint diuiſæ, ſubduntur quando Trochæŏ,
V nam detineat, ſequitur qua ſyllaba primam,
A tq; ita vocalis ſuperet non ſola trochæo,
A ltera ſuccedat, qua proximus exoritur pes,
ē t quis cuiq; dolor victo, quæ gloria palmæ.
P ōſtquā M Res aſiæ. geminū hoc exēplar hēbis.

E rgo vt vocalis remanens in fine trochæi,
E t verbi finem faciat,ſpondeon & edat,
V nicus efficiet caſus,ſi,qui ſequitur pes,
N aſcatur certis,quas debet habere,ſonoris,
D um caput obtineat fortiſſima littera verbi.

DE VOCALI ANTE ALTERAM VOCALEM.

Vocalis ante alteram vocalem in latinis dictionibus ſemp ferè corripitur. Virgi. Māgnă lŭes cōmiſſă tibi. Idem Sūm pĭŭs æneās, Idem, fŭĭmŭs troēs. fŭĭt ilium. In græcis vero nominibus ſæpe inueniũtur producta. Virg. Pīĕrĭdes vos hæc facietis maxima Gallo, Dicite pĭĕrĭdes. Dīă Cămilla, Aegle Nāĭădū pulcherrima. Heſiodus, μοῦσαι πιερίηθεν πῑέ̆ρῐ, dactylus. Homerus, δῖος ὀδυσσεύς. δῖος ἀχιλλεύς. δῖος ὀρέστης. εἰς ἅλα δῖαν. δῖ̄ο̆ς ὁ̆. δῖ̄ο̆ς ᾰ. δῖ̄ο̆ς ὁ̆, tres dactyli, δῖ̄ᾰν̆, trochæus. Theocritus, καὶ νύμφαν ἄχρηβος ἐὼν ἔτι παῖδα γᾶμες. ναῖ̄ δᾰ̆ dactylus. ſic āer, īapetus, īapetionides, Lāodamia, īo, Laērtes, Thȳas, pīerus, & alia id genus multa producũt primam, quia græca ſunt. ἀήρ, ἰάπετος. ἰαπετιονίδης. λαοδάμεια, ἰώ. λαέρτης. θυάς πίερος. Notandum fī in fio produci. Martialis,

E ſſe vides lignum, ſerues niſi lumina fīĕt.
De cādelabro magna lucerna tibi. Iuue. Sic fīŭnt octo mariti. Niſi cū poſt e ſequitur r, tūc enim corripitur fi. Iuue. Quid fĭĕri non poſſe putes.

DE PRIMIS SYLLABIS DERIVATIONE COGNOSCENDIS.

Deriuatiui tāta eſt ſyllaba, quāta & primitiui, amor corripit pirmā, quia deriuatur ab amo, cuius prima corripitur.

ma corripit. Virgilius. Nymphæ noſtĕr ămor Li-
bethrides. Idē. Et me phœbús ămat. Sed hic mo-
dus habet exceptiones duas. Prima eſt, A bre-
uibus deducta primam ꝓducunt, vox vōcis, à vŏ-
co. Lex lēgis, à lĕgo sēdes, à sĕdeo rēgula, & rex
rēgis, à rĕgo. tēgula, à tĕgo. lāterna, à lăteo. sēcu-
lum, à sĕquor, vel vt alii, à sĕne. vōmer, à vŏmo.
Iūmentum, à iŭuo. Vēna, à vĕnio. Pētus, à pĕto.
Fōmes & fōmentum, à fŏueo. Rēmus, Rēmex,
Rēmigo, rēmigiū, à rĕmeo. Rāpum. à răpio. Vi-
res, à vĭreo. Mōbilis, à mŏueo. Iūnior, à iŭuenis.
Vītupero, à vĭtium, qđ à vīto. hūmanus, hūmor,
ab hŭmus. Iōcundus, à iŏcus, vel, ſi per u placet
ſcribere, à iŭuo. Bīnus, à bĭs. Nōnus, à nŏuē. Dē-
nus, à dĕcem. Vīginti, à bĭs decem. Brāchium, à
βραχύς. cēpa, vel à κεφαλή, vel à căput. Tōtus, à
tŏt. Trīnus, à trĭbus. Italia, ab ἰταλός. Mācero, à
măcer. Nēquā, à nĕqueo. Sēcius, à sĕcus. Ceriť,
à Cĕres. Pēdor, à pĕde. Fēralis, à fĕro fers. iūge-
rū, à iŭgo. Grādiuus cum producit primam, à gră-
du. rēte, à rĕtineo.

Secunda eſt, à A longis deducta primam corripiūt,
Dux dŭcis, à dūco. Dĭcax, maledĭcus, cauſidĭ-
cus, à dīco. ărena, & ăriſta ab āreo. Lŭcerna, à lū-
ceo. fĭdes, à fīo, & dicitur, vt fiat, quod dictū eſt.
perfĭdus, à fīdo. Stăbulum, & ſtăbilis, à Stō. Tĭtu-
lus, à tūtando. nam tutulus antiqui dicebant. Mă-
nus, à māno. Sŏpor, à sōpio. Dĭſertus, à diſſero.
Frăgor, & frăgilis, à frāngo. Vădum, à vādo. Nŏ-
to, à nōtu. Năro, à nātu. Vĭr vĭri, à vīs. Mămil-
la, à māmma. Sĭquidem, à sī & quidem. bŭbulcus
a būbus. Sĭgillū, à sīgnum. Pŏſui, à pōno. Gĕnui,
à gīgno. Tĭgillus, à tīgnum. Strĭgilis, à ſtrīngo. Fă-
rina, à fārre. ŏfella, ab ōffa. Săgax, à sāga. ăcerbus

ab ācer adiectiuo. Lōtium, à lōtu. Fātuus, à fātu. Cūrulis, à cūrru. Līgula, à līngua. Martialis

Quamuis mē līgŭlam dicāt equitesq́, patresq́.
Dicor ab indoctis lingula grāmaticis. vitium, à vīto. ōdium ab ōdi.

DE PRIMIS SYLLABIS COMPOSITIONE COGNOSCENDIS.

Compoſitio ſyllabarum quantitatem demōſtrat accentu. nam ſi neſcias in pŏtens & pĭus quanta ſit prima, cognoſces ex compoſitis ímpŏtens, atque ímpĭus eſſe breuem, quod oſtendit accētus in antepenultima. quia in polyſyllabis dictiōibus apud latinos, ſi penultima breuis fuerit, accētus in antepenultima eſſe debet, qui locus eſt acuti dūntaxat in ămo igitur, & lĕgo lĕgis cognoſces primam eē breuē, ex ádămo, deámo, péramo, rédămo, pérlĕgo, rélĕgo, quoniam acuunt antepenultimam. Contra Sōlor, Clāmo, lēgo lēgas ſi componant penultima longa pronuntianda ſunt, vt cōsōlor, exclāmo, relēgo, allēgo, quod oſtendit accentus in penultima, quia ſi penultima lōga fuerit vel poſitu, vel natura, in ea eſſe accentus debet aut acutus, aut circūflexus, exceptis quibuſdā perpaucis dictionibus, quæ in vltima accentum habēt, vt dicemus in hoc eodem libro, cum de accentibus tractabimus. Nam quanta eſt ſimplicis ſyllaba, tanta & compoſiti eſſe debet, præter ínŭba, prónŭba, déiĕro, péiĕro, cógnit⁹, ágnit⁹, ínfĭo, súffĭo, malédĭcus, cauſidíc⁹ penultīa correpta, à nūbo, iūro nōtū, fio, dīco, q̄ primā producunt. Notatur ſemisŏpitus antepenultima breui, quæ in sōpitus longa eſt. Ouidius. Theſea præſumit ſemiſŏpita

manus. Virgilius. Hūc ego sōpītum ſomno. Am-bītus præterea participium penultimā producit. Ouidi. Iuſſit & āmbītæ circūdare litora terræ ad differētiam nominis āmbĭtŭs. Lucanus, Letaliſq; āmbĭtŭs vrbis. ſic comĭtium antepenultimam pro-duci ex con & ĭtum compoſitum & Conuītium, ex con & vĭtium. quamquam alii à vocibus, quaſi cōuocium, alii à vicis, in quibus primo habitū eſt, dictū ↄuiciū tradunt, qđ ſi eſt, per c ſcribēdū eſt.

DE PRIMIS SYLLABIS PRAEPOSITIONE COGNOSCENDIS.

Præpoſitione cognoſcitur ſyllaba modis ſex. Prio, Præpoſitio, quāta eſt in appoſitione, tanta etiam in compoſitione eſſe debet. vt īn hoſtem, īnermis, sŭb ilio alto, sŭbigit. Secūdo ab, ad, ob, ſub, i, re, con cum iacio compoſita producūtur, vt ābiicio, ādiicio, ōbiicio, sūbiicio, rēiicio, cōniicio a i i mutata, ſicuti fit in verbis inſilio, incipio. Virgilius. Rēĭcĕ, ne maculis infuſcet vellera pullis. Idem, Quantū vere nouo viridis ſe sūbĭĭcit alnus. Idē, Eripe me his inuicte malis, aut tu mihi terrā īniĭcĕ. Illud autem eiuſdem, Tityre paſcenteis à flumine rĕĭcĕ căpellas, rĕ correpta in rĕice, factū eſt abiectione alterius i, vt fiat proceleuſmaticus rĕĭcĕ că. Quotieſcūq; igitur huiuſmodi præpoſitiones cum verbo iacio compoſitæ corripiuntur, fit abiectione alterius i, vt apud Lucanum. Cūr ŏbĭcis Magno tumulum. Statius, Tela manū rĕĭcitq; canes. Silius, Arieta in primōs, & ŏbĭcitq; immania membra. Quod autem non componantur ab icio. ſeu ico, (vtrūq; enim verbū legitur apud grāmaticos) ſed ab iacio, oſtendit præteritum in eci, vt rēieci, īnieci, sūbieci. Nā ab icio, ſeu ico ↄpoſita

rĕici, ĭnici, sŭbici facerent, quod nuſquam legitur. Virgilius Strepituſq; Acherōtis auari sūbiēcit pedibus. Terentius, Inieci ſcrupulum. Præterea non liceret eas vnquam producere, cum ferè ſemper producantur poſitione. Obiices etiā, & ſubiices gemino ii debere ſcribi ait Gellius ſuper eo Virgilii verſu, Qua ui maria alta tumeſcant obiicib' ruptis. Tertio, E, de, præ, ſe in compoſitiōe producuntur, vt ēdiſco, dēdoceo, prǣfero, sēduco, niſi interdum ſequente vocali, vt apud Virgilium ūndă dĕhiſcens. & ſudĭbūs uĕ præuſtis. & Dōnă dĕ hinc auro grauia. Notandum prĕmo, prĕcor, de prĕcor, prĕces interprĕs, interprĕtor, prĕtiū, prĕhendo, comprĕhendo, vnde per ſynæreſin prendo, comprendo, non eſſe à præ præpoſitione, & propterea corripi. Quarto, Dī, vbiq; producitur, vt dīduco, præterquā in dĭrimo, & dĭſertus, Virgil. Dixitq;, & prælia vōcĕ dĭremit. Horat. fœcūdi calices quem non fecērĕ dĭſertū? Quinto, Pro ſemper producitur, vt, prō dulci Aſcanio veniat. Et ſuper Garamantas, & indos prōfĕrĕt imperiū. Excipiuntur, Prŏcella, prŏfugus, prŏteruus, prŏnepos, prŏficiſcor, prŏcuro, prŏpero, prŏfecto, prŏfundo, prŏfanus, prŏfundum, prŏfiteor, prŏfeſſus, prŏpago, prŏfus', prŏpino, prŏfugio. Vir.

Crebērq; prŏcellis Africus. Idem.
Italiam, fatō prŏfŭgus, lauinia venit. Idem,
Imperium Dido tyria regit ūrbĕ prŏfecta. Oui.
Riſit, & his inquit facito mea tēlă prŏcures. Idē,
Solaq; formoſam cūlpă prŏfeſſa facit.

Itē ſi cōponāt cū dictiōe incipiēte à vocali. Virg.
Oramūs, prŏhĭbe infandos à nauibus igneis.
Prŏpheta corripitur, quia græcum eſt, προφήτης.
Sexto Rĕ vbiq; corripit, vt Fertq;, refertq;, ſoror.

Excipitur refert cum diſtare, aut intereſſe ſignifi-
cat. Iuuenalis. Quid refert, dictis ignoſcat Mutiꝰ,
an non? nec mirum tūc produci, non.n. à re præ-
poſitione, ſed nomine cōponitur. Repperi. rep-
puli, rettuli, relligo, relliquiæ in metro gemina
ſcribenda ſunt conſonante, vt re breuis præpoſi-
tio poſitu intendatur, In proſa vero oratione nō
itidem. inueniuntur etiam redduco, & rellatus re
poſitione producere. Horatius.
Dii tibi dēt capta claſsēm rēddūcere Troia. Luc.
Rēdūcit Venus, ēt rēdductam dædala tellus. Te-
rētius in Phormione, Quod ab illō allatum eſt, ſi
bi eſſe īd rēllatum putet. vbi Donatus ait, & gemi
nauit ll, vt relliquias Danaum. eſt enim ſenarius
iambicus. Lucretius. Id rurſum cœlī rēllatum mē
bra receptāt. Sic puto littera, littus, quattuor, ter
ra in metro geminant conſonanteis, vt producāt
primam poſitione, quæ naturaliter breuis eſt. nā
in lĭtera, vel à lino liui lĭtum, vel quaſi legitera di
cta ſit, quia legenti iter ꝑbeat, lĭ breuis eſt. Lĭtus
à lĭtādo dicitur, quod corripit primam. Quătuor
ſimplici t debere ſcribi, oſtendit quăter ab eo ad-
uerbium. Vir. o tērq;, quăterq; beati. Tĕra à tĕren
do dicta eſt, prima correpta. Quamobrem in pro
ſa oratione, ſimplici, meo iudicio, conſonāte ſcri
benda ſunt q̄tuor hæc, lĭtera, lĭtus, tĕra, quătuor,
vt præ ſe ferant à breuibus deducta eſſe, & ſi oēs
ferè aliter ſentiant. qui error hinc ortus eſt, quia
cū in carmine geminent conſonantem, idem etiā
in proſa faciendum exiſtimāt. Adde quod in au-
gurum libris tĕra ſimplici r ſcribi ſolebat.

DE PRIMIS SYLLABIS DIPH-
THONGO COGNOSCENDIS.

Diphthongo ſyllaba longa eſt ſemper, Virg. Phœbē grăueis Troiæ ſemper miſerate labores. Idē, Siquis mihi paruulus āulā luderet ǣnēas. Idem, aūdīīt eūrōtas, iuſsitq; ediſcere lāūrōs. Interdū vero ſequēte vocali corripit, vt prǣuro. prǣeo. Qua de re multa dicturi ſumus in communium ſyllabarum modis.

DE PRIMIS SYLLABIS REGVLA COGNOSCENDIS.

Regula cognoſci poſſunt primæ ſyllabæ modis ſeptem. Primo. omne præteritum diſyllabum producit primam. vt ēmi lēgi lāui fōui. præter bĭbi, à bibo, Dĕdi, à do. Fĭdi, à findo. Scĭdi, à ſcindo. Stĕti, à ſto. Tŭli, à tollo, cum ſuis compoſitis. Quæ duobus his tribrachis cōprehēduntur, vt facilius memoria teneri poſſint, Bĭ Dĕ. Fĭ Scĭ. Stĕ Tŭ. Fŭi autem, & Rŭi & ſimilia, quia vocalē ante vocalem habent, corripiūt primā, vt ſupradiximus. Illud hoc loco nolui prætèrire, diſyllaba præterita ideo producere primam, ne minorum temporum ſit pteritum, quàm præſens, quod rariſſime inuenit Priſciano authore. Debet. n. pteritum vel plurīū tēporꝫ eſſe, quā pſ̃s, vt lĕgō, lēgī, vel totidem vt vĕnĭō, vēnī. Paucioꝝ aūt rariſſime inuenitur, vt fĭndo, fĭdī, Scĭndō, ſcĭdī. Virgilius. Dīffĭdĭt, & multa porrectū oſtēdit arena. Lucan. Qua mare tellurem ſubitis aut obruit vndis, aut ſcĭdĭt. Martialis. ūnguēntūm fătĕōr bŏnūm dĕdīſtī Cŏnuīuīs hĕrĕ, ſēd nĭhīl ſcĭdīſtī. Antiq etiam ſcicidi protulerūt. Ennius in Menalippa, vt Priſcianus citat, Cum ſaxū ſciciderit. Langueo, & liqueo lāngui, & lĭcui pares habēt in præſenti, &

in præterito ſyllabas. Corripiūt enim penultimā præteriti, idq; vſus comprobat. Ouidius.
Impoſito fratri moribūda relāgūit ore. Idem,
Nectare corpus dēlīcūīt. Idem.
Dēlīcūīt, ſtagnumq; ſuo de nomine fecit.

Secundo, Præterita geminantia, primā corripiunt, vt cĕcĭdi à cădo, cecīdi à cædo. pĕpendi, tĕtendi, tŏtondi, mŏmordi, pĕpĕri, fĕfelli, tŭtŭdi, tĕtigi, pŭpŭgi, dĭdici & ſimilia, à pendeo, tendo, tōdeo, mordeo, pario, fallo, tundo, tango, pūgo, diſco. Et notandum, compoſita ſeruare ſimplicium tempora, vt cădo cĕcĭdi, concĭdo, concĭdi, occĭdo, occĭdi penultima correpta. cædo. cecīdi. cōcīdo, concīdi. occīdo, occīdi, penultima producta. Antiquiſſimi tamen à tundo cōpoſitum præteritum etiam producebāt, ne à præſenti temporibus vinceretur. Ennius, vt Priſci. citat. Viroſq; valenteis Cōntūdit crudelis hyems. Nā hic corripuit, infit & o ciues, quæ me fortuna fero ſic Cōntŭdīt, indigno bello cōfecit acerbo. Sed huiuſmodi à tundo præteritum non memini legere, niſi correpta tū ſyllaba. Virg. & lapſa ancilia cœlo ēxtŭdĕrat. Hor. Quod regū tumidas cōntŭdĕrit minas. Idē, Non auſpicatos cōntŭdīt īpetus. cōntŭdĕrīt choriambus. cōntŭdīt dactylus.

Tertio, omne ſupinum diſyllabum producit primā, vt mōtum, crētum, lātum. præter à queo qui quĭtum. Teren. Nām cūm cūmprēſsā'ſt nātā, fōrma īn tĕnēbrīs nōſcī nōn quĭtā'ſt. Quĭtāſt iambus, eſt. n. quaternarius iambicus. A ſino ſiui ſĭtū. Vir. Sed te vīxā ſĭtu. A cieo cies ciui, cĭtum, Statius ēxcĭtŭs, & longam pridem indignātia pacē Corda tumor. Nam à cio cis quartæ producit ci. Vir. ēxcītum ruit ād pōrtum. A ſero ſeui sătum. Oui.

Sōlĕ sătus Phaethon. A lino liui lĭtum. Virgi.& paribūs lĭtā corpora guttis. Ab eo iui ĭtum. Idē. Mŏrte ŏbĭta. A Do dedi dătum. Idem. Hoc mihi sŏrtĕ dătum, A Reor, rătum. Idem. Nos abiūſſĕ răti. A Ruo rui rŭtū. Ouid. Dĭrŭtă marte tuo. Quæ vt facilius teneri memoria poſſint, comprehendi quatuor pyrrhichiis, & ſyllaba ſic, Qui Si, Ci Sa, Li il, Da Ra, Ru. Sunt q addūt, A Sto ſteti ſtatum. Quod tamen producitur ſecundum Priſcianum. Sic enim præcipit, Stĕti vero Stātum ſupinum penultima ꝓducta debet facere. Vnde Lucanus in ſecundo, Cōnſtātura fides ſuperū. Deinde addit, Eſt tamē in hoc quoq; notandū, Quod nomina ab eo deriuata, a penultimam corripiunt, & antepenultimam, vt Stătus, ſtăta, ſtătum. Stabilis. Lucan. in decimo. Quorūm ſtătă tempora ſtatus. Idem in quito. Quam nō ē ſtăbĭli. Hæc ille. Notādum præterea à Statum compoſita i penultimam corripere, aſtĭtum, præſtĭtum, conſtĭtum, A vero ꝓducere, Aſtātum, præſtātum, conſtātū, tāquam illa à Stĕti, ſtĭtum, hæc à Stāui ſtātum veniāt, Quemadmodum à Sonŭi Sonĭtum à Sōnaui Sōnatum. licet Staui præterito, & Stitum ſupino nō vtamur. Quarto, Quāta eſt præſentis prima ſyllaba, Quanta item præteriti perfecti, ac Supini tanta etiā eorum eſt, quæ ab illis naſcuntur. Sed notandum Quinq; hæc producere Dē a Do das, Dēmus, dētis, Dētur, dēmur, dēmini, Da vero tā penultimā, quàm antepenultimā vbiq; corripere, Dămus, dătis. dăris. dăre, dătur. Dămur. Dăbam, Dăbar, Dăbo, Dăbor, Dăte, Dăto, Dărem. Dărer, Dătos, Dăturus, dător, id quod manifeſtius accentu, qui in antepenultima eſt, compoſita oſtēdunt. circúndămus, circúndabā, circū-

dābo, circūndāte, circūndāre, circūdātus, ſic peſ-ſundāmus, peſsundābam, peſsundābo peſsundāre. Genui, genitum, & poſui, poſitum cum deductis primam corripiunt, & ſi gigno & pono producūt. Quinto propriorum nominum primæ, & mediæ ſyllabæ ponuntur indifferenter, vbi non fuerit certa regula, aut ſi non aliter eis poetæ approbati vſi fuerint. Sexto, bi, & trī in compoſitione corripiūtur. Bĭuiū, Bĭmater, Bĭdens, Bĭceps, Trĭuium, Trĭcorpor, Trĭdens, Trĭcuſpis. Septimus, Dictiones per ſynæreſin, aut craſin producunt, vt Nīl à nĭhĭl, Mī à Mĭhi Cōgo a Cŏăgo. Phæthōn à Phăĕthon. Nam detrimētum literæ, ſyllabæue, productione compenſatur.

DE PRIMIS SYLLABIS COGNOSCENDIS EXEMPLO.

Exemplo cognoſcuntur primæ ſyllabæ, ſi deficiēte regula ad approbatos poetas confugiamus. vt ſi neſcias in pecus atq; Apis, quāta ſit prima, ſcies eſſe breuē ex approbato aliquo, vt ex illo Virgi.

Quis cultus habendo.
Sĭt pĕcŏri, atq; ăpĭbus quanta experiētia parcis.

Eodē modo, Si neſcias quāta ſit iu i iuniperus, & fru in fruges, cognoſces eſſe lōgā ex illo Virgilii,

Iūnĭperi grauis vmbra, nocēt & frūgĭbus vmbræ.

Tenendi ſunt igitur memoria quamplurimi optimorū poetarum verſus, vt Virgilii, Horatii, Ouidii & aliorum illuſtrium, ad quos recurramus, vt quēadmodum illi vſi fuerint ſyllabis, & nos vtamur. Et quoniam infinitum propē eſſet, quas ſemper aut corripuerint, aut produxerint poetæ, colligere, eas tantum, q̄bus indifferēter vſi inueniun-

tur, quot quot potuimus, hic ſubiunximus. hæ vero ſunt, Britānus, Bithinus, Cacus, Coſyra, Crathis, Criticus, Curetes, Diana, fidenæ, Gradiuus, Hinul⁹, Hymē, Ital⁹. Lycas, liquor, liqdus, orion. obicio obiicio. Pachynus, Palatia, Propago. Pyrene, Procuro, Profundo, propino, Rubigo, Rutilius, Rudo, reduco, redduco, relatus, rellatus, reperi, repperi, retuli, rettuli, repuli, reppuli, reicio, reiicio, Sychæus, Sicani. ſed hæc primam ſyllabā indifferentem habere inueniuntur, mediam vero hæc, ægeō, Bebryces, Bathaui, Cybele, Cyane, Conubiū, Contudi, Ficedula, Lecythus, Malea, orionis, Porſena, Porſenna, Pharſalia, Syphacē, Id ita eſſe oſtendatur approbatorum exemplis.

PRIMARVM SYLLABARVM COMMVNIVM Authoritates.

Et pentitus toto diuiſor orbe britānos. Virg.
Nam quid Britānis cœlū differre putamus. Lucr.
Quāq̄ & cappadoces faciant eqtēsq; Bīthyni. Iuu.
Bīthȳno, phrygio'ue ſatū, ſed quē ſua noto. Va. Fl.
Hīs Căcŭs horrēdū tyberino gurgite mōſtrū. Oui.
Cācŭs auitinæ timor, atq; infamia ſyluæ. Idem.
Fertilis eſt Melite ſterili vicīnă Cŏſyræ. Idem.
Et bellare Tabas docilīs, Cōſyra q; parua. Sil.
Huc Licus, huc ſagaris, Peneusq;, Hipanīsq;, Crā
thisq;. Ouid.
Crăthĭs, ĕt hinc Sybaris veſtris ꝯterminus oris. Idē.
ūt crĭtĭci dicunt, leuiter curare videtur. Hora.
Aeq̄lis liber ē Crītĭcē q mal⁹ ē. alii tñ cretice. Mar.
Illic bellaci confiſus gēntĕ Cŭretum. Lucan.
Celme Ioui, largoq; ſatōs cŭretas ab imbri. Ouid.
Tergeminăq; Hecatē, tria virginis ōră Dĭanæ. Vir.

Exercēt Dīana cohors, quā mille ſecutæ. Idem.
Hi tibi Nomentū, & Gabios, vrbēmq; Fīdenā. Idē.
Viuat Fīdēnis, & agello cedo paterno. Iuue.
Et genus à magno ducentē fōrtē Grādiuo. Ouid.
Grādīuumq; patrem, geticis qui p̄ſidet aruis. Virg.
ātq; Hīnūlī pellis totos operibat amāteis. Proper.
Vitas Hīnūlēō me ſimilis Cloe. Hor.
Hȳmēn o Hȳmenæē hȳmē, ades o Hymenæe. Ca.
Hinc Auguſtus agēns ĭtălos in prælia Cæſar. Virg.
Coniecta ſternit iaculo, volat ĭtălă Cornus. Idem.
Fiet vti cibus omnis & aridus ēt lĭquŏr ipſe. Lucr.
Pondus vti ſaxis calor ignis, lĭquŏr ăquarū. Idem.
Craſſaq; cōueniūnt lĭquĭdis, & lĭquĭda craſſis. Idē.
Īndē Lȳcam ferit exectū iam matre perempta. Vir.
Protinᵒ Antæū, ēt Lȳcā prima agmina Turni. Idē.
Cum ſubito aſſurgens fluctu nimbōſūs ŏrion. Idē.
Enſifer ōrīon æquore merſus erit. Ouid.
Cūr ŏbĭcis Magno tumulū, mānēisq. vagāteis. Lu.
ōbīīciunt portas tū, & præcepta faceſſunt. Virg.
Præſtat trinacrii metas luſtrārē pāchini. Virg.
E' qbus ibriferos versūs pāchynus ad auſtros. Oui.
Haud metuā magni dixīſſē pālatia cœli. Idem.
Quam tanti fuerit cadere, út pālatia cernas Sil.
Syluarumq; aliæ flexos prōpāginis arcus. Geor. ii.
Eſſe ſinent, nimiū vobis romānā prōpago. Vir. vi.
Nō ſine me ē tibi partᵒ honos tua bēllā pȳrene. Tib.
Nubiferæ colleis, atque aērĭām pȳrenen. Luc.
Riſit, & his inquit facito mea tēlā prŏcures Ouid.
Prōcūrate viri, & pugnam ſperate parati. Virgi.
Impia dementis vulgi, & vix tōtā prōfudit. Sil.
Has poſt quā mœſtō prōfudit pectore voces. Cat.
Hiſcere, tāq̄ habeas tria noīa, qūandō prōpinat. Iu.
Cœnat, prōpīnat, poſcit, negat, inuit, vna eſt Mar.
Vteris ore aliter, nimiāq; rūbigine captus. Idem.

Exeſa inuenies ſcabrā rūbigine pila. Virg.
Scolaq; culminibūs fērali carmine Bubo. Virg.
Hanc quia iuſta ferunt, dixērē fēralia lucē. Ouid.
Et graue magnanimi robur mirārē Rŭtĭlī. Ouid.
Famæ Rūtĭlĭum ſuæ relinquas. Mart.
Vincla recuſantū, & ſera ſub nōctē rŭdentū. Virg.
Findor, vt Arcadiæ pecuaria rūdērē dicas. Perſ.
Eiectam claſſem, ſocios à mōrtē rĕduxi. Virg.
Rēdūcit venus, & rēdductū dædala tellus. Lucre.
Eſſe fidem, digitis ad fontem ſæpe rĕlatis Ouid.
Id rurſum cœli rēllatum membra receptant. Lucr.
Quod ab ipſo allatu'ſt, ſibi eſſe īd rēllatū putet Ter.
Ad q ꝯdiderat, poſtq̄ nō rēppĕrit aurum. Auſon.
Aptauit collo quēm rĕperit, laqueum.
Quæq; ferōs rēpŭli doctis medicatib⁹ igneis. Oui.
Rēppŭlit à libycis imenſum ſyrtibus æquor. Luc.
Tityre paſcenteis à flumine rēĭcē căpellas. Virg.
Rēĭcē ne maculis infuſcet vellera pullis. Idē.
Anna (fatebor enim) miſeri poſt fātă Sychæi Idē.
Huic coniūx Sychæus erat ditiſſimus agri Idē.
Fida ſeor fraterna Erycis, portūſq; sĭcanos. Idē.
Sĭcāno prætenta ſinu iacet inſula contra. Idē.

MEDIARVM SYLLABARVM
Communium authoritates.

Hæc centūgemini ſtrictos ægæōnĭs enſeis Claud.
Aegæōnă sŭis immania terga lacertis. Ouid.
Bēbrycis & ſcythici ꝓcul inclemētia ſacri Val. Fla.
Poſſeſſus Baccho ſæua bebrycis ĭn aula. Sil.
Vagionēs. Băthăuiq; truces, quos ære recuruo. Lu.
Hic petit Euphratē Iuuenis Domĭtiq; Bathāuī. Iuu.
Hinc viduæ Cybēles, illinc ſacraria Veſtæ. Mart.
Vel tu quæ tardam mouiſti fune Cybēllēn. Proper.

Cōnūbĭo iungam ſtabili propriāq; dicabo Vir.
Cuiq; loci leges dedimus, cōnūbĭă noſtra. Idē.
Speratum meritis diram q cōntūdĭt Hydrā. Hor.
Viroſq; valenteis Cōntūdit crudelis hyems. Enni⁹.
Mergere fīcēdūlas didicit nebulone parente. Iuue.
Cerea quæ patulo lucet fīcēdula lumbo. Mart.
Ionioq; mari, mălēæq; sĕquacibus vndis. Virgi.
Deſtinet & raucæ circunſonat ira Malēæ. Stat.
Aut Helicen iubeo, nitidumq; Orĭōnis enſem. Oui.
Enſiferi nimium fulget latus Orĭōnis. Lucan.
Hanc ſpectare manum Pŏrsēnă non potuit. Marti.
Nec non Tarquinū eiectum Porsēnnă iŭbebat. Vir.
Phārsālĭam coeūt, pharsālĭă tecta frequentāt. Cat.
Cōpulim⁹ dirūm Sўphācē, fractūq; Metello. Clau.
Tolle tuū pcor Annibalē, victūq; Syphācēm. Iuue.
Sīdōnĭăsq; oſtentat opes, vrbēq; paratam. Virgi.
Obſtupuit primo aſpectu Sidōnĭă Dido. Idē.

DE MEDIIS SYLLABIS.

Syllaba, quæ in medio loco poſita eſt, ſeptem modis cognoſci poteſt. Poſitione. Vocali ante alterā vocalem. Deriuatione. Diphthongo. Declinatione. Regula. Exemplo.

Poſitione producit media ſyllaba vt prima, vt Capīllus, fortīſſimus, pulchērrimus. Vbiq; enim poſitio producit ſyllabam. Quo nam modo autē id fiat, in primis ſyllabis diximus.

Vocalis ante alteram vocalem, & in media dictione ſemper corripit. Virgi. Mōllĭă Lūtĕōla pingit vacīnĭă caltha. Idem. Addā cērĕă prună. Idē, Cāſtănĕasq; nuces. Ouidius, Fīlĭŭs āntĕ dĭēm pātrĭos inquirit in annos. Priſcianus tamen refert antiquiſſimos produxiſſe etiā penul

timam præteritorum in vi ſyllabas, quæ à præſen ti in vo ſyllabas deſinēte proficiſcuntur. vt eruo, erūi. argūo, argūi. annūo, annūi. Enni⁹, ānnūit ſeſe mecū decernere ferro. Virgili⁹ cōtra corripuit ānnūit, & totum nutu tremefecit olympū; Id qđ & nobis ſemper faciēdum. Sed hic modus habet exceptiones treis. Quarum prima eſt, Genitiui, & datiui quintæ declinationis e vocalē puram producunt. Hor. Quarta iam parte diēi præterita. Secunda, Genitiui in ius cōmunem habent penultimam in metro. Virgilius. Hic īllīūs arma. Idem. Quàm noſtrò īllīus labatur pectore vultus. Idē, ūnīūs ob noxam, & furias aiacis Oilei. Idem. Nauibus infandum, amiſſis vnīūs ob iram. Sic ipſius, ſolius, totius, & huiuſmodi, præter alīus genitiuū ſemper longum, & alterius correptum. Terentianus tamen alterīus penultima longa protulit, Seſcuplo vel vna vincet alterīūs ſingulum. Idē. ſub altērīus conſonat vocabulo. Idē. Nec altērīus indigens opis veni. Sunt enim duo extremi ſenarii Iambici, in quibus eſſe debet in ſecundo loco iambus vel tribrachus. primus vero eſt trochaicus, in quo rīūs in ſexta ſede iambus eſſe non poteſt, qm̄ trochaicum metrum non recipit iambum. præterea producere hic altērīus penultimam, ſic fit manifeſtius, ſi ex eo ipſo verſu amoueas creticum. i. ſēſcūplō, & facias iambicum, vt Terentianus præcipit. remanebit enim vel ūnā vīncēt āltērīūs sīngūlūm, vbi ſi alterius correpta penultima dixeris tĕ rĭ, eſſet Pyrrhichius. Sed de his infra dicemus ſuo loco. In proſa vero oratione penultima producta ſemper pronūtiari debent, præter alterius vbiq; correptum. Tertia, poſſeſſiua in IVS, IA, IVM, producunt antepenultimam. Virgilius.

Implerūt mōteis, flerūt rhodopēīæ arces. Idem,
Ecce trahebaē paſſis Priamēīā Virgo Crinib'. Idē,
Tu quoq; littorib'noſtris æ nēīā nutrix. Martialis.
Venit ab orpheo cultor rhodopēīūs hæmo.

DE MEDIIS SYLLABIS DERIVATIONE COGNOSCENDIS.

Deriuatione media cognoſcitur ſyllaba, ſi quāta ſit in primitiuo cōſyderaueris. Nam ſi neſcias cto in Victōrinus quanta ſit, Item ſti in iuſtīnianus, cognoſces ex victōris & iuſtīnus primitiuis, in qbus cto, & ſti producuntur. Eodem modo, ſi neſcias, venĕreus, & Hectŏreus quātam habeant antepenultimam, cognoſces ex venĕris, & hectŏris primitiuis in quibus nĕ & ctŏ corripiuntur, quod accentus facile oſtendit. Sed quomodo penultimæ & antepenultimæ in deriuatiuis dignoſci poſſint, infra, vbi de regula tractabitur, clarius patebit.

DE MEDIIS SYLLABIS DIPHTHONGO COGNOSCENDIS.

Diphthongo media ſemp producitur ſyllaba, quēadmodum & prima. Hora. Interdum tamē & vocem Comœdīā tollit. Idem. Effutire leueis indigna tragœdīā verſus. Virgil. O Melibœē, Dēus nobis hæc ocia fecit. Idem, Damonis Muſam dicemus, & Alpheſibœī. Idem, Prouehimur pelago vicina ceraūnīā iuxta. Idem. Quas dira Celænō, hārpȳæq; colunt aliæ. Sed yi diphthongo impropria apud græcos, vtimur dūtaxat in dictionibus græcis. Catullus, Vellera virgati custōdeībāt, calathiſci, cuſtodeībant, pro cuſtodiebant Per eī

diphthongum melius ſcribitur more antiquo.

DE MEDIIS SYLLABIS REGVLA COGNOSCENDIS.

Regula cognoſci poſſunt mediæ ſyllabæ tribus modis. Primo, in caſib. creſcentibus. A E O producũtur, vt musārum, deābus, quārum, diērum, dieb', rērum, rēbus, dominōrum, quōrum, maiōrũ, doctiōrum, ambōbus, duōbus, I vero & V corripiũtur, vt tribus, manibus, verūbus, tribūbus. Excipiuntur Samnīs, ſamnītis. delphīn, delphīnis. tellūs, tellūris. ſalūs, ſalūtis, & huiuſmodi, in quorũ obliquis. I, & V producuntur ſecundum vltimam nõiatiui ſui. Secundo in verbis creſcẽtibus. A. E. producuntur, Amāmus, amābam, amābo, amārẽ amāre, amāmur, amābar, amābor, amārer, amāri, Doceāmus, videāmus, & alia id genus, Præter, Dămus, dătis, dăbam, dăbo, & reliqua à do das, & compoſitis, in quibus. A. corripitur, vt ſupradiximus in quarto modo de primis ſyllabis, quæ regula cognoſcũtur. Item Amēmus, Dēmus, dētur docēmus, docētis, docēbam, docēbo, legēbã audiēbam, amēris vel amēre, docēris vel docēre, docērer, docerēmur, audiēris, audirēmur. Legerētis legerētur, legerēmur, legerēmini, amauērunt, vel amauēre, docuērunt, vel docuēre, legērunt vel legēre. audiuērunt, vel audiuēre. Sed cum ſequit. R poſt E in deriuatiuis à præterito perfecto indicatiui, corripit E, amauĕram, amauĕrim, amauĕro. Docuĕram, docuĕrim, docuĕro, lĕgĕram, audiuĕram. Et in futuris in bor, amabĕris, docebĕris. Et in Optatiuo actiuo tertiæ cõiugatiõis in toto ſingulari, & ĩ tertia plurali, lĕgĕrẽ, lĕgĕres, lĕgĕret, lĕgĕrent,

légérēt. & in prima dūntaxat perſona paſſiuī eiuſ dem optatiui, légérer, & in infinitiuo légēre. I ve ro & V corripiunt, légĭmus, cúpĭmus, quærĭm⁹, vólŭmus, póſsŭmus, præterquam in quarta coniugatione, audīmus, audītis, audīris, audīrer, audīre, & in volo, & ſum cum compoſitis, velimus, sīmus, poſsīmus, in quibus I producitur. Prima tñ perſona pluralis præteriti perfecti quartæ coniugationis corripit penultimam audiuĭmus. Item in omni coniugatione primæ & ſecundæ perſonæ plurales præteriti perfecti ſubiunctiui in rimus & ritis corripiunt I penultimam, amauérĭmus, amauérĭtis, docuérĭmus, docuérĭtis. Legérĭmus, legérĭtis. Audiuérĭmus, audiuérĭtis. Eæ ipſæ vero futuri eiuſdem modi producūt, Amauerīmus, amauerītis, Docuerīmus, docuerītis. Legerīmus, legerītis, Audiuerīmus, audiuerītis. quod fit, vt ait Diomedes grammaticus, vt accentu præteritum à futuro diſtinguatur. hinc Illud apud Ouidium, Hauſtus aquæ mihi nectar erit, vitamq; fatebor Accepiſſe, ſimul vitā dederītĭs ĭn vndis, & in obſcœno carmine, Vtilis hæc, arā ſi dederītĭs, ĕrit. Ennius, Non mi aurum poſco, non mi pretiū dederītĭs. Ouidius, Cum gelidam Thracen, & opertum nubibus Hæmum, Et maris Ionii trāſierītĭs ăquas. Idem. Copia nec vobis vllo prohibēte videndi, Conſulis, vt limen cōtigerītĭs, ĕrit. Sed an liceat etiam eam ipſam penultimam RI in rimus, & ritis corripere, differemus in vltimis ſyllabis in is deſinentibus. Præterea cum poſt i ſubit u digāma in præteritis perfectis indicatiui, & ab eis deductis, producitur I, cupīui, cupīueram. Audiui, audīueram. Idem ēt corripitur abiecto u per ſyncopam, Cupĭi cupĭeram. Audĭi, audĭeram. Ter-

tio, Supina in atum & itum, à præteritis perfectis in aui, & iui producunt penultimam, amāui, amātum. Vocāui, vocātum. Cupīui, cupītum. Petīui, petītum, audīui, audītum. ſepelīui, ſepelītum. Quarto, I in compoſitione medium corripitur, Agrĭcola, Ensĭfer, Cétĭmanus, omnipotēs, Multĭuola eſt mulier, Magnĭficus, Causĭdicus, identĭdem & ſimilia. Cat. Nullum amans vere, ſed idētĭdem omnium, Ilia rumpens. Quanticunq;, & qualicūq; I producunt, ratione genitiui, aut datiui in I. non enim ſeruatur I in cæteris caſibus, vt in omnipotens, & aliis ſupradictis, ſed i genitiuo tātum quantīcunq;, & in datiuo vel ablatiuo qualicūq; dicimus, vt in quantus, & qualis. nā ſicut quātus quantī quanto quantus, & qualis in nominatiuo & genitiuo, quali, qualem, ſic quātuſcūq;, quātīcūq;, quantocūq;, quantūcūq;, & qualiſcunq; in nominatiuo & genitiuo, qualīcunq; qualencunq; dicimus. Iuue. Quāntīcūq; domus cōſtet. M. Mālius, Omne quidem ſignum ſub qūalīcunq; figura. Vbīq; quoq;, & plerīq; producunt I, Vndĭq; vero corripit. Quinto, Media ſyliaba cum penultima eſt, accentu, quāta ſit, cognóſci poteſt. nā ſi in ea fuerit accentus producitur, Romānus, Diuīnus, Idōlū, Theodōrus, annōna, poēta. Sin aūt ī antepenultima, corripitur, Dómĭnus, prófugus littŏra, littórĭbus contrárĭa, flúctĭbus vndas. Piĕtas. Ergo, in diſyllabis dictionibns ſi neſcias quāta ſit prima, accentu componendo cognoſces. lĕgo, pérlĕgo, amo, rédămo, pérămo, lĭgo, rélĭgo. Fĕro, ádfĕro, réfĕro. Plĭco, multíplĭco. Pŏtens omnipotens, Clāmo, exclāmo, proclāmo, Conclāmo. Prīmus, aprīme, Dōno, Condōno. Scrībo, Deſcrībo. Lēgo lēgas, relēgo relēgas.

Sexto, Penultima ſyllaba in deriuatiuis, ante TAS corripit, bonĭtas, Piĕtas. DVS, Florĭdus, Candĭdus. LVS, la, lum in diminutiuis, vrceŏlus, vnciŏla, aureŏlū. LIS in verbalibus, ŭtilis, ſtérĭlis à græco στέρεσθαι, amábĭlis, fútĭlis. MEN à ſecunda & tertia coniugatione, mónĭmē vnde monĭmentū, régĭmen. nam à prima & quarta producūtur, oblectāmen. munīmē. Item ante CEN Tubĭcen, lyrĭcen, fidĭcen præter tibīcen pro tibíicen. Ante AL ſeruatur pēultima primitiui, & ante TVS penultima participiorum, ceruīcal, à ceruīcis, tribūnal, à tribūs genitiuo. Anĭmal, ab anĭmus. hic ornātus, posĭtus, sĭtus, terrĭtus. Vectīgal etiā producit penultimam à vehendo dictum.

Septimo, Penultima in deriuatiuis ante GO ꝓducitur, Carthāgo, Virāgo, Calīgo, Lanūgo, Aerūgo. præter lĭgo Ante Do dulcēdo libīdo, fortitūdo. Ante AR, Lacūnar, Puluīnar, Lupānar. Ante NAS, arpīnas. capēnas. Ante RIS, vel RE, militāris, militāre. Ante TIS, ſamnītis, veſtrātis. præter cérĭtis. Ante NVS, Romānus, terrēnus, Iuſtīn⁹, parietīn⁹, arietīn⁹, clādeſtīn⁹, mediaſtīnus. Silius Ceu clāndēſtīno traheret fœdere bellū. M. Mālius. Et clādēſtīnis ſurgētia fraudibus arma. Hor. Tu mediāſtīnus tacita prece rura petebas. Præter. Ianthĭnus, hyacinthĭnus, myrrhĭnus, cryſtallĭnus, adamátĭnus, bombycĭnus, Sandycĭnus, amethiſtўnus, & huiuſcemodi græca in ινος. Itē Diutĭnus, Priſtĭnus, Craſtĭnus, ornotĭnus, Serotĭnus, oleagĭnus, fagĭnus. Mart.

Coccina famoſæ dōas & iānthĭnă mœchæ. Perſius, Hic aliquis, cui circa humeros hyacinthĭnă læna eſt. Iuuenalis.

Grādia tollūt cryſtallĭnă, maxia rurs⁹ Mўrrhĭnă.

Proper. Colchis flagranteis adamāntĭnă ſub iuga tauros. Iuuenalis.
Cauſidicum, vendunt amethȳſtĭnă. nec ſcribas ſine t, eſt.n. verbale, a p̄terito paſſiuo μεμέθυσμαι, μεμέθυσαι, μεμέθυσται. vnde μεθυστός, & cum a priuatiua ἀμέθυστος, à quo ἀμεθύστινος.

Octauo, Ante BILIS, quacunq; p̄cedente vocali ſi à ſupino formētur, ſequuntur illius penultimam, amātum, amābilis. delectātum, delectābilis. flētū flēbilis. delētum, delēbilis. ſcītū, ſcībilis. audītū, audībilis. petītū, petībilis. cupītum, cupībilis. vēdītum, vendībilis. mōtum, mōbilis. nōtum, nōbilis. volūtum, volūbilis. ſolūtum, ſolūbilis. excipitʼ à ſtātum, ſtābilis. hăbilis ſequitur verbum hăbeo, vt dŏcilis, dŏceo. dēbilis, dēbeo. făcilis, făcio. A genitiuo vero participii corripiūt ātepenultimā, viſi, viſĭbilis. ſenſi, ſenſĭbilis. intellecti, intellectĭbilis, ac ſi medium I haberent compoſita, vt magnĭficus, centĭmanus, omnĭpotens, ignĭuomus. Eodem modo ſi à ſecunda & tertia coniugatione aliunde q̄ à ſupino deducta fuerint, corripiūt antepenultimam. horrĭbilis, terrĭbilis, legĭbilis. dicĭbilis, conducĭbilis, concupiſcĭbilis.

Ante BVNDVS, item à ſupino deducta, ſequūtur illius penultimam errātum, errābūdus. vagātum, vagābundus. populātum, populābundus. cogitātum, cogitābundus. ſitītum, ſitībūdus. morītum, morībundus. A ſecunda vero & tertia cōiugatione aliunde q̄ à ſupino deducta, corripiunt antepenultimam, Rideo rides, ridĭbundus. gaudeo, gaudes, gaudĭbundus. ludo, ludis, ludĭbundus, furio, furis, furĭbundus. In vniuerſum, ſiquis voluerit ſubtilius indagare, inueniet omnia ſecuta ſupinorū penultimam analogice tanq̄ à legĭtum, legĭbilis.

horrītum, horrībilis. docītum, docībilis. furītum furībundus. ridītum, ridībundus. rubītum, rubībū dus, pro quo rubīcundus b in c conuerſā vocalitatis gratia, gaudītum, gaudībundus, & id genus alia, licet non vtamur.

P ræterea, producitur a ante BVLVM, cōciliābu lum, præter ſtăbulum. Ante CVNDVS, Irācundus. & hæc quoq; ſequūtur ſupinum, ſic iūcūdus à iūtū experīmētū ab expītū rudīmētū à rudītum ornāmētum ab ornātum. mirāculum à mirātum. verēcundus autem ꝑducit e antepenultimā aliūn de q̃ à ſupino deductum. Item A ante CEVS, vel CIVS, producitur, ordeāceus, gallinācius, CVLVM, mirāculum, RIVS, ria, rium, ſagittāri us, librārius, ſtatāria, armārium. Denarius & cætera à numerorum nominibus cōem habere inueniunt. Martialis. Dēnāriis tñ hanc non emo Baſſe tribus. & illud, Dilige Dēnārium. Martia. Hăc volo, quam redimit totam denārius alter. Itē E Ante CVLA, in diminutiuis Diēcula, vulpēcula. Ante MENtum, incrēmētum. Ante FACIO vero cōis eſt calefacio, tepefacio, liquefacio. Cat. Al ta tepēfăciet cōmiſta ſanguine cæde Ouidi. Thura liquēfăciunt, indutaq; cornibus aurum Victima vota facit. Claudianus. Sāguine q̃ largo græcōs călēfecerit amneis. Idē, Interior glacies quō līquēfacta noto. Itē O añ RIVS ria riūꝑducit. Vxōris vxōria, Prætōrium,

N ono Ante CVLVM, corripitur antepenultima verrīculū. CIES, canīcies, TIVS, tia, tium, tribunĭtius, iuſtĭtia, ſodalĭtium. CVLVS, cula, culū in diminutiuis, ignĭculus, anĭcula, retĭculum. Notantur, Multĭtius, Nouĭtius, Redimīculū, Cutīcula, Canīcula. Tegetīcula, Cratīcula, Suppoſitiť an

tepenultima producta. Iuuenalis.
Quid facient alii, cum tu multītĭă ſumas? Idē,
Iam ſedet in ripa, tetrumq; Nouītĭŭs horret. Idē,
Accipient te Paulatim qui longa domi redimīcu-
la ſumunt. Idem,
Semper & aſſiduo curata cutīcŭlă ſole. Perſi°.
Scire erat in voto, damnoſa canīcŭla quātum Ra
deret.- Martialis.
Dat tibi ſecuros vilis tegetīcŭlă ſomnos. Idē,
Parua tibi incurua cratīcŭla ſudet ofella. Idem.
Hermes ſuppoſitītĭus ſibi ipſi. Quotidian° quoq;
ti producit in hendecaſyllabo illo apud Martialē,
Cūltūs Sīndŏnĕ nōn quŏtīdĭānā. Dilŭuiū quoq;
prolŭuies, Illŭuies, & cætera à luo, corripiūt LV.
Præterea Strymŏnius, Pallădium, Adăgiū, hæc
Adăgio fœmininum. Præsĭdium, officium, iudĭ-
cium, consĭlium, Exĭlium, Remĭgium, Augŭriū,
Municĭpium, Monĭmentum, Munĭmentū, Con
tāgium, pſāgium, Perĭculum, Solātium, ſuāuium,
veſtĭgium, faſtĭdium, Conuĭuium, Iunonĭus, & id
genus multa ĭn ius ia ium, ſequūtur ſua primitiua
Strimŏnis, Pallădis, ăgo, adĭgo, nā Adăgiū quaſi
ambăgium, & circumăgium dicitur, φ per ora ho
minum circumagatur, vt illud, οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἐς
κόρινθον, ἐσθ᾽ ὁ πλοῦς. Non omnium eſt Corinthon
ire nauibus. Præsĭdis, effĭcis, Iudicis, Consŭlis,
Exŭlis, Remĭgis, Augŭris, Municĭpis, Monĭmē,
Munĭmen, contingis, præsāgis, Petīris, Solāris,
Suāuis, Veſtĭs, Faſtīdis, Conuīua, Iunōnis. Notā-
tur Sidonius, ſidonia ſidonium, & cōnubiū, quorū
alterum contra primitiui ſui penultimā, nu, cōem.
habet, vt diximus in exemplis mediarum commu-
nium. Nam nubo primam ſemper prodūcit. alterū
vero græcum eſt σιδόνιος, Homerus ὀδυσσείας β.

αἰθίοπος ἐ' ἱμόμην, καὶ σιδονίους καὶ ἐρεμβούς. quod & per ω magnum ſcribitur, vt βιςώνιος. Eurip. in helena σιδωνίαν δ' ὀς, καὶ ῥετμῶν ἐπιςάτας. de quo Stephanus σιδώνιος διὰ τοῦ ω μεγάλου, καὶ διὰ τοῦ ο μικροῦ. Idem. ἐκτείνεται δὲ, καὶ λέγεται, βιςωνὶς, διὰ τοῦ ω, καὶ βιςώνιος ποιητικῶς.

DE MEDIIS SYLLABIS DECLINATIONE COGNOSCENDIS.

Declinatiõe mediæ ſyllabæ cognoſci poſſunt, ſi antepenultima ſyllaba declinãdo fiat penultima. nã ſi neſcias, quanta ſit antepenultima in Amauĕrimus, legĕremus, Carmĭnibus, tempŏribus, genĭtore, altitŏnante, domĭnorum, Clandeſtĭnorum. perlēgerunt, confōdiſtis, flectendo cognoſces, ſi ex antepenultima penultimam feceris. hoc modo amáuĕrim légĕrẽ cármina. Témpŏra, génĭtor. Altĭtŏnãs, Dómĭnus, Clãdeſtĭnus, Perlēgi, Cõfōdi

DE MEDIIS SYLLABIS COGNOSCENDIS EXEMPLO.

Exemplo cognoſces medias ſyllabas, quemadmodum & primas. Nam ſi neq; regula neq; aliquo ex prædictis modis, quanta ſit media ſyllaba cognoſci poteſt, ad alicuius approbati poetæ authoritatem recurrẽdum eſt. Medias vero modo breueis, modo longas authoritate, ſupra vt quæq; ad manus erant, connumerauimus. Sed iam de vltimis ſyllabis dicere incipiamus.

DE VLTIMIS SYLLABIS.

Syllabæ quæ in vltimo loco poſitæ ſunt, iiſdẽ ferè

modis cognoſci poſſunt, quibus & primæ, & mediæ. Poſitione, amānt, legūnt, āt tū ſume pedū. ūndē ſciſſa coma. Diphthongo, poetæ, hæc, heū Declinatione, ſi declinaueris, nam ſi neſcias in nominatiuo quanta ſit vltima, cognoſces plerūq; accentu in genitiuo creſcente. nam in latinis dictionibus, ſi in penultima genitiui creſcētis fuerit accētus, longa erit vltima nominatiui. Tellūs, ſalūs, Virtūs, Delphīn, Sānīs, & huiuſmodi producunt vltimam, quia penultima genitiui creſcentis pducitur, Tellūris, ſalūtis, Virtūtis, Delphīnis, Sānitis. Aduerſat̃ huic regulæ palūs, quod licet in genitiuo palūdis penultimam producat, tñ vltimam nominatiui corripit, quod obſeruauit ēt Serui⁹ in libello de ſyllabis, citās illud Horatii, Regis opus ſterilisq́; diū pălūs, aptaq́; remis. aliq tñ ſyſtolen feciſſe Horatium dicūt, quod ſi eſſet, non prætériiſſent Acron, & Porphyrius diligentiſſimi interpretes. Item in Carmen, miles, ſanguis, Corpus, ſi neſcias quanta ſit vltima, cognoſces in genitiuo cármĭnis, milĭtis, ſánguinis, córporis; eſſe breuē accentu in antepenultima. Excipiuntur maſculina & fœminina in or, Doctŏr, doctōris, Sorŏr, ſorōris. decŏr, decōris. honŏr, honōris. Itē neutra in AL, vt Animăl, animālis. ceruicăl, ceruicālis. & in AR, vt Puluinăr puluinăris. lupanăr, lupanāris, & ſimilia, quorum vltima nominatiui corripit, licet penultima genitiui creſcentis producatur accētu. Contra pār, păris. lār, lăris, vās, vădis. pēs, pĕdis. cerēs, cerĕris. compōs, compŏtis. impōs, impŏtis. Bōs, bŏuis. sūs, sŭis. grūs, grŭis, producūt vltimā nominatiui, licet penultima genitiui creſcētis corripiatur. In græcis autem dictionibus plerunq; in genitiuo creſcente accentus eſt in penultima, &

tamen vltima nominatiui, & penultima genitiui ē breuis. Amaryllis amaryllídos, æneís, æneídos. Pallàs pallados.

DE VLTIMIS SYLLABIS REGVLA COGNOSCENDIS.

Regula cognoſcuntur vltimæ ſyllabæ modis vndecim. Primo, A finita producuntur amā contrā, p̄tereā, à poetā, à musā. Sed hic modus habet exceptiones treis, Prima eſt. Nominatiui, Accuſatiui, Vocatiui in a corripiuntur, hæc & o fabulă, Priameiă Virgo, hic & o prophetă, Poetă. præter vocatiuos à nominatiuis græcis in as, hic æneās o æneā & Græca in a productum, Neméā, tegéā in quibus ā producitur, Virgilius. Vigilias'ne deūm gens ænea? vĭgĭla, Statius.

Te Nemeā. tĭbĭ lerna comas, latiſſaq; ſupplex Poneret. Idem.

Non Tegeā nōn ipſe Deo vocat alite felix Cyllene. Secunda.

Nūeralia in ginta, finalē hūt indifferentē. Mart.

Sexagíntā tĕras cū limina mane Senator. Virgili.

Trigintā māgnos voluendis menſibus orbeis.

Tertia, Pută, ită, quiă corripiuntur.

Secundo, B. D. M. T. finita corripiuntur vt ăb, ăd, Militum, Caput niſi aut poſitio, aut diphthongus aut ſyncopa ꝓhibeat, vt amānt, legūnt, āut, hāud fumāt, obīt pro fumauit, obiuit. Iuuenalis.

Magnus ciuis obīt, ēt formidatus Othoni.

Tertio, C finita producuntur, fāc, dīc, Dūc, Halēc, præter Nĕc, Donĕc, Lăc breuia. Ouidius.

Păruē (nĕc iuideo) ſine me liber ibis ī vrbē. Idē.

Dōnĕc ĕrunt fontes, ſydĕra dōnĕc ĕrunt. Hic

pronomen commune eſt,ſed de hic & hoc diffe-
remus in ſexto modo communium ſyllabarum.
Quarto,E finita corripiuntur,Millĕ Omnĕ, ſcribĕ,
penĕ,ritĕ,ponĕ,Impunĕ,& huiuſmodi aduerbia
Quidi: Pēnĕ pŭer cæſis abducta armenta recepi.
Virgil. Rītĕ sĕcundarent viſus. ſed hic modus habet quinq; exceptiones. Quarum prima, In E à
græcis in η producuntur. πηνελόπη Penelópē, Pasiφαη Paſiphăē, ὦ ἀγχίση, ὦ ἀχίλλη, ὀρφη. ὀδύσση O
Achille. Orphe. Vlyſſe. O Anchisē.

Scda, Genitiui, Datiui, Ablatiui qntæ decliationis i E pducūt, vt hui⁹, huic & a Diē, fidē. Ouidi.
Prima fidē vōcisq; ratæ tentamina ſumpſit. Item ab hac famē.

Tertia, Imperatiua ſingularia ſecundæ coniugationis producuntur Monē, Docē, Manē. Valĕ.vero,& cauĕ,cum corripiuntur, ſunt à volo,& cauo tertiæ coniugationis. Ouidius.
Idq; quod ignoti faciūt, vălĕ dicere ſaltem. Idē.
Tū cauĕ defendas, q̄uis mordebere dictis. Quarta monoſyllaba in e pducuntur, tē mē, sē, præter quĕ uĕ, nĕ pro an, nam quæ relatiuū,& væ interiectio diphthongo pducuntur. nota in tutĕ, & tutemet corripi tĕ; Lucretius. Accipe præterea quæ corpora tutĕ neceſſe eſt. Idem,
Tūtĕmĕt à noſtris iam quouis tpe vatū. Ennius,
O Tite, tūtĕ Tăci tibi tanta Tyranne tuliſti. Alphius Auitus, vt citat Priſcianus, Seū tūtĕ mălis hŏſpĭtēs, ſeū tūtĕ căptĭuōs hăbēs, ſunt enim dimetri iambici. Quinta aduerbia in e à datiuo in o producuntur, doctē pulchrē valdē, pro validē ferē, à docto, pulchro, valido, fero præter benĕ & malĕ correpta. Ouidius.
Læta ferē lætus cecini tibi triſtitia triſtis. fermē et

ꝓducit, eiuſdem cuius & ferè ſignificatiõis Iuue. Mobilis, & varia eſt fermē nātura malorum.

Quinto, I iſinita producũtur, Dei, Amari, dixi. Sed hic modus habet duas exceptiones. Quarum prima, Datiui & vocatiui in I, quorum genitiuus ſingularis in os correptam apud græcos definit, corripiunt, huic Palladĭ, Minoidĭ. o Phȳllĭ, Amarȳllĭ, Parĭ, Alexĭ. Stat. Pāllădĭ littoreæ celebrabat Scyros honorē. Cat. Morte ferox Theſeus qualē Minōĭdĭ luctum. Ouidius.

Phȳllĭ fāce expectes Demophoōta tuū. Virgi.

Mirabar qd mœſta deos Amarȳllĭ vŏcares. Oui.

Bella gerāt alii, tu Pārĭ ſemper ama. Virgilius.

Te corydō o Alĕxĭ trāhit ſua quēq; voluptas. Idē

Dāphnĭ, tŭum pœnos etiam ingemuiſſe leones Interitum.– Quos caſus à græcis mutuati ſemper corripimus. Theocritus, δᾱφνῐδῐ τῷ χαρίεντι συνήντετο βουκολέοντι μᾶλα νέμων, ὡς φαντὶ, κατ' ὤρεα μακρὰ μενάλκας. Idem κ' ἦφα, δᾱφνῐ τάλαν. τί τὺ τάκεαι, ἁ δέ τε κώρα πᾶσαν ἀνὰ κράναν πάντ' ἄλσεα ποσσὶ φορεῖται. Idem κῡπρῐ νεμεσσατά, κύπρι θνατοῖσιν ἐπεχθής. Homerus. αὐτὰρ ὁ αὖτε πέλοψ δῶκ' ἀτρεῖ ποιμένι λαῶν, Ἀτρεὺς δὲ θνήσκων ἔλιπε πολυάρνι θυέστῃ, αὐτὰρ ὁ αὖτε θυέστ' ἀγαμέμνονι λεῖπε φορῆναι. Idem βάσκ' ἴθι ἶρι ταχεῖα ποσειδάωνι ἄνακτι. In quib' δᾱφνῐδῐ, ᾱτρεῐ, ποῐμεῐ, ᾱρνῐ θῠ, μεμνον̆ῐ, datiui in I breuem definunt. eſt enim tertia dactyli. Item δᾱφνῐ τᾰ ῑ ρῐ τᾰ. κῡπρῐ νε. Vocatiui ſunt, in I breuem deſinentes. eſt enim ſecunda dactyli. Cum igitur apud latinos Daphnidi, Tyndaridi & huiuſcemodi datiui producunt I, fit per cõmunē modum, cum dictio in breuē deſinit, & eſt pedis principium, quod eſt frequentiſſimum apud Homerum. Sed de hoc diſſeremus, vbi de cõmuniū

ſyllabarum modis tractabimus. Secūda exceptio eſt, mĭhi, tĭbi, sĭbi, ŭbi, ĭbi modo pyrrhichii ſunt, modo iābi. prima enim ſemper breuis eſt, vltima vero indifferens. in nĭsĭ & quăsĭ vtraq; corripitur ſunt enim duo pyrrluchii.

S exto L finita corripiuntur, animăl, Annibăl, vigil, mĕl, Cōſŭl. Præter Sōl, Pōl, nīl à nihil per ſynæreſin, vt mī à mihi, & barbara in el ſyllabā, vt Daniēl, quæ producuntur.

S eptimo. N finita producūtur. Pæān, Hymēn, ēn, quīn, Xenophōn, delphīn. Sed hic modus habet exceptiones treis. Quarum prima eſt, forsăn, forſităn, tamĕn, attamĕn, ĭn, vidĕn, ăn corripiūt. Vir.
Fōrsăn ĕt hæc olim meminiſſe iuuabit. Idem.
Errabūda bonis veſtigia, Fōrsităn illū. Martialis.
Quid ergo Caſta facit? Non dat. Nōn tămĕn illa
negat. Ouidius.
Nil mihi reſcribas, āttămĕn ipſe veni. Virgilius.
Quò te Mœri, pedes, an quò via dūcĭt ĭn vrbē?
Catul.
Sic certē vĭdĕn, vt perniciter exiluere. Horatius.
Cōlchŭa ăn Aſſyrius, Thebis nutrītŭs ăn Argis.

Secūda eſt, Neutra in E N vt nomĕn Carmĕn corripiuntur, quod oſtendit accentus in antepenultima in genitiuo creſcente, nómĭnis, cármĭnis. Tertia, Nominatiui, accuſatiui græci in on per o paruum, vt peliŏn, pylōn, caucasŏn corripiunt. Oui.
Et q̄s oſſa tulit, quasq; altus Pēlĭŏn herbas. Idē.
Nōs Pўlōn, Antiqui Neleia Neſtoris arua Miſimus. Idem.
Cāucăsŏn appellăt. Item accuſatiui in I N vt Alexĭn. Mart. Tu licet & noſtrum dixit Alēxĭn ămes & in A N à græcis in A vt Iphigeniăn, æginān. Ouidius. Neſcio quam dicunt Iphigenīăn iter.

Stat. Nanq; ferunt raptā patriis æginān āb vndis
Nā à nominatiuo in as producit, vt hunc æneān.
Virg. AEneān, ālācris palmas vtraſq; tetendit.
Octauo, O finita & corripi & produci poſſunt, vt
Amo, ſcribo, amando, Virgo, Cato. Sed hic mo
dus quinq; habet exceptiones, Quarū prima eſt,
Datiui, & ablatiui in o producuntur, vt huic & ab
hoc Dominō, Temolō. Secunda, Monoſyllaba
in o producūtur, Stō, Dō. Tertia, Græca in ω ma
gnum producūtur, Didō. Mantō. Iō. Echō, præ-
ter Egŏ à græco ἐγώ, quod nuſquā memini lege-
re productum apud approbatos, ſed vbiq; aut cor
reptum, vt ille ĕgŏ qui quondam, aut per ſynalœ
phā, vt Stultus ego huic noſtræ ſimilem. Nā Oui
dii illud in epiſtolis legēdum ſic eſt. Sed quid ego
hæc reuoco, dictis his omē abeſto. Itē apud Pro
pertium illud, Thuſcus ego, à Thuſcis orior, Et
apud eundē, Cum tibi nec frater, nec ſit tibi filius
vllus, Frater ego, & tibi ſim filius vnus ego. Sic itē
& illud, Sed quid ego hæc, feſſóſq; optatis demo
ror vndis. Quod ſi in iis ipſis exemplis non fiat
colliſio, defendit magis vno ex modis cōmuniū
ſyllabarū, quàm quod producat o, licet Probus
produci poſſe dicat ſecūdum naturam o literæ vo
calis, quæ in vltimo frequentius producitur, quā
corripitur. Quarta, Duŏ & ſciŏ cum compoſi-
tis corripiūtur. Virg. Præterea duŏ nec tuta mihi
valle reperti Capreoli. Idem. Sī duŏ præterea ta
leis Idea tuliſſet terra viros. Idē, Nūnc ſciŏ quid
ſit amor. Idem, Neſciŏ quis teneros oculus mihi
faſcinat agnos. Quita, illicŏ, modŏ, citŏ corripiū
tur. Sero autem quando, ergo, profecto indifferē
ter poni inueniuntur. Stat. Sērŏ memor thalami.
Mart. Dic mihi cras iſtud Poſthume quāndŏ vē-

nit. Idē, Dic bn̄, dic neutrū, Dic aliquāndŏ măle.

Nono, R finita corripiunt̃, Cæsăr, torculăr, pĕr, vĭr amŏr, turtŭr. Sed hic modꝰ duas habet exceptiones. Quarum Prima eſt, fār, lār, nār, uēr, fūr, cūr, pār cum compoſitis diſpār, cōpār producuntur, cor vero commune eſt. Secūda, In er à græcis in ηρ producunt̃, vt aēr, cratēr. æthēr, charactēr. græce. n. ἀὴρ, κρατὴρ, αἰθὴρ, χαρακτὴρ dicūtur. Præter patĕr & matĕr, quæ ſemper corripiuntur, licet à græcis veniant πατὴρ, μήτηρ.

Decio, S finita i q̄nq; diuidūt̃ ꝑteis. as. es. is. os. us.

As finita producuntur, maieſtās, puellās, amās. Sed hæc regula duas habet exceptiones, Quarum prima eſt. Nominatiui in as quorū genitiuus in dos deſinit, corripiuntur, vt Pāllăs et inflexo quæ terret mænala cornu. Et, Quattuor autūnos plēiăs orta facit. Secunda, Accuſatiui græci in as eorū nominum, quæ per os mittunt genitiuum; corripiunt̃, vt āŏnăs in monteis vt duxerit vna ſororꝫ, Et, Permiſtos hērōăs, ēt ipſe videbitur illis. Et, Super Garamāntăs, ēt Indos Proferet imperium.

Es finita producūtur, vt pariēs, patrēs, docēs. Hæc regula habet exceptiones treis. Quarū prima eſt, Corripientia penultimam genitiui creſcentis, corripiuntur, vt diuĕs. milēs, ſegĕs. Virgilius.

Dīuĕs ĭnacceſſos vbi ſolis filia lucos. Idem,

Impius hæc tā culta noualia mīlĕs hăbebit? Ouidius. Iām sĕgĕs eſt vbi Troia fuit. præter, Ariēs, abiēs, cerēs, fidēs, rēs, pēs, pariēs, ſpēs, terēs, quæ producuntur. Secunda eſt. Nominatiui græci plurales in es corripiuntur. Virgilius.

Nāĭdĕs, indigno cū Gallus amore periret. Idē.

ārcădĕs o mihi tū quā molliter oſſa qeſcent. Idē.

Infandi Cyclōpĕs, ĕt altis montibus errant. Idē,

Thrăcĕs ărant- Tertia, ĕs à ſum cum compoſitis potĕs, adĕs modi tam indicandi, q̃ imperandi, & penĕs, & inquiĕs corripiunt. Perſ. Fūr ĕs ăit Pedio. Iuue. Sī potĕs illa pati. Virg. Hūc ădĕs o Melibœe. Hora. Quēm pĕnĕs arbitrium eſt & vis, & norma loquendi. nam ab edo ēs producitur differentiæ cauſa. s finita corripiūtur, ignĭs, Parĭs. hæc regula habet exceptiones ſeptem. Quarū prima eſt, Datiui, & ablatiui, & accuſatiui in is producuntur, his & ab his Dominīs, quīs, pro quibus, hos fōtis, manīs, has partīs, hos & has omnīs, leuīs. ſed quīs & accuſatiui i is, tum vt differret à nominatiuo ſingulari, tum etiā, vt diphthongo longos eſſe ſignificetur, per ei melius ſcribuntur, quod & antiquos feciſſe legimus. Illud igitur ſic. Tu calamos inflare leuēis, ĕgō dicere verſus. Item Queīs ānte ora patrum. Item. Treīs nŏtūs arreptas in ſaxa latentia torquet. Secūda producentia penultimam creſcentis genitiui producūtur, Delphīs, delphīnis. Samnīs, ſamnītis. Tertia in is à græcis in eis per ēi diphthōgum producuntur, vt Pyróeīs, Simóeīs. Ouid. Interea volucres Pyroēis, ēous, & æthō. Idem, Hac ibat Sĭmóēis, hīc eſt ſigeia tellus. quæ licet penultimā corripiant, tamen in ea accentus eſt acutus, quia integræ ad nos veniunt. ſed de his dicemus, vbi de accĕtibus tractabimus. Quarta monoſyllaba in is producuntur, vt vīs, sīs, p̄ter, ĭs, quĭs nominatiuos, mĭs tĭs bĭs, q̃ corripiuntur. Iuue. ſatyra quinta, corripuit poſſis in eo verſu. Tam ieiuna fames? cum pōſsĭs honeſtius illic, melius tamen defenditur extremis, abiectione, vt corripiatur i per cōmunē modū. Quinta, Secundæ perſonæ ſingulares in IS quartæ cōiugationis producūtur, vt audīs, neſcīs. Mar. Nē-

ſcis heu neſcis dominæ faſtidia Romæ. qđ oſtēdit circunflexo accentu penultima primæ & ſecūdæ pſonæ pluralis neſcĭmus, neſcĭtis. Audĭmus, auditis. Quod ſi apud poetas aliquando IS correptam inuenias (quod ipſe non memini legere, nā illud apud Ouidium ſic legendum eſt, Neſcio, an exciderint mecū loca) non propterea dixeris, cōmunem eam eſſe ſyllabam. Nec, quia Virgilius dixit, obſtupuī, ſtĕtĕruntq; comæ, propterea dicendum fuerit in ſteterunt penultimam eſſe communem. Sexta, Velīs cum cōpoſitis malīs, nolīs, producuntur, quare in plurali penultima in prima, & ſecunda perſona producitur. velīmus, malīmus, nolīmus, velītis, malītis, nolītis. Septima, Secundæ perſonæ ſingulares futuri ſubiunctiui producuntur. vt dedero dederīs, audiero audierīs. Oui. Da mihi te facilē, dederīs in carmīne vireis. Hor. Audierīs hæres ergo nūc Dāna ſodalis. Idem. Miſcuerīs ēlixa, ſimul cōchylia turdis, dulcia ſe in bilem vertent. vnde in plurali, vt ſupra diximus in tractatu de mediis ſyllabis, producunt penultimā primæ, & ſecundæ perſonæ, dederīmus, dederītis. audierīmus, audierītis, præteriti vero perfecti eædem ſingulares corripiuntur, vt dederim dederĭs, audierim audierĭs, vnde in plurali prima & ſecunda corripiūt penultimam, vt dederĭmus, audierĭmus, id quod ex Diomede grammatico licet cognoſcere, ſic enim inquit. Et in hac ſubiunctiua numero plurali vniformem declinationem præteriti, & futuri temporis, accentus diſtinguit. Perfectum enim acuto accentu declinatur, futurum circūflectitur, ſic, Præterito cum dixerĭmus. Futuro cum dixerīmus. Sed notandum inueniri apud authores IS, futuri vltimā in ſingulari, & RI penultimam

timam in plurali etiam correptas. Virgi. in ſexto. Cum tu ſupplex in rebus egenis, Quas gēteis ita lum, aut quas nō orāuĕrĭs vrbeis. Iuuenalis, Græculus eſuriens in cœlum iŭſsĕrĭs, ibit. Idem, Si dĭxĕrĭs, æſtuo, ſudat. oraueris, iuſſeris, dixeris futuri ſunt tpis, & R I S corripit. Hora. In arte poetica. In verbis ēt tenuis, cautusq; ſerendis, Dĭxĕrĭs egregie. hic dixeris futuri eſt tpis, ꝑ dices, aut dicere poteris, & tamen corripitur R I S. Idem in ſermonibus. Nam fruſtra vitiū vitāuĕrĭs illud, Si te alio prauum detōrsĕrĭs. Vitāuĕrĭs, & Detōrsĕrĭs, futuri ſunt temporis, & R ĭs in vtroq; corripit. Eſt enim ſenſus, fruſtra laboraueris vitando aliqd vitiū, ſi prauus in aliud deflectes. vt ſi dixeris, fruſtra vitaueris Charybdim, ſi in Scyllam incideris, ideſt fruſtra poteris vitaſſe Charybdim, ſi in Scyllam incides. Quod in prima perſona fiet manifeſtius, fruſtra vitauero Charybdim, ſi in Scyllā incidero. Siquis autem diceret ſub perſona. C. Cæſaris, Fruſtra ſubegerim Gallias, niſi & Pōpeium vicero, alia eſt figura loquendi, quod quia non facit ad rem, præterimus. Satis fuerit oſtendiſſe ſecundam perſonam futuri ſubiunctiui vltima correpta etiam inueniri apud authores. Vnde Lucretius in primo, penultimam primæ perſonæ futuri in numero multitudinis corripuit, Quas ob res vbi vĭdĕrĭmus nil poſſe creari De nihilo tum quod ſeqmur, iam rectius inde perſpiciemus. Illud Autem Virgilii in ſexto, Nanq; vt ſupremā falſa iter gaudia noctem ēgĕrĭmus, noſti, rĭ in ēgĕrĭmus bene correpta eſt, quia non futuri eſt, ſed præteriti temporis. Concludimus igitur, in præterito I S & RI corripi ſemper, in futuro vero & corripi, & produci poſſe. exempla cum R I producitur in futuro,

adduxim⁹ ſupra, vbi de mediis ſyllabis regula cognoſcendis, diſſeruimus. Veruntamen in proſa oratione illas ipſas I S & R I in præterito corripiendas, in futuro producendas cẽſeo, vt ſicut lego legĭs vltima correpta, legĭmus legĭtis penultima pronuntiamus, ita legerim legerĭs vltima, legerĭmus legerĭtis penultima breui pronuntiemus, eodem modo quia in amauerim amauerĭs, docuerim docuerĭs, audiuerim audiuerĭs, I S vltima corripitur, in amauerĭmus amauerĭtis, docuerĭmus docuerĭtis, audiuerĭmus audiuerĭtis, R I penultima corripietur. Præterea ſicut amo amās vltima, amāmus amātis penultima, doceo docēs vltima, docēmus docētis penultima, audio audīs vltima, audīmus, audītis penultima longa dicimus, ita cõtigero contigerīs vltima, contigerīmus contigerītis penultima, dedero dederīs vltima, dederīm⁹ dederītis penultima, docuero docuerīs, vltima docuerīmus, docuerītis penultima, Tranſiero trãſierīs vltima, tranſierīmus, tranſierītis penultima producta dicamus. Quidam tamen R I S tũc produci aiunt à poetis, cum eſt principium pedis, nec aliter, & defendi vno ex modis ſyllabarum communium. R I autem in plurali ꝓduci regula, quia cum iueniuntur ſimul quatuor breues, licet vnam producere propter metrũ. Sed, vt vidimus, Diomedes aliter ſentit, vult enim omnino ꝓduci eas in futuro, corripi in præterito.

O s finita producũtur vt dōs, honōs, dominōs. Sed hæc regula duas habet exceptiones. Quarum prima eſt, ŏs oſſis corripitur. Secunda græca in os per o paruũ, vt Delŏs, Iliŏs, Chaŏs, huius æneiŏs, Tereŏs corripiuntur. Ouid. ĩn chăŏs antiqui confundimur. Idem.

Attamen ille tuæ felix æneïdos author. Martia. Flet Philomena nefas inceſti Tēreōs, & quæ Muta puella fuit, Garula fertur auis. nam in os per ω magnum ſemper producuntur vt herōs, Minōs, Androgeōs.

V s finita corripiūtur, Deūs. Sed hæc regula habet exceptiones quatuor. Quarum prima eſt Genitiui ſingulares, & nominatiui, & accuſatiui & vocatiui plurales producuntur, vt huius, hæ, has, & o manus. Secunda, Producentia penultimam genitiui creſcentis, producuntur, tellūs tellūris. virtūs virtūtis. ſalūs ſalūtis. Notatur, vt ſupra dixi, palūs palūdis in poetica. Regis opus, ſterilisq; diū pălūs, aptaq; remis, quod defendi poteſt excluſione s literæ correpta u, quemadmodum inſulæ ionio in magno. Tertia, Monoſyllaba in us producuntur plūs, thūs. mūs autem & sūs non ſolum quia monoſyllaba, ſed etiam qa græce μῦς σῦς dicuntur, & ὑψιλὸν longa eſt, id quod etiam accentu circunflexo oſtenditur. Quarta, græca in ūs, vt panthūs, melampūs, Sappūs, amathūs producuntur. A pus tamen compoſita etiam corripiuntur. Horatius in epodis. Pōlўpŭs, an grauis hirſutis cubet hircus in alis. Idem, in ſermonibus. Delectant, veluti Balbinum Pōlўpŭs Agnæ. Sed tunc à græcis in os ad nos veniunt. nam græce & πολύπους & πόλυπος, & οἰδίπους & οἴδιπος, & τρίπους & τρίπος dicitur. nam attici πολύπους, æolici πόλυπος dicunt, vt alteꝝ ſit per ſynæreſin πολύποος πολύπους, vt νόος νοῦς, alterum abiectione, πολύποος πόλυπος. componitur enim à πούς, & πούς à ποὸς ὀξυτόνως, vnde ποὸς πους cũ acuto accentu. vide Etymologicon in dictione πούς. Multa de Polypo apud Athenæum habētur, in quibus, & hæc, τὴν

δὲ ἀιτιατικὴν πολύπουν φασὶν, ὡς καὶ ἀλκίνουν, καὶ οἰδίπουν, καὶ τρίπουν δὲ λέβητα αἰσχύλον εἰρηκέναι ἐν ἀθάμαντι ἀπὸ ἁπλοῦ τοῦ πούς, ὡς νόος νοῦς, τὸ δὲ πόλυπον λέγειν, αἰολικὸν, ἀττικοὶ γὰρ πολύπουν λέγουσιν, Ἀριστοφάνης δαιδάλῳ, ταῦθ᾽ ἑκόντα πολύπους, καὶ σηπίας, καὶ πάλιν πολύπουν μοι ἔθυλε, καὶ πάλιν πηγαὶ λέγονται πολύπουν πλουμένου. ἀλκαῖος ἀδελφαῖς μοιχευομέναις, ἠλίθιον εἶναι, νοῦν τε πολύποδος ἔχειν. ἀμειψίας κατεσθίοντι, δεῖ μὲν, ὡς ἔοικε, πολλῶν πολύπων. πλάτων παιδὶ, ὥσπερ τοὺς πολύποδας πρώτιστα. σέ. ἀλκαῖος, ἔδω δ᾽ ἐμαυτὸν, ὡς πολύπους. οἱ δὲ πολύποδα προφέρονται ἀνάλογον τῷ πούς ποδὸς ποδὶ πόδα. paullo poſt ſubiungit, ἐπίχαρμος δ᾽ ἐν ἥβας γάμῳ, πώλυποι τε, σηπίαι τε, καὶ ποτ᾽ αἰναὶ τευθίδες χαλυσώδεις βολβίτις γραῖαί τ᾽ ἐριθακώδες. ἀρχέστρατος δ᾽ ἔφησι, πώλυποι ἔν τε θάσῳ, καὶ καρίᾳ εἰσὶν ἄριστοι, καὶ κέρκυρα τρέφει πολλοὺς, μεγάλους τε, τὸ πλῆθος. δωριεῖς δ᾽ αὐτὸν διὰ τοῦ ω μεγάλου καλοῦσι πώλυπουν, ὡς ἐπίχαρμος. καὶ σιμωνίδης δ᾽ ἔφη, πώλυπον διζήμενος, ἀττικοὶ δὲ πολύπουν. Itidē etiam legitur in epigrãmatis. ΑΝΤΙΠΑΤΡΥ, πώλυπος εἰναλίη ποτ᾽ ὤθει προβλῆτι τανυσθεὶς ἠελίῳ ψύχειν πολλὸν ἀνῆκε πόδα. ΙΣΙΔΩΡΟΥ. πώλυπον ἀγρεύσας ποτὲ γύινιχος, ἐξ ἁλὸς εἰς γῆν ἔρριψεν, δήσας θηρὸς ἱμαντοπέδην. Homerus quoq; in ος vſus eſt nominatiuo i dictiōe ἀρτίπος, ait enim ἰλιάδος I, ἦδ᾽ ἄτη, σθεναρή τε, καὶ ἀρτίπος οὕνεκα πάσας. vbi notandum in illo Horatii, Polypus an grauis, & in illo eiuſdem, Balbinum Polypus Agnæ, Po produci poſſe dorice, ὁ πώλυπος per ω magnum, eadem ratione etiā Polydamas apud Perſium. Quãquam aliqui & pulypus & pulydamas per u legunt, PV, quoniam & πουλυδάμας & πούδυπος per ου diphthongum apud græcos cum πο producturi ſunt, inuenitur.

V finita producuntur omnia fluctū, manū, tū, diū, cornū, genū, amatū. Sed notandum neutra in u in nominatiuo, accuſatiuo, & vocatiuo corripi, in reliquis vero produci, id quod Max. Victorinus de nominatiuo ſcribēs, ſic teſtatur. V terminat⁹ corripitur, vt cornŭ, genŭ, tonitrŭ. Quāquā Priſcianus refragatur his verbis. In u neutrorum quæ ideclinabilia ſunt i ſingulari numero, vt hoc genu, huius genu, hoc cornu, huius cornu, In quibus quāuis quibuſdam artium ſcriptoribus videatur temporum eſſe differētia, Dicunt enim nominatiuum quidem, & accuſatiuum, & vocatiuū corripi, reliquos vero produci. Ego in vſu pariter in omnibus produci inueni caſib⁹ hæc nomina, nec irrationabiliter. Omnis enim in quacūq; parte terminatio in u deſinens, producitur, vt fluctū, panthū, tū, diū. Ouidi. in octauo Met. Dextraq; à poplite læuum preſſa genū, digitis iter ſe pectine iūctis. Ecce enim hic accuſatiuus eſt ſine dubio, & ꝓducit. Apud Virgilium quoq; in primo æneidos. Nuda genū, nōdoq; ſinus collecta fluenteis, quomodo enim ſinus collecta accuſatiuum iunxit nominatiuo, ſic etiā nuda genu. hæc Priſcianus. Cui ego non accedo, primum quia eam regulā, quod omnis in quacunq; parte terminatio in V deſinēs producatur, ipſe ſibi videtur finxiſſe. Nam, qui ante eum fuerūt, grammatici, vt Max. Victorinus, Marius. Seruius aliter ſentiunt, vt & ipſe Priſcianus teſtatur. Deinde quia preſſa genū apud Ouidium, & Nuda genū apud Virgilium poteſt produci ratione communis ſyllabæ per eam regulam quæ dicit. In heroico verſu cuiuſcūq; pedis ſyllaba prior, cum à ſuperiore verbo remanſerit, ꝓmiſcue longa erit, aut breuis, vt poeta voluerit, quo

niã in ea pars orationis impletur, vt Virgilii illud in Georgicón tertio, Inualidūs, ĕtiamq; tremens, etiam inſcius æui. Ecce dūs natura breuis, producitur, quia eſt i fine dictionis, & pedis prima ſyllaba, Præterea præter Grammaticorum Victorini, & Seruii authoritatem, poteſt etiam V in nominatiuo corripi ad imitationẽ græcorum, qui, ὑψιλὸν in huiuſmodi nominibus corripiunt, vt γόνυ apud Theocritum in eo verſu, ἀλλ' ἔθυς μυθεῖται, ἄπωτέρω ἢ γόνυ κνήμας, ἢ γόνυ, dactylus. ſic πρόχνυ, apud Homerum ἰλιάδος Ι, πρόχνυ καθεζομένη. δεύοντο δὲ δάκρυσι κόλποι, πρόχνυ, pro πρὸ γόνυ pro ἐπὶ γόνυ, & abiectione ο πρόγνυ, καὶ πρόχνυ, & corripitur νῦ, πρōχνῠκᾰ, dactylus. υψιλον enim apud nos ſæpe in V mutaт̃, vt τὺ tu. μῦς mus. κῦμαι, Cumæ, δύο duo. γόνυ genŭ. Adde qđ ibi Nūdă gĕnū. poteſt genu eſſe ſeptimus caſus. Nam, etſi vni dictioni non licet diuerſos caſus coniungere, duabus tamen & pluribus licet. Alba enim crinibus, & denteis mulier nõ licet dicere. Alba autem crinibus, & nigra faciẽ, licet. Sic in verbis, etſi me amas, tamen mihi ſemper noces. Item. Sed vos qui tandem, quibus aut veniſtis ab oris? Quóue tenetis iter? nõ igitur neceſſe eſt genu caſus eſſe accuſatiui, quia ſequit̃ ſinus collecta fluenteis, poteſt enim ſimul per nomen eſſe Synecdoche cum caſu ſeptimo, per participium vero. Græca figura cum accuſatiuo, ac ſi dixiſſet. Rubra genis, nodoq; ſinus collecta fluenteis. Eſſe præterea ſeptimũ caſum nnda genu colligitur etiam ex Probo, vbi ait. Nominatiuum ſingularem aptōti nominis, neutri generis V litera terminatum in poemate aliquo, non facilius inuenies, vt ſi facias hoc cornu, hoc genu, vel hoc gelu. Nã hæc noia apud Virg. i ſeptio caſu iueniũt.

DE SYLLABIS NATVRA LONGIS.

Syllabæ natura longæ quinq; modis eſſe poſſunt. primus eſt cum vocalis ſola eſt, & producitur, vt, ō ănĭmam, & mores, cum qua dii nocte loquunt. & Spem gregis, āh sĭlĭce in nuda cōnixa reliquit. & dicitur is modus conſtat natura. Secūdus eſt, cū diphthongus fuerit, de qua dicit, cōſtat diphthōgo, vt æ, œ, au, eu, ei. Tertius eſt, cum præponi nitur ꝯſonanti, vt ēn ĕgō victa ſitu. de qua dicim⁹ incipit. Quartus eſt, cum poſtponitur vt, Nē pĕtĕ cōnubiis natam ſociare latinis, de qua dicimus, ſic terminatur. Quintus eſt, cū inter duas, pluteis'ue ponitur conſonanteis, vt, Sōl, qui terrarum.

DE SEPTEM MODIS COMMVNIVM SYLLABARVM.

Communium ſyllabarum modi ſunt ſeptē. Primus eſt, cum correpta vocalis excipitur à duabus conſonātibus, quarum prior ſit muta, ſequens vero liquida, vt cy in cyclops. Eſt enim hic breuis apud Virgilium. Vaſtosq; ab rūpē cȳclopas. lōga vero hic apud eūdem. At genus è ſyluīs cyclopum, & mōtibus altis & Pa in patres, eſt enim hic breuis. Albanīquē pătres, atq; altæ mœnia Romæ, hic longa, Perpetui ſolitī pātres conſidere menſis. vt à itē in Atlas, eſt enim hic breuis, Viribus inferior (quis enim par ēſsĕt ătlantis viribus?) hic longa. Conſtitit heſperio regnīs ātlantis in orbe. Idq; tātum in eadē dictione, vt in ſuperioribus exēplis. In diuerſis autē dictionibus muta cum liquida nō poteſt producere antecedentem breuem, ſed breuis, vt erat, remanet. vt Sūma pete, aut ſūmas de*

fringe ex ărbŏrĕ plantas. Item. Et coniuratos cœlum reſcĭndĕrĕ fratres. Et tum multa in tectis crepitans ſalit hŏrrĭdă grando. Et. Quam circum extrem æ dextra, læuă quĕ trăhuntur, id quod Terētianus ſic præcipit.

S i mediam vocalis habet, quam conſona, & vda
E xcipiunt, nequeunt geminæ vexare priorem.
ū ndĕ trĕmor terris. aut hoc percuſsă trĭdenti,
D actylus efficitur. nam longa eſt reddita prima,
E t mediam nil vda iuuat, quæ ſubdita currit,
S ic manet ūndĕ brĕuis, ſic & percūſsă tridenti.
S yllaba ſi contra fortisq;, & viuida detur,
ū ndē ſcire potes percūſsă ſpumat arena,
R eddet ſpondeos iuſta ratione locatos.
N ec modo, quia verbo finem facit ūndĕ. pŭtato
S ic cediſſe, magis ſermone notabis in vno
C ongruere, vt caſſæ pariter ſint conſona, & vda.
E t ſolē geminū, ēt dŭplĭces ſe oñdere Thebas.
ē t dŭplĭces mediam non poſſint reddere lōgā.
R eſpicis vdarum, quàm vis modo fiat inanis,
S ubiectæ quoties, & iuri ſunt alieni. Non poſſe ait mutam cū liquida producere antecedentis dictiōis breuem, s vero literam poſſe. C. P. T. ſcilicet mutis ꝑpoſitam, quod oſtendit eo verſu, ūndē ſcīrĕ pŏtes, percūſsă S pūmăt ărena. vbi ūndē, cūſsă ſpondei ſunt. Idem etiă colligitur ex his eiuſdē verſibus, in quibus docet præcedentis dictionis trochæū nunquam exire in ſpondeum adiumēto conſonantiū, quæ ſequūtur, ſed in dactylum ſemper.

Q uippe vbi ſola manet verbi vocalis in imo,
E t breuis hæc abſciſſa, aliam, comiteq; requires,
Nullaq; conſona iuncta parat dare tēporis auctū,
N il iam ſpondeo videas ſupereſſe relictum.

V el tu ruricolæ primum decurre Maronis.
Liber,& ālmă cĕres.& fĕrtĕ sĭmul Dryadesq́;.
Munera vēſtră căno.& ſtudiū cui prīmă frĕmentē
F udit equum magno tellus percūſsă trĭdenti.
ī pſĕ nĕmus. Tegæĕ făuens,oleǣq́; Mĭnerua.
D īq; Dĕæq; omnes,ſtudium quibus ārua tŭeri.
Quīq́; nŏuas,& quīq́; sătis,& quǣq́; sĭbi mox.
N ec tibi regnandi veniat tam dīră cŭpido.
ā n nĕ nŏuum. tunc īpsĕ tĭbi plus pā rtĕ rĕlinquit.
V ērĕ nŏuo gelidus canis cum montibus humor
L iquitur,& Zephyro putrīs ſe glēbă rĕſoluit.
E t quid quæq; fĕrat regio,& quid quæq; rĕcuſet.
B is decies,vnumq́; ſupra,niſi fallimur,ecce
D actylon efficiet talis,quem dico,trochæus,
S pondeum & nullum potuit dare verſibus iiſdem.

Non niſi in eadē dictione inueniri liquidam poſt mutam producere antecedentem breuem, ſic idem Terentianus,

V da igitur nunquam præbebit ſubdita tempus,
P ræbebit verbo deprenſa,aut nomine eodem.
R ēplĕt cum dico,ſubiecta eſt vuida mutæ.
ā tlās vt græca,ſic profero voce latina.
V da ſecunda vtinam noſtra ſic voce ſederet.
E xemplo ſat erit,qui dixit membra pyrāchmōn
T ertia tūm cy̆cnus,& quarta frequentior his eſt,
N am mutis docui ſubiectam hanc omnibus eſſe.
F ābrĭcĭūm dixīt,sācrum,qui limite quādrĕt.
ā grĭcŏla,ēt vēpreis dixit ſaluere per ūtrĕis
T empora ſic præbent vdæ,cum ſubiiciuntur.

M tū.& N liquidas poſt mutas in græcis tantū dictionibus inuenimus,vt ſic dixerim,liqueſcere,& caſſas fieri,quanq̄ M ne in dictione quidē græca apud noſtros memini legere,ſed N dūtaxat. Oui.

P iſcoſāmq́; Gnĭdon, grauidamq́; Amathunta me-

tallis. Martia.

Delectat Mariũ ſi pernicioſus ichneumon. Idẽ,
Quæ capta en alio nupta Lacænã cycno?
Secunda in hercule furẽte. Mundus puellæ ſerta cnoſiacæ gerit. In quibus verſibus ām, quẽ, Gnĭ. ō, ſūs, ĭ, cæ, nă, cȳ. treis eſſe dactylos videmus, & tă cnō iambum in quarto loco. atq; Nudam nihil iuuare antecedẽtem breuem. Quod factum eſt ad imitationem græcorum, apud quos μ & ν frequẽter poſt mutas effluunt. Euripides in phœniſsis, Ισότης ἔταξε, κἀριθμὸν διώρισεν. Idem in iiſdem, κλεινεὰς τεκνήβας, τοῖνδ᾽ ἑλοῦ δυοῖν πότμοιν τὸν ἕτερον. ἢ γὰρ παῖδ᾽ ἢ σῶσον, ἢ πόλιν. In iiſdem, τὰ μὲν παρ᾽ ἡμῶν πάντ᾽ ἔχεις, ἡγοῦ τέκνον πρὸς οἶκον, ὅστις δ᾽ ἐμπύρῳ χρῆται τέχνῃ. In iiſdem. ἀπωλόμεσθα δύο καὶ κὼ ἄπευδεις τέκνον. Idem in Hecuba, ἔπλευσ᾽, ὅπως δ᾽ ἔπλευσα θεομανεῖ πότμῳ. In eadẽ. καὶ πεῖθ᾽, ἔχεις δὲ πρόφασιν, ἔστι γὰρ τέκνα. Callimachus, Νύμφης, ὡς μεγαρέων οὐ λόγος οὐδ᾽ ἀριθμός. Theocritus, ἅμμας δ᾽ οὔτε λόγῳ τινὸς ἄξιοι, οὔτ᾽ ἀριθμητοί. Cratinus in cleobulimis, vt citat Hepheſtiõ, ἔστιν ἀκμὼν, καὶ σφυρὰ νεανίαι εὔτριχι πώλῳ. Idẽ in Panoptis, κρανίον διασαφορεῖν ὀφθαλμοὶ δ᾽ οὐκ ἀριθματοί. In horis, οὐδὲ πρὸς εἶδος, ἀρχὴν οὐδὲν πρόσιδόν τι τεκμαρτόν. In quibus, ριθμōν in quarta ſede ſenarii verſus Iambici, & πότμοῖν & bis τēκνōν, & τēχνη̄, & πότμω̄ in ſexta, ſex ſunt iambi. Itẽ ἔστι νᾰ, dactylus in prima ſede heroici verſus. item δ᾽ οὐκᾰρῐ. οὐδᾰρῐ. οὔτᾰρῐ. δōντι τĕ, bis duo dactyli.

N etiam poſt M inuenitur apud græcos ſyllabam facere indifferentem. Cratinus, ἀλλοτριογνώμοις ἐπλή‐σμοσι μνημονικοῖσι. λήσμοσι, dactylus. Epicharmus in Megaride, εὔυμνος, καὶ μουσικὰν ἔχοισα πᾶσαν φίλαυρος ἠχή. εὔυ trochæus. Eſt enim metrum tro‐

chaicũ, quod in locis imparibus nõ niſi trochæũ, vel tribrachyn ſuſcipit. In ὕὕμνος, Y, ſequentibus μν, cõmunis eſt. Callimachus, vt citat Hepheſtiõ, τῶς μὲν ὁ μνησάρχειος ἔφη ξένος· τῶς μὸν ὁ dactylus. vbi μν in μνημονικοῖσι, & ĩ ὕὕμνος, & μνησάρχειος nõ producunt antecedenteis breueis ι. υ. ο. Quos imi tatus Horatius in prima ode, dixit, Euterpe prohi bet, nēc Pŏlўmnēia, vbi. LY. in Polymneia corri puit licet ſequatur m & n, quæ poterant poſitio ne producere, vt in illo Heſiodi. Τερψιχόρητ', ἐρα- τώτε, πολύμνιατ', οὐρανίητε, λύμνια dactylus. eſt. n. Euterpe cohibet, nec polymneia, metrum choriã bicum Aſclepiadeum tetrametrum conſtans ſpõ deo, duobus choriãbis, & pyrrhichio, ſic, Eūtēr, ſpōdeus. pē cŏhĭbēt, choriambus. nēc pŏlўmnē, iterum choriambus. ĭă, pyrrhichius. Idẽ quoq; ſenſiſſe videtur Ouidius quinto faſtorum, vbi ait. Diſſenſere Deæ, quarũm Pŏlўmneia cœpit, rūm pŏ lў, dactylus. quãquam hic & pulymnia legi po teſt, vt ſit ſpondeus rūmpū. vt illud apud Perſiũ, Nec mihi Pūlўdămas, nec troiades labeonẽ, pro polydamas, quod ab Homero accepit, q Iliados χ, ita Hectorem inducit loquentem ὤμοι ἐγώ, εἰ μέν κε πύλας, καὶ τείχεα δύω, πουλιδάμας μοι πρῶτος ἐλεγχείην ἀναθήσει, πουλιδάμας pro πολυδάμας p- pter metrum, vt illud Virgilii,

Venit & ūpĭlĭo, tardi venere bubulci, upilio pro opilio, eodem modo fortaſſe apud Ouidium Pu lymnia tetraſyllabum pro polymnia. Quanquam πωλύμνια, πωλυδάμας & huiuſmodi per ω magnũ ſcribunt dores, vt πωλύπους Athenæo teſte, vt ſu pra diximus in vltimis ſyllabis, quæ in us deſinũt, vnde Polymnia, Polydámas primã poſſunt pro- ducere ſm dores, ſed magis placet, vt ſit pētaſyl-

labum polymneia, ad imitationem Horatii, cuius fuerat familiariſſimus, de quo ſic ſcripſit in Triſtibus, Detinuit noſtras numeroſus Horati⁹ aureis, Dum ferit auſonia carmina culta lyra ; Aliqui tũ vtrobiq; legũt polyhymnia, quod non placet. nõ enim componitur ex πολὺ καὶ ὕμνος, ſed ex πολὺ, καὶ μνεία, vt à memoria dicatur, cui⁹ filias eſſe muſas teſtatur Heſiodus, μοῦσαι ὀλυμπιάδες κοῦραι διὸς αἰγιόχοιο, τὰς ἐν πιερίῃ κρονίδῃ τέκε πατρὶ μιγεῖσα μνημοσύνη. & licet græci per vnum ὑψιλὸν, & per iota μνι & carmine, & proſa oratione ſcribant, ſic πολύμνια προπαροξυτόνως, ſicut & Heſiodus eo verſu protulit, πολύμνιατ᾽ οὐρανίητε, & Gaza in tertio, vbi dicit, ἐξαιρεῖται τὰ εἰς μνῖα, καὶ τρῖα πολύμνια, ψάλτρια, τῷ Ι γὰρ, tũ puto factum magis ἐξαιρέσει τοῦ ε ex ει diphthongo, q̃ vel gemini υυ in vnum υ συναιρέσει, nam nuſquam legitur geminum υυ in vnum υ cõtrahi, vel alterius υ abiectione, quoniã quæ componũtur ex πολὺ, ſeruant υ vt πολυειδὴς, πολύαινος, πολυυδρία, πολυΐστωρ, ex ει vero modo ι modo ε auferri κατὰ διάλεκτόν τινα legitur. nam Iones ἀθενία pro ἀθένεια, & εὐγενία, pro εὐγένεια ἐξαιρέσει τοῦ ε dicũt, vt eodem libro de orthographia Gaza refert. iones etiã, ἀρδὺς pro ἱερδὺς proferunt. Idem igitur in Polymnia factum dixerim, vt ἐξαιρέσει τοῦ ε proferatur ἰωνικῶς, receptumq́;, vt per I ab omnibus ſcribatur. Quod autem μνεία per ει diphthongum ſcribatur, teſtis eſt Theodorus in eo ipſo de orthographia libro, vbi ait ἡ μνῖ πρὸ φωνήεντος μὲν μνίον τῷ ι, μνεία τῷ ει, & etymologicon, vbi legitur, μνεία, μένω, μενία, καὶ καθ᾽ ὑπερβιβασμὸν, μνεΐα, καὶ συναιρέσει, μνεία. Ex πολὺ igitur, & μνεία πολύμνεια, & diſſoluta ει diphthongo, polymneia πενταςυλλάβως, protulit Horatius pro-

pter metrum, quemadmodum in elegia factum legimus, quod qa per ει ſcribitur in penultima apud græcos ſic, ἐλέγεια, noſtri interdũ diſſoluta ει diphthongo, elegeia πεντασυλλάβως proferunt antepenultima producta. Ouidius.
Flebilis indignos. Elegēĭă ſolue capillos. Idē,
Blanda pharetratos Elegēĭă cantet amores. Sed plerũq; elegia τετρασυλλάβως dicitur. Mart.
Detineat cultis aut elegīă cōmis. Statius
Quas inter vultu petulans elegīă prŏpinquat, à quo elegidium diminutiuũ. Perſius, Sed ſiqua elegīdĭă crudi dictarunt proceres, & vbiq; E & L E primæ ſyllabæ corripiuntur, & I à diphthongo ει producitur, ſic elegus ſemper corripit primas ſyllabas. ĕlĕgi igitur in eo verſu, flendus amor meus ēſt, ēlēgī flebile carmen, non nomen eſt, ſed verbum. Sunt præterea qui volunt legēdũ apud Horatiũ, Neq; polymnia, licet repugnet ſyllaba, præſertim cum præcedat, ſi neq; tibias, quaſi nō liceat nec poſt neq; ſubiungere, quod facile iuenit. Vir.
Sed neq; Medorum ſyluæ ditiſsima terra,
Nec pulcher Ganges, ſed non recte iudicant, primum quia non eſt quiſquam obſeruantior ſyllabarum Horatio. Deinde quia cum in cæteris fuerit diligentiſſimus, non eſt credendum fuiſſe hic tam negligētem, vt abuſus fuerit ſyllabā. Silius quoq; corripuit R A in theramneo, cum dixit, Ecce iter primōs thĕrămneo à ſanguine clauſi, mōs thĕră, dactylus. Phornutus, ĭqui de natura deorum ſcripſit, de Polymnia hæc quit. πολύμνια δέ ἐστι πολυύμνητος ἀρετή. ἢ μᾶλλον ἢ πολλὸς ὑμνοῦσα, καὶ ὅσα περὶ τῶν προγενεστέρων ὑμνεῖται παρειληφῦια, καὶ τῆς ἐκ τε τῶν ποιημάτων καὶ τῶν ἄλλων συγγραμμάτων ἐπιμελουμένη, vult igitur Phornutus ἀπὸ τοῦ πολὺ καὶ ὕμνος

componi Polymia. vtcũq; igitur ſcripſeris aut Polymneia aut Polymnia apud Hor. nam eſſe alterum neceſſe eſt, recte ſcripſeris.

Duæ præterea mutæ inueniuntur aliquando non producere antecedentem breuem, vt M & N liquidæ. Mart. Sardonicās ſmăragdos, adamantas, iaſpidas vno Portat in articulo Stella Seuere meus, cās ſmără, dactylus, aliqui tamen putant legendũ ſmarados abiecto g propter metrum, quod non placet, ſic Homerus ὀδυσσείας δ', ὅς; ἐναίενὶ θήβης αἰγυπτίης, ὅθι πλεῖστα δόμοις ἐνὶ κτήματα κεῖται θμοῖς ἐνὶ, dactylus, nec obſtant κτ in dictione κτήματα. Idē αἰγυπτίῃ τῇ πλεῖστα φέρει ζείδωρος ἄρουρα φάρμακα, αἰγυπτὶ vtrobiq; dactylus, licet id p συνεκφώνησιν ſeu συνίζησιν eē poſſet, quæ fit modis q̃tuor, quorũ vnus eſt, cum ſyllaba breuis & lōga pro vna longa accipiuntur; vt hic πὶ ἢ τῆ, & alibi ὑμῖν μὲν θεοὶ δοῖεν ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες, μὲν θεοὶ. ſpōdeus & μῆνιν ἄειδε θεὰ πηληιάδεω ἀχιλῆος. δέω ἀχὶ, dactylus. Theocritus. Θωρηχθεὶς ὧδ' βουσὶν ἀνάρσιος αἰγυπτίησιν, αἰγυπτὶ, dactylus. Aeſchylus in ſupplicibus ἥγεῖθε βωμοὺς ἀστίκτους θεῶν ἕδρας. στικτοὺς iambus in quarta ſede ſenarii iambici. Herodianus etiam μέμνηκα πέπτωκα κέκτηκα, ideo inquit duplicare principium præteriti perfecti per cōſonantē præſentis, & ε, quia μν. πτ. κτ. inueniuntur in metris ſæpe efficere communem ſyllabam, vt facit muta cum liquida.

Illud obſeruandum, quod quotieſcunq; in carmine inuenitur muta cum liquida indifferentem facere antecedētem ſyllabam, eſſe eam ſyllabam natura breuē, & ꝓpterea in proſa orōne ſemper eſſe corripiēdā, vt lūgŭbris, fūnĕbris muliĕbris à mŭlĭĕris penultima correpta. Ter. Neq; ſatis digna, cui cō-

mittas primō partū mŭlĭĕrĕm. ĕrĕm pyrrhichius. Item, impĭgre, pŏdăgra, chirăgra, tenĕbræ, latĕbræ, volŭcris, pharĕtra, & huiuſmodi. Præterea notandum vocaleis natura longas non poſſe vnq̃ corripi ſequente muta cum liquida, ſed ꝑduci ſemper & proſa & carmine, vt ſalūbris, lauācrum, arātrum, ſimulāchrum, ambulācrum, candelābrū, volutābrū, delūbrū, mātres, & huiuſmodi, qa apud poetas nunq̃ legūtur penultima breui. aratrum tamen quidam putant corripere penultimam, quia græce τὸ ἄροτρον ō μικρῷ ſcribitur, ego tamen ſemper legi penultima longa tanquam à ſupino deductum, vt lauācrum, delūbrum, ſimulāchrum, & cætera, quæ ſupra diximus. Quod aūt ſalūber producat penultimā, probat hoc verſu Ouidii Phœbe ſalūbĕr ădes, quem etiam Priſcianus citat.

S ecundus modus eſt, cum ſyllaba vocali longa, vel diphthongo finita in fine dictionis, vocalis ſequit̃ nulla interpoſita conſonāte. Eſt.n. hic breuis,

Te Corydōn ŏ ălexi, trahit ſua quenq; voluptas,
& hic,
Credimus, ān quĭ ămant ipſi ſibi ſomnia fingunt,
& hic,
Inſŭlæ̆ Ionio in magno, quas dira Celæno,
Harpyiæq; colunt aliæ, & hic,
Victor apud rapidum ſimoenta ſub īlĭŏ alto.
hic autem longa,
Stant & Iuniperī, ēt caſtaneǣ hīrſutæ, & hic,
Et ſuccus pecorī, ēt lac ſubducitur agnis. Itē hic,
Tu'ne ille æneas, quē dardaniō ānchiſe. & hic ō
ĕgō quantum egi, quàm vaſta potentia noſtra eſt.

Q uod ad græcorum facimus imitationem, qui & vocaleis longas, & diphthongos in fine dictionis ſequente vocali, modo corripiunt, modo longas

ſeruant. Homerus ἄνδρα μοι ἔννεπε μοῦσα πολύτροπον, ὃς μάλα πολλὰ πλάγχθη, ἐπεὶ τροίης ἱερὸν πτολίεθρον ἔπερσε. hic enim & οἱ in ἄνδρα μοι corripitur ſequente ε in dictione ἔννεπε, & η in πλάγχθη ſequẽte ε in ἐπεὶ, ſunt enim duo dactyli, ſic ἄνδρᾰ μοῐ. πλᾱγχθη̆ ε̆. Idem τῷ οἱ ἐπεκλώσαντο θεοὶ, οἶκον δὲ νέεσθαι εἰς ἰθάκην. Et ὦ πάτερ ἡμέτερε κρονίδη ὕπατε κρειόντων. hic enim neq; οι in θεοὶ corripitur ſequente vocali υ in ὕπατε, neq; η in κρονίδη, q̃uis ſequatur οι in οἶκον δέ. ſunt enim duo ſpondei. Idem ἡμετέρῳ ἐν οἴκῳ ἐν ἄργει τηλόθι πάτρης. in ἡμετέρῳ ω longa remanet, in οἴκῳ autem corripitur. ſcãditur enim ſic, ἡμε̆τε̆, dactylus, ρῷ ε̆νῐ, dactylus. οῖ κῳ̆ ε̆ν, dactylus ἄργει, ſpõdeus, τηλόθι dactylus. πάτρης, ſpondeus. Sed græci in media quoq; dictiõe tam ſimplici, q̃ cõpoſita idem facere iueniuntur, ſed raro, οι enim in hoc verſu apud Aeſchylum in Niobe, corripitur ἴσρος τοι αὐτὰς παρθένους λοχεύεται, eſt eni verſus trimeter iambicus, & ſcanditur ſic, ῑ σρο̄ς ſpondeus, τοῐ αῡ, Iambum, τᾱς πᾱρ, ſpondeus, θε̆νοῡς iãbus, λο̆χεῡ iambus, ἔται iambus. ſuſcipit enim in locis paribus Iambus, tribrachyn, anapæſtum. Citant autem hũc verſum Hepheſtion, & Priſcian⁹. Item in hoc apud Theocritum, ὑψηλὰς ἐς πόντον ὁρῶν, ἄει δὲ τοι αὐτα, & in hoc apud eũdem νύμφαι καὶ προγένειος ἀπάγξασθαί με ποιήσεις. Et οὔτε τις ἐν ταλάρῳ πανίσδεται ἔργα τοι αὐτα. Itẽ apud Homerum, οἷ δ᾽ ἀρετὴν οἷος ἐσσὶ, τίσε χρὴ ταῦτα λέγεσθαι, in quibus verſibus, ει δε̆ τοῐ, θαι με̆ ποῐ, ε̄ργᾰ τοῐ, θην οἷος, dactyli omnes. Hic autem lõga remanet οι apud Homeruum, παῦροι γάρ τοι παῖδες ὁμοῖοι πατρὶ πέλονται. μοῖοι ſpondeus in quarta ſede. Item αι hic apud Homerum corripitur σῶν ναίουσ᾽ ὑποφῆται ἀνιπτόποδες χᾰμαῐ εὖναι, Itẽ hic, ἔδμεναι οἷα σύες χᾰμαῐ εὐνάδες

χαμαὶ δυνάδες αἰὲν ἔδουσιν, δὲς χαμαὶ, dactylus, ἐς χαμαὶ etiam dactylus. hic vero lōga remāet apud eundem, λοκρῶν δ' ἡγεμόνευεν ὀϊλῆος ταχὺς αἴας μεί‑ων, οὔτι τόσος γε, ὅσος τελαμώνιος αἴας. αἴας in vtroq; ſpondeus. Y etiam corripitur hic apud Homerū ἕκτορ υἱὲ πριάμοιο, τίη δὲ σὺ νόσφιν ἀπ' ἄλλων. ἕκτορ υἱ dactylus. hic vero longa apud eundem, τῶν ἦρχε ἀσκάλαφος, καὶ ἰάλμενος, υἷες ἄρηος. υἷες ἀ dactylus. Sed, vt dixi, rariſſime inueniuntur in media dictio‑ne correptæ ſyllabæ longæ, præſertim in Heroi‑co hexametro.

Tertius modus eſt, cum correptam vocalem in fine dictionis duæ ſequuntur conſonātes, quarū prior eſt s litera mutis c.p.t. præpoſita. eſt.n. hic breuis apud Virg. Pōnĭtĕ ſpes ſibi qſq; ſuas. & hic apud Hora. Linquimus inſani ridentes prǣmĭă ſcribæ. Item hic apud Catullum, Teſtis erit magnis virtu‑tibus ōndă Scămādri. pōnĭtĕ. prǣmĭă. ōndă ſcă. tres dactyli. Eodem modo etiam apud græcos, Homerus, ἀκλεῶς ἀΐδηλος ὑπαίνεφε ἔσσι σκέλλα δῆκ. Idem, τῶν νῦν αἷμα κελαινὸν ἐΰ ῥέοον ἀμφὶ σκάμαν‑δρον. Idem, ὃν ξάνθον καλέουσι θεοὶ, ἄνδρες δὲ σκά‑μανδρον.. in quibus S & P in dictione ſpes, & S & C & R in dictione ſcribæ, non obſtant, quin antecedentes pedes pōnĭ tĕ, & prǣmĭă ſint dacty‑li. Item S, & C, in dictione ſcamandri, & σ & κ σκεδάσῃ, & σκάμανδρον in vtroq; verſu, non ob‑ſtant trochæis, qui præcedunt ūndă & ἔσσι & ἀμ‑φὶ, & δρῦς δὲ, quin adiunctis ſca, & σκε, & σκα ſyl‑labis fiant dactyli, ūndă ſcă, ἔσσι σκέ, ἀμφὶ σκά, δρῦς δὲ σκά. hic autem, Quiſquē ſcire cupit, aut quiſquē ſcribere curat, Et hic, āntē STeſichorum vatem natura creauit, Et hic, ūndē ſciſſa coma eſt, aut ūndē ſpiſſa corona apud Terentianum, nam

apud alios non memini legere, longa eſt, Quinq;
enim trochæi quĭſquĕ, & quiſquĕ, & āntĕ & ūn-
dĕ, & vndĕ, adepti, quod deerat, tempus poſitio-
ne S ſemiuocalis, & c, & t, & p mutarum, ſequen
te vocali longa, tranſire in ſpondeos. Interdū igi-
tur S litera coniūcta mutis. C. P. T. vt diximus, iu
uat præcedentē breuem, interdum nō iuuat. Sed
cum non iuuat, fit, quia S litera vim ſuam frequen
ter amittere inuenitur apud vetuſtiſſimos tam ſe-
quente vocali, q̄ conſonante, vt apud Lucilium,
quem citat Gellius, Campanus ſonipes ſuccuſſor
nullus ſequetur, nūllŭs sĕ, pro nūllū sĕ dactylus.
Item apud Ennium, quem idem citat Gellius, Do
ctus, fidelis, ſuauis homo, facundus, ſuoq; conten
tus, atq; beatus, ſcitus, ſecunda loquens, in Tem-
pore Cōmodus. & verborum vir paucorum. Dō
ctŭ fĭ. cūn dŭs sŭ. t' ātquĕ bĕ. ſcītŭ sĕ, quatuor da
ctyli. Et apud Lucretium, Nam fierent iuuenes ſu
bito ex infantibus paruis. fān tĭ bŭ, dactylus. Item
in illo Alcinoi epigrammate, Longe erit à primo
quīsquĭs sĕcundus erit. Q īſquí sĕ, dactylus. Nā
quiſquis ſecundus erit, legi in antiquis codicibus.
Et apud Catullū. Affixus noſtris tū dăbĭs ſuppli-
cium. tū dăbĭ, dactylus. In illo etiam Virgilii abū-
citur S cum ſua vocali, Aut ouiū fœtus, aut vren-
teis culta capellas, ta'ūt ū, ſpōdeus, & in illo eiuſ-
dem, Inter ſe coiiſſe viros, & decernere ferro, r'ēt
dē, ſpondeus, quemadmodum etiam citat Priſcia
nus. aliqui tamen legunt & cernere ferro, in qb',
& Anneus Seneca. Nec mirum, S interdū ſic vim
ſuam amittere, cum aſpirationem etiā loco ipſius
in quibuſdā dictiōibus Bœotes poſuerint, muha
pro muſa dicentes, vt Priſcianus refert, quemad-
modum cōtra, ipſa pro aſpiratione ſæpe inueni-

tur poſita, vt ſemis, ſex, & ſeptē, ſe, ſi, ſal, à græcis ἥμις, ἕξ, ἑπτὰ, ἕ, ἵ, ἅλς. Idem quoque patitur S M vdæ præpoſita in principio dictionis, nihil enim iuuat antecedentem breuem, vt apud Ouidium, Velatus veſte ſedebat in ſolio Phœbus claris lucēntĕ ſmăragdis, cēntĕ ſmă, dactylus. Lucan⁹, Et ſuffixa manu foribus teſtudinis indæ Terga ſedēt crebro maculis diſtīnctă ſmăragdo, ſtīnctă ſmă. dactylus. Statius, Sudor ibi arcano florenteis īgnĕ ſmăragdos, īgnĕ ſmă, dactylus. Terentianus tamen S ſemiuocalem mutæ præpoſitam non iuuare inquit antecedentem breuem, cum vocalis, cui vnà cum muta adiungitur, breuis fuerit, contra, cũ longa vel natura, vel poſitu fuerit, iuuare, vnde ſi trochæus præcedat, ſpondeum fieri dicit; tertia vocali, quæ ſequitur, producta, non fieri vero, ſi breuis illa fuerit, ſed tranſire in dactylum. Siquis igitur dixerit, ſmȳrnā, Strēpsă, ſpădā, ſcōlus, Struthēă, Scŏtuſſa, ſmȳrnā erit ſpondeus, nam producitur nā, quia tertia, quæ ſequitur vocalis, longa eſt. ſtrēpsă ſpă, dactylus, ſpă enim correpta remanet, quia tertia, quæ ſequitur, vocalis, corripitur. dā ſcō ſpondeus, dā enim producitur, quia ſcō in ſcōlus longa eſt. thēăſcŏ, dactylus, nam ă corripitur, qa ſcŏ in ſcŏtuſſa breuis eſt. hæc græce ſic ſcribuntur (ſunt enim vrbium, locorum'ue noia apud Stephanũ). ἡ σμύρνα, στρέψα, τὰ σπάδα, ἡ σκῶλος, στρουθεια, σκότουσσα.

S ed libet hic Terētiani ea de re verſus ſubiũgere.

H æreat ergo animo ſexta hæc tibi viuida, parsq;
L ittera de numero, quam dixi, ſemiſonantum,
Q uæ tibi treis tantum poterit ſubiungere mutas,
S i quando ſcũtum, ſpūmas, vel ſtāmina dico,
H æc ſola efficiet, nudo vt remanente trochæo.

S pondeum geminæ poſſint firmare ſonoræ.
E xemplis an praua ſequar, vel recta, probabo.
Quiſquē scīrĕ cŭpit, vel quiſquē SCRībĕrĕ curat.
ā ntē STārĕ dĕcet, cum dico, & ſeparo verbum.
ā ntē STēsĭchŏrum vatem natura creauit.
V ltima vocalis remanens, finiſq; trochæi,
E xcipitur geminis, queis proximus exoritur pes
Quæ quāquam capite alterius verbi teneantur
S ufficiant retro vires, & tempus oportet
C onſona quod debet geminata referre priori.
N am cur ſpondeo credas non reddere tempus
Quæ tali poſitu, cum dactylus incidit, obſtant?
I ncipe ſi dicas, & ſcire, & ſcribere iungas
C reticus efficitur. Queis viribus ergo nocebit,
S ubdita præteritæ cur iiſdem viribus æque
T empora non præſtet, cum ſit ſubiecta priori?
Q uin mirum magis inuenias, vt tempore duplo
S emiſonans iſtæc pariterq;, & muta cohærens,
C orreptam retro nequeant augere Trochæi.
N am niſi vocalis producta ſequatur vtraſque,
Tertia, quas dixi, nullum poterunt dare tempus.
S cire etenim cum dico, & ſtārē ſpūmĕūs amnis,
T ertia vocalis producta adiungitur illis,
A tq; inde accipiunt vires, proſuntq; priori,
S i fuerit correpta, nihil præſtare valebunt,
C ū ſcăpulam, ſpătium, ſtĭmulū ſubiungo trochæo.

Siquis igitur dicat, īncĭpē SCīte puer iamq; īncĭpē SCRībere verſus, Incipe in prima, & quarta ſede non dactylum, ſed creticum.i. amphimacrū faciet ſecundum Terentianum, propter ī longum in ſcite, & ſcribere poſt s, & c. id que ille in heroico hexametro vitium dicit, non quod id non fiat aliquando, ſed quod raro, De arte enim ille ſcribit, non de licentia, nam feciſſe id antiquos, eoſ

demq; approbatos conſtat, Virgilius, pōnitē ſpēs ſibi quiſq; ſuas. nā pōnitē, vt ille ait, eſt creticus. quia ſequitur s cum p muta & vocali longa, in dictione ſpēs. Horatius, liquimus inſani ridētes præmiā ſcribæ, præmiā hic quoq; creticus, quia ſequitur ſcri ſyllaba longa. Ouidius, ſpes bona dat vireis, animūm quōquē ſpēs bōa firmat viuērē ſpē vidi, qui moriturus erat. in vtroq; verſu eſt creticus, quoniam ſequuntur s & p, cum vocali producta. Idem vitiari temporibus dactylum, & creticū fieri, his etiam verſibus oſtendit manifeſtius.

Conſona ſi gemina eſt, qua ꝓximus incipiet pes,
Cuius principium ſexta hæc, quam dico, tenebit,
Dactylus ille prior, quamuis ſermone peracto,
Diſcretus, liberq; pedis compage ſecundi,
Sentiet acceſſum momenti, & temporis auctum,
Exemplo verſus vnius vtrunq; probabis,
Ante ſupinatas Aquiloni oſtēndērē glebas,
Tēndērē cum verbi finem ſimul & pedis explet,
Nil obſtant pedis alterius modo cōſona, & vda.
Syllaba ſi contra veniat, qualem modo dixi,
Temporibus vitiatus erit pes, integer ante,
Ante ſupinatas Aquiloni oſtēndērē ſtrāges.
Tertia ſi longa efficitur, pes creticus exit.

Idem vitiari metrū heroicum ab Anapæſto refert, & tñ inuenitur interdum in heroico Anapæſtus. Virgi. flūuiōrum rex Eridanus. flūuiō, Anapæſtus. Vitādū ergo eſt, quod vitiū fuerit, quodq; ipſi quoq; poetarum principes rariſſime licere ſibi voluerunt.

Illud ꝑterea operæpretiū ſubiungere viſum eſt, s literam ἀρκτικὸν ϛοιχεῖον appellari à græcis, quod omnibus ferè mutis, atq; etiam M liquidæ præponatur, vt σβεννύω, σπάρθη, σκῆπτρον, ϛέμμα, ϛί-

ιγξ,σφίγξ,σχῆμα, σμάραγδος, ab aliquib' vero ἄσημον,& μοναδικὸν, quod ſuæ cuiuſdã ſit poteſtatis. ἄσημον enim obſcurum ſignificat,& ſine nota, ſeu ſigno, μοναδικὸν autem ſolitarium. Nam cum cæteræ ſemiuocales in quatuor liquidas L M N R, duasq́; duplices diuidãtur, ipſa ſola quaſi innominata & ſolitaria ſemiuocalis remanet. Sed q̃re à Terentiano modo vegeta, modo viuida, modo fortiſſima litera dicitur? An quia præter cæteras conſonanteis,& præponi poteſt aliis conſonantibus in principio dictionis, vt ſcutum, ſpatium, ſtamen, ſcribo, ſtrues, ſtlembus, ſplẽdidus,& ſupponi in fine, vt ſcrobs, frons, hyems, ars, puls, ſtirps, laus, theſeus? An quia in heroico hexametro poteſt ex trochæo ſpondeum facere, vt ſupra eſt dictum, cum id mutæ liquidis adiunctæ nõ queãt? An quia apud græcos tãtæ eſt poteſtatis, vt cum mutis præponitur, nõ poſſit fieri reduplicatio in præteritis perfectis per conſonantem præſentis, quẽadmodum fit, cum incipit verbum à muta cũ liqda, vt à γράφω γέγραφα, à πλύνω, πέπλυκα, à τρέφω τέτρεφα, vel etiam à πτ. κτ. mutis, atq; μν liquidis, quod tamen in his tantum præteritis fieri memini legere, κέκτημαι κτάομαι, πέπταμαι à πτάομαι. πέπτωκα à πτόω, μέμνημαι, à μνόομαι, ſed tñ̃ ἐψιλὸν præteriti imperfecti augumentũ, adſumãt, quod à σῖγμα & muta ſtatim ſequentibus ſic producit, vt nõ liceat vnq̃ eſſe breue, vt σπείρω ἔσπειρον ἔσπαρκα. στρέφω ἔστρεφον ἔστραφα. eodẽ modo in iis, quæ à ζ ξ ψ incipiũt, ꝓpter σῖγμα, q̃ illis ineſt, vt ζάω ἔζαον ἔζηκα, ξέω ἔξεον ἔξεκα, ψάλλω ἔψαλλον ἔψαλκα.

Quartus modus eſt, cum correpta vocalis partẽ terminat orationis, quæ in vnam deſinit conſonantem,& eſt principium pedis, vt hic apud Virgil.

Inualidūs ĕtiamq; tremens, etiam inſcius æui, & hic apud Lucanum,

Dum ſanguīs ĭnĕrat, dum vis materna, & hic apud Virgilium.

Pleiadās, hўădas, claramq; Lycaonis arcton. licet ab Homero acceperit πληϊάδας θ' ὑάδας τε, τότε σθένος ὠρίωνος. Item hic apud eundē, Pectoribūs ĭnhĭans ſpirātia conſulit exta. dūs ĕ tĭ, guīs ĭn ĕ, dās hўă, būs ĭn hĭ, quatuor dactyli. Quod ſi poſt duos pedes, & ſemis, aut treis, & ſemis fiat, pēthemimeri, atq; hephthemimeri datur, vt hic apud Virg. Omnia vincit Amōr, ēt nos cedamus amori, & hic apud eundem,

Oſtentans artem paritēr, ārcumq; ſonantem.

Sed de pēthemimeri, & hephthemimeri dicem⁹, cum de heroico metro tractabimus. Quod autem correpta vocalis in nullam deſinens conſonantē, partem orationis terminet, & producatur, nullū occurrit exēplum, nec puto inueniri, præſertim, quia neminem legi, ex iis, qui de arte ſcripſerunt, qui huius rei meminerit apud latinos. Nam græci id faciunt, Homerus, οἱ δὲ μέγα ἰάχοντες ἐπέδραμον υἷες ἀχαιῶν. Et, αὐτὰρ ἐπεὶ δαναῶν γένετο ἰαχή τε, θεόος τε. Et, ἀλλὰ τάγ' ἄσπαρτα, καὶ ἀνήροτα πάντα φύονται. γαῖ ᾰ, τοῖ ᾰ, τᾰκαῖ ᾰ, tres dactyli. Illud vero, Νέστορα δ' οὐκ ἔλαθεν ἰαχὴ πίνοντά περ ἔμπης, in ι & ν deſinit conſonantem, vt illud, καὶ μὲν οἱ λύκτοι τέμονος τάμον ἔξοχα πάντων. θενῐ ᾰ, dactylus, & κᾱμēν, ſpondeus, licet μēν & pedis, & dictionis ſit finis contra regulā, niſi quis legat, καὶ μὴν. Illud obiter hic admonuerim, apud Priſcianum in primo libro, vbi dicit, Apud græcos tamen o quoq; I ſequente producere licet antecedentem breuē, pro νέστορα δ' οὐκ ἔλαθεν ἰαχὴ πίνοντά περ ἔμπης, reponē-

dum eſſe carmē illud, ἀυτὰρ ἐπεὶ δ᾽ αναῶν γένετο ἰκα-χῆτε, θρόος τε, vt ἰῶτα ſequatur o breuem, eamq́; producat, ſic τοῖ ᾶ, vt Priſcianus ait, nā in θενὶ ᾶ, & ſi θεν producitur ſequente i per commuuem regulam, quæ talis eſt apud grammaticos græcos, de communi ſyllaba, ὅταν βραχεῖα ὄυσα καταπε-ραιοῖ εἰς μέρος λόγου. καὶ τὴν ἑξῆς ἔχει ἀπὸ φωνήεντος ἀρχομένην, tamen non reſpondet verbis Priſciani, qui de o loquitur. vbi notandum non quacūq; ſequente vocali produci dictionis antecedentis extremam ſyllabam, ſed ἰῶτα tantum. legitur enim apud grammaticos, τῶν δὲ τὴν βραχεῖαν εἰς μα-κρὰν ἀναφερόντων πρῶτος οὗτος τρόπος, ὅταν βρα-χεῖα οὖσα κατα περαιοῖ εἰς μέρος λόγου, καὶ τὴν ἑξῆς ἔχει ἀπὸ φωνήεντος ἀρχομένην, οὐ τοῦ τυχόντος φω-νήεντος, ἀλλὰ τοῦ ἰῶτα. Quod eſt, Ex modis, quibus breuis ſyllaba in longam vertitur, primus hic eſt, cum breuis ſyllaba partē terminat orationis, & quæ ſequitur dictio, à vocali incipit, non quacunq; vocali, ſed iota.

Quintus modus eſt, cum correptam vocalem ſuſcipit Z, quæ cum poſſit præcedētem vocalem breuem producere, interdum pro ſimplici accipitur conſonāte, vt apud Virg. nemorōsă Zăcynthos, rōsă Ză, dactylus, nam in hoc producit, Mezenti ducis exuuias. Quod ad græcorum imitationē factum eſt. nam hic pro ſimplici accipitur conſonāte apud Homerum, οἱ δὲ ζάκυνθον ἔχον, hic vero pro duplici apud eundem, νῆσοι τε ζαθέην, οἱ δὲ ζᾰ, τε ζᾰθε, duo dactyli, ſed in primo dactylo δε breuis remanet, licet ſequatur Z, in ſecūdo vero τε, quæ natura breuis eſt producitur ſequente ζ. Theocritus autem primā in ζάκυνθος produxit, & pro duplici poſſit, αἰνέω ταντὲ κρότωνα, καλὰ πόλις α᾽ ζάκ-

κωνῶος. ἄζα ſpondeus. X. quoq; inuenitur pro ſimplici conſonãte poſitum. Lucanus. Talis fama canit tumidum ſuper æquŏrā Xerxé. Terentianus.

Nanq; etiam duplex, quæ nobis vna relicta eſt,
Principium verbi quoniam proferre latini
Non valet, & tantum vocalis ſubdita currit,
Cum græcum inciderit nomē, quo poſſumus vti,
Si poſt dactylon accedat, nil tempora duplo
Officiet, gemini poterunt oſtendere verſus.
Pontibus inſtratis coniunxit lĭttŏrā Xerxes.
Sanguine turbatus miſcebat lĭttŏrā xanthus.
Lĭttŏrā pes longa conſtat, breuibusq; duabus.
Tempora nec lædit duplex, quin dactylos extet.
Pro duplici contra gemina eſt ſi conſona lædit.
Pontibus inſtratis coniunxit lĭttŏrā S C Iron.

Sextus modus eſt, cum pronomen hic C litera terminatum vocalis ſtatim ſequitur, Eſt enim breuis in hoc apud Virgilium, Sōlŭs hĭc inflexit ſenſus, & in hoc apud eundem, Hĭc vĭr hĭc eſt, tibi quem promitti ſæpius audis, Sōlŭs hĭc, dactylus. hĭc vĭr hĭc, dactylus. Lōga in hoc apud Martialēm, Hīc ēſt pampineis viridis modo Veſtius vmbris. Terentianus tamen sōlŭs hīc, Creticum eſſe dicit, & per cc geminum, & e ſcribēdum, excludiq; E non etiam c, Quoniam nulla cõſonans excluditur, præter M cum inter duas ponitur vocaleis, quā per circuitum duodecimũ Alphabeti locũ tenere inquit. Idē quoq; de neutro hoc ſentit. hocce enī ſcribēdũ cēſet. Verba eius hæc ſũt.

Creticus in noſtris, ſi leuia carmina pangas,
Raro inuenitur, qualis hic Maronis eſt.
Īnsŭlæ ionio in magno, quas dira Celæno.
Creticus offendit pes primus, & aſperat aureis.
Dabo & latentem, ſed notandum creticum.

Sōlŭs hīc inflexit ſenſum, nam primus & iſtic
  Pes longiorem tertiam dat ſyllabam.
CC geminum quoniam ſermónis regula poſcit,
  Vt fiat hicce plena vox, excluditur
Vocalis, dabitur. nec conſona pellitur vlla,
  Niſi quæ duabus obſtat vna vocibus,
Cum venit in mediū, voceſq; oblimat ádhærens.
  Biſſenus iſtam litteram monſtrat locus.
Aut geminum in tali pronomine ſi fugimus CC,
  Spondeus ille non erit, qui talis eſt,
Hŏc īllud germana fuit, ſed &, Hŏc ĕrăt alma.
  Iambus ille fiet, iſte Tribrachys.

Cui ſentētiæ accedit Priſcianus, qui ī decimo tertio de caſibus pronominum, ſic ait, Quamuis reliquis quoq; caſibus vetuſtiſſimi addebant eandem CE ſyllabam, hicce huncce hocce. Vnde vocali quoq; ſequente per ſynalœpham manētibus duobus C C, ſolebāt producere hoc, vt Virgilius in. ii. æneidos. Hocc' erat alma párens, quod me per tela, per hoſteis Eripis, Sed ſcriptorum negligentia prætermiſit vnū C. Hæc ille. Quod ſiquis voluerit hic & hoc ab hicce & hocce fieri per apocopen, & cum corripiuntur ſequēte vocali, vt Sōlŭs hĭc inflexit ſenſum, & cum præcedunt dictionem à conſonante incipiētem, vt Hic pietatis honos? & hoc Riphæus, hoc ipſe Dymas, eſto. nam hoc idem & Terētianus ſentire videtur. Sed cum præponuntur dictioni, quæ à vocali incipit, & producuntur, per C C geminum ſcribenda ſunt, excluſa E per ſynalœpham, vt apud Ouidium, En ait, en hicc' eſt noſtri contēptor. & apud Virgiliū, Hocc' opus, hic labor eſt. nam ſi eſſent per apocopam, corriperentur, &, Hĭc ēſt, non ſpōdeus eſſet, ſed iambus, Et Hŏc ŏpŭs, nō dactylus foret, ſed Tri-

brachys, quos pedes non recipit metrum Heroi-cum. Recte igitur Terentianus pro metri ratione vel duplicem haberi, vel ſimplicem dicit. nã ſi corripitur, vel præcedit dictionem ab vocali incipiẽtem, fit per apocopem, cum vero producitur ſequente vocali fit tantum ſynalœpha. quanquam Seruius, primo æneidos aliter ſentit.

Septimus modus eſt, cum correpta vocalis in vnã deſinit conſonantem ſequente aſpiratione, quæ tanquã litera poſitionem facere poſſe nonnullis videtur, vt in illo Virgilii, Terga fatigamus haſta, vt mũs hã, ſit ſpõdeus, & mũs producaẽ propter aſpirationem, quæ ſequitur, cum potius id cæſuræ ſemiquinariæ dandum ſit. Item apud eundem Graius homo infectos linquens profugũs Hy̆mĕnæos, &, Ille latus niueũ molli fultũs hy̆ăcintho, vt gũs & thũs producãtur ſequente aſpiratione ĩ hymenæo, & hyacintho, cũ potius ꝓducanẽ, qm̃ u vocalis deſinit in conſonantem in fine dictionis & eſt principium pedis in vtroq; dactylo, gũs hy̆mĕ, & tũs hy̆ă per quartum modũ. Quare facile accedo iis, qui ſeptimũ modum ſupfluum dicũt.

Hæc de ſyllabarum quantitate occupatiſſimi ſcripſimus, & propterea multa cõſulto prætermiſimus, quæ ad rem facere videbantur. Quanquam ſiqui hæc quoq; accurate legerint, adeo ſe ꝑfeciſſe ſentient, vt quod didicerint, nũquam pœniteat. Nũc autem de pedibus iterum plura quædã dicamus non inutilia ſtudioſis.

DE PEDIBVS ET ACCIDENTIBVS VNICVIQVE PEDI.

Pes in metro eſt compoſitio ſyllabarum cum certa obſeruatione, temporũ ſublationem, & poſitionem recipiens, quæ

ἄρσις, ac θέσις græce dicũtur. fit autem pes e duabus pluribus'ue ſyllabis. Nam ex vna ſyllaba etiã ſi lõga fuerit, pes fieri nõ poteſt, quia duobus ictibus fit, nõ gemino tempore. nam bis ferire oportet etiam duas breueis, quod pulchre ſic Terẽtia.
Vna longa non valebit edere ex ſe ſe pedem.
Ictibus quia fit duobus, non gemello tempore.
Breuis vtrinq; ſit licebit, bis feriri conuenit.
Parte nã attollit ſonorem, parte reliqua deprimit ἄρσιν hanc græci vocarunt, alteram contra θέσιν.
Pedi accidunt ſeptem, Sublatio. Poſitio. Proportio. Numerus ſyllabarum. Tempus. Reſolutio. Figura ἄρσις, & θέσις, quæ latine ſublatio, & poſitio dicuntur, accidũt pedi, quoniam ſuſtollere primã partem pedis, deprimere ſecundam oportet.

Proportio in pede, aut eſt æqua, aut dupla, aut ſeſquipla, quam & ſeſquialteram nunc dicunt, ſed non recte, aut tripla, aut epitrite, aut ſuperbipartiens tertias, aut epitetratte, aut epipempte, aut dupla epitrite.

Aequa eſt in iis pedibus, qui ſoluti, tot tempora habẽt in ſublatione, quot & in poſitiõe, vt ſunt pyrrhichius, ſpondeus, dactylus, Anapæſtus. Pyrrhichii enim ἄρσις vnum tempus habet, & θέσις vnũ, vt dĕŭs, ſpondei autẽ, & dactyli, & Anapæſti ſublatio duo habet tempora, & poſitio totidem, vt hērōs, tītўrŭs, flŭŭiōs.

Dupla proportio eſt, quoties altera pars alterã duplo vincit, vnde & nomen accepit, vt in iambo, & trochæo, & ambobus ionicis. Iambi enim ſublatio vnum tẽpus habet, poſitiò duo. Trochæi vero cõtra, ſublatio duo habet tẽpora, poſitio vnũ. Ionici item minoris ſublatio duo tẽpora habet, poſitio quatuor. Ionici autem maioris contra, ſu-

blatio quatuor habet tempora, Poſitio duo. vt dī ēs. māter. Dīŏmēdēs. Prōſērpĭnă.

Seſquipla proportio eſt, quoties altera pars alterā cōtinet & eius dimidium, ideſt totum & ſemis, vt in pæanibus, qui habent quinq; tempora, quorū altera pars ſunt duo, tria altera. tria igitur & duo ī ſe continent, & alteram duorum partem. vt Cǣcĭlĭŭs. Horātĭŭs. Mĕnĕlāŭs. Prĭămĭdēs. hæc à græcis ἡμιόλιος dicitur, de qua Ariſtoteles in rhetoricis ſic, ἔστι δὲ τρίτος ὁ παιάν, καὶ ἐχόμενος τῶν εἰρημένων, τρία δὲ πρὸς δύ', ἐστίν. ἐκείνων δὲ ὁ μὲν ἓν πρὸς ἕν, ἐνδέχεται δὲ τῶν λόγων τούτων ὁ ἡμιόλιος. οὗτος δέ ἐστιν ὁ παιάν. Huic fingere nomen latinos noluiſſe inquit Gellius decimo ſeptimo libro, quoniam id abſurde futurū erat, ait enim. Quale fieri nomen hemiolio poſſet? Eſt autem hemiolios, qui numerum aliquem totum in ſe habet, dimidiumq; eius, vt treis ad duo, qndecī ad decē, triginta ad vigīti.

Tripla proportio eſt, quoties vna pars ter alterā cōtinet, vt in Amphibracho, cuius ſublatio vnū tempus habet, Poſitio tria, vt lătīnŭs. Epitrite ꝓportio eſt quoties vna pars continet alteram, & tertiā partem eius, vt in epitritis, quorum vna pars quatuor habet tēpora, altera tria, vt ărīſtīdēs ᴗ---. ārchĭmēdēs -ᴗ--. Dēmōſthĕnēs --ᴗ-. Cōnſtāntīnŭs. ---ᴗ. Gellius autem ſic de hac proportione dicit. Epitritos autem eſt, qui habet totum aliquem numerum, & eius partem tertiā, vt quatuor ad treis, duodecim ad nouē, q̄dragīta ad triginta.

Superbipartiēs tertias proportio eſt, cum vna pars continet alteram, & duas tertias eius, vt in anticyprio pede ſyllabarum quinq; & octo temporum, cuius ſublatio tria tempora habet, poſitio quinq;, vt vērbĕrātūrŭs -ᴗ--ᴗ.

Epitetarte proportio eſt,cum vna pars continet alteram,& quartam partem eius,vt in meſobrachy ſyllabarum quinq;,& temporum nouẽ,cuius ſublatio quatuor habet tempora,poſitio quinq;, vt cōnuērbērātōs – – u – –.

Epipempte proportio eſt,cum vna pars continet alteram,& quintam partem eius,vt in caniocretico ſyllabarum quinq;,temporum vndecim, cuius θέσις ſex tempora habet,ἄρσις quinque, vt ārmāmēntārīīs – – – – u –.

Dupla ſupertertia proportio eſt,cũ maior pars cõtinet minorem bis,& alteram eius partem, vt in Muſico è ſyllabis quinq;,penultima & antepenultima lōgis,cæteris breuibus, temporum ſeptem, cuius ſublatio duo tempora habet,poſitio quinque,vt pōpūlābūndūs. u u – – u.

Hæc nos de proportionibus,quæ pedibus accidũt. Sed. M. Tullius in libro de perfecto oratore treis tãtum eſſe pedum proportiones dicit his verbis. Pes enim,qui adhibetur ad numeros, partitur in tria,vt neceſſe ſit partem pedis aut æqualem eſſe alteri parti,aut altero tanto,aut ſeſqui maiorem. Ita fit æqualis dactylus,duplex iambus,ſeſqui pæan,Et paulo inferius. Sed ita factos eos pedes eẽ, vt in eis ſingulis modus inſit, aut ſeſquiplex, aut duplex aut par. Idem quoq; Fabius Quintilianus ait,his verbis Rhythmus aut par eſt, vt dactylus, aut ſeſquiplex,vt pæan,cuius vis eſt è lōga & tribus breuibus,quiq; ei contrarius,è tribus breuib⁹ & longa,vel alio quoquo modo tempora tria ad duo relata,ſeſquiplum faciunt,aut duplex,vt iambus. Nam eſt è breui & longa,quiq. eſt ei contrarius. Sergius etiam inquit,omneis pedes treis diuiſionum habere formas,quæ pertineãt ad grãma-

ticos, æquam, duplam, ſeſquiplã. nam amphibrachyn, & epitritos ait excipi à Donato. Sed eos intelligit tantum, qui non ſunt maiores quatuor ſyllabis, hoc eſt duarum ſyllabarũ, quatuor pedes, trium, octo, quatuor, ſedecim. Idem videtur ſentire Terentianus, cum ait.

Vna porro bis feriri quando poterit ſyllaba,
Temporum momenta ſanè lege certa diuidunt,
Aut enim quantum eſt in ἄρσει, tm̃ erit tẽpus θέσει.
Altera aut ſimplo viciſſim tẽporis duplum dabit,
Seſquiplo vel vna vincet alterius ſingulum.

Vbi obiter notandum accepiſſe ſyllabam in eo verſu, Vna porro bis feriri quando poterit ſyllaba, pro complexione non literarum, ſed ſyllabarum, ideſt pro pede. In cõmentariis Hepheſtionis, treis eaſdem ꝓportiones pedes habere ſcribitur, his verbis, τὰ δὲ μέτρα ἀπὸ ποδῶν τινῶν εἰσι, τῶν ἐχόντων ἢ ἴσον λόγον, ἢ διπλασίονα, ἢ ἡμιόλιον. καὶ τοῦ μὲν ἴσου εἴη ἂν δάκτυλος. – υ υ. μία γὰρ μακρὰ, δύο βραχεῖαι τὸν αὐτὸν ἔχουσι λόγον. τοῦ δὲ διπλασίονος τροχαῖος – υ, μακρὰ γὰρ τῆς βραχείας, διπλασίων. τοῦ δὲ ἡμιολίου, βακχεῖος υ – –, βραχεῖα γὰρ καὶ μακρὰ πρὸς τὴν μακρὰν λόγον ἔχουσιν ἡμιόλιον. ἴσος igitur λόγος, latine æqualis ratio, διπλασίων duplaris, ἡμιόλιος ſeſquipla, ſiue vt Capella inquit, ſuper dimidia dici poteſt. Harum autem prima proportio dactylica, ſecunda iambica, tertia pæanica nominatur. Illud non præterierim, Seſqui non ſignificare vnquam totum, ſeu integrum neque per ſe, neque compoſitum, ſed dimidium tantum. cum igitur cõponitur, cum eo, cui adiungitur, ſignificat etiam ſemis, vt ſeſquipes, ſeſquilibra, ſeſquimenſis. Varro libro primo de re ruſtica. Annus eſt diuiſus i quatuor parteis totus, & idem ſubtilius ſeſquimenſes,

in octo, idem in eodem. vt nuces itegras vno modio comprehendere poſſis, quod putamina ſuo quæque habeāt loco natura compoſita, cum eaſdem ſi fregeris, vix ſeſquimodio comprehēdas. Caue igitur dicas ſeſquialtera, ſeſquitertia, ſeſquiquarta, & huiuſmodi, ſed vel græcis vtere nominibus, vt Gellius dicit & Macrobius facit, vel ſupdimidium, ſupertertium ſuperquartū & deiceps, vt traducit Martianus Capella. Nō me latet, quid Hermolaus, quid Politianus ſuper ea re ſenſerit. Illud Ciceronis me magis mouet, cum dicit, vt ſupra recitaui, partem pedis aut æqualem eſſe alteri parti, aut altero tanto, aut ſeſqui maiorem, ſeſqui ideſt dimidio. Apud Vitruuium igitur & ſeſquialterum, & ternarium, & quintarium, & huiuſmodi latina, puto perperam legi, nec eſſe Vitruuii. Boetius etiā meo iudicio in his dictiōibus lapſus eſt.

N umerus ſyllabarum accidit pedi, quia aut duarum ſyllabarum pes eſt, vt dĕŭs. aut triū, vt dŏmĭnŭs aut quatuor, vt īmpĕrātŏr. aut quinq;, vt ālphĕsĭbœŭs. aut ſex, vt Māxĭmĭlĭānŭs.

T empora pedi accidunt ad minimum duo, ad ſummum duodecim. Duo enim tempora habet Pyrrhichius, uu. Tria iambus, uuu. Quatuor ſpōde⁹, uuuu Quinq; Pæanes. uuuuu. Sex Ionici, uuuuuu. Septē Daſius uuu uuuu. Octo amebœus uuuuuuuu Nouem Probrachys. uuuuuuuuu. Decem moloſſoſpōdeus uuuuuuuuuu. Vndecim creticomoloſſus, uuuuuuuuuuu. Duodecim dimolortus. uuuuuu uuuuuu.

S olutio accidit pedi, cum longa ſyllaba ſoluitur in duas breueis. vnde ſpondeus -- recipere poteſt treis ſolutiones, nam ſi ſoluas primam, facies anapæſtum uu-. ſi ſecundam, dactylū -uu. ſi vtranq;

proceleuſmaticum

proceleuſmaticum ∪∪∪∪. Dactylus vero vnam tā tū, ſoluendo enim primā, facies proceleuſmaticū. Figura accidit pedi, quia pedes aut ſimplices, aut duplices, aut heteroplici ſunt. ſimplices ſūt quatuor diſyllabi, octo triſyllabi, qui nullam alterius pedis admiſtionem habēt. Duplices vero ſunt ſedecim, qui ē diſyllaborum pedum geminatione cōſtant, qui & combinati, & quadrati dicuntur. Heteropli ci autem ē diſyllabis, cum triſyllabis cōpoſiti, ſunt duo & triginta, ē triſyllabis autem cum triſyllabis quatuor & ſexaginta habētur numero, de quibus deinceps tractabimus.

DE QVATVOR PEDIBVS DISYLLABIS.

Pyrrhichius, qui & dibrachys, & bibreuis, & tripudians, & Cineſias, & pariambus, & hegemō, & ductor dicitur, cōſtat ē duabus breuibus temporum duum, vt deūs ∪∪. Recipit proportionem æquā vnius ad vnum & nullam ſolutionem, quia ſyllaba breuis reſolui non poteſt. Dictus eſt autem pyrrhichius ἀπὸ τῆς πυῤῥίχης ſaltationis genere, vel ἀπὸ τοῦ πυῤῥίχου curetū deo, de quo meminit Pauſanias in libro tertio. Tripudiās autem, quia tripudiis aptus, vnde & Cineſias cognominatus eſt, qa velox eſt παρὰ τὸ κινῶ moueo, græce κινησίας dicitur. Pariambus dictus eſt, quia iambū aſſequitur. frequenter enim in vltimo loco verſus iambici inuenitur ἀπὸ τοῦ παρὰ καὶ ἴαμβος, παρίαμβος, Hegemō autem, quia omnium primus eſt. ἡγεμὼν enim ductor, pro quo male ægeon legitur à quibuſdā. Et notandum ideo à Pyrrhichio breui pede incipere, qui de arte metrica ſcribunt, quoniam ante

&

breue eſt factum, q̃ longum, ſicut vnus numerus ante, q̃ duo inuentus eſt. Spondeus qui & Pontifi cius dicitur pyrrhichio contrarius, cõſtat è duab⁹ longis temporum quatuor, vt hērēs – –. Recipit proportionem æquam duorum ad duo, & ſolutiones treis. Soluitur enim in anapæſtum υυ –. in dactylum – υυ. in proceleuſmaticum υυυυ. dict⁹ παρὰ τὴν σπονδὴν, ideſt à liberatione, quia in tēplis ſpondaicis carminibus vtebantur, ne libantes ſonum abominoſæ vocis audirent.

Iambus qui & Daunius, & Gradarius dicitur, conſtat e breui, & longa temporum trium, vt dĭēs υ –. Recipit proportionem duplam vnius ad duo, & ſolutionem vnam in tribrachyn υυυ. dictus παρὰ τὸ ἰαμβίζειν, τὸ ὑβρίζειν, quod eſt cõtumelioſum eſſe, ꝙ Iambe puella Cererem de filia ſolicitã male tractarit. eſt autem verſui maledico habilis. alii παρὰ τὸ ἰὸν βάλλειν iambum appellatum putant. i. ab emittenda ſagitta, quoniam ii, qui iaculantur, è breui acceſſu, in extenſum paſſum proferuntur, vt fortiore nixu teli ictum confirment, ideoq; iambũ è breui & longa eſſe compoſitum.

Trochæus q & Chorius, & Cordax, & Rutilus dicitur, conſtat è longa, & breui temporum trium, vt mātĕr – υ. Recipit proportionem duplam duorum ad vnum, & ſolutionem vnam in tribrachyn υυυ. Dictus trochæus παρὰ τὸ τρέχειν, qđ eſt currere, quia metra trochaica volubiliter incedunt, ac in orbem, vt trochus. ſimili ratione rutilus dictus eſt. Chorius autem, χορεῖος græce dicitur, qđ choreis, Cordax, quod laſciuæ ſaltationi aptus ſit.

Sed notandum Choreum eundem eſſe & cum trochæo, & cũ tribracho apud antiquos. Cicero. n. de perfecto oratore. Dichoreus inquit, vocať cũ

duó extremi chorei ſunt,id eſt è ſingulis lõgis, & breuibus.contra paulo inferius inquit. Ne iambus quidem,qui eſt è breui,& longa,aut par choreo, qui habet treis breueis,ſed ſpatio par,nõ ſyllabis. Quintilianus in Nono de compoſitione inquit. Treis breueis Choreum,quẽ tribrachyn dici volunt,qui choreo throchæi nomen imponũt. Illo etiam argumento apparet nomẽ chorei trochæo quoq; inditum,quod choriambus è chorio,& iãbo compoſitus,è quatuor ſyllabis conſtat,prima, & vltima longis,cæteris breuib᷒. Quapropter cũ ꝑ trochæo ponitur, videtur differẽtiæ cauſa,ſcribendum per I excluſo E,quod & Terentianus fecit in eo verſu χορῖος idem nũcupatur à magiſtris plurimis,Itẽ in eo,Nam qui χορῖος dicitur, & τροχαῖος idem eſt.χόριος in ꝑmo verſu eſt tribrachys, eſt enim metrum trochaicum,quod in prima ſede admittit vel trochæum,vel tribrachyn, in ſecũdo autem,eſt anapæſtus,eſt enim metrum ſotadicũ, qđ in ſecũda ſede non niſi anapæſtũ ſuſcipit. Idẽ quoq; facit in hoc exametro heroico. Præmonuī chŏrĭon dici,quem ſæpe trochæum dicimus.

DE OCTO PEDIBVS TRISYLLABIS.

Dactylus,quem & πολιτικὸν græci appellant, cõſtat è prima longa,& duabus breuibus,temporũ quatuor, vt Rōmŭlŭs. – ᴗ ᴗ. Recipit ꝓportionẽ æquã duorum ad duo,& ſolutionem vnam in proceleuſmaticum ᴗ ᴗ ᴗ ᴗ. dictus ἀπὸ τῶν δακτύλων τῆς χειρὸς,hoc eſt à manus digitis,quia quemadmodum digitus treis habet articulos primum longiorem, breuiores cæteros,ita dactylus treis habet ſyllabas longiorem primam,breuiores cæteras.

A napæſtus, qui & antidactylus dicitur, ꝙ ſit dactylo contrarius, conſtat è duabus breuibus, & longa, tẽporum quatuor, vt nĕbŭlæ ∪∪–. Recipit proportionem æquam duorum ad duo, & vnam ſolutionem in proceleuſmaticum. ∪∪∪∪. dictus παρὰ τὸ ἀνακπαίειν. i. παρὰ τὸ ἀνάπαλιν ἀντικρούειν πρὸς τὸν δάκτυλον, quia recurrendo, ſono reciproco repercutit dactylum.

T ribrachys, qui & brachyſyllabus, & choreus dicitur, conſtat è tribus breuib⁹, temporum trium, vt dŏmĭnŭ s∪∪∪. Recipit ꝓportionẽ ſubduplã vni⁹ ad duo. Dict⁹ ὅτι ἔχει τρεῖς βραχείας συλλαβάς.

M oloſſus qui & canius, & hippēus, & vertumnus, & extenſipes & trimacrus dicitur, tribracho contrarius, conſtat ex tribus longis tẽporum ſex, vt ǣnē ās, –––. Recipit proportionem ſubduplam, duorum ad quatuor, & ſolutiones ſeptem in ionicum à minore ∪∪––. ionicum à maiore. ––∪∪. in choriambum –∪∪–. in meſomacrum ∪∪–∪∪. in parapæona –∪∪∪∪. in pyrrhichanapæſtũ ∪∪∪∪–. in dichoreũ. ∪∪∪∪∪∪. dictus moloſſus, quia moloſſi, ideſt theſſali ad bellum procedentes, huius modulata compoſitione vtebãtur. hippius vero ἀπὸ τῶν ἵππων, equeſtri enim pugnæ conueniens modulabatur, & ꝓducit penultimam, quia græce ſic ſcribitur ἱππεῖος. trimacrus, ὅτι ἔχει τρεῖς μακρὰς συλλαβάς.

A mphibrachys qui & ſcolius, & Ianius, & amphibreuis dicitur, cõſtat ex extremis breuibus, & media lõga, temporum quatuor, vt lĭbēllŭs ∪–∪. Recipit proportionẽ ſubtriplam vnius ad tria, & ſolutionem vnam in proceleuſmaticum ∪∪∪∪. dictus amphibrachys, ὅτι ἔχει δύο βραχείας συλλαβὰς ἀμφὶ τὴν μακράν. media enim lõga vtrinq; bre

ui includitur ſyllaba. Scolius autem quia habiliter componitur ſco'io, quæ eſt ſpecies citharæ, vel μέλος τι ὀλιγόστιχον apud Sudam.

A mphimacrus qui & menſalis, & feſcennius, & creticus dicitur, conſtat ex extremis lõgis, media breui temporum quinq; vt hĕrcŭlēs – ᴗ –. Recipit ꝓportionem ſubſeſquiplam duorum ad tria, & ſolutiones treis in pæana primũ – ᴗ ᴗᴗ. in pæana quartum ᴗ ᴗ ᴗ –. in orthium ᴗ ᴗ ᴗ ᴗ ᴗ. dictus amphimacrꝰ, ὅτι ἔχει δύο μακρὰς συλλαβὰς ἀμφὶ τὴν βραχεῖαν. ideſt à duabus vtrinq; longis breuem mediam amplectentibus Creticus vero, quia Cretēſes ſaltando, eius rhythmica compoſitione vtebantur.

B acchius, qui œnotritus dicitur, conſtat è breui, & duabus lõgis, temporum quinq; vt ăthēnǣ. ᴗ – –. Recipit proportionem ſeſquiplam trium ad duo vel contra, & ſolutiones treis. in pæana ſecũdum ᴗ – ᴗ ᴗ, in pæana quartum ᴗ ᴗ ᴗ –, ĩ orthiũ ᴗ ᴗ ᴗ ᴗ ᴗ. dictus ἀπὸ τῆς βάκχης aptus enim bacchantibus. Fabius tamen, & Terentianus, Bacchium contra, duabus longis, & vltima breui conſtare dicunt, vt infra poſt Terentiani carmina de pedibus, oſtendemus. hic autem ſequimur communem ſcriptorum opinionem tam græcorum, q̃ latinorum.

P alimbacchius qui & Latius & Antibacchius dicit̃, conſtat è duabus longis, & breui, temporũ quinq; vt Rōmānŭs – – ᴗ. Recipit proportionem ſubſeſquiplam, duorum ad tria, vel cõtra, & ſolutiones treis in pæana primum – ᴗ ᴗ ᴗ, in pæana tertium. ᴗ ᴗ – ᴗ, in orthium ᴗ ᴗ ᴗ ᴗ ᴗ. dictus palimbacchĭus, quia contrarius eſt bacchio. πάλιν enim hoc loco contra ſignificat, vt παλινῳδία ἐναντία ᾠδὴ, ἢ τὸ τὰ ἐναντία εἰπεῖν τοῖς προτέροις. à nobis recantatio dici poteſt, cũ quæ diximus, retractamus. & παλινῳ

τονα τόξα arcus, qui cum tenduntur in contrariam partem vertunt cornua. ſignificat etiam rurſus, & retro, vnde Palinurus. Mart. Minxiſti currente ſemel Pauline carina, Meiere vis iterũ, iam palinurus eris. & παλινάγγελος, ὀπίσω ἐπανελθὼν ἄγγελος.

DE SEDECIM PEDIBVS QVATVOR SYLLABARVM.

Proceleuſmaticus conſtat è duobus pyrrhichiis. i. è quatuor ſyllabis breuibus, temporum quatuor, vt phĭlŏsŏphŭs. ∪∪∪∪. Recipit proportionẽ æquã duorum ad duo, & nullam ſolutionem. dictus παρὰ τὸ παρακελεύειν, ideſt à cohortatione, & iuſſu nautico, cui ob celeritatem eſt aptiſſimus.

Diſpondeus conſtat è duobus ſpõdeis, ideſt è quatuor longis temporum octo, vt ōrātōrēs ––––. Recipit proportionem æquam, quatuor ad quatuor, & ſolutiones decem, in ſpondeo dactylum –––∪∪. in ameboeum. ––∪∪–. in choriobacchiũ –∪∪––. In diphyẽ, ∪∪–––. in latiochoreũ ––∪∪∪∪. in politicanapæſtum –∪∪∪∪–. in choreobacchiũ ∪∪∪∪––. in didactylum –∪∪–∪∪. in diãtidactylum ∪∪–∪∪–. in anapæſtodactylum, ∪∪––∪∪. Si ſoluas igitur ſingulas longas diſpondei, fient pedes quatuor è quinq; ſyllabis, ſi binas, fiet ſex, è ſex ſyllabis. plureis autem duabus non licet ſoluere, ne fiat pes plurium, quàm ſex ſyllabarum, & tranſeat in ſolutã orationem. vnde moloſſo ſpondeus non niſi quinq; admittit ſolutiones. hac eadem quoq; ratione, hexaſyllabi pedes non ſoluũtur, quia cum ſint ſex ſyllabarũ omnes, ſi ſoluas, creabitur pes maior ſex ſyllabis, quod, vt ſupra dixi, non licet.

Diiambus conſtat è duobus iambis, ideſt è quatuor ſyllabis prima, & tertia breuibus, cæteris longis, temporum ſex, vt prōpīnquĭtās ‿–‿–. Recipit ꝓportionem æquam triũ ad tria, & ſolutiones treis in periambum ‿–‿‿‿. in pyrrhichanapæſtum ‿‿‿‿–. in dichoreum ‿‿‿‿‿‿.

Ditrochæus qui & dichorius à Cicerone dicitur, cũſtat è duobus trochæis, ideſt è quattuor ſyllabis prima, & tertia longis, cæteris breuibus, temporum ſex, vt cāntĭlēnă –‿–‿. Recipit proportionẽ æquã triũ ad tria, & ſolutiones treis, in Parapæona –‿‿‿‿. in Hegemoſcolium ‿‿‿–‿. in dichoreum. ‿‿‿‿‿‿.

Antiſpaſtus conſtat ex iambo, & trochæo, ideſt è quatuor ſyllabis, prima & vltima breuibus, & mediis lõgis, temporum ſex, vt ălēxāndĕr ‿––‿. Recipit proportionem æquam trium ad tria & ſolutiones treis, in periambum ‿–‿‿‿. in Hegemoſcolium ‿‿‿–‿. in dichoreum ‿‿‿‿‿‿. dictus παρὰ τὸ ἀντισπᾶν, quod eſt diſtrahere, qa iãbus, & trochæus, ex qbus cõponit̃, inter ſe cõtrarii ſunt.

Choriambus conſtat è chorio, ideſt trochæo, & iãbo, hoc eſt è quatuor ſyllabis, prima & vltima lõgis, & mediis breuibus temporum ſex, vt nōbĭlĭtās –‿‿–. Recipit proportionem æquã trium ad tria, & ſolutiões treis, i parapæona –‿‿‿‿. in pyrrhicanapæſtum ‿‿‿‿–. in dichoreum ‿‿‿‿‿‿. dictus, quod ex chorio, & iambo conſtet.

Ionicus à minore conſtat ex pyrrhichio, & ſpondeo, ideſt ex quatuor ſyllabis, duabus primis breuibus, cæteris longis, temporum ſex, vt Dĭŏmēdēs ‿‿––. Recipit proportionem ſubduplã duorum ad quatuor, aut contra, & ſolutiones treis in meſomacrũ ‿‿–‿‿. in pyrrhicanapæſtũ ‿‿‿‿–.

in dichoreum, ∪∪∪∪∪∪.

Ionicus à maiore cōſtat è ſpondeo, & pyrrhichio, ideſt è quatuor ſyllabis, primis duabus longis, cæteris breuibus, tēporū ſex, vt Dēmētrĭŭs – – ∪∪. Recipit proportionem duplam quatuor ad duo, & ſolutiōes treis, in parapæona. – ∪∪∪∪. in meſſomacrum ∪∪ – ∪∪ in dichoreum ∪∪∪∪∪∪.

Pæan primus cōſtat è trochæo, & pyrrhichio, ideſt è quatuor ſyllabis, prima longa, & cæteris breuibus, temporum quinq;, vt āmbrōsĭŭs – ∪∪∪. Recipit proportionem ſeſquiplam trium ad duo, vel contra, & ſolutionem vnam, in orthium ∪∪∪∪∪. dictus pæn, ꝙ eo laudes Apollinis canerent, quē pæana nuncupabant, vel ab inuentoris noīe. dicit̄ & pæon per o. Sed apud Ariſtotelem & Ciceronem, & Quintilianū, & Pollucē pæan per a legit̄.

Pæan ſecundus conſtat ex iambo, & pyrrhichio. i. è quattuor ſyllabis ſecūda longa, & cæteris breuibus, temporum quinq;, vt pŏtēntĭă ∪ – ∪∪. Recipit proportionem ſeſquiplam trium ad duo, vel contra, & ſolutionem vnam, in orthium. ∪∪∪∪∪.

Pæan tertius cōſtat è pyrrhichio, & trochæo, hoc eſt è quattuor ſyllabis, tertia longa, & cæteris breuibus, temporum quinq;, vt ălĕāndĕr ∪∪ – ∪. Recipit proportionem ſeſquiplam, duorū ad tria, vel contra, & vna ſolutionem in orthium ∪∪∪∪∪.

Pæan quartus conſtat è pyrrhichio, & iambo, hoc eſt è quatuor ſyllabis, vltima longa, & cæteris breuibus, temporum quinq;, vt Dŏmĭnĭcī ∪∪∪ –. Recipit proportionem ſeſquiplam duoꝝ ad tria, vel contra, & ſolutionem vnam, in orthium. ∪∪∪∪∪.

Epitritus primus conſtat ex iambo, & ſpōdeo, ideſt è quatuor ſyllabis, prima breui, & cæteris longis, temporum ſeptem; vt pŭēllā rēs ∪ – – –. Recipit

proportionẽ hypepitriten trium ad quatuor, vel cõtra, & ſolutiões ſex, in iambodactylũ .υ – – υ υ. in cyprium υ – υ υ –. in daſium υ υ υ – –. in ſcoliochoreum υ – υ υ υ υ. in choreodactylum υ υ υ – υυ in coreantidactylum υ υ υ υ υ –. dictus, quoniã ex iambo & ſpondeo conſtat, ideſt è quatuor, & tribus, inter quæ eſt proportio ſupertertia, quæ grecæ ἐπιτρίτη dicitur.

E pitritus ſecundus conſtat è trochæo, & ſpondeo, ideſt è quatuor ſyllabis, ſecunda breui, & cæteris longis temporum ſeptem, vt cōndĭtōrēs. – υ – –. Recipit proportionem ἐπιτρίτην ſeu ſupertertiã trium ad quatuor, & ſolutiones ſex, in choriodactylum – υ – υ υ. in ſtrophum – υ υ υ –. in daſium υ υ υ – –. in dactylochoreũ – υ υ υ υ υ. in choreodactylũ υ υ υ – υ υ, in choreantidactylum. υ υ υ υ υ –.

E pitritus tertius conſtat è ſpondeo & iambo, ideſt è quatuor ſyllabis, tertia breui, & cæteris longis temporum ſeptem, vt cōncōrdĭǣ – – υ –. Recipit proportionem ἐπιτρίτην ſeu ſupertertiã, quatuor ad tria, & ſolutiones ſex, in ſymplectum. – – υ υ υ. in ſtrophum. – υ υ υ –. in Dochimum υυ – υ –. in dactylochoreum. – υ υ υ υ υ. in choreantidactylum, υ – υ υ υ –. in anapæſtochoreum υ υ – υ υ υ.

E pitritus quartus conſtat è ſpondeo, & trochæo, ideſt è quatuor ſyllabis, vltima breui, & cæteris lõgis, temporũ ſeptem, vt cōnſtāntīnŭs – – – υ. Recipit proportionem ἐπιτρίτην ſeu ſupertertiã quatuor ad tria, & ſolutiões ſex, i ſymplectũ – – υ υ υ. in doriſcum – υ υ – υ. in muſicum υ υ – – υ. in dactylochoreũ – υ υ υ υ υ. in choreoſcolium υ υ υ υ – υ.

DE DVOBVS ET TRIGINTA PEDIBVS PENTASYLLABIS.

Orthius cõſtat è pyrrhichio,& choreo,ideſt è qnq; ſyllabis breuibus,vt phĭlŏsŏphĭăm υυυυυ. Recipit proportionem ſubſeſquiplam duorũ ad tria & nullam ſolutionem.

Moloſſoſpondeus conſtat è ſpondeo, & moloſſo, ideſt è quinq; ſyllabis longis, temporum decem, vt fāſtīdīuīſtī -----. Recipit proportionẽ ſubſeſquiplam quatuor ad ſex, & ſolutiones quinq;, in caniodactylum ----υυ. in caniantidactylum ---υυ-. in latiobacchium --υυ--. in dactylocanium -υυ---. in antidactylocaniũ υυ----. plureis quinq; non recipit ſolutiones, quia ſiquis ſoluat duas longas, excedet pes ſex ſyllabas, qđ, vt ſupradiximus, non licet.

Probrachys conſtat ex iambo,& moloſſo.i.è qnq; ſyllabis prima breui, cæteris longis, temporum nouem, vt hŏnōrāuīſtī, υ----. Recipit proportionem ſubduplam trium ad ſex,& ſolutiones nõ plureis quatuor, in hac chiodactylum υ---υυ. in bacchiantidactylum υ--υυ-. in ſcholiobacchium υ-υυυ--. in choreocanium υυυ---.

Hyperbrachys conſtat è trochæo, & moloſſo -υ---. ideſt è quinq; ſyllabis, ſecunda breui,& cæteris longis, temporum nouem, vt vērbĕrāuīſtī -υ---. Recipit proportionem ſubduplã trium ad ſex,& ſolutiones quatuor in creticodactylum -υ--υυ. in creticantidactylum -υ-υυ-. in dactylobacchiũ -υυυ--. ĩ choreocaniũ υυυ---.

Meſobrachys conſtat è ſpondeo,& bacchio,ideſt è quinq; ſyllabis,media breui, & cæteris longis tẽporum nouem,vt dīuērbĕrāſtī --υ--. Recipit proportionem hypepitetartẽ, ſiue ſubſuperquartam, quatuor ad quinq;,& ſolutiones quatuor, in latiodactylũ --υ-υυ. in latiãtidactylũ --υυ-.

in dactylobacchium -∪∪∪--. in anapæſtobac-chium ∪∪-∪--.

Spondeo creticus cōſtat è ſpōdeo, & cretico, hoc eſt è quinq; ſyllabis quarta breui, & cæteris lōgis, temporum nouem, vt cōnclāmāuērānt ---∪-. Recipit proportionē hypepitetarten quatuor ad quinq;, & ſolutiones quatuor, in caniochoreum ---∪∪∪. in latiantidactylum --∪∪∪-in dactylocreticum. -∪∪-∪-. in anapæſtocreticū ∪∪--∪-.

Calotibus conſtat è ſpōdeo, & palimbacchio, hoc eſt ex vltima breui, & cæteris longis, temporum nouem, vt cōnclāmāuērē. ----∪. Recipit proportionem ſubſuperquartam, quatuor ad quinq;, & ſolutiones quatuor, in caniochoreū ---∪∪∪ in latioſcolium --∪∪-∪. in dactylolatium -∪∪--∪ in anapæſtolatium ∪∪---∪. Sed hic pes, forte melius calotypos, quod ſit oblongus in ſpeciem funis. κάλως enim funis & τύπος. & λω per ω magnum ſcribendum καλώτυπος.

Parapæon conſtat è trochæo, & choreo. i. è quinq; ſyllabis prima longa, & cæteris breuibus, temporum ſex, vt mūltĭlŏquĭŭm -∪∪∪∪. Recipit proportionem æquam trium ad tria, & vnā ſolutionem in dichoreū ∪∪∪∪∪∪. Et dicitur παρὰ pæon, quod ſit pluſquam pæon, qui conſtat quatuor ſyllabis prima lōga, cæteris breuibus. Parapæon vero quinq; prima longa, cæteris breuibus. παρὰ.n. hoc loco ſignificat præter, quod ſit p̄ter pæonē, ideſt ſupra pæonem, & pluſquam pæon vnde παραφρονεῖν & deſipere eſt, & pluſquam ſapere. παραβαίνειν præterire. ſic apud nos præter. Ter. Quæ mihi tum lamentari præter cæteras viſa eſt, & quæ erat forma præter cæteras honeſta, & liberali, ideſt ſupra cæteras.

Pariambus cōſtat ex iambo,& choreo, ideſt è quinq; ſyllabis,ſecunda longa,& cæteris breuibus, temporum ſex vt ărĭſtŏtĕlĭs ᴗ–ᴗᴗᴗ. Recipit proportionem æquam trium ad tria,& vnā ſolutionem, in dichoreum ᴗᴗᴗᴗᴗᴗ.

Meſomacrus conſtat è pyrrhichio,& dactylo, ideſt è quinq; ſyllabis antepenultima longa, & cæteris breuibus,temporū ſex, vt Hĭĕrōnȳmŭs ᴗᴗ–ᴗᴗ. Recipit proportionem ſubduplam, duorum ad quatuor,& ſolutionē vnā,in dichoreū ᴗᴗᴗᴗᴗᴗ.

Hegemoſcolius conſtat è Pyrrhichio, & amphibraco,ideſt à quinq; ſyllabis,penultima longa,& cæteris breuibus, tēporū ſex vt fămĭlĭārĭs ᴗᴗᴗ–ᴗ. Recipit ꝓportionē ſubduplā,duorū ad quatuor, vel cōtra,& ſolutionē vnā,in dichoreū. ᴗᴗᴗᴗᴗᴗ.

Pyrrhichanapæſtus conſtat è pyrrhichio & anapæſto,ideſt è quinq; ſyllabis,vltima lōga, & cæteris breuibus,temporū ſex,vt phĭlŏsŏphĭæ̅.ᴗᴗᴗᴗ–. Recipit proportionem ſubduplam duorū ad quatuor,& ſolutionē vnam,in dichoreum.ᴗᴗᴗᴗᴗ.

Diphyes conſtat è pyrrhichio,& moloſſo, ideſt è quinq; ſyllabis,prima,& ſecunda breuibus,& cæteris longis,temporum octo,vt pĕrămāuīſtī ᴗᴗ–––. Recipit proportionem ſubtriplam duorum ad ſex,vel contra,& ſolutiones treis,in anapæſtodactylum ᴗᴗ––ᴗᴗ, in diantidactylum ᴗᴗ–ᴗᴗ–. in choreobacchium.ᴗᴗᴗᴗ––.

Choriobacchius conſtat è trochæo, & bacchio.i.è quinq; ſyllabis,ſecunda,& tertia breuibus, & cæteris longis, temporum octo, vt bēllĭgĕrāntēs –ᴗᴗ––. Recipit proportionem ſuperbipartientem tertias,trium ad quinq;,& ſolutiones treis,in didactylū –ᴗᴗ–ᴗᴗ. i politicanapæſtū –ᴗᴗᴗᴗ–. in choriobacchium ᴗᴗᴗᴗ––.

A mebæus conſtat è ſpondeo, & anapæſto, ideſt quinq; ſyllabis, penultima, & antepenultima breuibus, & cæteris lõgis, temporum octo, vt cœnāturīūnt.– – ∪∪–. Recipit proportionem æquam. quatuor ad quatuor, & ſolutiones treis in latiochoreũ, – – ∪∪∪∪. in politicanapæſtum – ∪∪∪∪–. in diantidactylum ∪∪–∪∪–.

S pondeodactylus conſtat è ſpondeo, & dactylo. i. è quinq; ſyllabis, vltima & penultima breuibus, & cæteris longis, temporum octo, vt cōnclāmāntĭbus. – – – ∪∪. Recipit proportionem æquam, quatuor ad quatuor, & ſolutiones treis, in latiochoreum – – ∪∪∪∪. in didactylũ – ∪∪ – ∪∪. in anapæſtodactylum ∪∪ – – ∪∪.

S ymplectus conſtat è ſpõdeo, & choreo. i. è qnq; ſyllabis prima, & ſecunda longis, & cæteris breuibus, temporum ſeptem. vt hǣrēdĭpĕtă – – ∪∪∪. Recipit proportionem epitritem, quatuor ad tria & ſolutiones duas, in dactylochoreum – ∪∪∪∪∪. in choreodactylum ∪∪∪ – ∪∪.

I ambodactylus conſtat ex iambo, & dactylo, ideſt è quinq; ſyllabis, ſecunda, & tertia longis, & cæteris breuibus, temporum ſeptem, vt hŏnōrārĭūs ∪ – – ∪∪. Recipit proportionẽ hypepitritem triũ ad quatuor, & ſolutiones duas, in ſcoliochoreum ∪ – ∪∪∪∪. in choreodactylum ∪∪∪ – ∪∪.

M uſicus conſtat è pyrrhichio, & palimbacchio. i. è quinq; ſyllabis, penultima, & antepenultima longis, & cæteris breuibus, temporum ſeptem, vt pŏpŭlābūndŭs ∪∪ – – ∪. Recipit proportionem altero tanto, & ſeſqui maiorem, duorum ad quinq; & ſolutiones duas, in anapæſtochoreũ ∪∪ – ∪∪∪ in choreoſcolium ∪∪∪∪ – ∪.

D aſius cõſtat è pyrrhichio, & bacchio, ideſt è qnq;

ſyllabis, vltima & penultima lōgis, & cæteris breuibus, temporum ſeptem, vt ŏpĭtŭlāntēs υυυ – –. Recipit proportionem altero tanto, & ſeſqui maiorem duorum ad quinque, & ſolutiones duas, in choreodactylum υυυ – υυ. in choreantidactylum. υυυυυ –.

Dochimus conſtat è pyrrhichio, & cretico, ideſt è quinq; ſyllabis, vltima, & antepenultima longis, & cæteris breuibus, temporum ſeptem, vt hȳăcinthĭnās υυ – υ –. Recipit proportionem altero tanto, & ſeſqui maiorem, duorum ad quinq;, & ſolutiones duas, in anapæſtochoreū υυ – υυυ. in choreantidactylum υυυυυ –.

Choriodactylus cōſtat è trochæo, & dactylo, ideſt è quinq; ſyllabis, prima, & tertia longis, & cæteris breuibus, temporum ſeptem, vt vērbĕrāntĭbŭs – υ – υυ. Recipit proportionem hypepitriten triū ad quatuor, & ſolutiones duas, in dactylochoreū – υυυυυ. in choreodactylum υυυ – υυ.

Spondeoſcolius conſtat è ſpondeo, & amphibracho, ideſt è quinq; ſyllabis, vltima, & antepenultima breuibus, & cæteris longis, temporum octo, vt dīuērbĕrāntŭr – – υ – υ. Recipit proportionem æquam, quatuor ad quatuor, & ſolutiones treis, in latiochoreum – – υυυυ. in dactyloſcolium – υυυ – υ. in anapæſtoſcolium υυ – υ – υ.

Periambodes cōnſtat ex iambo, & bacchio, ideſt è quinq; ſyllabis, prima, & tertia breuibus, & cæteris longis, temporum octo. vt ĭmāgĭnāntēs υ – υ – –. Recipit proportionem ſuperbipartientem tertias, trium ad quinq;, & ſolutiones treis, in ſcoliodactylum υ – υ – υυ. in ſcoliātidactylum υ – υυυ –, in choreobacchium υυυυ – –.

Cyprius conſtat ex iambo, & anapæſto, ideſt è qnq;

ſyllabis, ſecunda, & vltima longis, & cæteris breuibus, temporum ſeptem, vt ărĭſtŏtĕlēs υ – υ υ –. Recipit proportionem hypepitritem trium ad quatuor, & ſolutiões duas, in ſcoliochoreum υ – υ υ υ υ in choreantidactylum. υ υ υ υ υ –.

Anticyprius conſtat è trochæo, & palimbacchio. i. quinq; ſyllabis, ſecunda, & vltima breuibus, & cæteris longis, temporum octo, vt vērbĕrābāmŭr – υ – – –. Recipit proportionem ſuperbipartientem tertias, trium ad quinq;, & ſolutiones treis, in creticochoreum – – – υ υ υ. in dactylobacchium – υ υ υ – –. in choreocanicum υ υ υ – – –.

Iambocreticus cõſtat ex iambo, & cretico. i. è qnq; ſyllabis, prima, & penultima breuibus, & cæteris longis, temporum octo, vt ĭmāgūncŭlīs υ υ – υ –. Recipit proportionem ſuperbipartientem tertias trium ad quinq;, & ſolutiões treis, in bacchiochoreum υ – – υ υ υ. in ſcolianapæſtũ υ – υ υ –. in choreocreticum υ υ υ – υ –.

Doriſcus conſtat è trochæo, & amphibracho, ideſt è quinq; ſyllabis prima, & penultima lõgis, & cæteris breuibus, temporum ſeptẽ, vt pīgmălĭōnĭs – υ υ – υ. Recipit proportionem hypepitritem trium ad quatuor, & ſolutiones duas, in dactylochoreum – υ υ υ υ. in choreoſcolium υ υ υ υ – υ.

Periodicus cõſtat ex iambo, & amphibracho, ideſt è quinq; ſyllabis, ſecunda, & penultima longis, & cæteris breuibus, temporum ſeptem, vt ĭmāgĭnā-mŭr υ – υ – υ. Recipit proportionem hypepitritẽ trium ad quatuor, & ſolutiões duas, in ſcoliochoreum υ – υ υ υ υ. in choreoſcolium υ υ υ υ – υ.

Antiperiodicus conſtat è trochæo, & cretico, ideſt quinque ſyllabis ſecunda & penultima breuibus, & cæteris longis, temporum octo, vt lībĕrālĭtās

-u-u-. Recipit proportionem ſuperbipartientẽ tertias trium ad quinq;, vel contra, & ſolutiones treis in creticochoreum -u-uuu. in politicanapæſtum -uuuu-. in choreocreticum uuu-u-.

Strophus conſtat è trochæo, & anapæſto, ideſt è quinque ſyllabis, prima, & vltima longis, & cæteris breuibus, temporum ſeptem, vt mūltĭlŏquĭī -uuu-. Recipit proportionem hypepitritẽ, triũ ad quatuor, & ſolutiones duas, in dactylochoreũ -uuuuu. in choreantidactylum uuuuu-.

Antiſtrophus conſtat ex iambo, & palimbacchio. i. è quinq; ſyllabis, prima, & vltima breuibus, & cæteris longis, temporum octo, vt ămāuīſsēmŭs. u---u. Recipit proportionem ſupbipartiẽtem tertias, trium ad quinq;, & ſolutiones treis, in bacchiochoreum u--uuu. in diſcolum u-uu-u. in choreolatium uuu--u.

DE QVATVOR ET SEXAGINTA PEDIBVS HEXASYLLABIS.

Pedes hexaſyllabi, qui heteroplici dicuntur, naſcuntur è triſyllabis geminatis. ſunt autẽ numero quatuor, & ſexaginta, horum nullus reſoluitur, quoniam pedes non amplius q̃ ſex ſyllabas habent.

Dichoreus conſtat è duobus choreis, ideſt è ſex ſyllabis breuibus, temporum ſex, vt rĕs ĕcŭĕrĭtĭs uuuuuu. Recipit proportionẽ æquã, trium ad tria.

Dicanius conſtat è duobus moloſsis, ideſt è ſex ſyllabis longis temporum duodecim, vt cīrcūmuāllāuērūnt ------. Recipit proportionem æquã ſex ad ſex.

Diantidactylus conſtat è duobus anapæſtis, ideſt è ſex ſyllabis, tertia, & vltima lõgis, & cæteris breuibus,

uibus, temporum octo, vt ăgămēmnŏnĭās ∪∪–∪∪–. Recipit ꝓportionē æquā, quatuor ad q̃tuor.

Didactylus conſtat è duob⁹ dactylis, ideſt, è ſex ſyllabis, prima, & quarta L. & cæteris B. temporum octo, vt bēllĭgĕrāntĭbŭs –∪∪–∪∪. Recipit ꝓportionem æquam, quatuor contra quatuor.

Diſcolius conſtat è duobus amphibrachis, ideſt è ſex ſyllabis, ſecunda, & penultima longis, & cæteris breuibus, temporum octo, vt cătātŭī ĭēbăm ∪–∪∪–∪. Recipit proportionem æquam, quatuor aduerſus quatuor.

Dicreticus cōſtat è duobus amphimacris, ideſt è ſex ſyllabis, ſecunda, & penultima breuibus, cæteris longis temporum decem, vt ōccŭpātĭſsĭmō –∪––∪–. Recipit proportionē æquā, q̃nq; ad q̃nq;.

Dibacchius cōſtat è duobus bacchiis, ideſt è ſex ſyllabis, prima & antepenultima breuib⁹, cæteris lō gis, temporū decem, vt rĕdārgūtĭōnēs ∪––∪––. Recipit ꝓportionē æquā, quinq; aduerſus q̃nq;.

Dilatius cōſtat è duobus palimbacchiis, ideſt, è ſex ſyllabis, tertia, & vltima breuib⁹, cæteris L. vt prōnūntĭābāmŭs ––∪––∪. Recipit proportionem æquam, quinq; ad quinq;.

Choreocanius cōſtat è tribracho, & trimacro, ideſt è ſex ſyllabis, tribus B. totidem L. tempoꝝ nouē vt sŭbŏnĕrāuērūnt. ∪∪∪–––. Recipit proportionem ſubduplam trium contra ſex.

Caniochoreus conſtat è trilongo, & tribreui, ideſt è ſex ſyllabis, tribus longis totidem breuibus, temporum nouē, vt cōnsēruāuĕrĭmŭs –––∪∪∪. Recipit ꝓportionē duplo maiorē, ſex aduerſus tria.

Choreantidactylus conſtat è tribreui, & anapæſto, ideſt, è ſex ſyllabis vltima lōga, cæteris B. temporum ſeptem, vt ărĭĕtĕ lăbānt, ∪∪∪∪∪–. Recipit

proportion em ſupertertiam, trium ad quatuor.

Anapæſtochoreus conſtat ex anapæſto, & tribreui, ideſt, è quinq; ſyllabis, tertia longa & cæteris B. tẽporũ ſeptem, vt vălĭtūdĭnĭbŭs ᴗᴗ–ᴗᴗᴗ. Recipit proportionem ſupertertiam, quatuor ad tria.

Choreodactylus conſtat è tribreui, & dactylo, ideſt è ſex ſyllabis quarta longa, cæteris breuibus tẽporum ſeptem, vt vărĭĕtātĭ bus ᴗᴗᴗ–ᴗᴗ. Recipit ꝓportionẽ ſupertertiam, triũ ad quatuor, vel cõtra.

Dactylochoreus conſtat è dactylo, & tribreui, ideſt è ſex ſyllabis prima longa, cæteris breuibus, temporum ſeptem, vt dīſsĕcŭĕrĭtĭs –ᴗᴗᴗᴗᴗ. Recipit proportionem ſuptertiã, quatuor ad tria, vel ꝯtra.

Choreoſcolius conſtat è tribreui, & amphibracho, ideſt è ſex ſyllabis, penultima longa, cæteris breuibus, temporum ſeptem, vt rĕsĕcŭĕrāmŭs ᴗᴗᴗᴗ–ᴗ. Recipit ꝓportionem ſupertertiam, trium ad quatuor, vel contra.

Scoliochoreus conſtat ex amphibracho, & tribreui, ideſt, è ſex ſyllabis ſecunda longa, cæteris breuibus, temporum ſeptem, vt ămārĕpătrĭăm ᴗ–ᴗᴗᴗᴗ. Recipit proportionem ſupertertiam, quatuor ad tria, vel contra.

Choreocreticus conſtat è tribreui, & amphimacro, ideſt è ſex ſyllabis, antepenultima, & vltima longis, cæteris B. temporum octo, vt sĕcŭĭt ārbŏrēs ᴗᴗᴗ–ᴗ. Recipit proportionem ſupertertiam trium ad quatuor, vel contra.

Creticochoreus conſtat ex amphimacro, & tribreui, ideſt, è ſex ſyllabis, pria, & tertia L. cæteris B. tẽporum octo, vt īnsŭlæ̅ ſpŏrădēs –ᴗ–ᴗᴗᴗ. Recipit ꝓportionem ſuperbipartiẽtem tertias, qnq; ad tria, vel cõtra. maior enim continet minorem, & duas parteis eius.

Choreobacchius ꝯſtat è tribreui,& Bacchio, ideſt, è ſex ſyllabis, vltima & penultima longis, cæteris B.temporum octo. vt lĕgĭtĕ, lĭbēllōs ∪∪∪∪– –. Recipit proportionem ſuperbipartiẽtem tertias, trium ad quinque vel contra.

Bacchiochoreus conſtat è bacchio,& tribreui, ideſt è ſex ſyllabis, ſecunda,& tertia longis, cæteris B. temporum octo, vt ăchīllēs vălĭdŭs ∪– –∪∪∪. Recipit proportionem ſuperbipartientem tertias, quinque ad tria, vel contra.

Choreolatius conſtat è tribreui, & palimbacchio, ideſt è ſex ſyllabis, penultima, & antepenultima longis, cæteris B.temporum octo, vt mŭlĭĕr ōrnātă ∪∪∪– –∪. Recipit proportionem ſupbipartientem tertias, trium ad quinque, vel contra.

Latiochoreus conſtat è palimbacchio, & tribreui, ideſt è prima,& ſecunda longis, cæteris B.temporum octo, vt fōrmōſă mŭlĭĕr – –∪∪∪∪. Recipit proportionem ſuperbipartientem tertias quatuor ad tria, vel contra.

Caniantidactylus conſtat è trilongo,& anapæſto.i. è ſex ſyllabis, penultima,& antepenultima B.cæteris L.temporum decẽ, vt Rōmānōs dŏmĭnōs – – –∪∪–. Recipit proportionem ſeſquiplam, ſex ad quatuor, vel contra.

Antidactylocanius conſtat ex anapæſto trilongo.i. è ſex ſyllabis, prima,& ſecunda breuibus, cæteris longis, temporum decem, vt cŏrȳdōn īnfēlīx, ∪∪– – – –. Recipit proportionem ſeſquiplam, quatuor ad ſex, vel contra.

Caniodactylus conſtat è trilongo,& dactylo, ideſt è ſex ſyllabis, vltima, penultima breuibus, cæteris longis temporum decem, vt rōmānī cæſărĭs – – – –∪∪. Recipit proportionem ſeſquiplam, ſex ad

quatuor, vel contra.

Dactylocanius conſtat è dactylo, & trilongo, ideſt è ſex ſyllabis, ſecunda, & tertia breuibus, cæteris longis, temporum decem, vt cāndĭdă lībērtās – ∪ ∪ – – –. Recipit proportionem ſeſquiplam, ſiue ſuperdimidiā, ſiue ἡμιόλιον quatuor ad ſex, vel cōtra.

Canioſcolius conſtat è trilongo, & amphibracho, ideſt è ſex ſyllabis vltima, & antepenultima breuibus, cæteris lōgis, temporum decem, vt māiēſtās Cătōnĭs – – – ∪ – ∪. Recipit proportionem ſeſqplā ſex ad quatuor, vel contra.

Scoliocanius cōſtat ex amphibracho, & moloſſo, ideſt è trimacro ſeu trilōgo. ſeu hippio, ideſt, è ſex ſyllabis, prima, & tertia B. cæteris longis, temporum decē, vt Mărōnĭs ǣnēās ∪ – ∪ – – –. Recipit proportionē ſeſqplā, quatuor ad tria, vel contra.

Caniocreticus conſtat è moloſſo, & cretico, hoc eſt è ſex ſyllabis, penultima breui, cæteris longis, tēporum vndecim, vt cōncōrdēs prīncĭpēs – – – – ∪ –. Recipit proportionem epipépten ſeu ſuperquintam, ſex ad quinq;, vel contra. maior enim cōtinet minorem, & quintam eius partem.

Creticocanius conſtat ex amphimacro, & trimacro ideſt, è ſex ſyllabis, ſecunda breui, cæteris longis, temporum vndecim, vt prīncĭpēs cōncōrdēs – ∪ – – – –. Recipit proportionem ſuperquintā, qnq; ad ſex, vel contra.

Caniobacchius conſtat è moloſſo, & bacchio, ideſt è ſex ſyllabis, antepenultima breui, cæteris lōgis, temporum vndecim, vt cōnſtāntēs cătōnēs – – – ∪ – –. Recipit proportionem ſuperquintam, ſex ad quinque, vel contra.

Bacchiocanius conſtat è bacchio, & moloſſo, ideſt è ſex ſyllabis, prima breui, cæteris longis, tempo-

rum vndecim, vt ăthēnīs vīrtūtēs ∪-----. Recipit pportionē ſupquintā, qnq; ad ſex, vel cōtra.
Caniolatius conſtat è moloſſo, & palimbacchio. i. ex vltima breui, longis cæteris, temporum vndecim, vt măīēſtās rēgālīs------∪. Recipit pportionem ſuperquintam, ſex ad quinq;, vel contra.
Latiocanius conſtat è palimbacchio, & moloſſo. i. è ſex ſyllabis, tertia breui, longis cæteris, temporū vndecim, vt rōmānă măīēſtās--∪---. Recipit pportionē ſubſupquintā, qnq; ad ſex, vel cōtra.
Anapæſtodactylus conſtat ex anapæſto, & dactylo ideſt, è ſex ſyllabis tertia, & quarta longis, cæteris breuibus, tēpoꝝ octo, vt flŭuĭōs trāĭĭcit ∪∪--∪∪. Recipit proportionē æquā, quatuor ad quatuor.
Politicanapæſtus conſtat è dactylo, & anapæſto. i. è ſex ſyllabis, prima, & vltima longis, cæteris breuibus, tempoꝝ octo, vt nōbĭlĭs ătăuīs-∪∪∪∪-. Recipit pportionē æquā, quatuor ad quatuor.
Anapæſtoſcolius conſtat ex anapæſto, & amphibracho. ideſt è ſex ſyllabis, tertia, & penultima lōgis, cæteris breuibus, temporum octo, vt pŏpŭlōs rĕgēbăt ∪∪-∪-∪. Recipit proportionem æquam, quatuor ad quatuor.
Scoliantidactylus conſtat ex amphibracho, & anapæſto, ideſt è ſex ſyllabis, ſecunda, & vltima longis, cæteris breuibus, temporū octo, vt Cātōnīs ănĭmōs ∪-∪∪∪-. Recipit proportionem æquā, quatuor ad quatuor.
Anapæſtocreticus conſtat ex anapæſto, & amphimacro, ideſt è ſex ſyllabis, prima, ſecunda, penultima breuibus cæteris longis, temporum nouem, vt Vĕnĕtī prīncĭpēs ∪∪--∪-. Recipit proportionem ſubſuperquartam, ſiue, vt græce dicam, ὑπεπιτετάρτην, quatuor ad quinq;, vel cōtra. maior. n.

pars cõtinet minorẽ,& quartã eius partem.

Creticantidactylus conſtat ex amphimacro, & anapæſto, ideſt è ſex ſyllabis, ſecunda, penultima, antepenultima breuibus, cæteris longis, temporum nouem, vt prĭncĭpēs Vĕnĕtī -υ-υυ-. Recipit proportionẽ ſupquartã, qnq; ad quatuor, vel contra.

Anapæſtobacchius cõſtat ex anapæſto,& bacchio, ideſt, è ſex ſyllabis, prima, ſecũda, antepenultima breuibus, cæteris lõgis, temporum nouem, vt Vĕnĕtōs pŏtēntēs υυ-υ--. Recipit proportionem ſuperquartam, quatuor ad quinq;, vel contra.

Bacchiantidactylus conſtat è bacchio, & anapæſto ideſt, è ſex ſyllabis, ſecunda, tertia, vltima longis, cæteris breuibus, temporum nouẽ, vt mĕnālcās rĕcŭbāns υ--υυ-. Recipit proportionem ſuperquartam, quinq; ad quatuor, vel contra.

Anapæſtolatius conſtat ex anapæſto, & palimbacchio, ideſt, è ſex ſyllabis, tertia, penultima, antepenultima longis, cæteris breuibus, temporum nouẽ, vt flŭuĭī trānāntūr υυ---υ. Recipit proportionẽ ſuperquartã, quatuor ad quinq;, vel contra.

Latiodactylus conſtat è palimbacchio, & anapæſto, ideſt, è ſex ſyllabis, prima, ſecunda, vltima longis, cæteris breuibus, temporum nouem, vt rīdēntūr ĭnŏpēs --υυυ-. Recipit proportionem ſuperquartam, quinq; ad quatuor, vel contra.

Dactyloſcolius cõſtat è dactylo, & amphibracho, ideſt è ſex ſyllabis, prima, & penultima lõgis, cæteris breuibus, temporum octo, vt prǣmĭă pĕtēndŭm -υυυ-υ. Recipit proportionem æquam, quatuor ad quatuor.

Scoliodactylus cõſtat ex amphibracho,& dactylo, ideſt, è ſex ſyllabis, ſecunda, & antepenultima lõgis, cæteris breuibus, temporum octo vt Plătōnĕ

dŏctĭŏr ᴗ – ᴗ – ᴗ ᴗ. Recipit proportionem æquá, quatuor ad quatuor.

Dactylocreticus cõſtat è dactylo, & amphimacro, ideſt, è ſex ſyllabis, prima, vltima, antepenultima longis, cæteris breuibus, temporum nouē, vt Mā xĭmŭs Hērcŭlēs – ᴗ ᴗ – ᴗ –. Recipit conditionem ſuperquartam, quatuor ad quinq;.

Creticodactylus conſtat ex amphimacro, & dactylo, ideſt, è ſex ſyllabis, prima tertia, quarta longis, cæteris breuibus, temporum nouem, vt Hērcŭlēs īnclȳtŭs – ᴗ – – ᴗ ᴗ. Recipit proportionem æquá, quatuor ad quatuor.

Dactylobacchius conſtat è dactylo & bacchio. i. è ſex ſyllabis, prima, penultima, vltima longis, cæteris breuibus, temporum nouem, vt cāllĭdŭs ŭlȳſſēs – ᴗ ᴗ ᴗ – –. Recipit proportionem ſuperquartam, quatuor ad quinq;, vel contra.

Bacchiodactylus conſtat è bacchio, & dactylo. i. è ſex ſyllabis, ſecunda, tertia, quarta longis, cæteris breuibus, temporum nouem, vt ŭlȳſſēs cāllĭdŭs ᴗ – – – ᴗ ᴗ. Recipit proportionem ſuperquartam, quinq; ad quatuor, vel contra.

Dactylolatius conſtat è dactylo, & palimbacchio. i. è ſex ſyllabis, prima, penultima, antepenultima lõgis, cæteris breuibus, temporum nouem, vt fīlĭŭs āldīnŭs – ᴗ ᴗ – – ᴗ. Recipit proportionem ſuperquartam, quatuor ad quinq;, vel contra.

Latiodactylus conſtat è palimbacchio, & dactylo, ideſt, è ſex ſyllabis, prima, ſecunda, quarta longis, cæteris breuibus, temporum nouem, vt āldīnă fīlĭă – – ᴗ – ᴗ ᴗ. Recipit proportionem ſuperquartam. quinq; ad quatuor, vel contra.

Scoliocreticus conſtat ex amphibracho, & amphimacro, ideſt, è ſex ſyllabis, ſecũda, antepenultima

vltima lõgis, cæteris breuibus. temporum nouẽ, vt ămīcŭs Hērcŭlēs u-u-u-. Recipit proportionem ſuperquartam, quatuor ad quinq;, vel cõtra.

C reticoſcolius cõſtat ex amphimacro, & amphibracho, ideſt, è ſex ſyllabis, prima, tertia, penultima longis, cæteris breuibus, temporum nouẽ, vt pōrtĭæ cătōnĭs -u-u-u. Recipit proportionẽ ſuperquartam, quinq; ad quatuor, vel contra.

S coliobacchius ꝯſtat ex amphibracho, & bacchio, ideſt, è ſex ſyllabis, ſecunda penultima, vltima lõgis, cæteris breuibus, temporum nouem, vt Cătōnĕ mĭnōrī u-uu--. Recipit proportionẽ ſuperquartam, quatuor ad quinq;, vel contra.

B acchioſcolius cõſtat è bacchio, & amphibracho, ideſt, è ſex ſyllabis, ſecunda, tertia, penultima longis, cæteris breuibus. temporum nouem, vt lĭbēllī plătōnĭs u--u-u. Recipit proportionẽ ſuperquartam, quinq; ad quatuor, vel contra.

S coliolatius conſtat ex amphibracho, & palimbacchio, ideſt, è ſex ſyllabis, ſecunda, antepenultima, longis, cæteris breuibus, temporũ nouem, vt pŭēllă fōrmōsă u-u--u. Recipit proportionem ſuperquartam, quatuor ad quinq;, vel contra.

L atioſcolius conſtat è palimbacchio & amphibracho, ideſt, è ſex ſyllabis, prima, ſecunda, penultima longis, cæteris breuibus, temporum nouem, vt fōrmōsă pŭēllă --uu-u. Recipit proportionẽ ſuperquartam, quinq, ad quatuor, vel contra.

C reticobacchius ꝯſtat ex amphimacro, & bacchio, ideſt, è ſex ſyllabis, ſecunda & antepenultima breuibus, cæteris longis, temporum decem, vt īnsŭlæ mărīnæ -u-u--. Recipit proportionẽ æquã, quinque ad quinque.

B acchiocreticus cõſtat è bacchio, & amphimacro,

ideſt, è ſex ſyllabis, prima, & penultima breuibus, cæteris longis, temporum decem, vt pŭēllǣ cāndĭdǣ ∪---∪-. Recipit proportionem æquam, quinq; ad quinq;.

Creticolatius conſtat ex amphimacro, & palimbacchio, ideſt, è ſex ſyllabis, ſecunda, & vltima breuibus, cæteris longis, temporum decem, vt Hērcŭlēs fōrmōsŭs -∪---∪. Recipit proportionem æquam, quinque ad quinque.

Latiocreticus conſtat è palimbacchio, & amphimacro, ideſt, è ſex ſyllabis, tertia & penultima breuibus, cæteris longis, temporum decem, vt Rōmānĕ pōntĭfēx --∪-∪-. Recipit ꝓportionē æquā, quinque ad quinque.

Bacchiolatius conſtat è bacchio, & palimbacchio, ideſt, è ſex ſyllabis prima, & vltima breuib⁹, cæteris longis, tēporum decem, vt ăchīllēs fōrmōsŭs ∪----∪. Recipit proportionem æquam, quinque ad quiuque.

Latiobacchius conſtat è palimbacchio, & bacchio, ideſt, è ſex ſyllabis, tertia, & quarta breuibus, cæteris longis, temporum decem, vt lōngǣuă săcērdōs --∪∪--. Recipit proportionem æquam, quinque ad quinque.

Etymologiam, cauſamq; nominis quorūdam ex ſupradictis pedibus quæſiui diligenter apud authores, ſed nihil inueni præter nomē. Nam Pygmū, ſiue, vt aliqui ſcribunt, Pygmæon, Diphyes, Periambodes, Periodicus, Strophus, Doriſcus, Amebœus, Symplectus, Cyprius, Dochim⁹, Canius, Larius habentur quidem apud Diomedem, Dochimi autem Cicero etiam, & Quintilianus meminere, ſed nullam dicūt cauſam nominis. An igitur aliqui ex ipſis aliter ſcribantur, q nos excuden

dos curauimus, videant doctiores. Nos quod potuimus, dedimus, meliora daturi, ſi habuiſſemus.

SIMPLICES PEDES DISYLLABI. IIII.

Pyrrhichius, qui &
Pariambus, &
Dibrachys, &
Cineſias, &
Hegemon, &
Ductor, &
Bibreuis, &
Tripudiãs dicit̃ ◡◡ Dĕŭs.

Spondeus qui &
Bilongus, &
Dimacros, &
Pōtificius dicit̃ – – Mūsǣ

Iambus, qui &
Daunius, dicit̃ ◡ – Sălūs.

Trochæus, qui &
Chorius, &
Cordax, &
Rutilius dicit̃ – ◡ āldŭs.

SIMPLICES PEDES TRISYLLABI. VIII.

Tribrachys, qui &
Choreus, &
Trochæus, &
Pygmon
Brachiſyllabus, &
Tribreuis dr̃ ◡◡◡ gĕnŭă.

Moloſſus, qui &
Hippius, &
Trimacrus, &
Trilongus, &
Extenſipes, &
Vertunnus, &
Canius dicit̃ – – – ālcīdēs.

Bacchius, qui &
Oenotrꝰ dr̃ ◡ – – ăchīllēs.

Palimbacchius, qui &
Antibacchius, &
Propompicus, &
Saturnius, &
Latius dicit̃ – – ◡ Hērōăs

Dactylus, qui &
Politicꝰ dicit̃ – ◡◡ Tītўrŭs

Anapæſtus, qui &
ãtidactylꝰ dr̃ ◡◡ – rĕcŭbāns

Amphimacrus, qui
Creticus, &
Menſalis, &
Feſcẽniꝰ dr̃ – ◡ – Hērcŭlēs

Amphibrachys, qui &
Ianius, &
Scolius dr̃ ◡ – ◡ Lătīnŭs.

DVPLICES PEDES QVADRATI. XVI.

Proceleuſmaticus	∪∪∪∪	cŏlĕ dĕŭm
Diſpondeus	– – – –	vērē iūrā.
Epitritus primus	∪– – –	Dĭēs fēſtōs.
Epitritus ſecundus	–∪– –	ūſquĕ sēruā.
Epitritus tertius	– –∪–	sōdēs căuē.
Epitritus quartus	– – –∪	dīcās fālsă.
Pæan primus	–∪∪∪	vīuĕ pĭŭs
Pæan ſecundus	∪–∪∪	Tĭmē dĕŭm.
Pæan tertius	∪∪–∪	Fŭgĕ ſcōrtă.
Pæan quartus	∪∪∪–	cŏlĕ pĭōs.
Ionicus à minore	∪∪– –	Fŭgĕ līteīs
Ionicus à maiore	– –∪∪	Vītā mălŭm.
Antiſpaſtus	∪– –∪	ămā pācĕm
Choriambus	–∪∪–	Vōluĕ lĭbrōs.
Diiambus	∪–∪–	ămā pĭā
Ditrochæus, qui & Dichorius, & Catatrochæus dicit̃	–∪–∪	Mēntĕ Chrīſtŭm

HETEROPLICI PEDES PENTA-SYLLABI. XXXII.

Orthius	∪∪∪∪∪	bŏnă sĕquĕrĕ.
Moloſſoſpondeus	– – – – –	Lēgēs ōbsēruā
Parapæan	–∪∪∪∪	Pāucă lŏquĕrĕ.
Periambus	∪–∪∪∪	Lŭpās iŭuĕnĭs.
Meſomactus	∪∪–∪∪	Fŭgĕ sēdŭlŭs.
Hegemoſcolius	∪∪∪–∪	Săcră fĭdēlĭs
Pyrrhichanapæſtus	∪∪∪∪–	Făcĕ, vĕlīt̃ī.
Probrachys	∪– – – –	pătrēs mōnſtrārūnt
Hyperbrachys	–∪– – –	Sēmpĕr ōbsēruāns.
Meſobrachys	– –∪– –	Cārōs părēnteīs.

Paralegobrachys, q & Spondeocreticus dr	---u-	Sānctī ceū iūbēnt.
Hypobrachys, qui & Calotibos dicitur	----u	Vīuēs lōngæuūs.
Symplectus	--uuu	Fēlīs pŏpŭlŭs.
Iambodactylus	u--uu	Bŏnō prīncĭpĕ.
Muſicus	uu--u	Pĭūs ālbērtŭs.
Daſius	uuu--	Bŏnă mŏnēntī.
Periambodes	u-u--	Pătrī, sŏdālī.
Diphyes	uu---	Bŏnŭs āuſcūltā.
Choriobacchius	-uu--	Cēdĕ pŏtēntī.
Ameboeus	--uu-	Pārē dŏmĭnīs.
Spondeodactylus	---uu	Vēntrī prīmĭtŭs.
Antiperiodicus	-u-u-	Īndĕ lūxŭī.
Spondeoſcolius	--u-u	Īræ rēsīſtĕ.
Choriodactylus	-u-uu	Cūnctă tūrpĭă.
Periodicus	u-u-u	Căuē mŏdēſtŭs.
Dochimus	uu-u-	Cŭpĕ lĭttĕrās.
Strophus	-uuu-	Bĕllă fŭgĭās.
Antiſtrophus	u---u	Mălōs vītāndŭm.
Cyprius	u-uu-	Mălī pĕrĕānt.
Anticyprius	-u--u	Fūrtă vītāndŭm.
Iambocreticus	u--u-	Tŭōs ērŭdī.
Doriſcus	-uu-u	Ūſquĕ ſtŭdēndŭm.

HEXASYLLABI PEDES EX TRI- SYLLABIS COMPOSITI. LXIIII.

Dichoreus	uuuuuu	Plăcŭĭt Hĕlĕnă.
Dicanius	------	Trōīānō fōrmōsō.
Diantidactylus	uu-uu-	Gĕnĭtō prĭămō.
Didactylus	-uu-uu	Lēuĭă că mĭnă
Diſcolius	u-uu-u	Cănēbăt Hŏmērŭs
Dicreticus	-u--u-	Mīlĭtēs īnclÿtī

Dibacchus	u--u--	Lătīnī fŭērūnt.
Dilatius	--u--u	Vīrtūtĕ lætārĕ.
Choreocanius	uuu---	Nĭmĭă lībērtās.
Caniochoreus	---uuu	Rōmānīs nŏcŭĭt.
Choreãtidactylus	uuuuu-	Mĕdĭcŭs hŏmĭnēs
Anapæſtochore'	uu-uuu	Pĕrĭmēs, pĕrĕăt.
Choreodactylus	uuu-uu	Mĕdĭcŭs ōptĭmŭs
Dactylochoreus	-uuuuu	Præmĭă rĕfĕrĕt.
Choreoſcolius	uuuu-u	Pŏpŭlŭs ĭnīquŭs.
Scoliochoreus	u-uuuu	ĭnīquă pătĭtŭr.
Choreocreticus	uuu-u-	Vălĭdŭs Hērcŭlēs
Cretiochoreus	-u-uuu	ōccĭdēns dŏlŭĭt
Choreobacchius	uuuu--	Părĭdĭs ăchīllēs
Bacchiochoreus	u--uuu	Săgīttā pĕrĭĭt.
Choreolatius	uuu--u	Prĭămŭs ārmātŭs
Latiochoreus	--uuuu	ēmīs ĭt ănĭmăm
Caniantidactylus	---uu-	Laērtē gĕnĭtī
Antidactylocania	uu----	Băcŭlō Thērsītēs
Caniodactylus	----uu	aurātō vāpŭlăt
Dactylocanius	-uu---	hūnc quŏquĕ thērsītēn
Canioſcolius	---u-u	Pēlīdæ pĕrēmĭt
Scoliocanius	u-u---	Pŭgīllŭs īrātī
Caniocreticus	----u-	Clāmābānt mīlĭtēs
Cretiocanius	-u----	ōptĭmē fēcīſtī
Caniobacchius	---u--	Rīdēbānt ăchīuī
Bacchiocanius	u-----	Vĭdēntēs thērsītēn
Caniolatius	-----u	īnfrāctā cēruīcĕ.
Latiocanius	--u---	Mīrātūr ænēās.
Anapæſtodactyl'	uu--uu	Hĕlĕnī rēgĭăm.
Politicanapæſtus	-uuuu-	Mœnĭă prŏfŭgī
Anapæſtoſcolius	uu-u-u	Cŏrydōn cănēbăt
Scoliantidactylus	u-uuu-	ălĕxĭn ădămāns
Anapæſtocretic'	uu--u-	Pŭĕrōs ērŭdī
Creticanapæſtus	-u-uu-	Rēgŭlōs fŭgĭās.

Anapæſtobacchiꝰ	∪∪–∪––	Pĕrĕānt ĭnīqui
Bacchiātidactylꝰ	∪––∪∪–	ĭnīquī pĕrĕānt
Anapæſtolatius	∪∪–––∪	Pĕrāmā vīrtūtĕm
Latiantidactylus	––∪∪∪–	īncūmbe ſtŭdŭīs
Dactyloſcolius	–∪∪∪–∪	ēxpĕrĭt hŏnōrĕm
Scoliodactylus	––∪–∪∪	lătīnă gēns mĕă
Dactylocreticus	–∪∪–∪–	Dīſcĭtĕ līttĕrās,
Creticodactylus	–∪––∪∪	Cōdĭcēs vōluĭtĕ
Dactylobacchius	–∪∪∪––	ō mĕă ĭuuēntūs
Bacchiodactylus	∪––∪∪	Hŏnōrēs īmprŏbŭs
Dactylolatius	–∪∪––∪	Dāt lăbŏr, ālgēndŭm
Latiodactylus	––∪–∪∪	sūdāndŭm īnclўtŭs
Scoliocreticus	∪–∪–∪–	ĭd ēgĭt Hērcŭlēs
Creticoſcolius	–∪–∪–∪	Hērcŭlēs ŏlўmpŭm
Scoliobacchius	∪–∪∪––	Lăbōrĕ pĕr īgneīs
Bacchioſcolius	∪––∪–∪	Pĕrūndās părāuĭt
Scoliolatius	∪–∪––∪	Dŏcērĕ dēbēmŭs
Latioſcolius	––∪∪–∪	quōſcūnquĕ lībēntĕr
Creticobacchius	–∪–∪––	māxĭmē prŏpīnquōs
Bacchiocreticus	∪–––∪–	ămīcōs lībĕrōs
Cretiocolatius	–∪–––∪	Fīlĭās inclūdĕ
Latiocreticus	––∪–∪–	ōmneīs quĕ nēſcĭānt
Bacchiolatius	∪––––∪	Sŏrōrēs ūxōrĕm
Latiobacchius	––∪∪––	Vīx crēdĕ părēntī.

ΠΕΡΙ ΔΙΣΥΛΛΑΒΩΝ ΠΟΔΩΝ. δ'.

Δίβραχυς, ὁ καὶ
Πυῤῥίχιος, καὶ
Κινησίας, καὶ
Ἡγεμὼν λέγεται — ∪∪ θεός.
Σπονδεῖος, ὁ καὶ
Δίμακρος λέγεται — –– μοῦσαι.

Ἴαμβος	υ–	ἔρως
Τροχαῖος, ὁ καὶ		
Χορεῖος, καὶ		
Κόρδαξ λέγεται	–υ	ἄλδος.

ΠΕΡΙ ΤΡΙΣΥΛΛΑΒΩΝ ΠΟΔΩΝ. η'.

Τρίβραχυς, ὁ καὶ		
Χορεῖος, καὶ		
Βραχυσύλλαβος λέγεται	υυυ	ἕλενος.
Μολοττὸς, ὁ καὶ		
Ἱππεῖος, καὶ		
Τρίμακρος λέγεται	–––	ἀλκείδης.
Βακχεῖος	υ––	ὀδυσσεύς.
Παλιμβάκχειος, ὁ καὶ		
Ἀντιβάκχειος	––υ	ἥφαιστος.
Δάκτυλος, ὁ καὶ		
Πολιτικός.	–υυ	ἥλιος.
Ἀνάπαιστος, ὁ καὶ		
Ἀντιδάκτυλος	υυ–	ἑλένη.
Ἀμφίβραχυς, ὁ καὶ		
Σόκλιος	υ–υ	ὅμηρος.
Ἀμφίμακρος, ὁ καὶ		
Κρητικὸς	–υ–	δημοφῶν.

ΠΕΡΙ ΤΕΤΡΑΣΥΛΛΑΒΩΝ ΠΟΔΩΝ. ιϛ'.

Προκελευσματικὸς	υυυυ	σέβε θεόν.
Διισπόνδειος	––––	ὅρκῳ μὴ χρῶ.
Παιὼν α' ὁ καὶ παιὼν	–υυυ	χρηστάλεγε.
Παιὼν β'	υ–υυ	ἔρως βαρύς.
Παιὼν γ'	υυ–υ	βραδὺς ὠκύν.
Παιὼν δ'	υυυ–	τὰ σὰ φίλει.
Ἐπίτριτος α'	υ–––	νόμοις πείθου.

Επίτριτος β′	–∪––	χρυσὰ πράττειν.
Επίτριτος γ′	––∪–	θυμοῦ κρατεῖν.
Επίτριτος δ′	–––∪	τηρεῖν ὅρκον.
Ιωνικὸς ἀπ᾽ ἐλάσσονος	∪∪––	κακὰ φεύγων,
Ιωνικὸς ἀπὸ μείζονος	––∪∪	ποίει καλά.
Αντίσπαστος	∪––∪	ἐὼν θνητὸς
Χορίαμβος	–∪∪–	θνητὰ φρόνει.
Διΐαμβος	∪–∪–	θεοὺς φίλει.
Διτρόχαιος	–∪–∪	γνῶθι σαυτόν.

ΠΕΡΙ ΠΕΝΤΑΣΥΛΛΑΒΩΝ ΠΟΔΩΝ. λβ′.

Ορθιος	∪∪∪∪∪	χάριν ἀπόδος.
Μολοττοσπόνδειος	–––––	πείσας νικήσῃς.
Παραπαίων	–∪∪∪∪	πράττε λόγια.
Περίαμβος	∪–∪∪∪	φρόνει κατάσε.
Μεσόμακρος	∪∪–∪∪	λόγος ἔμφρονος.
Ηγεμοσκόλιος	∪∪∪–∪	λήγον ἔπουσι.
Πυῤῥιχανάπαιστος	∪∪–∪–	καλὰ παρέχει.
Πρόβραχυς	∪––––	λόγω νικᾶται
Υπέρβραχυς	–∪–––	μῆνις ἐμπείρων.
Μεσόβραχυς	––∪––	ι νίκα λογισμῷ.
Παραληγόβραχυς, ὁ καὶ Σπονδειοκρήτικος	–––∪–	ζώῃς σωφρόνως,
Υπόβραχυς, ὁ καὶ Καλότιβος	––––∪	ἤθους παίδευε.
Σύμπλεκτος	––∪∪∪	αἰδοῦ γονέας,
Ιαμβοδάκτυλος	∪––∪∪	φθονεῖν μηδενί.
Μουσικὸς	∪∪––∪	καλὸς ἔνδοξος,
Δάσιος	∪∪∪––	κακὸς ἀκλεής.
Διφυὴς	∪∪–––	χάρις ἐνδόξοις,
Χορειοβάκχειος	–∪∪––	αἰὲν ὄπηδεῖ.
Αμοιβαῖος	––∪∪–	τιμαῦ ἀγαθούς,
Σπονδειοδάκτυλος	–––∪∪	χρὴ τοὺς σώφρονας.

Περιαμβώδης

Περιαμβώδης	∪–∪––	φίλοις βοήθει.
Ἀντιπεριόδικος	–∪–∪–	κοινὰ τῶν φίλων.
Σπονδειοσκόλιος	––∪–∪	αἰδῶ φύλαττε.
Χορειοδάκτυλος	–∪–∪∪	εἶκε μείζοσι.
Περιοδικὸς	∪–∪–∪	ξένους ξένιζε.
Δόχιμος	∪∪–∪–	θεὸς ἵλεος.
Στρόφος	–∪∪∪–	οἴκου μεγάλοις.
Ἀντίσροφος	∪–––∪	φίλους εὔφραινε.
Κύπριος	∪–∪∪–	φέρειν πενίαν.
Ἀντικύπριος	–∪––∪	ζωὸς ἔλπιζε.
Ἰαμβοκρήτικος	∪––∪–	κρατεῖν ἡδονῆς.
Πορίσκος	–∪∪–∪	ἄρχε γυναικός.

ΠΕΡΙ ΕΞΑΣΥΛΛΑΒΩΝ ΠΟΔΩΝ. ξδ'.

Διχόρειος	∪∪∪∪∪∪	ἀγαθὸς ὁ θεός.
Διμόλοττος	––––––	ἀνθρώπους εὖ ποίει.
Δακτυλοχόρειος	–∪∪∪∪∪	ἄλκιμος, ἄφθιτος.
Σκολιοχόρειος	∪–∪∪∪∪	τύχης τὰ σφαλερά.
Ἀναπαισοχόρειος	∪∪–∪∪∪	κρατερῶς τέτλαθι.
Χορειοδάκτυλος	∪∪∪–∪∪	ψίθυριν ἔκβαλε.
Χορειοσκόλιος	∪∪∪∪–∪	φρόνιμα νόμιζε.
Χορειαντιδάκτυλος	∪∪∪∪∪–	γονέας ἀγάπα.
Βακχειομόλοττος	∪–––––	μαθητὰς, παιδεύσεις
Κρητικομόλοττος	–∪––––	ἀσμένως ἀσπάζου.
Ἀντιβακχειομόλοττος	––∪–––	καὶ πάντας εὖ ποίει
Μολοττοβάκχειος	–––∪––	τῷ πλήτει ἀρέσκειν
Μολοττοκρήτικος	––––∪–	ζήλωσαι τοὺς σοφούς.
Μολοτταντιβάκχειος	–––––∪	βάλλ᾽ οὕτως, βάλλ᾽ ἄλλε
Ἀντιβακχειοχόρειος	––∪∪∪∪	μὴ πράττε τὰ κακά.
Βακχειοχόρειος	∪––∪∪∪	ἐπαίνει τὰ καλά.
Ἀναπαισοδάκτυλος	∪∪––∪∪	βασιλεὺς τίμιος.
Χορειαντιβάκχειος	∪∪∪––∪	γονέας εὔφραινε.
Χορειοβάκχειος	∪∪∪∪––	ἀγαθὰ νοήσας.

Αναπαιστομόλοττος	υυ----	ἀγαθῶν κοινωνεῖς
Δακτυλομόλοττος	-υυ---	ἄγριος αἰχμητής.
Παλιμβακχειβάκχειος	--υυ--	φεύγοντα διώκει.
Μολοττανάπαιστος	---υυ-	ἠρέμησα γάπα.
Μολοττοδάκτυλος	----υυ	ὠφείλειν μηδενί.
Κρητικοχόρειος	-υ-υυυ	σωφρόνων ὅπιδον
Κρητικοδάκτυλος	-υ--υυ	ἄκουε, καὶ ἄδεο.
Αναπαιστοκρήτικος	υυ--υ-	πολιοῦ ἔθειραι.
Χορειοκρήτικος	υυυ-υ-	αὐέρος αἰσμένως.
Σκολιομόλοττος	υ-υ---	παλαιὰ τήρησαι.
Κρητικοβάκχειος	-υ-υ--	τὰς βίβλους διέρχου.
Αντιβακχειοκρήτικος	--υ-υ-	μνήμηντε τῶν πάλαι
Κρητικοσκόλιος	-υ-υ-υ	ὀφθαλμοῖς πρόβαλλε
Δακτυλανάπαιστος	-υυυυ-	μηδενὸς ὑφορῶ.
Βακχειαντιβάκχειος	υ----υ	μαθητὰς παίδευε.
Δακτυλοσκόλιος	-υυυ-υ	ἤτα κόλαζε,
Βακχειοκρήτικος	υ---υ-	παρόντων οἰκετῶν.
Σκολιανάπαιστος	υ-υυυ-	ὅμηρος ὁ πάλαι.
Κρητικαντιβάκχειος	-υ---υ	πηλέως ἥεισεν.
Δισκόλιος	υ-υυ-υ	τὸν ἥον ἄμεμπτον.
Δικρήτικος	-υ--υ-	δχεδάνου θ' ἱεραί.
Βακχειοδάκτυλος	υ---υυ	παλαιοῦ τὴν πόλιν.
Αναπαιστοαντιβάκχειος	υυ---υ	δικέτη πάσχουσαι.
Χορειομόλοττος	υυυ---	πόλεμον ἀργείων.
Δακτυλοβάκχειος	-υυυ--	δεύτερον ἀείδει.
Αντιβακχειανάπαιστος	--υυυ-	πλαχθέντα πολιοῦ
Μολοττοχόρειος.	---υυυ	λαέρτου ἐν ἁλί.
Βακχειοκρήτικος	υ---υ-	τὸν ἥον, ἡλίου
Κρητικοσκόλιος	-υ-υ-υ	οὐδ' ὅσ' ὡς ἔπερσεν.
Αναπαιστοκρήτικος	υυ--υ-	μινῶν τόν τε πλοῦν.
Παλιμβακχειοσκόλιος	--υυ-υ	ἀργῶ τε λέγουσιν.
Βακχειανάπαιστος	υ--υυ-	ἀεῖσαι λιγυρῶς
Δακτυλαντιβάκχειος	-υυ--υ	ὀρφέα τὸν θρᾷκα.
Αναπαιστοβάκχειος	υυ-υ--	γενεαὶ δ' ἀνάκτων

Γαλιμβακχειοδάκτυλος	– – ∪ – ∪ ∪	ἀσκραῖος ἔνθεος.
Σκολιοβάκχειος	∪ – ∪ ∪ – –	ἔγραψεν ἀείσας.
Κρητικοδάκτυλος	– ∪ – – ∪ ∪	ἡμέρας, ἔγρατε.
Σκολιαντιβάκχιος	∪ – ∪ – – ∪	θάλεια θάλλουσα
Κρητικανάπαιστος	– ∪ – ∪ ∪ –	πινδάρου μεγάλους.
Βακχειοσκόλιος	∪ – – ∪ – ∪	ἀείδει ἀγῶνας.
Δακτυλοκρήτικος	– ∪ ∪ – ∪ –	ἑλλάδος ἱερούς.
Διαντιδάκτυλος	∪ ∪ – ∪ ∪ –	ἀγέχας ἀθύρεις.
Διαντιβάκχειος	– – ∪ – – ∪	βουτῶντε συρίγγας.
Διδάκτυλος	– ∪ ∪ – ∪ ∪	ἄσματε, θεύκριτε.
Διβάκχειος	∪ – – ∪ – –	ἀηδὼν ἀρούρης.

Viſum eſt gratia exercendi ingenia ſtudioſorum, pedes omneis, ſignis duntaxat notatos, ſubiungere vt ſecuti figuras pedis cuiuſq;, cum nomen dixerint, ipſi ſibi exemplum fingãt, quod cùm quis pſtare poterit, ſciat ſe iam callere ſyllabas. illud ẽt cenſeo frequenter faciendum, vt quouis accepto libro tam proſa oratione, quàm carmine, curſim vt ſe offerunt dictiones, dicat, quo ſingulæ pede à diſyllabis vſq; ad hexaſyllabas conſtare poſſint verbi gratia in epiſtolis M. Tullii ĕgŏ, pyrrhichius. ōmnī, ſpondeus. offĭcĭō, choriambus. āc, ſyllaba lõga. pŏtĭŭs, tribrachys pĭĕtātĕ pæan tertius. ērgā, ſpondeus. tē, ſyllaba. cǣtērīs creticus. Sătīsfăcĭō iambantidactylus, vel iambochoreus. ōmnĭbŭs, dactylus, & ſic in cæteris.

IIII.	XXXII.	LXIIII.	
∪∪	∪∪∪∪∪	∪∪∪∪∪∪	–––––∪
––	–––––	––––––	––∪–––
∪–	–∪∪∪∪	∪∪–∪∪–	∪∪––∪∪
–∪	∪–∪∪∪	–∪∪–∪∪	–∪∪∪∪–
VIII.	∪∪–∪∪	∪–∪∪–∪	∪∪–∪–∪
	∪∪∪–∪	–∪––∪–	∪–∪∪∪–
∪∪∪	∪∪∪∪–	∪––∪––	∪∪––∪–
–––	∪––––	––∪––∪	–∪–∪∪–
∪––	–∪–––	∪∪∪–––	∪∪–∪––
––∪	––∪––	–––∪∪∪	∪––∪∪–
–∪∪	–––∪–	∪∪∪∪∪–	∪∪–––∪
∪∪–	––––∪	∪∪–∪∪∪	––∪∪∪–
∪–∪	––∪∪∪	∪∪∪–∪∪	–∪∪∪–∪
–∪–	∪––∪∪	–∪∪∪∪∪	∪–∪–∪∪
XVI.	∪∪––∪	∪∪∪∪–∪	–∪∪–∪–
	∪∪∪––	∪–∪∪∪∪	–∪––∪∪
∪∪∪∪	∪–∪––	∪∪∪–∪–	–∪∪∪––
––––	∪∪–––	–∪–∪∪∪	∪–––∪∪
–∪∪∪	–∪∪––	∪∪∪∪––	–∪∪––∪
∪–∪∪	––∪∪–	∪––∪∪∪	––∪–∪∪
∪∪–∪	–––∪∪	∪∪∪––∪	∪–∪–∪–
∪∪∪–	–∪–∪–	––∪∪∪∪	–∪–∪–∪
∪–––	––∪–∪	–––∪∪–	∪–∪∪––
–∪––	–∪–∪∪	∪∪––––	∪––∪–∪
––∪–	∪–∪–∪	––––∪∪	∪–∪––∪
–––∪	∪∪–∪–	–∪∪–––	––∪∪–∪
∪∪––	–∪∪∪–	–––∪–∪	–∪–∪––
––∪∪	∪–––∪	∪–∪–––	∪–––∪–
∪––∪	∪–∪∪–	––––∪–	–∪–––∪
–∪∪–	–∪––∪	–∪––––	––∪–∪–
∪–∪–	∪––∪–	–––∪––	∪––––∪
–∪–∪	–∪∪–∪	∪–––––	––∪∪––

Quoniam autem de pedibus à diſyllabis vſq; ad te-
traſyllabos culte & erudite ſcripſit Terētia-
nus tum trochaico, tum ſotadeo car-
mine, nō inutile viſum eſt, illius
de pedibus verſus ſubiun-
gere, vt eos potius,
quàm noſtra, diſci-
puli memoriæ
mandent.

TERENTIANVS DE PEDIBVS TROCHAICO CARMINE.

Primus ille eſt iure primus, ἡγεμὼν qui dictus eſt,
Author, & ductor meloꝝ, qui duas breueis habet.
Ante enim breue eſt creatum, redditū lōgum dein,
Sicut Vnum numerus ante, quàm Secūdum ꝓdidit.
Ergo natura repertus, princeps iure dicitur,
Ante quem non eſt creatus, quē ſequuntur cæteri,
Δίβραχυν dixere græci, ꝙ ſit ambabus breuis.
Πυῤῥίχιος idem vocatur, qppe & aptus pyrrhichæ.
Tam cito motu recurſat, quàm breues hi ſunt ſoni.
Tertium detrectō nomen, lege nam metri vetor.
Παρίαμβος nanque dicunt, ſi probaris ἔκτασιν.
Ars vetat primæ negare ſpatia bina ſyllabæ,
Reddere aūt pedibus iiſdē plura cogor nomina,
Nequis erret, quādo nomen aliud alibi inuenerit,
Ac putet pigrum, vel artis vſq; ad iſta neſcium.
Huius exemplum videbis eſſe, cum dices honor.
Eſt hūic aduerſus ille, qui duas longas habet,
Syllabis compar priori, tēporis duplum merens.
Qui quod in templis canorus à ſono vocis malæ,
Auribus libantis obſtat, & fauet, σπονδεῖος eſt.
Hunc ſonabis, ſiue rēgēs, ſiue ciuēs dixeris,

Verum vterq; quantũ in ἄρσει, tãtum habebit in θέσει
Temporum menſura diſpar, lex ſoni cõmunis eſt.
Qui breuẽ primam tenebit, deinde longã ſyllabã,
Erit ἴαμβος pes virilis, acer, & raptim citus,
Nec minus currit τροχαῖος legere verſa temporum.
Syllaba longus priore, parcior nouiſſima.
χορεῖος idem nuncupatur à magiſtris plurimis.
Terna rite partientur ambo vicibus tempora.
Ἄρσις vnum poſſidebit, quando ἴαμβον partior.
Fiat alternum, neceſſe eſt, cum τροχαῖον diuides.
Vis ἴαμβον, dic părẽns, vis tu τροχαῖον, Rōmă dic.
Hactenus viciſſitudo vertitur δισυλλαβῶν.
Nã quater reciprocant, nŭmĕrŭs, & tẽpus dŭplex.

DE OCTO PEDIBVS TRISYLLABIS.

Octo porro procreantur, quos vocãt τρισυλλάβους,
Τρίβραχυν primo loquemur, tũc ſequẽtur cæteri.
Vt pedes ſibi recurſant temporum aduerſi vice.
Nanq; hũc aduerſus ibat, qui tribus longi patet.
Hunc μολοττὸν noĩarunt, hunc & ἱππεῖον vocant.
Temporum tria ille habebit, iſte duplo tenditur.
Quæ tamen cum partieris, ſimpla duplis reddito.
Forma talis eſt minoris ănĭmă quando dicimus.
Hic trilōgus tũc ſonabit, quãdo Rōmānōs loquor.
Qui breueis primas habebit, atq; longã tertiam,
Is erit ἀνάπαιστος, vides quot iſte pes ſit temporum.
Verſus hic nunquã văcillat, hoc ſuo reddam loco.
Huius exemplum tenebis, quãdo pŏpŭlōs noĩas.
Δάκτυλον poſt hũc loquemur. nã priori aduerſus ẽ
Ordinis ſitu repugnans temporũ conſors modo.
Nam breues lõgã ſequuntur, quãdo dico Rōmŭlŭs
Horũ vterq; tempus æquũ librat ἄρσιν cum θέσει.
Cum duas longas ſequetur vna breuior ſyllaba,

Pēs ĕrit βακχεῖος, ἀντίβακχος autem tunc erit,
Cum breuem primā locabis, & duas longas dĕin.
Nomina aut vertes viciſſim, cum priorem dixeris
Ἀντίβακχον, nominato, qui redit contrarius.
Temporum menſura, par eſt bina, terna appara,
Vt pedum natura poſcet ante, vel retro breuem.
Forma vt eſt Rōmānūs illi, ſic Cătōnēs alteri.
Septimū pedē loquemur, vocant ἀμφίβραχυν, quē
Cum duæ breues vtrinq; media longa ponitur,
Quale ſi velis ămœ̄nŭs, aut ămīcŭs dicere.
Ἄρσις hinc ſumat neceſſe eſt tria priora tempora,
Et θέσει relinquat vnum, vel licet vertas retro,
Ἄρσις vno ſubleuetur, de primat θέσις tria.
Par pari figura non eſt. pugnat vnum cum tribus.
Nec modū duplici rependit, nec tenetur ſeſquiplo.
Exigunt idcirco talem, qui ſequuntur Muſicam.
Pēs ădeſt ſupremus vnus octo de triſyllabis
Ἀμφίμακρος, hunc priori perſpicis contrarium,
Nam duæ longæ receptam continet intus breuem,
Rōmŭlōs ſi nominemus, āppŭlōs, aut dōrĭcōs,
Seſquiplo metimur iſtū, quinq; nam ſunt tempora.
Nūc duo ante, tria ſequūtur, nūc tribus reddes duo,
Italum ſi quando mutat graius accentus ſonum.
āppŭlos nā quādo dico, tunc in ἄρσει ſunt duo.
Σω̄κρᾰτῶν graius loquēdo redet in θέσει duo.
Creticum appellant eundem forte curetum genus,
Quò modos ludo ſub armis congruenteis ſuccinat.
Primus iſte pes locatur his vbique in verſibus,
Optimus pes & melōdis, & pedeſtri gloriæ,
Plurimum oranteis decebit, quādo pēne ĭn vltimo
Obtines ſedem, beatam terminet ſi clauſulam.
Δάκτυλος, σπονδεῖος imam, nec τροχαῖον reſpuo.
Bacchicos vtroſq; fugito, nec repellas τρίβραχυ.
Plenius tractatur iſtud arte proſa rhetorum.

Nam ſolet longam τροχαῖος ſoluere in duas breueis,
Vnde & appellāt τροχαῖον, quē vocamus τρίβραχυν.
Nec minus frequēs ἴαμβος τρίβραχυν ē ſe procreat.
Soluit & σπονδεῖος vnā, cum ꝓpagat δάκτυλον.
Cum prior ſoluetur, edet dactylo contrarium.
Ἀμφίμακρος ſæpe primam, ſæpe ſoluit tertiam.
Quin & ambas ſæpe ſoluēs, qnq; cōponit breueis
Verſus eſt vt ille noſter, quem probare debeo.
Regulam reddemus omnem debito metri loco.
Nulla enim non longa ſolui ꝑ duas breueis poteſt.
Dum ſuo pedi reſeruet præſtituat tempora,
Syllabarum nil nocebit longior progreſſio.

DE DVPLICIBVS PEDIBVS VERSV SOTADICO.

Nunc incipiam bis geminos pedes referre,
Quaſi ſi repetam, quos docui διςυλλάβους iam.
Vnum vt faciant duo pariter pedes iugati.
Προκελευσματικός primus erit, breueis habebit
Hic quattuor omneis, duo quia ſunt pariambi.
Hunc efficiet Mĭnūtiŭs vt quis vocitetur,
Verſum dabo, quo regula nota fiat omnis,
Pĕrĭt ăbĭt ălĭpĕdĭs ănĭmŭlă lĕpŏrĭs,
Hunc nos pedibus ſcandere conuenit iugatis.
Tĕtrămĕtrŭs ĕrit τρίβραχυς in fine reſiſtet.
Παρίαμβον habebit ſimul & ſemipedem imum.
Κατάληξις enim dicitur ea clauſula verſus,
Detracta ſit vt quarta pedi ſyllaba quarto,
Quam ſyllaba, vel pes numeri datus minoris
Ita terminat, vt diſcrepet id, quod inde præſtat.
Aduerſus huic tempora bis quaterna ſumet
Διςπόνδειος hic dicitur, ecce nomine ipſo
Debent duplici tempora ſinguli quaterna.

Rhythmis magis hic iugiter inuenitur aptus.
Anapæſtica nec non variantur inde metra.
Quaſi ſi duo ſint tempora qui quaterna reddunt.
  Cum prima breuis, longa dĕin, tertia longa,
Poſt quarta breuis ſyllaba continebit omneis,
Hunc promit ἴαμβος, geminum facit τροχαῖος:
Pes nomen habebit, quod in hoc referre metro
Longæ prohibent ordine tres ſimul locatæ.
Αντίσπαστον enim mage lex heroica promet.
Eſt forma, Tărēntīnă velut mœ̄nĭă dicas.
  Claudunt medias quando breueis vtrinq; lõgæ,
Eſt ante τροχαῖος, ſequitur dĕhinc ἴαμβος,
Idcirco gemellum vocitarunt χορίαμβον.
Nam qui χόρειος dicitur, & τροχαῖος idem eſt.
Exemplar in iſto facile eſt locare verſu,
Si rōmŭlĭdăs dicere quis velit quirites.
  Sin prima breuis, longa ſequens, itemq́; rurſus.
Sibi conſimiles, ordine quo duas locaui,
Hunc rite vocant, quia geminatur, διίαμβον,
Duplicemq́; τροχαῖον vocitarunt διτρόχαιον.
Eſt forma prioris, quaſi ſi Cŏrīnthĭōs quis,
Itidemq́; ſequentis quaſi gāllĭcānĕ dicat.
  Nunc reddo duos noie quos ἴωνας ambos
Diſcrimine ſignant, dedit ordo quod locorum.
Longas ſiquidem quãdo prius locamus ambas,
Deinde breueis ſubdimus, vt putes priorem
Σπονδεῖον oriri, comitem mox παρίαμβον,
Ἀπό μείζονος illum memorant ionicorum.
At qui breuibus præpoſitis, dĕinde longas
Acceperit, ἀπ' ἐλάσσονος hunc iubent vocari.
Nomen tibi, quod deligo, quo notes priorem?
Cum verſibus iſtis toties recurrat hic pes?
Longas geminat qui prius, & iugat minores,
Lāuīnĭa cum dicimus, hæc tamen figura eſt,

Metrumq́; facit, Σωταδικὸν quod vŏcĭtarunt,
Qui multa ferunt hoc pede Σωτάδην locutum.
Ἀπ' ἐλάσσονος autem cūi nomen indiderunt.
In nomine ſic eſt δῐὸ̆ μη̄δη̄ς. μέτρον autem
Non verſibus iſtud, numero aut pedum coarctant,
Sed continuo carmine quia pedes gemelli
Vrgent breuibus tot numero iugando longas,
Idcirco vocari voluerunt σωυάφειαν.
Anapæſtica fiunt itidem per σωυάφειαν.
Verſus tamen & non minus inde comparatur,
Qui ſæpe pedes treis habeat, vel ille plureis.
Καταληκτικὰ quos ſyllaba terminat frequenter.
Solet integer Anapæſtus & in fine locari.
Ἀ' π' ἐλάσσονος vnquam numero non cohibetur,
Senſum quoties terminat, aut carmina finit.
Longas ratio eſt ponere, non breueis in imo,
Pes integer vt ſi geminus, ſimulq́; in aure
Dulcem ſonitum tempora longiora linquant.
Ἀπὸ μεί ζονος autem breuior quod eſt ſecundus,
Verſus male ne deſinat, adhibentur in imo,
Quas prima pedis portio longas habet ambas,
Ita verſus erit de tribus, & ſemipede vno.
Treis dico iugatos fieri, & ſemipedem vnum.
Vt pæŏnici nominis ambo ſint quaterni.
 Is primus, erit longa cuī locata prima eſt,
Quam continuo tres aliæ breues ſequuntur.
Tu pone τροχαῖον prius. & mox παρίαμβον.
Cǣcĭlĭŭs erit conſimilis pedis figuræ.
 Παιῶνα ſecundum faciet ſecunda longa,
Hinc fiet ἴαμβος prior, & δίβραχυς alter,
Dicat quaſi ſiquis magis hunc Hŏrātĭŭs vult.
 Hoc ordine fit tertius vt ſit παρίαμβος
Prior & ſocium poſt ſibi copulet τροχαῖον.
Mĕnĕlāŭs ei nomen erit ſimile locatum.

Quartum quoniam quarta facit ſyllaba longa,
Subiungit ἴαμβον prior hic pes παρίαμβος,
Apto ſimiles nomine pĕlŏpĭdæ̆ ſonabunt.
Et ἐπίτριτος æque genus eſt pæŏnĭcorum,
Totidem pedibus quia varius tempore differt,
Septena etenim tempora ſinguli tenebunt,
Cum pæŏnĭci poſſideant quina priores.
Cum prima breuis ſyllaba, longæ veniunt tres.
Hic primus habetur. pedibuſq; poſt ſecutis,
Ex ordine ſunt nomina, quem breues tenebunt.
Σπονδεῖος ἴαμβον ſequitur quando priorem,
Si prima breuis, ἐπίτριτος hic primus habetur.
Migrante breui, conſequitur pedem τροχαῖον
Idcirco ſecundus vocitatur alter hic pes.
Vt tertius ille eſt breuis ſĭbĭ tērtĭă currit.
Σπονδεῖος in hoc fit prior, eſt ſequens ἴαμβος.
Idemq; manet, cum faciet quarto τροχαῖον.
Quartum quoniam perſpicis hunc ἐπίτριτον eſſe.
Verſus ſimileis non ſinit hic dari figuras,
Vt quibo tamen diſparili notabo metro.
Primus ăgĭlĭſīnōs pes efficit, āltĕr ἀρχίμηδην.
Δημοσθένης fit tertius. quarto loco
Qui currit poterit quaſi διοδώνατος haberi.
Ἄρσιν quoties in geminis, θέσιν ue quæres,
Sex æqua pedes tempora diuidant oportet,
Binas parileis qui ſibi ſyllabas habebunt.
Προκελευσματικὸς bina dabit ſequens quaterna.
Qui ſena tenent tempora, terna partientur.
At quando genus funditur hoc ionicorum.
Longis dare nos tempora conuenit quaterna,
Et bina duabus breuibus dari neceſſe eſt.
Seruare vices admonet ordo longiorum.
Impar numerus pæonicis vtriſq; coget
Aptare duobus tria, vel quaterna ternis.

Seſquata ferè quod numeros pars ſecat iſtos.
Perſpecta pedum regula ſi ſatis videtur,
Iam poſſumus ipſis animum applicare metris.

Hæc Terentianus de pedibus, vbi aduertendum ali
ter eũ ſentire de bacchio, & palimbacchio, q̃ cæ-
teri ferè omnes, quos ego quidem legerim, grã-
matici ſentiãt. id quod his verſibus manifeſte oſtẽ
dit, Cum duas longas ſequetur vna breuior ſylla
ba, Pes erit βακχεῖ ος, ἀντίβακχος autem tũc erit,
Cum breuem primam locabis, & duas lõgas de-
in. Sed manifeſtius his de phalæcio choriãbico,
Nūllă mĕō -υυ- īam sĕdĕāt -υυ- tūrbă prŏfā
-υυ- nă lūcō υ-- Nūllămĕō -υυ- pes efficitur
geminatus vtroq;. Iām sĕdĕāt, -υυ- choriãbus
item. Mox, tūrbă prŏfā, -υυ- pes terti⁹ accedit
ſimilis. Pars illa, nălūcō, υ-- Bacchio aduerſus
ſiet pes, nam breuis ante eſt, Et geminæ longæ.
Item his paulo inferius, Tŭbătēr υυ-. rĭbĭlēm υ-
υ- sŏnĭtūm υυ- dĕdĭtæ̅ υυ- rĕcūruō, υ-- ănă-
pæ̅ſtūs ĭn ēſt quătĕrūl tĭm ăsān tĭbācchŏs vides,
nălūcō, & rĕcūruō antibacchios eũ appellare eó
dẽ metro phalæcio choriambico. ſolet enim eo
genere carminis ſcribere, de quo tractat. vnde car
mẽ illud, Anapæſtus ineſt quater, vltimus antibac
chos conſtat quatuor anapæſtis & antibacchio.
Nec te perturbet, quod antibacchos, pro antibac
chios dixerit. factum id eſt propter metrũ vel συν-
νεκφὼνωσει, vł ἀποβολῆ. ſed placet ἀποβολῆ magis,
cũ ſupra idẽ fecerit in eo verſu, Pes erit βακχεῖος,
ἀντίβακχος autem tũc erit, vbi βακχος neceſſe eſt
eſſe trochæum ꝓpter metrũ. Quintilianus etiam
bacchium è duabus longis, & vltima breui conſta
re dicit his verbis. Longis breuem præcedẽtibus
Bacchius, cui contrarius Palimbacchius erit. Idẽ

quoq; habetur apud Atilium Fortunatianum, & in fragmentis illis antiquis ſine authoris nomine. Quæ Ianus Parrhaſius homo vtriuſq; linguæ doctiſſimus, cum Mediolani publice bonas literas profiteretur, edidit. Cæteri vero omnes, quos ipſe quidem legerim, tam latini q̃ græci prima breui Bacchium, vltima antibacchium, & cæteris lõgis conſtare docent. Sed prætermiſſis latinis, quæ de pedibus Hepheſtion tradidit, ſubiungemus.

HEPHESTIONIS DE PEDIBVS QVATVOR DISYLLABIS.

Εκ τῶν συλλαβῶν, εἰσὶν οἱ πόδες, ὧν δισύλλαβοι μὲν τέσσαρες. δίχρονος μὲν εἷς ἐκ δύο βραχειῶν ὁ πυῤῥίχιος υυ, τρίχρονοι δὲ δύο, ἐκ μακρᾶς, καὶ βραχείας, ὁ τροχαῖος –υ. ἐκ βραχείας, καὶ μακρᾶς, ὁ ἴαμβος. υ–, τετράχρονος δὲ εἷς, ἐκ δύο μακρῶν, ὁ σπονδεῖος.

DE OCTO PEDIBVS TRISYLLABIS.

Τρισύλλαβοι δὲ οἱ τούτων διπλασίονες, ὀκτώ. τρίχρονος μὲν ἐκ τριῶν βραχειῶν, εἷς, τρίβραχυς, ὁ καὶ χορεῖος. υυυ. τετράχρονοι δὲ τρεῖς, ἐκ μακρᾶς, καὶ δύο βραχειῶν, ὁ δάκτυλος –υυ. ἐκ βραχείας, καὶ μακρᾶς, καὶ βραχείας, ἀμφίβραχυς υ–υ, ἐκ δύο βραχειῶν, καὶ μακρᾶς ὁ ἀνάπαιστος υυ–. πεντάχρονοι δὲ ἴσοι τούτοις, τρεῖς, ἐκ βραχείας, καὶ δύο μακρῶν, ὁ βακχεῖος υ––, ἐκ μακρᾶς, καὶ βραχείας, καὶ μακρᾶς, ὁ ἀμφίμακρος, ἢ κρητικός –υ–. ἐκ δύο μακρῶν, καὶ βραχείας, ὁ παλιμβάκχειος ––υ. ἑξάχρονος δὲ εἷς, ἐκ τριῶν μακρῶν ὁ μολοττός –––.

DE PEDIBVS TETRASYLLABIS. XVI.

Τετρασύλλαβοι δὲ οἱ τούτων διπλασίονες δεκαέξ, ὧν τε-
τράχρονος εἷς, ἐκ τεσσάρων βραχειῶν, ὁ προκελευσμα-
τικὸς, υυυυ, πεντάχρονοι δὲ τέσσαρες, ἐκ μακρᾶς, καὶ
τριῶν βραχειῶν, παίων α΄. –υυυ. ἐκ βραχείας, καὶ μα-
κρᾶς, καὶ δύο βραχειῶν, παίων β΄ υ–υυ. ἐκ δύο βρα-
χειῶν, καὶ μακρᾶς, καὶ βραχείας. παίων γ΄. υυ–υ. ἐκ
τριῶν βραχειῶν, καὶ μακρᾶς, παίων δ΄. υυυ–. ἑξάχρο-
νοι δὲ ἕξ, ἐκ δύο βραχειῶν, καὶ δύο μακρῶν, ἰωνικὸς ἀπ'
ἐλάσσονος υυ––. ἐκ βραχείας, καὶ δύο μακρῶν, καὶ
βραχείας, ὁ ἀντίσπαστος υ––υ. ἐκ δύο μακρῶν, καὶ
δύο βραχειῶν, ἰωνικὸς ἀπὸ μείζονος ––υυ. ἐκ μακρᾶς,
καὶ βραχείας, καὶ μακρᾶς, καὶ βραχείας, τροχαϊκὴ ταυ-
τοποδία, ἢ διτρόχαιος –υ–υ. ἐκ βραχείας, καὶ μακρᾶς,
καὶ βραχείας, καὶ μακρᾶς, ἰαμβικὴ ταυτοποδία, ἢ διΐ-
αμβος υ–υ– ἐκ μακρᾶς, καὶ δύο βραχειῶν; καὶ μακρᾶς,
ὁ χορίαμβος –υυ–. ἑπτάχρονοι δὲ, τέσσαρες, ἐκ βρα-
χείας, καὶ τριῶν μακρῶν, ἐπίτριτος α΄. υ–––, ἐκ μα-
κρᾶς, καὶ βραχείας, καὶ δύο μακρῶν ἐπίτριτος β. ἢ καὶ
τροχαϊκὴ ἑπτάσημος, ὁ καὶ μακαρικὸς –υ––. ἐκ δύο
μακρῶν, καὶ βραχείας, καὶ μακρᾶς, ἐπίτριτος γ΄. ἢ ἰαμ-
βικὴ ἑπτάσημος, ὁ καὶ ζόδιος. ––υ–. ἐκ τριῶν μακρῶν,
καὶ βραχείας, ἐπίτριτος δ΄. ἢ ἀντισπαστικὴ ἑπτάσημος,
ὁ καὶ μονογενή. –––υ. ὀκτάχρονος δὲ ἐκ τεσσάρων μα-
κρῶν, σπονδειακὴ ταυτοποδία, ἢ δισπονδεῖος.

Ecce vides ex prima breui Bacchium, vltima Palim
bacchium conſtare apud Hepheſtiōnem. Sed ma
nifeſtius id oſtenditur apud eūdem de metro cho
riambico. dicit enim choriambicum miſtum deſi-
nere interdum in Bacchium, vt in hoc metro di-
metro, quod ipe appellat ἀριστοφάνειον, ἐκ δράματος
κακουμένου αἰολοσίκωνος, οὐκ ἐτός ὦ –υυ–. γυναῖκες
υ–υ. ὅμοιον. Πᾶσι κακοῖ –υυ–. σιν ἡμᾶς υ––. ὅμοιον
φλῶσιν ἑκά –υυ στοῖ ἄνδρες υ–υ. ὅμοιον. Δεινὰ γὰρ
ἔρ –υυ– γα δρῶσαι υ––. ὅμοιον. Λαμβανόμεσ –υυ–

θὺπ᾽ αὐτῶν ∪ – – ∪ – –.primi pedes ĩ ſingulis dimetris ſunt choriãbi,ſecũdi vel amphibrachi ꝓ bacchiïs,(nã in fine breuis pro lõga in oĩ metro ponit̃)vel Bacchii.Idẽ quoq; oſtendit̃,vbi de pæonico Bacchiaco tetrametro tractat,quod & rarũ dicit,& ſicubi accidat,pérbreue.quale eſt,ὁτἀῦρος ∪ – – δ᾽ ἔοικεν ∪ – – κυρίζειν ∪ – – τὴν ἀρχὰν ∪ – –.ὅμοιον.φθάσαντος ∪ – – δ᾽ ἰέπ᾽ ἔργοις ∪ – – προπηδᾷ ∪ – – σετχάνιν.∪ – ∪ hic omnes pedes ſunt Bacchii,& ꝓpterea Bacchiacum metrum appellat.pæonicum vero,quia è quinq; temporibus conſtat,vt pæon. Apud alios præterea græcos,quos ipſe viderim idem legitur de Bacchio,& Palimbacchio, quod ab Hepheſtiõne traditur.Ego igitur in tanta doctiſſimorum hominum controuerſia dicam Virgilianum illud, Non noſtrum inter vos tantas cõponere liteis. Quanquã nos,vt ſupra ſcripſimus, hac in re græcos ſeqmur.Sed de pedibꝰ hactenꝰ.

Nunc autem,vt vtar verbis Terẽtiani,perſpecta pedum regula ſi ſatis videtur, Iam poſſumꝰipſis animum adplicare metris.Non tamen metris omnis generis(non tantum enim mihi datur ocii)ſed ſolum,vt in fronte libri pollicitus ſum,Heroico,Elego Iambico dimetro trimetro,tetrametro,Hẽdecaſyllabo,Phalæcio,& Sapphico.& quoniã trochaicum Iambico eſt contrarium,tum quia,ſi qs è trochaico creticum auferat,verſus remanebit ĩteger Iambicus,de trochaico etiã tractabimus.Præterea quia Sotadeo metro ſcripſit potiſſimum de metris Terentianus,quem nos in hoc libro ſæpe citamus,de Sotadeo quoq; metro ſcribemus.Sed iam de re dicere incipiamus.

DE METRO, QVID A RHYTHMO DIFFERAT.

Metrum eſt ſtructura & copulatio vocum numero, modoq́; finita. eſt autẽ idem qđ verſus, qui ideo ſic dicitur, quod tandiu verti debeat, quoad recte conſtituatur. μέτρον græcum eſt, latine dimẽſio di ciť, metimur enim verſum certis pedibus, pedes temporibus. Differt autem à rhythmo, quem nu/ merum eſſe vult Fabius, quod metrum certum, ac finitum habet ſpatium, rhythmus neq; finem ha/ bet certum, nec vllam in contextu varietatem, ſed qua cœpit ſublatione, ac poſitione ad finem vſq; decurrit. præterea metrum in verbis eſt tantum, rhythmus etiam in motu corporis. vnde cum hi/ ſtrio indecenter ſignum aliquod egit, ἄῤῥυθμος, cũ decenter εὔρυθμος dicitur. Sunt & illa diſcrimina, quod metrum circa pedum diuiſionẽ, Rhythmus circa ſonum verſatur, tum metrum, etiam ſi abſq; cantu proferatur, ſuã retinet ꝓprietatem, Rhyth/ mus ſine cãtu, nihil valebit. debet enim rhythmis ineſſe cãtus, qui, vt dixi, idem ſunt, quod numeri. hinc Virgilius, Numeros memini, ſi verba tenerẽ, ideſt, pſalmã ipſum, & cantum, ſed exciderunt ver ba. Horati' de Pidaro, Nũeriſq; ferť lege ſolutis.

DE IIS, QVAE ACCIDVNT METRO.

Metro accidunt præcipue nouem. Genus. Species. Compoſitio. Cæſura. Fgura. Depoſitio. Scãſio. Synecphoneſis. Colliſio.

Genus accidit metro, quia metrum omne aut princi pale eſt, aut deriuatum. Principalium metrorũ ge nera, quæ μονοειδῆ, ac ὁμοιοειδῆ appellat Hepheſti/ on, ſunt nouem, Iambicum, Trochaicum, Dacty/ licum, Anapæſticum, Choriambicum, Antiſpaſti cum, Ionicum à maiore, Ionicum à minore, Pæo nicum.

nicum. Deriuatiuorum vero multa, quæ vel additione, vel immutatione fiunt, & ad principale aliquod referuntur, vt ſit Antiſpaſticum Anacreontium, ac Gliconicũ. Denominatur autem vel à pedibus, è quibus conſtant, vt Dactylica, vel ab inuentoribus, vt Phalæcia, vel ab iis, qui frequenter his vſi ſunt, vt Aſclepiadea, vt vel ab vſu, vt Priapea, vel à numero ſyllabarũ, vt Hendecaſyllaba, vel à numero pedũ, vt Senaria, quæ ſex conſtant pedibus, quæ græce ἑξάμετρα dicuntur, vel à paſſionibus, vt Miura, Clauda. nam verſus, quoꝶ penultima ꝓ lõga breuis eſt, μειούρους dicim⁹, de qbus, cũ de Heroico metro tractabim⁹, dicturi ſum⁹. Qui vero ꝓ iãbo ſpõdeũ in ſexto loco admittunt, σκάζοντας græci & χωλιάμβους, nos claudos dicimus.

Species accidit metro, quia ſub vno genere metri, multæ ſunt ſpecies, vt Adonium, Archilochium. Simonidium, Alcmanium, & cæteræ ſpecies qndecim ſub dactylo. Sed quia de ſpecieb⁹, quæ ſub ſingulis generibus continentur, lõgus fore tractatus videbatur, eas conſulto prætermiſimus. Præterea non erat propoſiti noſtri, de omnibus, quæ pertinẽt ad artẽ metricam, hoc libro conſcribere.

Compoſitio autem accidit metro, quia ex diuerſis metrorum generibus verſus componi poſſunt, quales multi habentur apud Horatium.

Cæſura, quæ & inciſum, & inciſio, & ſectio latine dicitur, græce autem κόμμα, & τομή, eſt decora terminatio in medio verſuum. Diuiditur autem trifariam. alia enim eſt ſemiquinaria, quæ græce πενθημιμερὴς dicitur, alia ſemiſeptenaria, quæ ἑφθημιμερὴς, alia Trochaica, quæ κατὰ τρίτον. Pẽthemimeres fit, cum poſt duos primos pedes ſyllaba relinquitur dictionem terminans, vt Tĭtўrĕ – ᴗ ᴗ tũ pă

tū – ∪ ∪ lǣ – ecce lǣ ſyllaba remanet reciſa à dictio ne pătŭlǣ, & ſimul finit dictionē, & eſt principiū pedis. & quoniam tenet de quinq; dimidium, nam duo, & ſemis bis, quinq; conſtituunt, Pěthemimeres appellatur. Hephthemimeres autem fit, cum poſt treis primos pedes ſyllaba ſimiliter relinquitur dictionem terminans, vt Tītўrĕ – – ∪ tū pătū – ∪ ∪ lǣ rĕcū – ∪ ∪ bāns – ecce bāns remanet abſciſa à dictione rĕcŭbāns, & ſimul finit dictionem, & eſt principium pedis. & quoniam habet de ſeptē dimidium. nam bis tria & dimidium ſeptem conſtituunt, Hephthemimeres dicitur. vbi obiter notandum ρης per ἦτα ſcribi debere, & declinari ὁ καὶ ἡ πενθημιμερὴς καὶ τὸ πενθημιμερὲς, ὁ καὶ ἡ ἑφθημιμερὴς, καὶ τὸ ἑφθημιμερὲς. vt ὁ καὶ ἡ ἀληθὴς, καὶ τὸ ἀληθὲς quod & Terentianus oſtendit eo verſu, Hoc πενθημιμερὲς medium de quinq; vocatur, πενθημιμερὲς enim neutraliter protulit & Hephæſtion, & cæteri, quos ipſe legerim, per ρης maſculinū & fœmininum, & per ρες neutrum dicunt. Tum analogia quoq; ſuffragatur, nā ſicut ὁ καὶ ἡ ὁμοιομερὴς καὶ τὸ ὁμοιομερὲς, ab ὅμοιος & μέρος, ὁ καὶ ἡ εὐειδὴς καὶ τὸ εὐειδὲς ab εὖ & εἶδος & id genus multa à neutris in ος cōpoſita ſic ὁ καὶ ἡ πενθημιμερὴς, ἑφθημιμερὴς, καὶ τὸ πενθημιμερὲς, ἑφθημιμερές. alterum enim à πέντε & ἥμις, & μερ́ος, & alterum ab ἑπτὰ, & ἥμις ſimiliter, & μερὸς componitur, vnde τ in θ tranſit propter aſpirationem, quā inuenit ſuper ἥμις. Per peram igitur puto hæc nomina ſcribi per ἰῶτα, errorēq; inde natum, quia ætate noſtra ἦτα & ἰῶτα eodem ſono pronuntiātur. quāquam ne hoc quidem probo. ſed de hoc in fragmentis noſtris. Verſum ergo illum apud Terentianum cenſeo ſcribēdum. Hanc πενθημιμερῆ numeri de parte vocarūt.

Trochaica autem fit,cū poſt duos primos pedes trochæus remanet dictionem terminans, vt Nīl nō--ſtrī mĭs ſĕ-υυ rē rĕ--.ecce rē rĕ trochæus eſt,abſciſus à dictiōe miſereř poſt duos pedes, ſimulq́; finit dictionem,& incipit pedem, dactylū ſcilicet,nam alium nō poteſt.is vero eſt,rē rĕ mŏ -υυ.Sunt qui quartam addunt Bucolicam,quam τετραποδίαν dicunt.Sed ea nō eſt cæſura. nā neq; ſecat dictionem,neq; poſt quatuor pedes relinquitur ſyllaba dictionē terminans,ſed eſt qualitas Bucolici carminis,vt pes quartus ſit dactylus dictionem terminans,atq; ideo τετραποδίαν appellant, vt Quō tē -- Mœrĭ pĕ-υυdēs ān υ-quō ψiă -υυ.Dicta eſt aūt Bucolica,quia peculiaris eſt bucolici carminis.Ea ſic frequenter Theocritus vſus eſt,vt paucos apud illum inuenias verſus,in qbus non ſit dactylus in quarta ſede dictionem finiens; quales hi ſunt ſtatim in principio, ἁδύ τι τὸ ψιθύρισμα, καὶ ἁ πίτυς αἰπόλε τήνα, ἁ ποτὶ ταῖς παγαῖσι μελίσδεται, ἁδὺ δὲ καὶ τὺ Τυρίσδες. μετὰ Πᾶνα τὸ δεύτερον ἆθλον ἀποισῇ.ſic cæteri ferè omnes. id quod manifeſtius oſtendemus ſcādendo ᾱδῠτῐ -υυ τὸ ψῐθῠ -υυ ρισμᾰκαῐ -υυ ᾱπῐρῠς -υυ αῑπŏλĕ -υυ τηνᾱ,-- ᾱπŏτῐ -υυ ταῑς πᾱ -- γαῑσῐ μĕ -υυ λῐσδĕταῐ,-υυ ᾱδῠ δĕ -υυ καῑ τῠ -υ τῡρῐς -- δĕσμĕ τᾰ -υυ πᾱνᾰπŏ -υυ δεῡτĕρŏν -υυ ᾱθλŏνᾰ -υυ ποῑ σῆ --.ecce in tribus cōtinuis verſibus dactylus in quarta ſede dictionem terminat.De quo Seruius, Carmen autem bucolicum debet quarto pede terminare partem oratiōis.qui pes ſi ſit dactylus,meliorem efficit verſum,vt Nos patriæ fines,& dūlciă linquimus arua.Primus etiam pes ſecundum Donatum,& dactylus eē debet,& terminare partem orationis.quam legem Theocritus vehemē

ter obſeruat, Virgilius non adeo. Ille enim in pau cis verſibus ab iſta ratione deuiauit, hic etiã in pau cis ſecutus eſt. hæc Seruius. Terentianus de hoc metro ſic inquit, vbi etiam duos ex pdictis Theo criti verſibus latinos fecit.

Paſtorale volet cum quis componere carmen,
Tetrametrum abſoluat, cui portio demitur ima,
Quæ ſolido à verbo poterit connectere verſum.
Bucolicon ſiquidem talem voluere vocari.
Plurimus hoc pollet ſiculæ telluris alumnus.
Ne græcum immittam verſum, mutabo latinum.
Dulce tibi Pinus ſubmũrmũrăt en ibi Paſtor,
Proxima fonticulis, & tũ quŏquĕ dulcia pangis.
Iugiter hanc legem tolō prŏpĕ carmine ſeruat.
Noſter rarus eo paſtōr Mărŏ, ſed tamen inquit,
Dic mihi Damœta, cuiũm pĕcũs? an Meliboei?
Non, verũ Aegonis. nupēr mĭhĭ tradidit Aegon.
In tragicis iunxere chorĭs hũnc ſæpe diſerti
Annæus Seneca, & Pompōnĭũs ante Secundus.
Tale dedit nobis Pompōnĭũs.
Pendeat ex humeris dulcĭs chĕlȳs.
Et numeros edat variōs, quĭbũs
Adſonet omne virēns nĕmũs,
Et tortis errans qui flĕxĭbũs.

In quibus omnibus, vides in quarto loco dactylum perficere dictionem. Nō eſt igitur Cæſura, ſed pe culiare bucolici carminis. Hãc Priſcianus de duo decim carminibus paſſionem quandam appellat. Sunt præterea qui in quarto etiam loco trochæũ collocant, quod vix vnquam inuenias. Terentia nus tamen videtur ſibi finxiſſe hunc verſum, quẽ & Diomedes citat, Quæ pax longa remiſerat ār mă, nŏuare parabant, vbi ārmă pes quartus tro chæus eſt, quem ſequens dictio nouare facit da

ſtylum, ārmānō. Verſum autē, qui ex prædictis nullam habet cæſuram, non eſſe heroicum dicūt, non quia nuſquā inueniatur, Nam Virgilii ille talis eſt, Magnanimi Iouis ingratum aſcēdere cubile, in quem nulla ſpecies ex prædictis incidit, ſed quia quā rariſſimum eſt. Euitandum igitur, quod perrarum eſt. nam, vt idem Terentianus ait, Nec eſt notandus vnus in tot millibus. Neceſſe eſt igitur aut vnā, aut duas ex prædictis in verſu eſſe cæſuras. tres enim rariſſime eſſe poſſunt, nam ſi ſemiquinariam habet, trochaicā raro habere poteſt, niſi monoſyllaba dictio īteruēniat, vt Munera clara dedīt, dăt ēidē debita patrī dīt, dăt -υ troche⁹. Cōtra ſi tertiam trochaicam habet, ſemiquinariā raro habere poteſt. Si ergo tale quis cōfingat carmen. Nūpēr quīdām dōctōs cœ̄pīt ſcrībērē vērſūs, vel tale, Dūlcĭă dōctī cārmĭnă uātēs, cūltăquē pāngūnt, imperitus exiſtimabit, ac ridiculus. Simile enim eſſet, ac ſiquis non viciſſim mouēdis pedibus incederet, ſed ſaltuatim, vel iunctis pedibus, vel altero, vt qui monomeri dicūtur ſingulis cruribus. Debēt igit pedes inter ſe diuidere dictiones, vel ſic, āgrē -- ſtēm tĕnū -υυ īmū -- sām mĕdī -υυ tārīs ă -υυ uēnā -- vbi nullus pes integra conſtat dictione, vel ſic, Pāndĭtŭr -υυ īntĕrē -υυ ā dŏmŭs -υυ ōmnĭpŏ -υυ tēntĭs ŏ -υυ lÿmpī -- vbi Penthemimeres tantum comma inuenitur ā dŏmŭs -υυ. Formantur autem hæ cæſuræ figuris tribus, Simplici, Compoſita, Coniuncta. Simplex eſt, cum vna tantum ſectio inuenitur in metro, vt in pcedenti verſu. Panditur interea. Compoſita, cum duæ, vt Tālĭbŭs -υυ īlĭŏ -υυ neūs cūn -- ctī sĭmŭl -υυ ōrĕfrĕ -υυ mēbānt- ✠ neūs cūn -- ctī sĭmŭl -υυ duo commata. Con

iuncta, eſt tres, vt īſān – – dūm rē – – gīnă iŭ – ∪∪
bēs rĕ nŏ – ∪∪ uārĕdŏ – ∪∪ lōrĕm – ∪. dūm rē – –
gīnă iŭ – ∪∪ bēs rĕ nŏ – ∪∪ cæſuræ tres. In anapæ
ſtico tamen metro contrarium fit. nam illud opti/
mum eſt, cuius ſinguli pedes partem oratiõis fini
unt, quale eſt, Sĭmĭleīs ∪∪ – nōbīs – – vŏlŭmūs ∪
∪ – pŭĕrōs ∪∪ – ēdĕrĕ – ∪∪ mātrēs – –, tū quŏquĕ
– ∪∪ pērgĕ – ∪. id qđ ĩ cæteris metris vitioſum eſt.

F igura in metro eſt variatio pedum per ſingulas ſe
des. vnde carmen heroidum duas & triginta reci
pere figuras poteſt. Iābicum mille, centum, & vi/
ginti qnq;. Figuraꝶ Heroici verſus tres sūt modi.

P rimus modus eſt μονοχημα τικὸς ideſt vnius figuræ,
cum omnes vel ſpondei fuerint, & ſpõdaicus ver
ſus dicitur, Qualis ille Ennianus, ōlī – – rēſpōn/
– – dīt rēx – – ālbā – – ī lūn – – gāi – – qđ vix vnq̃
iuuenias apud noſtros, vel fuerint omnes dactyli
præter vltimũ, Qualis eſt ille, Sōluĕ mĕ – ∪∪ tūs.
fĕrĕt – ∪∪ hæc ălĭ – ∪∪ quām tĭbĭ – ∪∪ fāmă să –
∪∪ lūtĕm – ∪. qui verſus dactylicus dicitur. habet
igitur hic modus duas figuras, alterã ex omnibus
ſpondeis, alterã ex quinq; dactylis, nã vltim⁹ ſem
per ſpõdeus eſſe debet, vel ꝓ ſpõdeo trochæus.

S ecundus modus eſt πενταχημα τικὸς, ideſt figurarũ
quinq;, cum verſus vel eſt ſyllabarum ſedecim, de
quinq; pedibus vnum habens ſpõdeum varie per
quinq; regiones percurrẽtem, qualis ille eſt, Aēō
lĕ – ∪∪ nānquĕ tĭ – ∪∪ bī dī – – uūm pătĕr – ∪∪
ātq; hŏmĭ – ∪∪ nūm rēx – – vel eſt ſyllabarum tre
decim de quinque pedibus vnum habens dactylũ
varie per quinq; regiões mutatum, qualis ille eſt,
Aēnē – – ūs mœ – – ſtō dē – – fīxūs – – lūmĭnă –
∪∪ uūltū ––. habet hic modus figuras decẽ, qnq;,
cum vnus ſpondeus inter quatuor dactylos varia

tur, & rurſus quinq;, cum vnus dactylus inter quatuor ſpondeos.

Tertius modus eſt δεκασχηματικὸς, ideſt figurarũ decem, cum verſus vel eſt quindecim ſyllabarum de quinq; pedibus duos habens ſpõdeos promiſcue per quinq; regiones variatos, Qualis ille eſt, ār- mă vĭ - ∪ ∪ rūm quĕ că - ∪ ∪ nō trō - - æ quī - - prīmŭs ăb - ∪ ∪ ōrīs - -, vel eſt ſyllabarum quatuordecim de quinq; pedibus duos habẽs dactylos per quinq; regiones variatos, Qualis ille eſt, Tū nē - - cēdĕ mă - ∪ ∪ līs, sēd - - cōntra aū - - dēntĭŏr - ∪ ∪ ītō - -, Habet hic modus viginti figuras decem cum duo ſpõdei inter treis dactylos variãtur, & rurſus decẽ, cũ duo dactyli inter treis ſpondeos. Sunt igitur figuræ primo duæ, inde decem, deinde viginti atq; oẽs ſimul duæ & triginta.

Eſt etiam alia cognoſcẽdi figurarum ratio in omni metro, videlicet cum computaueris, quot ſingula loca cuiuſcunq; metri recipiant pedes, multiplica numerum pedum, quos ſingula priora loca accipiunt, per numerũ pedum, quos accipiunt loca ſequentia, vt in Heroico, Primus locus duo admittit pedes, ſpondeum, & dactylum. Secundus item duos, bis duo, fiunt quatuor. Tertius etiam duos, bis quatuor, fiunt octo. Quartus quoq; duos, bis octo, fiunt ſedecim. Quintus item duos, bis ſedecim, duas & triginta figuras conſtituunt. Eodem modo in iambico. Primus locus admittit pedes quinq; ſecundus treis, ter quinq; fiũt quindecim, Tertius item quinq;, quinquies quindecim, fiunt ſeptuaginta quinq;. Quartus treis, ter ſeptuaginta quinque, fiunt figuræ ducentæ & vigintiquinque. Quintus ſimiliter quinq;, quinquies ducentæ & viginti quinq; faciunt mille & ducentas, & viginti

quinq; figuras. Et ſic in cæteris metris, quorũ loca diuerſorum pedum ſunt capacia, vt in Anapæſtico, & trochaico inuenire figuras poteris. Sed, vt quod dicimus, appareat exemplo manifeſtius, Heroici verſus duas & triginta figuras, breui, & longo notatas accentibus ſubiungemus.

OMNES SPONDEI.

– –	– –	– –	– –	– –	– –

OMNES DACTYLI PRAETER SEXTVM

–∪∪	–∪∪	–∪∪	–∪∪	–∪∪	– –

SPONDEVS INTER. IIII. DACTYLOS VARIATVS.

– –	–∪∪	–∪∪	–∪∪	–∪∪	– –
–∪∪	– –	–∪∪	–∪∪	–∪∪	– –
–∪∪	–∪∪	– –	–∪∪	–∪∪	– –
–∪∪	–∪∪	–∪∪	– –	–∪∪	– –
–∪∪	–∪∪	–∪∪	–∪∪	– –	– –

DACTYLVS INTER IIII. SPONDEOS VARIATVS.

–∪∪	– –	– –	– –	– –	– –
– –	–∪∪	– –	– –	– –	– –
– –	– –	–∪∪	– –	– –	– –
– –	– –	– –	–∪∪	– –	– –
– –	– –	– –	– –	–∪∪	– –

II. SPONDEI INTER. III. DACTYLOS VARIATI.

––	––	–∪∪	–∪∪	–∪∪	––
––	–∪∪	–∪∪	–∪∪	––	––
––	–∪∪	–∪∪	––	–∪∪	––
––	–∪∪	––	–∪∪	–∪∪	––
–∪∪	––	–∪∪	––	–∪∪	––
–∪∪	––	–∪∪	–∪∪	––	––
–∪∪	––	––	–∪∪	–∪∪	––
–∪∪	–∪∪	––	–∪∪	––	––
–∪∪	–∪∪	––	––	–∪∪	––
–∪∪	–∪∪	–∪∪	––	––	––

II. DACTYLI INTER. III. SPONDEOS VARIATI.

–∪∪	–∪∪	––	––	––	––
–∪∪	––	––	––	–∪∪	––
–∪∪	––	––	–∪∪	––	––
–∪∪	––	–∪∪	––	––	––
––	–∪∪	––	–∪∪	––	––
––	–∪∪	––	––	–∪∪	––
––	–∪∪	–∪∪	––	––	––
––	––	–∪∪	––	–∪∪	––
––	––	–∪∪	–∪∪	––	––
––	––	––	–∪∪	–∪∪	––

DE DEPOSITIONE METRORVM.

Depoſitio eſt, qua cognoſcimus plenũ ne ſit metrũ, an abundet, an minuatur aliqua ſyllaba.

Depoſitionis gña ſunt quatuor. ἀκατάληκτα, καταλικτικὰ, ὑπερκατάληκτα, βραχυκατάληκτα.

A κατάληκτα dicunt̃ metra, qñ vltimũ pedẽ integrũ hñt, quale eſt paſtorale illud Põponii Secũdi, qđ citat Terẽtian⁹. Pĕndĕāt ēx hŭmĕrīs dūlcis chē-

ꝶs. eſt.n. tetrametrũ ꝯſtãs è quatuor ĩtegris pedĩbus. Itẽ illud, qđ citat Hephæſtion, μῶσ᾽ ἄγε – ∪ ∪ καλλιό – ∪ ∪ πα, θύγα – ∪ ∪ τερψίος – ∪ ∪ eſt.n. dactylicum tetrametrum, cui nihil deeſt.

Καταληκτικὰ vero dĩr, quibus in fine deeſt ſyllaba, qualia ſunt heroica oĩa, q̃ legitimos pedes habẽt dactylos, ſed minuũt ĩ fine vnã ſyllabã, ne, vt Priſcianus ait, ſit ĩpedimẽto ſequẽti verſui. Quale & illud Horatii, Mea renidet in domo lacunar. Eſt enĩ metrũ ſenariũ iãbicũ vna ſyllaba minus, & ſcãditur ſic, mĕā ∪ – rĕnī ∪ – dĕt ĭn ∪ – dŏmō ∪ – lăcū ∪ – nār ∪. hic nār ſyllaba pro integro pede ponitᷣ. ſic apud græcos, χαίροις – – ἄνυμ ∪ – φαχοῦ – – ῥέτα ∪ – δ᾽ ὄγχμ – ∪ βρὸς ∪, hic βρὸς ſyllaba pro integro ponitᷣ pede. Vbi notãdũ, qđ cũ pes, ex quo conficitᷣ principaliter metrũ, ꝯſtat è tribus ſyllabis, põt verſus ẽt duabus eſſe ſyllabis minor, cuius qa non erat ad manus exẽplũ, tale ipſi ꝯfinximus dactylicũ timetrũ catalecticũ, Væ tĭbī – ∪ ∪ sī mălŭs – ∪ ∪ es. Ecce es prima ſyllaba tertii dactyli pro integro ponitᷣ dactylo, & dicitᷣ hic verſus terminalis in ſyllabã. Nã cum ex tribus ſyllabis vna tm̃ inuenitᷣ in metro, dr̃ terminale ĩ ſyllabã. græce καταληκτικὸν εἰς συλλαβὴν, cũ vero duæ inueniuntur, vt in ſingulis heroicis, dicitᷣ terminale in duas ſyllabas, græcè καταληκτικὸν εἰς δισύλλαβον. καταληκτικὸν autẽ εἰς συλλαβὴν, apud Hephæſtionẽ tale eſt, ἐν δὲ βα – ∪ ∪ θοῦ σι ᾶ – ∪ ∪ δῆς –, vbi δης ſyllaba pro trium ſyllabarum dactylo ponitur.

Υπερκατάληκτα dicunᷣ metra, qñ vna, aut duæ ſupſunt ſyllabæ, quale eſt Boetii illud Dactylicũ Alemaniũ Trimĕtrũ hypcatalectũ, ōmne hŏmĭ – ∪ ∪ nūm gĕnŭs – ∪ ∪ īntĕr – – rīs – vbi ris abũdat. cum vero amplius eſt duabus ſyllabis, qđ põt ĩueniri,

quoties metrũ ẽ triſyllabis ↄſtat pedibus, quale foret hoc anapæſticũ monomĕtrũ hypcatalectũ. Pĕrĕānt ⏑⏑ – hŏmĭnēs ⏑⏑ – mălī ⏑ – i quo mălī duæ ſyllabæ abundant. id vero nos confiximus, quia nullum memineramus legere tale exẽplum apud noſtros. Hephæſtiõ vero tale recitat, ἅ δὲ ἄρ ⏑ ⏑ – τεμις ὦ ⏑⏑ – κόρα ⏑ – eſt enim carmen Anapæſticum Monomĕtrum Hypercatalectum abundans duabus ſyllabis.

Bραχυκατάληκτα dicuntur metra, cum deeſt fini integer pēs. Sed quia neque huius generis metrum ſuccurrebat, tale ipſe compoſui trimĕtrum iambicum brachycatalecton, Paūcī bĕā – – ⏑ – tī nām bŏnī – – ⏑ – Paūcī ⏑ –. Deeſt enim ſextus pes integer, vt ſit iambicum perfectum.

DE SCANSIONE METRORVM.

Scanſio in metro eſt legitima metri in ſingulos pedes diſtinctio, ac dimenſio. Dicuntur autem ſcandi metra μεταφορικῶς. quia ſicut per ſcalarum gradus aſcendentes viciſſim mutando pedes incedimus, ita ſcandendo metrum incedere videmur dimetiendis, ac diſtinguendis pedibus. Et notandum metra omnia binis pedibus ſcãdi præter dactylicum, quod græci κατὰ διποδίαν dicunt, vt Bĕātŭs īl ⏑ – ⏑ – lĕ, quī prŏcūl ⏑ – ⏑ – nĕgŏtĭīs.

Hinc Terentianus,

Sed ter feritur, hinc trimĕtrus dicitur,

Scandendo binos quod pedes coniungimus. Ideo autem dactylicum excipitur, quia cum dactylus, & ſpondeus ſint æquales temporibus, non eſt timendum, cum ſingulis pedibus ſcanditur, aliud videri metrum, quàm dactylicum. Quod ſi fiat in

Iambico, non iambicum videri, ſed heroum pote rit. & propterea κατὰ διποδίαν ſcandi debet. cauſam pulchre docet Terētian⁹ his ſenariis iābicis.

Sed paulo abimus longius. Nunc hanc magis,
Heroicus quare pedes per ſingulos,
At iſte binos ſcanditur, cauſam loquar.
Spondeon etenim quia recepit impari
Tantum loco, vel dactylum, aut contrarium,
Secundo Iambum. Nos neceſſe eſt reddere,
Qui ſedis huius iura ſemper obtinet
Scandendo, & illic ponere adſuetam moram,
Quam pollicis ſonare, vel plauſu pedis
Diſcriminare, qui docent artem, ſolent.
Si primus ergo Pes eam ſumet moram,
Sibi iam receptum eſt ſubdere heroos pedes,
Verſum videbor non tenere iambicum.
Sed quia ſecundo nunquam iambus pellitur,
Moram neceſſe eſt in ſecundo reddere,
Et cæteris, qui ſunt ſecundo compares.

Sic fit trim ĕtrus, qui fuit ſenarius. Creſcunt autem ſic iūctis pedibus ad Hexamĕtrum vſq;. nam Monomĕtrum dicimus, quod duobus pedibus conſtat, Dimĕtrum, quod quatuor. Trimĕtrum, quod ſex, Tetramĕtrum, quod octo, Pentamĕtron, q̄d decem. Hexamĕtrum, quod duodecim.

DE SYNECPHONESI SIVE SYNIZESI.

Συνεκφώνησις quæ & συνίζησις dicitur, fit cū duæ vocales nulla interueniente conſonante, pro vna accipiuntur. Et vel longa & Breuis pro longa ponitur, vt, Fixerit æripedem ceruam Tirynthius heros, vbi æ longa & breuis pro vna longa accipi

untur,& fit dactylus ǣrīpĕ -∪∪,vel cūm breuis, & longa pro vna lōga, vt Vnĭus ob noxam,& furias Aiacis oīlei, vbi ei breuis & longa pro lūga. ſic in Aureo & aureis eo & ei, breuis & longa p vna longa, vt Solio cum Iuppiter aūrēo,& Depēdent lychni laquearibus aūreīs.Idem. Fērreīque Eūmĕnĭdum thalami, & Centum,ǣreī claūdunt vectes,in ferrei.& ærei,e i breuis & longa, pro vna longa.

Idē quoq; ſæpe fit in Dehinc,Deinde,Deinceps, Proinde,Deeſt,Deerat,Deerit,Deerunt.Vt,Eurum ad ſe zephyrumq; vocat,dehīnc talia fatur. Et,Incipe Damœta,tu deīndĕ sĕquere Menalca. Et,Proīndĕ tŏna eloquio. Et Redde age quæ deīnceps riſiſti præmia,apud Horatiū. Martialis. Sin Mecœnates,non deērūnt Flacce Marones. Lucanus.

Nōn deēſt pro lato ieiunus venditor auro.

Iuuenalis,

Pathicus nunquam tibi deērĭt ămicus. Ouidius,

Hoc ego quod vocī deērat plangore replebam. quanquam dĕērūnt,Anapæſtus,dĕērĭt ā.procele uſmaticus cī dē ē dactylus eē poſſunt. Cui,& huic ſæpe pro vna ſyllaba inueniuntur, vt Cuī pătĕr intactam dederat. Et

Huīc cōniux Sichæus erat.Inueniuntur etiam diſyllaba. Statius.

Lætūs hŭic dono videas dare thura nepotes.Idē

Fālsūs hŭic pennas,& cornua ſumeret æthræ.

Terĕtianus de pedibus ēſt hŭ -∪ ĭc ād -- uērsūs -∪ illĕ -∪,quī dŭ -∪ ās lōn -- gās hă -∪ bĕt ∪.

Idem, Nānque hŭ -∪ ĭc ād -- uērsūs -∪ ībĭt -∪,quī trĭ -∪ būs lōn -- gīs pă -∪ tĕt ∪. eſt enim carmen trochiacum, quod locis imparibus tro-

chæum ſuſcipit, in locis autem paribus etiã ſpon-
deum, vt manifeſtius oſtendemus, vbi de metris
tractabimus, Idem de literis, quem & Priſcianus
citat, Vērum ūt cŭĭ – – ∪ ∪ que ēſt prōxĭmĭ – – ∪ ∪
tās lŏ – ∪ ci sŏ – ∪ ni uĕ – ∪. Idĕ, ēx ōrdĭnĕ – – ∪ ∪
fūlgēns, cŭĭ – – ∪ ∪ dāt lŏ – ∪ cūm sĭ – ∪ nōpēs. vi-
des cui non modo diſyllabum eſſe, ſed etiam pyr-
rhichium, quod eſt notandum. eſt enim carmen
ſotadeum, quod conſtat è duobus Ionicis à maio-
re & tribus trochæris, vt vides notandum breui
& longo accentibus. Terentianus de eodem.

Cuī breuis manebit, atq; longa fiet addita,
Cuī sŭpĕr non digna dixit hyemis, & ſolis mala,
Dixit & cūi tū fauos, pes hinc mihi prim⁹ ſat eſt.
Sic enim vel prima longa, vel prior fit ſyllaba.
Dactylus nam cuī sŭpĕr – ∪ ∪ cūi tū – – ſequens ſpõ-
deus eſt.
Conſonans quia poſt ſecuta tempus adiuuit breue.
& Paulo inferius.
Nanq; ſi. Cu. præferatur, ſyllabæ fient duæ.
Tertia his quod implicari nulla vocalis poteſt.
Sed duæ ſunt ſeorſæ ſyllabe per ſe breues.
Cŭĭ sŭpĕr ſic inueniri dactylus iam non poteſt,
Syllabas ſed pes habebit quatuor totas breueis.

Apud Hephæſtiōnem aliæ etiam recitanť ſpe-
cies Synecphoneſeos, quas quia non memini le-
gere apud noſtros, ſubiungam græcas. hæ vero
ſunt, cum duæ longæ pro vna longa, aut duæ bre-
ues pro vna breui, aut pro vna longa accipiuntur.
Duæ lõgæ pro vna longa, vt illud, quod citat He-
phæſtiõ, ἢ οὐχ ἅλις – ∪ ∪ ὅτιγυ – ∪ ∪ ναίκας ἀ – ∪ ∪ κάλ-
κιδας – ∪ ∪ ἤπερο – ∪ ∪ πτύεις – –, vbi ἢ οὐχ pro vna
ſyllaba ponuntur. & illud, vt idem citat. βουκόλ' ἐ
– ∪ ∪ πιον τε κα' – ∪ ∪ κῶ, ου' – – τ' ἄφρον – ∪ ∪ φωτὶς

ομας – υ. πεὶ ἐν pro vna ſyllaba. Duæ breues pro vna longa, quale eſt, νέα μεν – – μοιατέ – υυ αξεποσεαδά – – ὢν ενὶ – υυ πόντω – – νεα duæ ſunt breues pro vna longa Itē illud Sotādis σείων μελί – – υυ ην πηλιάδα – – υυ δέ ξιονια – – υυ τ᾽ ωμόν. eſt enim carmen Ionicum à maiore tetraſyllabum catalecticum, vbi λια duæ breues pro vna breui ponuntur. legi tamen apud Virgilium ſexto æneidos, Quin protinus omnia, vbi in omnia duæ breues ꝑ vna longa poſitæ videntur, debet enim heroicum metrum eſſe catalecticū. Heu, & hei diphthongi sūt, vt ēheū quam pingui macer eſt mihi Taurus in aruo, & Heī mĭhĭ qualis erat. vbi, quia cum pronūtiamus hei, vtraque vocalis ſimul ſonat, admonemur, & græce & latine diphthongos propè omneis perperam ætate noſtra pronuntiari, vt obiter & hoc dixerim.

DE COLLISIONE IN METRIS.

Colliſio, quæ & συναλοιφὴ, & ἔκθλιψις græce dicitur fit in metro, cum dictio deſinit in vocalem, vel in M literam; & ſequens item à vocali incipit. tunc enim prior vocalis vel M cum ſua vocali excluditur, vt, Littora, mūltum īlle ēt terris iactatus & alto, vel ſic, mūlt'īl – – l'ēt tēr – – vt græci faciunt excluſa vocali, & accentu, vbi vocalis deeſt appoſitio, quem vocāt ἀπόστροφον. vt ἀδὺ ἔχουσ᾽ ἐρίφως, ποτε μέλξειται ἐς δύο πέλλας, pro ἀδὺο ἔχουσαι ἐρίφους. fit etiam in fine verſus, cum in vocalem, aut in M literam deſinens, ſuperabundat ſyllaba, & ſequens verſus incipit à vocali, Quale illud eſt, Ecce furens animis aderat Tirynthius, omnemq; Acceſſum luſtrans, eliditur Ea que coniunctione, &

ſcanditur, quāccēſ – –. Item illud.

Aut dulcis muſti vulcano dēcōquīt hūmōrem.

Aut foliis vndam tepidi deſpumat aheni, vbi M cum ſua vocali à dictione humorem eliditur, & R dictioni ſequenti adiungitur ſic, r'āut fōlī – – ᴗ, qd non liceret facere, niſi ſequens verſus à vocali incipiat, vt poſſit fieri colliſio. huiuſmodi autem verſus græce ὑπερμετρος, latine hypermēter penultima correpta dicitur, ος in es conuerſa, vt ἀλέξανδρος Alexander, κάπρος Caper.

DE METRO HEROICO.

Heroicum metrum Hexametrum eſt, è ſex enim pedibus conſtat. Suſcipit autem dactylum & ſpondeum omnibus in locis indifferenter, præterquā in vltimo vbi vel ſpondeus, vel pro ſpondeo Tróchæus eſſe debet, quia in omni metro vltima breuis ſyllaba pro lōga accipitur, quod videtur aliqd vacantis temporis ex eo, quod inſequitur, accedere. quāquam, vt ait Quintilianus, Multum refert, vtrum longa ſit, quæ claudit, an pro longa. Neq; enim tam plenum eſt. Interdum etiam inuenitur dactylus in ſexto, vt, īnsērī – ᴗ ᴗ tūr uē – – ro ēx fœ̄ – – tū nūcīs ārbūtūs – ᴗ ᴗ hōrrĭdă – ᴗ ᴗ quod tamen nunquam fit, niſi ſequēs verſus à vocali incipiat, vt ſupra oſtendimus. Sequitur enim, ēt Stērīles platani malos geſſere valēteis. eliſa igitur A ex horrida, d, ſequenti dictioni, quæ à vocali incipit, connectitur, ſic, dēt ſtērī – ᴗ ᴗ, & hōrrī remanet pſpōdeo trochæus. Tale eſt & illud, Et ſpumas miſcent argēti, viuaq; sūlfūră, Idæaſq; pices ſcanditur enim sūlfū – ᴗ. Rīdæ – –. præterea licet ſpondeus omnem ſibi vendicet locum, tamen raro inuenitur

ro inuenitur in quinto, & rarius, niſi præcedat dactylus, vt aūt lē – – ueis ŏctē – u u ās lēn – – tō dū – – cūnt ār – – gēntō – –. Item ēt cō – – ſtām lōn – – gō sūb – – dūxĭmŭs – u u āppēn – – nīnō – –. Suſcipit quoq; loco dactyli proceleuſmaticum, & Anapæſtum, ſed illum raro, hunc rariſſime. vt Tītyrĕ – u u pāſcēn – – teīs ā – – flūmĭnĕ – u u rĕĭcĕ cău u u u pēllās – –. Et, Tĕnŭĭă u u u u nec lanæ per cœlum vellera ferri, & Gĕnŭă lă u u u u bāt. & Labat ărĭĕtĕ u u u u crebro, quanquam, vt Terentianus ait, Tēnŭĭă, & gēnuă lă, poſſunt eſſe dactyli, vbi u ſit conſonans. Idem in ărĭĕtĕ dici poteſt, vt & i ſit conſonans, quod ita ſeruaſſe videtur Virgilius, vt nunquam vſus fuerit proceleuſmatico, niſi ibi & ſynæreſis fieri poſſit. Anapæſtum vero tātum ſemel memini legere apud eundem. Flŭŭĭō u u – rūm rēx ērĭdănus. Apud græcos etiā & Creticus, & palimbacchius ponuntur interdum loco dactyli.

Dictum autem volūt Heroicum, vel quod heroū facta Homerus primus hoc verſu cecinerit, Vnde Horatius.

Res geſtæ, regumq; ducumq; & triſtia bella,
Quo ſcribi poſſent numero, monſtrauit Homerus,

vľ quod vetuſtiſſimus, & ante omneis primus hic fuerit verſus heroica enim vetera, & antiqua dixerunt, vel quia valida, & magna hoc metrō canantur, quales ſunt heroes. Idem & dactylicum, & heroum, & Hexametrum, & epos, & Deliacū, & Pythicum nominatur. Dactylicum à pede, quē præcipue ſuſcipit. Heroum, vel vt ſupradictū eſt, vel forte, quod heroo pede præcipue conſtet, qui eſt idem cum dactylo. Hexametrum, quia ſex metris hoc eſt pedibus, fertur. Epos vt græci dicunt ἀπὸ

σου ἐπειδὴ ταῖς βάσεις ἀλλήλαις, vel quia ἔπος ςίχος ἔμμετρος. facilius enim hoc carmine verba decurrunt dimenſione inuicem coh æꝛentia præter cætera delectabilius. Deliacum à Delio Apolline. Pythicum, quia cum Apollo pythona ſerpentem Delphis necaſſet in vltionem matris accolæ timore perculſi, carmẽ primum heroícum hexametrũ è ſex ſpondeis compoſitum cecinerũt, deinde læti occiſo ſerpente idem carmen concitata voce è ſex iambis protulerunt, quod fuiſſe dicit Athenæus ἰὴ -- παιάν — ἰὴ παιάν -- ἰὴ -- παιάν -- vt iota in ἰὴ producatur, idem præterea ſi corripiatur, & παι in παιάν ſimiliter ſequente vocali, erunt ſex iambi. ſic ἰὴ υ- παιάν υ- ἰὴ υ - παιάν υ - ἰὴ υ - παιάν υ -. Sed, vt clarius appareat quod dicimus, ſubiungemus de hac fabula Athenæi verba. Κλέαρχος ὁ σολεὺς οὐδενὸς ὢν δεύτερος, τῶν τοῦ σοφοῦ ἀριστοτέλους μαθητῶν ἐν τῷ προτέρῳ περὶ παροιμιῶν τὴν λητώ φησιν ἐκ χαλκίδος τῆς εὐβοίας ἀνακομίσουσαν εἰς δελφοὺς ἀπόλλωνα, καὶ ἄρτεμιν, γενέσθαι παρὰ τὸ τοῦ κληθέντος πύθωνος σπήλαιον, καὶ φερομένου τοῦ πύθωνος ἐπ᾽ αὐτοὺς, ἡ λητὼ τὸν παίδων τὸν ἕτερον ἐν ταῖς ἀγκάλαις ἔχουσα, προσβᾶσα τῷ λίθῳ τῷ νῦν ἔτι κειμένῳ ὑπὸ τῷ ποδὶ τῆς χαλκῆς εἰργασμένης λητοῦς ὁ τῆς τότε πράξεως μίμημα γενόμενον, ἀνάκειται περὶ τὴν πλάτανον ἐν δελφοῖς, εἶπεν ἴε παῖ. τυχεῖν δὲ τόξα κατὰ χεῖρας, ἔχοντα τὸν ἀπόλλωνα. τοῦτο δ᾽ ἐςὶν, ὡς ἄν ποι τίς, ἄφιε παῖ, καὶ βάλλε παῖ. διόπερ ἀπὸ τοῦ τουλεχθῆναι φασὶ τὸ, ἴε παῖ, καὶ ἴε παιάν. & Palop' ſub. τὸ δὲ ὑφ᾽ ἡρακλείδου τοῦ ποντικοῦ λεχθὲν φανερῶς πέπλασται ἐνθ᾽ σπονδαῖς τοῦτο πρῶτον εἰς τρεῖς εἰπεῖν τὸν θεὸν οὕτως, ἰὴ παιάν. ἰὴ παιάν. ἰὴ παιάν, ἐκ ταύτης γὰρ τῆς πίστεως τὸ τρίμετρον καλούμενον ἀνατίθησι τῷ θεῷ, φάσκων τοῦ θεοῦ τοῦ ἑκάτερον εἶναι τῶν μέτρων

ὅτι μακρῶν μὲν τῶν πρώτων δύο συλλαβῶν λεγομένων ἴη παιάν, ἡρῶον γίνεται, βραχειῶν δὲ λεχθεισῶν, ἰαμβεῖον. διὰ δὲ τοῦτο, δῆλον, ὅτι καὶ τὸν ἴαμβον ἀναθετέον αὐτῷ. βραχειῶν γὰρ γινομένων, εἰ δύο τὰς ἁπάντων τελευταίας συλλαβὰς εἰς μακρὰν ποιήσει τίς, ὁ ἱππώνακτος ἴαμβος ἔσαι.

Idem & Terentianus recitat, in quo græcum carmen deprauatum ex Athenæo correximus. Primum enim fuiſſe hexametrum è ſex ſpondeis, inde è ſex iambis refert his verbis.

Hexametros tradit genitos duo prima vetuſtas,
  Herous ille eſt, hunc vocant iambicum
Nam pedibus ſenis conſtare videmus vtrunq;
  Diuerſa quanquam lex ſit ambobus, pedum.
Additur hæc gemino non abſona fabula metro,
  Seu vera res eſt. ſpectet authorem fides.
Cum puer infeſtis premeret Pythōna ſagittis
  Apollo, delphici feruntur accolæ
Hortantes acuiſſe animum bellantis, vt illos
  Metus habebat, aut propinqua adoria.
Tendebat geminas pauida exclamatio voces,
Iη -- παιάν -- ἴη -- παιάν -- ἴη -- παιάν
Spōndē īs īl lūm prī mō nă tūm cēr nīs sēx,
  ēx pār tĕ uō cēs cōn cĭtās lǣtī dă bānt,
  ἴη υ - παιάν υ - ἴη υ - παιάν υ - ἴη υ - παιάν υ -
  ĕt hīnc pĕdūm tŏt ōrtŭs ēſt ĭām bĭcŭs.

EX POLLVCE DE PVGNA APOLLINIS CVM PYTHONE.

Τοῦ δὲ πυθικοῦ νόμου τοῦ αὐλητικοῦ, μέρη πέντε, πεῖρα κατακελευσμός. ἰαμβικὸν, σπονδεῖον, καταχόρευσις, δήλωμα δ᾽ ἐσὶ νόμος τῆς τοῦ ἀπόλλωνος μάχης πρὸς τὸν δράκοντα. καὶ ἐν μὲν τῇ πείρᾳ διορᾷ τὸν τόπον, εἰ

ἄξιός ἐστι τοῦ ἀγῶνος, ἐν δὲ τῷ κατακελευσμῷ, προκα-
λεῖται τὸν δράκοντα, ἐν δὲ τῷ ἰαμβικῷ, μάχεται, ἐμπε-
ριείληφε δὲ τὸν ἰαμβικὸν, καὶ τὰ σαλπιστικὰ κρούματα,
καὶ τὸν ὀδοντισμὸν, ὡς τοῦ δράκοντος ἐν τῷ τετοξεῦ-
σθαι συμπρίοντος τοὺς ὀδόντας· τὸν δὲ σπονδεῖον δη-
λεῖ τὴν νίκην τοῦ θεοῦ. ἐν δὲ τῇ καταχορεύσει, ὁ θεὸς
τὰ ἐπινίκια χορεύει. Sūt q dactylū, & Heroum non
eſſe idē volūt, ſed illā inter vtrūq; eſſe differentiā,
qđ dactylicū ex oībus cōſtat dactylis, Heroum ve
ro etiam ex ſpondeis. Addūt propterea propriū
eſſe heroum, quod ī priore, & in quarto, & in ſex
to loco ſpondeum habeat, vt, Dēfēciſſe vidēt ſua
īam prō miſſa repoſci. Item, īmmōtamq; coli de-
dit, ēt cōntemnere uēntōs. Et, Cuī nōn dictus hy
las puer, ēt lātonia dēlōs: ſed quod omneis ſpon
deos, vel plureis ſpōdeos, q̃ dactylos habet, qua-
ſi minus bonum, & ſine dactylo parū teres, ac ſo-
norum, σπονδειάζον appellauerunt. Et propterea
optimum dicunt, qui ex omnibus conſtat dacty-
lis, vltimo excepto, qui; vt dixi, vel ſpondeus, vel
pro ſpondeo trochæus eſt. Ennius, āt tŭ bă tērrĭ-
bĭ lī sōnī tū tàrā tāntārā dīxit. Virgilius, Stāt sŭā
cuīquĕ dīēs brĕue ĕt īrrĕpā rābĭlĕ tēmpus. Sic
apud græcos. Homerus, βῆ δὲ διὰ προμάχων κεκο-
ρυθμένος αἴθοπι χαλκῷ, βῆ χĕ δĭ – υ υ α προ μᾰ – υ υ
χῶν κεκō – υ υ ρυ θμĕνŏς – υ υ αἴ θο πῐ – υ υ χαλκῷ – –.
Idem, γλαῦκε πέπον πολεμιστὰ μετ' ἀνδράσι, νῦν σε μά-
λα χρὴ, γλαῦκε πĕ – υ υ πον πόλε – υ υ μι στᾰ μĕ – υ
υ τᾱν δρᾰ σῐ, – υ υ νῦν σε μᾰ – υ υ λᾱ χρῆ – –. Sed ſub
iungamus de Heroico quædam ex Terentiano,
vt ea ediſcant Iuuenes. Nam longe melius & mā-
datur memoriæ carmen, & tenetur, q̃ proſa ora-
tio. Ne cui igitur ſit mirum, ſi illum ſæpe citamus.
Eſt enim & acutus, & doctus, ſimulq; & delectat,

& docet. Sed iam ipſum audi.
H æc ſibi quæq; prius diſtinguere metra paramus,
Heroa primo, mox adire iambica,
A lternæ nequem impediat confuſio ſyluæ,
Quæ lex ſit ipſis, quæ ſit iis, quæ procreant
P artibus adiectis, detractis quæ varientur
Poſt hinc, deinde quanta compages nouos
A lterner, varietq; modos, mutatio quantum
Commendet. Et ſi non valebo plurima,
A ttingam vel pauca tamen. nam pandere prima
Prodeſt frequenter artium veſtigia.
V im propriam pedibus fida cito reddito mente,
Ne dum requiris, tarda ſit diſpectio.
S pondeus, verſum quo primum diximus ortum.
Heroon, hexametris tuetur vim ſuam
N omine nunc proprio, nũc debita tẽpora reddens,
Sub alterius conſonat vocabulo.
E geminis longam ſoluet ſiquando ſequentem,
Fit dactylus, triſyllabis tempus manet.
S i orior in geminas ſoluetur longa minores,
Tum pes recurret dactylo contrarius.
T empora ſed quanquam totidem defendat vterq;,
Heroa fiunt pulchriora dactylo,
H æc contra vitiant incurrentes Anapæſti.
Poſt dactylum ne quattuor iungas breueis,
P oſt ſpondeum autem veniens, ſic mutet oportet,
Vt iſte verſus iam docet legem metri.
E rgo ſpondeus plerunq; in dactylon ibit,
Nec intereſt vel quo loco, vel quàm frequens.
N am ſæpe alterni, gemini nunc, ſæpius alter
Species reformant plurimas in verſibus,
Quas longum credo perſcribere, cum ſibi cunctas
Legendo poſſit adnotare quilibet.
H oc ſat erit monuiſſe, locis quod quinq; frequenter

Iugem videmus inueniri dactylum.
S ed non & ſextum pes hic ſibi vendicat vnquam,
Niſi quando rhythmum,non metrũ cõponimus.
N anq; metrum certiq; pedes,numerusq; coercent,
Dimenſa rhythmum continet lex temporum.
S pondeus partem ſemper ſibi vendicat imam,
Dat & trochæo qua diſyllabo locum.
N ec damnum importat,tria qui ſua tẽpora ſubdit,
Quæ quattuor ſpondeus expleret magis.
D ebita nam ſpatii recipit quaſi tempora verſus,
Dum iungit imis conſequens exordium.
O mnibus in metris hoc iam retinere memento,
In fine non obeſſe pro longa breuem.
P ræterea pes nullus erit quin rite locetur,
Laudem mereri ſi voles poeticam.
H exametro dicunt,ſed non heroicon omnem,
Nam ſex pedes ineſſe non erit ſatis.
L eges quippe datas heroica carmina poſcunt,
Quis acta Homerus heroum cum ſcriberet,
V erſibus oſtendit,quas æque ſermo latinus
Cuſtodit omneis,& pedes ſolos probat,
Quos ſupra poſui.Græcis & creticus aptus.
Bacchius etiam ponitur pro dactylo.

V bi aduertendum,vt ſupra etiã oſtendi Bacchium intelligi à Terentiano,qui communiter ab aliis ferè omnibus Palimbacchius dicitur ; & quia ſupra idem & Quintilianum ſenſiſſe,quod Terentianus ſcripſimus,diligentius conſiderandum, an ita ſit, nã videtur,vbi de vſu Bacchii ſcribit,ſibi eſſe contrarius,cum dicit,Bacchius & claudit , & ſibi iungitur, Vĕnēnūm ∪ -- tĭmērēs ∪ --. Deinde ſubiungit, Contrarius quoque qui eſt,claudet , niſi ſi vltimam longam eſſe volumus , optimeq; habebit ante ſe Moloſſon , cibis rēſpērsūm ---, aut

Bacchium, Quod hic pŏtēſt, nōs ∪ – – pōſsēmŭs – – ∪. ecce hic manifeſte apparet intelligere Bacchium habere primam breuem, Palimbacchium vero vltimam. Quare illud, Longis breuem præcedētibus bacchius, cui cōtrarius Palimbacchius erit, aliter legendum, & forte ſic, longis breuem ſuccendentibus.

Sunt qui inſeri poſſe aiunt interdum in fine dactylici pro ſpondeo iambum, & eos verſus, qui hoc patiuntur, quia in fine diminuuntur tempore, græci appellant μειούρους παρὰ τὸ μεῖον, καὶ οὐρά. Sed huiuſmodi verſus non puto inuenies, niſi apud græcos. Homerus ἰλιάδος α΄ τρῶες – – δ᾽ ἐῤῥίγησαν – ∪∪ πεῖδον – ∪∪ αἴολον – ∪ ∪ ὄφιν – ∪ ὄφῐν Pariambus eſt pro ſpondeo. Terentianus tamen multos verſus de miuris ſcribens, compoſuit, in quibus mi etiam corrīpuit, ex ει eliſo, ι vt & in χορεῖος, & διασσόνδαιος fecit, Verſus hi ſunt.

Dactylici finem verſus ſi cludat iambus,
Hoc eſt pro longa, breuis vt penultima fiat,
Auribus acciderit nouitas inopina, melĭŭs ∪∪
Verſus vt hic reſonare poteſt, itu ſi cecinĕrĭs
Ite domum ſaturæ, venit heſperus, ite ſatŭrǣ ∪ –.
Nile pater propera. ſitiunt ſata. Nile propĕrā ∪ –.
Heu puer, vt mea ſint tibi vilia carmina, vĭdēs ∪ –.
Si nuſquam hocce aliquis lectum putat, ecce dabĭtŭr. ∪∪.
Verſus Homericus auſonio reſonās ita mŏdō ∪ –
Quem μείουρον achaica gens vocitare ſolĭta ēſt. ∪ –
Attoniti troes viſo ſerpente pauĭtānt ∪ –.
Liuius ille vetus graio cognomine, sŭæ ∪ –.
Inſerit inonis verſu puto tale docĭmĕn ∪∪.
Præmiſſo heroo ſubiungit nanq; μίουρον, – ∪.
Hymnum quando chorus feſto canit ore Tri-

uitæ v – – – ∪

Et iam purpureo ſuras include Cothurnō,

Balteus & reuocet volucres in pectore ſinūs

Preſſaq; iā grauida crepitēt tibi terga pharētra;

Dirige odoriſequos ad certa cubilia cānēs

I d quod cum ſæpe faciat Lucretius, miror nullum accepiſſe ab illo exemplum Terētianum. vt illud libro primo, ſed eo magis acrem Irrītat virtutem animi confringere vt arcta Naturæ primus portarum cauſtra cupērēt, licet Priſcianus libro decimo cupiret legat; cui non accedo. in exemplaribus enim manu ſcriptis cuperet legi, non cupiret. & illud libro quinto. Nec iacere induamus, via qua munita fidēi.

DE VITIIS QVIBVSDAM VITANDIS IN HEROO.

S unt quædam vitia in heroo præcipue vitanda. Primum indocta quædam, & ridicula affectatio, vt ſemiquinaria cæſura, ſit ſimilis extremæ ſyllabæ verſus, aut alterius verſus cæſuræ, & ſimul extremitas metri, alterius metri extremitati, aut alia id genus ridicula obſeruatio poetarum, inculti, ac ineruditi ſeculi, quos verſus leoninos appellant, quales hi ſunt,

P ergama flere volo fato danaum data sōlo.
Solo capta dolo, capta redacta sōlo.

E x Helicone ſona, quæ prima tenes Helicona,
Et metra me dona promere poſſe bona. Item

hi magis etiam ridiculi, & indoctiores.

C hartula noſtra tibi mittit Rainalde ſalutes,
Plura videbis ibi, niſi tu mea dona refutes.

H uiuſmodi igitur ne ioco quidem cenſeo compo-

nendos verſus, ſed imitandos eſſe bonos poetas, ac in primis Virgilium. Inuenies tamen ſemiquinariam cæſuram frequēter quidem fini in heroo reſpondere, ſed frequētius in pentametro elego tunc, cū ſubſtātiuis propria reddunt epitheta, Vt.

Primus idumæas referam tibi Mantua palmas. Et Mantua uæ miſeræ nimium vicina Cremonæ, Et Acriſionæis Danáe fundaſſe colonis. Item. Helleſpontiaci ſeruet tutela priapi Item. Iulius à magno demiſſum nomen Iulo. Vbi aduertæ præponi adiectiuum, ſequi ſubſtātiuum, idq; frequentiſſimum eſſe. ſic in elegis.

O vtinam tunc cum lacedæmona claſſe petebat,
Obrutus inſanis eſſet adulter aquis.
Non ego deſerto iacuiſſem frigida lecto;
Nec querer tardos ire relicta dies.
Nec mihi quærenti ſpacioſam fallere noctem,
Laſſaret viduas pendula tela manus.

Inuenies etiam, ſed rarius præponi ſubſtantiuū, vt Reiice, ne maculis infuſcet vellera pullis, Item Coniugis, ora modis attollens pallida miris.

Redduntur quidem epitheta ſubſtātiuis, vt dixi, ſed qui id quoque affectauerit, nō laudabitur. Præterea videdū eſt, vt Quintiliani vtar verbis, ne ſyllaba verbi prioris vltima ſit prima ſequentis, id, nequis præcipi miretur, Ciceroni in epiſtolis excidit: Res mihi inuiſæ viſæ ſunt, Brute, & in carmine.

O fortunatam natam me conſule Romam.

Hoc idem carmen & Iuuenalis recitat, inde ſubiungit.

Antoni gladios potuit contemnere, ſi ſic
Omnia dixiſſet. Ridenda poemata malo,
Quàm te conſpicuæ diuina philippica famæ.

Cauendum eſt etiam, ne in principio præter decorem elati, & tumidi videamur, &, vt ait Flaccus,

Nec ſi incipies, vt ſcriptor Cyclitus olim.
Fortunam Priami cantabo, & nobile bellum.
Quid dignum tanto feret hic promiſſor hiatu?
Parturient montes, naſcetur ridiculus mus.

Potuiſſem & alia multa dicere, quæ fugeř, quæq́; ſequi & facere oporteat componendis carminibus, ſed cum non eſſet ocium, prætermiſi. Quam obrem admoneo ſtudioſos, vt quæ de arte poetica ſcripſit Horatius, ſtudioſe legant, tum optima quæ de ea ipſa arte præcepta. quia, vt ait Iſocrates, ἐὰν ἦς φιλομαθὴς, ἔσῃ πολυμαθής.

DE PENTAMETRO ELEGO.

Pentemetrum elegum heroo ita adnectitur, vt vix vnquã ſeparatum inuenias. Cõſtat autẽ ex quinq; pedibus, vnde & nomen ei inditum eſt.

Diuiditur in duo commata. Primum comma conſtat indifferenter vel è duobus dactylis, vel è duobus ſpondeis, vel è dactylo, & ſpõdeo, vel è ſpondeo, & dactylo, & ſyllaba longa, quem ſemipedem primum vocant. Secundum vero, è duobus dactylis, & ſyllaba, quæ ſecundus ſemipes appellatur. duobus dactylis, & ſyllaba longa, vt

Nōmĭnĕ ĭn – ᴗ ᴗ hēctŏrĕ – ᴗ ᴗ ō – pāllĭdă – ᴗ ᴗ sĕm pĕr ĕ – ᴗ ᴗ rām ᴗ. E duobus ſpondeis & ſyllaba longa, vt,

Flēbām – – sūccēſ – – sū – pōſsĕ că – ᴗ ᴗ rērĕ dō – ᴗ ᴗ lōs – –. E dactylo & ſpondeo, vt,

Nīl mĭhĭ – ᴗ ᴗ rēſcrī – – bās –, āttrămĕn – ᴗ ᴗ īpsĕ vĕ – ᴗ ᴗ nī –. E ſpondeo & dactylo, vt,

Lāſſā – – rēt vĭdŭ – ᴗ ᴗ ās – pēndŭlă – ᴗ ᴗ tē-

lă mă -υυ nūs. -. Alii vero dicuntur primum & ſecundum pedem poſſe eſſe indifferenter dacty- lum vel ſpondeum, tertium, ſpondeum duntaxat, ita tamen, vt prima ſyllaba ſpondei, ſit extrema di ctionis præcedentis, & propterea ſi inueniatur ali quando breuis, defendi cæſura ſemignaria, Quar tum, & quintum ſemper Anapæſtos. cuius ſenten tiæ videtur fuiſſe Quintilianus, cũ dicit, Non ego cum præcedenteis pedes poſui, legem dedi, ne alii eſſent, ſed quid ferè accideret, quod i præſen- tia videretur, oſtendi, & quidẽ optime eſt ſibi iun ctus Anapæſtus, vt qui ſit pentametri finis. ſcãdi tur autem ſic. Nīl mĭhĭ υ-- rēſcrī -- bās ăt -- tămĕn ĭp υυ- sĕ uĕnī υυ-.

Item, Lāſsā -- rēt uĭdū -υυ ās pēn -- dŭlă tē υυ- lă mănūs υυ-. Et, Nōmĭne ĭn -υυ hē ctŏrĕ -υυ ōpāl -- lĭ dă sēm υυ- pĕr ĕrăm. υυυ & ſic in cæteris. Sed memineris in oĩ metro in fine pro lunga accipi breuem, & pro breui lon gam. Prior autem ſcandendi modus per duo cõ- mata. & duos ſemipedes facilior. Dictum vero Elegũ παρὰ τὸ ἐλεῖν τοὺς τεθνεότας, quod hoc car- mine laudes defunctorum ſcriberentur. vel παρὰ τὸ ἔλεος quod vetuſtiſſimi ſuas lamentationes ele gis decantarent. nam factum eſt vocabulum à vo ce, qua in fletu vtimur. vnde tractum eſt, vt epita- phia elegis præcipue ſcribantur verſibus. proce- dente deinde tẽpore aliæ quoq; res eo verſu ſcri- bi cœperunt, hinc Horatius.

Verſibus impariter iunctis querimonia primum,
Poſt etiam incluſa eſt voti ſententia compos.

De inuentione autem elegi verſus, Idem Hora- tius ſic dicit.

Quis tamen exiguos elegos emiſerit author,

Grammatici certant,& adhuc ſub iudice lis eſt.

TERENTIANVS DE PENTAMETRO VERSV.

P entametrũ dubitant,quis primus finxerit author.
Quidam non dubitant dicere Callinoum.
H exametro cum quinq; pedum ſubiungitur iſte.
Parteis Heroi dupliciter recipit.
Q uas penthemimeres poſſit diſiungere forma,
Has ſiquis geminet,pentametrum faciet.
S ed rẽfert duo ſint,an dactylus vnus in illa.
Cum duo ſunt,eadem bis repeti poterit.
S ubiungam exemplum,quo fiat planius iſtud,
Dēsĭnĕ mænălĭōs,dēsĭnĕ mænălĭōs.
D actylus vt duplex,non bis ſententia currat.
Dēsĭnĕ mænălĭ ōs Mūsărĕ fĕrrĕiō cōs.
H oc ne præpoſitum peccat,nec parte ſequenti.
Talis vtriq; loco conuenit vna tome.
S i primo ſpondeus erit,tum dactylus alter,
Stabit,comma prius non poterit repeti.
T alis erit verſus hæc portio,quam modo tracto,
Pōſtquām rēs ăsĭ ǣ.claudicat vt repetas.
V t ſtet comma ſequens, bis dactylus adſit oportet.
Pōſtquām rēs ăsĭ ǣ,Dēsĭnĕ mænălĭ ōs,
D actylus in primo poſitus,ſpondeus adhærens,
Non oberit primis,officiet reliquis.
E xemplum ponam,parti quod congruat iſti,
Mūsă mĭ – ∪ ∪ hĭ cău – – sās – diſcrepat hoc iterum.
D actylus ergo duplex redeat mihi parte ſequenti,
Mūsă mĭ hĭ cău sās,dēsĭnĕ mænălĭ ōs.
S pondeum duplicem,q̃ pars prior eſt,bene ſumet:
Peccat enim tantum poſteriore tome.

Spondeos ante ergo dabis, pars cætera curret.
ō fōr tūnā tī. dēsĭnĕ mænălĭ ōs.
P ars prior ergo pedum admittet quĕcūq; duorum,
Dactylus in reliqua bis repetundus erit.
S candunt Pentametrum, duo ſint quaſi commâta, quidam,
Vt pedibus binis ſemipedes ſuperent.
H os ſibi coniunctos ſpondeum reddere quintum,
Pōſtquām rēs ăsĭæ dēsĭnĕ mænălĭ ōs.
A t quidam in medio ſpondeum reddere malunt,
Semipedem & primum cum capite alterius
I ungunt, dactylico quæ ſit de commate, longa.
Inde duas promptum eſt ſic remanere breueis.
H is longam adnectunt, qua dactylus incipit alter.
Cernis & hinc alias tot remanere breueis.
H as ad ſemipedem iungunt in fine relictum.
Vltima nec rēfert longa ſit, an ne breuis.
S ic ſpondeus erit medius, duo poſt anapæſti.
Pōſtquām rēs ăs ĭ æ dē sĭnĕ mæ nălĭōs.
I ccirco primo curabis commate ſemper,
Ne breuis incurrens ſyllaba ſemipedis,
S pondeum mediis nequeat coniungere longis,
ēt ſī āt, tā lĭs īn cĭpĕ mæ nălĭōs.
Nam lĭs, quæ breuis eſt, iungat ſibi ſiue ſupremam
ōs, vel quæ prima eſt, īn caput hoc etenim eſt.
Quia nec producta eſt, geminat nec conſona vireis,
Spondeus minime pes, ſed iambus erit.
E xemplum idcirco vocali à parte locaui,
Longa foret ne lĭs īn cĭpĕ mæ nălĭōs.
Quidam quia gemino conſtat de commate verſus,
Claudere comma prius non timuere breui.
V t ſit pentameter talis, qualem modo fingo,
Hōc mĭhĭ tām grān dĕ mūnŭs hă bērĕ dă tūr.
Aut qualis ſupta verſus peccare videtur,

Sī tĭ ăt tă lĭs īncĭpĕ mænălĭ ōs.
Nam referre nihil, ſit qualis ſyllaba fini,
  Commataq; hoc ipſum iuris habere volunt.
Idcirco & verbo nunquam vno cola ligari,
  Vt conſtet parti finis vtriq; ſuus.
Nam vitioſus erit ſic pentameter generatus,
  īntēr nōſtrōs gēntĭlĭs ŏb ērrăt ĕ quŭs.
Spondei duo ſunt, quos dixi, commate primo
  Poſſe dari, verum ſyllaba, quæ ſequitur,
Nec penthemimerem verbi cum fine relinquit,
  Quæ data pentametris regula prima ſonis,
Nec poſt dactylico debet quæ commate iungi,
  Eſſe caput verſus dactylici patitur.
Hoc ipſum melius mutata parte coibit,
  Gentilis noſtros inter oberrat equus.
Tantam noſtra nequit menſura abſoluere litem.
  Malo tamen longa cludere comma prius.
Hos elegos dixere, ſolet quod clauſula talis
  Triſtibus, vt tradunt, aptior eſſe modis.

Quoniam autem eadem ferè lex eſt metrorũ apud latinos, quæ & apud græcos, vnde noſtra fluxerunt, operæpretium viſum eſt, in ſingulis metrorum generibus, de quib⁹ hoc tractamus libro, varſus aliquot græcos ſcandere, ex bonis acceptos authoribus.

EX PRIMO ILIADOS.

Μῆνιν ἄειδε θεὰ πηληϊάδεω ἀχιλῆος
Οὐλομένην, ἣ μυρί᾽ ἀχαιοῖς ἄλγε᾽ ἔθηκεν.
Πολλὰς δ᾽ ἰφθίμους ψυχὰς ἄϊδι προΐαψεν
Ἡρώων, αὐτοὺς δ᾽ ἑλώρια τεῦχε κύνεσσι,
Οἰωνοῖσί τε πᾶσι· διὸς δ᾽ ἐτελείετο βουλή.
Μῆνῐν ᾰ – ᴗ ᴗ ει δε θε ᴗ ᴗ ᴗ απη – – ληϊ ᾰ – ᴗ ᴗ

δεωάχι –υυ λῆϊς –υ,
Ουλόμε –υυ νῆνη –– μυρία –υυ χαιοῖς– –ἀλ
γεε –υυ θῆκεν –υ.
Πολλὰς –– δὶφθι –– μοῦν ψυ –– χὰς ἄι –υυ
δι προί –υυ ἀψέν –υ.
Ηρω –– ὤν,αυ –– τοὺς δὲ –– λῶρια –υυ τεῦ
χεκυ –υυ νέσσι –υ,
Οἰω–– νοῖ σί τε –υυ πᾶσι,δὶ –υυ ὃς δέτε
–υυ λεῖετο –υυ βουλῆ ––.

Ecce primis quatuor ſedibus vel dactylus vel ſpondeus indifferenter ponitur, in quinta autem ſemper dactylus, & in ſexta ſpondeus, vel eius loco trochæus. licet in quinta ſpondeus interdum inueniatur. Illud autem δεωάχι –υυ dictũ eſt per συνίζησιν, vbi δεω breuis & longa pro vna lõga, ſic Virgilius poſuit, Solio cũ Iuppiter aureo, vbi reo breuis, & longa pro vna longa.

EX THEOCRITI A MOEBEO CARMINE.

Αγκεα, καὶ ποταμοὶ θεῖον γένος, ἄτι μενάλκας Μενάλκας
Πῆ ποχ᾽ ὁ συριϰτὰς προσφιλὲς ἆσε μέλος,
Βόσκοιτ᾽ ἐκ ψυχᾶς τὰς ἀμνάδας, ἢν δέ ποκ᾽ ἔνθῃ
Δάφνις ἔχων δαμάλας, μηδὲν ἔλασσον ἔχοι.
Κρᾶναι, καὶ βοτάναι γλυκερὸν φυτόν. αἴπερ ὁμοῖον
Δάφνις
Μουσίσδοι Δάφνις ταῖσιν ἀηδόνισι,
Τοῦτο τὸ βωκόλιον παίνετε, κἤν τι μενάλκας
Τῆδ᾽ ἀγάλοι, χαίρων ἄφθονα πάντα νέμοι. In his verſibus ſcanduntur heroi, vt ſupraſcripti homerici, Pentametri vero elegi ſic.

Πῆ πόχο –υυ συρι ––κτὰς– πρόσφι λές –υυ
ἆσε με –υυ λὸς υ. vel ſic ſine cæſuris.

Ρηποχο –∪∪ συρο – – κτας προς – – φιλας, α ∪∪ – σε-
μελος ∪∪∪. Secundus Pentameter.

Δαφνιςε –∪∪ χωνδα μα – ∪∪ λας – μηδενε – ∪∪ λασ-
σονε –∪∪ χοι –. & ſine cæſuris.

Δαφνιςε –∪∪ χωνδα μα –∪∪ λας μη – – δενε λας ∪∪ –
σονε χοι ∪∪ –. Tertius pentameter.

Μουσις – – δοιδαφ – – νις – πασι να –∪∪ ηδονι –∪∪
σι ∪. & ſine cæſuris.

Μουσις – – δυιδαφ – – νις τα – – σι ναη ∪∪ – δονι
σι ∪∪∪. Quartus Pentameter.

Τηδαγα –∪∪ γοιχα – – ρων – αφθονα – ∪∪ παντανε
–∪∪ μοι –. & ſine cæſuris.

Τηνδαγα –∪∪ γοιχα – – ρωνα – – φθονα παν ∪∪ – πα-
νεμο ∪∪ –. Vides his pentametris duo eſſe com mota, & eodem modo ſcandi, vt ſupra latina oſtendimus. Quare vel hinc colligere poſſumus à græcis & hæc & alia ferè omnia latinos accepiſſe, vt mittam & pedum, & metrorum, & accidentium metris nomina vel græca, vel à græcis detorta. Si quiſquam igitur eſt, qui negat, non neceſſarias eẽ græcas literas hominibus noſtris, quàm rectè ſentiat, breui puto cognoſcet, cum vel pueris de bonis literis doctè diſputantibus, ipſe interim aſtabit, ὡς ὄνος πρὸς λύραν, vt aiunt.

DE VERSV IAMBICO SENARIO

Iambicus verſus, qui à græcis τρίμετρος, quod treis διποδίας habeat à latinis eãdem ratiõe ternarius, vel quia è ſex pedibus ſimplicibus conſtat, Senarius appellatur, ſuſcipit in locis imparibus, ideſt in primo, tertio, quinto, pedes quinq;, iambum ∪ – tribrachyn ∪∪ ∪ Spondeum – – Dactylum –∪∪ Anapæſtum ∪∪ – in paribus vero, ideſt in ſecundo, quarto,

do, quarto, ſexto, treis, iambum ᴗ – tribrachyn ᴗ ᴗ ᴗ pyrrhichium, ſed hunc in fine duntaxat ᴗ ᴗ ratione vltimæ ſyllabæ, quæ in omni metro, vt ſupradixi indifferenter ponitur. Legitimus autem iambicus è ſolis iambis conſtat, vt etiam à principio, cum inuentus eſt. Deinde grauitatis gratia, ſpondeus, & qui ex illo naſcuntur, dactylus, anapæſtus nothi pedes in locis tantum imparibus recepti ſunt. vnde Terentianus.

Sed quia recepit lex iambi dactylum,
Spondeon, aut qui dactylo eſt contrarius.
Vt iam tenemus, impari tamen loco.

De eodem ſic Horatius.

Syllaba longa breui ſubiecta vocatur iambus
Pes citus. vnde etiam trimetris accreſcere iuſſit
Nomen iambeis, cum ſenos redderet ictus.
Primus ad extremum ſimilis ſibi. Non ita pridem.
Tardior vt paulo, grauiorq; veniret ad aureis,
Spondeos ſtabileis in iura paterna recepit
Commodus, & patiens, non vt à ſede ſecunda
Cĕderet, aut quarta ſocialiter. Ex omnibus iambis tale eſt Horatii.

Sŭīs ᴗ – ĕt īp ᴗ – sărō ᴗ – mă vī ᴗ – rĭbŭs ᴗ ᴗ
rŭĭt ᴗ ᴗ

Tale & illud. Mīnā ᴗ – cĭs aūt ᴗ – ĕtrū ᴗ – ſcă
Pōr ᴗ – sĕnǣ ᴗ – mănūs ᴗ –.

Item reliqua omnia, quæ ſubiunguntur hexametris illius epōdi. Altera iam teritur bellis ciuilibus ætas, vt illud, ĕā ᴗ – mŭs ō ᴗ – mnīs ē ᴗ – xĕcrā ᴗ – tă cī ᴗ – uĭtās ᴗ –. Terentianus de hoc metro partim è ſolis iambis, partim etiam immiſto ſpondeo & ſemel dactylo in locis imparibus.

ă dē ſto ĭām bĕ prǣ pĕs, ēt tŭī tĕnāx
Vĭgō rĭs ād dĕ cōn cĭtūm cĕlēr pĕdĕm.

Nēc āltĕrī ĭūs īn dĭgēns ŏpīs uĕnī.
Sĕd īp sĕ vē rŭs, īn tĕgēr quĕ gē ſtĭēns,
ă dūs ſtă fĕl lĕ, quālīs ān tĕ cār mĭnă
Dăbās ămā rŭs ūl tŏr, īm pŏtēns, tŭī.
Vĭdēs, ŭt ī ctă vēr bă rā prĕt ĭm pĕtŭs,
Brĕuēm quĕ crē bră cōn sĕquēn dŏ lōn gŭlă,
Cĭtūm sŭb īn dĕ vōl uăt ār ctĭūs sŏnŭm,
ĭ ām bŭs. īp sĕ sēx ĕnīm lŏcīs mănĕt.
Et inde nomen inditum eſt ſenario.
Sed ter feritur. hinc trimētrus dicitur,
Scandendo binos quod pedes coniungimus.
Quæ cauſa cogat, non morabor edere.
Nam mox poetæ, ne nimis ſecet breuis.
Lex hæc iambi verba pauca admitteret,
Dum parua longam ſemper alterno gradu,
Vrget, nec aptis exprimi verbis ſinit
Senſus, aperte diſſidente regula,
Spondeon, & quos iſte pedes ex ſe creat,
Admiſcuerunt, impari tamen loco,
Pedemq; primum, tertium, quintum quoq;
Iuuēre paulo ſyllabis maioribus.
At qui cothurnis regios actus leuant,
Vt ſermo pompæ regiæ capax foret
Magis, magisq; latioribus ſonis
Pedes frequentant, lege ſeruata tamen,
Dum pes ſecundus, quartus, & nouiſſimus
Semper dicatus vni iambo ſeruiat.
Nām nūl lŭs ălĭ ūs pōnĭtūr, tāntūm sŏlēt
Tēmpŏrĭ bŭs ǣ quūs nōn rĕpēl lī tī ī brăchÿs.

In tragœdiis autem verſus è ſolis iambis non laudatur. quare vix talem inuenias, ſed ſemper in locis paribus ex iambo aut tribreui, in cæteris indifferenter ex iambo, ſpōdeo, dactylo, anapæſto tribreui. In comœdiis vero in ſecundo loco & ſimi-

libus, ſpondeus etiam inuenitur, nec non & dacty lus, & anapæſtus, ſed frequentius ſpondeus. Quod faciunt Comici, vt ſolutam orationem imitentur. Scandamus igitur aliquot ſenarios verſus, primo comicos, deinde tragicos, vt quod dicimus, appa reat exemplo manifeſtius. Ex Andria Terentii.

Vōs ī - - ſtæc īn - - tro aūfēr - - te ăbī ᴗ - tĕ. Sō ᴗ - sĭā ᴗ -
ădēs ᴗ - dūm pāu - - cīs tē ᴗ - vŏlō ᴗ - dīctūm - - pŭtā ᴗ -
Nēmpe ūt - - cūrēn - - tūr rē - - ctē hæc. īm - - mo ălĭūd ᴗ ᴗ -. Quĭd ēſt ᴗ -,
Quōd tĭbī - ᴗ ᴗ mĕa ārs ᴗ - ēffĭcĕ - ᴗ ᴗ re hōc pōſ - - sĭt ām ᴗ - plĭūs ᴗ ᴗ?
Nĭhĭl ī ᴗ ᴗ - ſtāc ŏpūs - ᴗ ᴗ ēſt ār - - te ăd hānc - - rēm quām - - părō ᴗ -,
Sĕd hīs ᴗ - quās sēm - - pēr īn ᴗ - te īntēl - - lēxī - - sĭtās ᴗ -.
Fĭde ēt ᴗ - tăcĭtūr ᴗ ᴗ - nĭtā ᴗ - te ēxpē - - ctō quīd - - vĕlīs ᴗ -.

Ex Hercule furente Senecæ.

Sŏrōr ᴗ - tŏnān ᴗ - tĭs (hōc ᴗ - ĕnīm ᴗ - sōlūm - - mĭhī ᴗ -.
Nōmēn - - rĕlī ᴗ - ctum ēſt sēm - - pēr ălĭ ᴗ ᴗ ᴗ ēnūm - - iŏuēm ᴗ -.
āc tēm - - plā sūm ᴗ - mī vĭdŭ - ᴗ ᴗ ădē ᴗ - ſerūī æ ᴗ ᴗ - thĕrĭs ᴗ ᴗ.
Lŏcūm ᴗ - quē cœ ᴗ - lō pūl - - să, pēl ᴗ - lĭcĭ būs ᴗ ᴗ - dĕdī ᴗ -.
Tēllūs - - cŏlēn ᴗ - da ēſt, pēl - - lĭcēs ᴗ - cœlūm - - tĕnēnt ᴗ -.

EX MENANDRO, Vt citat Stobæus, trimetri iambici acatalecti.

Οἴκοι μένειν χρὴ, καὶ μένειν ἐλεύθερον.
Στρατεία δ᾽ οὐ φέρει περιουσίαν οὐδεμίαν,
Ἐφήμερον δ᾽ ἔχει, καὶ προπετῆ τὸν βίον.
Οὐ πεῖραν ἔχομεν ὄντος οὐ σωτηρίου.
Εἰ λοιδόρητον, ὡς ἔοικε φαίνεται
Τὸ τοῦ στρατιώτου σχῆμα, καὶ τὸ τοῦ ξένου.
Κομψὸς στρατιώτης, οὐδ᾽ ἂν εἰ πράττοι θεὸς,
Οὐθεὶς γένοιτ᾽ ἄν,

οἴκοι -- μένειν u - χρὴ καὶ -- μένειν ἐλεύ u -
u - θερον uu
στρατεί u - α οὐδ᾽ -- φέρει u - περιου uu -
σίαν οὐ -- δεμίαν uuu.
ἐφή u - μερον u - δ᾽ ἔχει u - καὶ προπε - uu τῆ
τὸν -- βίον uu.
οὐ πεῖ -- ραν ἔχο uuu μεν u - τος οὐ u - σωτη --
ρίου u -.
εἰ λοι -- δόρη u - τον, ὡς u - ἔοι u - κε φαί u - νε
ται u -.
τὸ τοῦ u - στρατιώ uu - του σχῆ -- μα, καὶ u - τὸ
τοῦ u - ξένου u -.
κομψὸς -- στρατιώ uu - της οὐ -- δ᾽ ἂν εἰ u -
πράττοι -- θεὸς uu οὐθεὶς -- γένοι u - τ᾽ ἄν,

EX PLVTO ARISTOPHANIS.

Ὡς ἀργαλέον πρᾶγμ᾽ ἐστὶν ὦ Ζεῦ καὶ θεοὶ
Δοῦλον γενέσθαι παραφρονοῦντος δεσπότου
Ἢν γὰρ τὰ βέλτισθ᾽ ὁ θεράπων λέξας τύχῃ,
Δόξῃ δὲ μὴ δρᾶν ταῦτα τῷ κεκτημένῳ.
Μετέχειν ἀνάγκη τὸν θεράποντα τῶν κακῶν.
ὡς ἀρ -- γαλέον uu - πραγμ᾽ -- ἐστὶν ὦ u - Ζεῦ
καὶ -- θεοὶ u -
Δοῦλον -- γενέ u - σθαι, παρα - uu φρονοῦν u -
τος δέ -- σπότου u -

ἴηγαρ -- τᾶ βελ υ - πι θο θε -υυ ραπῶν υ - λεξα
-- τυχῆ υ -,
Δόξῃ -- δὲ μὴ υ - δρᾶν ταυ -- τα τῶ υ - κεκτη --
μενῳ υ -,
μετέχειν υυ - ἀναγ υ - κῆτον -- θεράπον υυ - τα
τῶν υ - κακῶν υ -.

EX HECVBA EVRIPIDIS.

Ἥκω νεκρῶν κευθμῶνα, καὶ σκότου πύλας
Λιπὼν, ἵν' ᾅδης χωρὶς ᾤκηςαι θεῶν,
Πολύδωρος ἑκάβης παῖς γεγὼς τῆς κισσέως,
Πριάμου τε πατρός. ὅς μ', ἐπεὶ φρυγῶν πόλιν
Κίνδυνος ἔσχε δορὶ πεσεῖν ἑλληνικῷ.
Δείσας, ὑπεξέπεμψε τρωϊκῆς χθονὸς,
Πολυμήςορος πρὸς δῶμα θρηϊκίου ξένου.

ἥκω -- νε κρῶν υ - κευ θμῶ -- να καὶ υ - σκο τοῦ υ -
πυ λᾶς υ -
Λι πῶν υ - ἵ να υ - δης χω -- ρὶς ῷς υ - κι ςαι --
θε ῶν υ -.
Πο λυ δω υυ - ρος ἑκα υυυ βης παῖς -- γε γὼς υ - τῆς
κι ς -- σε ὼς υ -,
Πρι ά μου υυ - τε πα υ - τρός. ὅς υ - μ' ἐπεὶ υ - φρυ
γῶν υ - πό λι ν υυ.
Κί νδυ -- νος ἔ υ - σχε δο ρὶ υυυ πε σεῖν υ - ἑλλη --
νι κῷ υ -.
Δεί σας --, ὑπεξ υ - ἔπεμ υ - ψε τρω υ - ϊκῆς υ - χθο
νὸς υυ.
Πο λυ μη υυ - ςο ρος υ - πρὸ ς δῶ -- μα θρη ϊ υ - κί ου
υ - ξε νου υ -.

TERENTIANVS DE COMICIS ET TRAGICIS VERSIBVS.

Culpatur autem verſus in tragœdiis,
Et rarus intrat ex iambis omnibus,
Vt ille contra, qui ſecundo & talibus,
Spondeon, aut quem comparem receperit.
Sed qui pedeſtres fabulas ſocco premunt,
Vt quæ loquuntur ſumpta de vita putes,
Vitiant iambum tractibus ſpondaicis.
Et in ſecundo, & cæteris æque locis.
Fidemq́; fictis dum procurant fabulis,
In mĕtra peccant arte, non inſcitia,
Ne ſint ſonora verba conſuetudinis.
Paulumq́; rurſus à ſolutis differant.
Magis iſta noſtri. nam ferè græcis tenax
Cura eſt iambi, vel nouellis comicis,
Vel qui in vetuſta præcluent Comœdia.

DE DIMEIRO IAMBICO.

Dimetrum Iambicum acatalectum Archilochium conſtat è quatuor integris pedibus. recipitq́; in locis imparibus, ideſt in prima & tertia ſede iambū, & cæteros, quos trimetrum. In locis vero paribus hoc eſt in ſecunda, & quarta ſede, iambum vel tribreuem, ſed in fine & Pyrrhichium, quales multi ſunt verſus apud Horatium ſuppoſiti aliis, vt hic, trimetris.

Quāndō rĕpō ſtūm cæ cŭbum ād fēſtās dăpēs,
Vīctō -- rĕ læ ᴗ-- tūs cæ -- săre ᴗᴗ.
Tē cūm sŭb āltā (sīc Iŏuī grātūm) dŏmō
Bĕā ᴗ- tĕ Mē ᴗ- cœnās -- bĭbăm ᴗᴗ,
Hic autem, Herois
Nōx ĕrăt, ēt cœlō fūl gēbāt lūnă sĕ rēnō
īntĕr -- mĭnō ᴗ- ră sy ᴗ- dĕră ᴗᴗ.
Cūm tū māgnō rūm nū mēn læ sūră dĕ ōrŭm,

inuēr -- bāťū ᴗ-. rābās -- mĕā ᴗᴗ.

Hoc carmine conſtat etiam hymnus ille, ac rhythmus in ſacris libris in laudē imaculatæ Virginis.

Quēm tĕr -- răpōn ᴗ - tūs ǣ ᴗ - thĕră ᴗᴗ
Cōlūnt ᴗ - ădō ᴗ - rānt prǣ - ᴗ dĭcānt ᴗ -
Trīnām -- rĕgēn ᴗ - tēm mā -- chĭnām ᴗᴗ
Claūſtrūm -- Mărī ᴗ - ǣ bā -- iŭlăt ᴗᴗ.

Vbi vt id obiter admoneā æthera nominatiuus eſt fœminini generis ab accuſatiuo græco τὸν αἰθέρα hæc æthera, ſicut τὸν κρατῆρα hæc cratēra. Maria autem & ſi corripit primam & ſecūdā apud Claudianum, tamen quia hebraicum eſt nomen, puto penultimam habere indifferentem.

DE IAMBICO TETRAMETRO.

Iambicum tetrametrū, quod latine quadratum & octonarium dicitur, eoſdem pedes in locis paribus, ac imparibus admittit, quos & trimetrum. nā ſi trimetro duos præpoſueris pedes, ex iis, quos illud recipit, tetrametrum facies, Quod ſic docet Terentianus.

Sed hic trimētrus quando duplicem pedem
A capite ſumet, tunc quadratus dicitur.
Idemq; dictus eſt & octonarius.
Ante ergo verſum collocabo Iambicum.

Phăsē ᴗ- lūs īl ᴗ- lĕ quēm ᴗ- vĭdē ᴗ- tĭs hō ᴗ - ſpĭtēs ᴗ -.

Quadratus iſte talis effici poteſt.

ă dēſt ᴗ- cĕlĕr -ᴗ phăsē ᴗ- lūs īl ᴗ- lĕ quēm ᴗ- vĭdē ᴗ- tĭs hō ᴗ - ſpĭtēs ᴗ -.

Huiuſmodi verſus iambicos quadratos acatalectos non legi in vſu apud noſtros, catalecticos autem legi apud Catullum, Cuius generis eſt illud epi-

grāma in Thallum, qui Catullo pallium, & ſudarium inuolauerat.

C ĭnæ ∪ – dē Thāl ∪ – lē mōl ∪ – lĭōr ∪ – cūnĭ ∪ – cū lĭ ∪ – căpĭl ∪ – lō –.

R ĕm ĭt ∪ – ĕ păl ∪ – lĭūm ∪ – mĭhī ∪ – mĕūm ∪ – quŏd ĭn ∪ – uŏlă ∪ – ſtĭ –. Vides his deeſſe ſyllabam, vt ſint octo ſimplices pedes iambi.

Qui poterunt effici quadrati perfecti, ſi dixeris.

C ĭnædĕ Thāllē mōllĭŏr cūnĭcŭlī căpĭllŭlō,

R ĕmĭttĕ pāllĭūm mĭhī mĕūm, quŏd ĭnuŏlăuĕrās.

Apud Comicos tñ ſæpe inuenies id genus octonarios verſus, nō tamen ſeruata lege Iambici metri, ſed in omni ſede indifferenter poſitos ſpondeum, dactylum, Anapæſtum præterquā in octaua, vbi ſemper eſt iambus. quales ſunt illi apud Terentium.

ĕ nĭmuē ∪∪ – rŏ Dā ∪ – uĕ nĭhĭl ∪∪ – lŏci ēſt ∪ – sē gnĭtĭ – ∪∪ ænĕquĕ – ∪∪ sōcŏr – – dĭæ ∪ –.

Quāntum ĭn – – tēllē – – xī mŏdŏ – ∪∪ sĕnĭs ∪ – sēn tēn – – tĭām ∪ – dē nū – – ptĭīs ∪ –.

Quæ sī – – nōn ā – – ſlū pr ō – – uĭdēn ∪ – tūr me aūt – – hĕrūm ∪ – pēſsūn – – dăbūnt ∪ –.

Et notā enimuero ſic dictum, vt ſupra ſine īuidia vt u pro nihilo habeatur, vt ait Priſcia.

S ed de hoc metro multa dici poſſent, quæ prætermittimus dicenda, cum Terentium debimus excuſum typis noſtris.

DE IAMBICO CLAVDO.

E ſt quoddam genus Iambici verſus delūbe, & Claudum, quod græci σκάζον & χωλίαμβον appellant. habet enim in fine pro iambo ſpondeum. Differt autem à perfecto ſenario iambico, quod hic in ſe

xta ſede ſpondeus eſſe debet, tum in quinta ſemper iambus. nam cum ſcandantur iugati hi pedes in choliambo, tertius pes iugatus, ſemper eſſe debet epitritus primus, ideſt prima breuis ante treis longas. Cauendum igitur, ne in quinta ſede ponatur ſpondeus, aut alii, quos integer ſenarius Iambicus in ea ſuſcipit. Hanc legem accurate ſeruauit Perſius his verſibus claudis.

N ĕc fōn – – tĕ lā ᴗ – brā prō ᴗ – lūi ᴗ – căbāl ᴗ – līnō – –.
N ĕc īn ᴗ – bĭcīpĭ ᴗᴗᴗ tĭ sō ᴗ – mnĭāſ ᴗ – sĕ pār ᴗ – nāsō – –.
Mĕmĭni ūt ᴗᴗ – rĕpēn ᴗ – tĕ sīc ᴗ – pŏē ᴗ – tă prō ᴗ – dīrēm ᴗ –.
H ĕlĭcō ᴗᴗ – nĭdēs ᴗ – qoĕ pāl ᴗ – lĭdām ᴗ – quĕ pӯ ᴗ – rēnēn – –.
I llīs – – rĕlīn ᴗ – quō, quō – – rum īmā ᴗ – gĭnēs ᴗ – lāmbūnt – –.
H ĕdĕræ ᴗᴗ – sĕquā ᴗ – cēs īp – – sĕ sē ᴗ – mĭ pā ᴗ – gānŭs – ᴗ.
I d sā – – cră uā ᴗ – tūm cār – – mĕn ōſ ᴗ – fĕrō ᴗ – nōſtrŭm – ᴗ.
Quĭs ēx ᴗ – pĕdī ᴗ – uīt psĭ – – tăcō ᴗ – sūūm ᴗ – χαῖρε – ᴗ.
P īcās – – quĕ dŏcŭ ᴗᴗᴗ īt nō – – ſtrā vĕr ᴗ – bă cō ᴗ – nārī? – –
Măgī ᴗ – ſtĕr ār ᴗ – tĭs, īn ᴗ – gĕnī ᴗ – quĕ lār ᴗ – gītŏr – ᴗ.
V ēntēr – –, nĕgā ᴗ – tās ār – – tĭfēx ᴗ – sĕquī ᴗ – vōcēs – –.
Quōd sī – – dŏlō ᴗ – sī spēs – – rĕfŭl ᴗ – sĕrīt ᴗ – nūmmī – –.
C ŏruōs – – pŏē ᴗ – tās, ēt – – pŏē ᴗ – trĭdās ᴗ – pīcās – –.

Cāntā - - rĕctē ᴗ - dās pē - - găsē ᴗ - ĭūm ᴗ - mēlŏs - ᴗ. Ecce in quinta ſede ſemper eſt iambus, & in ſexta ſpondeus, vel pro ſpondeo trochæus, quia, vt ſæpe dictum eſt, i fine breuis pro longa ponit: Quo nam modo autem melos poſſit primam producere, diximus in primo modo quo in primo loco poſitæ ſyllabæ cognoſcūtur. Dicitur autem σκάζων à græcis, quia claudicat. nā ſextus pes in hoc metro maior eſt, quàm ſextus, qui in ſenario perfecto. σκάζω enim eſt claudico, vnde σκάζων σκάζοντος participium, ideſt claudicans. eadem ratione χωλίαμβον dicūt. χωλὸς enim græce, latine claudus. vnde choliambus componitur, quaſi claudiambus. Huius carminis inuētor fuiſſe dicit Hipponax. De ſcazōte hæc Terētian⁹

Claudū trimētrum fecit alitĕr Hīp ᴗ - pōnāx - -
Ad hūc modū, quo claudicāt ĕt hī ᴗ - vērsūs - -.
Idcirco græce nuncupatŭs ēſt ᴗ - σκᾱζω̄ν - -
Hic non iambum reddidit pĕdēm ᴗ - sēxtŭm - ᴗ,
Penūltimā ſed pro breui trăhīt ᴗ - lōngăm - ᴗ,
Nouitate ductus, non vt inſcĭtūs ᴗ - lēgĭs - ᴗ.
Sed quia iugatos ſcandimus pĕdēs ᴗ - īſtōs - -,
Pæona fieri perſpicis pĕdem īn ᴗ - fīnĕ - ᴗ.
Epitritus nam primus implĕt hānc ᴗ - pārtĕm - ᴗ,
Breuis locata cum ſit antĕ trēis ᴗ - lōngās - -,
Quare cauendum eſt, ne licentĭā ᴗ - ſuētā - -
Spondeon, aut qui procreantŭr ēx ᴗ - īllō - -
Dari putemus poſſe nunc lŏcō ᴗ - quīntō - -,
Ne deprehenſæ quattuor Sĭmūl ᴗ - lōngæ - -
Parum ſonoro fine deſtrŭānt ᴗ - vērsŭm - ᴗ.
Nam dactylū parem'ue, quid tĭbī ᴗ - dīcăm - ᴗ,
Cum tantum iābus hoc loco prŏbē ᴗ - pōnī - -,
Aliusq; nullus rite poſsĭt ād - ᴗ mīttī - -.
Hoc Mimiambus Mattius dĕdīt ᴗ - mētrŏn - ᴗ.

Nam uatē eundē eſt attico thȳmō ◡ - tīnctūm - ◡
Pari lepore conſecutūs ēt ◡- mētrō - -.

DE METRO TROCHAICO.

Trochaicum metrum iambico contrarium eſt, non ſuſceptione pedum (eoſdem enim vtrunque recipit, niſi quod nec trochæum iambicum, nec iambum trochaicum) ſed diſpoſitione per ſedes. nā ſicut iambus in paribus ponitur locis, ita in diſparibus trochæus. Vnde Terentianus.

Nam pes vterq;, quia ſibi eſt contrarius,
Gaudet locorum diſpari cuſtodia.
Trocheus ergo ſemper impari loco,
Pariq; iambus rite collocabitur.

Recipit igitur hoc metrum in locis imparibus trochæum, tribrachyn, in locis aūt parib⁹, & hos & ſpondeum, & dactylum & anapæſtum. quāquā tribrachys in ſeptimo non admittitur. Præterea, Tribrachys & Dactylus, & Anapæſtus non niſi rato admittendi ſunt. id quod & in iambico obſeruādum eſt. Accipere autem trochaicum eoſdem pedes, quos & iambicum, hinc manifeſte apparet quod ſi à tetrametro iābico acatalecto dēpta prima fuerit ſyllaba, fiet Trochaicū tetrametrū Catalecticū. & ſi fuerit iābicum è ſolis iambis, fiet trochaicum è ſolis trochæis. ſin autem illud in diſparibus locis ſpondeum & alios habuerit, & hoc ex iiſdem conſtabit. fiat igitur Catulli illud ex catalectico acatalecticum ſic.

Rĕmĭt ◡- tĕ pāl ◡- lĭūm ◡- mĭhī ◡- mĕūm ◡- quŏd ĭn ◡◡ uŏlā ◡- uĕrās. ◡-, erunt oēs iambi. quod ſi dempſeris primam ſyllabam Re, fiet trochaicum catalecticum è ſolis trochæis ſic,

Mittĕ -∪ pallī -∪ ūm mĭ -∪ chimĕ -∪ ūm quŏd -∪ inuŏ -∪ lāuĕ -∪ rās -. ecce ſeptem ſunt trochæi, & ſupereſt ſyllaba, Poteris etiam facere trochaicum tetrametrum catalecticum ex iābo ſenario præponendo creticum -∪-. Nam ſi præpoſueris creticum, puta Sōcrătēs -∪- illi Horatiano, Bĕātŭs īllĕ quī prŏcŭl nĕgōtĭīs, fiet trochaicum tale. Sōcră -∪ tēs bĕ -∪ ātŭs -∪ īllĕ -∪ quī prŏ -∪ cŭl nĕ -∪ gōtĭ -∪ īs -. in quo verſu licet trifariam variare principium ſecundum ſolutionum numerum, quas habere poteſt creticus -∪-. Soluendo igitur primam cretici, fiet tale, Dĭŏgĕ ∪∪∪ nēs bĕ -∪ ătŭs -∪ īllĕ -∪ quī prŏ -∪ cŭl nĕ -∪ gōtĭ -∪ īs -. Soluendo Secūdam, Tale. Dēmŏ -∪ phĭlĕ bĕ ∪∪∪ ātŭs -∪ īllĕ -∪ quī prŏ -∪ cŭl nĕ -∪ gōtĭ -∪ īs -. Soluendo vtrāq;, tale, Quŏd ăgĭs ∪∪∪ ăgĕ, Bĕ ∪∪∪ ātŭs -∪ īllĕ -∪ quī prŏ -∪ cŭl nĕ -∪ gōtĭ -∪ īs -. Sin autē iambicum ſenarium non fuerit è ſolis iambis, quale eſt hoc Horatii Nēptū -- nŭs āl ∪- tōtūn -- dĭt hȳ ∪- bērnūs -- sălō ∪-. præponendo ei creticum, vt Nauitas, fiet tale, Nāuĭ -∪ tās Nē -- ptūnŭs -∪ āltō -- tūndĭt -∪ hȳbēr -- nūs să -∪ lō -. Huius autem generis ſunt illa apud Suetonium in Iulium Cæſarem.

Gāllĭ -∪ ām Cæ -- sār sūb -∪ ēgīt -- Nīcŏ -∪ mēdēs -- Cæsā -- rēm ∪.
Ēccĕ -∪ Cæsăr -- nūnc trĭ -∪ ūmphāt --, quī sūb -∪ ēgit -- gāllĭ -∪ ăm ∪.
Nīcŏ -∪ mēdēs -- nūnc trĭ -∪ ūmphāt --, quī sūb -∪ ēgīt -- Cæsă -∪ rēm ∪.

Talia etiam ſunt Terentiani trochaica, vt illa.

Sȳllă -∪ bās quæ -- rītē -∪ mētrō -- cōngrŭ -∪ ūnt hē -- rŏī -∪ cō, -

C ăptŭs - ∪ ūt mĕ - ∪ ūs fĕ - ∪ rēbāt - -, dĭſpŭ - ∪ tātās - - ātŭ - ∪ lī -.

V ērsĭ - ∪ būs sā - - nē mŏ - ∪ dōrūm - -, quō sŏ - ∪ nōră - ∪ lēuĭ - ∪ tās -.

ā ddĭ - ∪ tā ſtў - ∪ lī lĕ - ∪ uārēt - - sīccĭ - ∪ ōrīs - ∪ tǣdĭ - ∪ ŭm ∪.

Hæc primus Baſſine fili, & tu gener Nouate mi
Per polite quàm poteſtis crebriore limula,
Non pater tanquã, ſocerq́;, ſed velut ſim extrari[?].
Intueri vos oportet, an ſatis ſit litteris
S ingulis diſcreta recte, quæ cui eſt natiuitas.

& reliqua id genus quamplurima. Et notandum in huiuſmodi trochaicis duo debere eſſe commata, ita vt ſemper quartus pes primum finiat cõma, quod idem quoque Terentianus pcipit his trochaicis.

Regulam ſeruans vbiq;, finis vt quarti pedis
Nominis, verbi'ue fine, cõma primum terminet.
Hac enim tome probatur metron hoc trochaicũ.
Hunc modum ſi competẽti pertulit ductu ſtylus.
Siue prouiſo tenore ceſſit effectus labor.

Huius generis etiam eſt hymnus ille rhythmicus in ſacris literis.

P āngĕ - ∪ līnguă - ∪ glōrĭ - ∪ ōsī - - prǣmĭ - ∪ ūm cēr - - tāmĭ - ∪ nĭs ∪

ē t sŭ - ∪ pēr crŭ - ∪ cīs trŏ - ∪ phǣō - - dīc trĭ - ∪ ūmphūm - - nōbĭ - ∪ lĕ ∪,

Q uālĭ - ∪ tēr re - ∪ dēmptŏr - ∪ ōrbĭs - ∪ īmmŏ - ∪ lātūs - - uīcĕ - ∪ rĭt ∪.

Eſt enim id genus trochaicum frequentiſſimum. Illud etiam notãdum, quod ſicut ex Senario Iambico fieri poteſt trochaicum catalecticum, præponendo creticum, ita ex trochaico catalectico tetrametro fieri poteſt iambicum ſenarium acalalectum remoto cretico. Poſſent dici & alia de metro trochaico, vt de mo

nometro, de dimetro, de trimetro, itẽ quare præpoſito cretico contingat in locis paribus eſſe ſpõdeũ, dactylũ, anapæſtum, ſed non tantum mihi datur ocii. Remitto igitur ſtudioſos ad Terẽtianum & alios, qui erudite de arte ſcripſerunt. Sed ſcãdamus tria metra trochaica catalectica ex equitibus Ariſtophanis, totidemq; ex Iphigenia in Aulide Euripidis.

Ὦ γέροντες ἡλιασταὶ φράτορες τριωβόλου,
Οὓς ἐγὼ βόσκω κεκραγὼς, καὶ δίκαια, κἄδικα,
Παραβοηθεῖθ᾽, ὡς ὑπ᾽ ἀνδρῶν τύπτομαι ξυνωμοτῶν.
ὦ γέ – ∪ ρον τες – ∪ ἡλι – ∪ ασται – – φρᾶ τό – ∪ ρες τρι
– ∪ ω βο – ∪ λου –.
Ο οὓς ἐ – ∪ γὼ βό – – σκω κε ∪ ∪ κραγὼς – – και δι – ∪
και ἄ – ∪ κα δι – ∪ κα ∪,
Παρα βο ∪ ∪ ∪ ηθεῖ – – θ᾽ ὡς ὑ – ∪ π᾽ ἀνδρῶν – – τύ πτο
– ∪ μαι ξυν – ∪ ω μο – ∪ τῶν –.

EX EVRIPIDE.

Μηδέν᾽ ἂν χρέους ἔκητι προστάτην θείμην χθονός,
Μήδ᾽ ὅπλων ἄρχοντα. νοῦν χρὴ τὸν στρατηλάτην ἔχειν,
Πόλεος ὡς ἄρχων ἀνὴρ πᾶς, ξύνεσιν ἢν ἔχων τύχῃ.
Μη δε – ∪ ναν χρε – ∪ ους ε – ∪ κη τι – ∪ προ στα – ∪
την θει – – μην χθο – ∪, νος ∪.
Μη δ᾽ ὁ – ∪ πλων αρ – – χοντα – ∪, νουν χρη – – τον στρα
– ∪ τη λα – ∪ την ε – ∪ χειν –,
Πο λε ος ∪ ∪ ∪ ὡς αρ – – χων α – ∪ νηρ πας – –, ξυ νε σι ∪
∪ ∪ ∪ ην ε – ∪ χων το – ∪ χη –.

DE HENECASYLLABO SAPHICO.

Hendecaſyllabi Sapphici duo ſunt Genera, alter,

quo ſæpe vſus eſt Horatius, alterũ, quod alio no mine Phalæcium dicitur.

¶ Illud apud Horatium conſtat quinq; pedibus Tro chæo, Spõdeo, Dactylo, Duobus trochæis. quã quam vltimo etiam ſpondeo. Quale eſt illud ad Auguſtum Cæſarẽ, in quo primi tres verſus ſunt eiuſdem generis. Inde ſubiungitur Adonius in quarto ordine, conſtans Dactylico dimetro catalectico, ideſt è dactylo, & ſpondeo, vel trochæo pro ſpondeo. Poſtea ſunt iterum tres eiuſdem ge neris, & quartus rurſum Adonius. & ſic ad finem vſq; iiſdem generibus carminis.

Iām sā - ᴗ tīs tēr - - - - rīs nĭuĭs - ᴗ ᴗ ātquĕ - ᴗ dī
rǣ - -
Grāndĭ - ᴗ nĭs mī - - sĭt pătĕr - ᴗ ᴗ, ēt rū - ᴗ
bēntī - -
Dēxtĕ - ᴗ rā sā - - crās ĭăcū - ᴗ ᴗ lātŭs - ᴗ
ārcēis - -
Tērrŭĭt - ᴗ ᴗ ūrbēm - ᴗ.
Tērrŭ - ᴗ ĭt gēn - - tēs grăuĕ - ᴗ ᴗ nē rĕ - ᴗ dī
rĕt - ᴗ
Sēcŭ - ᴗ lūm pȳr - - rhǣ nŏuă - ᴗ ᴗ mōnſtrā
- ᴗ quēſtǣ - -
ōmnĕ - ᴗ cūm prō - - teūs gĕnŭs - ᴗ ᴗ ēgĭt - ᴗ
āltōs - -
Vīsĕrĕ - ᴗ ᴗ Mōntēis - -.

Alterum Hendecaſyllabi genus conſtat etiã quinq; pedibus ſpondeo, dactylo, & tribus trochæis. ſed quanquam in prima ſede legitimus pes eſt ſpondeus, tamen & trochæus, & iambus eam ſibi vſurparunt. Hoc genere carminis Catullus vſus eſt, & Martialis. Horatius nunquam. diſtat aut hoc à ſuperiore diſpoſitione pedum. Illud enim in prima ſede ſemper habet trochæum, in ſecunda ſpon-

deum, In tertia dactylum, inde duos trochæos. Hoc in prima legitimum habet ſpondeum, in ſecunda ſemper dactylum, inde treis trochæos. nec refert extremum etiam inueniri ſpondeũ. id enim fit ratione vltimæ.

Ex Catullo ad. M. Tullium.

Dĭsēr υ – tĭſsĭmĕ –υυ Rōmŭ –υlĭ nĕ –υ pŏtŭm – υ.
Quōt sūnt – – quōtquĕ fŭ –υυ ērĕ υυ Mārcĕ –υ Tūllī – –.
Quōtquĕ – υ pōſt ălĭ –υυ īs ĕ –υ rūnt ĭn – υ ānnĭs –υ
Grātĭ – υ ās tĭbĭ – υ υ māxĭ – υ mās Că – υ tūllŭs – υ
ăgīt υ–, pēſsĭmŭs – υ υ ōmnĭ – υ ūm pŏ – υ ētă –υ,
Tāntō – – pēſsĭmŭs –υυ ōmnĭ – υ ūm pō –υ ētă –υ,
Quāntō – – tu ōptĭmŭs –υυ ōmnĭ – υ ūm pă –υ trōnŭs – υ.

Ex Martiale.

Hīc ēſt – – quēm lĕgĭs –υ υ īllĕ – υ quēm rĕ –υ quĭrĭs –υ
Tōtō – – nōtŭs ĭn –υυ ōrbĕ – υ Mārtĭ – υ ālĭs –υ,
ārgū – – tĭs ĕpĭ –υυ grāmmă –υ tūm lĭ –υ bēllĭs – –
Cuī lē – – ctōr ſtŭdĭ –υυ ōsĕ –υ quōd dĕ –υ dĭſtī – –
Vīuēn – – tĭ dĕcŭs – υ υ ātquĕ –υ sēntĭ – υ ēntĭ – –

ēnti – –.
Rārī – – pōſt cĭnĕ ∪ ∪ rēs hă – ∪ bēnt pŏ – ∪
– ētæ – –.

Ex Terentiano.

Quem nos Hendecaſyllabum ſolemus
Tanquam de numero vocare verſum,
Tradunt Sapphicon eſſe nuncupandum.
Nanque & iugiter vſa ſæpe Sappho,
Diſperſosq; dedit ſubinde plureis
Inter carmina diſparis figuræ.
Sed primi pedis ante lex tenenda eſt.
Spondeon ſiquidem videmus iſtic
Tanquam legitimum ſolere poni.
Poſt hunc dactylon, atq; treis trochæos.
Cui nomen quoq; Phallico dederunt.
Verum mobilis hic locus frequenter
Non ſolum recipit pedem, vt loquebar,
Spondeum, ſed & aptus eſt trochæo.
Nec peccat pede natus ex Iambo.
Exemplis tribus hoc ſtatim probabis
Docti carmine quæ legis Catulli.
Cuī dō – – nō lĕpĭ – ∪ ∪ dūm nŏ – ∪ uūm lĭ – ∪
bēllūm – ∪.
ā rĭ – ∪ dō mŏdŏ – ∪ ∪ pūmĭ – ∪ ce ēxpŏ – ∪
lĭtūm – ∪.
Mĕās ∪ – ēſſe ălĭ – ∪ ∪ quīd pŭ – ∪ tārĕ – ∪ nū-
gās – –.
Quos dixi modo iam pedes videmus
Diuerſos capiti trium locatos.
Spondeon cuī dō – – trochæon ārĭ – ∪
Mĕās ∪ – quis neget hunc iambon aſſe?

Ex epigrammatis ἀλφειοῦ.

Ο ὐ ϛέρ - - γω βαϑυ - ∪ ∪ λκί - ∪ ους ἀ - ∪ ῤούρας - -
Ο ὐκ ὄλ - - βον πολύ - ∪ ∪ χρυσου - ∪ οἷα - ∪ γύγης - -
Αὐτὰρ - - κους ἔρα - ∪ ∪ μαι βί - ∪ ου μα - ∪ κρίνε - ∪
Τὸ μκ ∪ - ϑὶν γὰρ ἄ - ∪ ∪ γαν, ἄ - ∪ γαν με - ∪ τερ-
πει - -.

DE CARMINE SOTADEO.

Sotadeum carmen conſtat è quinque pedibus, primis duobus Ionicis à maiore, & tribus reliquis, trochæis. & quia Ionicus à maiore conſtat è duabus primis lõgis, & reliquis duabus breuibus, primus pes iterdum ſoluta prima Ionici in duas breueis, fit meſomacros ∪ ∪ - ∪ ∪. conſtans è media lõga, & duabus vtrinque breuibus, ſoluta ſecunda, fit parapæon - ∪ ∪ ∪ ∪ conſtans è prima longa, & quatuor breuibus. Idem accidere quoque in ſecũdo Ionico poteſt, vt oſtẽdemus exemplis. Quod autem ambæ in vtroque ionico ſolui poſſint in dichoreum, hoc eſt in ſex breueis, non memini legere apud Terentianum. Præterea in tertia ſede loco primi trochæi modo ſpondeus, modo dactylus, modo Anapæſtus iuenitur, quod raro fit, nec ferè vnquam niſi quartus pes fiat pyrrhichius. nec erit vnquã pyrrhichius quartus, niſi tertiꝰ fit vnus è tribus ꝑdictis loco trochæi. Sed quod dicimus oſtendamus ex ipſo Terentiano. Carmen è duobus Ionicis à maiore, & tribus trochæis.

Nūnc īncipī - - ∪ ∪ āmbīs gĕmī - - ∪ ∪ nōs pĕ- ∪ dēs rĕ - ∪ fērrĕ - ∪. E primo pede meſomacro ſoluta prima Ionici, ſecundo Ionico, reliquis trochæis. vt

ĕlēmēntă rū ∪ ∪ - ∪ ∪ dēs quæ pūĕ - - ∪ ∪ rōs dŏ-

–⏑ cēnt mă –⏑ gīſtrī – –. E primo pede Parapæone ſoluta ſecunda primi Ionici, ſecundo Ionico, reliquis trochæis. vt

C æcīlīūs ē – ⏑⏑⏑⏑ rīt cōnſīmī – – ⏑⏑ līs pē – ⏑ dīs fī – ⏑ gūræ —. E primo pede Ionico. ſecundo meſomacro ſoluta prima ſyllaba ſecundi Ionici. tertio ſpondeo. quarto pariambo, vt

S ī prīmă brē – – ⏑⏑ uīs ēpītrītōs – ⏑ – ⏑⏑ hīc prī – – mūs hă ⏑⏑ bētūr – ⏑. E primo pede Ionico, ſecundo Parapæone ſoluta ſecunda ſyllaba ſecundi Ionici & reliquis trochæis. nec refert, ſi extremus, vt dixi, eſt Spondeus. vt

Ū num ūt făcī – – ⏑⏑ ānt dūō pārī – ⏑⏑⏑⏑ tērpē – ⏑ dēs iñ – ⏑ gātī. – – E tertio pede Anapæſto, & quarto pariambo. vt

V ērsūs mălĕ – – ⏑⏑ nē dēſīnāt – – ⏑ ⏑ ādhĭbēn ⏑⏑ – tūr īn ⏑⏑ īmō – –. E tertio pede dactylo, & quarto pariambo.

Quārtūm quōnī – – ⏑⏑ ām pērſpĭcĭs – – ⏑⏑ hūnc ēpī – ⏑⏑ trĭtōn ⏑⏑ ēſſē – ⏑. Hoc genus carminis Sotadem inueniſſe dicunt. Vnde Terentianus.

Longas ſiquidem quando prius locamus ambas
Deinde breueis ſubdimus, vt putes priorem
Spondeon oriri comitem, mox pariambum
Ἀπὸ μείζονος illum memorant Ionicorum.
At qui breuibus præpoſitis, deinde longas
Acceperit, ἀπ' ἐλάσσονος hunc iubent vocari.
Nomen tibi quod deligo, quo notes priorem?
Cum verſibus iſtis toties recurrat hic pes,
Longas geminat qui prius, & iugat minores.
Lāuīnĭă – – ⏑⏑ cum dicimus, hæc tamē figura ē,
Metrumq; facit, Sotadicon quod vocitarunt,
Qui multa ferunt hoc pede Sotadem locutum.

Atilii Fortunatiani fragmētū de metro Sotadeo.

Primus ſpondeus. Secundus pariābus. Tertius ſpō. deus. Quartus pariambus. Quintus tribrachys. Sextus item tribrachys. Vltimus ſpondeus. & qđ magis mirum videri poteſt, totus Sotadeus numerus è trochæis poteſt cōſtare pedibus, & duo habet Ithyphallica metra, & vnum trochæum pedem, Sic Bācchĕ, bācchĕ, bācchĕ. Quibus ſi iter poſueris aliquos brachyſyllabos, eiuſdem ſcilicet rationis, erit verſus mollior ſic.

Bācchĕ -υ Brŏmĭĕ υυυ bācchĕ - υ brŏmĭĕ υυυ Bācchĕ -υ brŏmĭĕ υυυ, bācchĕ -υ.

Nam Ithyphallicum metrum ſæpe recipit hunc Tribrachyn, Vt etiam apud Mænandrum in phaſmate, & apud Callimachum in epigrammatis oſtendi poteſt. Cuius exemplum ſubieci, quo notus ſit eum, cum ſit ſex ſyllabarū, accreſcere modo vna, modo duab' ſyllabis per tribrachyn ſcilicet pedē.

Hūc ă -υ dēs lў -υ ǣĕ -υ
Băſſă -υ rēu bĭ -υ cōrnĭs -υ
Nўctĭ -υ lĭĕ bĭ υυυ mātĕr -υ
Crīnĕ -υ nĭtĭdŭs υυυ āptĕ -υ,
Lūtĕ -υ īs cŏ -υ rўmbĭs --
Hĕpĕră υυυ tĕ cŏ -υ rōnĭs --
Hāſtă υ- vĭrĭdĭs υυυ ārmĕt -υ.
Plăcĭdŭs υυυ ădĕs ăd υυυ ārās --
Bācchĕ υ- bācchĕ -υ bācchĕ - υ.

Hæc ex Attilio, in quibus nos quædam emendauimus, vbi quia meminit metri Ithyphallici, qđ cōſtat è tribus trochæis admiſto ſæpe brachyſyllabo, ſubiūxim' hæc ex Terētiano de ithyphallico.

Ithyphallica porro dicarunt mūsĭ -υ cĭ pŏ -υ ētǣ --
Qui ludicra carmina Baccho uērsĭ -υ būs pĕ -υ tūlcĭs --

Graio cum cortice phallo trēs dă – ∪ bānt trŏ – ∪
chǣōs – – –
Vt nomine fit ſonus ipſe, Bācchĕ – ∪ bācchĕ – ∪
bācchĕ – ∪.

Nunc vt in figura manifeſtius appareat, quot vnum quodq; metrum è ſupradictis accipiat pedes per ſingulas regiones, in hunc mōdum nōtabimus.

HEROVM.

I	II	III	IIII	V	VI
– –	– –	– –	– –	– –	– –
– ∪ ∪	– ∪ ∪	– ∪ ∪	– ∪ ∪	– ∪ ∪	– ∪

PENTAMETRVM cum cæſuris.

I	II	Semipes	III	IIII	Semipes
– ∪ ∪	– ∪ ∪	–	– ∪ ∪	– ∪ ∪	–
– –	– –	–	– ∪ ∪	– ∪ ∪	–
– ∪ ∪	– –	–	– ∪ ∪	– ∪ ∪	–
– –	– ∪ ∪	–	– ∪ ∪	– ∪ ∪	–

PENTAMETRVM ſine cæſuris.

– ∪ ∪	– ∪ ∪	– –	∪ ∪ –	∪ ∪ –
– –	– –	– –	∪ ∪ –	∪ ∪ –
– ∪ ∪	– –	– –	∪ ∪ –	∪ ∪ –
– –	– ∪ ∪	– –	∪ ∪ –	∪ ∪ –

IAMBICVM SENARIVM.

I	II	III	IIII	V	VI
∪ –	∪ –	∪ –	∪ –	∪ –	∪ –
∪ ∪ ∪	∪ ∪ ∪	∪ ∪ ∪	∪ ∪ ∪	∪ ∪ ∪	∪ ∪

– –	– –	– –	uu
–uu	–uu	–uu	
uu–	–uu–	–uu–	

IAMBICVM COMICVM.

I	II	III	IIII	V	VI
u–	u–	u–	u–	u–	u–
uuu	uuu	uuu	uuu	uuu	uu
––	––	––	––	––	uuu
–uu	–uu	–uu	–uu	–uu	
–uu–	–uu–	–uu–	–uu–	–uu–	– –
u –	uu–	uu–	uu–	uu–	uu–

IAMBICVM CLAVDVM.

I	II	III	IIII	V	VI
u–	u–	u–	u–	u–	––
–uuu	uuu	uuu	–uuu	uuu	–u
–––	–––	–––	–	–––	– –
–uu		–uu	–	–uu	
–uu–		uu–	–	–uu–	– –

TROCHAICVM TETRAMETRVM.

I	II	III	IIII	V	VI	VII	VIII
–u	–u	–u	–u	–u	–u	–u	–
uu	uu	uu	uu	uu	uu	u
	––	––	––	––		––	– –
	–uu		–uu		–uu		

HENDECASYLLABVM SAPPHICVM acatalectum.

– u		– u	– u	– u	– u
u u	uuu	uuu	uuu	uuu	uuu

I	II	III	IIII	V
— u	— —	— u u	— u	— u

HENDECASYLLABVM phalecium. — —

I	II	III	IIII	V
— —	— u u	— u	— u	— u
u —				— —
u —				

SOTADICVM.

I	II	III	IIII	V
— — u u	— — u u	— u	— u	— u
u u — u u	u u — u u	— —	u u	— —
u u u u u	— u u u u	— u u	u u	

ITHYPHALLICVM u u — u u

I	II	III
— u	— u	— u
u u u	u u u	u u u

S ed de metris hactenus. Supereſt vt de accentibus, quos ſuſpicit ſermo latinus, nec non de diſtinctionibus breuiter dicamus.

DE ACCENTIBVS.

D e accentibus apud noſtros breuiſſimus eſt tractatus, ſecus eſt apud græcos. illi enim multos libros de accentibus conſcripſerunt, vt Apollonius. Herodianus filius Apollonii, & alii. In cuius rei admirationem olim hoc diſtichon luſimus.

N on valet accentus milleſima claudere graios.

Pagina. Romanos vna, breuisq; poteſt.

Sunt autem Accentus decem Acutus' Grauis' Circunflexus˜, Longus – Breuis ᵕ ſubunio ᵕ ſubdiuiſio, Apoſtrophus' Aſpiratus' Tenuis'. Quib⁹ omnibus vtimur, præter Aſpiratum & tenuē, pro quibus in aſpirandis dúntaxat literis hac figura H vel hac h ex vtroq; ipſorum facta vtimur. Dictus autem accentus, quaſi ad cātus, ab accino accinui accentum, ad imitationē græcorum, à quibus προσῳδία dicitur, à πρὸς præpoſitione, quod eſt ad, & ᾠδὴ cantus. hi autem ſunt, qui dictionem moderantur, nec poſſet aliqua eſſe dictio, quæ vno ex ipſis caret. nam ſicut nulla vox eſſe poteſt ſine vocali, ita nec ſine accentu, quod ſit quaſi anima vocis. De ipſis igitur dictionem moderantibus ſic p breuiter dicemus.

Omnis dictio aut vnius eſt ſyllabæ, aut duarum, aut plurium duabus. Quæ vnius eſt ſyllabæ, ſi breuē vocalem habet, aut pŏſitione longam, acuitur, vt mél. móns. píx. ſi vero natura longam, circunflectitur, vt mōs. Quæ autem duarum eſt ſyllabarū, ſemper accentum habet ſupra primam ſyllabam, exceptis quibuſdam, quæ ſupra vltimam accentū habent differentiæ cauſa, vt mox dicemus. Si prima igitur natura longa eſt, & vltima breuis, circūflectitur, vt mā̆ter, mūnus, dōnum, in cæteris omnibus, acuitur, vt páter, hómo, léges, fórtis. Quæ vero plurium eſt duabus ſyllabis, ſi penultima eſt lōga, ſemper ibi eſt tonus circūflexus, ſi natura lōga, & vltima breuis, vt romānus, acut⁹, ſi aliter vt románi, poténtes, libértas, Catúllus, veronénſis. Si vero breuis, ī antepenultima, vt dómĭnus, póntĭfex, ſenĕtíſsĭmus, ténĕbræ, lúgŭbris, mulíĕbris, hiacýnthĭnus. excipiūtur à facio compoſita, quæ

in ſecūda, & tertia perſona ſingulari præſentis indicatiui modi accētum habent in penultima, licet ſit breuis, vt benefácis, benefácit, calefácis, calefácit, & huiuſmodi. benefít etiam, & ſatisfít, calefít, & calefís, & alia compoſita á fís, & fít, & acuunt vltimam, vt ſua ſimplicia. Exerceantur igitur diſcipuli à præceptoribus pronuntiare dictiones, quæ penultimam vel corripiunt, vel producunt. diſcant etiam variare accentum ab antepenultima ad vltimam, verbi cauſa, pronūtient dominus cū accentu in antepenultima ſic dóminus, deinde cū accētu in penultima ſic, domínus poſtremo cū accētu ī vltima ſic, dominùs. licet neq; ī vltima neq; in penultima eſſe poſſit. ſed fiat, vt aſſueſcāt variare vocē. qđ tñ melius fiet in græcis dictionib⁹ in quibus ſi accentus eſt in antepenultima, trāſit ad penultimā, ſi vltima flectendo fiat longa, vt ἄνθρωπος, ἀνθρώπου, ἀνθρώπῳ, ἀνθρώποιν, ἀνθρώπων, ἀνθρώποις, ἀνθρώπους, nam ſi vltima longa, accētus non poteſt eſſe in antepenultima, niſi deſinat in αι vel in οι puras diphthongos, vt ἄνθρωποι, τύπτουσαι. nam ſi ſequatur conſonans, mutatur accētus in penultimam ἀνθρώποις, τυπτούσαις. cum autem aſſueuerint ſic variare vocem accētibus, facilius noſtra pronuntiabūt. Præterea vt recte penultima, & antepenultima proferatur, illo etiam ſigno admoneri poterunt, vt cum ſupra penultimā viderint longum accentum, in ea immorentur, vt in Iuſtiniānus, Theodōrus, cum vero breuem, intendant antepenultimam, nec vllam in penultima moram faciant, ſed celeriter pertranſeant, vt in adămo pĕrlĕgo, muliĕrem.

Præterea plurimum iuuabit, ſi ſingulas penultimas dictionum ſupra duas ſyllabas, quæ ambiguitatē

parere poſſunt, aut longo accẽtu, aut breui ſigna uerim⁹. longo, ſi longa fuerit, vt Arietīnus, parietīnus, clandeſtīnus, mediaſtīnus, adūlor, tritūro, occīdo pro iterficio, ex ob & cædo, legēre à legi præterito, vidēris ſecunda præſentis indicatiui. legēris, vel legēre à legar futuro idicatiui. annōna. Breui autem ſi breuis, vt cẽtimănus, muliĕbris, vidĕris à vidĕrim vel vidĕro, adamantĭnus, ornotinus, craſtĭnus, alíquĭbus, inĭto bello, obrŭtus, abſcĭdit, occĭdo, ex ob & cado, porsĕna, peſſundătus, circundătus, & alia huiuſmodi latina. nam in græcis, non eſt perpetuum, propter accẽtum, qui in aliquibus intendit penultimam etiam breuem, vt Simóeis, Pyróeis, Corýdon, Amaryllída. arcádes, Theséa, In aliquibus autem intendit antepenultimam, licet penultima producatur, cýclopas, héroas, aréthuſa, crĕuſa, córinthos, & alia id genus multa.

Non ſeruatur autem accentus modis ſeptem. Differentia, Ambiguitate, Neceſſitate, Trăſpoſitione, Contextu, Idiomate, Apocope.

Differentia, vt in quándo, quod interrogatiuũ acuitur, cum autem ſignificat ὅτι, grauatur, quădò. Sic vnà, penè, ferè, ponè, planè, coràm, palàm, falsò, eò, aliquò, illò, illà, circùm, aliăs, & huiuſmodi, cũ ſunt aduerbia. ſic ergō aduerbium circũflectitur, vt illius ergō venimus, ideſt cauſa illius. quod græci dicunt ἐκείνου ἕνεκα. Cõiunctio autem grauatur vt ergò ne ſupremis potuit vox improba verbis. Tam dirum mandare nefas?

Ambiguitate, ad euitandam amphibologiam, vt intereáloci, alíquando, ſíquando, néquando. Déinde, éxinde, périnde, próinde, súbinde, dúntaxat, quæ antepenultimam acuunt, ne duæ partes eſſe

putentur. In áffatim etiam, quia fa breuis eſt, ſum mo tono eſt prima, vt in præmódum, ádmodum áffábre. Appríme autẽ in penultima habet accentum, quia longa eſt, nec obſtat ambiguitas.

Neceſſitate non ſeruatur accẽtus, cum poſt vocabulum aliquod, inclinatiua ſequitur cõiunctio, quæ græce ἐγκλιτικὴ dicitur, vt que, ue, ne, de quibus ſupra ſuo loco diximus.

Tranſpoſitione, cum de ſuo loco dictio tranſmutatur, vt ſunt præpoſitiones, quæ præpoſitæ grauãtur, vt dè quo genere mortis difficile dictu eſt. Poſtpoſitæ autem, quia mutant locum, mutant ẽt accentum, & acuuntur, vt, quo dé genere mortis difficile dictu eſt. ſic græci περὶ ἀρετῆς, ἀρετῆς πέρι. Circùm autem ad differentiam nominis, nunquã mutat accentum, vt ter circũm iliacos raptauerat Hectora muros, & María omnia circúm.

Contextu, cum dictiones, quæ per ſe poſitæ accuntur, in contextu grauantur, vt protinus Aeneas celeri certare ſagitta.

Idiomate, cum græcum vocabulum, nulla nec temporis nec literarũ facta mutatione, ad nos venit. tunc enim ſeruat accẽtum græcum, vt Tegéa, Neméa, Créuſa, Aréthuſa, Amaryllís, amaryllí, amaryllída, Corýdon, Simóes, Arcádẽs, Cyclõpẽs, Cýclõpãs. Penelópe, Pẽtecoſté, Ariſtotéles, Demoſthẽnes, & id genus quamplurima. Quod ſi dixeris in quibuſdam è ſupradictis mutari η in e longum, reſpondeo antiquos græcos ſic prõnũtiaſſe ἦτα vt nos e longum in Penelope, grãmatice, Ariſtotéles. ſed de hoc multa in fragmentis noſtris. In Ariſtótẽlis autem, ariſtótẽli, ariſtótẽlem, ariſtótẽle accentus eſt in antepenultima, quia latine declinantur. Comœdiã autem, Tragœdiã, Sóphiã

ſymphóniă, & ſimilia mutant accentum, cum cor ripitur vltima. græce enim κωμῳδία, τραγῳδία, σοφία, συμφωνία dicitur. nos Comœdiă, tragœdiă, ſóphiă, ſymphóniă, vltima correpta.

Apocope, aut ſyncope, cum dictiones per apocopen, aut ſyncopen proferuntur. Tunc enim accentum retinent integræ dictionis, vt Vocatiui in i, a nominatiuis i ius vt Mercurius, Virgílius, Domítius, Ouídius, o Mercúri, Virgíli, Domíti, Ouídi, ſeruato accẽtu ſupra eam ſyllabam, in qua erat i nominatiuo, & ſi eſt breuis, vt Mercúri facunde nepos Atlantis, & nulli flebilior, quàm tibi Virgíli. Sic nomina & pronomina i as, vt Arpinâs, Rauennâs, Cuiâs, Noſtrâs circunflectunt vltimam, quia ſunt per ſyncopen ab his vetuſtís hic & hæc Arpinâtis, Rauennâtis, Cuiâtis, noſtrâtis, quæ in penultima circunflexum habent, remota igitur ti, idem accentus remanet.

DE RELIQVIS ACCENTIBVS.

Longus accentus, ponitur ſupra ſyllabam, cum lõgam eſſe illam oſtẽdere volumus, vt ſalūber, Breuis autem, Cum Breuem, vt funĕbris. Hyphé virgula eſt ſubincurua, quæ ſupponitur fini vnius dictionis, & principio alterius, cum coniungere eas volumus, vt antenalorum, anteuolans. Hypodiaſtole vero, eſt dextra pars circuli, quia ſuppoſita dictionibus, notamus eas male cohærere, ac diſtinguendas, vt cor, vinum lætificat. ne Coruinũ proprium dicere videaris, diſtingue poſt cor ad imam literam dicto accentu. Sic illud apud græcos, quod & Fabius refert. vbi de ambiguo ſcribit αὐλὴ, τρὶς ἔπεσεν, ne videaris dicerẽ tibicina cecidit

pro eo, quod aula ter ceciderit interponatur hy-
podiaſtole inter αὐλῇ, & τρὶς, & vitabitur amphi-
bologia. Et Viridiq; in littore conſpicitur, ſus, ne
videaris dicere conſpicit Vrſus, inter conſpicitur,
& ſus interponitur hypodiaſtole ad imas literas.
eodem etiam accētu vtimur, cum volumus diſtin-
guere ſenſum, vt in illo, Ereptæ Virginis, ira. ne vi
deatur ſignificare iram Virginis ereptæ, ſed ira ꝓ
pter ereptam Virginem, poſt virginis ſupponitur
diaſtole. Apoſtrophus item eſt pars quædam de
xtra circuli, ſed ad ſummam literam appoſita, qua
nota ſignificamus vltimam ibi vocalem eliſam, vt
Tanton'me crimine dignum duxiſti? pro tanto'ne
& Hectoris Androma'che Pyrrhin'connubia ſer
uas? pro Pyrrhi'ne. Daſia & Pſile licet nō vtamur
quia, vt dixi, loco ipſorum vtimur aſpiratiōe no-
ſtra, vt ante, aut poſt aſpirandas literas in cōtextu
literarum, tamen ſi aliquando aut negligentia, aut
quia neſcierimus, literam aliquam aſpirandam at-
tenuarimus, daſia ſuprapoſita id ſignificare poteri
mus, vt ſi ſcripſeris omo umus ymnus ſine aſpira-
tione vel Tyrſis Teſeus t tenui, vel Cremes item
tenui c, ſic emēda ὁmo ὑmus ὑmnus t'yrſis, t'eſe.
us, c'remes. & nota quas græci προσῳδίας dicūt,
nos autem accentus, eas veteres tum notas vocū,
tum moderamenta, tum tenores, tum faſtigia, q&
capitibus literarum apponerentur, tum accentiun
culas, tum voculationes appellaſſe. Sed de accen
tibus hactenus. Nūc de diſtinctionibus dicamus.

DE POSITVRIS.

P OSITVRIS, ſiue diſtinctionibus, quas græ
ci θέσεις, & στιγμὰς vocant trifariam di-
ſtinguimus. Aut enim ſtructura oratio-
nis omnino īperfecta eſt · & ſenſus · et

& tunc ad imum literæ diſtinguimus pũcto · quæ media diſtinctio, & mora dicitᵣ. græce μέση ςιγμή· Aut ſtructura quidẽ orationis ex aliqua parte pfecta eſt · ſed ſenſus adhuc pẽdet · & tunc ad ſummũ literæ diſtinguimus puncto · quæ ſubdiſtinctio dicitur · græce ὑποςιγμή. Aut & ſtructura oratiõis pfecta eſt · & ſenſus · & tunc ad medium literæ diſtinguimus pnncto · quæ diſtinctio finalis dicitur · græce τελεία ςιγμή. Id autem rurſus poteſt fieri duobus modis · Aut enim pfecta quidem ſentẽtia eſt · ſed adhuc aliquid addimus · vt pleniorem illam faciamus · & hunc, vt dixi · ad medium diſtinguimus · ſed ſimplici puncto · Aut ad aliam tranſimus ſentẽtiam · & tunc & ad ſummum, & ad imum literæ diſtinguimus gemino ſcilicet puncto · addita quam minima lineæ portiuncula inter vtrunq; pũctum, quæ vergat ad finem verſus · quam diſtinctionem græci περίοδον, nos ambitum, Circuitũ, Comprehenſionem, Continuationem, Circũſcriptionem dicimus. Quæ nomina dat Periodo. M. Tullius in libro de perfecto oratore · quod etiam recitat Quintilianus. Et quoniam tam in diſtinctione finali, quam in Periodo, interrogatio etiam, aut affectus quiſpiam eſſe poteſt, vt indignatio, admiratio, commiſeratio, & huiuſmodi variis id diſtinctionibus oſtendemus, puncto ſcilicet ad imam liram, ſupra poſita linea, ſi iterrogatio fuerit, retorta, ſi affectus, recta. Et tam finalis diſtinctio, quàm periodus, poteſt & vnum, & plura inciſa, & membra comprehendere · quæ græci κόμματα, & κῶλα nominant. Sed, vt quod dicimus · manifeſtius appareat exemplis · nonnullas periodos ex. M. Tullio, Virgilioq; ſubiungamus.

Ego, omni officio, ac potius pietate erga te, cæteris

ſatisfacio omnibus·mihi ipſe nunquam ſatisfacio.
Tanta enim magnitudo eſt tuorum erga me meri
torum·vt quoniam tu,niſi perfecta re de me non
conquieſti·ego, quia nõ idem in tua cauſa efficio.
vitam mihi eſſe acerbam putem:-

Vides hic poſt ego,poſt officio,poſt te,mediam di
ſtinctionem ad imam literam·quia ſtructura ora-
tionis omnino imperfecta eſt.poſt omnibus autẽ
ſubdiſtinctionẽ·quia licet ſtructura orationis quo
ad ſatisfacio præcedens verbum·perfecta ſit·(ha
bet enim caſus ſuos omneis)tamen , quia ſenſus
adhuc pendet propter diſtinctionem cæteris·di-
ſtinximus ad ſummam literam. Poſt autem ſatisfa
cio,diſtinctionem ad mediam literam , ideſt ſim-
plex punctum.eſt enim ita perfecta ſententia · vt
poſſis quieſcere.ſi placeat. Sed quia Ciuero adiũ-
git.quamobrem ſibi nũquam poſſit ſatisfacere cõ
ferendis in Lentulum officiis·propterea diſtinxi-
mus ad mediam literam diſtinctiõe finali. Rurſus
poſt meritorum,vides punctum ad ſummum lite
ræ·puſt tu·ad imum·item poſt re, & cõquieſti,ad
ſummum·poſt ego,ad imum·poſt efficio ad ſum
mum,iiſdem,quas ſupradiximus rationibus·Po-
ſtremo,poſt putem, vides periodum·nam ſenten
tia abſoluta eſt·& quod ſequitur·diuerſum à ſupe
rioribus.

Sed iam diſtinguamus aliquot Virgilii carmina.
Arma,virumq; cano·troiæ qui primus ab oris,
Italiam,fato profugus,lauinia venit
Littora.multum ille & terris iactatus,& alto,
Vi ſuperum,& ſæuæ memorem Iunonis ob irã.
Multa quoq; & bello paſſus,dum conderet vrbẽ,
Inferretq; deos Latio.Genus vnde latinum,
Albaniq; patres,atq; altæ mœnia Romæ:

Vides vbicunq; media diſtinctione diſtinximus ſtructuram omnium eſſe imperfectam·vbi vero ſubdiſtinctione, ſententiam nõ eſſe perfectam, ſed ſtructuram, vbi diſtinctiõe ad mediam literam, & ſtructuram. & ſententiam eſſe perfectam. ſed quia aliquid adiungitur ſuperiori ſententiæ, ſimplici puncto diſtinximus. Poſtremo autem periodum poſuimus, quia tranſit poeta in aliam periodũ, q̃ eſt.

Muſa mihi cauſas memora·quo numine læſo·
Quid'ue dolẽs Regina deũm, tot voluere caſus,
Inſignem pietate virum, tot adire labores,
Impulerit. Tantæ'ne animis cœleſtibus iræ?

Vides poſt memora, & læſo, ſubdiſtinctiones duas ad ſummum literæ, pendente ſenſu. Poſt deũm autem, poſt caſus, poſt virum, treis medias diſtinctiones ad imum literæ. quia ne ſtructura quidem perfecta eſt, nedum ſenſus. poſt vero impulerit, punctum ad medium extremæ literæ, quia & ſtructura, & ſententia perfecta eſt. nam licet ſubiungatur epiphonẽma, Tantæ'ne animis cœleſtib⁹ iræ? tamen abſq; eo perfecta ſententia eſt. poſtremo poſt iræ eſt periodus. quia quod ſequitur, eſt principium alterius periodi.

Hæc nos de poſituris. Sed quia nõ niſi prodeſſe cupimus, quicquid, ex latinis authoribus de diſtinctionib⁹ habere poterimus, ſubiũgemus, vt ſi nos non placuerimus, ſibi quiſque ex ipſis eligat, quẽ ſequatur, aut alium quærat, qui ſatisfaciat magis, ſe quis eſt alius, qui de diſtinctionibus meliora ſcripſerit. Nos quæ potuimus, dedimus, meliora daturi, ſi habuiſſemus.

DONATVS.

Tres ſunt poſituræ, vel diſtinctiões, quas θέσεις græci vocant.

ci vocant. Diſtinctio. Subdiſtinctio. Media diſtinctio. Diſtinctio eſt ·vbi finitur plena ſententia· Huius punctum ad ſummam literam ponimus. Subdiſtinctio, eſt·vbi non multum ſupereſt de ſententia ·quo tamen neceſſario ſeparatim mox inferendum ſit. huius punctum ad imam literā ponimus. Media, eſt vbi ferè tantum de ſententia ſupereſt· quantum iam diximus·cum tamen reſpirandum eſt. Huius pūctum ad mediam literam ponimus. In lectione, tota ſententia periodus dicitur·cuius partes ſunt cola, & commata;·

SERGIVS.

Dicta diſtinctio eſt vel poſitura·quod poſitum punctum diſtinguit noſtram orationem. Et cum diſtinctio ſpecies ſit poſituræ·tamen abuſiue pro ipſa poſitura, hoc eſt pro ipſo genere diſtinctionem habemus. Nam cum ſit codex emendatus diſtinctione·media diſtinctione·& ſubdiſtinctione·dicitur tamen codex eſſe diſtinctus. Igitur diſtinctio, eſt punctum appoſitum ad caput literæ plenæ ſententiæ. Subdiſtinctio eſt punctum appoſitum ad imam partem ſemiplenæ orationis. Media diſtinctio punctum appoſitum mediæ ſententiæ ſuſpēſæ, propter reſpirationem. Sciendum eſt · quod in lectione textus vnius ſenſus, periodos nominatur·vt eſt. Nihil tibi profuit nocturnum præſidiū palatii·nihil vrbis vigiliæ·nihil timor populi·nihil concurſus omnium bonorum·&c;· Cola autem, & commata, eiuſdē orationis ſingulæ partes eſſe noſcuntur. Verum meminerimus in proſa oratione cola, & commata idem eſſe·& vnum ſignificare·in verſu vero, aliud, & diuerſum. Nam vbi duo

liberi pedes ſunt·colō dicitur , vt apud Horatiū. Terruit vrbem. Commē vero, quando poſt duos pedes, vl' poſt treis pedes ſequit ſyllaba quæ partem terminat orationis·vt in primo verſu æneidos· Arma, virumq; cano·Item , Arma , virumq; cano Troiæ.

FORTVNATIANVS.

Diſtinctio, eſt temporis, & ſenſus finitio. Subdiſtinctio, eſt nec temporis, nec ſenſus finitio. Mora, eſt requies animi:- Inter diſtinctionem, & ſubdiſtinctionem, & moram, hoc intereſt·quod diſtinctio, perfectum ſenſum declarat·ſubdiſtinctio īferri aliquid ſignificat·Mora reficit lectorem·ſimulq; ſenſibus lumen accommodat:-

DIOMEDES.

Lectioni poſituras accedere, vel diſtinctiones oporret·quas græci θέσεις vocant·quæ interlegendum dant copiam ſpiritus reficiendi·ne continuatione deficiat. Hæ tres ſunt, Diſtinctio · Subdiſtinctio· Media diſtinctio·ſiue Mora·vl', vt quibuſdā videtur·ſubmedia. Quarum diuerſitas tribus punctis, diuerſo loco poſitis indicatur.

Diſtinctio quidem, eſt appoſitio pūcti finiti ſenſus· vel pendentis mora·quæ locis ponitur tribus. Sūmo cum ſenſum terminat·& vocatur finalis à nobis·à græcis τελεία. Medio cum reſpirādi ſpatiū legenti dat·& dicitur media·græce μέση. Imo·cū lectionis iterrupto tenore·aliud adhuc illatura ſuſpendit. & vocatur à græcis ὑποστιγμὴ·à nobis ſubdiſtinctio.

Diſtinctio, eſt ſilentii nota cum ſenſu terminata vbi eſt liberum ceſſare. prolixũq;. ita, vt neuter ſui indigeat. vt eſt·Numina nulla premunt·mortali vrgemur ab hoſte·& eſt huius nota, punctum ſupra verſum ad caput literæ poſitum. Diſtinguere autem oportet ante ſimilitudines. quas græci παραβολὰς vocãt·& ante redditas·quas ἀνταποδόσεις. Et ſiquando à perſona ad perſonam tranſitus fuerit factus. Et ante Autem coniunctionem, ſiquidẽ non ex abundanti ponitur. Et ante caſum vocatiuum·Et ante Sed·& ante Quoniam·Et ante Tũc· ceſſante reddita·ſed præpoſitis ſuperioribus· Et ante interrogatiua·vt,

Quis deus hanc muſæ, qs nobis extũdit artem·
Vnde noua ingreſſus hominum experiẽtia cepit?

Hic enim oportet diſtinguere, & ſic inferre·

Paſtor Ariſtæus fugiens peneia tempe.

Et poſt interrogatiua·vt, Muſa mihi cauſas memora.

Subdiſtinctio, eſt ſilentii nota legitimi, qua pronũciationis terminus, ſenſu manente, ita ſuſpẽditur. vt ſtatim id, quod ſequitur·ſuccedere debeat. Huius autem eſt punctum ſub verſu poſitura·vt

Me duce Dardanius Spartã oppugnauit adulter.
Aut ego tela dedi. fouiue cupidine bella.

Non enim ſimiliter, vt in diſtinctione, ſilẽtium interpoſitum tacere permittit·vt eſt illud.

Et ſi fata deũm, ſi mens non leua fuiſſet·
Impulerat ferro argolicas fœdare latẽbras.

Media diſtinctio, ſiue Mora, eſt leuis in continuatione ſenſuum interpoſita diſcretio legitimæ diſtinctionis, ſubdiſtinctioniſq; medium obtinens locũ ita, vt nec perfecta in totum, nec omiſſa videatur, ſed ſignificatione morãdi alterius deſideret principium ſenſus. & hoc ſolũmodo ſeruat officium.

vt legentis ſenſum, breuiſſima reſpiratione refo‑ueat. & nutriat. Sic enim pronũtiando reticere qs debet·quia ſpiritus ipſe quadam defectione mu‑tatur. vt deinde reſumatur. vt eſt.

Vt belli ſignum laurenti Turnus ab arce
Extulit·& rauco ſtrepuerunt cornua cantu·
Vtq; acreis concuſſit equos·vtq; impulit arma·

E xtemplo turbati animi. Multæ enim cauſæ ſunt mediæ huius lectionis. Primum, ne confundan‑tur. quæ δίκωλα & τρίκωλα ponuntur. Deinde, vt actus verborum emineat·& luceat·qui ex aliquo moueatur affectu, vel indignatione, vel miſeratio‑ne collata, vel certe, cum quadam arctatione ſer‑monis, quæ ἐμφατικῶς à poetis congeruntur· Si quis itaque ſine media ſpiritus ſuſpenſione pro‑nuntiauerit. vt eſt.

Aut hoc incluſi ligno occultantur achiui·
Aut hæc in noſtros fabricata eſt machina muros·
Aut aliquis latet error· equo ne credite Teucri·

cõfunditur ratio compoſitionis in generali nomi‑ne ligni, machinæ, equi. Item, Lectumq; iugalẽ· quo perii·ſuper imponas·minus apertum eſt·Sub diſtinguendum enim pro voluntate dicẽtis. Hoc enim voluit intelligi Dido· nõ eſſe iugalem·quo perierat. Immorandum eſt ergo. & reſpirandum poſt iugalẽ, & ſic inferendum cum ὑποκρίσεως af‑fectu. quo perii. In lectione plena ſententia perio‑dos dicitur. Cuius partes ſunt commata & cola.

P otuiſſem, quid græci quoque tradiderint de diſtin‑ctionibus, ſubiungere·ſed quia nimis lõgum fuiſ‑ſet·prætermiſi.

S ed iam receptui canamus. Si prius illud monueri‑mus. multa in his lucubrationibus noſtris, quæ in Terẽtiano, & aliis quibuſdã adeo mendoſa erãt·

vt vix corrigi poſſe viderentur, nos non ſine ſumma difficultate emẽdaſſe. Veſtrum autem eſt Studioſi, vt ea cura hæc noſtra legatis. qua nos compoſuimus. nam vt vtar verbis Terentiani.

Sed labor vobis ferẽdus in legendo eſt maximus.
Non enim curſim, aut remiſſe tã minuta acumina
Adſequi quicunq; poterit. ſed moroſa intentio
Tam legentis debet eſſe. quàm fuit nobis quoq;.
Qui laborem prouocando, perdomando tædiũ.
Forſitan nec lecta multis è latẽbris ſcalpſimus.
Ardui laudem expetentes. non fauorẽ ex obuiis.

Videbor enim mihi q̃ maximũ lucrum feciſſe, ſi intellexero hiſce lucubrationibus noſtris vos profeciſſe. nam nulla re a'ia venimus ad ſcribendum. quàm vt prodeſſemus. Quod ſiquid forte vitii in his libris inter plurima nec protrita vulgo, nec indigna cognitu inueneritis, ſuccurrat vobis Horatianum illud.

Verũ vbi multa nitent in carmine. nõ ego paucis
Offendar maculis, quas aut incuria fudit.
Aut humana parum cauit natura. Valete.

a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ t u
x y z & ꝯ ꝶ. a a bb cc dd ee.
Omnes ſunt quaterniones præter e e duernionẽ.

Victor à Rabanis, & Socii Venetiis excudebant. M. D. XXXIII.

BIBLIOTECA VITTORIO EMANUELE IN ROMA

DE CONSTRVCTIONE VERBI.
NOMINATIVVM ANTE VERBVM.

O Mne verbum antecedit nominatiuus agentis ſeu patiētis eiſdem numeri,& pſonæ,vt Ego doleo. Tu gaudes. Illi rident. Nos fallimur.

Appendix. I.

Prima & ſecunda perſona fermè non explicātur niſi diſcretionis aut Emphaſis cauſa,vt,diſcretio. Nos accuſauimus. Vos damnaſtis. Emphaſis. Tu audes iſta loqui?

Appendix. II.

Aliquoties oratiōis pars noīatiui vice ponit̄,vt Dolet mihi,quod res nō ceſſerint tibi ex ſētētia. Item verbum infinitum,vt Mentiri non eſt meū.

Appendix. III.

Cū plures noīatiui ad idē verbū referūtur,ad hunc ferè modū efferuntur. Syllepſis

Pater & præceptor accerſerunt te.

Ego & tu ſumus in tuto. Tu & pr̄ eſtis i piculo.

Ego cæteriq; cognati periclitamur.

Appendix. IIII.

Quæ per ſe multitudinem ſignificant,aliquādo numero diſcrepant,vt pars abiere.

Exceptio prima.

Excipies imperſonalia,quæ nullum ante ſe caſum habent.

Tædet,piget,pœnitet,viuitur,ſtatur.	Actiuæ vocis
Item tanquam imperſonalia,vt Luceſcit,dieſcit,nocteſcit.	Paſſiuæ vocis
Veſperaſcit,diluxit,pluit,ningit,grādinat.	Tanq̄ Impſonalia.
Quæ exponuntur per verbū fit & eſt.	
Item hæc,fieri poteſt,vt fallar.	

Fieri ſolet, ferè fit. Male eſt. Bene ſit.
Nam in bene habet, ſubauditur res.

Exceptio ſecunda.

Verba ifiniti modi pro nominatiuo accuſatiuũ habent, vt gaudeo patrẽ rectè valere, ideſt gaudeo, quod pater rectè valeat.

Vtrinque nominatiuus.

Quædam vtrinq; nominãdi caſum aſciſcunt, vt
Deus eſt ſummum bonum. Eſt
Hic nummus videtur adulterinus. Videtur
Ariſtoteles habetur doctiſſimus. Habetur
Perpuſilli vocant̃ nani. Studes ꝓnus. Vocant̃
Dormis ſupinus. Incedis rectus. Et noïa geſtus.

Infinitum varians.

Infinitum quoque vtrinque nominatiuum habet antecedentibus verbis optandi, vt
Petrus ſtudet videri diues.
Malim eſſe diues, quàm haberi.
An quoties acctũs ãceſſit, & ſequat̃ neceſſe ẽ, vt
Malim me diuitem eſſe, quàm haberi.
Quædam variis modis efferuntur, vt
Nõ licet Athenis eẽ ꝓbos. Et nõ licet eẽ ꝓbis.
Et tutũq; putauit iam bonus eſſe ſocer. Lucanus.
Non vacat eſſe ægrotum. Nõ vacat eẽ ægroto.
Non vacat eſſe ægrotos. Quanquam poſtremum hoc varium eſt.

Ordo. I. Genitiuus poſt verbum.

Sũ gẽitiuũ poſtulat, quoties ſigñat poſſeſſionẽ, vt
Hæc veſtis eſt patris.
Aut ad aliquid pertinere, vt regũ eſt tueri leges.
Prudentis eſt multa diſſimulare.
Nõ eſt noſtræ factionis. Nõ eſt mearũ virium,
Non huius loci, atque temporis.

Appendix.

Item hæc duo perſonalia intereſt, & refert.
Non tam intereſt regis, quàm totius reipublicæ.
Refert omnium, animaduerti in malos.

Exceptio.

Hæc tamē ablatiuos poſtulāt, Mea, Tua, Sua, Noſtra, Veſtra.
Minus intereſt mea, quàm tua.
Noſtra nihil refert.

Quibus interdum adiunguntur & hi genitiui.
Non tua vnius refert, ſed noſtra omniū.
Tua ipſius refert.
Tua ſolius intereſt.
Mea refert de vita periclitantis.

Vnius Ipſius Solius, & genitiui participiorum.

Appendix.

Adduntur & hi genitiui. Tanti, quanti, quanticunq;, tantidem.
Nam cætera huiuſmodi adduntur per aduerbiū.
Magni tua refert. Minus mea refert, quàm tua
Maximope refert. Nihil intereſt. Plurimū refert.

Ordo. II. Aeſtimandi.

Verba æſtimandi genitiuis gaudent, vt
Parui ducitur probitas. Plurimi fit pecunia.
Tanti eris aliis, quanti tibi fueris.
Maximi penditur nobilitas.
Nihili vel pro nihilo penditur.
Nihili vel pro nihilo habentur literæ.
Nauci, flocci, pili huius non facio.
Aſſis non facio. Teruntii non facio.

Singulare eſt illud. Aeque boni conſulo, ideſt in bonam accipio partem.

Ordo. III. Vendendi.

Vendo, Reuendo, Addico. Diſtraſto, Diuēdo. Venūdo, Veneo, Proſto. Aeſtimo, Indico, iſcribo, Liceor, Licitor, Licere. Loco, Conduco.

Emo, Coemo, Redimo. Mercor, Cōmercor.
Conſtat, Valet.
Hæc verba hos duntaxat genitiuos exigunt.
Tanti, quunti, tantidem, quātiuis, quantilibet, quā ticunq;, pluris, & minoris.
Si non addantur ſubſtantiua.
Nam cætera pretii vocabula, vel in ablatiuo, vel per aduerbium apponuntur, vt
Minoris reuendes, quàm emeris.
Pluris conducis, quàm emi poterat.
Quanticunq; locabis, præſtiterat vendidiſſe.
Hodie boues pluris licebant, quàm homines.
Miror tantas ædes tam paruo inſcriptas.
Paulo, Magno, Nimio, Minimo, Plurimo.
Vili, Duplo, Dimidio reuendes.
Aſſe emi, Tantidem tibi ſum traditurus.
Teruntio, ſeu vitioſa nuce non emerim.
Nihilo conſtat. Percare locauit equum.
Carius emitur oleum, quàm vinum.
Cariſſime conſtat quod precibus emptum eſt.
Gratis locat ædes. At magno paſcit.

Appendix.

Quin & quibuslibet verbis, pretii nomen aut aduerbium apponitur ad hanc formam.
Magno pranſi ſumus, pluris cœnaturi.
Non minoris docet q̄ talēto. Hic magno ēt tacet.
Nimio, Minimo, Paulo viuitur Londini.
Care bibit. Sed carius cacat Baſſus.
Nec ſalutat gratis.

Ordo. IIII. Accuſandi.

Verba accuſandi, damnandi, abſoluendi, & cō ſimilia genitiuū aſciſcūt, qui crimē ſignificet, vt
Accerſitus eſt capitis.
Detulit fratrem læſæ maieſtatis.

Poſtulatus eſt repetundarũ, ſiue de repetundis.
Accuſauit malæ geſtæ rei, male obitæ legationis.
Egit cũ nouerca iniuriaꝝ. Cõdẽnat⁹ eſt peculat⁹.
Reum egit parricidii. Damnauit incæſtus.
Hic furti ſe alligat.
Criminatus eſt adulterii, cum plagii teneretur.
Arguit te mendacii. Reuicit periurii.
Incuſat negligentiæ. Appellatus eſt veneficii.
Inſimulas herũ auaritiæ. Sugillas parſimoniæ.
Notas libidinis, ſeu de libidine.
Infamas inſcitiæ. Traducis luxuriæ.
Suſpectum habes perfidiæ, ſiue de perfidia.
Taxas ambitionis. Calumniaris maleficii.
Admonuit me errati. Commonuit te promiſſi.
Commonefecit te debiti.

Singulare eſt.

Expoſtulauit mecum non miſſis ad ſe literis.

Appendix.

Si non fuerit proprium criminis nomen, apponitur ablatiuus addita ferè præpoſitione.
Vtrum ambit⁹ accuſas, an ſacrilegii, an vtroq; ſiue de vtroq;? De plurimis ſimul accuſaris.

Ordo. V. Miſeret, & cætera.

Miſeret, miſereſcit me tui.
Piget te laboris. Multos vitæ tædet.
Non te pudet vanitatis. Noſtri noſmet pœnitet.
Hæc genitiuũ hñt cum accuſatiuo, niſi dicam⁹.
Puditum eſt conſilii. Miſertũ eſt virginis.
Pertæſum eſt coniugii.

Appendix.

Sed imperſonalib⁹ loco genitiui, poteſt addi verbum infinitum.
Tædet me vitæ. Tædet me viuere.
Piget militiæ. Piget militare.

Ordo. VI. Variantia quædam.

Hæc variam habent conſtructionem.

Miſereor tui, e l tibi.

Meminit tui, vel de te, ideſt mentionem fecit.

Memini pro recordor plerunq; accuſatiuo iūgit.

Obliuiſcor, Recordor, Reminiſcor, Recolo tui, vel te.

Venit in mentem eius diei, ideſt recordor.

Vel, Venit in mentem ille dies.

Potitus eſt rerum, ideſt vicit.

Et potius eſt amica, ideſt aſſecutus eſt.

Eget tui, vel te. Indiget auxilii, vel auxilio.

Ordo. VII. Significātia aliquid fieri in loco.

Omne verbum admittit genitiuum proprii nominis ſignificanti locum in quo fit actio.

Vixit Romæ. Studuit Oxoniæ.

Natus eſt Londini.

Pro propriis vſurpantur hæc appellatiua.

Humi, Domi, Militiæ, Belli. Iacet humi.

Domi, belliq; ſimul viximus.

Domi meæ, noſtræ, tuæ, ſuæ, veſtræ, alienæ,

Nec alia admittit adiectiua. Nam domi paternæ non recte dicitur, ſed in domo paterna.

Ruri in datiuo, ſiue rure in ablatiuo, verbis iiſdem adiungitur.

Ruri educatus eſt. Exceptio.

Si tamen fuerint pluralis, duntaxat numeri, aut tertiæ declinationis, in ablatiuo ponuntur.

Nupſit Athenis. Militauit Carthagine.

Infrequens eſt his addere præpoſitionem.

Cum eſſem in Mediolano, quæ ſemper additur nominibus locorum maiorum, & appellatiuis.

Cum eſſem in Italia, Cum agerem in ſuburbano.

Ordo. I. Datiuus poſt verbum.

Quoduis verbũ acqſitiue poſitũ exigit datiuũ, vt
Non omnibus dormio. Huic habeo, non tibi.
Mihi iſtic nec ſeritur, nec metitur.
Mihi peccat, ſiquid peccat.
Omnibus ſapit, ſi vni non ſapit.

Ordo. II. Acquiſitiua.

Præcipue tamen huius ordinis ſunt, quæ commodum, aut incommodum ſignificant.
Do mutuo, ſeu mutuum. Do commodato.
Mutuo, Fœnore, Largior, Confero tibi, & confero in te.
Præſtare pro dare & pro exhibere, vt præſtare fidem, præſtare pacta.
Dono tibi hoc munus, & dono te hoc munere.
Impartiam tibi fortunas meas, & impartiã te fortunis meis.
Aſperſit tibi labem, & aſperſit te labe.
Inſtrauit equo penulam, & inſtrauit equũ penula.
Debet tibi vitam.
Suam eruditionem tibi acceptam fert.
Satisfacio, ſolno, reſoluo, reſcribo, renumero.
Numero pro ſoluo, remetior, pendo, rependo.
Refero, repono ꝓ reddo, reſpõdeo ꝓ ſatisfacio.
Nuſquam tuis meritis eſt reſponſurus.
Cõmodo pro ꝓſum. Incõmodo pro noceo.
Nõ põt mihi nec cõmodare, nec incommodare.
Opitulor, Proſum, Auxilior, Suppedito pro ſubminiſtro, ſuggero. Succurro, Subuenio, Adminiculor, Patrocinor, Suffragor, Adſum,
Faueo.
Bene volo. Bene cupio.
Medeor tibi, & medebor tuo dolori.
Medicor te, vel tibi.
Conducit, confert tibi, ideſt vtile eſt.

Conducit huic rei,ſiue conducit ad hanc rem.
Conſulo tibi. Do conſilium.
Conſule rebus tuis,ideſt proſpice.
Conſulis me,ideſt conſiliũ a me petis. Sibi cauit.
Metuo,timeo,formido tibi.i.ſum ſolicitus ꝑ te.
Metuo te,ideſt timeo ne mihi noceas.
Coniungitur vterq; caſus.
Omnia tibi timeo,quæ ſolent puſillis accidere.
Ordo. III. Imperandi,& nunciandi.
Ad hæc q̃ iperãdi & nũciãdi ſignificationẽ hñt.
Iubeo te abire,iubeo tibi,vt abeas.
Impero,ꝓcipio. Præ eo,vt iudicibꝰ ꝑire conaꝛ.
Præſcribere leges victis. Dicta mihi iuſiurãdũ.
E dico tibi miles,mando,committo.
Delegauit mihi ſuam vicem.Indixit mihi bellum.
Deſigna,conſtitue,præſtitue, condicito, præfige mihi diem,ac locum.
Tempero tibi,& te,ideſt rego.
Moderatur animo,iræ,& moderatur principem.
Nunciandi.
Dico tibi. Scribo tibi,& ad te. Loquor.
Recenſeo,narro,expono,explano,explico,
Aperio,indico,demonſtro, commonſtro.
Refero,ideſt narro.
Retulit ad ſenatum,ideſt propoſuit in ſenatu.
Quæ ad obſequium ſiue repugnantiam pertinẽt.
Morigeror,morem gero.
Obſequor,obſecũdo,obſeruio. Seruire tẽpori.
Inſeruit ſuis commodis.
Subſeruio,Supparaſitor,ancillor,aſsẽtor,adulor
Palpor,Obedio,Milito,Pareo.
Auſculto tibi ideſt obedio.
Auſculto te,ideſt audio. Audiens dicto.
Obtempero,Cedo,Concedo. Conſentio

tibi,ſiue tecum.
Aſsētio,ſiue aſsētior tibi. Diſsētio tibi,ſiue abs te
Subſcribo tuo iudicio, Suffragor, Aſtipulor.
Accedo tibi,ſiue tuæ ſententiæ, ideſt approbo.
Hoc acceſſit meis malis,ſiue ad mea mala, ideſt additum eſt.
Accedit huc. Accedit his,& accedit ad hæc.
Conuenit mihi tecum. Conſtat hoc nobis,ſiue inter nos.

Repugnantiæ.

Refragor. Obſto. Obſiſto. Obſtrepo. Reſiſto. Repugno. Reluctor. Reclamo. Officio. Occurro. Obuiam eo, Obuiam factus eſt mihi.
Aduerſor, diffideo tibi,ſiue tecum.
Contendo tibi,ſiue tecum.
Hoc abs te contendo,ideſt vehementer peto.
Certat illi,ſiue cum illo.
Noli pugnare duobus,græce magis quàm latine dixit Catullus,pro cum duobus.

Ordo. V. Relatiua.

Verba,quæ relationem & reſpectum habent ad aliquid.

Quæ huic eſt coniux,tibi nurus eſt.
Platoni corpus eſt vox.i.iuxta Platonis ſentētiā.
Ariſtoteli ſpongiæ ſentiunt.

Relatiua per compoſitionem.

Hmōi fermè ſunt cōpoſita cū his ꝓpoſitiōib⁹.
Præ,ad,con,ſub,ante,poſt,ob,in,& inter.

Præ.

Ego meis præluxi maioribus. Præpollet oib⁹.
Prænitet,præminet,præſtat omnibus, ſiue oēs.
Præcellit omnibus,vel omnes.
Præbibit mihi. Præripuit illi.
Præeo,præuinco,præcedo, præcurro, ꝑuertor

præuenio accuſatiuum exigunt.

Ad.

Admonitus eſt illi manum. Admoueo.
Accubuit, aſſedit mihi. Adiacet Aegypto.
Aduolutus eſt genibus. Affulſit mihi ſpes.
Arriſit matri. Acclamabant dicenti.
Appreſſit pectori codicem. A
Adegit gladium pectori. Affigo,
Adhæreo, adhæreſcit, adulebeſcit.

Con.

Conuixit nobis. Cōmigrauit huic viciniæ.
Cōmori tibi cupio, ſiue tecū. Colludo tibi vl' tecū

Sub.

Subiacent fortunæ. Succedo, Subiicio.
Subeſt. Subolet patri.

Ante.

Anteſtat, Antepono, Ante fero te omnibus.
Antecedit, anteuertit, antecellit omnib⁹, vel oēs.
Ante eo te, non tibi,

Poſt.

Poſthabeo, poſtpono famam pecuniæ.

Ob.

Obgannit nobis, occinit, obturbat.
Oppono, obiicio, oppedo, obmurmuro,

In.

Indormis ſaccis. Inuigilas cartis.
Immoraris, immoreris, inſudas ſtudiis.
Inſides ſaxo, Illudo tibi. Inſulto.
Inniteris arundini. Nitor quoq; ſimplex.
Nititur ſuis viribus. Imminet capiti.
Impendet omnibus periculum. Inceſſit mihi cupiditas. Ineſt illi, vel in illo.
Incidit mihi lis cum nebulone.
Intermiſcet vera falſis. Interſerit, Interiicit.

Interfuit conuiuio. Interuenit colloquio.
Contingentiæ.
Contingit mihi. Accidit, euenit, vſu venit, obti git, ceſſit, ſucceſſit, obuenit, vertit, cecidit.
Confidendi.
Fido, ꝯfido, credo, fidē hẽo, fidē facio, fidē do.
Polliceor, Spondeo, Nubo.
Item hæc. Liquet, vacat, placet, diſplicet. dolet, licet. Succenſeo, indignor, minor.
Datiui aduerbiales. Appendix.
Adduntur & hi datiui aduerbiales.
Tempori ſurgendum. Veſperi venit.
Luci occidit hominem.
Verbis aliquoties datiuus feſtiuitatis, ideſt iucunditatis gratia adiungitur.
Suo ſibi hunc iugulo gladio.
Gemini Datiui.
Eſt pro habeo. Eſt tibi mater. Nō ē tibi qđ agas.
Et intercedit mihi cum illo familiaritas.
Nonnunq̃ geminos habet datiuos.
Non fit tibi curæ. Item hæc.
An id ſibi ſtudio habet. Hoc tu tibi laudi ducis.
Speras tibi laudi fore, quod mihi vitio vertis.
Dedit mihi veſtem pignori, dono, mutuo.
Dedit mihi pecuniam fœnori.
Ordo. I. Accuſatiuus poſt verbum.
Verba tranſitiua cuiuſcunque generis exigunt accuſatiuum ſignificantem id quod patitur, vt
Saluta patrem. Numeras harenā. Bibis vinū
Loqueris mendacium. Oſculatur vxorem.
Tædet, piget, pudet, pœnitet, miſeret me tui.
Decet te. Non decet ſenē. Dedecet virginem impudentia.
Antiqui dicebant, & decet tibi.

Duo accuſatiui.

Sunt quæ geminum admittunt accuſatiuum.
Docuit me literas. Docebo te iſtos mores.
Popoſcit me mutuum.
Rogat, Orat, Flagitat, exorat te veniam,
Poſtulo, flagito, peto abs te hanc rem, frequentius q̃ te ſine præpoſitione.
Exuo, induo, veſtio, calceo, cingo poſteriorem hoc eſt accuſatiuū rei ſæpius mutāt in ablatiuū.
Exuit ſe chlamydem, ſiue chlamyde. Accinxit ſe gladio.

Accuſatiuus rei, & perſonæ.

Quædam vtrumuis admittūt rei, ſeu perſonæ:
Vicit te, & vicit litem. Excuſat ſe, & excuſat valetudinem.
Accuſat te, & accuſat tuam negligentiam.

Ordo. II. Motus ad locum.

Quæ ſignificant motum ad locum aliquem, accuſatiuum poſtulant nominis proprii citra præpoſitionem.
Eo Romam. Rediit Athenas. Nauigauit Carthaginem.
Item hæc, confero me domum. Recipio me rus.
Nam appellatiuis, ſiue maiorum locorum vocabulis ferè præpoſitio additur.
Profectus eſt in Hiſpaniam.
Reuerſus eſt in prouinciam. Abiit in forum.

Ordo. III. Spatium temporis.

Quibuslibet verbis apponitur accuſatiuus ſignificans ſpatium temporis.
Potauit totam noctem. Hic totum deſedi diem.
Viginti annos natus eſt. Iam ſeculum te opimur.

Appendix.

Quanquā hic aliquoties in ablatiuum vertitur.

Commoratus eſt apud nos tribus horis, ſeu tres horas.

Appendix.

At quoties non ſpacium, ſed ſpecies temporis ſignificatur, ablatiuus tantum apponitur.

Nocte vigilas. Luce dormis.
Aeſtate domi deſides. Hyeme nauigas.
Superioribus diebus ad te ſcripſi.
Anno proximo te viſam.

Significatur autem ſpecies, cum interrogatio fit per quando, vt

Quando venies? Hora tertia.

Spacium vero, cũ fit interrogatio per q̃diu, vt

Quandiu vigilaſti? Duas horas.

Ordo. IIII. Spacium loci.

Quibuſdã & loci ſpaciũ eodẽ modo apponit̃.

Iam mille paſſus proceſſerunt.
Patet in longum quingenta ſtadia. Latũ culmũ.
Latum vnguem. Latum digitum.
Pedem hinc ne diſceſſeris. Abeſt ab vrbe ſeſquimilliarium.

Quanquam hic quoque nonnunquam vertitur in ablatiuum.

Abeſt à continenti quingentis paſſuum millibus.

Ordo. V. Reciprocus Accuſatiuus,

Quodlibet verbum quantumuis intranſitiuum admittit accuſatiuum nominis ſignificantis eũdem actum, vt

Quam hic vitam viuitis?
Endymionis ſomnum dormis. Huius generis ſunt illa.
Longum nauigauit iter.
Hunc ſcio mea ſolide ſolum gauiſurum gaudia.

Accuſatiuus per figuram.

Item illa, Reſipit, ſapit aduſtionem.
Olet lucernam, hircum. Olet vnguenta.
Spirat Italiam. Vox non ſonat hoīem.
Vineta crepat mera. Viuunt bacchanalia.
Viuit Cynicum.
Et quæ ponuntur aduerbiorum loco. Furit indomitum.
Dulce ſonat.
Torum tuetur, ideſt indomite, dulciter, torue.
Ordo. I. Ablatiuus poſt verbum.
Quoduis verbum admittit ablatiuum ſignificantem qualecunque inſtrumentum, aut modum actionis.
Exemplum inſtrumenti.
Petiit me ſaxo. Cecidit loris. Enecas odio.
Refellis argumentis. Vincit ſapientia.
Conciliauit humanitate multos.
Concordia res paruæ creſcunt.
Diſcordia maximæ dilabũtur, ideſt per diſcordiā.
Exemplum modi.
Mira celeritate rem peregit. Summa eloquentia cauſam egit.
Hic tamen apponitur aliquoties præpoſitio cū.
Summa cum humanitate tractauit hominem.
Nam inſtrumentis non apponitur, non enim recte dicitur. Scribit cum calamo.
Appendix.
His finitima ſunt q̄ ad Synechdochen ptinent.
Aegrotat animo magis, q̄ corpore.
Diſcrutiatur animo. Candet dentibus.
Rubet capillis, ideſt ſecundum animum, corpus, capillos.
Poetæ dicunt per accuſatiuum.
Languet animum. Rubet faciem.

Canet capillos.

Ordo. II. Comparatiua.

Quæ vim obtinent comparationis, admittunt ablatiuum ſignificantem menſuram. Multo præſtat cauere, quàm admittere. Multis infinitis partibus te vincit. Duplo ſuperat.

Nimio excellit, antecedit.

Ordo. III. Motus à loco.

Quæ ſignificăt motum à loco, ſiue per locum eadem nomina admittunt in ablatiuo, quæ in genitiuo apponebantur, cum ſignificabatur, quies in loco. Diſceſſit Londino.

Rure reuerſus eſt. Louanio ſum facturus iter.

Apponitur ſemper præpoſitio per appellatiuis regionum nominibus.

Per Italiam eundum eſt Græciam petenti.

Per forum ibis.

Adduntur & hi ablatiui aduerbiales.

Hac eundem eſt, illac, iſtac.

Qua pro aliqua parte ſeu via, vt Siqua licebit effugere.

Et relatiue. Qua ſpectat Aegyptum.

Ordo. IIII. Ablatiuus abſolutus.

Quibuslibet verbis additur ablatiuus abſolute ſumptus.

Me dormiente tu bibis. Hoc me viuo non facies.

Hæc fiunt te rege, te conſule, te pontifice.

Te impulſore feci. Lilio præceptore tantus hic euaſit.

Ordo. V. Implendi Onerandi.

Verba implendi, onerandi, & his diuerſa.

Satio, Saturo, Expleo te fabulis.
Ingurgitauit ſe cibo. Obruit ſe vino.
Oneras ſtomachum cibo. Leuabo te hoc onere.
Exonerabo te nummis.
Nudauit, exuit, ſpoliauit me bonis omnibus.
Emunxit ſenes argento.

Ordo. VI. Proſequor, Afficio.

Item proſequor & afficio. Afficit me iniuria, damo, honore.
Proſequor te odio, amore, beneuolentia.
Pluit lapidibus, lacte, ſanguine, ſiue lapides, lac, ſanguinem.

Ordo. VII. Mereor bene, ſeu male.

Bene mereor & male, peius melius, optime peſſime, interueniente præpoſitione aſciſcunt auferendi caſum.
Optime de literis meritus es.
De me nihil es meritus neque bene, neq; male.

Ordo. VIII. Paſſiua.

Paſſiuis additur ablatiuus agentis, ſed accedente præpoſitione a vel ab.
Rideris ab omnibus.
Additur aliquando datiuus abſq; ꝑpoſitione.
Amaris omnibus vel ab omnibus.
Accuſatiuus patientis vertitur in nominatiuū.
Pater caſtigat filium. Filius caſtigatur à patre.
Cæteri caſus ferè omnes manent in paſſiuis ꝙ fuerant actiuorum.
Doceris à me grammaticam.
Accuſaberis furti.
Haberis ludibrio.
Priuaberis magiſtratu.
Quæ per ſe paſſiua vocantˀ, conſtruuntur que-

admodum & illa.
Venit à domino. Vapulabis à præceptore.
Quid fiet ab illo?
Ordo. IX. Veſcor & cætera.
Veſcor carnibus. Hic victitat lacte.
Vtor homine familiariter.
Inuenitur & Vtor hanc rem,& abutor operam.
Fruor tuo conſpectu. Et tuo fretus auxilio.
Depotior dictum eſt. Fungitur magiſtratu.
Defunctus eſt vita.

Appendix. I.

Præpoſitio ſubaudita facit, vt ablatiuus recte addatur.
Habeo te loco parentis.
Eſt mihi vice filii,ideſt in loco,tu vice.
Apparuit illi humana facie. Diſceſſit magiſtratu. Infinita.

Appendix. II.

Quibuſdam familiariter addũtur verba īfinita.
Solet,debet,cepit,optat,gaudet laudari,
Amat videri diues. Studet metui.
Nam figurate ponuntur,vt à nullo pendeant.
Hæccine fieri flagitia?
Et venari pro venabatur.
Diuerſi caſus eidem additi verbo.

Appendix.III.

Nihil vetat quominus eidem verbo diuerſi caſus apponantur diuerſæ rationis.
Dedit mihi veſtem hanc pignori, te præſente propria manu.
Nam veſtem,additur tanquam tranſitiuo.
Mihi,tanquam acquiſitiuo.
Pignori ex eorum eſt forma, quæ reſoluũtur per ad,vel in,præpoſitionem,ideſt in pignus.

Te præſente, ablatiuus eſt abſolutus.
Manu, inſtrumentalis.

Gerundia.

Gerundia omnia eoſdem fermè caſus admittunt poſt ſe, quos habēt verba, à quibus dedecuntur.
Ad diſcendum literas. Ad ſeruiendũ tibi.
Ad fruendum amico.

In di.

Gerundia in di, ante ſe habēt hæc nomina, gratia, cauſa, prætextu, occaſione, titulo, ocium, facultas, licentia, ars, aut ſimile nomē ſubſtãtiuũ.
Veni huc cauſa viſendi te.
Non erat copia conueniendi hominem.
Ars dicendi.

Nonnunquam præcedit adiectiuum.
Cupidus viſendi te. Gnarus bellandi.
Certus eundi. Imperitus nauigandi.
Peritus medicandi.

In dum.

Gerundiis in dum præponitur præpoſitio ad, vel inter.
Ad colloquendum tecum.
Inter cœnandum, hoc mihi venit in mentem.
Reperitur & ante damnandum.

Cum ſignificamus neceſſitatem, ſine præpoſitione vſurpantur, addito ſubſtantiuo verbo.
Vigilandum eſt ei, qui cupiat vincere.

In do.

Gerundia in do, pēdent à præpoſitione, In vel ab, ſine dictione quæ requirit ablatiuum, vt
In conſultando locus eſt eloquentiæ.
In pugnando viribus eſt opus.
Reuerſus à venando, ſiue à venatu.
Tacendo refellis, ideſt tacens refellis.
Scribendo diſces ſcribere.

nus ſedendo vincit.

Gerundia nomina.

Vertuntur gerundia in nomina adiectiua, vt

Cauſa viſendi te, & cauſa viſendi tui.
Ad diſcendum literas, & ad diſcendas literas.
Legendo libros doctus euades.
Et legendis libris doctus euades.

Supina in tum.

Prima ſupina ſequuntur verbum, ſignificãs motum ad locum, vt,

Abiit piſcatum, ideſt ad piſcandum.

Admittunt poſt ſe eoſdem caſus quos verba ipſorum.

Abſolute poſita.

Ponuntur & abſolute cum verbo eſt.

Pugnatum eſt. Actum eſt.
Dormitum eſt.
Ceſſatum eſt ſatis.

Supina in tu.

Supina in tu paſſiuæ ſignificationis fermè ſunt. Adhærent nominibus adiectiuis, vt Turpe dictu.

Miſerabile viſu. Difficile creditu.
Procliue factu, ideſt ad faciendum.

Nam in his, Surgit, cubitu, redit venatu, nomina potius cenſenda ſunt, quàm gerundia.

De participiis.

Participia ſequuntur conſtructionem verbo℞, à quibus deriuantur.

Donaturus tibi veſtem.
Donaturus te veſte.
Conſulens tibi. Fruiturus te.
Diligendus ab omnibus. Quanquam in his vſitatior eſt datiuus. Diligendus omnibus.

Participia facta nomina.

Cum tranſeunt in naturam nominum genitiuum poſtulant, vt
Amans viui.
Fugitans litium. Cupiens tui. Sitiens auri. Peritus belli.
Et ſine caſu, vt Vir potens, eloquens.
Tunc & comparationem accipiunt more nominum in ens vel in tus deſinentia.
Cupientior famæ quàm auri. Cupientiſſimus tui.
Nulli deſyderatior quam mihi. Deſyderatiſſimus patriæ.
Participia facta nomina compoſitione.
Quæ compoſitione fiunt nomina genitiuum aſciſcunt, vt
Indoctus pilæ. Inexpertus belli.
Quanquam & horum ſimplicia ſimili modo vſurpantur.
Ordo. I. De nominibus verbalibus.
Omnia ferè verbalia genitiuum admittunt, qui verbis erat accuſatiuus, vt
Colo agrum.
Cultor, cultrix agri, cultus agri, cultura agri.
Bibo vinum. Bibax vini.
Cupio laudem. Cupidus laudis.
Item quæ ſunt affinia his, vt Auarus laudis.
Ignarus omnium. Studioſus tui, Securus amorum.
Ordo. II. In bilis.
Verbalia in bilis accepta paſſiue, datiuo gaudent, vt participia in dus.
Flebilis, formidabilis omnibus, ideſt flendus, formidandus omnibus.
Ordo. I. Genitiuus additus nomini.

Omina ſubſtantiua quæ ſignificāt poſ-ſeſſorem, menſuram, ſiue numerum, aut relationem ad aliquid, genitiuum exigunt, vt

Arma Achillis. Cyathus vini.
Modius tritici, Vncia auri.
Vlna panni. Vxor Petri.
Comes Vlyſſis. Mille nummūm.
Duo millia peditum. Par calciamentorum.
Iugum aquilarum. Tres decades quæſtionum.
Amicus patris. Princeps patriæ.

Vertitur hic genitiuus aliquoties in datiuum accedente verbo eſt, vt

Hic eſt tibi pater. Huic ſocer, illi conſul.

Ordo. II. Attributiua.

Cum ſignificatur aliquid ineſſe, ſiue adeſſe cui-piam, quod ad laudem, ſeu vituperium pertinet trifariam efferimus.

Puer bonæ indolis. Vir maximi naſi.
Puer bona indole. Vir maximo naſo.
Puer bonus indole. Vir maximus naſo.
Et indolem, poetice. Et naſum poetice.

Ordo. III. Species & genus,

Species ſubiicitur generi in genitiuo, ſiue in eo-dem caſu per appoſitionem.

Nomen Catonis in te non quadrat.
Crimen læſæ maieſtatis. Cum eſſemus in terra Italiæ, ſiue Italia.
In vrbe Romæ, ſiue Roma.

Ordo. IIII. Subſtantiue poſita.

Quædam adiectiua ſubſtantiue poſita genitiuū admittunt, vt

Multum lucri. Paulum pecuniæ.
Quid habes negocii?

Quantū habebis pecuniæ, tantūdē habebis fidei.
Plurimum vini. Minimum aquæ.
Item pronomina quædam.
Hoc negocii. Id operis.
Quid illud mali? Appoſitio.
In ſumma quoties ſubſtantiuum, quacunque ratione refertur ad alterum ſubſtantiuum, additur in genitiuo, niſi addatur appoſitiue.
Nam tum ſatis eſt, ſi concordet in caſu etiam ſi numero & genere diſſidiat.
Abſtuliſti Maronem meas delitias.

De adiectiuis & ſubſtantiuis.

Adiectiua nomina, participia, pronomina concordant cum ſuis ſubſtantiuis in numero, genere, & caſu, vt
Ex malis moribus bonæ leges natæ ſunt.
Iſtam fortunam tui mores promeruerunt.

Adiunctio.

Cum plura ſubſtantiua, diuerſi etiam numeri ac generis, ad vnum adiectiuum referuntur, his fermè modis efferri ſolent.
Gloria non eſt expetenda, neque diuitiæ, vt in medio ponas ad. quod referuntur partes.
Non expetenda gloria, neq; diuitiæ, vt p̄ponat.
Gloria & diuitiæ non ſunt expetendæ, vt poſt poſitum conueniat cum proximo.
Gloria, diuitiæ, genus, non ſunt expetenda, vt ſubaudias iſta, idq; neutro genere.

Relatiua.

Relatiuum Qui, conuenit cum antecedente in numero & genere.
Placuerunt literæ, quas ad me dediſti.
Niſi figurate loquamur.
Quas ad me dediſti, lr̄as magnopere placuerunt.

Ordo. V. Comparatiua.

Cōparatiua & ſuperlatiua genitiuū exigunt, vt
Sum minor fratrum, de duobus.
Sum minimus fratrum, de pluribus.

Et cum exponuntur per inter.
Inter fratres, vel ex fratribus.

Nam comparatiua cum exponuntur per quàm ablatiuum aſciſcunt,
Præſtantior te.
Eloquentior omnibus præterquam Cicerone, id eſt quàm Cicero. additur & alter ablatiu° ſignificans modum exceſſus.
Eſt maior te quattuor annis. Digito lato te procerior. Multo potius. Multo & longe apponuntur & ſuperlatiuis.
Multo oium doctiſſimus. Lōge peſſim° oium.

Ordo. VI. Diſtributiua & partitiua.

Item, nomina partitiua, aut partitiue poſita, velut quiſq;, quiſquis, quicunq;, quidam, qs interrogatiuum, & quis pro aliquis, Aliquis, vterq;, neuter, vteruis, vtercunq;, nemo, nullus, ſolus, vnus, medius.
Quiſq; huius nationis. Vnūquodq; aiantium.
Prouocat vnum quemlibet veſtrum. Vtrum horum mauis accipe.

Exponuntur per inter, vel ex.
Vnus omnium, ideſt ſolus omnium.
Medius duoꝝ, ideſt īrer duos. Et dimidiū aīæ.
Item Alter, Alius, & his æquipollentia pronomina hic & ille, & aduerbium partim.

Appendix. I.

Quanquam in his genitiuis ſignificās totum, in alium caſum ſæpe vertitur.
Quis hoium vidit? Et quis homo vidit?

Neuter Catonum. Et neuter Cato.

Animantium vel animantia, alia ſunt volatilia, alia reptilia.

Appendix. II.

Ad hanc formam pertinét, Quotus, Quotuſquiſque ordinem ſignificantia numeralia.

Quotus eras conuiuarum ſeu conuiua?

Quintus regum Romanorum, ideſt inter reges.

Sapientum octauus.

Quanquam in hoc poſtremo, non tam ordinē ſignificat q̃ numerum ſimpliciter, vt in illo.

Dic quotus eſſe velis.

Ordo. I. Datiuus poſt nomen.

Commodi aut incommodi.

Adiectiua quæ commodum aut incommodum ſignificant, aut relationem ad aliquid datiuum exigunt, vt

Rem mihi permoleſtam, mihi iucundam, tibi pernitioſam, mihi ſalutarem.

Relatiua.

Aptus, Accommodus, Idoneus, Vtilis, Inutilis bello ſiue ad bellum.

Natus gloriæ, & ad gloriam. Obnoxius illi.

Amicus huic, & huius. Similis, diſſimilis huic & huius.

Diuerſus huic, & ab hoc. Affinis, cognatus huic vel huius.

Nam cum huiuſmodi ſubſtantiue capiuntur, genitiuo magis gaudent.

Ordo. I. Accuſatiuus poſt nomen.

Spacii menſura.

Quæ certum magnitudinis modum ſignificāt, accuſatiuum admittunt. Longus. Latus. Altus. Craſſus.

Turris alta trecentos pedes.

Liber craſſus tres digitos, ſiue trium digitorum. craſſitudine, & ducentorum pedum altitudine.

Ordo. II. Circuitionis vis.

Quædam per circumlocutionem accuſatiuum admittunt, vt

Non ſum id neſcius, ideſt non ignoro.

Cuius generis ſunt & illa, Eius rei mihi Venit in mentem, ideſt recordatus ſum.

Et id mihi anus indicium fecit, ideſt indicauit.

Et opus eſt mihi hac re.

Ordo. III. Ablatiuus poſt nomen.

Dignus & indignus ablatiuum aſciſcunt.

Dignus honore: Dignum eſt illo.

Dicimus tamen, Dignus vt honoretur.

Dignus quem omnes honorent. Et dignus honorari ab omnibus.

Item vacuus, onuſtus.

Vacuus curis. Onuſtus diuitiis.

Pauper, Diues, Plenus, Inanis, etiam genitiuum admittunt.

Pronominum cõſtructio. Genitiui primitiuorum, Mei, Tui, Sui, Noſtri, Veſtri, genitiui primitiuorum ponuntur cum paſſio ſignificatur. Nam cum, actio, adduntur poſſeſſiua, Meus, Tuus, Suus, Noſter, Veſter.

Languet deſyderio tui, népe quo tu deſyderaris.

Fauet deſyderio tuo, quo tu deſyderas.

Item pars tua. quæ tibi debetur.

Pars tui, ideſt manus aut pes, corpus, animus.

Imago tua, quam tu poſſides. Imago tui, quæ te repræſentat.

Aliquoties vtrunque coniungitur, vt Noſtra tui memoria, ideſt quam nos de te habemus.

Poſſeſſiua pronomina.

Poſſeſſiua adiectiua ſunt,& non recuſant aliquando genitiuum.

Mea ipſius cauſa. Tua ſolius vnius.

Meos flentis oculos.

Noſtrum & Veſtrum.

Noſtrum & Veſtrum, genitiui plurales gaudent nominibus diſtributiuis, aut partitiuis, vt

Nemo veſtrum. Vnuſquiſq;, ideſt ex nobis.

Item comparatiuis & ſuperlatiuis, vt

Maior veſtrum. Maximus natu noſtrorum.

Reciproca.

Sui, Sibi, Suus.a.um.non niſi reciproce ponunt, hoc eſt vt reflectantur ad id, quod præceſſit in eadem orationis parte, aut annexa per copulam.

Ille ſibi placet. Petrus odit ſuos.

Orat, vt ſuo faueas filio.

Demonſtratiua.

Demonſtratiua cum ſubſtantiue ponuntur, admittunt genitiuum, vt dictum eſt. Hoc noctis.

Idem temporis.

Illud acceſſit mali.

Idem cum datiuo.

Idem datiuum adiungit, vel ablatiuum interueniente præpoſitione.

Idem facit occidenti, ideſt quod occidens.

Idem huic.aut idem cum hoc.

Nominatiuus poſt aduerbium.

En & ecce demonſtrantis, nominatiuo ſeu accuſatiuo iunguntur.

En quatuor aras. Ecce rem.

En lupus in fabula.

En exprobrantis, accuſatiuo gaudet.

En animum & mentem.

Ordo. I. Genitiuus poſt aduerbium.

Superlatiua genitiuum exigunt. Peſſime oium dixit, Qui omniũm optime fecit.

Ordo. II. Aduerbia loci ac temporis.

Adduntur aduerbiis loci ac temporis genitiui fermè hi. Vbi gentium.

Eo impudentiæ ventum eſt. Quo terrarum.

Nuſquam gentium.

Huccine rerum venimus? Vbiuis, quouis terrarũ.

Eo loci redacta eſt. Tunc temporis.

Nam minime gentium monadicon eſt, genitiuo feſtiuitatis cauſa addito.

Ordo. III. Pridie, Poſtridie.

Pridie calendarum, ſiue calendas.

Poſtridie eius diei. Poſtridie quàm venires.

Poſtridie quàm diſceſſeras.

Ordo. IIII. Inſtar.

Inſtar montis. Inſtar pecudis.

Item parum multum, ſatis. abunde vini, vice nominum poni videntur.

Datiuus poſt aduerbium.

Quædam datiuum admittunt nominum. vnde deducta ſunt.

Venit obuiam illi. Nam obuius illi dicitur.

Canit ſimiliter huic. Nam ſimilis huic.

Et ſibi inutiliter. Sedet proxime illi.

Propinquius tibi ſedet, quàm mihi.

Accuſatiuus poſt aduerbium.

Sunt quæ accuſandi caſum admittunt præpoſitionis, vnde ſunt profecta.

Propius vrbem, & proxime caſtra.

Ordo. I. Ablatiuus poſt aduerbium.

Quæ comparantur conſtructionem habẽt cõparatiuorum nominum.

Acceſſi propius te, ideſt quàm tu. Melius te dicit, ideſt quàm tu.
Plus quingentis colaphis, & plus millies,
Ordo. II. Procul &c.
Procul dubio, & procul ab vrbe. Clàm patre Palàm omnibus. Coràm omnibus.
Ordo. I. Aduerbii conſtructio.
Hic, Illic, Iſtic, Intus, Alibi, Vbi, Vbiq;, Vbicunque, Vbilibet, Vbiuis, Alicui, Necui, Sicubi, Ibi Inibi, Ibidem, referuntur ad quietem in loco.
Ordo. II. Huic, Illuc &c.
Huc, Illuc, Iſtuc, Intro, Alio, Aliquo, Nequo, Siquo, Eo, Eodē, Quolibet, Quouis, Quocūq;, Foras, Horſum, Aliorſum, Dextrorſum, Siniſtrorſum.
Surſum, & Deorſum &c.
Surſum, Deorſum, Vtroq;, Neutro, Quoquo uerſum, referuntur ad monitionem ad locum.
Ordo. III. Hinc, Illinc, & cætera.
Hinc, Illinc, Iſtinc, Aliunde, Alicunde, Sicūde, Necunde, Indidem, Vnde, Vndelibet, Vndeuis, Vndecunque, Vtrinque, referuntur ad motum è loco.
Ordo. IIII. Hac, illac, & cætera.
Hac, Illac, Iſtac, Alia, Aliqua, Qua, Siqua, Nequa, referūtur ad monitionē per locū. Variātia Hæc variant. Foris cœnat, & foris venit. Peregre viuit.
Peregre rediit. Peregre abiit.
Nuſquam apparet. Nuſquam diſcedet.
Quibus modis verborum, quæ congruunt aduerbia.
Vbi, poſtquam.
Vbi, poſtquam, cum, aduerbia temporis interdum indicatiuis,

dum indicatiuis, interdum ſubiunctiuis verbis apponuntur, vt cum aderit, & cum venerit.

Simul & cætera.

Simul, ſimulac, ſimulatq;, magis gaudent ſubiũctiuis. Simulatq; adoleuerit ætas.

Vt.

Vt pro poſtquam, indicatiuo gaudet adiungi. vt Ventus eſt in vrbem.

Quemadmodum, & cætera.

Quemadmodum, Vt, Vtcunque, Sicut, vtrunque modum admittunt, vt ſalutabis, ita tu reſalutaberis, vt ſementem feceris, ita vt metes.

Quaſi, & cætera.

Quaſi, Ceu, Tanquam, Perinde, Acſi, Haud, Secus, Acſi, cum proprium habent verbum, ſubiunctiuis gaudent apponi. Tanquam feceris ipſe aliquid. Quaſi non norimus inter nos.

Alias copulant conſimiles caſus.

Noui hominem tanquam te. Arridet mihi quaſi amico.

Ne, Non.

Ne prohibentis vel imperatiuis vel ſubiunctiuis additur.

Ne nega. Ne dixeris.

Non, verbis imperatiuis non recte ponitur.

Ne, An, Num.

Ne cum eſt interrogantis, indicatiuum amat. Supereſt'ne, & veſcitur aura.

Similiter & an & Num.

At eadem cum accipiuntur dubitatiue, ſiue indefinite, ſubiunctiuum poſtulant.

Viſe num redierit.

Nihil refert, feceris ne, an perſuaſeris.

Penè & ſimilia.

Penè, prope, propemodum, Tantum non, Modo, non, vnico verbo ſeu alia dictione contenta ſunt.

Propemodum inſaniebat. Tantum non inſaniebat.

Modo non montes auri pollicebatur.

Aduerbium relatum non ad verbũ.

Aduerbium aliquoties refertur non ad verbũ, ſed aliam orationis partem.

Homo egregie impudens. Ne parum ſis leno. Admodum puellam. admodum auus.

Aliquoties aduerbium adhæret aduerbio.

Non admodum pulchre. Parum laute.

Quanquam & ſimilia.

Quanquam, Tametſi, Etſi, Etiamſi. frequentius adiungitur indicatiuis.

Quamuis & licet, ſubiunctiuis.

Etiamſi cum vtriſque cohæret. Vt pro quãuis ſemper ſubiunctiuum flagitat.

Serui vt taceant, iumenta loquentur.

Aliquoties ad aliam orationis partem referuntur, non aduerbum.

Complectitur hominem, quamuis male volentẽ, etiamſi peſſime de ſe meritum.

Niſi, cum ſimilibus.

Ni, Niſi, Si, Siquidem, quod, quia, & idicatiuis & ſubiunctiuis adhærent.

Niſi facies. Niſi feceris.

Quod bene vales gaudeo. Quod redieris incolumis gaudeo.

Non quia ſic merui. Non quia ſit pauper, ſed quod ſit improbus.

Quando, & cætera.

Quando & Quandoquidem, quatenus, indica-

tiuum exigunt.

Et frequenter ſequuntur caſum, cum reliquæ huius ordinis frequentius præcedant. Quoniã mihi non credis, ipſe facito periculum.

Ipſe periculum facito, quoniam mihi non credis.

Quippe.

Quippe item cum proprium habet verbum.

Danda eſt huic venia, quippe ægrotat.

Quippe qui. Vt qui.

Si addideris qui, vtrunque admittit modum.

Vtqui plerunque ſubiunctiuis adhæret.

Non eſt huic habenda fides, quippe qui bis iam peierauerit, ſiue peierarit.

Vt qui peierarit.

Qui.

Qui cũ habet vim caſualem. ſemper adhæret ſubiunctiuo.

Stultus es qui huic credis, ideſt vel quia credis.

Vt. Vtpote.

Vt & Vtpote, proprium verbum nunquã hñt.

Odi Petrum, vt in omnes maledicum.

Vtpote in omnes maledicum.

Tum tum, Cum tum.

Et Tum tum, Cũ tum, ſimiles modo copulãt. In verbis indeclinabilibus ſimiles caſus.

Odit tum literas, tum virtutem.

Amplectitur cum eruditos omnes, tum in primis Marcellum.

Præpoſitionum conſtructio.

Præpoſitio verſa in aduerbium.

Præpoſitiones quæ citra caſum vllum vſurpãtur, in aduerbiorum naturam tranſeunt.

Extra meiete. An mare quod ſupra memorem, quodque alluit infra?

Prope abeſt.

Quemadmodum rurſus & aduerbia quædam accedente caſu. in præpoſitiones tranſeunt. vt Procul, Coram, Clam, Palam.

Caſus præpoſitionum.

Quædam accuſatiuũ exigunt, vt Intra parietes Extra vallum.

Quædam ablatiuum, vt ab vrbe.

Quædam vtrunque, ſed non in eodem ſenſu.

In.

Varii caſus præpoſitionum earundem.

In cum ſignificatur actus in loco, deſyderat ablatiuum.

In animo eſt. In foro verſatur.

In pro erga, accuſandi caſum habet.

Optimo in te animo.

Item in pro contra. In omnes maledicus.

In pro ad. In hoc incumbite. In hoc natus ſum. In mercatum abiit.

Sub.

Sub nocte, ideſt in nocte. Sub noctem, ideſt inſtante nocte.

Sub ea, ideſt poſt ea.

Item ſub, additum verbo motus ad locum, accuſatiuum exigit.

Sub vmbram properemus.

Sub cum verbo quietis. ablatiuum requirit.

Sub lodice. Sub vmbra.

Super.

Super numerum ingenuorum, ideſt vltra numerũ.

Super hæc omnia, ideſt præter hæc omnia.

Super Priamo, ideſt de Priamo. Super arbore ſidunt, ideſt in arbore.

Tenus.

Tenus gaudet ablatiuo ſingulari, genitiuo plu-

rali.

Pube tenus. Crurum tenus.

Sed hæc videntur veluti compoſita, quemadmo dum & illa Hactenus.

Eatenus, quatenus.

Verſus.

Poſtponitur & verſus uo caſui. Romam verſus iter eſt.

Vſque.

Vſque, raro ſine altera præpoſitione reperitur, & ſignificat temporis aut loci magnitudinem.

Ad multam vſque noctē. Ab extrema vſq; India.

Vſurpatur & aduerbialiter, pro ſemper ſiue cō tinenter.

A.

A præponitur dictionibus incipientibus à con ſonante. A foro.

A caſtris.

A.

Ab, incipientibus à vocali. Ab omnibus. Niſi ſint liquidæ, aut I conſonans. Ab Ioue. Ab rege.

Abs.

Præpoſitiones ſemper compoſitæ.

Sunt quæ non inueniantur extra compoſitionē, Di, Dis, Re, Se, An, Con, Diduco, Diſſipo, Refero, Seiungo, Ambigo, Conuenio.

Con præpoſitio.

Con ex quibuſdam neutris facit tranſitiua. Comminxit lectum. Conſpuit hominem. Concauit. Compluit. Conuomuit maritum.

De.

Deicio, ideſt ex alto iacio. Deamo, ideſt valde amo.

Deſipit,ideſt ſapere deſiit. Deferbuit ætas. Reclamat,ideſt contra clamat.
Repetit,ideſt denuo petit. Retegit,ideſt quod tectum eſt,aperit.

De conſtructione interiectionum.

O exclamantis,admittit vocatiuum, nominatiuum & accuſatiuum.

O dii immortales. O vir fortis. O inſignem impudentiam.
Subauditur autem frequenter. vt ſingularem impudentiam.

Heu,Proh,& cætera.

Heu pietas. Heu ſtirpem inuiſam. Proh Iuppiter,& proh deum atq; hominum fidem.
Heu mihi. Veh tibi. Ah tibi.

Cedo.

Cedo flagitantis exhiberi,accuſatiuum habet.
Cedo manum. Cedo ſene.

Amabo,obſecro,& cætera.

Amabo & obſecro blandientis. Sodes & ſultis hortantis verba ſunt,& in Interiectionis naturam verſa,quemadmodum & Age.

a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ t u

x y z & ꝯ ꝶ.aa bb cc dd ee.

Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff

Omnes ſunt quaterniones præter

ee Ccc Fff. duernionem.

Victor à Rabanis,& Socii Venetiis excudebant. M.D.XXXIII. Menſe Auguſto.

Aldus Studioſis. S.

Quoniam hebraicam linguam neceſſariam eſſe exiſtimamus ad ſacræ ſcripturæ cognitionem, nũc Alphabetum, & literarum combinationes, & alia quædam damus, quo legere hebraice condiſcatis. Deinceps inſtitutiones Grammaticas, dictionariũ, & ſacros libros, ſi hæc placuiſſe cognouero, Deo volente, dabimus. Valete.

Alphabetum Hebraicum.

daleth d   gimel g   beth b   Aleph a
א אָלֶף   ב בֵּית   ג גִּימֶל   ד דָּלֶת

heth h   zain z   uau u   he e
ה הֵא   ו וָיו   ז זַיִן   ח חֵית

lamed l   caph c   iod i   teth t
ט טֵית   י יוֹד   כ כַּף   ל לָמֶד

hain   ſammech ſ   nun n   mem m
מ מֵם   נ נוּן   ס סָמֶךְ   ע עַיִן

reſſ r   cof q   zadi z   pe p
פ פֵּא   צ צַדֵי   ק קוֹף   ר רֵישׁ

tau t   ſſin ſſ
ש שִׁין   ת תָּיו

Præter has duas, & viginti literas, ſunt aliæ quinq́, quæ non ponuntur niſi in fine dictionis. vt

zadi z   phe ph   nun n   mem m   caph c
ך כָּף   ם מֶם   ן נוּן   ף פֶּה   ץ צַדֵין׃

Ex ſupraſcriptis literis, Quatuor pronuntiantur palato, vt ג gimel י iod כ caf ק cof. Quinq; pnūtiant̄ lingua, & dentibus, vt ד daleth ט theth ל lamed נ nun ת tau.

Quatuor pronuntiantur gutture, vt א aleph ה he ח heht ע hain.

Quinq; pronūtiantur dentibus tantum, vt ז zain ס ſammech ר res ש ſcin צ zadi.

Quatuor proferuntur labris, vt ב beth ו vau מ mem פ pe.

Item ſunt ſex literæ, quæ ſi habuerint ſupra ſe virgulam hanc – quæ רָפֶא raphe dicitur, remittūt ſonum, ac diminuūt, vt בֿ ueth גֿ ghimel דֿ dhaleht כֿ chap פֿ phe תֿ thau, quæ cōtinentur in his duabus dictionibus. בְּגַד begad כְּפַת chephath. Præterea ferè oēs literæ ex ſupradictis admittunt intra ſe paruum pūctum qui dicitur דָגֵשׁ daghes, & tunc augent ſonum, vt בּ beht גּ gimel דּ daleth מּ mem, & ſic cæteræ.

Characteres vocalium, que punctis, ac lineis notātur, ſunt duodecim, vt

ſceua ſegol cere pathah camez

קָמֶץ פַּתַח צֵירֵי סֶגוֹל שְׁבָא

necudoth ſceloſa ſciuruc holem hiric

חִירִיק חוֹלֶם שׁוּרוּק שְׁלשָׁה נְקֻדוֹת

ſegol hateph pathah hateph camez hateph

חֲטֵף קָמֶץ חֲטֵף פַּתַח חֲטֵף סֶגוֹל

Quorum camez & pathah faciūt .a. cere & ſegol, & ſceua faciunt.e. hirich facit.i.

ֹ holem facit.o. וּ ſuruch,& ֻ ſcelosa necudoth faciunt.u.
Ex uocalibus fiũt diphthõgi tres, ֳ hateph camez ֲ hateph pathah ֱ hateph ſegol. Quorum ֳ hateph camez facit.o. ֲ hateph pathah facit.a. ֱ hateph ſegol facit.e.

Combinationes uocalium cum conſonantibus.

ָ Camez cum conſonantibus.

la cha cha ia ta ha za ua ha da ga ba a
אָ בָ גָ דָ הָ וָ זָ חָ טָ יָ כָ ךָ לָ

ta ſſa ra ca za pa ha ſa na na ma
מָ ם נָ ן סָ עָ פָ ף צָ ץ קָ רָ שָׁ תָ

ַ Pathah cum conſonantibus.

ma la cha ia ta ha za ua ha da ga ba a
אַ בַ גַ דַ הַ וַ זַ חַ טַ יַ כַ ךְ לַ מַ ם

ta ſſa ra ca za pa ha ſa na
נַ ן סַ עַ פַ ף צַ ץ קַ רַ שַׁ תַ

ֵ Cere cum conſonantibus.

me le che ie te he ze ue he de ge be e
אֵ בֵ גֵ דֵ הֵ וֵ זֵ חֵ טֵ יֵ כֵ ךְ לֵ מֵ ם

te ſſe re che ze pe he ſe ne
נֵ ן סֵ עֵ פֵ ף צֵ ץ קֵ רֵ שֵׁ תֵ

ֶ Segol cum conſonantibus.

me le che ie te he ze ue he de ge be e
אֶ בֶ גֶ דֶ הֶ וֶ זֶ חֶ טֶ יֶ כֶ ךְ לֶ מֶ ם

te ſſe re che ze pe he ſe ne

נֶ ן סֶ עֶ פֶּ ף צֶ ץ קֶ רֶ שֶׁ תֶ

: Sceua cum conſonantibus.

me le che ie te he ze ue he de ge be e

אְ בְ גְ דְ הְ וְ זְ חְ טְ יְ כְ ךְ לְ מְ ם

te ſſe re che ze pe he ſe ne

נְ ן סְ עְ פְּ ף צְ ץ קְ רְ שְׁ תְ

. Hirich cum conſonantibus.

mi li chi ii ti hi zi ui hi di gi bi i

אִ בִ גִ דִ הִ וִ זִ חִ טִ יִ כִ ךְ לִ מִ ם

ti ſſi ri chi zi pi hi ſi ni

נִ ן סִ עִ פִּ ף צִ ץ קִ רִ שִׁ תִו

· Holem cum conſonantibus.

mo lo co io to ho zo uo ho do go bo o

אֹ בֹ גֹ דֹ הֹ וֹ זֹ חֹ טֹ יֹ כֹ ךְ לֹ מֹ ם

to ſſo ro cho zo po ho ſo no

נֹ ן סֹ עֹ פֹּ ף צֹ ץ קֹ רֹ שֹׁ תֹ

ו Suruch cum conſonantibus.

lu cu iu tu hu zu uu hu du gu bu u

אוּ בוּ גוּ דוּ הוּ וּו זוּ חוּ טוּ יוּ כוּ לוּ

tu ſſu ru chu zu pu hu ſu nu mu

מוּ נוּ סוּ עוּ פוּ צוּ קוּ רוּ שׁוּ תוּ

⸌ Sceloſa necudoth cum conſonantibus.

mu lu cu iu tu hu zu uu hu du gu bu u

אֻ בֻ גֻ דֻ הֻ וֻ זֻ חֻ טֻ יֻ כֻ ךְ לֻ מֻ ם

tu ſſu ru chu zu pu hu ſu nu

נֻ ן סֻ עֻ פֻּ ף צֻ ץ קֻ רֻ שֻׁ תֻ :

Hateph camez cum conſonantibus.

mo lo cho io to ho zo uo ho do go bo o

אֳ בֳּ גֳ דֳ הֳ וֳ זֳ חֳ טֳ יֳ כֳ ך לֳ מֳ ם

to ſſo ro cho zo po ho ſo no

נֳ ן סֳ עֳ פֳּ ף צֳ ץ קֳ רֳ שֳׁ תֳ

Hateph pathah cum conſonantibus.

ma la cha ia ta ha za ua ha da ga ba a

אֲ בֲ גֲ דֲ הֲ וֲ זֲ חֲ טֲ יֲ כֲ ך לֲ מֲ ם

ta ſſa ra cha za pa ha ſa na

נֲ ן סֲ עֲ פֲּ ף צֲ ץ קֲ רֲ שֲׁ תֲ

Hateph ſegol cum conſonantibus.

me le che ie te he ze ue he de ge be e

אֱ בֱ גֱ דֱ הֱ וֱ זֱ חֱ טֱ יֱ כֱ ך לֱ מֱ ם

te ſſe re che ze pe he ſe ne

נֱ ן סֱ עֱ פֱּ ף צֱ ץ קֱ רֱ שֱׁ תֱ

& os meum aperies labia mea Domine

uphi tiphtah ſephathai adonai

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי

laudem tuam annuntiabit

tehillatehcha iaghid

יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ :

nomē tuū	Sanctificetur	qui es ī celis	Pater noſter
ſcimcha	iithcadas	ſabaſamaiim	auinu
שִׁמְךָ	יִתְקַדֵּשׁ	שֶׁבַּשָּׁמַיִם	אָבִינוּ
uoluntas tua	Fiat	regnum tuū	Adueniat
rezonach	iehaſe	malchuthah	iauo
רְצוֹנָךְ	יֵעָשֶׂה	מַלְכוּתָךְ	יָבֹא
quotidianū	Panē noſtrū	& in terra	ſicut in cœlo
hatemidi	lahmenu	gam baarez	chebaſamaiim
הַתְּמִידִי	לַחְמֵנוּ	גַּם בָּאָרֶץ	כְּבַשָּׁמַיִם
debita nrā	& dimitte nobis	hodie	da nobis
aſmothenu	lanu umhol	haiiom	lanu ten
אַשְׁמוֹתֵנוּ	וּמְחוֹל לָנוּ	הַיּוֹם	תֵּן לָנוּ
iis qui	dimittimus	& nos	ſicut
laaſſer	mohalim	anahnu	caaſſer
לַאֲשֶׁר	מוֹחֲלִים	אֲנַחְנוּ	כַּאֲשֶׁר

inducas	nos	Et ne	nobis	debent
taui	othanu	ueal	lanu	aſmu
תָּבִיא	אוֹתָנוּ	וְאַל	לָנוּ	אָשְׁמוּ

a malo	libera nos	Sed	in tentationē
meraha	hacilenu	aual	leniſaion
מֵרָעָה	הַצִּילֵנוּ	אֲבָל	לְנִסָּיוֹן

amen

אָמֵן׃

Dominus	ſanctus	ſanctus	ſanctus
adonai	cados	cados	cados
אֲדֹנָי	קָדוֹשׁ	קָדוֹשׁ	קָדוֹשׁ
cœli	pleni ſunt	exercituum	deus
ſamaiim	maleu	zeuaoth	elohe
שָׁמַיִם	מָלְאוּ	צְבָאוֹת	אֱלֹהֵי
in excelſis	adiuues	gloria tua	& terra
bammarom	hoſahana	cheuodach	uaarez
בַּמָּרוֹם׃	הוֹשַׁעְנָא	כְּבוֹדָךְ	וָאָרֶץ
deus meus	deus meus	deus	laudate deũ
eli	eli	el	haleluia
אֵלִי	אֵלִי	אֵל	הַלְלוּיָהּ
		dereliquiſti me	quare
Beth lehem	Ieruſalaim	hazautani	lama
בֵּית לֶחֶם	יְרוּשָׁלַיִם	עֲזַבְתָּנִי	לָמָה
		rex meus iuſtus	Vnctus
Hanoch	Adham	Malchi ſedech	Maſiah
חֲנוֹךְ	אָדָם	מַלְכִּי־צֶדֶק	מָשִׁיחַ
Iahacob	Iiſhac	Abraham	Elia
יַעֲקוֹב	יִצְחָק	אַבְרָהָם	אֵלִיָּה

Saul	magiſter meus	Magiſter	Miriam	Moſſe
שָׁאוּל	רַבִּי	רַב	מִרְיָם	מֹשֶׁה
Hezra	Daniiel	Zecharia	Ionathan	Dauid
עֶזְרָא	דָּנִיאֵל	זְכַרְיָה	יוֹנָתָן	דָּוִד

laudate eũ gentes omnes Dominum Laudate
ſabehuhu goiim col adonai eth hallelu
הַלְלוּ אֶת יְהוָה כָּל גּוֹיִם שַׁבְּחוּהוּ

ſuper nos ꝯfirmata eſt quoniã populi omnes
halenu ghauar chi haumim cal
כָּל הָאֻמִּים כִּי גָבַר עָלֵינוּ

manet in æternũ Dñi & ueritas miſericordia ei[9]
leholam adonai ueemeth haſdo
חַסְדּוֹ וֶאֱמֶת יְהוָה לְעוֹלָם

laudate Deum.
haleluia
הַלְלוּיָהּ ׃

Titulus Græce, Latine, & Hebraice in Cruce Dñi

Ιησοῦς Ναζωραῖος ὁ βασιλεὺς τῶν ἰουδαίων.

Ieſus Nazarenus Rex Iudeorum.

ieudim melech nozri Ieſuah
יֵשׁוּעַ נוֹצְרִי מֶלֶךְ יְהוּדִים

EMANUELE
IOTECA